BIBLIOTECA NA[ZIONALE] VITT. EMANUELE ROMA
8
27 — B
21

Digitized by Google

Domus Professæ Romanæ Soc. Jesu. Bibliothecæ ... Cat. Inscr.

ADRIANI MANGOTII GOVDANI SOC. IESV
MONITA SACRA
EX S. SCRIPTVRA & SS. PATRIBVS POTISSIMVM COLLECTA,

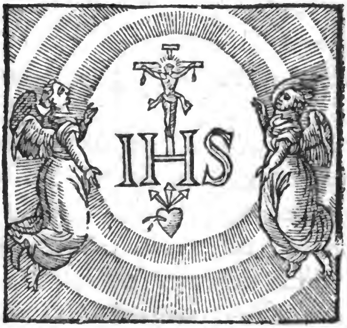
Varijs in locis ad Clerum & populum dicta, omnibus vtiliſſima.

A

8-27
B-21

PARS ALTERA.

Additur index Dominicorum, ac Feſtorum dierum, quibus rectè à Concionatoribus dici poſsint.

ANTVERPIÆ,
Apud Hieronymum Verduſſen.
M. DC. XIII.

D.PROB.ROM.S.J.

ADMODVM REVERENDO DOMINO, D. IOANNI DELRIO, Cathedralis Eccleſiæ Antuerpienſis Decano.

ADmodùm Reuerende Domine; Primam partem Monitorũ Sacrorum, vtilitatis publicæ ſtudiò in lucem editam, Reuerendiſſimo Antuerpienſi dedicaui, & dedicationis huius cauſas epiſtola expoſui. Tibi, qui poſt eum primas in Eccleſia hac, iam olim à DD Eligio & VVillebrordo nobili, obtines, ſecundam partem offero. Suſcipe quæ dantur mente candida, meritis licet tuis in Eccleſiam hanc inferiore. Certus te in ſpecula & alto poſitum, huiuſmodi ſcriptis nonparum delectari, quibus fides ac pietas priſcorum Patrum, clarè ante oculos ponuntur; cum quibus in fidei & pietatis communione nobis manendum eſſe, (niſi perire volumus) Scripturæ ſacræ, omniũq; ſæculorum conſenſus teſtantur & clamãt. Nec poſſunt non eiuſmodi tibi ſcripta eſſe perquàm grata, quibus confutantur errores, arguuntur vitia; commendantur virtutes, mores inſtruuntur; ea deniq; præcep- Prouer. 22. Ierem. 6. Hebr. 13.

ta traduntur,quibus ſi adhereat homo,cuiuſcunque tandem conditionis, Deo, qui ſummum omnium bonũ eſt, placere; proximo prodeſſe; ſibiq; ſaluti eſſe nullo negotio poterit. Quòd in hiſce Monitis, Dei vnius auxilio pro meo modulo, præſtare ſum conatus. Ex quibus etiam ad Paſtores

Actor. 6. veſtros, quorum officium eſt; *orationi & miniſterio verbi inſtantes eſſe*, iſta, vti ſpero, redibit vtilitas, quòd ſermones ſuos quos habent ad populum, ſententijs ſcripturarum & Patrum, quibus ferè hæc Monita conſtant, condire & ornare, ijſque pondus & authoritatem addere poterunt. De qui-

Pſalm. 103. Vide ibi Auguſt. bus apud Prophetam dicitur: *De medio petrarum dabũt voces.* Petræ, Prophetæ ſunt, & Apoſtoli, ac Doctores Eccleſiæ. Petræ ob firmitatem & conſtantiã in fide ac charitate, à quibus nihil eos potuit ſeparare. In eadem te Deus firmitate, Eccleſiæ ſuæ diu ſeruet incolumem. Nec addam plura. Neq; quòd aſſolent reliqui, decurram in laudes. Poſſem. Parco verecundiæ & modeſtiæ tuæ. Nam quid ad æternitatem, ad quam calidis omnes votis aſpiramus, clarum terris nomen, genus à Maioribus illuſtre, dignitates aut partæ, aut pronæ etiãnum decurrentes, facient? Pereunt hæc

cum

cum poſſeſſore ſuo,manentq; quæ virtuti, quæ Deo repoſita ſunt. Habes huius animi clarum in P. Martino Del-rio exemplum. Vidiſti magnum,& ad maiora etiam ſæculi huius tendentem. Vidiſti paruum & in religione obſcurum : & in hac tamen obſcuritate tenebriſque,omnibus dignitatum ſuarum ſocijs maiorem. Teſtantur libri,monumentaq; poſteritati dicata. Tantam ne te pæniteat virtutem imitari,cuius meritum nomen refers. Concedat hoc Deus: & maiorem te cælum, quàm terra claudat. Antuerpiæ, 1. Septembr. 1613.

Admodum Reuerendæ Dominationis tuæ

Seruus in Chriſto

Adrianus Mangotius.

PREFATIO AD LECTOREM.

Abes hic, amice Lector, alteram partem Monitoru ſacrorum, quæ vti priora, ex S. ſcripturis & Patribus potiſsimum collecta ſunt. Ex ſcripturis quidem, quod vt Apoſtolus teſta-

2. Timot. 3. *tur:* Omnis ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis ſit ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia; vt perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus. *Vnde & ad canos remit-*

Iſai. 8. *tit Propheta dicens;* Ad legem magis & ad

Hieron. in illum locū. teſtimonium *Id eſt, interprete D. Hieronymo:* Si vultis noſſe quæ dubia ſunt, magis vos legi, & teſtimonijs ſcripturarum tradite; alioqui lucem veritatis non habebitis, ſi verbum Domini quærere nolueritis. Sunt

In Pſalm. 64 & 90. Conc. 2. enim Scripturæ ſacræ *inq. S. Auguſt.* veluti epiſtolæ quædam è cælo ad nos miſſæ, quibus nobis voluntatem ſuam aperit Deus.

Ex patribus verò, quod ita præcipiat Apoſtolus;

ſtolus; Mementote Præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei, quorum intuentes exitum conuerſationis, imitamini fidem. *Atq; hic etiam ratione Eccleſia dicitur ſanctorum communio, quia nimirum manet in eadem fide & religione, in qua defuncti ſunt ipſi maiores noſtri, qui nos præceſſerunt. Hoc ipſum & Galatis inculcat Apoſtolus, docens*, aliter docentes, quàm eos docuerat, non eſſe audiendos. *Ioannes quoque exigens, vt* maneamus in eo quod traditum eſt nobis: *ſicut & Petrus & Iudas, hortantes* vt meminerimus priorum Apoſtolorum. *Sic etiam Concilia & Patres ſæpe inculcant, à prioribus ſanctis non eſſe recedendum: & adijciunt; ſecũdum ſanctos Patres: Et, inſequentes ſanctos Patres, hac vel hac dicimus. Vnde S. Hilarius acriter inuectus in Conſtãtium Imperat. Arianum*; Apoſtolus, *inq*, nos Sanctorum memorijs communicare docuit: tu eas damnare coegiſti. Cui nunc Sanctorum memoriæ communicabitur? Anathema tibi 318. conuenientes apud Nicæam Epiſcopi ſunt. Anathema deinde omnes, qui varijs expoſitionibus affuerunt.

Hebr.13. — Galat.1. — 2. Ioan.1. — 2. Petri.1. — Epiph. lib. Anchorat. — Martinus Papa. — In lib. cont. Conſtant. — Heb.13. & alibi.

Scito, *ait S. Hieronymus*, nobis nihil eſſe antiquius, quam Chriſti iura ſeruare, nec

Ad Theop. Epiſc Alexand.

Roman. 1.

Patrum tranſire terminos, ſemperq́; meminiſſe Romanam fidem Apoſtolico ore laudatam; cuius ſe eſſe participem Alexandrina Eccleſia gloriatur. *Denique in Concilio Chalcedonenſi, cùm dixiſſet aliquis; Vultis fidem ſanctorum Patrum innouare? omnes vna voce reſponderunt:* Siquis innouat, anathema ſit. Siquis diſcutit, anathema ſit. Sanctorum Patrum fidem ſeruemus oportet. *Hæc eſt, mi Lector, inſtituti mei ratio; tu eam bene accipe, ac in Domino Vale.*

PRO-

PROPOSITA.

1. Quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper. Eccleſ. 3.
2. Fili mi, ne obliuiſcaris legis meæ. Prov.3.
3. Auerte oculos meos ne videant vanitatē. Pſal.118.
4. Nihil per inanem gloriam. Philip.2.
5. Cùm metu & tremore veſtram ſalutem operamini. Philipp.2.
6. Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. 1.Cor.10.
7. Timete eum qui poteſt & corpus & animam perdere in gehennam. Matth. 10.
8. Sunt impij qui ita ſecuri ſunt, quaſi iuſtorum facta habeant. Eccleſ. 8.
9. Teipſum caſtum cuſtodi. 1.Timoth.5.
10. Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus. Hebr. 13.
11. Fugite fornicationem. 1. Cor.6.
12. O quam pulchra eſt caſta generatio. Sap.4.
13. Exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, in caſtitate. 2. Corinth. 6.
14. Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. 1. Petri 5.
15. Sobrietatem docet & prudentiam, & iuſtitiam & virtutem, &c. Sap.8.
16. Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes. Matth. 10.
17. Qui cuſtodit os ſuum, caſtodit animam ſuam. Prouerb. 13.
18. Attende lectioni. 1. Timoth. 4.
19. Ne deſideres de cibis illius, in quo eſt panis mendacij. Prouerb. 23.
20. Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate. Lucæ.2.
21. Non in comeſſationibus & ebrietatibus. Rom.13.

22. *Iraſcimini, & nolite peccare.* Pſalm. 4.
23. *Melior eſt patiens, viro forti.* Prouerb. 16.
24. *Non in contentione & æmulatione.* Rom. 13.
25. *Seruite Domino in lætitia.* Pſalm. 99
26. *Erat Suſanna pulchra nimis, & timens Deum: &c.* Daniel. 13.
27. *Melius eſt mihi incidere in manus veſtras, quàm pecc.* &c. Ibidem.
28. *Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat.* Ioan. 8.
29. *Spiritum nolite extinguere: Prophetias nolite ſpernere.* 1. Theſſal. 5.
30. *Omnia probate, quod bonum eſt tenete.* Ibidem.
31. *In omnibus exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros.* 2. Cor. 6.
32. *In longanimitate, in ſuauitate, &c.* Ibidem.
33. *Miſit illũ in villam ſuã vt paſceret porcos.* Luc. 15.
34. *Vnus quiſq; propriũ donũ habet ex Deo.* 1. Cor. 7.
35. *Si tetigero tantũ veſtimentũ eius ſalua ero.* Mat. 9.
36. *Exijt qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum.* Luc. 8.
37. *Maria conſeruabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo.* Luc. 2.
38. *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, &c.* Matth. 23.
39. *Spera in Domino, & fac bonitatem.* Pſalm. 36.
40. *Domine, ſi vis potes me mundare.* Matth. 8.
41. *Cùm immundus ſpiritus exierit ab homine, &c.* Lucæ. 11.
42. *Eſt puer vnus hic, qui habet quinque panes hordeac.* &c.
43. *Conuocatis diſcipulis, ait illis; Miſereor ſuper turbam,* &c. Marc. 8.
44. *Vigilate, & orate ne intretis in tentationem.* Matth. 26.

45. *Vis*

45. *Vis imus, & colligimus ea?* Non. Matth. 13.
46. *Duo homines aſcendebant in templum*, &c. Luc. 18.
47. *Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio*, Mat. 5.
48. *Paſcite qui in vobis eſt gregem* Dei. 1. Petri. 5.
49. *Erudimini qui iudicatis terram.* Pſalm. 2.
50. *Accipite Spiritum Sanctum; Quorum remiſeritis peccata*, &c. Ioan. 20.
51. *Venite ad nuptias.* Matth. 22.
52. *Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem.* Ibidem.
53. *Mundus gaudebit, vos verò contriſtabimini.* Ioan. 16.
54. *Reſplenduit facies eius ſicut ſol*, &c. Matth. 17.
55. *Sic Pater meus cæleſtis faciet vobis*, &c. Matth. 18.
56. *Vos patres educate filios veſtros in diſcipl.* &c. Eph. 6.
57. *Qui timet Dominum, honorat parentes*, &c. Eccl. 3.
58. *Filij obedite parentibus per omnia.* Coloſ. 3.
59. *Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eo*, &c. Pſal. 36.
60. *Maledictus qui confidit in homine.* &c. Hierem. 17.
61. *Vende quæ habes, & da pauperibus.* Matth. 19.
62. *Ecce Euangelizo vobis gaudium magnum*, &c. Luc. 2.
63. *Hæc dies quam fecit Dominus*, &c. Pſalm. 117.
64. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.* Ioann. 14.
65. *Tu es Sacerdos in æternum, ſecundum ordinem Melchiſedech.* Pſalm. 109.
66. *Vocatum eſt nomen eius* IESVS. Luc. 2.
67. *Vbi eſt qui natus eſt rex Iudæorum?* Matth. 2.
68. IESVS *proficiebat Sapientia, & ætate & gratia*, &c. Luc. 2.
69. *Vocatus eſt &* IESVS *ad nuptias.* Ioan. 2.
70. *Vxori vir debitũ reddat, ſimiliter & vxor viro.* 1. Cor. 7.
71. *Honorifica Sacerdotes.* Eccleſ. 7.
72. *Regem honorificate.* 1. Petri. 2.

73. *Nemo lucernam accendit, & in abſcondito ponit*, &c. Luc. 11.

74. *Occurrerunt ei decem viri leproſi*. Luc. 17.

75. *Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis*. Ioan. 4.

76. *Vnde ememus panes, vt manducent hi?* Ioan. 6.

77. *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum*, &c. Galat. 5.

78. *Video aliam legem in membris meis*, &c. Rom. 7.

79. *Tunc videbunt filium hominis venientem in nube*, &c. Luc. 21.

80. *Tu es qui venturus es, an alium exſpectamus?* Mat. 11.

81. *Confeſſus eſt, quia non ſum ego Chriſtus*, Ioan. 1.

82. *Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliab*. &c. Luc. 3.

83. *Domus mea, domus orationis eſt*. Luc. 19.

84. *Ecce motus magnus factus eſt in mari*. Matth. 8.

85. *Vadit ad illã quæ perierat, donec inueniat eam*. Luc. 15.

86. *Ego ſum Paſtor bonus*. Ioan. 10.

87. *Petite & accipietis*. Ioan. 15.

88. *Adoleſcens tibi dico, ſurge*. Luc. 7.

89. *Arguet mundum de peccato*. Ioan. 16.

90. *Qui ex Deo eſt, verba Dei audit*. Ioan. 9.

91. *Soluite, & adducite mihi*. Matth. 21.

92. *Diliges proximum tuum*, &c. Matth. 5.

93. *Multi Pſeudoprophetæ ſurgent*, &c. Matth. 24.

94. *Tradidit eum tortoribus, donec redderet vniuerſum debit*. Matth. 18.

95. *Lazare, veni foras*. Ioan. 11.

96. *Quis peccauit, hic an parentes eius?* &c. Ioan. 9.

97. *Inter natos mulierum, non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta*. Matth. 11.

98. *Angeli eorũ ſemper vident faciem Patris*, &c. Mat. 18.

99. *Velox eſt depoſito tabernaculi mei*. 2. Petri. 1.

100. *Vidit* IESVS *hominem in telonio ſedentem*. Matt. 9.

101. *Domine, ne ſtatuas illis hoc peccatum*, Actor. 7.
102. *Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odio habuit*. Ioan. 15.
103. *Sint lumbi veſtri præcincti*. Luc. 12.
104. *Benedicite Angeli Domini Domino*. Dan. 3.
105. *Peperit filium ſuum primogenitum*, &c. Luc. 2.
106. *Accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Aegyptum*. Matth. 2.
107. *Circuncidimini Domino*. Hierem. 4.
108. *Ecce pater tuus & ego dolētes quærebamus te*. Luc. 2.
109. *Beatus vir qui timet Dominum*, &c. Pſalm. 111.
110. *Iucundus homo qui miſeretur & cōmodat*. &c. Ibidē.
111. *Videntibus illis eleuatus eſt*. Actor. 1.
112. *Mane nobiſcum Domine, quoniam adueſperaſcit*. Luc. 24.
113. *Simile eſt regnum cœlorum decem virginibus* Mat. 25.
114. *Remitttuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Luc. 7.
115. *Attraxi te, miſerans*. Hier. 31.
116. *Reformabit corpus humilitatis noſtræ*, &c. Philip. 3.
117. *Aduocatum habemus apud Patrem*, &c. 1. Ioan. 2.
118. *Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini*, &c. Iſaiæ. 11.
119. *Paracletus autem Spiritus Sanctus*, &c. Ioan. 14.
120. *Factus eſt repentè de cælo ſonus*. &c. Actor. 2.

IN-

INDEX DOMINICORVM AC FESTORVM DIERVM, quibus hæc Monita à Concionatoribus rectè dici poſſint.

Dominici dies.

Dominica 1. Aduentus, Monitum, 79.
Dominica 2. Aduent. Monit. 80.
Dominica 3. Aduent. Monit. 81.
Dominica, 4. Aduent. Monit. 82.
In Natali Domini, Monit. 62. & 105.
Dominica inf. Octauã, Monit. 37
In die Circunciſionis. Monit. 66 & 107.
In die Epiphaniæ. Monit. 67.
Dominica infra Octauam Monit. 56. 57. 58. 68. 108.
Domin. 2. poſt Epipha. Monit. 10. 34. 69. 70.
Domin. 3. poſt Epiph. Monit. 40
Domin. 4. poſt Epiph. Monit. 84.
Domin. 5. poſt Epiph. Monit. 45
Dominica. 6. poſt Epipha. vide parte 1.
Dominica Septuageſ. Monit. 39.
Domin. Sexages. Monit. 34. 36.
Domin. Quinq. Monit. 20. 21.
Diminica 1. Quadrag. Monit. 31. 32. 44.
Domin. 2. Quadrag. Monit. 54.
Domin. 3. Quadrag. Monit. 41.
Domin. 4. Quadrag. Monit. 42.
Domin. Paſsionis. Monit. 32. 90.
Domin. Palmar. Monit. 91.
In die Paſchæ. Monit. 63. 116.
Feria 2. Paſchæ, Monit. 112.
Octaua Paſchæ, Monit. 50.
Dominica 2. poſt Paſcha. Monit. 48. 86.
Domin. 3. poſt Paſcha. Monit. 53.
Domin. 4. poſt Paſcha. Monit. 89
Domin. 5. poſt Paſcha. Monit. 87
In die Aſcenſionis, Mon. 111. 117.
Domin. 6. poſt Paſcha. Mon. 102
In die Pentecoſtes, Monit. 64. 119. 120.
Feria, 2. Monit. 118.
Domin. Trinitatis. Monit. 29.
In die V. Sacramenti, Monit. 65.
Domin, 2. poſt Pentec. Monit. 65
Domin. 3. poſt Pentec. Monit. 85
Domin. 4. poſt Pentec. Monit. 32. 90.
Domin. 5. poſt Pentec. Monit. 22. 23. 47.
Domin. 6. poſt Pentec. Monit. 43
Domin. 7. poſt Pentec. Monit. 19
Domin. 8. poſt Pentec. Mon. 7. 8.
Domin. 9. poſt Pentec. Mon. 83.
Domin. 10. poſt Pentec. Mon. 46
Dominica 11. poſt Pentec. Monit. 90.
Domin. 12. poſt Pentec. Monit. 1. 2. 92.

Domi-

INDEX DOMINICORVM.

Domin. 13. poſt Pentec. Mon. 74

Domin. 14. poſt Pentec. Mon. 25

Domin. 15. poſt Pentec. Mon. 88.

Domin. 16. poſt Pentec. Monit. 14. 18.

Domin. 17. poſt Pentec. Mon. 92

Domin. 18. poſt Pentec. Mon. 59.

Domin 19. poſt Pentec. Monit. 51. 52.

Domin. 20. poſt Pentec. Mon. 75

Domin. 21. poſt Pentec. Monit. 55. 94.

Domin. 22. poſt Pentec. Monit. 71. 72.

Domin. 23. poſt Pentec. Mon. 35.

Domin. 24. poſt Pentec. Monit. 93.

Feſti dies.

IN die Conuerſ. S. Pauli. Monit. 38.

In feſto S. Matthiæ. Monit. 14.

In feſto Cathedræ S. Petri, Monit. 15.

In feſto Apoſt. Philippi & Iacobi Monit 16.

In feſto S. Ioan. Bapt. Monit. 97.

In feſto Apoſtol. Petri & Pauli Monit. 99.

In feſto Mariæ Magdal. Monitum 8. 114.

In feſto S. Iacobi. Monit. 14.

In feſto S. Laurentij. Monit. 110.

In feſto S. Bartholom. Monit. 16.

In feſto S. Matthæi, Monit. 100.

In feſto S. Michaelis. Moni. 24. 98. 104.

In feſto Apoſt. Simonis & Iudæ, Monit. 102.

In feſto Omnium Sanctor. Monit. 109, 110.

In feſto S. Martini, Moni. 3. 4. 73.

In feſto S. Catharinæ. Mon. 113.

In feſto S. Andreæ. Monit. 61.

In feſto S. Nicolai, Monit. 103.

In feſto S Thomæ, Monit. 30.

In feſto S. Stephani, Mon. 38. 101.

In feſto S. Ioannis Euang. Mon. 12. 13.

In feſto SS. Innocent. Mon. 106.

In feſto S. Auguſtini, Mon. 115.

Monita autem rectè dicenda in feſtis Deiparæ Virginis, abundè continentur in Opuſculo noſtro Mariano.

D. Auguſt. lib. 15. de Trinit. cap. vltimo.

CORam te, Domine, eſt firmitas mea, & infirmitas mea: illam ſerua, iſtam ſana. Coram te eſt ſcientia, & ignorantia mea, vbi mihi aperuiſti, ſuſcipe intrantem. Vbi clauſiſti, aperi pulſanti. Meminerim tui, intelligam te, diligam te. Auge iſta in me, donec ad integrum reformes me.

D. Ambroſ. in 1. cap. 1. ad Corinth.

PRædicatio Chriſtiana non indiget pompa & cultu ſermonis, ne videatur eſſe ex verſutia & calliditate humanæ ſapientiæ, non ex veritate. Ibi enim verborum compoſitio quæritur, vbi teſte virtute, ipſa ſe non commendat Veritas, ſicut in ſapientia ſæculari.

Digitized by Google

ADRIANI MANGOTII GOVDANI

MONITA SACRA,

EX S. SCRIPTVRA ET SS. PATRIBVS POTISSIMVM COLLECTA.

PARS ALTERA.

MONITVM PRIMVM.

Quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper. Eccleſ. 3.

ADMODVM ſollicitus debet eſſe homo, ac in eam curam præcipuè incumbere, vt intelligat quid ſibi agendum ſit, & quomodo vitam ſuam debeat inſtituere, vt ſalutem æternam conſequatur. Monent autem Doctores, vt, quoniam natura rationalis eſt, rationem ducem in omnibus ſequatur. De qua multa loquuntur S. Patres; ac inprimis D. Baſilius dicit, quod *Ratio in corde velut in domo ſua ſedem habens, inde omnia quæ exterius à ſenſibus nuntiantur, ac per eos veluti quaſdam feneſtras influere conantur, diiudicet, & quæ proſunt ac vtilia ſunt, admittat, noxia verò ac pernitioſa aditu prohibeat.* Et rurſum; *Frenare & continere corporis, quaſi belluæ cuiuſdam impetus decet, & motus turbulentos ac tumultus, qui ab ipſo in animo concitantur, ratione tanquam flagello cohibere.*

De vera Virginit.

Homil. 24

Sic & S. Hieronym. *Senſus corporum quaſi equi ſunt, ſine ratione currentes, anima verò in aurigæ modum retinet frena currentium. Et quomodo equi abſq; rectore præcipites ruunt, ita corpus ſine ratione, & imperio animi, in ſuum fertur interitum.* D. veró Auguſt. myſtice tractans caſum primi hominis, ſerpentem facit eſſe ſenſum corporis, Mulierem quæ ſibi imponi patitur, concupiſcentiam; Virum, rationem quæ in homine obtinet principatum. Quemadmodum enim à ſerpente mulier blando ſermone illicitur ad peccandum, ſic a ſenſu concupiſcentia, ab hac Ratio. Concupiſcentiæ enim ſenſus iucunditatem voluptatis proponit, quam concupiſcentia guſtatam rationi deinceps tradit. *non enim*, inquit, *ratio deduci ad conſenſionem peccati poteſt, niſi cum delectatio mota fuerit, in illa parte animæ, quæ debet obtemperare rationi.* nam, vt idem addit, *etiamſi non ſequatur factum, rea tenetur in conſenſione conſcientia. Quando verò ita ſit, vt ratio refrænet commotam cupiditatem*, ait idem Augu. *non labimur in peccatum, ſed cum aliquanta luctatione coronamur.* De Gen. contra Manich. lib. 2. cap. 14. De eadem ratione D. Leo; *Tunc*, inquit, *ratio ordinatiſſimum tenebit principatum ſi mens rectori ſuo ſubdita, & ſupernis muneribus delectata, voluptatis terrenæ incitamenta calcauerit, & in ſuo mortali corpore regnare peccatum non ſiuerit.* Et iterum; *Cum Apoſtolus dicit, Carnis curam ne feceritis in deſiderijs, non ea nobis interdicta intelliguntur, quæ ſaluti congruunt, & quæ humana poſcit infirmitas, ſed quia non omnibus deſiderijs ſeruiendum, nec quicquid caro concupiſcit, implendum*

De Trinit. li. 12. ca. 12.

D. Leo ſer. 1. de Quad. ſer. 1. de Reſurrect.

Rom. 13.

dum eſt. De *adhibendo temperantiæ modo admonitos nos eſſe cognoſcimus, vt carni quæ animi ſeu rationis eſt conſtituta iudicio, nec ſuperflua concedamus, nec neceſſaria denegemus. Vnde idem Apoſtolus, nemo carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fouet eam; non vtique ad vitia, non ad luxuriam, ſed ad debitum eſt alenda & fouenda famulatum; vt teneat ordinem ſuum renouata natura, nec peruersè ac turpiter ſuperioribus inferiora præualeant, & ibi ſiat ſeruitus, vbi debet eſſe dominatus.* Denique D. Auguſtinus contra Iulia. tractans, cur in hominibus malum ſit concupiſcentia, non in pecoribus; *Ideo* inquit, *in pecoribus malum non eſt concupiſcentia, quia non aduerſus ſpiritum concupiſcit, ſed eorum potius oblectat ſpiritum. Concupiſcentia enim ſapientiæ carentia, carnali concupiſcentia exultant, & à bono vitæ rationalis aliena, hoc bonũ habent quo delectantur. Propterea ergo hoc non eſt in pecoribus malum, quia in eis non concupiſcit aduerſus ſpiritum; non enim habent rationem, quæ libidines ſubiugent ſuperando, fatigētur pugnando.* Ephes. 5. Lib 4. c. 14

Homini ergo qui ratione præditus eſt, ſecundum rationem viuendum eſt, qua Deo & Angelis aſsimilatur, a beſtijs diſcernitur. nec eſt propriè ratio, niſi recta ſit, & in tantum ipſa recta eſt, in quantum Diuinæ legi eſt conformis. Ita fit, vt viuere ſecundum rationem, nihil aliud ſit, quam viuere ſecundum legem ac voluntatem Dei. Ad cuius obſeruationem omnes ſcripturæ nos diligenter hortantur. Ita Dominus in Euangelio; *Eſto conſentiens aduerſario tuo.* Et quis eſt iſte aduerſarius? *Aduerſarius hominis, ſermo legis eſt,* inquit D. Auguſt. Sed quomodo aduerſarius; quia ille ſermo aliud Matth. 5. De cach. c. 3. & ſer. 5. in nou.

iubet, aliud tu ex natura corrupta & peccato vitiata, vis & facis. Dicit Lex, non mœchaberis, tu vis mœchari; dicit lex, honora patrem & matrem; tu in parentes es contumelioſus; dicit, non concupiſces rem proximi tui, tu etiam rapis aliena. Et ſic in alijs. Videns ergò, quia ille ſermo aliud præcipit, & tu vis aliud, & ſi potes, facis, etiam vides legis ſermonem tuum eſſe aduerſarium.

Rom. 7. Vnde & Apoſtolus ait; *Lex ſpiritualis eſt, ego autem carnalis ſum.* Lex ſpiritualis eſt, quia præcipit ea quæ Deo, qui ſpiritus eſt, placent; Ego autem carnalis ſum, quia deſidero ac facio quæ placent carni.

Pſal. 23. Dauid quoque Propheta ita hortatur. *In pſalterio decem chordarum pſallite illi,* nempe Deo. Quid autem eſt pſallere Domino, in decachordo, quã hilariter & cum gaudio illi ſeruire, in ſedula & recta obſeruatione decem

In pſal. 32. mandatorum? *Præcepta legis decem ſunt,* ait D. Auguſt. *In decem præceptis habes pſalterium decem chordarum. Deſuper ſonant, quia deſuper data ſunt. Deus tuus, Deus vnus eſt; habes vnam chordam: non aſſumes nomen Dei tui in vanum, habes alteram chordam;* & ſic in cæteris. *Tange pſalteriam, imple legem, quam tibi dedit Dominus.* Dulcis profectò melodia, quæ D[illegible]m, Angelos, & homines recreat, ac pſalterizantis conſcientiam mirabiliter reficit. Eccleſiaſtes prætere a; *Deum,* inquit, *time, & mandata eius obſerua. Quid breuius, verius, ſalubrius dici potuit?* ait D. Auguſt. Et addit Sapiens; *Hoc eſt enim omnis homo,* id eſt, ad hoc conditus eſt omnis homo, hoc eius eſt opus

Eccleſ vlt. De Ciuit. li. 20. cap. 3.

pus ac officium, in hoc eius ſita eſt perfectio: omnes æquè concernit, *æquo iure mandatur omnibus, nullus ab hoc imperio liber eſt*, inquit Hieronymus. (In epiſt. ad Celant.) Atque vt hominem ad officium præſtandum acrius impelleret Sapiens, terribile Dei iudicium, in quo ſtrictiſſima omnium reddenda eſt ratio, ob oculos ponit, dicens; (Ibidem.) *Et cuncta quæ fiunt, adducet Deus in iudicium, omne abſconditum, ſiue bonum, ſiue malum. Meminiſſe enim debemus*, ait V. Beda, *facta & cogitationes noſtras, non in ventum diffluere, ſed ad examen ſummi Iudicis cuncta ſeruari, in fine nobis oſtendenda, ſiue per amicos angelos, ſiue per hoſtes.* (Lib 5. hiſt. Angl. c. 15.)

D. Baſilius pulchrè deſcribens humanæ vitæ decurſum; *Homo*, inquit, *non eſt niſi anima carni alligata, qui à ſapientiſſimo artifice in maternis ſinibus formatur, ex tenebroſis illis thalamis in lucem partus tempore educitur, ordinaturque vt his quæ in terris ſunt imperet: lex ei datur, vt virtutem exerceat, plaſten imitetur, & probè diſpoſitam in cœlis diſciplinam adumbret in terris. Hic, dum hinc vocatur, diſcedit, ad Dei qui illum miſit, tribunal ſiſtitur, eorum quæ in hac Republica geſſit, retributionem accipit.* (Homil. 23.) Quibus in verbis, primum nota, cur homo miſſus in terram; Lex ei datur, inquit, vt virtutem exerceat, plaſten imitetur, &c. Deinde, quæ ad hoc eum debeant impellere, nempè, horrendum tribunal Iudicis ante quod ſtatim à morte ſiſtitur, & ante quod *omnes nos maneſeſtari oportet*, ait Apoſtol. (2. Cor. 5. Rom. 14.) ad quod omnia & ſingula hominum opera iuxta legem examinabuntur: Et futura retributio, quæ eſt æternitas vel in pœna, vel in gloria. O æternitas, quàm

rarò verſaris in mentibus hominum, & quanta in ijs bona operareris diligenter expenſa?

Eccleſiaſt. 3 Denique Eccleſiaſticus ita hortatur; *altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper.* Monet Sapiens abſtinendum à curioſis rerum indagationibus, earum præcipuè, quæ in alto poſitæ, ab anguſto noſtro intellectu comprehendi nequeunt; monet abiiciendas cogitationes inutiles, ſterilia ſtudia, quibus atteritur ingenium non inſtruitur, occupatur non inflammatur. Conferendas verò curas omnes & cogitationes ad meditationem & obſeruationem mandatorum Dei, quæ verè bonum ac beatum hominem efficiunt. Sic

Pſalm. 1. enim Dauid; *Beatus vir, cuius voluntas in lege Do-*
Pſalm. 111. *mini, & in lege eius meditatur die ac nocte.* Et, *Bea-*
Pſalm. 118. *tus vir qui timet Dominum, in mandatis eius volet ni-*
Pſalm. 127. *mis.* Et, *Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirunt eum.* Et, *Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in vijs eius; labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit.* Beatos ac felices dicit tales Scriptura; interim ſpe, poſtea reipſa futuros, cum id quod exſpectamus aduenerit.

MONI-

MONITVM II.

Fili mi, ne obliuiſcaris legis meæ. Prou. 3.

INterroganti quid faciendo vitam æternã poſſidebo? reſpondit Domin⁹, In lege quid ſcriptum eſt? Lex ergo Domini ſemper ante oculos habenda eſt. Illa nobis debet eſſe tanquam ſpeculum, Lucerna, Regula. tanquam ſpeculum, in quo mentis & conuerſationis noſtræ faciem crebrò inſpiciamus, omniaq; noſtra ad illud diiudicemus ac componamus. Vnde D. Leo; *Nullus*, inquit, *ſibi per omnia placeat, nec ſe ſecundum carnis oblectamenta diiudicet, ſed omnem conſuetudinem ſuam in Diuinorum præceptorũ lance conſtituat, vbi cum alia interdicantur, ne fiant; alia iubeantur vt fiant; iuſto ſe trutinabit examine, qui vitæ ſuæ mores ex vtriuſq; ponderis comparatione penſauerit. Artifex .n. miſericordia Dei, ſplendidiſsimum in ſuis mandatis condidit ſpeculum, in quo mentis ſuæ faciem inſpiceret, & quam conformis imagini Dei, aut quã diſsimilis eſſet, agnoſceret.* Sic Leo. Deus cũ dediſſet mandata legis per Moyſen, ad extremum intulit; *Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos. Et ſenſus eſt*, ait S. Hiero. *Præcepta mea ſint in manu tua, vt ea compleas: ſint ante oculos tuos, vt in eis mediteris die ac nocte. Tunc non confundar*, inquit Propheta, *cum perſpexero in omnibus mandatis tuis*; id eſt, nõ fruſtrabor beatitudine expectata, cum perſpexero, tanquam in lucidiſſimo ſpeculo, in omnibus mandatis tuis. *Qui enim perſpexerit in legem perfectam libertatis*, ait Ia-

Luc. 10.

Ser. 11. de Quadrag.

Deut. 6.

In cap. 23. Matth.

Pſalm. 118.

Iac. 1. cobus, *& permanſerit in ea, non auditor obliuioſus factus, ſed factor operis, hic beatus in facto ſuo erit.*

2. Pet. 1. Deinde lex Dei debet nobis eſſe tanquam lucerna, cui ſemper attendendum in hoc loco caliginoſo, vt inoffenſis greſſibus viam huius vitæ ambulare poſſimus. Sapiens ſuauiter loquens de præceptis Dei, *Liga*, inquit,

Prouerb. 6 *ea in corde tuo, & circunda ea gutturi tuo, cum ambulaueris, gradiantur tecum; cum dormieris, cuſtodiant te; & euigilans, loquere cum eis; quia mandatum, lucerna eſt, & lex, lux.* Locus in quo verſamur lubricus

Li. 1. de voc. gent. cap. 6. Sap. 14. eſt & caliginoſus: lubricus, quia ſi ipſum hominē ſpectes, quid habet in ſuis viribus, niſi periculi facilitatē? ait D. Proſp. Si ad ea quæ extra hominē ſunt, animū & oculos conuertas, omnia facta ſunt ei in laqueū & in muſcipulam. Caliginoſus verò, quia neſcit corruptus homo, quò ſe mouere, vbi pedes conuer-

Proſp. cent. Collect. c. 21 ſationis ſuæ figere debeat. non .n. ſolū iuſtitiam, ſed & boni ſcientiam per peccatum perdidit. Lucerna ergo ei opus eſt. Et quæ lucerna melior, quàm lex Domini? quæ clarè demonſtrat, quid facere, quid vitare, quid appetere debeat, & quid declinare: Huic ergò legi, tanquam lucernæ lucenti in loco lubrico & caliginoſo attendere debemus, ne

Pſal. 18. offendamus & ruamus. *Præceptum Domini lu-*

Pſalm. 118. *cidum, illuminans oculos*, ait Dauid. Et rurſum,

2. Pet. 1. *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Cui benefacitis attendentes*, ait S. Petrus, *tanquam lucernæ lucenti in loco caliginoſo, donec dies elucēſcat, & lucifer oriatur in cordibus noſtris.*

Denique debet lex Domini nobis eſſe tanquam

quam

quam regula, ad quam omnes noſtras voluntates & actiones dirigere & conformare debemus. *Hæc eſt in hominibus*, ait D. Aug. *magna & vſitata peruerſitas, quia cum debeant ipſi viuere ſecundum voluntatem Dei, Deum volunt viuere ſecundum voluntatem ſuam.* In pſal. 48. *Vnde dicit, Exiſtimaſti iniquè quod ero tui ſimilis.* Pſalm. 48. *Et cum ipſi nolunt corrigi, illum volunt deprauari, rectum non arbitrantes quod ille vult, ſed quod ipſi volunt.* Quibus idem Auguſt. alibi; In pſal. 94. *ne*, inquit, *voluntatem Dei velis torquere ad voluntatem tuam, ſed tuam corrige ad voluntatem Dei. Voluntas Dei ſic eſt quomodo regula, Ecce, puta, torſiſti regulam, vnde habes corrigi; illa autem integra manet regula enim eſt incommutabilis. Stet ergò regula, & quod prauum eſt, ad regulam corrigatur.* Primus homo derelicto Deo, voluit ſibi eſſe vitæ regula, voluit ſibi eſſe dux, ſecũdũ ſe viuere voluit, atq; eadẽ intemperantiæ ebrietate totam hominis naturã madefecit. Quid.n. corruptus homo expetit, quid quęrit aliud, quã libertatẽ? non fert leges, non fert imperiũ. Sic affectus eſt, quomodo adoleſcens ille apud Terentium, qui dicebat patri; Sine meo me viuere modo. In Andria. Clamant hæretici Chriſtianos in nouo Teſtamento à Chriſto libertate donatos; ſed *velamen habent malitiæ libertatem, & libertatem in occaſionem dant carnis*, hoc eſt, ſub prætextu libertatis ſpiritum extinguunt, carnem faciunt dominari, exiſtimantes ſibi à lege liberis, totum quod libet, etiam licere. non attendentes, hoc eſſe nouum teſtamentum, *Ego faciam vt in præceptis meis ambuletis, & mandata mea cuſtodiatis.* Et, *Dabo leges meas in cordibus eorum, & in men-*

1. Pet. 2. Galat. 5. Ezech. 36. Ierem. 21.

in mentibus eorũ ſuperſcribam eas. non intelligẽtes
Rom. 8. id per Chriſtũ ita eſſe impletũ, vt *de peccato dãnarit peccatũ, quo iuſtificatio legis impleretur in nobis.*

Tunc verè efficimur liberi, cum Deus nos fingit, id eſt,
Auguſt. in Enchirid. c. 31. *format, & creat, non vt homines, quod iam fecit, ſed vt boni homines ſimus, quod nunc gratia ſua facit, vt ſimus in Chriſto noua creatura, ſecundum id quod dictum eſt: Cor mundum crea in me Deus.* Vn-
Psalm. 50. Vnde perſpicitur, eam demum veram eſſe libertatem, quam oratione poſcebat Propheta dicens. *Dirige greſſus meos ſecundum eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniuſtitia. Vbi quid aliud dicit* (ait Auguſt.) *quam, Rectum ac liberum me*
Pſalm. 118. In illum verſic. *fac ſecundum promiſſum tuum? quantò enim magis regnat in vnoquoque Dei charitas, tantò minus ei dominatur iniquitas.* Quam libertatem nos Apoſtol. habere cupiebat, cum his adhortatur verbis; *Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentiis eius.* *Tunc.n.* ait D. Aug. *ipſũ noſtræ volũtatis arbitrium verè fit liberum, dum à carnalium concupiſcentiarum dominatione liberatur, dicente Domino; Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi*
Epiſtol. 19. Ioann 8. Epiſt. 144. 2. Pet. 2. Ioann. 8. *eritis.* Et rurſum. *Non eſt libera dicenda voluntas humana, quamdiu eſt vincentibus & vincientibus cupiditatibus ſubdita. A quo enim quis deuictus eſt, huic & ſeruus addictus eſt. Et, ſi vos filius liberauerit (ait ipſe Dei filius) tunc verè liberi eritis.*

Prætendunt etiam hæretici noſtræ ætatis perpetuã quandam implendæ legis impoſſibilitatẽ, vt etiamſi quis ad gratiam tranſierit, & ſpiritum dilectionis acceperit, ne tũ quidẽ legẽ implere poſſit. Vnde fingitur lex ipſa etiã Decalogi & naturæ eatenus eſſe per Chri-

ſtum

Digitized by Google

ſtum abrogata, vt noui teſtamenti filios non
obliget ad ſui obſeruationem; Proponatur ta-
men obſeruanda, vt eius contemplatione ſuę
ſemper infirmitatis homines admoneantur;
neq; iam aliud eſſe legẽ Decalogi, quã vt ad-
monitionẽ & teſtificationem infirmitatis no-
ſtræ. Nempe ad hoc abutuntur lege, vt homi-
nes in ſua infirmitate remaneant, & tanquam
illã fruſtra per legẽ agnoſcerent, nunquã in-
de tranſitum ad gratiã faciant, & ad illũ ſpiri-
tum dilectionis, cui mandata grauia nõ ſunt.
Quod .n. impoſſibile ſeruatũ eſt propter in- 1. Ioann. 5.
firmitatẽ carnis, etiam facile redditur per en- Roman. 8.
ergiam gratiæ, & Diuinæ potentię efficaciã. In
quo argumento valdè attendenda Pauli tã re- Actor. 9.
pentina conuerſio, qua ex lupo conuerſus in
ouẽ, & ex perſecutore Eccleſiæ, eius ædifica-
tor effectus eſt. Cui continuò tã facilis effecta
eſt Diuinæ voluntatis impletio, vt diceret, *Do-
mine quid me vis facere?* paratum ſe eſſe declarãs,
non modo ad ſeruanda Chriſti præcepta, ve-
rũ etiam ad dura quæq; perpetiẽda pro nomi-
ne eius. Ideo Paulus ipſe hanc ſuã conuerſio-
nẽ, tanquã exemplar quoddam conuerſionis
ſpectandum propoſuit. *Non ob aliã cauſſam*, inq. 1. Timot. 1.
D. Aug. *Scriptura commemorat, non eſſe grauia Diui-* De perfect.
na præcepta, niſi vt anima quæ illa grauia ſentit, intelli- iuſtit.
*gat ſe nondũ accepiſſe vires, quibus talia ſint præcepta
Domini, qualia commendantur, leuia ſc. atq; ſuauia;
& oret gemitu voluntatis, vt impetret donũ facultatis.
Commendantur ergo nõ eſſe grauia, vt cui grauia ſunt,
intelligat ſe nõdũ accepiſſe donũ, quo grauia nõ ſint; nec
arbitretur ea ſe perficere, quãdo ita facit, vt grauia ſint.*

Hilarem

Hilarem enim datorem diligit Deus, nec tamen cum ea grauia ſentit, deſperando frangatur, ſed ad quærendum, petendum, pulſandumque cogatur. Laborant autem in præceptis Dei, ait ibid. *qui ea timendo conantur implere; ſed perfecta charitas foras mittit timorem, & facit præcepti ſarcinam leuem, non ſolum non prementem onere ponderum, verumetiam ſubleuantem vice pennarum.* Rurſum idem Auguſt. *Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, dicit Dominus. alia ſarcina premit, & aggrauat te: Chriſti autem ſarcina ſubleuat te. alia ſarcina pondus habet, Chriſti ſarcina pennas habet. nam & aui ſi pennas detrahas, quaſi onus tollis, & quò magis onus abſtuliſti, eò magis in terra remanebit. Quam exonerare voluiſti, iacet, non volat, quia tuliſti onus; redeat onus, & volat. Talis eſt ſarcina Chriſti. Portent illam homines, non ſint pigri; non attendantur illi, qui eam ferre nolunt, ferant illam qui volunt, & inuenient, quam ſit leuis, quam ſuauis, quam iucunda, quam rapiens in cœlum, & à terra eripiens.* ita Aug.

Matth. 11

In pſal. 59

MONITVM III.

Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Pſal. 118.

CHriſtianus nō ſolum de operibus bonis ſollicitus eſſe debet, ſed multò magis de fine bono, ſeu intentione, propter quam ipſa opera faciat, quò ei ad ſalutem æternam prodeſſe poſſint. Vnde D. Auguſt. *Magni intereſt, cùm aliquid boni facimus, cuius rei contemplatione faciamus. Officium quippe noſtrum, non initio ſed fine penſan-*

In pſal. 118 conc. 12

penſandum eſt, vt ſcilicet non tantum ſi bonum eſt quod facimus, ſed præcipuè ſi bonum eſt propter quod facimus, cogitemus. Hos oculos, quare faciamus quod facimus, auerti poſcit Propheta, ne videat vanitatem, id eſt, ne hanc attendat propter quam faciat, cum aliquid boni facit. In qua vanitate præcipuum locum obtinet, amor laudis humanæ, propter quam multi magna fecerunt, qui magni nominati in hoc ſeculo fuerunt. ab hac vanitate Dominus volens auertere oculos ſuorum, attendite, inquit, ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. Rurſum idem Auguſt. Finis quo referuntur ea quæ facimus, id eſt, propter quem facimus, quicquid facimus, ſi non ſolum inculpabilis, ſed etiam laudabilis fuerit, tunc demum & facta noſtra laude aliqua digna ſunt. Si nil ille iure, meritoque culpatur, quem ſpectamus & intuemur, cum in aliquo verſamur officio, id quoque officium nemo improbandum vituperandumque dubitauerit. De Catilina memoria proditum eſt, quod frigus, ſitim, famem ferre poterat. Hæc illi ſpurco, ſacrilegoque etiam cum Apoſtolis communia. Vnde ergo parricida iſte diſcernitur ab Apoſtolis noſtris? niſi fine illo quem diuerſiſſimum ſequebatur? namque iſte illa tolerabat, vt immoderatiſſimas & immaniſſimas expleret voluptates; illi econtra vt eas premerent, & dominanti rationi ſeruire cogerent.

Pſal. 118

Matth. 6

Lib. 2. de morib. Manichæorum

Saluſt. in Catil.

Dicit D. Ambr. de D. Virgine, quod arbitrum mentis ſolita non hominem ſed Deum quærere, ſuo vtiq; exemplo nos docẽs, totos nos debere eſſe coram Deo, & humana contemnere. Quod quam ſit difficile demonſtrat S. Hier. Conueniat, inquit, vnuſquiſque cor ſuum, & in omni vita inueniet, quam rarum ſit perfectè fidelem animam reperiri, vt nihil ob gloriæ cupiditatem, nihil ob rumuſculos

Lib. 2. de Virginibus

Cont. Luciferia.

muſculos hominum faciat. Difficile eſt, Deo tantum Iudice eſſe contentũ. Quo fine ergo, facienda opera bona? Clamat Ap. *Omnia veſtra in charitate fiant.* Et, *Omnia in gloriam Dei facite.* Primũ quoq; & maximũ mandatũ eſt; *Diliges Dominũ Deũ tuũ, ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua.* Quo præcepto quid aliud mandatur, quam vt *oẽs cogitationes, omnẽ vitam, & omnem intellectum, in eũ conferas,* inq. Aug. *à quo habes ea ipſa quæ cõferas: nullam .n. vitæ noſtræ partem reliquit, quæ vacare debet, & quaſi locũ dare, vt alia re frui velit; ſed quidquid aliud diligendũ venerit in animum, illuc rapiatur, quò totius dilectionis impetus currit, quæ nullũ à ſe riuulum duci extra patitur, cuius deriuatione minuatur.* Et rurſum; *Tunc rectè, tunc iuſtè, tunc piè fit opus bonũ, cum in eius laudem fit, cuius gratia donatur, vt fiat.* *Finis præcepti eſt charitas,* ait Apoſt. id eſt, interprete Au. *ad charitatẽ refertur omne præceptũ. Quod verò ita fit, vel timore pœnæ, vel aliqua intentione carnali, vt non referatur ad illam charitatẽ, quam diffundit Spiritus S. in cordibus noſtris, nondum fit quemadmodũ fieri oportet, quãuis fieri videatur.* Quæ præcepta hunc videntur ab omnibus conatũ requirere, quo detur opera, vt omni actione ac officio vitæ, vni illi tanquam ſupremo parenti ac Domino vera charitate ſeruiatur. Sicut dicitur, *Eſtote perfecti, ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt*: vbi requiritur ab omnibus comparãdæ perfectionis ſtudiũ, quo ad Dei ſimilitudinem quã viciniſſimè accedatur. neq; tñ eã non attigiſſe peccatũ eſt; Aliud eſt .n. quò ſe debeat humanus conatus extendere; aliud quid ſit, cuius defectu peccare neceſſe ſit. Poteſt autẽ in

1. Cor. 16
1. Cor. 10.
Coloſſ. 3.
Matth. 22.
Lib. 1. de Doct. Chri. cap. 22.
Epiſt. 120. cap. 26.
1. Timot. 1.
Enchirid. cap. 121.
Matth. 5.

in homine infideli, qui Deum non nouit,nec diligit, eſſe naturalis quidã amor recti ac honeſti , ex quo naſcantur officia miſericordię, fortitudinis, pietatis,probanda. *Cui naturali amori,* ait D. Greg. *non contradicit Chriſtus ,licet ad Diuiniorẽ & ſublimiorẽ nos vocet.* Dicit quidem D. Aug, *Non eſt fructus bonus,qui de charitatis radice nõ ſurgit.* Sed intelligendũ hoc de abſoluta officij bonitate,& charitate formata; alioqui idẽ ait, *ſine bonis operibus difficillimé cuiuslibet peſſimi hominis vitam inueniri*: quæ etiã Deus in hac vita remunerari ſolet. Vnde & D.Chryſ. *Nullus tàm malus,quin aliquid boni interdum faciat;ſicut nullus tã bonus,quin faciat aliquid mali. Ideo iſte hic accepta aliqua remuneratione , ibi perfecté punitur ;ille vero hic flagellatur,vt purus & immunis à peccato hinc abeat, & ibi perfecté remuneretur. Hinc & diuiti & Lazaro dictũ, Recepiſti,nõ accepiſti;ſed tanquã pro debito,recepiſti in vita tua,tu bona, ille mala.* Docet etiam D. Aug. quod bonis moribus & ciuilibus virtutibus Rom.tributi ſint honores,opes,imperia: quæ virtutes,prælucente quadam ſcintilla luminis naturalis,ex amore recto ac honeſto impellente,ab eis fiebant.Sic obſtetricibus quę Ægyptiæ erant , .i. infideles, benefecit Deus, quia miſericordes fuerant in infantes. Et D. Hier. *Ex eo quod Nabuchodonoſor accepit mercedẽ boni operis, intelligimus,* inq. *etiã Ethnicos,ſi quid boni fecerũt,nõ abſq; mercede Dei iudicio præteriri.* Deniq;S. Leo loquens de Eleemoſyna ; *Quæ vtiq;*,ait,*ſua laude fraudanda nõ eſſet, ſi propter ipſam naturæ communionẽ iuuando homini ab homine promeretur.Sed quia quia quod ex fidei non procedit fonte, ad æterna præmia non*

Hom.27.in Euang.

De ſpir. & lit.capi. 14.

Ibid.ca.27. 27.

Hom.5.in epiſt.ad Hebr.

Lib.5.de Ciuit. cap. 15. epiſt. 5. ad Marcel.

Exod.1.

In capit.29. Ezech.

Serm.7. de Quadrag.

non peruenit, alia eſt conditio operum cœleſtium, alia terrenorum.

Licet ergo huic naturali amori Scriptura non contradicat. neq; ea quæ ducũtur ex eo officia, reprehendat, vocat tamen nos, vt dictum eſt, ad ſublimiorem ac Diuiniorem amorem, vt ex illo opera noſtra faciamus, quæ nobis ad incommutabile ac ſempiternũ bonum prodeſſe poſſint. Si opera bona quæ fiunt amore recti officij, ad ſalutem æternam non proſunt; multò minus ea quæ fiunt propter homines, id eſt, amore laudis aut gloriæ

Matth, 6, humanæ. De quibus Dominus in Euang. *Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Quid enim à Deo*

Homil. 13. in Matth, *accipies,* inquit Chryſoſt. *qui nihil Deo dediſti? nam quod propter Deum fit, Deo datur, & ab eo accipitur; quod autem propter homines fit, in ventos effunditur. Quid enim eſt aliud hominum laus, quam ventorum tranſeuntium ſonus? Quæ eſt autem ſapientia res dare, & verba vacua comparare? Rurſum quæ ſapientia eſt, mercedem Dei contemnere in perpetuum manentem in cœlis & fugientes hominum ſermones eligere? Deinde melius eſt non facere, quam propter homines facere. Qui enim non facit, etſi in cœlo nil inuenit, ſaltem in terra nil perdit, puta, labores, pecuniam, & alia. Qui autem propter homines facit, & in terra perdit, & in cœlo non inuenit. Præterea vel illum aſpice à quo laudem exſpectas, quid ſentit de te? Ideo te laudat, quia propter Deum te facere putat: Si autem intelligeret, quia propter eum facis, non te laudaret, ſed vituperaret magis. Quid ergo illi placere feſtinas? qui ſi te aliquando intel-* *lexerit*

lexerit irridebit. Poſtremò, ſic eſt homo qui propter homines facit bonum, ſicut mercenarius malus, qui intra tempus locationis ſuæ, comedit omnes mercedes ſuas, cum autem tempore completo receſſerit, nudus egreditur. Sic enim vacuus venit ad Deum, qui mercedem omnium bonorum ſuorum accipere deſiderauit in ſeculo. Hactenus Chryſoſtomus.

MONITVM IV.

Nihil per inanem gloriam.

Philipp. 2.

I*pſa virtutes*, inquit S. Auguſt. *vera eſſe non poſſunt, quæ carnalibus delectationibus, vel quibuſque commodis & emolumentis temporalibus ſeruiunt; quales virtutes Epicurus induxit voluptatis ancillas.* Vnde Epicureos Stoici traducere ſoliti feruntur tabella quadam, in qua media voluptas, ceu regina quadam depicta inerat, cui virtutes omnes virgineo habitu circumfuſæ, varia miniſteria exhiberent, vt idem Auguſt. refert. *Ita virtutes cum tota ſua gloria dignitate, tanquam imperioſæ cuidam, & inhoneſtæ muliercula ſeruient voluptati. Nihil hac pictura dicunt eſſe ignominioſius, nihil deformius, & quod minus bonorum ferre poſſit aſpectus: & verum dicunt. Sed non exiſtimo*, ſubdit Auguſt. *ſatis debiti decoris eſſe picturam, ſi etiam talis fingatur, vbi virtutes humanæ gloriæ ſeruiant. Licet enim iſta gloria delicata mulier non ſit, inflata tamen eſt, & multum in-*

Lib. 4. ca. 3. in Iulian.

De Ciuit. li. 5. cap. 20

 anitatis

anitatis habet: vnde non ei dignè ſeruit ſoliditas quadam, firmitaſq; virtutum. Et tamen per has Romani nitebantur ad gloriam, vt eſt apud Saluſt. atque hoc inſitum eis fuiſſe, ipſi indicant, quod ædes virtutis & honoris coniunctiſſimas conſtituerint, volentes etiam boni, finem virtutis eſſe honorem. *Sed non eſt vera virtus*, inquit Auguſt. *niſi quæ ad eum finem tendit vbi eſt bonum hominis, quo melius non eſt. Quæ autem virtutes nulli rei ſeruire volunt, nec propter aliud expetuntur, ſed ad ſeipſas referuntur, nec ipſæ veræ ſunt*, ait idem Aug. *Vera namque virtutes Deo ſeruiunt in Angelis, à quo donantur & Angelis; Deo ſeruiunt in hominibus, à quo donantur & hominibus.* Illa fuit Ariſtotelis inſipientia, Sapientem ſuum in hac vitæ miſeria ob virtutum opera beatum prædicare, eaque non ob aliud quippiam, ſed propter ſe tantum, etiam in hac vita velut ſummum bonum expetenda.

In exord. belli Iugur.

De Ciuit. li. 5. cap. 12.

Lib. 4. in Iulian. c. 3.

Dixerat Iulianus Pelagia. ad cognoſcendũ, vtrum veræ ſint virtutes, hoc tantùmmodo intuendum, quod agatur, nec cauſam quærendam cur agatur. Sed illi reſpondet Auguſt. quod veriſſimum eſt, *non officijs, ſed finibus à vitijs diſcernendas eſſe virtutes.* Notanda eſt ergo ſententia eiuſdem Auguſt. *Vitia cætera in peccatis; ſuperbia verò etiam in rectè factis timenda eſt, ne illa quæ laudabiliter fiunt, ipſius laudis cupiditate amittantur. Cui cupiditatis vitio, non ſolum non reſtiterunt Romani, verumetiam id excitandum & accendendum eſſe cenſebant, putantes hoc vtile Reipublicæ eſſe. Vnde Cicero loquens de inſtituendo Principe Ciuitatis, dicit eum alendum eſſe gloria, & conſequenter commemorat maiores*

Ibidem.

Epiſtol. 56.

In l. de Rep.

iores

iores ſuos multa mira, atque præclara gloriæ cupiditate feciſſe. Et cum de ſtudiis Philoſophiæ, aliarumque artium loqueretur, *quæ vtique ſectanda ſunt,* inquit Auguſt. *ſine veri boni, non ventoſitate laudis humanæ, hanc intulit generalem ſententiam. Honos alit artes, omneſque accenduntur ad ſtudia gloriæ, iacentque ea ſemper quæ apud quoſque improbantur.* In proœm. Tuſcul. qu.

Sed melius ſine dubitatione huic cupiditati reſiſtitur, quàm ceditur. Tanto enim quiſque eſt Deo ſimilior, quanto ab hac immunditia mundior. Quæ in hac vita etſi non funditus eradicatur ex corde, quia etiam benè proficientes animos tentare non ceſſat, ſaltem cupiditas gloriæ ſuperetur dilectione iuſtitiæ. Vt ſi alicubi iacent quæ apud quoſque improbantur, ſi bona, ſi recta ſunt, etiam amor humanæ laudis erubeſcat, & cedat amori veritatis. Tam.n. eſt hoc vitiũ inimicũ piæ fidei, ſi maior ſit in corde cupiditas gloriæ, quam Dei timor vel amor, vt Dominus diceret, Quomodo poteſtis credere, gloriam ab inuicem exſpectantes, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt, non quærentes? Item de quibuſdam qui in eum crediderant, & verebantur palam confiteri, ait Euangeliſta; *Dilexerunt hominum gloriam magis quam Dei. Quod ſancti Apoſtoli non fecerunt. Qui cum in his locis prædicarent Chriſti nomen, vbi non ſolum improbabatur, (ſicut ille ait, iacentque ea ſemper quæ apud quoſque improbantur) verumetiam ſummæ deteſtationis habebatur, tenentes quod audierant à bono Magiſtro, eodemque medico mentium; Si quis me negauerit coram hominibus, negabo eum coram patre meo, qui in cœlis eſt, & coram Angelis Dei; inter maledicta & opprobria, inter grauiſſimas perſecutiones, crudeleſq; pœnas, non ſunt deterriti à prædicatione humanæ ſalutis, tanto fremitu humanæ offenſionis.* Sic Auguſt. De Ciuit. li. 5 cap. 14. Ioann. 5. Ioann. 12. Cicero vbi ſupra. Luc. 9.

Digitized by Google

Gloriam definit idem Auguſt. *eſſe iudicium hominum benè de hominibus opinantium; virtutem autem habenti, magnam virtutem eſſe, gloriam contemnere. Cuius cupido,* inquit Tacitus, *etiam ſapientibus nouiſſima exuitur;* & *ne ab ijs quidem qui contemptum eius introducere conantur, negligitur;* ait Valerius Maximus, *quoniam quidem ipſis voluminibus nomina ſua diligenter adijciunt, vt quod profeſſione eleuant, vſurpatione memoriæ conſequantur.* Gloriæ contemptor erat propheta Dauid qui dicebat; *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.* Et Ieremias, dicens; *Ego non ſum turbatus, te paſtorem ſequens, & diem hominis non deſideraui, tu ſcis, Domine.* Et Apoſtol. Paulus; *Mihi pro minimo eſt,* inquit, *vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Denique D. Auguſt. de quo diſcipulus eius Proſp. ait, quod *vnus & ſolus Deus, erat illi cibus, vita, requies, voluptas, amor, & honor.* Poſſunt quidem & debent etiam opera noſtra lucere coram hominibus, vt ea videant, verum non vt noſipſos, ſed vt glorificent patrem noſtrum qui in cœlis eſt, qui iſta in nobis operatur. Vnde Paulus; *Eram,* inquit, *ignotus facie Eccleſiis Iudææ quæ ſunt in Chriſto, tantum autem audiebant, quia qui aliquando nos perſequebatur, nunc euangelizat fidem, quam aliquando vaſtabat, & in me magnificabant Deum. Vt quid magnificabant Deum, ſi non Deus ad ſeipſum cor illius viri ſua gratia bonitate conuerterat; Ipſum etiam verbum quod poſuit, quem niſi Deum hoc tantum magnum bonum feciſſe declarat? Quid eſt enim, In me magnificabant Deum, niſi in me Deum magnificum prædicabant? Si quid autem laudis nobis datur, atque à nobis accipitur, id totum ad Dei gloriam, & proximi vtilitatem*

Loco citat. De Ciuit. li. 5 ca 12. & 19
Tacit li. 20.
Lib. 8 c. 15 ex Cicer. li. 1. Tuſc. & pro Archia.
Pſalm. 113.
Ierem. 17.
1. Corin. 4.
In Carm. de Ingratis.
Matth. 5.
Galat. 1.
Auguſtin. epiſtol. 107.

tilitatem referendum eſt, inquit S. Aug *cui conſulere non potes, ſi nimia deiectione vileſcas.* Epiſt. 54 ad Aurel.

Qui autem legunt vel audiunt mira & præclara opera gentilium, quæ laudis ac famæ cupiditate fecerunt; quorum multa ac varia enumerat Tertullian. & Auguſt. Cogitare apud ſe diligenter debent, quod ibidem Tertullian. ſubdit; *Hæc non ſine cauſa in ſeculum admiſit; ſed ad nos & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, ſi reformidauerimus pati pro veritate in ſalutem, quæ alij affectauerunt pro vanitate in perditionem.* Tantum enim valebit apud illos error, aut amor, aut alioqui cæca cupiditas, & non valebit apud Chriſtianos Dei charitas & veritas? Itemque quod addit S. Auguſt. *Hæc nobis neceſſariæ commonitionis exempla propoſita ſunt, vt ſi virtutes, quarum iſtæ vtcunque ſimiles ſunt, quas iſti pro Ciuitatis terrenæ gloria tenuerunt, pro Dei glorioſiſſimæ ciuitate non tenuerimus, pudore pungamur; ſi tenuerimus, ſuperbia non extollamur.* In libr. ad martyres. De Ciuit li. 5. cap. 18.

MONITVM V.

Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini.

Philipp. 2.

TRiplex eſt timor, cum quo ſalutem noſtram operari debemus; in Scripturis ſæ-

 pe com-

Digitized by Google

pè commendatus, ab hæreticis noſtri tempo-
ris omninò exploſus. Primus eſt, ne forte
peccata noſtra nobis remiſſa non ſint, quæ
Eccleſ. 5: tamen remiſſa nobis eſſe putamus. *De propitia-*
Pſal. 50. *to tibi peccato*, ait Sap. *noli eſſe ſine metu*. Remiſſio
Aug. in illũ enim peccatorum apud Dauidem computatur
Pſalm. inter incerta & occulta ſapientiæ Dei: quæ
Deus illi per Nathan, iam pœnitenti & pecca-
tum confitenti manifeſtauit, dicens; *Tranſtulit*
Ioel. 2. *Dominus peccatum tuum*. Vnde apud Ioelem &
Ionæ 3. Ionam Prophetas dicitur; *Quis ſcit, ſi conuertatur*
Daniel 4. *& ignoſcat Deus*? Et Daniel ad Nabuchodono-
ſor Regem, *Forſitan ignoſcet Deus delictis tuis*. Et
Actor. 8. Petrus Apoſt. ad Simonem Magum, *Si forte re-*
mittatur tibi hac cogitatio cordis tui. Hęc vnica ſoli-
citudo tangebat nobilem illam viduam Gal-
Lib. 4. c. 13. lam, apud D. Gregor. in Dialog. Cui cum D.
Petrus Apoſtolus, iam ad mortem tendenti
appareret, ſollicite ab eo quæſiuit, num ſibi
peccata ſua dimiſſa eſſent? Reſpondit Petrus;
Dimiſſa, veni.

Scripſerat Gregoria ex aula Imperatoris
ad Gregorium Papam, ſe illi importunam fo-
re, donec reſcriberet reuelatum ſibi eſſe, di-
Libr 6 epi. miſſa illi eſſe peccata ſua. Ad quam reſcripſit
ex Regiſtro. Pontifex; *Rem & difficilem & inutilem poſtulaſti.*
Difficilem quidem, quia & ego indignus ſum, cui reuela-
tio fieri debeat: Inutilem verò quia ſecura de peccatis tu-
is fieri non debes ante vltimum diem: qui quouſque ve-
niat, ſemper ſuſpecta, ſemper trepida, metuere culpas
debes, atque eas quotidianis fletibus lauare. Securitas
autem mater ſolet eſſe negligentia. Habere ergò non
debes ſecuritatem, per quam negligens reddaris: Scrip-
tum

tum eſt enim, beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Et, *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Securitas etiam mater ſolet eſſe ſuperbiæ ait D. Auguſt. *Vnde eam habere non expedit in iſto tentationum loco, vbi tanta eſt infirmitas, vt ſuperbiam poſſit generare ſecuritas.* Breuiter & recte Thom. Kempenſ. *Securitatem capere non oportet, ne torpeas & elatus ſis.* D. Cyprian. de lapſis; *Vos,* inquit, *fratres, quorum timor in Deum pronus eſt; pœnitentes ac dolentes peccata veſtra perſpicite, nec deſperantes miſericordiam Dei, nec tamen veniam vendicantes. Deus quantum pietate patris indulgens ſemper & bonus eſt, tantum Iudicis maieſtate metuendus.* Prouer. 28. Pſalm. 2. De cor. & grat. ca. 13. libr. 1. de Imit. c. vlt. In tract. de lapſ.

D. Hieronym. in illa loca Ioelis & Ionæ citata; *Ideo,* ait, *ambiguum ponitur & incertum, vt homines dubij cum ſint de ſalute, fortius agant pœnitentiam, & magis ad miſericordiam prouocent Deum.* Et rurſum; *Ne deſperetis veniam, ſcelerum magnitudine, quia magna peccata, magna delebit miſericordia. Sed ne forſitan magnitudo clementiæ nos faceret negligentes, adiunxit; Quis ſcit, ſi conuertatur, & ignoſcat Deus? Ego quod meum eſt, hortor vos ad pœnitentiam, & Deum clementem. &c. Sed quia profundum diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei noſſe non poſſumus, ſententiam tempero, & opto potius quam præſumo, dicens. Quis ſcit, &c.* Quid ergo? dubitare debemus de beneuolentia ac miſericordia Dei, de eius promiſſis, de Chriſti meritis, de virtute & efficacia Sacramentorum? Minimè. Sed de animo noſtro, ac præparatione, de noſtra pœnitentia, & contritione meritò timemus, an videlicet talis ac tanta ſit, quali quantaque opus eſt, ad remiſſionem peccatorum, Deique gratiam In cap. 3. Ionæ. In cap. 2. Ioelis.

conſequendam, ob humani cordis inſcrutabilitatem.

Secundus verò timor eſt, ne fortè tales non ſimus coram Deo, quales nos eſſe præſu-
1. Corint. 4. mimus. Ipſe Apoſtolus non auſus fuit iudicare ſe fidelem eſſe diſpenſatorem, & iuſtificatum, quamuis nullius ſibi criminis conſcius
Lib. 2. cont. Pelagia. eſſet. *Legerat enim*, ait S. Hieronym. *à Propheta*
Pſalm 18. *dictum, Delicta quis intelligit?* Et, *Ab occultis meis*
Prouer. 21. *munda me Domine.* Et, *Eſt via quæ videtur homini iu-*
Prouer. 16. *ſta, & nouiſſima eius deducunt ad mortem.* Et, *Omnis via viri recta ſibi videtur, appendit autem corda Deus. Idcirco temperabat Apoſtolus ſententiam, ne fortè per ignorantiam deliquiſſet.* Et. *quid*, (inquit D. Chry-
In illum locum Pauli. ſoſt. *ſi nihil ſibi conſcij, non iudicantur? Quid igitur dicemus? Quod accidit hominem in quibuſdam peccare, quæ peccata eſſe ignorat. Hinc conſidera, quanta ſit futuri iudicij diligentia.* Benè monet B. Baſilius v-
Conſtit. Monaſt. c. 2 numquemque, vt in orationum ſuarum exordio confiteatur Deo, & dicat; *Non ſum, Domine, dignus, qui verba coram te faciam, quoniam vehementer peccator ſum. Et licet nullius tibi culpæ conſcius ſis, nihilominus tamen ita te oportet dicere. Etenim cum multis in rebus offendamus omnes, maiorem tamen offenſarum*
1. Corint. 4. *partem ne intelligimus quidem. Propter quam cauſam ait*
Pſalm 18. *Apoſtolus nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtifi-*
In pſal. 41. *catus ſum. Et Pſaltes; Delicta quis intelligit?*

Cor hominis inquit S. Auguſt. *abyſſus eſt; Quid enim hac abyſſo profundius? Loqui homines poſſunt, videri poſſunt, per operationem membrorum, audiri in ſermone: ſed cuius cogitatio penetratur? cuius cor inſpicitur? quid intus gerat, quid intus poſſit, quid intus agat, quid intus diſponat, quid intus velit, quid intus nolit,*

quis

quis comprehendet? Quanta abyſſus ſit, audite amplius: Neque meipſum iudico. Tantámne profunditatem creditu eſſe in homine, quæ lateat ipſum hominem, in quo eſt? Quanta profunditas infirmitatis latebat in Petro, quando quid in ſe ageretur intus, neſciebat, & ſe cum Domino moriturum, vel pro Domino temere promittebat? Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, ait Ieremias, Ierem. 17.
quis cognoſcet illud? Ita inſcrutabile, ait Bernard. Epiſtol. 42.
vt nemo ſciat quæ ſunt in homine, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt; ſed nec ipſe plenè. Nam cum Apoſtolus diceret; Mihi pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die, adiecit; Sed neque meipſum iudico. Quare? quoniam non poſſum, ait, ratam vel ipſe de me proferre ſententiam. Ego enim nihil mihi conſcius ſum, non tamen in hoc iuſtificatus ſum. Non ex toto credo me vel ipſi conſcientiæ meæ, quippe cum ne ipſa quidem queat me comprehendere totum, nec poteſt iudicare de toto, qui totum non audit. Qui autem iudicat me, Dominus eſt, Dominus, inquam, cuius vtique ſcientiam non effugit, ſententiam non ſubterfugit, etiam quod propriam latet conſcientiam, &c. 1. Corint. 2. 1. Corin. 4.

Imitatus eſt autem Apoſtolus, dum dicit, *neque meipſum iudico*, Prophetam Iob, qui de ſeipſo veraciter ſic loquebatur; *Etiamſi habuero* Iob 9.
quippiam iuſtum, non reſpondebo, ſed meum Iudicem deprecabor: Et cum inuocantem me exaudierit, non credo quod audierit vocem meam: Etiamſi ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea: verebar omnia opera mea, ſciens quod non parceres delinquenti. Apoſtolum autem imitatus eſt D. Ignatius, qui in epiſtol. Ignat. ad
ad Roman. *Cum decem Leopardis, inquit, hoc eſt* Roman.
cum militari cuſtodia, terra marique depugno. In iniuſtitiis autem eorum magis edoceor, ſed nec in hoc quidem

 iuſtificor

iuſtificor. Hoc dixit, non quin ad iuſtitiam ſanctorum pertineat, pia iſta patientia, qua exercentur & erudiuntur: Sed quia vt ait D. Aug.
Libr. 10. Conf. c. 32. *etiam id quod ineſt, plerumque occultum eſt, niſi experientia manifeſtetur. Terribilis eſt locus iſte,* ait S. Bern.
Serm. 23. in Cant. *& totius expers quietis: totus inhorrui, ſi quando in eum raptus ſum, illam apud me replicans cum tremore*
Eccleſia. 9. *ſententiam, Quis ſcit, ſi eſt dignus amore, an odio?*

Iſa. 38 Hier. in illũ loc. D. Hieronym. agens de fletu magno pij regis Ezechiæ, ad nuntium mortis; *Quamuis ſancti viri,* inquit, *morte terrentur, propter incertum iudicij & ignorationem ſententiæ Dei, quam ſedem habituri ſint.*
In vita. Hinc S. Agathon moriens, rogatus an timeret? Reſpondit; in veritate ego timeo. Deinde rogatus an non confideret in bonis operibus ſuis? Ego, ait, pro poſſe laboraui in vita mea, ſeruare mandata Domini; verũ alia ſunt iudicia Dei, alia hominum. Sæpè diſplicet Deo quod hominibus placet: ſæpe ſordet in conſpectu Iudicis, quod in oculis fulget operantis.
In vita. Sic & S. Arſenius, Angelis virtute ſimilis, inſtante morte [illegible]cœpit metu pulſari, & oppri[illegible] ad lach[illegible] moueri. Rogantibus [illegible] Et [illegible]mes mortem? Re-
ue[illegible] c me videtis
[illegible] me, ex quo
[illegible] ratione ad
[illegible] *nte fecero, quo*
[illegible] *enſetur, ignoro.*
[illegible] it, *quas Deus do-*
[illegible] *o autem animo labo-*
[illegible] ui & alibi; *Nonnunq*
[illegible] *ua aliis vitijs vincuntur*
occultis

occultis, quæque putantur eſſe virtutes, in quibus regnat ſuperbia, & quædam ſibi placendi altitudo ruinoſa. Et Li 32. Mor. cap. 27.
S. Gregor. *Hoſtis noſtri malitia, tanta arte ſe palliat, vt plerumque ante decepta mentis oculos, culpas virtutes fingat, & inde quiſque quaſi exſpectet præmia, vnde æterna dignus eſt inuenire tormenta. Quod hominibus* Luc. 16.
altum eſt, abominatio eſt ante Deum, ait Chriſtus. Id in illis manifeſtum eſt, qui dicunt in die iu- Matth. 5.
dicij, *Nonne in nomine tuo prophetauimus? dæmonia eiecimus? & virtutes multas fecimus? Et reſpondebit illis* Iudex; *Nunquam noui vos*, id eſt, nunquam opera veſtra probaui, quibus homines magis quam Deum demereri ſtuduiſtis.

MONITVM VI.

Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.

1. Cor. 10.

TErtius timor, cu[illegible] ſalutem noſtram o[illegible] [illegible]emus [illegible] excidamus à grat[illegible] a[illegible] [illegible]*nim ſecu*[illegible] *eſſe d*[illegible] [illegible] *pe*[illegible] *num,* [illegible] *vſque in,* [illegible] *tus, qui de*[illegible]

ſanitatis habet: vnde non ei dignè ſeruit ſoliditas quædam, firmitaſq; virtutum. Et tamen per has Romani nitebantur ad gloriam, vt eſt apud Saluſt. atque hoc inſitum eis fuiſſe, ipſi indicant, quod ædes virtutis & honoris coniunctiſſimas conſtituerint, volentes etiam boni, finem virtutis eſſe honorem. *Sed non eſt vera virtus*, inquit Auguſt. *niſi quæ ad eum finem tendit vbi eſt bonum hominis, quo melius non eſt. Quæ autem virtutes nulli rei ſeruire volunt, nec propter aliud expetuntur, ſed ad ſeipſas referuntur, nec ipſæ veræ ſunt*, ait idem Aug. *Veræ namque virtutes Deo ſeruiunt in Angelis, à quo donantur & Angelis; Deo ſeruiunt in hominibus, à quo donantur & hominibus.* Illa fuit Ariſtotelis inſipientia, Sapientem ſuum in hac vitæ miſeria ob virtutum opera beatum prædicare, eaque non ob aliud quippiam, ſed propter ſe tantum, etiam in hac vita velut ſummum bonum expetenda.

In exord. belli Iugur.

De Ciuit. li. 5. cap. 12.

Lib. 4. in Iulian. c. 3.

Ibidem.

Dixerat Iulianus Pelagia. ad cognoſcendũ, vtrum veræ ſint virtutes, hoc tantummodo intuendum, quod agatur, nec cauſam quærendam cur agatur. Sed illi reſpondet Auguſt. quod veriſſimum eſt, *non officijs, ſed finibus à vitijs diſcernendas eſſe virtutes.* Notanda eſt ergo ſententia eiuſdem Auguſt. *Vitia cætera in peccatis; ſuperbia verò etiam in rectè factis timenda eſt, ne illa quæ laudabiliter fiunt, ipſius laudis cupiditate amittantur. Cui cupiditatis vitio, non ſolum non reſtiterunt Romani, verumetiam id excitandum & accendendum eſſe cenſebant, putantes hoc vtile Reipublicæ eſſe. Vnde Cicero loquens de inſtituendo Principe Ciuitatis, dicit eum alendum eſſe gloria, & conſequenter commemorat maiores*

Epiſtol. 56.

In l. de Rep.

iores ſuos multa mira, atque præclara gloriæ cupiditate feciſſe. Et cum de ſtudiis Philoſophiæ, aliarumque artium loqueretur, *quæ utique ſectanda ſunt,* inquit Auguſt. *ſine veri boni, non ventoſitate laudis humanæ, hanc intulit generalem ſententiam. Honos alit artes, omneſque accenduntur ad ſtudia gloria, iacentque ea ſemper quæ apud quoſque improbantur.* In proœm. Tuſcul. qu.

Sed melius ſine dubitatione huic cupiditati reſiſtitur, quàm ceditur. Tanto enim quiſque eſt Deo ſimilior, quanto ab hac immunditia mundior. Quæ in hac vita etſi non funditus eradicatur ex corde, quia etiam benè proficientes animos tentare non ceſſat, ſaltem cupiditas gloriæ ſuperetur dilectione iuſtitiæ. Vt ſi alicubi iacent quæ apud quoſque improbantur, ſi bona, ſi recta ſunt, etiam amor humanæ laudis erubeſcat, & cedat amori veritatis. Tam.n. eſt hoc vitiũ inimicũ piæ fidei, ſi maior ſit in corde cupiditas gloriæ, quam Dei timor vel amor, vt Dominus diceret, Quomodo poteſtis credere, gloriam ab inuicem exſpectantes, & gloriam quæ à ſolo Deo eſt, non quærentes? Item de quibuſdam qui in eum crediderant, & verebantur palam confiteri, ait Euangeliſta; *Dilexerunt hominum gloriam magis quam Dei. Quod ſancti Apoſtoli non fecerunt. Qui cum in his locis prædicarent Chriſti nomen, vbi non ſolum improbabatur, (ſicut ille ait, iacentque ea ſemper quæ apud quoſque improbantur) verumetiam ſummæ deteſtationis habebatur, tenentes quod audierant à bono Magiſtro, eodemque medico mentium; Si quis me negauerit coram hominibus, negabo eum coram patre meo, qui in cœlis eſt, & coram Angelis Dei; inter maledicta & opprobria, inter grauiſſimas perſecutiones, crudeleſque pœnas, non ſunt deterriti à prædicatione humanæ ſalutis, tanto fremitu humanæ offenſionis.* Sic Auguſt. De Ciuit. li. 5. cap. 14. Ioann. 5. Ioann. 12. Cicero vbi ſupra. Luc. 9.

Gloriam definit idem Auguſt. *eſſe iudicium hominum benè de hominibus opinantium; virtutem autem habenti, magnam virtutem eſſe, gloriam contemnere. Cuius cupido,* inquit Tacitus, *etiam ſapientibus nouiſſima exuitur;* & *ne ab iis quidem qui contemptum eius introducere conantur, negligitur;* ait Valerius Maximus, *quoniam quidem ipſis voluminibus nomina ſua diligenter adijciunt, vt quod profeßione eleuant, vſurpatione memoriæ conſequantur.* Gloriæ contemptor erat propheta Dauid qui dicebat; *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam.* Et Ieremias, dicens; *Ego non ſum turbatus, te paſtorem ſequens, & diem hominis non deſideraui, tu ſcis, Domine.* Et Apoſtol. Paulus; *Mihi pro minimo eſt,* inquit, *vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Denique D. Auguſt. de quo diſcipulus eius Proſp. ait, quod *vnus & ſolus Deus, erat illi cibus, vita, requies, voluptas, amor, & honor.* Poſſunt quidem & debent etiam opera noſtra lucere coram hominibus, vt ea videant, verum non vt noſipſos, ſed vt glorificent patrem noſtrum qui in cœlis eſt, qui iſta in nobis operatur. Vnde Paulus; *Eram,* inquit, *ignotus facie Eccleſiis Iudææ quæ ſunt in Chriſto, tantum autem audiebant, quia qui aliquando nos perſequebatur, nunc euangelizat fidem, quam aliquando vaſtabat, & in me magnificabant Deum. Vt quid magnificabant Deum, ſi non Deus ad ſeipſum cor illius viri ſua gratia bonitate conuerterat; Ipſum etiam verbum quod poſuit, quem niſi Deum hoc tantum magnum bonum feciſſe declarat? Quid eſt enim, In me magnificabant Deum, niſi in me Deum magnificum prædicabant? Si quid autem laudis nobis datur, atque à nobis accipitur, id totum ad Dei gloriam, & proximi vtilitatem*

Loco citat. De Ciuit. li. 5 ca 12. & 19
Tacit li. 20.
Lib. 8 c. 15 ex Cicer. li. 1. Tuſc. & pro Archia.
Pſalm. 113.
Ierem. 17.
1. Corin. 4.
In Carm. de Ingratis.
Matth. 5.
Galat. 1.
Auguſtin. epiſtol. 107.

utilitatem referendum eſt, inquit S. Aug *cui conſulere non potes, ſi nimia deiectione vileſcas.* Epiſt. 54 ad Aurel.

Qui autem legunt vel audiunt mira & præclara opera gentilium, quæ laudis ac famæ cupiditate fecerunt; quorum multa ac varia enumerat Tertullian. & Auguſt. Cogitare apud ſe diligenter debent, quod ibidem Tertullian. ſubdit; *Hæc non ſine cauſa in ſeculum admiſit; ſed ad nos & nunc exhortandos, & in illo die confundendos, ſi reformidauerimus pati pro veritate in ſalutem, quæ alij affectauerunt pro vanitate in perditionem.* Tantum enim valebit apud illos error, aut amor, aut alioqui cæca cupiditas, & non valebit apud Chriſtianos Dei charitas & veritas? Itemque quod addit S. Auguſt. *Hæc nobis neceſſariæ commonitionis exempla propoſita ſunt, vt ſi virtutes, quarum iſtæ vtcunque ſimiles ſunt, quas iſti pro Ciuitatis terrenæ gloria tenuerunt, pro Dei glorioſiſſima ciuitate non tenuerimus, pudore pungamur; ſi tenuerimus, ſuperbia non extollamur.*

In libr. ad martyres
De Ciuit li. 5. cap. 18.

MONITVM V.

Cum metu & tremore veſtram ſalutem operamini.

Philipp. 2.

TRiplex eſt timor, cum quo ſalutem noſtram operari debemus; in Scripturis ſæ-

pè commendatus, ab hæreticis noſtri tempo-
ris omninò exploſus. Primus eſt, ne forte
peccata noſtra nobis remiſſa non ſint, quæ
Eccleſ. 5: tamen remiſſa nobis eſſe putamus. *De propitia-*
Pſal. 50. *to tibi peccato*, ait Sap. *noli eſſe ſine metu.* Remiſſio
Aug. in illũ Pſalm. enim peccatorum apud Dauidem computatur
inter incerta & occulta ſapientiæ Dei: quæ
Deus illi per Nathan, iam pœnitenti & pecca-
tum confitenti manifeſtauit, dicens; *Tranſtulit*
Ioel. 2. *Dominus peccatum tuum.* Vnde apud Ioelem &
Ionæ 3. Ionam Prophetas dicitur; *Quis ſcit, ſi conuertatur*
Daniel 4. *& ignoſcat Deus?* Et Daniel ad Nabuchodono-
ſor Regem, *Forſitan ignoſcet Deus delictis tuis.* Et
Actor. 8. Petrus Apoſt. ad Simonem Magum, *Si forte re-*
mittatur tibi hac cogitatio cordis tui. Hęc vnica ſoli-
citudo tangebat nobilem illam viduam Gal-
Lib. 4. c. 13. lam, apud D. Gregor. in Dialog. Cui cum D.
Petrus Apoſtolus, iam ad mortem tendenti
appareret, ſollicite ab eo quæſiuit, num ſibi
peccata ſua dimiſſa eſſent? Reſpondit Petrus;
Dimiſſa, veni.

Scripſerat Gregoria ex aula Imperatoris
ad Gregorium Papam, ſe illi importunam fo-
re, donec reſcriberet reuelatum ſibi eſſe, di-
Libr 6 epi. ex Regiſtro. miſſa illi eſſe peccata ſua. Ad quam reſcripſit
Pontifex; *Rem & difficilem & inutilem poſtulaſti.*
Difficilem quidem, quia & ego indignus ſum, cui reuela-
tio fieri debeat: Inutilem verò quia ſecura de peccatis tu-
is fieri non debes ante vltimum diem: qui quouſque ve-
niat, ſemper ſuſpecta, ſemper trepida, metuere culpas
debes, atque eas quotidianis fletibus lauare. Securitas
autem mater ſolet eſſe negligentia. Habere ergò non
debes ſecuritatem, per quam negligens reddaris: Scrip-
tum

tum eſt enim, beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Et, *Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.* Securitas etiam mater ſolet eſſe ſuperbiæ ait D. Auguſt. *Vnde eam habere non expedit in iſto tentationum loco, vbi tanta eſt infirmitas, vt ſuperbiam poßit generare ſecuritas.* Breuiter & recte Thom. Kempenſ. *Securitatem capere non oportet, ne torpeas & elatus fias.* D. Cyprian. de lapſis; *Vos,* inquit, *fratres, quorum timor in Deum pronus eſt; pœnitentes ac dolentes peccata veſtra perſpicite, nec deſperantes miſericordiam Dei, nec tamen veniam vendicantes. Deus quantum pietate patris indulgens ſemper & bonus eſt, tantum Iudicis maieſtate metuendus.*

Prouer. 28. Pſalm. 2. De cor. & grat. ca. 13. libr. 1. de Imit. c. vlt. In tract. de lapſ.

D. Hieronym. in illa loca Ioelis & Ionæ citata; *Ideo,* ait, *ambiguum ponitur & incertum, vt homines dubij cum ſint de ſalute, fortius agant pœnitentiam, & magis ad miſericordiam prouocent Deum.* Et rurſum; *Ne deſperetis veniam, ſcelerum magnitudine, quia magna peccata, magna delebit miſericordia. Sed ne forſitan magnitudo clementiæ nos faceret negligentes, adiunxit; Quis ſcit, ſi conuertatur, & ignoſcat Deus? Ego quod meum eſt, hortor vos ad pœnitentiam, & Deum clementem. &c. Sed quia profundum diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei noſſe non poſſumus, ſententiam tempero, & opto potius quam præſumo, dicens. Quis ſcit, &c.* Quid ergo? dubitare debemus de beneuolentia ac miſericordia Dei, de eius promiſſis, de Chriſti meritis, de virtute & efficacia Sacramentorum? Minimè. Sed de animo noſtro, ac præparatione, de noſtra pœnitentia, & contritione meritò timemus, an videlicet talis ac tanta ſit, quali quantaque opus eſt, ad remiſſionem peccatorum, Deique gratiam

In cap. 3. Ionæ. In cap. 2. Ioelis.

conſequendam, ob humani cordis inſcrutabilitatem.

Secundus vero timor eſt, ne fortè tales non ſimus coram Deo, quales nos eſſe præſumimus. Ipſe Apoſtolus non auſus fuit iudicare ſe fidelem eſſe diſpenſatorem, & iuſtificatum, quamuis nullius ſibi criminis conſcius eſſet. *Legerat enim*, ait S. Hieronym. *à Propheta dictum, Delicta quis intelligit?* Et, *Ab occultis meis munda me Domine.* Et, *Eſt via quæ videtur homini iuſta, & nouiſſima eius deducunt ad mortem.* Et, *Omnis via viri recta ſibi videtur, appendit autem corda Deus. Idcirco temperabat Apoſtolus ſententiam, ne fortè per ignorantiam deliquiſſet.* Et *quid*, (inquit D. Chryſoſt. *ſi nihil ſibi conſcij, non iudicantur? Quid igitur dicemus? Quod accidit hominem in quibuſdam peccare, quæ peccata eſſe ignorat. Hinc conſidera, quanta ſit futuri iudicij diligentia.* Benè monet B. Baſilius vnumquemque, vt in orationum ſuarum exordio confiteatur Deo, & dicat; *Non ſum, Domine, dignus, qui verba coram te faciam, quoniam vehementer peccator ſum. Et licet nullius tibi culpæ conſcius ſis, nihilominus tamen ita te oportet dicere. Etenim cum multis in rebus offendamus omnes, maiorem tamen offenſarum partem ne intelligimus quidem. Propter quam cauſam ait Apoſtolus nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum.* Et *Pſaltes; Delicta quis intelligit?*

Cor hominis inquit S. Auguſt. *abyſſus eſt; Quid enim hac abyſſo profundius? Loqui homines poſſunt, videri poſſunt, per operationem membrorum, audiri in ſermone: ſed cuius cogitatio penetratur? cuius cor inſpicitur? quid intus gerat, quid intus poſſit, quid intus agat, quid intus diſponat, quid intus velit, quid intus nolit,* quis

[Margin notes: 1. Corint. 4. — Lib. 2. cont. Pelagia. — Pſalm 18. — Prouer. 21. — Prouer. 16. — In illum locum Pauli. — Conſtit. Monaſt. c. 2 — 1. Corint. 4. — Pſalm 18. — In pſal. 41.]

quis comprehendet? Quanta abyſſus ſit, audite amplius: Neque meipſum iudico. Tantámne profunditatem creditis eſſe in homine, quæ lateat ipſum hominem, in quo eſt? Quanta profunditas infirmitatis latebat in Petro, quando quid in ſe ageretur intus, neſciebat, & ſe cum Domino moriturum, vel pro Domino temere promittebat? Prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, ait Ieremias, Ierem. 17.
quis cognoſcet illud? Ita inſcrutabile, ait Bernard. Epiſtol. 42.
vt nemo ſciat quæ ſunt in homine, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt; ſed nec ipſe plenè. Nam cum Apoſtolus diceret; Mihi pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab humano die, adiecit; Sed neque meipſum iudico. Quare? quoniam non poſſum, ait, ratam vel ipſe de me proferre ſententiam. Ego enim nihil mihi conſcius ſum, non tamen in hoc iuſtificatus ſum. Non ex toto credo me vel ipſi conſcientiæ meæ, quippe cum ne ipſa quidem queat me comprehendere totum, nec poteſt iudicare de toto, qui totum non audit. Qui autem iudicat me, Dominus eſt, Dominus, inquam, cuius vtique ſcientiam non effugit, ſententiam non ſubterfugit, etiam quod propriam latet conſcientiam. &c. 1. Corint. 2. 1. Corin. 4.

Imitatus eſt autem Apoſtolus, dum dicit, *neque meipſum iudico.* Prophetam Iob, qui de ſeipſo veraciter ſic loquebatur; *Etiamſi habuero* Iob 9.
quippiam iuſtum, non reſpondebo, ſed meum Iudicem deprecabor: Et cum inuocantem me exaudierit, non credo quod audierit vocem meam: Etiamſi ſimplex fuero, hoc ipſum ignorabit anima mea: verebar omnia opera mea, ſciens quod non parceres delinquenti. Apoſtolum autem imitatus eſt D. Ignatius, qui in epiſtol. Ignat. ad
ad Roman. *Cum decem Leopardis*, inquit, *hoc eſt* Roman.
cum militari cuſtodia, terra marique depugno. In iniuſtitiis autem eorum magis edoceor, ſed nec in hoc quidem

 iuſtificor

iuſtificor. Hoc dixit, non quin ad iuſtitiam ſanctorum pertineat, pia iſta patientia, qua exercentur & erudiuntur: Sed quia vt ait D. Aug. *etiam id quod ineſt, plerumque occultum eſt, niſi experientia manifeſtetur.* Libr. 10. Conf. c. 32. *Terribilis eſt locus iſte,* ait S. Bern. Serm. 23. in Cant. *& totius expers quietis: totus inhorrui, ſi quando in eum raptus ſum, illam apud me replicans cum tremore ſententiam, Quis ſcit, ſi eſt dignus amore, an odio?* Eccleſia. 9.

Iſa 38. Hier. in illũ loc. D. Hieronym. agens de fletu magno pij regis Ezechiæ, ad nuntium mortis; *Quamuis ſancti viri,* inquit, *morte terrentur, propter incertum iudicij & ignorationem ſententiæ Dei, quam ſedem habituri ſint.* Hinc S. Agathon moriens, rogatus In vita. an timeret? Reſpondit; in veritate ego timeo. Deinde rogatus an non confideret in bonis operibus ſuis? Ego, ait, pro poſſe laboraui in vita mea, ſeruare mandata Domini; verũ alia ſunt iudicia Dei, alia hominum. Sæpè diſplicet Deo quod hominibus placet: ſæpè ſordet in conſpectu Iudicis, quod in oculis fulget operantis. In vita. Sic & S. Arſenius, Angelis virtute ſimilis, inſtante morte, cœpit metu pulſari, & opprimi, & ad lachrymas moueri. Rogantibus diſcipulis, Et tu pater, times mortem? Reuera, inquit, hic metus, quo nunc me videtis affici, nunquam omninò receſſit à me, ex quo factus ſum Monachus. Dicit in oratione ad In 18. cap. Luc. & in 2. cap. Apoca Deum V. Beda: *Si quid boni te largiente fecero, quo fine hoc faciam, quaue diſtrictione à te penſetur, ignoro.* Serm. 36. in Nou. Et ipſe Auguſt. *Pro viribus,* inquit, *quas Deus donare dignatur, in vinea laboro. Quo autem animo laborem, qui me conduxit, videt.* Qui & alibi; De Ciuit. li. 21. ca. 16. *Nonnunquam ſunt apertiſſima vitia, qua alijs vitijs vincuntur occultis*

occultis, quæque putantur eſſe virtutes, in quibus regnat ſuperbia, & quadam ſibi placendi altitudo ruinoſa. Et S. Gregor. *Hoſtis noſtri malitia, tanta arte ſe palliat, vt plerumque ante decepta mentis oculos, culpas virtutes fingat, & inde quiſque quaſi exſpectet præmia, vnde æterna dignus eſt inuenire tormenta.* *Quod hominibus altum eſt, abominatio eſt ante Deum,* ait Chriſtus. Id in illis manifeſtum eſt, qui dicent in die iudicij, *Nonne in nomine tuo prophetauimus? dæmonia eiecimus? & virtutes multas fecimus? Et reſpondebit illis Iudex; Nunquam noui vos*, id eſt, nunquam opera veſtra probaui, quibus homines magis quam Deum demereri ſtuduiſtis.

li 32. Mor. cap. 27.

Luc. 16.

Matth. 5.

MONITVM VI.

Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.

1. Cor. 10.

TErtius timor, cum quo ſalutem noſtram operari debemus, eſt, ne fortè excidamus à gratia Dei, & vita æterna. *Nemo enim ſecurus eſſe debet in iſta vita*, inquit S. Auguſt. *quæ tota tentatio nominatur, vt, qui fieri potuit ex deteriore melior, non fiat etiam ex meliore deterior.* Et alibi; *Licet ſancti de ſua perſeuerantiæ præmio ſunt certi, de ipſa tamen perſeuerantia ſua reperiuntur incerti. Quis enim hominum ſe in actione profectuque virtutum, perſeueraturum vſque in finem ſciat, niſi aliqua reuelatione ab eo fiat certus, qui de hac re iuſto latentique iudicio, non omnes inſtruit.*

Libr 10. Conf. c. 32.

De Ciuit. li. 11. ca. 12.

pus ſuum, & ſeruituti ſubijcit, ne alijs prædicans ipſe reprobus inueniatur; ſi poſt nuditatem, famem, ieiunia, carceres, flagella, ſupplicia, in ſemetipſum reuerſus, exclamat, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? tu te putas ſecuram eſſe debere? Caue quæſo, nequando de te dicat Deus, Virgo Iſraël cecidit, & non eſt qui ſuſcitet eam. 2. Cor. 11. Roman. 7.

Quoniã verò *nemo hîc tanta eſt firmitate ſuffultus*, vt ait D. Leo, *vt de ſua ſtabilitate debeat eſſe ſecurus*; Serm. 5. de Quadrag. *Hinc nõ ſolũ ab incipientibus, ſed etiam à prouectiſſimis ſanctis*, inquit S. Proſp. *vniformiter & quotidiè Domino ſupplicatur, Et ne nos inducas in tentationẽ, ſed libera nos à malo. In præſentis .n. agonis incerto, vbi tota vita tentatio eſt, & ab inſidiãte ſuperbia nec ipſa tuta eſt victoria, mutabilitatis periculo nõ caretur; & licet innumeris ſanctis donet virtutem perſeuerandi vſque in finem Diuina protectio, à nullis tamen aufert, quod ipſis repugnat ex ipſis, vt in omnibus ſtudijs eorum atq; conatibus, ſemper velle & nolle decertet.* Lib. 2. de voc. gent. cap. 27. 28. Et alibi; *Quantalibet quis excellentia ſanctitatis emineat, quantalibet eminentia perfectionis excellat, poteſt quidem fieri pro modulo huius vitæ perfectus, ſed non eſt ſic de ſua perfectione ſecurus, vt non debeat eſſe de caſu ſollicitus. Et vtiq; vbi eſt ſollicitudo, non eſt abſoluta beatitudo: quæ nequaquam perfecta credenda eſt, ſi ſecura non fuerit, nec ſecura erit, niſi omnem ſollicitudinem ſecuritas æterna conſumpſerit.* Li. 1. c. 9. de vit. contẽpt.

Quos prædeſtinauit, ipſos & vocauit, ait Apoſtolus, *vocatione illa*, inquit Auguſtin. *qua dictum eſt, ſine pœnitentia ſunt Dei dona & vocatio. Ad quam vocationem pertinere nullus eſt homo ab hominibus certa aſſeueratione dicendus, niſi cum de hoc ſeculo exierit. In hac autem vita, quæ tentatio eſt ſuper terram* Roman. 8. De bono perſeu. c. 13 Roma. 11.

ram, qui videtur ſtare, videat ne cadat. Ideo quippe *non perſeueraturi, perſeueraturis prouidentiſſima* Dei *voluntate miſcentur, vt eſſe diſcamus non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes, & cum timore & tremore, noſtram ipſorum ſalutem operemur.* Et alibi; *Propter huius vtilitatem ſecreti, ne fortè quis extollatur, ſed omnes etiam qui benè currunt, timeant, dum occultum eſt quò perueniant, credendum eſt quoſdam de filijs perditionis, non accepto dono perſeuerandi vſq; in finẽ, in fide quæ per dilectionem operatur, incipere bene viuere, & poſtea cadere; neque de hac vita, priuſquam hoc eis contingat, auferri. Quorum ſi nemini contigiſſet, tamdiu haberent homines ſaluberrimum iſtum timorem, quo vitium elationis opprimitur, donec ad* Chriſti *gratiam, qua piè viuitur, peruenirent, deinceps iam ſecuri, nunquam ſe ab illa eſſe caſuros. Quia præſumptio in iſto tentationum loco non expedit, vbi tanta eſt infirmitas, vt ſuperbiam poſſit generare ſecuritas.*

Rom. 12. Philip. 2. De cor. & grat. ca. 13.

Quæ ſuperbia vt penitus excludatur, cogitet diligenter homo occulta iudicia Dei, quibus, primò, permittit Deus, vt miſceantur numero electorum caſuri & caſuræ, ait idem Auguſt. de S. Virginit. vt videlicet, his cadentibus aliorum timor augeatur, quo ſuperbia comprimatur, quam ſic odit Deus, vt contra hanc vnam ſe tantum humiliarit altiſſimus. Secundò efficit iiſdem occultis iudiciis Deus, vt de numero impiorum augeatur ſemper numerus ſanctorum, electique ex omni genere hominum, etiam ex peſſimis hominibus congregentur. *Quos,* inquit S. Leo, *viles fecit carnalis ſapientia, neſcimus quam pretioſos ſpiritalis factura ſit gratia. Perplexæ ſunt in hoc ſeculo duæ iſtæ Ciuitates,*

Cap. 46.

Serm. de 10. de Quadr.

Dei

Dei & Diaboli, ait D. Auguſtin. *inuicemq́ permiſta, donec vltimo iudicio dirimantur; ac ſicut in hac latitant prædeſtinati amici, adhuc ignoti, etiam ſibi; ita in illa filij perditionis.* Et alibi; *De vaſis aureis & argenteis in domo magna conſtitutis*, inquit, *ſenſum Cypriani ſecutus ſum, qui hac ac . pit in bonis: in malis autem lignea & fictilia; ad illa referens quod dictum eſt, alia quidem in honorem, ad hæc autem, quod dictum eſt, alia verò in contumeliam. Sed magis approbo, ait, quod apud Tychonium postea reperi, vel aduerti, in vtrisque intelligendum, quædam in honorem, non ſola, ſcilicet, aurea & argentea; & rurſus in vtriſque quædam in contumeliã, non vtique ſola lignea & fictilia.* Sic Auguſt. De Ciuit. lib. 1. ca. 35. Libr. 2. Retract. ca. 18. 2. Timot. 2.

Nemo itaque tam inſanus ſit, vt illos audiendos exiſtimet, qui ita ſecuritatem in hac vita conſtituunt, vt credi etiam dicant hoc oportere, nos in finem vſque perſeueraturos. Quis enim bona mente prȩditus mediis in periculis, quæ nobis tot tamque validi hoſtes faciunt, ſecuritatem ponat, atque in bello pacem dicat? Pernitioſum eſt, variis ac plurimis hoſtium circundatum agminibus, omni ſollicitudine & timore nudari. Præpoſterum eſt, huic vitæ velle tribuere, propter quod aſſequendum ex ea migrare ſancti ſemper omnes cupiuêre. *Symeon ille iuſtus*, ait D. Cyprianus, *qui verè iuſtus fuit, qui fide plena Dei præcepta ſeruauit, cum ei diuinitus reſponſum fuiſſet, quod non ante moreretur, quàm Chriſtum vidiſſet, & Chriſtus infans in templum cum matre veniſſet; agnouit in ſpiritu natum eſſe iam Chriſtum, quo viſo ſciuit citò ſe eſſe moriturum; Lætus itaque de morte proxima, & de vicina accerſione ſecurus, accepit in manibus puerum, & benedicens Deum, exclama-* In tract. de mortalit. Luc. 2.

Ibidem. *exclamauit, & dixit ; Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, ſecundum verbum tuum in pace ; probans ſcilicet, & conteſtans, tunc eſſe ſeruis Dei pacem, tunc liberam & tranquillam quietem, quādo de iſtis mundi turbinibus extracti, ſedis & ſecuritatis æternæ portum petimus, quando hac expuncta morte, ad immortalitatem venimus. Illa enim eſt noſtra pax, illa fida tranquillitas, illa ſtabilis & firma & perpetua ſecuritas. Cæterum quid aliud in mundo, quam pugna aduerſus Diabolum quotidiè geritur? quàm aduerſus iacula eius & tela, conflictationibus aſſiduis dimicatur?* Hæc aliaq; plura D. Cyprianus.

MONITVM IV.

Timete eum, qui poteſt corpus & animam perdere in gehennam.

Matth. 10.

VTilis admodum eſt timor ille, & ad acquirendam & ad conſeruandam iuſtitiam, quo Diuinorum iudiciorum ſeueritas, & pœna delinquentibus propoſita formidatur. Ad quem hortatur Chriſtus in Euangelio dicens; *Timete eum, qui poteſt & corpus & animam perdere in gehennam.* Eumque ſciens hominibus eſſe ſaluberrimum, inculcat, & repetit; *Amen dico vobis, hunc timete.* Quem ſibi ineſſe, eoque ceu clauis quibuſdam carnes ſuas configi petebat

Matth. 10.

Luc. 12.

tebat Propheta, dicens, *Confige timore carnes meas*; Pſalm. 118.
vt vagandi libertatem cupiditas cruci affixa
non haberet, ac dum in animo eius aſſidue Diuinorum
iudiciorum ſeueritas obuerſaretur,
efficacius mentem à peccandi reuocaret illecebris.
Qui quàm ſolitus ſit hac ſe meditatione
exercere, illa eius declarat oratio; *Quis nouit* Pſalm. 89.
poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare?
Ad eundem timorem exemplo Domini Li. de compunct. cord.
egregie nos hortatur S. Chryſoſt. *Hoc*, inquit,
*ſolum eſt, quod expoſcitur à nobis, vt ſemper recordemur,
& ad memoriam reuocemus mala noſtra, & conſcientiam
geſtorum noſtrorum habeamus ante oculos noſtros,
vt pro his ſupplicemus Deo, vt gehennam ponamus in
conſpectibus noſtris, & Angelos qui in die iudicij vbique
diſcurrunt, & congregant de omni orbe terrarum, eos
qui trudendi ſunt in gehennam, ac ſupplicijs tradendi.*
Sic & D. Baſilius; *Cum te appetitus inuaſerit peccandi,* In Pſal. 33.
*velim cogites horribile illud & intolerabile Chriſti tribunal,
in quo præſidebit Iudex, in alto & excelſo throno,
aſtabit autem omnis creatura, ad glorioſum illius conſpectum
contremiſcens.* Et cum multa horrifica propoſuiſſet;
Hæc, inquit, *time, & hoc timore inſtructus,
animum à peccatorum concupiſcentia, tanquam freno
quodam reprime.*

Hunc timorem habebat, & ad eundem etiam In Pſal. 80.
alios hortabatur S. Auguſt. dicens; *Fratres;
nimis timendum eſſe volo, melius eſt enim, vobis non dare
ſecuritatem malam. Non dabo quod non accipio; timens,
terreo: ſecuros vos facerem, ſi ſecurus fierem ego. Ignem
æternum timeo.* D. quoque Bernard. *Paueo*, inq. Serm. 16. in
gehennam, Iudicis vultum etiam Angelis tremendum. Cant.
Contremiſco ab ira potentis, à facie furoris eius, à frago-

feruentis mundi, à conflagratione elementorum, à voce
Homil. 13. ad popul. *Archangeli, à rugientibus præparatus ad eſcã.* Deniq; D. Chry. bona huius timoris recenſens; *Vbi timor*, ait, *Liuor non eſt; vbi timor, pecuniarũ amor non eſt; vbi timor, extinctus furor eſt. Vbi timor, ibi eleemoſynæ ſtudium, & orationis intentio, & lachrymæ feruentes, & continuæ, & gemitus multam habentes compunctionem.*

Hunc tam ſalubrem timorem, etiam Hæretici nobis auferre conantur; dum dicunt fidem memoria Diuini iudicij lancinari: timendum autem eſſe Deum, non vt Iudicem ſeuerum, atque vt delictorum vindicem, ſed vt patrem benignum. Sed quam hæc Diuinis ſcripturis ſint contraria, ex iis quæ diximus & dicturi ſumus, clariſſimum eſt. Sicut enim in Deo optimè conſonant, miſericordia & iuſtitia, ita & in animo hominis Catholici optimè cognoſci poteſt Diuinum iudicium ſimul, & haberi fides integra miſericordiæ; nec laceratur fides iuſtificans, ſi cogitetur Deus talis eſſe, qualis verè eſt; iuſtus iudex. Et cur ipſe
Exod. 20. Deus, legem tradens, ſeipſum deſcribit peccatorum vindicem; *Ego ſum*, inquiens, *Deus fortis, zelotes, viſitans iniquitatem*; ſi talis cognoſci &
Eccleſ. 5. conſiderari nolit aut non debet? Et vbi locum habebit illud Sapientis, *Altiſſimus eſt patiens red-*
Ierem. 5. *ditor.* Et, *De propitiato tibi peccato, noli eſſe ſine metu?* vbi illud Ieremiæ, *Me ergo non timebitis, ait Domi-*
Malach. 1. *nus, & à facie mea non dolebitis*: Et illud Malachiæ; *Filius honorat patrem, & ſeruus Dominum ſuum. Si ergo pater ego ſum, vbi eſt honor meus? & ſi Dominus ego ſum, vbi eſt timor meus?* Longè aliter fidelis
Pſalm. 100. Dauid; *Miſericordiam*, inquit, *& iudicium cantabo tibi*

tibi Domine. Et, *Vniuerſa via Domini, miſericordia & veritas.* Quantò fidelius Cyprianus Martyr; *Deus,* ait, *quantum pietate patris indulgeus ſemper & bonus eſt, tantũ iudicis maieſtate metuendus:* Et, *Deus vt eſt indulgens; ita eſt præceptorũ ſuorum exactor & quidem diligens; & ſicut ad conuiuium vocat ſic habitũ nuptiarum non habentem, ligatis manibus & pedibus extra ſanctorũ cœtũ, foras exturbat. Parauit cœlũ ſed parauit & tartarũ. parauit refrigeria, parauit & æterna ſupplicia.* Pſalm. 24. Tract. de lapſis. Epiſtol. 31.

Duo pedes Domini, inquit S. Bernard. *Miſericordia & Iudicium; illa ſpem adfert; hoc timorem incutit; vtrumque oſculari debemus. Quando dolore peccati, & timore iudicij compungeris, pedem iudicij oſcularis; quando autem dolorem, timoremq́ue Diuinæ intuitu bonitatis, & ſpe conſequendæ veniæ temperas, etiam miſericordiæ pedem oſcularis. Alterum ſine altero oſculari non expedit, quia & ſolius recordatio iudicij in barathrũ deſperationis præcipitat. & miſericordiæ fallax aſſentatio peſſimam generat ſecuritatem. Datum eſt mihi,* ait, *aliquando ſedere ad pedes Domini, & nunc hunc, nunc illum amplecti. At quando miſerationis oblitus paulò diutiùs iudicio inhærebam, mox incredibiliter timens, & miſerabiliter confuſus & deiectus, hoc ſolum palpitans de profundis clamabam, Quis nouit poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Quod ſi eo relicto pedem miſericordiæ plus tenere contingeret, tanta ſtatim negligentia & incuria diſſoluebar, vt confeſtim oratio tepidior, actio pigrior riſus promptior, ſermo incautior, & omnis denique vtriuſque hominis ſtatus appareret inconſtantior. Proinde magiſtra inſtructus experientia, non iam iudicium ſolum, aut ſolam miſericordiã, ſed miſericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.* Serm. 6. in Cant. & in feſto Magdal. Ibidem. Pſalm. 89. Pſalm. 100.

Sed nonne charitas foras mittit timorem? Ita quidem S. Ioannes. Sed timorem deſpera-

am in perferendo conſtantiam tutati ſunt. Hinc apud Dauidem ita loquuntur; *Principes perſecuti ſunt me gratis, & à verbis tuis formidauit cor meum.* vbi S. Auguſt. *Habuerunt illi verba minacia, expello, proſcribo, occido, vngulis torqueo, ignibus terreo, beſtijs ſubigo, membra dilanio; ſed tua me potius verba terruerunt.* Illa verba ſunt; *Timete eum qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam.* Et, *Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum corā patre meo;* & ſimilia. D. etiam Ambroſ. *Quamuis omnia,* inquit, *circumſpectet plena ſupplicijs, tamen illum ignem cogitans perpetuum, illud ſine fine incendium perfidorum, corde trepidat, & negare formidat; ne dum præſentibus cedit, perpetuis ſe dedat exitijs.*

Pſal. 118.

Aug. in illũ Pſalm.

Matth. 10.

In eundem pſal.

MONITVM VIII.

Sunt impij qui ita ſecuri ſunt, quaſi iuſtorum facta habeant.

Eccleſ. 8.

ILli inprimis impij malè ſecuri ſunt, de quibus idem Sapiens, quod *quia non citò profertur in malos ſententia, abſque vllo timore perpetrant mala.* Sed cur Deus non ſtatim pro meritis punit peccatores? Non quod nō videat, aut non curet peccata hominū, aut ijs faueat, ſicut impij exiſtimant, quibus ita Dominus apud Dauidē, *Hæc feciſti, & tacui,* id eſt, non vindicaui; *exiſtimaſti iniquè quod ero tui ſimilis.* *Sed ideo differtur vltio,* ait

Eccleſia. 8.

Pſalm. 49.

duritiam tuam & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in die iræ.

Sunt alij malè ſecuri, qui etſi crimina ſua deſerant, Deum tamen placare non ſatagunt, per ieiunia, eleemoſynas, orationes, & Eccleſiaſtica Sacramenta. Damnata eſt illa hæreticorum vox, Optima pœnitentia, noua vita; Si emendationem tantum malè actæ vitæ, ſine dolore intelligant, & vim ac vſum ſatisfactionis tollant. *Fili peccaſti? non adijcias iterum,* ait Sapiens, *ſed & de præteritis deprecare Dominum, vt tibi dimittantur.* Nam *ſi quiſpiam* v. g. inquit Auguſt. *fecerit adulterium, etiamſi deinceps nunquam faciat, reus eſt adulterij, donec reatus ipſius indulgentia remittatur. Habet ergò peccatum, quamuis illud quod admiſit, iam non ſit, quia cum tempore, quo factum eſt, præterijt. Nam ſi à peccando deſiſtere, hoc eſſet non habere peccatum, ſufficeret, vt hoc nos moneret Scriptura; Fili, peccaſti, non adijcias iterum: Non autem ſufficit, ſed addidit, Et de præteritis deprecare Dominum, vt tibi remittantur.* Sic & Cont. Iulian. *Reatus peccati manet etiam eius qui iam benè viuit, nihil tale committens, etiamſi oblitus eſt ſe deliquiſſe, nec eius conſcientia ſtimuletur. Manet omninò donec remittatur. Et vbi manet, niſi in occultis legibus Dei, quæ conſcriptæ quodammodo ſunt in mentibus Angelorum, vt nulla ſit iniquitas impunita, niſi quam ſanguis Mediatoris expiauerit?* Et alibi; *Non ſufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, niſi etiam de his quæ facta ſunt ſatisfiat Deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis ſacrificium, cooperantibus eleemoſynis.* Vnde & D. Gregor. in Paſtor. *Admonendi,* inquit, *ſunt, qui admiſſa deſerunt, nec tamen plangunt, ne iam relaxatas*

Eccleſ. 21.

Libr. 1. de nupt. ca. 26.

Libr. 6. c. 8.

Libr. 50. hom 50. cap. 4.

Part. 3. adm. 31.

laxatas eſtiment culpas, quas etſi agendo non multipli- cant, nullis tamen fletibus mundant; Neque enim ſcriptor ſi à ſcriptione ceſſauerit, quia alia non addidit, etiam illa quæ ſcripſerat, deleuit: nec debitor abſolutus eſt qui alia non multiplicat, niſi & illa quæ ligauerat, ſoluat. Ita & cum delinquimus, Deo nequaquam ſatisfacimus ſi ab iniquitate ceſſamus, niſi voluptates quoque quas dileximus, econtrario appoſitis lamentis inſequamur. Huc pertinet admonitio D. Iacobi; *Emundate manus peccatores; purificate corda, duplices animo: Riſus veſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem.* Intellexit hoc & ſecuta eſt Paula Romana, vidua nobilis, quæ ſic apud D. Hieronym. *Turpanda eſt facies, quam contra Dei præceptum purpuriſſo & ceruſſa, & ſtibio ſæpe depinxi. Affligendum eſt corpus, quod multis vacauit delitijs: Longus riſus, perpeti compenſandus eſt fletu: mollia linteamina & ſerica pretioſiſſima, aſperitate cilicij commutanda. Quæ ante viro & ſeculo placui, iam Chriſto Domino placere deſidero.* Queritur Propheta de impio impœnitente; *Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in ſuperbiam. Et dedi ei*, ait Dominus, *tempus, vt pœnitentiam ageret, & non vult pœnitere à fornicatione ſua.*

Iacob. 4.
In Epitaph. Paulæ.
Iob. 24.
Apocal. 2.

Denique ſunt alij malè ſecuri, qui ita terrenis cupiditatibus ſunt immerſi, vt terribile Dei iudicium, ſeueramque iuſtitiam, imminentem mortem, inexplicabiles gehennę pœnas, non cogitent. De qualibus dicit Propheta; *Non eſt timor Dei ante oculos eorum.* Et Poëta conqueritur.

Pſalm 13.

Heu viuunt homines tanquam mors nulla ſequatur,
Et velut infernus fabula vana foret.

De

De qualibus & Moyſes; *Gens abſque conſilio eſt, & ſine prudentia; vtinam ſaperent, & intelligerent, ac nouiſſima prouiderent.* Aurea eſt ſententia Sapientis; *in omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* Prodeſt enim eorum recordatio ac timor, & ad acquirendam iuſtitiam, & conſeruandam. *Non me reuocabat*, ait Auguſtin. *à profundiore voluptatum carnalium gurgite, niſi metus mortis & futuri iudicij, qui per varias quidem opiniones, nunquam tamen receſſit de pectore meo.* Et Hieronym. loquens de eremo, quæ exuſta ſolis ardoribus, horridum Monachis præſtat habitaculum, ad quam pœnitentiæ cauſa confugerat, ſcorpionum tantum ſocius & ferarum. *Tali*, inquit, *me carcere damnaueram, ob gehennæ metum.* Vide etiam quomodo Auguſtin. ſe ſuoſque ſocios ad conuerſionem hortabatur; *Vita*, ait, *miſera mors incerta; ſi ſubitò obrepat quomodo hinc exibimus? Aut vbi nobis diſcenda vel agenda ſunt, quæ hic neglexımus? An non potius huius negligentiæ ſupplicia luenda ſunt? Quid igitur cunctamur, relicta ſpe ſeculi, conferre nos totos ad quærendum Deum; & vitam beatam? Si mente cernerent homines peccatores*, ait D. Ambroſ. *quale iudicium imminet mundo, ſenſus humanus non diſpergeretur vanitate ſeculari, ſi non grauaretur infidelitate.*

Deut. 32.
Eccleſ. 7.
In Conf li. 6. cap. vlt.
In epiſt. ad Euſtoch.
Lib 6. c. 11. Confeſs.
Ad Virg. lapſ. cap. 8.

Vere ſibi conſulunt, qui Deum non ſolum miſericordem, ſed etiam iuſtum cogitant, apud quem cauſam geſtorum huius vitæ, atque ab illo muneris ſibi iniuncti, quiſque dicturus eſt; vbi omnis homo recipit, ſicut teſtatur Apoſtolus, quæ per corpus geſſit, ſiue bonum, ſiue malum. Verè ſibi conſulunt, qui ex fide

2. Corint. 5.

viuentes, & ſatagentes, ne ab extremo præoccupentur die, extremum computant omnem diem; ne videlicet, ijs Iudex, tanquam fur in nocte veniat, & eorum partem cum hypocritis ponat. Non immeritò proinde accipi etiam de hoc timore poteſt, quod à Sapiente dictum eſt;

Eccleſ. 27. *Niſi in timore Dei conſtanter te tenueris, citò ſubuertetur domus tua.* Eſt enim & hic timor Dei, baſis quædam, vnde imbecilla voluntas ſtandi accipit firmitatem. *Cum enim caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem, præſidio crucis Chriſti mens rationalis inſtruitur, nec cupiditatibus noxijs illecta conſentit, quoniam continentiæ clauis & Dei*

Serm. 9. de Quadrag. *timore transfigitur*, inquit D. Leo. Et D. Proſp.

Vide Proſp. de vit. contemp. ca. 10. 11. l. 3. *Nulla*, inquit, *res ſic nos ab omni peccato ſeruat immunes, ſicut amor Dei, & timor ſupplicij. Ad pœnam ergo quæ peccanti debetur, mens, antequam peccet, aſpiciat, cruciatus ac dolores, qui ſolent ſequi peccantem, carnalibus incentiuis opponat; & nihil eam peccati oblectat, nec ad peccandum vlla delectatio corporalis inclinat.*

Cap. 12. ibi. Et cum multa ac varia pœnarum genera recitaſſet; ſubdit; *Hæc & his ſimilia libenter audire vel legere, iugiter ante mentis oculos adducere, futura credere, ſine vlla perturbatione metuere, nihil eſt aliud quam vitijs omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.* Hunc timorem de cordibus hominum ſublatum, queritur Cyprian.

De vnit. Eccleſ. *In Dei timore, in lege iuſtitiæ, in dilectione, in opere fides nulla eſt, nemo futurorum metum cogitat, diem Domini & iram Dei, & incredulis ventura ſupplicia, & ſtatuta perfidis æterna tormenta nemo conſiderat, quod metueret noſtra conſcientia, ſi crederet; quia nō credit, omninò nec metuit; Si aũt crederet, & caueret; ſi caueret, euaderet.* Sic D. Cyp.

MONITVM IX.

Teipſum caſtum cuſtodi.

1. Timoth. 5.

DE *eodem cunctiſacti ſumus luto*, ait D. Hieron. *iiſdem compacti exordiis; In ſerico & pannis eadem libido dominatur: Nec Regũ purpuras timet, nec mendicantiũ ſpernit ſqualorẽ. Sic omnis caro concupiſcit ea quæ carnis ſunt, & quibuſdam illecebris ad mortiferas animã voluptates trahit. Sed noſtrum eſt voluptatis ardorẽ, maiore Chriſti amore reſtinguere, & laſciuiæ iumentum frenis inadiæ ſubiugare; vt non libidinem, ſed cibos quærat & deſideret, & ſeſſorem Spiritum Sanctum moderato atque compoſito portet inceſſu.* Ac Sacerdotes quidem ſibi omnino dictum putent, quod Apoſtolus Paulus, Timotheo diſcipulo & Sacerdoti ſcribit; *Teipſum caſtum cuſtodi.* Vbi de pudicitia illi ſermo eſt, inquit Chryſoſt. Et fuit ea ab antiquis Apoſtolorum temporibus in Eccleſia conſuetudo, vt non niſi continentes ad eius miniſteria aſſumerentur. Cuius locuples teſtis eſt D. Hieronym. *Apoſtoli*, ait, *vel Virgines, vel poſt nuptias continentes. Epiſcopi Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut Vidui, aut certè poſt Sacerdotium in æternum pudici.* Sed nonne hæc loquitur de conſuetudine Eccleſiæ Occidentalis? Non. nam aduerſus Vigilantium agens; *Quid*, inquit, *facient Orientis Eccleſiæ? quid Aegypti, & ſedis Apoſtolicæ? quæ aut virgines Clericos accipiunt, aut continẽtes, aut*

In epiſt. ad Saluinam.

1. Timot. 5. Chryſ in eũ loc.

Hier. ep. 50.

Idem cont. Vigilant.

Epiſt. 50. ad Pammach. *aut ſi vxores habuerint, mariti eſſe deſierunt? Et qui ſe- norunt* (vt alibi ait) *hoſtias offerre non poſſe, ſi operi inſeruiant coniugali:* Teſtis eiuſdem rei D. Epi-
In compen. lib. 3. phan. *Sanctum*, inquit, *Sacerdotium ex virginibus quidem vtplurimum, procedens; ſi verò non ex virginibus, at ex ſolitariam vitam agentibus; ſi verò hi non ſufſecerint, ad miniſterium hi qui continent à proprijs vxoribus accipiuntur.* &c.

Arel 2. c. 2. & 3. In Conc. autem Arelat. cautum eſt, neminem aſſumendum ad Sacerdotium coniugij vinculo obligatum, niſi ſpopondiſſet conuerſionem, (continentiam ſcilicet ab vxore): licet ſicut mater & auia, ſoror vel filia, conuerſæ vxori caſtè habitare cum viro ab eodem permiſſa ſit; ſed id præter conſuetudinem Eccle-
Hiſt. Franc. lib. 1. c. 44. ſiaſticam, de qua Gregor. Turon. ſic teſtatur; apud Aruernũ poſt Aſtremonium Epiſcopum primus fuit Vrbicus, ex Senatoribus conuerſus, vxorem habens; quæ iuxta conſuetudinem Eccleſiaſticam, remota à conſortio Sacerdotis, religiosè viuebat. Quod autem attinet ad Canonem Nicenum, eum Patres inuiolatum
Epiſt. 17. ad Pareg. in addit. cuſtodierunt, cuius autoritate nixus D. Baſil. non permiſit ſeptuagenarium ſenem habitantem ſecum habere mulierem. *Sed*, inquit, *eijce illam ex ædibus tuis, & trade in monaſterium. Sit illa cum Virginibus, tu inter viros miniſtra.* idque ex præſcripto Nicæni Canonis; nam ait, *Lege Canonẽ à Patribus noſtris in Nicana Synodo conſtitutum, qui manifeſtè interdixit, ne quis mulierculam ſubintroductã habeat.*

Aut

Aut ergo falſa eſt Soſomeni & Socratis hiſtoria de Paphnutio; quomodo enim cæteris Patribus aduerſari præſumpſiſſet, cum conſtaret nec ipſos Arianos ordinare conſueuiſſe, quos nouiſſent coniugio obligatos, vt teſtatur Epiphan. Aut de illis tantum fuit controuerſia, qui cum ordinarentur inuiti, conteſtati eſſent ſe nõ poſſe continere; quibus ſic nihilominus ordinatis, ſi Ancyran. Conc. haud diu ante proſpexerat, vt concederet eis ducere poſſe vxorem; quanto æquius indulſiſſe viſa eſſet Nic. Synod. vt quam ante ſusceptos Ordines habuiſſent, ſecum retinere poſſent? Hos fortaſſe cùm ſatagerent aliquot Epiſcopi in parem cæteris continentiæ obſeruationem reducere; ne id fieret, iuſtè Paphnutius interceſſit. Cæterum D. Leo, nec ipſis ſubdiaconis Græcorum Eccleſiæ, vxoribus vti permiſit, in epiſt. ad Anaſt. *Cum extra Clericorum ordinem conſtitutis nuptiarum ſocietati, & procreationi liberorum ſtudere, ſit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, ne ſubdiaconis quidem carnale connubium conceditur, vt & qui habent, ſint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant ſingulares. Quod ſi in hoc ordine qui quartus à capite eſt, dignum eſt cuſtodiri; quantò magis in primo, aut ſecundo, vel tertio quoque ſeruandum eſt? Ne aut Leuitico miniſterio, aut Presbyteri honore, aut Epiſcopali excellentia quiſquam idoneus exiſtimetur, qui ſe ab vxoria voluptate necdum frenaſſe detegitur.* Quod autem dicitur à quodam Canone Apoſt. & à Gregor. &c. vt vxorem Epiſcopus, Presbyter. &c. non relinquat, non ſic intelligendum, vt dent operam liberis procreandis,

Lib. 1. c. 22.
Lib. 1. ca. 8.
Capi. 9.
Epiſtol. 82. c. 4.
1. Cor. 7.

illiſque

illiſq; vtantur, ſed vt earũ curã gerant, quemo-
1.Timot.5. do Ap. *Si quis ſuorum, & c. curam non habet. & c.* Hęc
tamen omnia à maioribus ſancita & firmata, E-
piſcopi qui poſt abſolutam ſextam Synodũ, v-
ſurpato tamen eiuſdem Synodi nomine, pri-
Tom.1. an. uato conuenticulo conuenêre, labefactârunt,
Chriſt.58. ac penitus euerterunt. de qua re vide Baron.

Attende quid ſcribat Innocentius, I. Pon-
Epiſt.3.c.1. tifex Max. ad Exuperium Tholoſanum. *Pro-
poſuiſti*, inquit, *quid de his obſeruari debeat, quos in
Diaconij miniſterio, aut in Presbyterij officio poſitos, in-
continentes eſſe aut fuiſſe, generati filij prodiderunt. De
his & Diuinarum legum manifeſta eſt diſciplina & bea-
tæ recordationis viri Siricij Epiſcopi monita euidentia
commeârunt, vt incontinentes in officijs talibus poſiti,
omni Eccleſiaſtico honore priuarentur, nec admitterentur
accedere ad miniſterium, quod ſola continentia oportet
impleri. Eſt enim vetus admodum ſacræ legis authoritas,
iam inde ab initio cuſtodita, quod in templo anno vicis
Luc.2. ſuæ habitare præcepti ſunt Sacerdotes, vt ſeruientes ſa-
1.Paral.24. cris oblationibus, puros & ab omni labe purgatos, ſibi
vendicent Diuina miniſteria, neq; eos ad Sacrificia fas ſit
admitti, qui exercent vel cum vxore carnale conſortium,
quia ſcriptum eſt, Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum,
Dominus Deus veſter. Quibus vtiq; propter ſobolis ſuc-
Leu.10,20. ceſſionem vxorius vſus fuerat relaxatus; quia ex alia tri-
bu ad Sacerdotiũ nullus fuerat præceptus accedere: Quã-
tò magis hi Sacerdotes vel Leuitæ pudicitiam ex die ordi-
nationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel Sacerdotium, vel
miniſterium ſine ſucceſſione eſt; nec præterit dies, quã vel
à ſacrificijs Diuinis, vel à baptiſmatis officio vacent: Nam
ſi B. Paulus Apoſt. ad Corinth. ſcribit dicens; Abſtinete
1.Corin.7. vos ad tempus, vt vacetis orationi: & hoc vtique Laicis*

præcepit, multò magis Sacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi iuge officium eſt, ſemper debebunt ab huiuſmodi conſortio abſtinere? Qui ſi contaminatus fuerit carnali concupiſcentia, quo pudore vel ſacrificare vſurpabit? aut qua conſcientia quoue merito exaudiri ſe credit? quũ dictum ſit, Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil eſt mundum. Similia habet V. Beda; *Pontifices vicis ſuæ tempore*, inq. *Templi tantum officijs mancipati, non ſolum à complexu vxorum, ſed ab ipſo quoque domorum ſuarum ingreſſu abſtinebant. Vbi noſtri temporis Sacerdotibus, quibus ſemper altare ſeruire iubetur, perpetuò ſeruandæ caſtitatis præbetur exemplum. Quia enim tunc Sacerdotalis ex ſtirpe Aaron ſucceſſio quærebatur, neceſſariò tempus ſubſtituendæ proli procurabatur. At quia nunc non carnalis ſucceſſio, ſed perfectio ſpiritalis inquiritur, conſequenter Sacerdotibus, vt ſemper altari queant adſiſtere, ſemper ab vxoribus continendum, ſemper caſtitas obſeruanda præcipitur.*

Tit. 1.

In c. 1. Luc.

Queritur de malis Sacerdotibus D. Ber. *Regnat in multis, & multipliciter fornicatio, qui puritatis auctori, impuro corde & corpore miniſtrantes, non verentur ſtare Angelum Dei, qui fecit eos medios, & diſperdat. Sed omninò audent agni immaculati ſacras contingere carnes, & intingere in ſanguinē Saluatoris manus nefarias, quibus paulò ante, carnes, proh dolor, meretricias attrectârunt; ſic altaria circuire, ſic frequentare pſalmos, cum & eiuſmodi laus execrabilis, & oratio ſit in peccatum. Qua re,* inquit S. Chryſoſtom. *mundiorem eſſe non oportet eum, qui hoc ſacrificio participaturus eſt? quos radios ſolares non deberet excedere manus illa, quæ hanc coronam pertractat? Os quod igne impletur ſpirituali? Lingua, quæ cruētatur hoc ſanguine? Non ſolũ,* ait D. Hier. *ab immũdo opere abſtineat,*

In Euangel. Ecce nos reliq. omnia.

Homil. 85. in Matth.

In 1. cap. ad Tit.

ſed

ſed etiam à iactu oculi & cogitationis errore mens Chriſti corpus confectura ſit libera. Audiant Sacerdotes verba religioſiſſimi viri Thom. Kemp. & alte

Lib. 4. c. 11. de Imit. Chriſti.

imprimant; *O quàm magnum & honorabile eſt officium Sacerdotum, quibus datum eſt Dominum Maieſtatis verbis ſacris conſecrare, labijs benedicere, manibus tenere, ore proprio ſumere, & cæteris miniſtrare! O quàm munda debent eſſe illa manus quæ purum os, quam ſanctũ corpus, quàm immaculatum erit cor Sacerdotis, ad quem toties ingreditur auctor puritatis! Ex ore Sacerdotis nil niſi ſanctum, nil niſi honeſtum, & vtile procedere debet verbum, qui tam ſæpè Chriſti accipit Sacramentum. Oculi eius ſimplices & pudici, qui Chriſti corpus ſolent intueri. Manus puræ & in cœlum eleuatæ, quæ creatorem cœli & terræ ſolent contrectare. Sacerdotibus in lege ſpecialiter dicitur; Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum, Dominus Deus veſter.*

Leuit. 19. 20

MONITVM X.

Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus.

Hebr. 13.

HIc locus ad illos pertinet, qui Matrimonij vinculo coniuncti ſunt, vt illo rectè ac legitimè vtantur; quem explicans D. Auguſt.

Li. de Nup. capit. 24.

Honorabile, inquit, *connubium in omnibus, ad illud propriè pertinentibus bonis; & thorus immaculatus, non ſolum à fornicationibus & adulterijs, quæ ſunt flagitia damnabilia; verumetiam ab illis exceſſibus concumbendi,* quæ

quæ non fiunt cauſa prolis voluntate dominante, ſed cauſa voluptatis, vincente libidine; quæ ſunt in coniugatis, peccata venialia. Et alibi idem Apoſtol. ita coniugatos hortatur; *Sciat vnuſquiſque veſtrûm vas ſuũ poſſidere* (Vxorem intelligit D. Auguſt. variis locis) *in ſanctificatione & honore, non in paſſione deſiderij, ſicut & gentes, quæ ignorant Deum; & ne quis ſupergrediatur* (excedendo limites Matrimonij) *neque circumueniat in negotio fratrem ſuum,* (vxorem eius ad ſe pelliciendo) *quoniam vindex eſt Dominus de his omnibus.* D. Auguſtin. ita monet coniugatos; *Nihil in lecto turpiter agas, nec excedas vltra conceſſam libidinem in lege Dei; ſit caſtus cum coniuge thorus; & ſi eſt cura propagandi liberos, non ſit effrænata luxuries libidinum. Defer in lecto tuo coniugi tuæ honorẽ, quia membra Chriſti eſtis ambo; ambo ab illo conditi, ambo ſanguine ipſius reparati. Mater omniũ vitiorum incontinentia,* ait D. Ambroſ. *quæ etiam licita vertat in vitium, ideoq; non ſolum à fornicatione nos retrahit, verum etiam in ipſis coniugijs modum quendam docet, & tempora præſcribit orandi; Intemperans enim in coniugio quid aliud niſi quidam adulter vxoris eſt? Hic Ambroſ.* inquit Auguſtin. *incontinentiam dicit etiam licita vertere in vitium: & licet licitum demonſtret eſſe connubium, in ipſo tamen non vult fœdare quod licitum eſt. Nouerat in ipſis coniugibus luxuriam eſſe abutendi intemperantiam, quod Tobiæ teſtatur oratio, quando copulatus eſt vxori. Ait enim; Domine tu ſcis, quod non luxuriæ cauſa accipio ſororem meam coniugem, ſed ſola poſteritatis dilectione. In aliena vxore,* inquit D. Hieronym. *omnis amor turpis eſt, in ſua nimius. Sapiens vir debet iudicio amare coniugem, non affectu; reget impetus voluptatis, non præceps feretur in coitum. Nihil*

1. Theſſa. 4. De nupt, li, 1, capit. 8; in Iulian, lib, 5. ca, 7.

In pſal 1;6;

Apud Aug. lib. 1. in Iul. capit. 7.

1. Cor. 7.

Ibidem.

Tob. 8.

li. 1. in Iouinian.

eſt fœdius quam vxorem amare, quaſi adulteram. Refert Seneca cognouiſſe ſe ornatum quendam hominẽ, qui exiturus in publicum, faſcia vxoris pectus colligebat, & ne puncto quidem horæ præſentia eius carere poterat: potionemq́; nullam niſi alterius tactam labris, vir & vxor hauriebant. Origo quidem amoris honeſta erat, ſed magnitudo deformis. Nihil autem intereſt, quàm ex honeſta cauſa quis inſaniat. Vnde & Xyſtus Pythagoricus; Adulter eſt, inquit, in ſuam vxorem amator ardentior.*

Ser. 105. in Nou. D. Auguſtin. tractans illud Apoſtoli, *Sciat vnuſquiſque veſtrûm vas ſuum poßidere in ſanctificat. &c. Si immoderatius,* ait, *vxore tua vſus fueris, tametſi re tua vtaris; tamen re conceſſa immoderatius vtendo, corrumpis in te templum Dei. Nam & vinum de Apotheca tua bibis, & tamen ſi ſic bibis vt inebrieris, non quia re tua vſus es, ideo non peccaſti; donum enim Dei ad corruptionem tuam conuertiſti.* Sapienter ergo reſpondit S. Aegidius, ſocius S. Franciſci, cuidam ſeculari, glorianti, quod caſtè viueret, fidemq́; vxori ſeruaret; *An ex ſuo quoq; ipſius dolio,* inquit, *non poteſt aliquis ebrius fieri?* Qualis olim fuerit caſtitas coniugatorum Chriſtianorum, demonſtrat his verbis Athenagoras Philoſo-

In Apolog pro Chriſt. phus Chriſtianus; *Vxorem, quam ſecundum appobatas nobis leges ſibi quiſque duxerit, reputat non in alium, quam in procreandæ ſobolis finem. Quemadmodum enim Agricola poſtquam ſemina terræ mandauit, meßis tempus exſpectat, nec alia ſuperinijcit, ſic nobis etiam concupiſcentiæ modus liberorum procreatione de-*

Lib. 3. in Iulian. cap 21. *finitur.* Et D. Auguſtin. *Pudicitia,* inquit, *coniugalis, quæ vltra quam generandis filijs ſatis eſt, corpus coniugis non attrectat; grauidis non vtitur fœminis, nec*

eius

eius ætatis, qua certum eſt, eas iam concipere non valere. De Zenobia Palmyrenorum Regina (quæ ex Iudæis orta, & Chriſtianis literis exculta, Chriſtiana fuiſſe credenda eſt) ſcribit Trebel. Pollio, eam tam admirabilis fuiſſe caſtitatis, vt ne virum quidem ſuum ſciret niſi tentatis conceptionibus, ac prægnantem factam, ab eo temperaſſe. Talem fuiſſe ſolitam Chriſtianorum continentiam, tradit Tertullian. De 30. Tyran. in Zen.

Sed multa humanæ infirmitati permittuntur, ne homines in libidinem proni grauiora committant. Vnde ſecundum veniam concedit Apoſtol. vti matrimonio ob incontinentiam, quia, videlicet, carnis fragilitas carere illa voluptate non poteſt; Vnde culpa agnoſcitur, alioqui locus non eſſet veniæ. *Infirmitas continentiæ,* inquit Auguſtin. *ne cadat in ruinam flagitiorum, excipitur honeſtate nuptiarum.* Et alibi; *Tantum valet ordinatio creatoris; & ordo naturæ, vt in rebus ad vtendum conceſſis, etiam cum modus exceditur, longè ſit tolerabilius, quam in eis quæ conceſſa non ſunt, vel vnus vel rarus exceſſus. Et ideo in re conceſſa immoderatio, ne in rem non conceſſam libido prorumpat, toleranda eſt. Hinc eſt etiam quod longè minus peccat, quamlibet aſſiduus ad vxorem, quam vel rariſſimus ad fornicationem.* Grauiter conqueritur D. Auguſtin. de nimia licentia libidinum in viris. *Quis,* inquit, *ad Iudicem ductus eſt, quia meretricis lupanar intrauit? Quis aliquando in publicis Tribunalibus accuſatus eſt, quia per ſuas liſtrias laſciuus immunduſq; defluxit? Quis aliquando habens vxorem, quia ancillam vitiauit, crimen inuenit? ſed in foro, non in cœlo; in lege mundi, non in lege creatoris mundi.* Et S. Hieronym. *Aliæ ſunt*

1. Cor. 7.

Lib. 1. de Nupt c. 14. Ench. 78 cont. Iulia. libr. 5. ca 7. Libr. 1. de nupt. ca 16. de bon. coniu. c. 11.

Serm. 4. de verb. Apo.

In Epitaph. Fabiolæ. *leges Caſarum, alia Chriſti; aliud Papinianus, aliud Paulus noſter præcipit. Apud illos viris impudicitiæ fræna laxantur, & ſolo ſtupro atque adulterio condemnato, paßim per lupanaria, & ancillulas libido permittitur. Apud nos quod non licet fœminis, æquè non licet viris, & eadem ſeruitus pari conditione cenſetur.*

Hinc eſt illa Aelij Veri Cæſaris, quem Hadrianus, vt in Imperium ſuccederet, adoptauerat, in vxorem ſuam de extraneis voluptatibus conquerentem dicta ſententia; *Vxorem dignitatis nomen eſſe, non voluptatis.* perinde ac ſi ad voluptatem liceret viris ſe alijs admiſcere. Sed illo æquior Antoninus Imperat. qui legem Iuliam in viros quoq; impudicos armauit. Quem eo nomine etiam S. Auguſtin. laudat. (Lib. 2. ca. 8. de adult. coniug.) Conſtituit enim Antoninus, vt vxorem maritus de adulterij crimine accuſare non ſinatur, cui moribus ſuis non præbuit caſtitatis exemplum: ita vt ambo damnentur, ſi ambos pariter impudicos, conflictus ipſe conuicerit. (Apud Gregorianum Iureconſul.) *Periniquum enim*, inquit Imperator, *mihi videtur eſſe, vt pudicitiam vir ab vxore exigat, quam ipſe non exhibet. Sed indignantur viri*, ait D. Auguſtin. (Ibid. de adult. con.) *ſi audiant adulteros viros pendere ſimiles adulteris fœminis pœnas, cum tantò grauius puniri eos oportuerit, quantò magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere fœminas. Chriſtianis equidem loquor, qui fideliter audiunt, Caput mulieris, vir: vbi ſe agnoſcunt duces, illas autem comites eſſe debere: Et ideo cauendum viro illac ire viuendo, quà timet ne vxor ſequatur imitando.* A Græcis & Romanis pariter factitatum eſt, vt (Lib. 1. Gen. dier. Vide ſalui.) vxorem quam quis duxiſſet etiam, ſublatis liberis, alijs dare vſuariam, ex qua liberi gignantur

mantur, mox illam vendicare, legibus & moribus permiſſũ fuiſſe ſcribit Alexand. ab Alex. Sic Cato Martiam vxorem amico dedit, Socrates Xantippen. Id etiam apud alias nationes, in more fuiſſe, tradit Pius 2. Verum id nũquam licere, docet Auguſtin. Recipere autem adulterum vel adulteram pœnitentem, charitati conſentaneum eſt; Cur enim, inquit idem Auguſt. vir fidelis non recipiet vxorem, quam recipit Eccleſia? Aut cur vxor viro adultero, ſed pœnitenti non ignoſcet, cui etiam ignouit Chriſtus? Debet ignoſcere maritus vel vxor quod ignouit Dominus, nec iam debet dici adulter vel adultera, cuius pœnitentis crimen Diuina miſeratione deletum eſt.

li. 8. de Iud. & Proiud.

In deſcript. Aſiæ, c 17. De bono coniug. cap. 18.

De adulter. coniug. li. 2. capi. 6. & 9.

MONITVM XI.

Fugite fornicationem.

1. Cor. 6.

FOrnicatio propriè eſt ſoluti cum ſoluta cõcubitus extra Matrimonium. Quam Diabolus carnalibus perſuadere conatur, non eſſe peccatum, ſaltem mortiferum, vt ita liberius peccare audeant, nec metu futurorum ſuppliciorum crucientur. Contra clariſſimas Scripturas. Ita enim monet filium Tobias; *Attende tibi ab omni fornicatione, & præter vxorem tuam nunquam patiaris crimen ſcire.* Vbi fornicationem crimen vocat, quo nomine in Scriptura pecca-

Tob. 4.

1,Corint.6 tum mortale ſignificatur. Et Apoſtolus, *Fornicarij*, inquit, *regnum Dei non poßidebunt*. Et, *Fornicatores iudicabit*, id eſt, condemnabit, *Deus*. Et, *Omnis fornicator & immundus non habet hæreditatem in regno Dei*. Et Ioannes in Apocal. *Fornicatoribus pars erit in ſtagno ardenti igne & ſulphure, quod eſt mors ſecunda*.

Hebr 13.
Epheſ.5.
Apocal.21.

De decach. capit. 10. De verb. Dom. ſerm. 16. *Noli dicere*, inquit S. Auguſtin. *Vxorem non habeo, facio quod volo, ad meretricem vado. Noſti pretium tuum, noſti quo accedis; quid manduces, quid bibas; imò quem manduces, quem bibas. Sed cui facio iniuriam? Si non homini, tamen, quod grauius, ipſi Deo. Quomodo ipſi Deo? corrumpendo in te templum Dei. Neſcitis, in-*
1.Corin. 3. *quit Apoſt. quia templum Dei eſtis? Si quis autem templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus. Deinde faciendo membra Chriſti, membra meretricis; Dicit enim idem*
1,Corint.6. *Apoſtol. Neſcitis quia corpora veſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis? Non potuit*, ait Auguſtin. *grauius dicere,*
ſerm.40. in Nou. *non vehementius, non acrius deterrere Chriſtianos ab amore fornicationum. Attende ergo in te membra Chriſti, qui emptus es ſanguine Chriſti. Deinde corrumpis in te Imaginem Dei; ad imaginem quippe Dei factus eſt homo. Si quis lapidaret imaginem tuam, quæ in domo tua inaniter poſita eſt, ad vanum honorem tuum,* ait idem Aug.
De verb. Dom. ibid. *nec ſentiens, nec loquens, nec videns, nonne in te contumeliam factam attendis? Cum verò imaginem Dei, quod tu es, corrumpis in te, per fornicationes & diffluentias libidinis, nulli te iniuriam facere putas?*

Poſtremò in animam ſuam peccat, qui fornicatur, quã pro modica delectatione carnis, æternis obligat incendiis. Simul etiam & corpus, vtpote flagitiorum ſocium; *Non enim poſſunt*

ſeparari

ſeparari in mercede, inquit Tertullian. *quas opera* *coniungit*; loquens de carne & anima. Omitto, quod etiam nunc *in proprium corpus peccat*, vt ait Apoſt. *quoniam* vti id D. Ambroſius explicat, *ſeminaria quæ debent ſoboli ſufficere procreandæ, inquinamentum corporis, non fructum poſteritatis operantur. Deinde quia infirmatur caro, quæ in libidinibus diffluit, & non ſeruat moderamina caſtitatis. Soluit enim Venus corpora, vireſque eneruat ac frangit*; ex quo illud eſt vere dictum; *Libidinoſa & intemperans adoleſcentia effœtum corpus tradit ſenectuti*. Et, *quæ confectio valetudinis, quæ deformatio coloris eſt ac membrorum, quæ non euocetur ac eliciatur huius generis voluptate?* Non quod parciore Veneris vſu ſemper fiat, præſertim intra coniugales pudicitię fines, vbi quæritur prolis præcipue bonum; ſed quod immoderata per ſeſe libido tranſilit facillimè bonæ valetudinis limites, facilius vt fuerit ea non vti, quam poſtquam fræna laxaueris, modum aliquem conſeruare.

De car. reſurrect.

1. Corint 6. Ambroſ. in Pſalm. 37.

Cicero de Senectut.

Quando autem hortatur Paulus, *Fugite fornicationem*, non ſolum prohibet actus conſummationem, ſed etiam monet vitare initia, & quæcunque ad eum ducunt ac præparant, vt inprimis eſt concupiſcentia interior, de qua Chriſtus, *Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo*. De qua & S. Hieronym. *Væ nobis, qui quoties concupiſcimus, toties fornicamur*. Laudanda continentia Alexandri Magni, de quo D. Baſil. quod *noluit conſpicere Darij regis filias, forma inſigni*; *ſciens*, ait Baſil. *culpam eſſe aſpiciendo concupiſcere mulierem, etſi opere non compleret*.

1. Corint. 6.

Matth 5. In epiſtol. ad Reſtic.

Homil. 24.

Epiſtn. 109. Prohibet & aſpectus illicitos, de quibus S. Auguſt. *Non dicatis vos animos habere pudicos, ſi oculos habeatis impudicos; quia impudicus oculus, impudici cordis eſt nuntius.* Democritus Philoſophus oculos ſibi eruit, quia mulieres ſine concupiſcentia videre non poterat, & doleret ſi non ijs potitus eſſet. *Sed Chriſtianus*, inquit Tertullian. *ſaluis oculis fœminam videt, & animo aduerſus libidinem cæcus eſt.* Legem Zaleucus tulit Locrenſibus, vt adulter oculis orbaretur; iuſtiſſimè, quia ij ferè ad hoc crimen illices ſunt, aut duces.

In Apolog. capit. 46.

Valer. libr. 6 capit. 5.

Lib 14. hiſt. Prohibet etiam laſciua oſcula, quę *prænuntias flagitij illecebras* vocat Tacitus; quæ cauenda admonet D. Baſil. *non ſecus quàm venenatorum animalium morſus, diffunditur enim venenum per oſculum in omne corpus.* Oſculo ſancto ſalutabant olim ſe mutuo Chriſtiani, iuxta præceptum Apoſtoli: id erat oſculum caſtum, ſincerum, non ſimulatum, vt Iudæ traditoris; ſed mutuæ pacis ac reconciliationis ſignum. De quo Athenagoras, monet *tàm accuratè illud temperare, ne ſi quo modo pauxillum mens polluta fuerit, ab æterna vos vita proſcribat Verbum*, inquit. Et quoniam ſic etiam turpitudo aliquando irrepſiſſe videtur, vſus ille mutatus eſt.

De vera Virginit.

Roma. 16. 1. Cori. 16.

In orat. ad Chriſtian.

De vera Virginit. Prohibet & reliquas voluptates tactus, quem dicit D. Baſil. *omnium ſenſuum eſſe pernitioſiſſimum, & ſuauiſſimè blandientem.* Vnde & in homine, & in omnibus animantibus Veneris initium eſt.

Li. 1. ep. 11. De quibus S. Cyprian. *Ipſe*, inquit, *concubitus, ipſe complexus, ipſa confabulatio, & inoſculatio, & coniacentium duorum turpis & fœda dormitio, quantum dedecoris & criminis confitetur?*

Idem

Idem eſt iudicium de colloquiis prauis, quæ mores bonos corrumpunt (quibus affinis turpis lectio) *Omnis fornicatio & immunditia*, inquit Apoſtol. *nec nominetur in vobis*. Et, *Deponite turpem ſermonem de ore veſtro. Paſcitur libido conuiuijs*, ait D. Ambroſ. *maiora ſunt his fomenta verborum. Sermo laſciuus in animam caſtam, velut in vndam puriſſimam coniectus, alias poſt alias amatorias cogitationes excitat*, inquit D. Baſil. *totamque animam voluptatis fluctibus agitat*. Vnde monet D. Hierony. *Nunquam verbum inhoneſtum audias, vel ſi audieris, ne ineſceris: cauenda verborum dulcedines animam per aurem vulnerantes. perdita mentes hominum, vno frequenter leuique ſermone tentant clauſtra pudicitiæ.* Vnde & Poeta Chriſtianus;

1. Cori. 15. Epheſ. 5. Coloſſ. 3. Libr. 2. de pœnit. c. 14. De vera Virginit. Hier. ad Demetr. & ad Gaudent. Baptiſta Mantua.

Verba mouent animos, oris laſciuia pectus
Pulſat, & in venas ſemina mortis agit.

Deinde etiam gulam prohibet, de qua Tertullian. *Monſtrum eſſe libidinem ſine gula; appendices verò gulæ eſſe laſciuiam atque luxuriam. Tu das ſtimulos carni tuæ*, ait Origenes, *tu eam aduerſus ſpiritum tuum armas, & potentem facis, cum eam carnibus ſatias. vino nimio inundas, omni mollitie palpas, & ad illecebras nutris*. Sic & D. Hier. *Eſus carnium, & potus vini, ventriſque ſaturitas, ſeminarium libidinis eſt. Vnde & Comicus, cuius finis eſt humanos mores noſſe atque deſcribere, dixit, ſine Cerere & Baccho friget Venus.* Et Seneca; *Amor iuuenta gignitur: otio, luxu nutritur.*

Libr. de ieiuniis. Homil. 9. in Leui. Li. 2. in Iouian. In epiſto. ad Furiam. In Octauia.

Denique (vt plura alia omittam) vitandam monet nimiam cum fœminis familiaritatem ac conſuetudinem. Nam vt Sapiens ait; *Nunquid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo, vt veſtimenta eius non ardeant? aut ambulare ſuper prunas, vt* non

Prouerb. 6.

non comburantur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi ſui, non erit mundus, cum tetigerit eam. Eccleſ. 41. Et, *Omni homini noli intendere in ſpecie, & in medio mulierum noli commorari, de veſtimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Quantos leones domuit,* inquit Cyprian. (De ſingula. Clericor.) *vna muliebris infirmitas delicata; quæ cum ſit vilis & miſera, de magnis prædam capit. Vnde Salomon;* (Prouerb. 6.) *pretium mulieris tantum eſt vnius panis, mulier autem pretioſas animas capit. Fugite* ergo *fornicationem. Cum enim cætera vitia,* ait D. Auguſt. (De honeſt. mulier. c. 1. eſt ſerm. 250. de Temp.) *concertatione vincantur, ſola luxuria ſuperatur fuga: ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, ſi vis obtinere victoriam.*

Duo addam omnibus conſideranda ad faciliorem fœdæ libidinis deteſtationem ac fugam. 1. Verba D. Auguſtini; (De honeſt. Mulier. c. 3.) *O quanta iniquitas, quanta peruerſitas, vt animum quam Chriſtus ſuo ſacro ſanguine redemit, luxurioſus quiſque propter vnius momenti delectationem libidinis, Diabolo peſſimo inimico ſuo vendat ac tradat. Verè nimium miſeranda & plangenda conditio eſt, vbi citò præterit, quòd delectat, & permanet ſine fine quod cruciat; ſub momēto enim, libidinis impetus tranſit, & permanet ſine fine infelicis animæ opprobrium.* 2. Remedia S. Gregorij Nazianze. quibus carnem inſultantem coercere ſolet, vt ipſemet teſtatur; (In carmine aduerſus carnem.) *Venite*, inquit, *iam, & quidem magna copia, ſcelerum expiatrices lachrymæ; veni laborioſum tàm mentis, quàm corporis peruigilium, vt flamma mea ardorem minuatis, fœtidamq́ue vitiorum putredinē abſtergatis, ventre ſatietatem ableget, genua humi flexa, obrigeſcant; cibiq́ loco ſit cinis; aſperrimus ſaccus mollia membra vndique tegat, vexataq́ anima ſuppetias ferat;*

ferat; veni triſtis cura, veruis domatrix, futura mihi ſupplicia ſemper ob oculos ponens. Ita Nazianz.

MONITVM XII.

O quam pulchra eſt caſta generatio!

Sapient. 4.

BLandum eſt malum luxuria, ad quod ingenium omnium hominum procliue eſt, & quòd accuſare aliquantò facilius eſt, quam vitare. Proponam ergo remedia quædam quibus Chriſtianus quiſque aduerſus hoc malum ſe tueri poſſit. Ante omnia mulierum ei conſortium vitandum eſt; *Nihil enim periculoſius viro, quam fæmina; nec fæminæ quicquam periculoſius quàm vir, vterque ignis, vterque ſtipula,* inquit D. Hieronym. *Cum fæmina ſemper eſſe, & fæminam non cognoſcere, plus eſt quàm mortuum ſuſcitare. Quid minus eſt non potes, & quid maius eſt, vis credam tibi?* ait D. Bernard. Vnde bene D. Hieronym. Nepotianum hortatur; *Hoſpitiolum tuum aut rarò aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Christi, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne ſub eodem tecto manſeris, nec in præterita caſtitate confidas, nec Samſone fortior, nec Dauide ſanctior, nec Salomone potes eſſe ſapientior. Memento ſemper quod Paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier eiecerit.* Et ante eum Eccleſiaſticus diligenter monuit; *Cũ ſaltatrice ne aſsiduus ſis, nec audias eam, ne fortè pereas in efficacia illius. Virginem ne conſpicias, ne fortè ſcandalizeris in decore illius. Noli circumſpicere in vicis*

Ad Pamma.

Serm. 65. in Cant.

In epiſto. ad Nepot.

Eccleſia. 9.

Ciuitatis

Ciuitatis, nec oberrauertis in plateis illius. Auerte faciem tuam à muliere compta; & ne circumſpicias ſpeciem alienam; Propter ſpeciem mulieris multi perierunt, & ex hoc concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit. Cum aliena muliere ne ſedeas omninò, nec accumbas cum ea ſuper cubitum; & non altercetis cum illa in vino, ne fortè declinet cor tuum in illam, & ſanguine tuo labaris in perditionem. Et Salomon; *Fouea profunda os alienæ, cui iratus eſt Dominus incidet in illam*: Per os intellige blanditias & illecebras verborum, vel etiam oſcula, geſtus, & ſigna vultus allicientis, per quæ viri ſæpè irretiuntur; Quod aũt addit, *Cui iratus eſt Dominus*. &c. ſignificatur peccatum poſterius pœna eſſe præcedẽtis, per quod meretur à Deo deſeri, & præcipitari in iſtam foueam, vnde difficilis exitus. Rectè dixit quidã Poeta;

Prouer. 22.

Fæmina fax Sathanæ, fœtens roſa, dulce venenum;
Vrit enim vultu, viſu, riſu, cute, cultu.
Huius ab illecebris (ſapiens vis eſſe?) caueto.

In epiſto. ad Ruſtic. Deinde vt ſeruetur caſtitas, vitandum eſt omne otium. *Facito*, ait Hier. *aliquid operis, vt te ſemper Diabolus occupatum inueniat*; ſuadetq́; vt tempus in certa opera diſtribuat, eaque diligenter peragat. *Tantis enim negotijs occupatus*, inq. *nullis vacabis cogitationibus; & dum alio tranſis ad aliud, opusq; ſuccedit operi, illud ſolum mente tenebis quod agere compelleris.* Sic & Gregor. *Inter opera & labores contra ſtimulos carnis fortes ſumus, ſed otioſis nobis & negligentibus, aculei carnis inſurgunt, qui quaſi depoſitis Moyſi manibus, Iſraelem vincunt. Cum enim duas res ſimul cogitare non poſſimus, fit vt aliquid aliud cogitando, non cogitemus immunda. Cedit amor rebus*, ait Poeta; *res age, tutus eris. Deſidiã puer ille ſequi ſolet, odit agentes*

In 1 Reg. lib. 6. cap. 1.

Ouid. lib. 1. Amor.

gentes; Da vacuæ mēti, quo teneatur, opus; Quæritur Aegyſthus quare ſit factus adulter? In promptu cauſa eſt, deſidioſus erat. Definitio amoris hæc eſt, ait S. Chryſ. *anima vacantis paſſio*, ideoq; fœminam facilius in fornicationem incidere, quã in alia peccata, ob vacantiam & otiũ: Apoſt. in epiſtolis, in viris ac fœminis ſæpè reprehendit otium vt multorum malorũ cauſam. *Multam malitiam docuit otioſitas*, ait Sap. Et, *Deſideria occidunt pigrum*. Catonis quoq; apophthegma eſt; *Nihil agendo, malè agere diſcimus*. Scribit D. Bern. *Otium eſſe ſentinam omniũ tentationum, & cogitationum, tum inutilium, tum malarum; deniq; ſummam eſſe mentis malitiã*. Inter cauſas iniquitatis populi Sodomorum, qui erant hominis peſſimi, & peccatores coram Domino nimis, vt ait Script. numerat Propheta etiam otium. *Hæc fuit*, inq. *iniquitas Sodomorum, Superbia, Abundantia, Otium*. &c. Ad domandam carnem rebellantem D. Hilarion maximè abſtinentiæ & laboris remedio vſus eſt. *Ego Aſelle*, ait ad corpus, *faciam vt non calcitres, nec te hordeo alam ſed palea; fame te conficiam & ſiti; graui onerabo pondere, per aſtus agam & frigora, vt cibum potius quam laſciuiam cogites*. Rectè quidã Sapiens, agens de tentationibus, earumque remediis; *Obſiſtet*, inquit, *inolita conſuetudo, ſed meliore conſuetudine deuincetur. Remurmurabit caro, ſed ſpiritus feruore refrenabitur. Inſtigabit te, & exacerbabit ſerpens antiquus; ſed oratione fugabitur, & labore vtili magnus ei aditus obſtruetur*. Scribit etiam D. Hiero. Aegyptiorum Monaſteria hunc morem tenuiſſe, vt nullum abſq; operis labore ſuſciperēt, non tã propter victus neceſſitatem, quã propter animæ ſalutē.

Homil. 40. in Matth.

Eccleſ. 33.

Prouer. 21.

Ad fratres de monte.

Geneſ. 13.

Ezech. 16.

Hier. in vita Hilar.

Kemp, li. 3. de Imit.

In epiſt. ad Ruſtic.

Tertium contra luxuriam remedium eſt, Abſtinentia atque Sobrietas. Comeſſatio & ebrietas ideo præcepto, Non mœchaberis, etiam prohibita dicuntur; quod libidinem prouocent. Vnde & Apoſtolus poſt multam de re Venerea tractationem, ſubdit, *Et nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria.* Et Ieremias vtrumque coniungens, *Saturati ſunt*, inquit, *& mœchati ſunt.* *Cibo flamma alitur & deficit*, ait D. Ambroſ. *Siquidem fanum, ſtipula, lignum, oleum, aliaq́ eiuſmodi alimenta ignis ſunt, quibus paſcitur: Ea ſi detrahas vel non ſuggeras, etiam ignis ſopitur. Similiter ergo vapor corporis cibo alitur aut minuitur, cibo excitatur, cibo ſoluitur, luxuria igitur mater libidinis eſt.* Ipſe Plato, (vt aſſerit Hieronym.) vt vacare poſſet Philoſophiæ, elegit Academicam villam ab vrbe procul, non ſolùm deſertam, ſed & peſtilentem, vt cura & aſſiduitate morborum, libidinis impetus frangeretur, diſcipulique ſui nullam aliam ſentirent voluptatem, niſi earum rerum quas diſcerent. Vel, vt D. Baſil. vt nimis commodam corporis affectionem ac valetudinem, quaſi quandam vitis luxuriem amputaret. Qui & illud Pythagoræ memoria repetendum monet, qui ex familiaribus quendam, cum cognouiſſet exercitationibus epuliſque diſtendi; *Non deſinis*, inquit, *difficiliorem quotidie ac moleſtiorem tibi carcerem parare?* Sic & S. Auguſtin. monet, *Creatura panis & vini parcius & reſtrictius vtendum eſſe, ne ipſa quoque concupiſcentia, quod malum intus ac noſtrum eſt mentem corruptibili corpore ex abundantiore materia multò magis aggrauante, aduerſus nos vehementius & inuictius concitetur. De abſtinentia*, inquit,

Ephef. 5.
Ierem. 5.
Epiſtol. 15.
Libr. 2. in Iouinian.
Homil. 24.
Ibidem.
Cont. Iulia. lib. 3. c. 20.

inquit D. Leo, *prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubriora conſilia: & per voluntarias affectiones caro concupiſcentijs moritur, virtutibus ſpiritus innouatur.* *Abſtineo à vino*, ait S. Bernardus, *quia in vino luxuria eſt, aut ſi infirmus ſum, modico vtor, iuxta conſilium Apoſtoli. Abſtineo à carnibus, ne dum nimis nutriunt, ſimul & carnis nutriant vitia. Panem ipſum cum menſura ſumere ſtudebo, ne onerato ventre ſtare ad orationem tædeat, & ne audiam illud Prophetæ, quod panem comederim in ſaturitate. Sed in ſimplici quidem aqua ingurgitare me conſueſcam, ne diſtenſio ventris, vſque ad titillationem pertingat libidinis.* Sic Bernardus, Ingratum & nequam mancipium corpus, quò liberalius tractatur, eò fit rebellius; caſtigatione & dura tractatione fit obſequentius & paratius. *Qui delicatè nutrit ſeruum ſuum*, ait Sapiens, *poſtea ſentiet eum contumacem.* quod ſecundum myſticum ſenſum de corpore intelligitur. Vnde & ipſe Apoſtolus vas electionis, ob carnis aculeos & incentiua vitiorum reprimit corpus ſuum (ieiunijs, abſtinentia, ſobrietate & ſimilibus) & ſeruituti ſubijcit, ne aliis prædicans ipſe reprobus inueniatur.

serm. 1. de ieiun. 10. menſ.

Serm. 66. in Cant.

Epheſ. 5.

1. Timot. 5.

Prouer. 29.

Hieron. ad Ruſtic.

1. Corint. 9.

MONI-

MONITVM XIII.

Exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros in caſtitate.

2. Corinth. 6.

REſtant quædam alia remedia neceſſaria ei qui caſtitatem ſeruare vult. Quorum primum eſt, incidentes turpes cogitationes ſtatim amputare, ne ſi diu mente teneantur ad conſenſum infirmum animum deducant. Illi enim ſtabiles ac fixi ſunt, ac proinde victores euadũt, qui in ipſo ſtatim tentationis ingreſſu ſe opponunt, nec ſuggeſtionem peſtiferam in animum admittunt; neque dignam ducunt, de qua cogitent, ſed mox eo ſolum nomine, quia contra Dei mandatam ſit, reſpuunt, foraſque proturbant. Dicit Poeta;

Opprime dum noua ſunt, ſubiti mala ſemina morbi,
Nam mora dat vires.

Ouid.

Seneca in Hippolyt.

Vnde & Seneca; *Quiſquis in primo obſtitit*
Repulitq; amorem, tutus ac victor fuit;
Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recuſat ferre, quod ſubijt iugum.

In epiſto. ad Euſtoch.

Præclarè Hier. ad Euſtoc. *Nolo ſinas cogitationem creſcere: Nihil in te Babylonicum, nihil confuſionis adoleſcat. Dum paruus eſt hoſtis interfice. Nequitia, ne zizania creſcant elidatur in ſemine.* Et D. Gregor.

In 1. Regu. lib. 6. cap. 1.

Celer & facilis victoria libidinis, eſt circumſpectio cogitationis; Si quoties carnalia obuiant, ad aliud aliquid recurramus, quod libidinis non ſit incitamentum. Cum enim (vt ante dictum) *duas res ſimul cogitare non poſſimus*

poſſimus, fit vt alquid aliud cogitando, non cogitemus immunda.

Audi Pſalmiſtam dicentem; *Filia Babylonis miſera; beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram.* *Paruuli Babylonis, ſunt naſcentes mala cupiditates,* inquit D. Auguſtin. *Ne ergo cupiditas robur accipiat, cum paruula eſt, elide illam. Quia enim impoſſibile eſt,* ait S. Hieronym. *in ſenſum hominis non irruere innatum medullarum calorem, ille laudatur, ille prædicatur beatus, qui vt cœperit cogitare ſordida, ſtatim interficit cogitatus, & allidit ad petram. Petra autem Chriſtus eſt.* Dicit Sapiens; *Si ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te, locum tuũ ne dimiſeris:* poſt quod ſequitur; *Quia curatio faciet ceſſare peccata maxima.* Qui verſiculus hunc habet ſenſum, ait Hier. *Si in cogitationes tuas coluber aſcenderit, omni cuſtodia ſerua cor tuũ, & cũ Dauid canito: Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ſeruo tuo: & ad peccatum maximum quod opere perpetratur nequaquam peruenies, ſed incentiua vitiorum ſtatim in mente iugulabis, & paruulos Babylonis allides ad petram, in qua ſerpentis veſtigia non reperiuntur, cautèque Domino promittes, Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero & emundabor à delicto maximo.* Quare non immeritò nos Paulus admonet, *Ne locum detis Diabolo.* Quò ſpectat id quod D. Cyprian. ait, Diaboli nimirum primis titillationibus obuiandum eſſe, nec colubrum foueri debere, donec in ſerpentem formetur. Ac poſt eum dicit S. Hieronym. Diabolum lubricum eſſe ſerpentem, cuius capiti, id eſt, primæ ſuggeſtioni, niſi reſiſtatur, non eſſe dubitandum, quin in penetrale cordis furtim illabatur.

Pſalm. 136.
In Pſal. 136.
In epiſtol. ad Euſtoch.
1. Cori. 10.
Eccleſ. 10.
In epiſt. ad Demetriad.
Prouerb. 4.
Pſalm. 18.
Pſal. 136.
Pſalm. 18.
Epheſ. 4.
De ieiun. & tent.
In cap. 4. Eccleſ.

Alterum aduerſus libidinem remedium eſt, diligens cuſtodia ſenſuũ, oculorum præcipuè & aurium. *Per quinque ſenſus*, inquit Hier. *quaſi per quaſdam feneſtras, vitiorum in animam introitus eſt; Non poteſt ante metropolis & arx mentis capi, niſi per portas eius irruerit hoſtilis exercitus. Horum perturbationibus anima prægrauatur, & capitur aſpectu, auditu, odoratu, ſapore, tactu. Intrauit mors per feneſtram*, ait Propheta. *Feneſtra tua eſt oculus tuus*, ait D. Ambroſ. *Si videris mulierem ad concupiſcendum eam, intrauit mors. Si audias ſermones meretricios, intrauit mors. Si luxuria ſenſus tuos capiat, penetrauit mors. Et ideo qui vult aſcendere, non læta non amœna, non delectabilia, ſed plena doloris & fletus ſequatur. Hi ſenſus corporum*, inquit Hieronym. *quaſi equi ſunt ſine ratione currentes; anima verò in auriga modum retinet fræna currentium. Et quomodo equi abſque rectore præcipites ruunt, ita corpus ſine ratione & imperio animæ in ſuum fertur interitum.*

Libr. 2 in Iouinian.

Ierem 9.

De fuga ſeculi capit. 1.

Li. 2. in Iou.

Queritur Propheta; *Oculus meus deprædatus eſt animam meam. Vt enim mũda mens in cogitatione ſeruetur*, ait Hier. *à laſciuia voluptatis ſuæ deprimendi ſunt oculi, quaſi quidam raptores ad culpam. Neque enim lignum vetitum mulier contigiſſet, niſi hoc prius incautè reſpiceret. Vnde ſcriptum eſt; Vidit mulier quod bonum eſſet lignum ad veſcendum, & pulchrum oculis, aſpectuque delectabile.* &c. *De longè vidit mulierem Dauid in qua captus eſt*, inquit S. Auguſtin. *Mulier longè libido prope; alibi erat quod videret, in illo erat vnde caderet. Attendenda ergo eſt hæc infirmitas carnis, recordanda ſunt verba Apoſtoli, non regnet peccatum in veſtro mortali corpore. Non dixit, non ſit, ſed ne regnet, Ineſt peccatum, cum delectaris; regnat, ſi conſenſeris.*

Thren. 3.

In cap 3. Threni.

Geneſ. 2.

In pſal. 50.

Roman. 6.

Attende

Attende ſecurus ſi non habes vnde mouearis. Sed dices, fortis ſum. nunquid tu fortior quam Dauid? Alexander, vt Plutarchus refert, *cum Darij filias captiuas haberet, demiſſis oculis eas ſalutabat, idque rarò, metuens ſibi ab inſigni earum pulchritudine*. Idem dicere ſolebat, vt refert Q. Curt. *Dolores oculorum ſunt Perſicæ puellæ, verum ego eas tanquam ſtatuas prætereo. Et oculi noſtri ſunt, & aures cuſtodiendæ*, ait D. Cypria. *citò in hoc aſſueſcimus, quod audimus, ſcelere.* Idem acriter reprehendit Virgines illas, *quas non pudet præſentes eſſe inter verba turpia & temulenta conuiuia, quibus libidinum fomes accenditur, ſponſa ad patientiam ſtupri, ad audaciam ſponſus animatur. Quæ pudica venerat, impudica diſcedit: corpore licet virgo, ac mente permaneat, oculis, auribus, lingua minuit illa.* Volebat Iulianus Pelagia. ſed ſpiritu hæretico agitatus, libidinem hinc fieri commendatiorem, quod ei ſeruiunt, vt ardentius excitetur, etiam cæteræ partes corporis, ſiue oculi videntes ad concupiſcendum, ſiue aures audientes, ſiue alia membra in oſculis & amplexibus, vt eſt apud Auguſt.

Plutarch. in Alexandro.

De ſpectac.

De habitu Virg.

Cont. Iulia. lib. 5. cap. 4.

Deinde magnum imò præcipuum contra libidinem remedium eſt, feruida & frequens oratio; Vnde Sap. *Vt ſciui quoniam aliter non potui eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat ſumma ſapientia, ſcire cuius eſſet hoc donum, adij Dominum, & deprecatus ſum illum ex totis præcordijs meis.* Et D. Auguſtin. in Conf. *Imperas nobis, Domine, continentiam; Et cum ſcirem, ait quidam, quia nemo poteſt eſſe continens, niſi Deus det, & hoc ipſum erat Sapientia, ſcire cuius eſſet hoc donum. Continentiam iubes, Da quod iubes, & iube quod vis.* Rectius tunc orans

Sapient. 8.

Li. 10. c. 29.

Digitized by Google

Lib. 8. ca. 7. Conf. quam ante conuerſionem, vt ipſe de ſe; *Ego*, inquit, *adoleſcens miſer valdè, miſer in exordio ipſius adoleſcentiæ, etiam petieram à te Domine caſtitatem; & dixeram, Da mihi caſtitatem & continentiam, ſed noli modò. Timebam enim ne me citò exaudires, & citò ſanares à morbo concupiſcentiæ, quem malebam expleri, quam extingui.* Matth. 19. Illi capiunt verbum hoc, videlicet, quod non expedit nubere, quibus datum eſt, inquit Chriſtus. Datur autem petentibus. Luc. 11. *Omnis enim qui petit accipit.* Caſtitatem à Deo petebat Dauid, dicens; Pſal. 25. *Proba me, Domine, & tenta me, vre renes meos & cor meum.* Et, *Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.* Pſal. 50. Et, *Confige clauis timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Pſal. 118. Sic & Eccleſiaſticus orabat; Eccleſi. 23. *Aufer à me concupiſcentias ventris, & concubitus concupiſcentiæ ne apprehendant me, & animæ irreuerenti, & infrunitæ ne tradas me.* In Vita. Et S. Cæcilia orabat Dominum, Fiat cor meum & corpus meum immaculatum, vt non confundar.

Denique optimum contra luxuriam remedium eſt, Humilis & deuota virginei corporis Chriſti ſumptio. Corpus enim Chriſti, abſque coitu & ſemine viri de virgine conceptum, ſpiritu munditiæ pleniſſimum, *calore Spiritus S. exſiccat fontes libidinis*, inquit S. Hier. In vita Licinij Belici. Hinc Gregorius ſeptimus vir ſanctus, Apud Baro. to. 1 Mathildi Virgini Deo deuotæ ſuadebat duo; cultum B. Virginis, quæ prima Deo Virginitatem obtulit, & caſtiſſima ſemper Virgo permanſit; & frequẽtem corporis Dominici communionem. *Ipſum enim eſt frumentum electorum verè bonum; Sanguis verè pulchrum eſt vinum, quod iuxta Prophetam germinat* Zach. 9. & ibi Hieron.

Virgines

Virgines; ſicut corporale vinum impudicos facit. Ad quod nos inuitat æterna Sapientia; *Venite*, inquiens, *comedite panem meum,& bibite vinum quod miſcui vobis*. De quo & alib: *Hoc itaque viſum eſt mihi bonum, vt comedat quis & bibat; & hoc ſæpè repetit, plurimumq́ commendat, non vtique Sapiens carnales epulas voluptatis; quas ibidem ſæpè reprobat dicẽs; Melius eſt ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij. Et, cor ſapientium, vbi triſtitia; cor ſtultorum, vbi lætitia: Sed inuitans nos*, inquit S. Aug. *ad participationem huius menſæ, quam Sacerdos ipſe Mediator noui Teſtamenti exhibet ſecundum ordinem Melchiſedech de corpore & ſanguine ſuo.* quæ miram corporis & animæ efficiunt caſtitatem. D. Cyrill. ad frequentationem huius menſę exhortans ob fructum multiplicem; *Pias quæſo*, ait, *cogitationes ſuſcipias, ſtudioſè ſanctèq́ viuas, & benedictionem participes, quæ (mihi crede) non mortem ſolum, verumetiam morbos oẽs depellit. Sedat enim cũ in nobis maneat Chriſtus, ſæuientem membrorum noſtrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit, ægrotos curat, colliſos redintegrat, & ab omni nos erigit caſu.* D. etiam Proſper; *Liberum*, inquit, *primi hominis arbitrium ſua præuaricatione bibit omniũ vitiorum venenum, & totam hominis naturam intemperantiæ ſuæ ebrietate madefecit; ſed edendo carnem filij hominis,& bibendo eius ſanguinem, lethalem eius digerit cruditatem.* Deniq; D. Bern. (eos alloquens qui frequenter communicabant) *Si quis veſtrûm*, ait, *non tam ſæpè modò, non tam acerbos ſentit iracundiæ motus, inuidiæ, luxuriæ, aut cæterorũ huiuſmodi, gratias agat corpori & ſanguini Domini, quoniã virtus Sacramenti operatur in illo; & gaudeat quod potiſſimũ vlcus ad ſanitatẽ accedat.*

Prouerb. 9. Eccleſ. 4. & 5.

Ibid. cap. 7.

De Ciuit. li. 17. cap. 20.

Li. 4. in Ioan. c. 17.

Cont. Collat. cap. 19.

In ſerm. de cæna Dom.

MONITVM XIV.

Deus ſuperbis reſiſtit: humilibus autem dat gratiam.

1. Pet. 5.

DIcitur ſuperbia, quæ inter omnia peccata principem locum obtinet, eſſe propriæ excellētiæ amor; à quo ſancta humilitas prorſus aliena eſt. Amat quidem excellentiam, ſed eam quæ creditur à Deo eſſe; Quis enim verius aut ſanctius excellere cupit, quam is qui cœlorum regnum appetit? Quod humilis ſua humilitate quærit, habens promiſſum Dei, *Qui ſe humiliat, exaltabitur.* Sed odit eam excellentiam, quam homo ſibi perſuadet eſſe à ſemetipſo, ac proinde propter eum, nō in Domino, ſed in ſemetipſo gloriatur. Quod vitium prohibet Apoſtolus dicens; *Qui gloriatur, in Domino glorietur: non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat.* Deſignatur hoc malum etiam complacentiæ vocabulo, quod Græci Philautiam vocant, ſeu amorem ſui. De quo D. Auguſtin. in Confeſſ. *Eſt*, inquit, *intus aliud in eodem genere tentationis malum, quo inaneſcunt qui ſibi placent de ſe, quamuis alijs vel placeant vel diſpliceant, nec placere affectent cæteris. Sed ſibi placentes multum tibi (*Domine*) diſplicent, non tantum de non bonis, quaſi bonis, verumetiam de bonis tuis, quaſi ſuis; aut etiam ſicut de tuis, ſed tamen ex meritis ſuis.* Et de Ciuitat. Dei; *Quid eſt ſuperbia niſi peruerſa celſitu-*

Matth. 23.
2. Cori. 10.
Li. 10. c. 39.
Li. 14. c. 13.

celſitudinis appetitus? Peruerſa enim celſitudo eſt, deſerto eo cui debet animus inhærere principio, ſibi quodammodo fieri, atque eſſe principium. Hoc fit, cum ſibi nimis placet, ſibi verò ita placet, cũ ab illo bono immutabili deficit, quod ei magis placere debuit, quã ipſe ſibi. Spontaneus eſt aũt iſte defectus, quando ſi volũtas in amore ſuperioris immutabilis boni, à quo illuſtrabatur vt videret, & accendebatur, vt amaret ſtabilis permaneret, non inde ad ſibi placendum, auerteretur, vt ex hoc tenebreſceret & frigeſceret. Ac rurſum: *Relicto itaque Deo, eſſe in ſemetipſo, hoc eſt ſibi placere, non iam nihil eſſe eſt, ſed nihilo appropinquare; vnde ſuperbi ſecundum Scripturas ſanctas, alio nomine appellantur ſibi placentes.* Ac poſt multa: *Ideo,* inquit, *audeo dicere, ſuperbis eſſe vtile cadere in aliquod apertum manifeſtumq́ue peccatum, vnde ſibi diſpliceant, qui iam ſibi placendo ceciderant. Salubrius enim Petrus ſibi diſplicuit, quando fleuit, quam ſibi placuit qaando præſumpſit. Hoc dicit & ſacer Pſalmus, Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine, id eſt, vt tu eis placeas quærentibus nomen tuum, qui ſibi placuerunt quærendo ſuum.* Hactenus Auguſt. Ibidem. Ibidem. Pſalm. 83.

Humilitas ergo non ſolum non appetit excellentiam ſuæ naturæ minimè conuenientẽ, volens eſſe plus aliquid quàm poſſit eſſe; quomodo Angelus ſuperbiit, qui Deo noluit eſſe ſubiectus, cum ea ſit creaturæ propria conditio, vt ſuo ſubijciatur conditori; & homines primi qui voluerunt eſſe ſicut Deus, vt videlicet ſibiipſis Duces eſſent, ad benè beatèque viuendum, nec ab illius imperio, aut lege penderent: verumetiam in eo quod naturæ ineſſe conuenit, ſibi non placet, quaſi id ex ſeſe, id

eſt, aut virtute ſua, aut merito ſuo compararit. Quid enim poteſt naturæ hominum eſſe conuenientius, quam Sapientia? & tamen in eo quorundam tam pernitioſus tumor ſuperbiæ extitit, vt *dicentes ſe eſſe ſapientes*, id eſt, vt inquit Auguſtin. *quod ſaperent, ſibiipſis tribuentes, ſtulti facti ſunt*, id eſt, repulſi à veræ ſapientiæ luce, quã ex Deo haurire per humilitatem oportebat, in propriæ ſtultitiæ tenebras demerſi ſunt. Humilitas vtrumque hoc vitium fugit, quo ſupra ſeipſos efferuntur ſuperbi, vnde nominata eſt *Superbia*. Humilitatis autem ſummus gradus eſt, ſi perueniat, vſque ad contemptum ſui; ſicuti ſumma Superbia eſt, ſi creſcat vſque ad contemptum Dei: Quorum hoc in Diabolo, illud verò in Chriſto ſingulariter apparuit. Maior quoque humilitas eſt, ſi quis in veris bonis ſe humiliet, id eſt, ijs quibus homines redduntur boni, quam ſi quis humiliet ſe in ijs bonis, quæ poſſidentur etiam à malis. Id quod D. Auguſtin. expreſſit, cum ait; *Dei cultus in hoc maximè conſtitutus eſt, vt anima ei non ſit ingrata; vnde etiam in ipſo veriſſimo & ſingulari ſacrificio Domino Deo noſtro gratias agere admonemur. Erit autem ingrata, ſi quod ei ex Deo eſt, ſibi tribueret, præcipuéque iuſtitiam, cuius operibus velut proprijs, & velut à ſemetipſa ſibimet partis, non vulgariter tanquam ex diuitijs, aut membrorum forma, aut eloquentia, cæteriſque ſiue externis, ſiue internis, ſiue corporis ſiue animi bonis, quæ habere etiam ſcelerati ſolent, ſed tanquam de his quæ propriè ſunt bona bonorum, quaſi ſapienter inflatur. Quo vitio repulſi à Diuina ſtabilitate ſubſtantiæ, etiam magni quidam viri ad Idololatriæ de-* decus

Rom. 1.

De ſpir. & lit. c. 11. lib. 5. Conf. cap. 3.

De ſpir. & lit. cap. 11.

Digitized by Google

decus defluere. vt ait Apoſtolus ad Rom. Rom.1.

Porrò vt quid ſit Humilitas, & quiſnam verè ſit humilis melius intelligatur, officia, notas, atque effectus virtutis huius latius explicare oportet. Verè ergo humilis, bonum quod habet ſuis viribus non tribuit, ſed gratuito Dei beneficio ſe accepiſſe agnoſcit. Scit enim ſcriptum eſſe; *Ne dicas in corde tuo, Fortitudo mea, & potentia manus mea fecit mihi virtutem magnam hanc, ſed memoraberis Domini Dei tui, quia ipſe dat fortitudinem, & facere virtutem.* Deut.18. Et rurſum: *Hac dicit Dominus, non glorietur Sapiens in ſapientia ſua, & non glorietur fortis in fortitudine ſua, & non glorietur diues in diuitijs ſuis: ſed in hoc glorietur qui gloriatur, ſcire & noſſe me. Quia ego ſum Dominus, qui facio miſericordiam & iudicium, & iuſtitiam in terra.* Ierem.9. Quem locū ſæpe & explicat & inculcat Apoſtolus docens *in nullo gloriandum, quando noſtrum nihil ſit,* inquit D. Cypr. *Quid,* ait, *habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis? Cum data fuerit gratia,* ait S. Auguſtinus, *incipiunt etiam merita noſtra eſſe bona, per illam tamen; nam ſi illam ſubtraxerit, cadit homo, non erectus ſed præcipitatus libero arbitrio. Quapropter quando cæperit homo habere merita bona, non ſibi debet illa tribuere, ſed Deo; cui dicitur in Pſalm. Adiutor meus eſto, ne derelinquas me: Dicendo, ne derelinquas me, oſtendit, quia ſi derelictus fuerit, nihil boni valet ipſe per ſe.* Sic Auguſt. 1. Cor. 1. 1. Cori. 10. Cypr. li. 3. ad Quirin. cap 4. 1. Corint. 4. Aug. de grat. & lib. arb. cap. 6. Pſalm. 26.

Deinde qui verè humilis eſt, omne ſibi bonum deſuper datum credit, nec pro ſuis hoc meritis præcedētibus percepiſſe fatetur. Ne enim dari nobis gratię dona pro noſtris meritis

antecedentibus crederemus, Apoſtolus admonet; *Gratia Dei ſaluati eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum eſt, non ex operibus, vt nequis glorietur.* Qui etiam de ſemetipſo ait; *Qui prius fui blaſphemus & perſecutor, & contumelioſus, ſed miſericordiam conſecutus ſum;* Quibus verbis apertè declarat, quod gratia non pro meritis tribuatur, dum ex ſeipſo docuit, & quid de malitia meruit, & quid de beneuolentia accepit. *Si quis,* inquit Synodus Arauſicana, *ſine gratia Dei credentibus, volentibus, deſiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, ſtudentibus, petentibus, quærentibus, pulſantibus nobis miſericordiam dicit conferri Diuinitus, non autem vt credamus, velimus vel hac omnia ſicut oportet agere, valeamus per inuaſionem & inſpirationem Spiritus S. in nobis fieri confitetur; & aut humilitati, aut obedientiæ humanæ ſubiungit gratiæ adiutorium, nec vt obedientes & humiles ſimus ipſius gratiæ donum eſſe conſentit, reſiſtit Apoſtolo dicenti; Quid habes quod non accepiſti? Et, Gratia Dei ſum, id quod ſum. Illi quoque qui dicunt ex homine eſſe initium fidei ex Deo augmentum*, inquit D. Auguſtin. *priores dant Deo initium fidei, vt retribuatur eis & ſupplementum fidei, & ſi quid aliter fideliter poſcunt, contra Pauli Apoſtoli ſenſum. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Hi quaſi componunt cum Deo, vt partem fidei ſibi vendicent, atque illi partem relinquant; & quod eſt elatius, primam tollunt ſibi, ſequentem dant illi; & in eo quod dicunt eſſe amborum, priores ſe faciunt, poſteriorem Deum. Sed auertat à nobis Deus hanc amentiam*, ait Augu. *vt in donis eius nos priores faciamus, poſteriorem ipſum, quoniam miſericordia eius præueniet me: Et ipſe eſt cui fideliter*

Margin notes: Epheſ. 2. — 1. Timot. 1 — Synod. Arauſ. 2. c. 6. — 1. Corint. 4. — 1. Cor. 15. — De præd. ſanct. c. 2. — Rom. 11. — Lib. 2. cont. 2. Epiſt. Pelag. ca. 9.

Digitized by Google

liter veraciterq́; cantatur, Quoniam præuiniſti eum in Pſal. 20.
benedictionibus dulcedinis.

Præterea, qui verám habet humilitatem, non ſe iactat habere quod non habet quod ſuperbi faciunt. *Quid enim* inquit S. Auguſtin. *ſuperbia aliud, niſi deſerto ſecreto conſcientiæ foris videri velle, quod non eſt?* Interdum ſuperbi ita cupiũt apud alios magni fieri, vt ſeſe iactitent, de eo quod nec habere ſe nec poſſe ſentiunt. Sæpenumero verò gloriantur habere ſe, quod non habent quidem, ſed habere ſe putent. Excæcat enim ſuperbia, & cordis oculos claudit, facitque, vt ſe homo habere miſer exiſtimet, quod non habet. Quod cum in multis contingat bonis, tum neceſſario euenit, in iuſtitiæ, & ſanctitatis, veræque virtutis bono, quod ipſa continuò arrogantiæ iactatione excutitur, etiamſi vel maximè teneri putetur. Ad quam ſuperbiæ cæcitatem pertinent exempla D. Gregorij, cum ait, *Nonnulli iactant ſe habere, quod non habent. ſicut Diuina voce per Prophetam de Moab dicitur; Superbiam eius & arrogantiam eius ego cognoui, & quod non ſit iuxta eam virtus eius. Et ſicut Angelo Laodiceæ dicitur; Quia dicis quod diues ſum, & locupletatus, & nullius egens. & neſcis quia tu es miſer & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.* Aurea verò ad ſuperiora pertinens eſt D. Auguſtini ſententia; *Satius eſt minus quemque habere quod à Deo petat, quam plus habere quod ſibi tribuat, quoniam expedit ab imo ſurgere, quam ex alto cadere; Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.* Et alibi; *Mihi vis detur magis eſſe Dei filius, qui nouit à quo ſperet, quod nondum habet, quam qui ſibi tribuit, id quod habet, quãuis*

Lib. 2. de geneſ. cont. Manich.

Li. 23. Moral. cap. 7.

Ierem. 48.

Apocal. 3.

Epiſtol. 89.

1. Pet. 5.

Iacob. 6.

nu vtrique horum præferendus ſit, qui & habet, & nouit vnde habeat. Si tamen non ſe credat iam eſſe, quod nondum eſt, ne incidat in vitium illius Phariſæi, qui quanquam Deo gratias ageret, ex his quæ habebat, nihil tamen petebat dari ſibi tanquam nihil indigeret ad augendam, perficiendamue iuſtitiam. Hæc Auguſtin. Illam etiam ſuperbiam inſinuans, qua quis ſibi placet tanquam in iuſtitia abſolutus atque perfectus. de qua aliàs.

Denique verè humilis non vult ſingulari-
Epiſt. 120. ter videri, deſpectis cæteris. *Superbia*, inquit Aug. *odit conſortium, & quantum in ipſo eſt, ſolus cupit eminere omnis ſuperbus.* Proptereaq; in vnicornibus ſignificatos ſuperbos intelligit, vbi dici-
Pſalm. 21. tur, *Erue à framea Deus animam meam, & à cornibus vnicornium*, id eſt, potentia ſuperborum, *humilitatem meam.* De huiuſmodi D. Gregorius ait;
Loco citato *Nonnulli deſpectis cæteris videri appetunt, ſingulariter*
Luc. 18. *bonum habere quod habent. Vnde & Phariſæus idcirco de templo abſq; iuſtificatione deſcendit, quia bonorum operum meritum ſibi quaſi ſingulariter tribuens, oranti Publicano ſe prætulit. Sancti quoque Apoſtoli ab hoc elationis vitio reuocantur, qui de prædicatione redeuntes, cum elati dicerent, In nomine tuo etiã dæmonia nobis ſub-*
Luc. 10. *iecta ſunt, ne de hac miraculorum ſingularitate gauderent, ilicò reſpondit illis Dominus dicens, Videbam Sathanam velut fulgur, cadentem de cælo; Ipſe quippè ſin-*
Iſa. 14. *gulariter elatus dixerat, Super aſtra cæli exaltabo ſolium meum, ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus Aquilonis ſimilis ero altiſſimo.* Ac paucis interpoſitis: *In*
Greg. ibid. *hac*, inquit, *arrogantiæ ſpecie, crebrò humanus animus labitur, vt id quod habet, ſingulariter ſe habere glorietur, in qua tamen ſimilitudini Diabolicæ vitij illius appropinquat,*

quat,

quat, quia quiſquis videri ſublimior cæteris quærit, illum imitatur, qui deſpecto bono ſocietatis Angelorum, altiſſimi ſimilitudinem ſuperbè appetens, per iniquum deſiderium, quaſi ad quoddam culmen conatus eſt ſingulariter erumpere. Hactenus Gregor.

MONITVM XV.

Sobrietatem docet, & prudentiam, & iuſtitiam, & virtutem: quibus vtilius nihil eſt, in vita hominibus.

Sapient. 8.

QVatuor ſunt Virtutes quæ mores hominis & conuerſationem informant; quæ & *principales* dicuntur, quod ex ijs ſeu principiis ac fontibus officia ducuntur omnia: Et *Cardinales*, quod in ijs ſeu cardinibus voluitur atque verſatur vitæ honeſtas omnis. Quoniam non ſolùm Gentiles Scriptores meminerunt, ſed & Scriptura Diuina enumerat dicens; *Sobrietatem, ſiue Temperantiam, & prudentiam docet, & iuſtitiam, & virtutem, id eſt, fortitudinem.* Sap. 8. Vbi etiam certa harum virtutum origo deſignata eſt, nimirum, Sapientia, ſiue intelligatur increata Sapientia, quia *omne donum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum*; Iacob. 1. Siue creata, quæ pietas eſt; pietas autem in fide, ſpe, & charitate conſiſtit. Quid Epiſt. 52. aũt harũ quæq; ſit, breuiſſimè à D. Aug. oſtenditur

ditur. *In hac uita*, inq. *virtus non eſt, niſi diligere quod diligendum eſt; id eligere, prudentia eſt; nullis inde auerti moleſtijs, fortitudo eſt; nullis illecebris, temperantia eſt;*
Li. 14. ca. 9. *nulla ſuperbia, iuſtitia eſt.* Et rurſum de Trinitate dicit; *Iuſtitiam ſitam eſſe in ſubueniendis miſerijs; Prudentiam, in præcauendis inſidijs; Fortitudinem, in perferendis moleſtijs; Temperantiam, in coërcendis delectationibus prauis.* Prolixius verò alibi, ex ſententia maximè Ciceronis, *vt prudentia ſit rerum bonarum & malarum & neutrarum ſcientia.* Cui non omninò diſſimilis eſt illa definitio, quam habet de lib. arb. *Prudentia eſt appetendarum & fugiendarum rerum ſcientia.* Quam tamen ſcientiam cum bona voluntate coniunctam eſſe debere ſignificat. Qui enim ſciat, quid mali fugere debeat, ſi id non fugiat, quis eum prudentem eſſe dicturus eſt? Vnde hortatur in Euangelio Dominus; *Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes*; Vt ſcilicet ea quę ſunt nocitura, non ſolum præuideatis, verumetiam proinde caueatis.

Li. 83. q. 31
Li. 1. de Inuent. Rhet.
Li. 1. ca. 12.
Eod. li. c. 23
Matth. 10.

Sed quoniam & Sapientia in veri cognitione conſiſtit; quæri ſolet, quemadmodum ab ea Prudentia diſtincta ſit? Et D. Proſper quidem duas haſce ſapientiæ, prudentiæque virtutes, ſic inter ſe implicitas & connexas dicit, vt vna ſine altera eſſe nequeat, vt nec imprudens ſapientia, nec inſipiens poſſit dici prudentia. Sed quid inter hanc & illam ſit diſcriminis, non aperit. Hugo verò de S. Victore diſtinguit Sapientiam à prudentia, quod *Sapientia circa ſuperna & cæleſtia verſetur; Prudentia verò ad caduca & tranſitoria reſpiciat*; Quod tamen intelligendum eſt, vt in ijs bene ſibi conſulat ſpiri-

Li. 3. ca. 29. de vit. cont.
De ſpiritu & anima.

ſpiritualiter, ne prudentiam vocare cogamur auarorum induſtriam. Cum igitur Sapientia legem Dei contempletur, ſupernifque rationibus intendat: prudentia in particulari hic & nunc, hanc applicat ſcientiam ad proſecutionem vtilium, & fugam nociturorum. Vnde etiam apparet prudentiam à Sapientia deriuari, vt propterea Sapiens dicat, *Sapientia viro prudentia eſt.* quia Sapientia, qua parte colitur Deus, eiuſque mandata ſeruantur, hominem verè prudentem in rebus agendis reddit, quemadmodum etiam ſignificat illud Dauidis; *Super inimicos meos prudentem me feciſti mandato tuo.* Iam reliquarum virtutum facilior deſcriptio eſt. *Iuſtitia enim*, ait Auguſtin. ex Cicerone, *habitus eſt animi communi vtilitate conſeruata, ſuam cuique tribuens dignitatem*; ſiue vt aliàs; *Iuſtitia virtus eſt, ſuum cuique tribuens. Fortitudo eſt conſiderata periculorum ſuſceptio, & laborum perpeſſio, ad quam pertinet patientia & perſeuerantia. Temperantia eſt rationis in libidinem, atque alios non rectos impetus animi, firma & moderata dominatio, cuius partes ſunt, continentia, clementia, modeſtia.* Prouer. 10. Pſalm. 118.

Quæ virtutes in gentilibus ſine vera pietate fuerunt, tametſi abſoluta virtutis ratione carent, niſi ex fonte pietatis, quæ in fide, ſpe, & charitate conſiſtit, profluant. Ad hoc enim illis fuerunt qualeſcunque virtutes, vt bona & honeſta gererent, non autem vt ea bene, & qua intentione fieri oportere vera ſapientia præſcribit, facerent. Vnde S. Auguſtin. *Abſit,* inquit, *vt virtutes veræ cuidam ſeruiant, niſi illi, vel propter illum, cui dicimus, Deus virtutum conuerte nos.* Li. 4. in Iulian. cap. 3. Pſalm. 80.

Virtu-

Virtutes igitur in illis magis fuêre, propter quandam officiorum rectitudinem, quam propter legitimum ſummi boni finem, quem ſola poteſt vera Religio demonſtrare. Hinc idem Auguſtin. *Cuſtodiſſe illos dicit, quandam ſui generis probitatem, quæ poſſet terrenæ ciuitati conſtituendæ, augendæ, conſeruandæ ſufficere.* Et infra; *Deus oſtendit in opulentiſſimo & præclaro Imperio Romanorum quantum valerent ciuiles etiam ſine vera Religione virtutes, vt intelligamus, hac addita, homines fieri ciues alterius Ciuitatis, vbi rex veritas, lex charitas, modus æternitas.* De his virtutibus ita D. Hieron. *Vis ſcire, quales Dominus quærat ornatus? Habeto prudentiam, iuſtitiam, temperantiam, fortitudinem; his cæli plagis includere; hæc te quadriga, velut aurigam Chriſti ad metam concita ferat. Nihil hoc monili pretioſius, nihil hac gēmarum varietate diſtinctius; Ex omni parte decoraris, cingeris, atque protegeris; & ornamento ſunt, & tutamini, gemmæ vertuntur in ſcuta.* De his & hoc eſt memorabile dictum Auguſtini; *Illa eſt humanarum rerum ſcientia, quæ nouit lumen prudentiæ, temperantiæ decus, fortitudinis robur, iuſtitiæ ſanctitatem. Hæc enim ſunt, quæ nullam fortunam metuentes, verè noſtra dicere audemus.*

Epiſt. 5. ad Marcel.

In epiſt. ad Nepot.

Li. 1. contra Acad. cap. 7

Manebunt autem hæ virtutes, ex ſententia D. Auguſtini & Proſperi, etiam in beata vita, ſed alio modo, videlicet, quia non in iiſdem quibus hic, officiis verſabuntur, ſed aliis quibuſdam actibus, beatæ illi vitæ conuenientibus eniteſcent. Quemadmodum etiam hic exercitia habent ad vitæ huius miſeriam accommodata. Itaque hic quidem prudentia eſt, præuidere & præcauere inſidias; illic verò prudentiæ

Lib. 14. de Trinit. ca. 9. De vit. con. lib. 3. c. 33.

dentiæ erit, omnia in Deo perfectè cognoſcere, & ei nullum bonum aut præponere, aut æquare. Fortitudinis hic eſt, frænare libidines, & concupiſcentiæ impetus coercere; illic verò ſola iuſtitia, & nulla re noxia delectari. Hic iuſtitiæ eſt, ſuccurrere miſeris, illic verò erit Deo ſummum amorem, ſicuti æquitas poſtulat, perfecta pietate deferre. *In futura vita*, inquit alibi Auguſtinus, *nec prudenter diſcernentur à bonis mala quæ nulla erunt; nec fortiter tolerabuntur aduerſa, quia non ibi erit, niſi quod amemus, non etiam quod toleremus; nec temperantia libido frænabitur, vbi nulla eius incitamenta ſentientur; nec iuſtè ſubuenietur ope indigentibus, vbi inopem atque indigum non habebimus. Vna ibi virtus erit; & idipſum erit virtus, præmiumque virtutis; quod dicit ille qui amat, Mihi adhærere Deo bonum eſt. Dicatur hoc & prudentia, quia proſpectiſſimè adhærebit bono, quod non amittatur; & fortitudo, quia firmiſſimè adhærebit bono, vnde non auellatur; & temperantia, quia caſtiſſimè adhærebit bono, vbi iam non corrumpatur; & iuſtitia, quia rectiſſimè adhærebit bono, cui meritò ſubijciatur.* Sic S. Auguſt. Epiſt. 52 ad Macedon.

F MONI-

MONITVM XVI.

Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes. Matth. 10.

VAria eſt ſerpentis aſtutia, Primò, *totum corpus pro capite obijcit ferientibus*, ait D. Auguſt. *Sic nos pro capite noſtro, quod eſt Chriſtus corpus potius perſequentibus offeramus, ne fides Chriſtiana, tanquam caput necetur in nobis, ſi parcentes corpori negemus Deum.* Fertur coluber, inquit S. Ambroſ. *cum vrgetur periculo, caput ſemper abſcondere, & in orbem ſe colligens, obiecta reliqua parte corporis hoc ſolum tueri; quod læſa ferantur membra cætera, ſaluo capitis vigore, reparari. Hoc & tu moraliter caput ſerua, hoc ſeruato & myſticè. Myſticum caput Chriſtus eſt, quia omnia in ipſo conſtant, & ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ. Hoc caput qui amiſerit, viuendi vſum habere non poterit. Hoc ſolo diſtamus à beſtijs, ad imaginem Dei & ſimilitudinem virtutum vigore formati. Fides nos ab irrationabilium pecudum comparatione ſecernit. Hoc caput humani ſeruate ſerpentes; etiamſi omnia membra cadantur, totum vratur corpus incendijs, mergatur profundo, euiſceretur à beſtijs, hoc tamen capite cuſtodito, vita integra, ſalus tuta eſt. Nemo enim poteſt perire, cui non ſublatus eſt Chriſtus.*

Libr. 2. de doct. Chriſtian. ca. 16.

In pſal. 118. conc. 20.

Coloſſ. 1.

Sap. 2.

Eſt & caput, inquit idem Ambr. *ſumma ſtudij atque operis noſtri, ſumma negotij, ſumma ſpei, ſumma virtutum. Omnis autem ſumma eſt ſtudij noſtri, vt ſimus humiliores, veritatem ſequamur, quam non videt extollens ſe, fruſtra inflatus mente carnis ſuæ, & non tenens*

Eodē loco.

menς caput. Inflatus ergo caput non tenet, hoc eſt, illam humilitatem Chriſti, qua deſcendit vſque ad crucem, deſcendit vſque ad inferos. Ideo Iudæus non credidit, quia contempſit dicentem, Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Hæc humilitas virtutum omnium caput eſt, qua totum velut quoddam noſtrorum actuum fouet corpus. Et humiles ſpiritu, inquit Propheta, ipſe ſaluabit. Hactenus Ambroſ. Chriſtum ergo oportet ſuper omnia diligere, illum rebus omnibus anteponere. *Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus,* ait Dominus; *Et qui amat filiũ aut filiam ſuper me, non eſt me dignus.* Imò; *Qui non odit patrem & matrem, adhuc autem & animam ſuam* (alterutra, videlicet, propoſita conditione, aut eis aut Chriſto renuntiare) *non poteſt meus eſſe diſcipulus. Illi pluſquam ſe, Chriſtum diligunt,* ait D. Proſp. *qui eius amore, ſua ad tempus ſaluti non parcunt, ſeipſos tribulationibus ac periculis tradunt, nudari facultatibus proprijs, patria extorres fieri, parentibus & vxoribus, ac filijs ſuis renuntiare parati ſunt; & vt totum dicam, ipſam corporis mortem, non ſolùm non refugiunt, ſed etiam libenter excipiunt, ambientes à corporis ſui vita magis, quam à Deo vita animæ ſuæ diſcedere.* In Enchiridio dicit S. Auguſtin. quod qui res ſeculares diligit, ſi Chriſtus in corde fundamenti locum habet, id eſt, vt ei nihil anteponatur; & malit homo rebus quas diligit magis carere, quam Chriſto, quamuis doleat, dum amittit, per ignem fit ſaluus; quia *vrit eum rerum dolor, quas dilexerat, amiſſarum, ſed non ſubuertit, neque conſumit fundamenti ſtabilitate munitum.*

Philip. 2. Matth. 11. Pſalm. 33. Matth. 10. Luc. 14. Vide Aug epi. 89. q. 4. De vit. cont lib. 3. c. 15. Enchi. c. 68. 1. Corin. 3.

Eſt elegans locus apud Cyprian. de cauſſa lapſorum. *Decepit,* inquit, *multos patrimonij ſui*

Tract. de lapſ.

amor cæcus, nec ad recedendum parati aut expediti eſſe potuerunt, quos facultates ſuæ velut compedes ligauerunt. Illa fuerunt remanentibus vincula, illa cathenæ, quibus & virtus retardata eſt, & fides preſſa, & mens
Geneſ 3. *vincta, & anima præcluſa, vt ſerpenti terram ſecundum ſententiam Dei, deuoranti, præda & cibis fierent, qui*
Homil.5.in epiſt.ad Hebr. *terrenis cupiditatibus inhærerent. Tanta facilitate*, ait D. Chryſoſtom. *carnem exuere debemus* (maximè propter Chriſtum) *quanta veſtimentum; id autem præſtiterimus, ſi non fuerimus pecuniæ dediti, ſi non domibus, ſi non affectioni, ſi ab omnibus fuerimus ſeparati.*
Geneſ 39. Ioſeph pallio in manu adulteræ relicto, quæ eius pudicitiam tentabat, fugit; ſic & nos corpus, quo velut pallio & veſtimento anima circundatur, & quicquid ad illud pertinet, in manibus hoſtium potius relinquamus, quam fidei ac iuſtitiæ puritatem nobis auferri patiamur.

Lib 2.de doct Chriſtian.ca.16. Eſt alia ſerpenris prudentia vel aſtutia, quod vt inquit S. Auguſt. *per cauerna anguſtias coarctatus, depoſita veteri tunica, nouas vires accipit; ſic exuendus vetus homo, ſicut monet Apoſtolus, vt induamur nouo, & exuendus per anguſtias, dicente Domino, Intrate per*
Epheſ. 4. Matth.7. 1.Ioann. 2. *anguſtam portam. Quicquid in mundo eſt*, id eſt, in veteri homine & corrupto; *Concupiſcentia carnis eſt, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.* explicans non tam peccata omnia, quam omnium
In 1.2.q. 77.a.5. peccatorum peſſimas radices, vt rectè D. Tho. Ex illis enim non ſolùm incentiua libidinis, ſed & iracundiæ, ſuperbiæ, philargyriæ, cenodoxiæ, cæteraque huiuſmodi rabies, quæ multò laborioſius quam illa deuincuntur; & ante annos pubertatis, noſtrum animum perturbatura

turbatura aduen'unt; & edomita ſæpè, vel per naturam ceſſante libidine, nihilominus ipſa nos impugnare non ceſſant. Impletur ergo per omnia ſententia veritatis, qua diſcimus anguſtam eſſe & arduam viam quę ducit ad vitam. *Magni enim operis & laboris eſt*, ait D. Leo, *mobilitatem cordis ab omnibus continere peccatis, & cum vndique innumera vanitatum illecebræ blandiantur, ad nulla contagia vigorem animi relaxare. Aduerſa nocent, corrumpunt proſpera, nec minoris eſt periculi carere deſideratis, quam abundare conceſſis. Inſidiæ ſunt in diuitiarum amplitudine, inſidiæ in paupertatis anguſtijs; illæ eleuant ad ſuperbiam, hæ incitant ad querelam. Tentat ſanitas, tentat infirmitas, dum & illa materia eſt negligentiæ, & hæc cauſa triſtitiæ. Laqueus eſt in ſecuritate, laqueus eſt in timore, nec intereſt vtrum animus, qui terreno tenetur affectu, gaudijs occupetur, an curis; cum par morbus ſit, vel ſub vana delectatione languêre, vel ſub anxia ſolicitudine laborare.* Matth 7. Serm. 11. de Quadr.

Tertia Serpentis aſtutia eſt, quod aduerſus incantatorem vtramq; aurẽ obturat, vnam ad terrã premit, alterã cauda obſtruit. Docemur cauere inſidias ſpirituales, & animę pernitioſa. Huc pertinet, quod Homer⁹ Poeta (cuius omnis Poeſis virtutis laus eſt, & eius omnia ad hũc finem referuntur, inquit D. Baſil.) de Vlyſſe refert, quod obturatis auribus ſociorum, inſulam præteruectus eſt Sirenarum, ne voces earum malè blandientes audirent & perirent. *Sepi aures tuas ſpinis*, ait Sapiens, *& linguam nequam noli audire*. Et Apoſt. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua*. Et, *Sermo eorum vt cancer ſerpit*. Cuius malum immedicabile, priuſquam totam Homil. 24. Eccleſ. 28. 1. Corin 15 2. Timot. 2

carnem perederit, atq; infecerit, non ſentitur; & ſimul atque corporis humani partem aliquã corripuerit, continuò ſenſim atque occulte, in reliquas partes inſerpit, ac vbi inualuerit paululum, ſerò tum medicinam paraueris. Quod in ſermonibus hæreſeos & libidinis præcipuè locum habet, quæ vitia admodum ſunt turpia, & occultis initijs valdè contagioſa; libido ex nobis ipſis arma habet, & blanda atque amabilis eſt voluptas: & hæreſis tunc primum noxia percipitur, cum altas radices egerit.

Quarta aſtutia ſerpentis eſt, quod totius corporis venenum in gutture colligit, & ibi ſeruare ſtudet, vt habeat, vnde ſe defendat; Sic quiſque Chriſtianus in promptu habere debet arma ſpiritualia, contra tentationes, quæ in hac vita, quæ tota tentatio eſt, variæ accidere
Iob 7. ſolent, vel in fide, vel in charitate, pudicitia,
In eius Epitaph. &c. De Paula Romana dicit D. Hieron. quod teſtimonijs Scripturarum, quaſi armatura Dei, contra omnia occurrentia, inſtructa erat. Sic
Li. 9. Conf. in ſua conuerſione Auguſt. aduerſus linguam
cap. 2. ſubdolam, conuerſioni, velut conſulendo, contradicentem, parata habebat verba Dei, &
Prou. 6. exempla ſanctorum. Vult Sapiens nos imitari exemplum formicæ, quæ in æſtate colligit, vnde hyeme paſcatur. *Sic in tranquillitate pacis comprehendenda eſt doctrina ſapientiæ, quæ inter tribulationum turbines difficulter agnoſcitur; nec facilè inueniuntur in aduerſitate præſidia, quæ non fuerunt in pace*
Epigra. 91. *quæſita*, inquit D. Proſp.

Quinta ac poſtrema Serpentis aſtutia eſt, Sorti-

Sortitus eſt, à natura viſum perſpicaciſſimum, quo ſibi poſſit proſpicere; Vnde adagium, Serpentis oculi: quorum debilitatem reparare nouit eſu rutæ; Ouid. lib. 2. amor.

Vtilius ſumas, ait Poeta, *acuentes lumina rutas.*

Sic ergo & nobis oportuna defectibus noſtris adhibenda remedia. *Ceruus transfixus*, De pœnit. ait Tertullian. *ſagitta, vt ferrum de vulnere expel-* cap. 12. *lat ſcit ſibi dictamno eſſe medendum. Hirundo ſi excaecauerit pullos, nouit illos oculare rurſus de ſua chelidonia.* Baſil. lib. 9. hexa. *Sic vulpes pini lacbryma ſibi medetur*, inquit D. Baſil. Ibidem. *Vrſi herbis, ſuis medetur vulneribus; Serpens debilitati oculorum eſu rutæ. Peccator*, ait Tertul. *reſtituendo ſibi inſtitutam à Deo exomologeſin, ſciens, prateribit illam?* ſerm. 14. in Nou. *Rogo vos*, ait Aug. *quam poterit habere ſpem ſalutis, creber in morbis, piger in remedijs?* Quam illi de qui- Li. 2. de pœnit. cap. 9. bus Ambroſ. *qui peccati remedio, pœnitentia*, videlicet, *vtuntur tanquam peccati incentiuo?* Quam denique illi, qui *inſani ſunt aduerſus antidotum, quo ſani eſſe poterant? Quia antiquorum morborum difficilis* ſerm. 1. de Reſur. *& tarda curatio eſt*, inquit D. Leo, *tantò velocius adhibeantur remedia, quantò recentiora ſunt vulnera. Peccatum enim, quod per pœnitentiam non citò deletur,* Greg. li. 23. Moral. *mox ſuo pondere trahit ad alia.* inquit S. Gregor.

MONITVM XVII.

Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuam.

Prouerb. 13.

Iacob 3. L*ingua*, inquit S. Iacobus, *ignis eſt*, accendens videlicet ad omnia peccata, *vniuerſitas iniquitatis*, quod ea omnia peccata committatur, illa blaſphemat, periurat, occidit, mœchatur, rapit, &c. *eſt inquietum malum, plena veneno mortifero.* Pſalmiſta eam comparat *gladio acuto*, *nouaculæ acutæ*, *veneno aſpidum*, *& ſagittis peſtiferis*. Et Pſal. 52. 56. Sapiens; *Mors*, inquit, *& vita, in manibus linguæ*, Prouer. 18. id eſt, in eius poteſtate. Et *Multi ceciderunt in ore* Eccleſ. 28. *gladij, ſed non ſic quaſi qui interierunt per linguam ſuam.* Imò ipſe Dominus aperte pronuntiat; *Quo-* Matth. 12. *niam omne verbum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij. Ex verbis enim tuis iuſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.* Procliuia ſanè ſunt vitia linguæ: difficile eſt enim vt quiſque lingua non labatur, & peccet. Vnde idem Iacobus; *Qui non offendit in verbo, hic perfectus* Iacob. 3. *eſt vir.* Non enim lingua fruſtra in vdo poſita eſt, niſi quia facilè labitur. *Lingua*, inquit Aug. Ser. 28. de verb. Apoſt. *facilitatem habet motus, in vdo poſita eſt, facile in lubrico labitur.* Anacharſis Philoſophus cum cœnaſſet apud Solonem, vti refert Plutarch. hoc De garrulitate. geſtu deprehenſus eſt dormiens, vt dextram admotam haberat ori, ſiniſtram pudendis. Nã exiſtimabat, & rectè, linguam arctiori fræno indigere

indigere. Non enim facilè quis proferat, tot homines rerum venerearum intemperantia ſublatos, quot vrbes & imperia tacendus ſermo prolatus euertit. Rectè Pyttacus Aegyptiorum Regi, qui victimam ei miſerat, & iuſſerat, vt præſtantiſſimam & deterrimam eius carnem exemptam remitteret, linguam, quaſi potiſſimum aliquid bonorum & malorum inſtrumentum, miſit. Romani maximus author Tullius eloquij de quodam ait; nullum vnquã verbum, quod reuocare vellet, emiſit. *Quæ laus*, ait S. Auguſt. *quamuis præclariſſima videatur, tamen credibilior eſt de nimiũ fatuo quam de ſapiente perfecto. Quis eſt enim, etiam Sapiens, qui non labitur in verbo? Quiſquis autem hoc nondum eſt aſſecutus, ſecundas partes habeat modeſtiæ, quia primas non potuit habere ſapientiæ*, inquit Aug. *Quia non valuit omnia non pœnitenda diligenter dixiſſe, pœniteat quæ cognouerit, dicenda non fuiſſe.* Plut. ibid. Aug. epiſt. 7 Ibidem.

Sed videamus remedia, quæ ad linguam rectè moderandam adhiberi debent, vt peccata quæ lingua committuntur, varia ac pænè infinita, facilius vitentur. Primum, vt homo purget cor ſuum, & ſanctis cogitationibus occupet: *ex abundantia enim cordis, os loquitur*, ait Chriſtus. *Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bona; & malus homo de malo theſauro cordis ſui profert mala.* Hinc & Salomon ait; *Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia ex ipſo procedit vita. Remoue à te os prauum, & detrahentia labia ſint procul à te. Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant greſſus tuos.* Vbi præcipit Salomon, vt cor & intellectum rectis cogitationibus occupemus, & locuturi Matth 12. Prouerb 4.

 præme-

præmeditemur quid dicamus, nec ſimus in loquendo præcipites, vt prauo ore carere poſſimus. Vnde & D. Hier. monet; *Diu ante conſidera quid loquendum, & ad huc tacens prouide, ne quid dixiſſe pœniteat. Verba tua ponderet cogitatio, & linguæ officium animi libra diſpenſet.* Et D. Aug. *Perpendeque quid dicturus es, examina, conſule interiorem veritatē, & ſic profer ad exteriorem auditorem.* Benè datur cordi omnis cuſtodia, iuxta dictum Sapientis, inquit Bernard. à quo cætera procedere conſtat, *Non poteſt autem fieri vt habeat mala facta, vel verba, qui habet bonas cogitationes. Illa enim de cogitatione procedunt, inquit Auguſt. nec quiſquam poteſt facere aliquid, aut ad aliquid agendum membra mouere, niſi præceſſerit iuſſio cogitationis.*

In epiſt. ad Celant.

In pſal. 38. verſ. 1.

Prouerb. 4. In ſer. de tripl. cuſto.

In pſa. 148.

Prouer. 10. Secundum remedium eſt ſilentium, & pauca loqui; Sicut enim dicit Salomon; *In multiloquio non deerit peccatum, qui autem moderatur labia ſua prudentiſſimus eſt. Verbis tuis facito ſtaterem.* monens omnia oris verba benè & prudenter ponderanda. *Sicut vrbs patens, & abſque murorum ambitu; ita vir qui non poteſt in loquendo cohibere ſpiritum ſuum. Quia enim murum ſilentij non habet*, ait Gregor. *patet inimici iaculis, ciuitas mentis: & dum otioſa verba cauere negligimus, ad noxia quoque peruenimus. Sit omnis homo tardus ad loquendum, D. Virgo*, ait Ambroſ. *erat loquendi parcior.* Deus linguam incluſit ſub duobus ſeptis, dentibus & labijs, ait Chryſoſt. vt diligenter cuſtodiatur, & ne liberius euagetur. Et binas aures homini dedit, linguam vnicam, vt moneretur plura audire, loqui pauca, ait D. Baſil. Laconiſmus probatur, qui eſt, vt definit Nazianz. multa dicere paucis. Virgilius de

Eccleſ. 28.

Prouer. 25.

In Paſt. part. 3. ad. 15.

Iac. 1.

De Virgin.

Hom. 22. ad popul.

De vera Virginit.

Epiſtol. 13.

us de quodam rabula; *Si tempus tacendi hic ſciret, raro loqueretur; tacendum enim ſemper eſt, niſi cum taciturnitas tibi noceat, aut oratio alijs proſit.* Donat. in vita. Cum Catoni Vticenſi etiamnum puero vitio daretur taciturnitas, ait; *Carpant taciturnitatem, modò vitā probent*: Et addidit, *Tum demū abrumpam hoc meum ſilentium, quum ea loqui potero, quæ ſunt indigna ſilentio. Dum ipſa infirmitas animæ*, inquit Auguſtin. In pſal. 38. *quam aggrauat corpus quod corrumpitur, & audire vult & dicere; audire intus, dicere foris; aliquando perturbata ſtudio dicendi, deficit in diligentia agnoſcendi; & in his dicit aliquid quod fortè non eſſet dicendum; contra hæc, ait, remedium optimum eſt ſilentium.*

Tertium remedium, euitatio conſortij malè loquentium. Amicus enim ſtultorum ſimilis efficietur. *Cum ſtulto, ne multum loquaris*, ait Prou. 13. Sapiens, *& cum inſenſato ne abieris; ſerua te ab illo, vt* Eccleſ. 12. *non moleſtiam habeas, & non coinquinaberis peccato illius.* Quiſquis malorum gaudeat conſortio, ait Euripides, rogare qualis ipſe ſit, nil eſt opus, Eurip. in Phœniſſ. nam quiſque ſimilis eſt ſodalitij ſui. Recte D. Hieronym. *Procliuis eſt malorum imitatio, & quo-* Epiſt. 7. *rum virtutes aſſequi nequeas, citò imitaris vitia.* Ac quod in naturalibus effectibus videmus; vt ignis igne, & omne ſimile ſimili gignatur, idem quoque euenit in moribus; nihil enim facilius quam vt ſuperbia ſuperbiam, iracundia iracundiam, loquacitas loquacitatem, omne deniq; vitium ſui generis vitium in aliorum animis pariat. Sicut autem conſuetudo malè loquentium periculoſa; ita conuerſatio cum ijs qui linguam ſuam moderari conſueuerunt, admodum ſalutaris. Vnde Sapiens; *In multitudine Pres-* Eccleſ. 6.

byterorum

byterorum ſta, & ſapientiæ illorum ex corde coniungere, vt omnem narrationem Dei poſſis audire, & prouerbia laudis non effugiant à te. Et ſi videris ſenſatum euigila Eccleſ. 8. *ad eum, & gradus oſtiorum illius exterat pes tuus.* Et iterum; *Non te prætereat narratio ſeniorum, ipſi enim didicerunt à Patribus ſuis; quoniam ab ipſis diſces intellectum, & in tempore neceſſitatis dare reſponſum.*

Quartum remedium, ob oculos habere mala quæ accidunt ijs qui lingua ſua abutuntur. De garrulit. Sic Plutarchus. *Primum hoc ſit huius perturbationis pharmacum ac medicamentum probrorum & calamitatum, quæ ex ea oriuntur inſpectio.* Lib. 4. Dialog. cap. 51. Narrat D. Gregor. de quadam Sanctimoniali, quæ carnis quidem continentiam habebat, ſed linguæ procacitatem & ſtultiloquium nō declinabat, quæ defuncta ac ſepulta, eadem nocte viſa eſt deduci ante ſacrum altare, & per medium ſecari, & pars vna illius igne cremabatur, pars altera intacta remanebat: cuius flammæ combuſtio in ipſis marmoribus apparuit. Lib. 2. Dial. ca. 23. De alijs duabus refert idem, quæ necdum perfecte linguam ſuam ſub habitus ſui fræno reſtrinxerant: Et monitæ à S. Benedicto, vt corrigerent linguam, ſed nihil mutatæ, intra paucos dies, morte punitæ, aliiſque pœnis ſubiectæ fuerunt. Homil. 40. in Euang. Quærit idem Gregor. Cur diues in tormentis poſitus, linguam ſuam refrigerari poſtulet, cum eum Scriptura non de loquacitate, ſed de elatione, & tenacia, ac edacitate notauit? *Niſi quod is qui conuiuando magis de loquacitate peccauerat, per retributionis iuſtitiam, in lingua atrocius ardebat? Abundare enim in conuiuijs loquacitas ſolet.* Plut. de garrul. Hinc Zeno, cum legatis Regijs Athenis adhibitus

hibitus conuiuio, & tacens, ab ijs interrogatus, De te, ô Zeno, quid Regi renuntiare nos conuenit? *Nihil aliud*, inquit, *quam Athenis ſenem eſſe, qui nouit inter pocula tacere.* In conuiuijs, vt docet experientia, proferunter obſcœna & impia, excitantur lites, contumeliæ, rixę; homines ſe mutuò ad crapulam & ebrietatem incitant, lacerantur abſentes, &c. *Si de verbo otioſo ratio reddi-tur in die iudicij*, (quod terribiliter dixit Dominus) *penſemus*, inquit Grego. *quæ pœna multiloquio maneat, in quo etiam per verba noxia peccatur? Qui cuſtodit os ſuum & linguam ſuam, cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam*, ait Sap. Et, *Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam ſuã, qui autem inconſideratus eſt ad loquendum, ſentiet mala.* Matth. 12. In Paſt. part. 3. ad monit. 15. Prouer. 22. Prouer. 13.

Quintum ac præcipuum, ſummeque neceſſarium remedium ad frenandam linguam, eſt, feruentibus precibus, ac miſericordiæ promptis operibus, orare Deum, vt frenetur lingua à malis, & ſermo noſter ſemper ſit in gratia, ſale conditus, vt ædificet, detę; gratiam audientibus, quod monet Apoſtolus. *Domini eſt gubernare linguam*, ait Sap. *Linguam autem nullus hominum domare poteſt*, inquit Iacobus. *Quod non ideo dixit*, ait D. Aug. *vt huius in nos mali dominationem per negligentiam permanere patiamur, ſed vt ad domandam linguam Diuinæ gratiæ poſcamus auxilium. Non enim ait, linguam nullus domare poteſt, ſed nullus hominum; vt cũ domatur, Dei miſericordia, Dei adiutorio, Dei gratia fieri fateamur. Conetur ergo anima domare linguam, & dum conatur, poſcat auxilium; & oret lingua, vt dometur lingua, domãte illo, qui dixit ad ſuos; Nõ vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri, qui loquitur in vobis.* Hoc petebat Coloſ. 4. Epheſ. 4. Prouer. 16. Iacob. 3. De nat. & grat. ca. 15. Matth. 10.

petebat Dauid dicens; *Et ne auferas*, id eſt, *auferri*
Pſal. 18. *permittas de ore meo verbum veritatis vſquequaque.* Et,
Pſalm. 140. *Pone Domine cuſtodiā ori meo, & oſtiū circumſtantiæ la-*
Pſalm. 143. Prou. 30. *bijs meis.* Et, *Nō declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis.* Salomon quoque, *Vanitatem, & verba mendacij longè fac à me.* Et
Eccl. 22. & 23. Eccleſiaſticus; *Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculum certum, vt non cadam ab ipſis, & lingua mea perdat me. Domine pater, & dominator vitæ meæ, ne derelinquas me in cogitatu, & conſilio eorum, nec ſinas me cadere in illa exprobratione.*

Imò ipſe Apoſtolus, cuius cor plenum erat timore Dei, adhuc metuebat ſibi à peccato linguæ, & non tantum ipſe orabat vt Deus ſibi
Epheſ. 6. daret legitimam ac rectam Euangelij prædi-
Coloſ. 4. cationem, ſed & alios rogabat, vt pro ſe eam à
In Carm. in ſilentio Quadr. Deo peterent. Gregor. Nazianz. loquacitatem, quæ in ſenibus ſolet vireſcere, & ipſi quoque ſeni acciderat, hac diſciplina coercuit; quadraginta videlicet, dierum perpetuò ſilentio; quo abſoluto, ita ad Chriſtum; *Tibi linguam meam deuinxi, & eam nunc ſoluo; quod vtrumque vt piè faciam, te ſupplex rogo; Loquar, quæ loqui conuenit; quæ autem nefas eſt loqui, ne animo quidem & cogitatio-*
Libr. 11. Confeſ. c. 2. *ne complectar.* Et D. Aug. petens à Deo intelligentiam Scripturarum, volens eſſe vſui fraternæ charitati, ac Domino ſacrificare famulatū cogitationis & linguæ ſuæ; ita orat: *Sint caſtæ delitiæ meæ, Scripturæ tuæ; nec fallar in eis, nec fallam ex eis. Circuncide ab omni temeritate, ab omniq; menda-*
Lib. 4. de doct. Chriſtian. ca. 15. *cio, interiora & exteriora labia mea.* Et Doctorem ſeu prædicatorem monet; *Ipſa hora iam, vt dicat accedens, exerat proferentem linguam, ad Deum leuet animam*

animam ſitientem; vt eructet quod biberit, vel quod impleuerit fundat. Quis enim facit vt quod oportet, & quemadmodum oportet dicatur à nobis: niſi in cuius manu ſunt & nos, & ſermones noſtri? Sic Auguſt. Sapient.7.

MONITVM XVIII.

Attende lectioni.

1. Timoth. 4.

CHriſtus roganti, quid faciendo vitam æternam poſſidebo? reſpondit, In lege quid ſcriptum eſt? quomodo legis? Ad lectionem ſacram ſuo exemplo hortatur nos D. Virgo, de qua dicit Ambroſ. quod *erat legendi ſtudioſior; & quod tum ſibi minus ſola videbatur, cum ſola eſſet. nam quemadmodum ſola, cui tot libri adeſſent, tot Archangeli, tot Prophetæ?* In Euangelio etiam conſtat, optimè verſatam fuiſſe in Scripturis, vbi S. Lucas ait; *Maria conſeruabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo. Quia enim ſanctas Sciptura legerat,* inquit V. Beda; *& ſciebat Prophetas, conferebat ſecum ea, quæ ſunt acta de Domino, cum his quæ nouerat à Prophetis ſcripta de Domino, & collata ad inuicem, inſtar cœleſtium Cherubim, ſocia ſui vultus luce, concordia cognouit.* Ad eandem lectionem frequenter hortatur D. Hieronym. ac ita quidem Demetriadem;

Lib. 2. de Virginib. — Luc. 2. — In c. 2. Lucæ — In epiſt. ad Demetriad.

Vnum illud tibi nata Deo, præq; omnibus vnum Prædicam, & repetens iterumque iterumque monebo, vt animum tuum ſacræ lectionis ſtudio occupes, nec in bona terra pectoris tui, ſementem lolij, auenarumque ſuſcipias, ne dormiente patrefamilias, qui eſt animus

Deo

In epiſt. ad Celant.

Deo ſemper adhærens, inimicus homo zizania ſuperſeminet. Sic & Celantiam, *Præcipua tibi cura ſit legem noſſe Diuinam, per quam poſſis quaſi præſentia cernere exempla Sanctorum, & quid faciendum ſit, quidue vitandum, illius conſilio diſcere. Maximum enim ad iuſtitiam auxilium eſt, implere Diuinis eloquijs animum, & quod opere exequi cupias, ſemper corde meditari. Sint ergo Diuinæ Scripturæ ſemper in manibus tuis, & iugiter in mente voluantur.* Similiter & Ruſticum;

In epiſt. ad Ruſtic.

Nunquam, inquit, *de manibus & oculis tuis recedat liber. Ama ſcientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Scribantur libri, vt & manus operetur cibum, & animus lectione ſaturetur.* Et ad Lætam ſcribit de

In epiſt. ad Lætam.

inſtitutione filiæ: *Pro gemmis & ſerico Diuinos codices amet. Diſcat primò pſalterium, his ſe canticis auocet: Et in prouerbijs Salomonis erudiatur ad vitam; in Eccleſiaſte conſueſcat, quæ mūdi ſunt calcare; In Iob virtutis & patientiæ exempla ſectetur. Ad Euangelia tranſeat nunquam poſitura de manibus. Apoſtolorum acta & epiſtolas tota cordis imbibat voluntate. Cumque pectoris ſui cellarium his opibus locupletauerit, mandet memoriæ Prophetas. &c. Cypriani opuſcula ſemper in manu teneat. Athanaſii epiſtolas, & Hilarij libros, inoffenſo decurrat pede. Illorum tractatibus, illorum delectetur ingenijs, in quorum libris pietas fidei non vacillet. Sanctus Eunuchus*, ait idem Hieronym. de quo in actis;

In epiſt. ad Paulinum. Actor. 8.

tantus amator legis, Diuinæq́; ſcientiæ fuit, vt etiam in vehiculo ſacras literas legeret. Ambroſius, quo chartas, ſumptus, Notarios miniſtrante, tam innumerabiles libros ſcripſit Origenes, refert nunquam ſe, Origene præſente, ſine lectione cibū ſumpſiſſe, nunquā iniſſe ſomnū, niſi vnus è fratribus, ſacris literis perſonaret. Hoc diebus egiſſe & noctibus, vt & lectio orationem exciperet, & o-

tatio

ratio lectionem: Quid nos ventris animalia, ait Hier. *tale vnquam fecimus:*

Quam autem ſit vtile lectioni ſacræ vacare, inde facile quiuis intelliget, ſi in memoriam reuocet quomodo Auguſtinus adhuc adoleſcens, & a pietate alienus, excitatus ſit lectione libri Ciceronis, qui vocatur Hortenſius, in quo lectorem exhortatur ad quærendam & diligendam ſapientiam. *Ille*, inquit ipſe Auguſt. *liber mutauit affectum meum, & ad teipſum, Domine, mutauit preces meas, & vota mea ac deſideria fecit alia. Viluit mihi repentè omnis vana ſpes, & immortalitatem Sapientiæ concupiſcebam æſtu cordis incredibili; & ſurgere iam cœperam, vt redirem ad te. Non enim ad acuendam linguam referebam illum librum, neque mihi locutionem, ſed quod loquebatur, perſuaſerat. Quam ardebam, Deus meus, quam ardebam euolare à terrenis ad te? & neſciebam quid ageres mecum. apud te enim eſt ſapientia.* Si ille ſic immutatus eſt lectione authoris Ethnici, ad ſapientiam hortantis; quantam ad mouendum vim habebunt Scripturæ ſacræ, & ſimiles libri, ſi eo ſpiritu legantur quo ſcripti ſunt? Id in ſe expertus Auguſtinus in ſua conuerſione, vt teſtatur in Confeſs. Primò ante baptiſmum anxius quid ageret, audiuit vocem: Tolle, lege, Tolle, lege: interpretans diuinitus ſibi iuberi, vt aperiret codicem, & legeret, quod primum capitulum inueniſſet; arripuit, aperuit, & legit in ſilentio Capitulum quò primum coniecti ſunt oculi: *Non in comeſſationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitijs, non in contentione & æmulatione, ſed induimini Dominum Ieſum Chriſtum, & carnis curam ne feceritis*

Li. 3. Conf. cap 4.

Li. 8. Conf. cap. 12.

Roma. 13.

 in deſi-

in deſiderijs. ſtatimque cum fine huius ſententiæ, omnis fugit dubitatio. Deinde iam baptizatus, *Quas tibi, Deus meus,* ait, *voces dedi, cum legerem pſalmos Dauid, cantica fidelia, ſonos pietatis, excludentes turgidum ſpiritum? Quas tibi voces dedi, & quomodo in te inflammabar ex eis: & accendebar eos recitare, ſi poſſem toto terrarum orbe aduerſus typhum generis humani; Et tamen toto orbe cantantur, & non eſt qui ſe abſcondat à calore tuo.* Et de libris Confeſs. ſuarum, quas ſcripſit iam Epiſcopus, *De malis & bonis meis,* inquit, *laudant iuſtum & bonum Deum, atq; in eum excitant humanũ intellectum & affectũ. Hoc in me egerunt cum ſcriberentur, & agunt cum leguntur.*

Li. 9. Conf. cap. 4.

Lib. 2. Retract. cap. 6.

Quantam ex lectione Scripturarum hauſerit vtilitatem Victorinus Rhetor nobiliſſimus, vſque ad ſenectutem idolorum venerator, narrat ibi S. Auguſtin. Legebat ſanctam Scripturam, omneſque Chriſtianas literas inueſtigabat ſtudioſiſſimè, & perſcrutabatur; & dicebat Simpliciano non palam, ſed ſecretius ac familiarius noueris me iam eſſe Chriſtianum. Et reſpondebat ille, non credam, nec deputabo te inter Chriſtianos, niſi in Eccleſia Chriſti te videro. Ille autem irridebat eum dicens, Ergone parietes faciunt Chriſtianos? Et hoc ſæpè dicebat iam ſe eſſe Chriſtianum, & Simplicianus illud ſæpè reſpondebat, & ſæpè ab illo parietum irriſio repetebatur. Amicos enim ſuos verebatur offendere, ſuperbos dæmonicolas, quorum ex culmine Babylonicæ dignitatis, quaſi ex cedris Libani, quas nondum contriuerat Dominus, grauiter ruituras in ſe inimicitias arbitrabatur. Sed poſteaquam legendo

Li. 8. Conf. cap. 2.

legẽdo & inhiando auxit firmitatem, timuitq́; negari à Chriſto coram Angelis ſanctis, ſi eum timeret coram hominibus confiteri, reuſque ſibi magni criminis apparuit, erubeſcendo de Sacramentis humilitatis verbi Dei, & non erubeſcendo de ſacris ſacrilegis dæmoniorum, quæ imitator ſuperbus acceperat: depuduit vanitati, & erubuit veritati, ſubitoque & inopinatus ait Simpliciano, Eamus in Eccleſiam, Chriſtianus volo fieri. At ille non capiens ſe lætitia, perrexit cum eo. Ibique palam & intrepide fidem Chriſtianam confeſſus, non erubuit, eſſe puer Chriſti, & infans fontis eius, ſubiecto collo ad humilitatis iugum, & edomita fronte ad crucis opprobrium. Similem vtilitatem ex lectione ſacra oſtendit in duobus illis Aulicis, qui dum Imperator apud Treuiros pomeridiano Circenſium ſpectaculo teneretur, exierunt deambulatum in hortos muris contiguos, & vagabundi irruerunt in quandã caſam, vbi habitabant quidam ſerui Dei, ſpiritu pauperes, qualium eſt regnum cœlorum. Et inuenerunt ibi Codicem, in quo ſcripta erat vita Antonii. Quam legere cœpit vnus eorum, & mirari, & accendi, & inter legendum meditari arripere talem vitam, & relicta militia ſeculari, ſeruire Deo. *Tunc ſubito repletus amore ſancto, & ſobrio pudore, iratus ſibi, coniecit oculos in amicum, & ait illi; Dic, quæſo te omnibus iſtis laboribus noſtris, quò ambimus peruenire? Quid quærimus? Cuius rei cauſa militamus? Maiorne eſſe poterit ſpes noſtra in palatio, quam vt amici Imperatoris ſimus? Et ibi quid non fragile, plenumq́; periculis? Et per quot pericula per-*

Matth. 10.

Li. 8. Conf. cap. 6.

Match. 5.

uenitur ad grandius periculum? Et quamdiu iſtud erit? Amicus autem Dei ſi voluero, ecce nunc fio. Dixit hæc, & turbidus parturitione nouæ vitæ, reddidit oculos paginis, & legebat, & mutabatur intus vbi Deus videbat, & exuebatur mundo mens eius, vt mox apparuit. Namque dum legit, & voluit fluctus cordis ſui, infremuit aliquando, & diſcreuit, decreuitq; meliora, iamque Domini factus, ait amico ſuo; Ego iam me abrupi ab illa ſpe noſtra, & Deo ſeruire ſtatui, & hoc ex hora hac; in hoc loco aggredior. Te ſi piget imitari, noli aduerſari. Reſpondit ille, ſe adhærere ſocio tantæ mercedis, tantæq; militiæ. Et ambo iam Domini facti, ædificabant turrim ſumpto idoneo, relinquendi omnia ſua, & ſequendi Dominum.

In vita. c. 5. D. etiam Fulgentius, iuuenis, opibus & nobilitate conſpicuus, magnus in ſeculo, maior futurus ſi in eo manſiſſet, commonitus & compunctus diſputatione expoſitionis D. Auguſt. in pſalm. 36. vbi lubricus huius vitæ ſtatus, & caducus proſperitatis flos, vbi bonorũ præmia, & impiorum ſuppl cia luculenter ponuntur ob oculos, relicto ſeculo ac matre vidua, quam vnicè dilexerat, totum ſe Deo conſecrauit. Nonne lectio ſacra B. Ignatio Societatis Ieſu Fundatori, ſalutis fuit initium? (In vita per Maffę. li. 1.) Cum enim affixus lectulo fallendi temporis cauſa, prophanum quempiam librum popoſciſſet ex ijs quos antea per otium lectitare conſueuerat, Diuino planè conſilio factum eſt, nullus vt eo tempore domi liber eſſet eiuſmodi; At verò longè meliores alij duo reperti ſunt; quorum alterius, vita Chriſti, alterius (quo ſelecta virtutum exempla continebantur) Sãctorum flores, erat inſcriptio. Quos dum ſibi oblatos varijs

riјѕlocis quaſi aliud agens delibat, ſenſim capi cœptus eſt pulchritudine eorum quæ ſcripta reperiebat, atque adeò inter ipſam lectionem ad ea ſequenda accendi.

MONITVM XIX.

Ne deſideres de cibis illius, in quo eſt panis mendacij.

Prou. 23.

SIcut amanda & frequentanda eſt lectio ſacra, ita prophana, & maximè turpis & obſcæna diligenter vitanda, quia pernitioſa eſt. Ex lectione enim turpium, turpificatus animus, earum rerum quas legit ſenſim affectu tingitur, & libidine tandem incenſus, ea incipit appetere. Prudenter Lacedæmonij libros Archilochi Poetæ maximi, ſed obſcæni, è ſua ciuitate exportari iuſſerunt, quod eorum parũ verecundam ac pudicam lectionem arbitrabantur. Noluerunt enim ea liberorum ſuorũ animos imbui, ne plus moribus nocerent, quã ingenijs prodeſſent. Recte quidam; Valer. Max. lib. 5. cap. 3.

Laſciuaq; pagina multos
Efficit inceſtus, in Veneremque trahit.

Ipſe Ouidius, qui libros amorum ſcripſit, eorũ lectionem prohibet, dicens; Lib. 2 de art. amandi

Eloquar inuitus teneros ne tange Poetas,
Submoueo dotes impius ipſe meas.

Et de alijs impuris Poetis ait;

Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia ſola fuit.

In epiſt. ad Damaſc. de filio prodigo.

Dæmonum cibus eſt, inquit Hieronym. *Carmina poetarum, ſecularis ſapientia, Rhetoricorum pompa verborum. Hæc ſua omnes voluptate delectant; & dum aures verſibus dulci modulatione currentibus capiunt, animam quoque penetrant, & pectoris interna deuinciunt; Verum vbi cum ſummo ſtudio fuerint ac labore perlecta, nihil aliud niſi inanem ſonum, & ſermonum ſtrepitum, ſuis lectoribus tribuunt: nulla ibi ſaturitas veritatis, nulla refectio iuſtitiæ reperitur. Studioſi earum in fame veri, & virtutum penuria perſeuerant.*

Li. 1. Conf. cap. 15.

D. Auguſtin. agens de libris Gentilium; *Didici*, inquit, *in eis multa verba vtilia, ſed & quæ in rebus non vanis diſci poſſunt, & ea via tuta eſt, in qua pueri ambularent*. Et ad obiectiones vanorum hominum, qui dicunt. *Hinc verba diſcuntur, hinc acquiritur eloquentia rebus perſuadendis, ſententiiſque explicandis maximè neceſſaria*; Reſpondet, *Ita verò non cognoſceremus verba hæc, imbrem aureum, & gremium, & fucum, & templa cæli, & alia verba, quæ in eo loco ſcripta ſunt, niſi Terentius induceret nequam adoleſcentem, proponentem ſibi Iouem ad exemplum ſtupri, dum ſpectat tabulam quandam pictam in pariete, vbi inerat pictura hæc, Iouem quo pacto Danaæ miſiſſe aiunt, in gremium imbrem aureum, fucum factum mulieri. Et vide quemadmodum ſe concitat ad libidinem, quaſi cœleſti magiſterio. At quem Deum?* inquit, *Qui templa cæli ſummo ſonitu concutit; Ego homuncio id non facerem? Ego verò illud feci, ac libens. Non omninò per hanc turpitudinem verba iſta commodius diſcuntur, ſed per hæc verba turpitudo iſta confidentius perpetratur. Non accuſo verba, quaſi vaſa electa, ſed vinum erroris, quod in*

Li. 1. Conf. cap. 16.

In Eunuch.

eis

eis nobis propinatur ab ebrijs doctoribus. Qui autem præ ſe ferunt, ſe non hoc agere, vt diſcant quæ dicunt aut ſcribunt authores ſpurci, ſed tantū quemadmodum dicant ea, legere vel audire: meminerint neceſſe eſſe, vt in animum eorū veniant, ſimul cum verbis quæ diligunt, res etiam quas fortè negligunt. Neque enim ea dirimere poſſunt. Et dum cor aperiunt ad excipiendum quam diſerte ſcribant, vel dicant, pariter intrat, quam vanè ac impudice. Sed cum quanto periculo ac detrimento, quis non videt?

Vide Aug. lib 5. ca. 14 Confeſ.

Sed nonne veritas, (quæ vbicunque eſt, Domini noſtri eſt) à Gentilibus tanquam iniuſtis poſſeſſoribus in vſum noſtrum vendicāda eſt? Ita quidem D. Auguſt. Sed non eſt cuiuſuis in venenatis vndique pratis puram aliquam herbam, alicubi fortè latentem, ſine læſione colligere; non eſt cuiuſuis aurum in luto hominem demergente quærere. Nec eſt prudentis, magno labore & periculo, aurum è longinquo petere, vbi domi exiguo cum labore, nulloque periculo, tantundem queas obtinere. Hoc ergo magnorum eſt, & eorum, qui vt ait Apoſtol. *exercitatos habent ſenſus, ad diſcretionem boni & mali*. Qualis erat D. Hier. qui, *quando Philoſophos legimus*, inquit, *quando in manus noſtras libri veniunt ſapientiæ ſecularis; ſi quid in eis vtile reperimus, ad noſtrum dogma conuertimus. Si quid verò ſuperfluum, de idolis, de amore, de cura ſecularium rerum, hæc radimus, hæc in vnguium morem, ferro acutiſſimo deſecamus*. Idem cum à Magno Oratore, à Ruffino ſubornato, per epiſtolam interrogatus

Lib 2. de doct. Chriſtian. cap. 18. 40.

Hebr 5.

In epiſt. de filio prodigo.

In epiſt. ad Magnum Orat.

 tus

tus eſſet, cur in opuſculis ſuis ſecularium lite-
rarum interdum ponat exempla, & candorem
Eccleſiæ Ethnicorum ſordibus pollueret; Re-
ſpondet ei, adferens varia aliorum exempla
qui id fecerunt: etiam ipſius Apoſtoli Pauli,
Tit. 1. qui ex Epimenide recitat; Cretenſes ſemper
1. Cori. 15. mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. Ex Me-
Actor. 15. Deut. 21. nandro: Corrumpunt mores bonos, colloquia
praua. Ex Arato. Ipſius.n. & genus ſumus. Ad-
fert etiã ex veteri teſtamento, de captiua mu-
liere, cuius radendũ caput, ſupercilia, oẽs pi-
li, & vngues corporis amputandi; & ſic habẽ-
da in coniugio. *Quid ergo mirum, ſi & ego*, inquit,
*ſapientiam ſecularem propter eloquij venuſtatem, & mẽ-
brorum pulchritudinem, de ancilla atque captiua Iſrae-
litidem facere cupio, & ſi quid in ea mortuum eſt idolo-
latriæ, voluptatis, erroris, libidinum, vel præcido, vel ra-
do, & mixtos puriſſimo corpori vernaculos ex ea genero
Li. 7. Conf. cap. 9. Domino Sabaoth?* Id ſe etiam feciſſe, teſtatur Au-
guſtin. legens libros quorundam Platonico-
Exod. 3. & 11. rum. *Intendi*, inquit, *in aurum & argentum, quod
ab Aegypto voluiſti Domine, auferret populus tuus, quo-
niam tuum erat, vbicunque erat; in idola autem Aegyp-
tiorum non attendi.* Et hoc diligenter cauendum,
ne ex ipſorum tenebris, luci Eccleſiæ aliquid
inferamus, quod eius maculet puritatem.

Lectio autem librorum, qui ab hæreticis
ſunt conſcripti, multò amplius vitanda; quo-
2. Timot. 2. rum ſermo vt Cancer ſerpit, qui venena letha-
lia libris peſtiferis euomunt, quorum lectio
ſingulorum pectoribus mortale virus infun-
dit. *Non deſideres de cibis illius*, inquit Sapiens, *in
quo eſt panis*, id eſt, doctrina, *mendacij*; hoc eſt,

Ne

Ne legas libros eius vel expoſitiones, qui habet falſam doctrinam. *Nemo hoc impunè præſumat,* ait S. Leo, *nec inter Catholicos cenſeatur, quiſquis Scripturis vtitur ab Eccleſia Catholica damnatis.* Et Iſaiæ Abbatis præceptum eſt; *Si librum inueneris, qui dicatur eſſe hæreticorum, caue illum legas; ne veneno mortifero cor tuum impleat.* De opuſculis Iuliani Pelagia. ita V. Beda; *Ea,* inquit, *cautiſſimè legat, ne per copiã eloquentiæ blandiẽtis,in cœnũ incidat doctrinæ nocẽtis; ſed vt dici ſolet,ita carpat botrũ, vt ſpinas caueat.i.in dictis eius ſanos ſenſus ſcruteтur,& eligat,vt nõ minus vitet inſanos. Vel potius illud faciat Maronis,* Prouer.23. Leo ep.93. Orat.4. In Cant. cap.1.

Qui legitis flores, & humi naſcentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba,

id eſt, ſe ab eius per omnia lectione compeſcat. Quod de omnibus hæreticorum libris, ſub grauiſſima pœna ſanxit Eccleſia. Et eſt Conſtantini Magni epiſtola, in qua præcipit, vt ſi quiſquam Arij libros celaſſe comperiatur, & non repente prolatos, igne conſumpſiſſe, mortis ſupplicio ſubiaceat. Vide memorabilem hiſtoriam in Prato ſpirituali, libello magnæ authoritatis, citatur enim in conc. Nicæno. 2. de non legẽdis, nec ſeruandis libris hæreticorum. Libr.2.hiſt. Trip.ca 15. Prat.ſpir. cap.40.

Imò cenſent Sapientes omnia hæreticorũ ſcripta, etiam quæ vtilia ſunt in authorum talium deteſtationem, æterna obliuione obliteranda. Sicuti in veteri teſtamento mandauerat Dominus, de Ciuitate quæ defecerat ad Deos alienos; *Delebis eam omniaq; quæ in ea ſunt: quicquid etiam ſupellectilis* (quantumuis pretioſæ ac vtilis) *fuerit, congregabis, & cùm ipſa ciuitate ſuccendes.* Ac licet non ſingula quæ ſcripſerunt Deut.13.

hæreticoveneno infecta ſint, fieri tamen facile poſſet, vt quis captus verborum blanditijs, & dicendi elegantia, quibus non parum ſtudent, ſenſim ab incorruptis ad vitioſa deſcenderet. Huc pertinet quod parens Societatis Ieſu Ignatius prudenter aiebat; Dum mali authoris bonus liber legitur, primò quidem placet ipſe liber, paulatim deinde, qui librum ſcripſit: qui quidem probatus, blande in animos teneros ac molles influit, & lectoribus iã beneuolis, ſuique amantibus, doctrinam ſuam facile perſuadet, vt quicquid ſcriptum ab illo ſit, id etiam verum iudicetur. Ita quod infectũ veneno eſt, id longiſſimè etiam ſerpit, & dum principijs cautè non obſiſtitur, ægre vitantur extrema.

In Vita per Ribad. li. 5. cap. 10.

MONITVM XX.

Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate.

LUC. 21.

Libr. 10. Conf. c. 31.

FRENI gutturis, inquit S. Auguſtin. *temperata relaxatione & constrictione tenendi ſunt.* Et rurſum; *Hoc me docuiſti, Domine, vt quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam.* Et alius Sapiens; *Corporalibus fomentis temperatè vtendum, non deſiderio nimio inhærendum; abijcere omnia non licet, quia natura ſuſtentanda eſt, requirere autem ſuperflua, & quæ magis delectant, lex ſancta prohibet.* Inter

Kemp. li. 3. de Imit.

corruptos

corruptos Vrbis mores recenſet Saluſt. *non famem, non ſitim operiri, ſed ea omnia luxu antecapere.* In Catilina.
Ac Socrates præcipiebat abſtinere ab eo cibo, & potu, qui non eſurientes nec ſitientes, ad edendum & bibendum prouocarent. Plutarch. Sed ait D. Auguſt. *Cum ſalus ſit cauſa edendi & bibendi, adiungit ſeſe tanquam pediſſequa periculoſa iucunditas, & plerumque praire conatur, vt eius cauſa fiat, quod ſalutis cauſa me facere, vel dico vel volo. nec idem modus vtriuſque eſt: nam quod ſaluti ſatis eſt, delectationi parum eſt.* Aug. ibid. Sed quia cupiditas ſemper ad exceſſum tendit, ideo ſeruus Dei, inquit Hugo, vt eam poſſit reprimere, ſemper debet ad minus tendere, vt ipſorum alimentorum ac veſtimentorum minus velit habere, etiam quam neceſſe ſit. In explicat. Reg. 5. Aug. cap. 5. Plus ſemper appetit voluptas, quam neceſſitas. Humana natura modico contenta eſt; ſed conſuetudo multa addidit; voluntas & voluptas plura copulauerunt. Rurſum Auguſtin. *Alimentorum ſuſtentaculis indigemus; ſi ſuauia non ſunt, quæ ore ſumuntur, nec ſumi poſſunt, & nauſeando ſapè reſpuuntur, & pernitioſa ſunt cauenda faſtidia. Non ſolum ergo cibo, ſed & cibi ſapore indiget infirmitas corporis noſtri, non propter exaturandam libidinem, ſed propter tuendam ſalutem.* Cont. Iulia. lib. cap. 14.

Cum ergo natura quodammodo poſcit ſupplementa, quæ deſunt, non vocatur libido, ſed fames, aut ſitis. Cum verò ſuppleta neceßitate, amor edendi ſollicitat animum, iam libido eſt, iam malum eſt, cui cedendum non eſt, ſed reſiſtendum. Quæ duo, id eſt, famem, & edendi amorem etiam Poëta diſcreuit, qui poſt maris iactationem, ſocijs Æneæ naufragis & peregrinis ſatis eſſe indicans, tantum ſumere alimentorum quantum indigentia refectionis

refectionis poſtularet, ait, Poſtquam exempta fames epulis, menſaque remota. *Cum verò Aeneas ipſe ab Euandro Rege ſuſceptus eſt hoſpes, decentius arbitratus ampliores exhiberi epulas Regias, quam neceſsitas poſceret, non ſatis fuit ei vt diceret, Poſtquam exempta fames; ſed addidit, Et amor compreſſus edendi. Quantò magis nos noſſe ac diſcernere debemus, quid neceſsitas refectionis, quid libido edacitatis expoſcat, quorum negotium eſt,* Galat. 5. Rom. 7. *contra concupiſcentem carnem ſpiritu concupiſcere, & condelectari legi Dei ſecundum interiorem hominem, eiuſq; delectationis ſerenitatem, nullis libidinoſis delectationibus nubilare. Nam iſte amor edendi, non edendo ſed continendo eſt comprimendus. Quis autem mente ſobrius, non mallet, ſi fieri poſſet, ſine vlla mordaci voluptate carnali, vel arida ſumere alimenta, vel humida, ſicut ſumimus hæc aerea, quæ de circumfuſis auris reſpirando & ſpirando ſorbemus & fundimus.* In epiſt. ad Ruſtic. Hæc Aug. *Modicus ac temperatus cibus*, ait D. Hieronym. *& carni & animæ vtilis eſt.* In epiſt. ad Furiam. Et alibi; *Parcus cibus & venter ſemper eſuriens, triduanis ieiunijs præfertur; & multo melius eſt, quotidie parum quam rarò ſatis ſumere. Pluuia illa optima eſt, quæ ſenſim deſcendit in terram, ſubitus & nimius imber in præceps arua ſubuertit.* Lib. 2. in Iouinia. Legimus quoſdam morbo articulari & podagræ humoribus laborantes, proſcriptione bonorum, ad ſimplicem menſam, & pauperes cibos redactos conualuiſſe; caruerunt enim ſollicitudine diſpenſandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus & animam fraudant.

Iuuen. Sat. 10. *Sunt quibus in ſolo viuendi cauſa palato eſt*, ait Poëta; verum tu non viuas, vt edas, ſed edas vt viuere poſſis. De Conſ. li. 3. proſ. 5. *Paucis* inquit Boeth. *minimiſque natura contenta eſt, cuius ſatietatem, ſi ſuperfluis vrgere velis,*

velis, aut iniucundum quod infuderis, fiet, aut noxium.

Multa autem ex comeſſatione & ebrietate oriuntur mala; & corporalia, quæ nota ſunt; & ſpiritualia; Quorum primum eſt luxuria atque libido. Vnde D. Hierony. *Vbicunque ebrietas atque ſaturitas fuerint, ibi libido dominatur. Specta ventrem & genitalia; pro qualitate vitiorum, ordo membrorum. Vicina ſunt membra loco, ſic & vitio. Nunquam ego ebrium caſtum putabo, qui etſi vino conſopitus dormierit, potuit tamen peccare per vinum.* Et rurſum; *Dicit Apoſtolus; Noli inebriari vino, in quo eſt luxuria. Venter enim mero æſtuans, citò deſpumat in libidines. Noe ad vnius horæ ebrietatem nudat femora ſua, quæ per ſexcentos annos ſobrietate contexerat. Loth per temulentiam libidini miſcet inceſtum, & quem Sodoma non vicerat, vina vicerunt.* Et alibi; *Quod ſi quis exiſtimet & abundantia ciborum potionumq; ſe perfrui, & vacare poſſe ſapientiæ, hoc eſt, & verſari in delitijs, & delitiarum vitijs non teneri, ſeipſum decipit. Cum enim procul ab his remoti ſæpè capiamur naturæ illecebris, & cogamur ea cupere, quorum copiam non habemus, quantò magis ſi circundati retibus cupiditatum, eſſe nos liberos arbitremur?* Et D. Greg. *Quod*, inquit, *gulæ deditos, leuitas protinus operis ſequitur, auctoritas ſacra teſtatur, dicens: Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerũt ludere. Quos plerumque edacitas vſque ad luxuriam pertrahit, quia dum ſatietate venter extenditur, aculei libidinis excitantur. Vnde & hoſti callido, qui primi hominis ſenſum in concupiſcentiam pomi aperuit, ſed in peccati laqueo ſtrinxit, diuina voce dicitur; Pectore & ventre repes. Ac ſi ei apertè diceretur, cogitatione & ingluuie ſuper humana corda dominaberis. Quia gula deditos luxuria ſequitur. Propheta teſtatur; qui dum aperta narrat, occulta denuntiat dicens; Princeps cocorum deſtruxit muros*

In 1. cap. ad Tit.

Epheſ. 5.

In epiſt. ad Oceanum.

Li. 2. in Iouinia.

In Paſt. part. 3. admo. 20.

Exod. 32.

Geneſ. 3.

Ieruſalem. Princeps namque cocorum venter eſt, cui magna cura obſequium à cocis impenditur, vt ipſe delectabiliter cibis impleatur. Muri autem Ieruſalem virtutes ſunt animæ ad deſiderium ſupernæ pacis eleuatæ. Cocorum igitur Princeps muros Ieruſalem deijcit, quia dum venter ingluuie extenditur, virtutes animæ per luxuriam deſtruuntur.

Aliud malum, quod ex illis vitijs naſcitur, eſt, Inexplebilis auaritia. Duplex enim eſt auaritia, inquit S. Auguſtin. Vna eorum, qui nimis cupidè ſeruant ſua; altera eorum qui rapiunt aliena. Vnde Dominus in Euangelio dicit; *Cauete ab omni auaritia.* Et D. Hieron. *Auaritia tibi vitandum eſt malum; tum vt tua, quæ ſunt aliena, non ſerues; tum vt aliena non appetas; quod & publicæ leges puniunt.* Tales ſunt voluptuoſi, ſtudent enim vndecunque etiam ex malo, acquirere, vt habeant, quo voluptates ſuas expleant; hinc ſpoliantur pauperes, & rapinæ fiunt, vt fames pauperum tranſeat in delitias voluptuoſorum. Hinc Ariſtoteles dicit in Ethicis, *Omnem prodigum eſſe auarum:* Et D. Ambroſ. *Luxum eſſe auaritiæ matrem; quum enim exhauſerit quis luxuriando proprias facultates, quærit poſtea auara compendia.* D. quoque Hieronym. *Ciborum auiditas, quod auaritiæ mater ſit, & animum quaſi quibuſdam compedibus degrauatum, in terra teneat, quis ignorat? Propter breuem gulæ voluptatem terræ luſtrantur, & maria, & vt mulſum, vinum, pretioſuſque cibus fauces noſtras tranſeat, totius vitæ opera deſudamus.* Et rurſum; *Tolle epularum & libidinis luxuriam, nemo quærit diuitias, quarum vſus aut in ventre, aut ſub ventre eſt.* De Catilina ait Saluſt. *Sui profuſus, alieni appetens.* Et Aug. dicit

Serm. 63. in Nou.

In epiſt. ad Euſtoch.

De Helia & ieiun. ca. 19

Lib. 2. in Iouinia.

Ibidem.

In bello Catil.

dicit ebrioſos, & voluptuoſos fieri fures, raptores, fraudulentos. Denique D. Leo; *Circumſtant*, inquit, *vndique pericula innumerabilium delictorum, & per licitos vſus ad immoderatos tranſitur exceſſus, dum per curam ſalutis irrepit delectatio voluptatis, & non ſufficit concupiſcentia quod poteſt ſatis eſſe naturæ. Hinc habendi amor nunquam ſatiandus exoritur, hinc cupiditas eminendi, quæ vel ſtirpi ſuæ innexa, vel ſoboli, nunc prolem habet ſuperbiam, nunc parentem.* In pſal.139. Serm.12.de Quadr.

Tertium denique malum, quod ex comeſſatione & ebrietate oritur, eſt cæcitas mentis, & obliuio Dei. Sunt enim ſpinæ Euangelicæ Luc 8.&21 maximè ſuffocantes verbum Dei, adeò vt non vacet conſiderare opera Dei; quemadmodum ait Iſaias exclamans aduerſus voluptatum ſe- Iſai.5. ctatores: *Væ qui conſurgitis manè ad ebrietatem ſectandam vſque ad veſperam, vt vino æſtuetis; cythara, & lira, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiuijs veſtris, & opus Domini, non reſpicitis, & opera manuum eius non conſideratis.* Rectè D. Leo; *Quotidiano experimento probatur, potius ſatietate aciem mentis obtundi, & ciborum nimietate vigorem mentis hebetari; ita vt delectatio edendi, etiam corporum contraria ſit ſaluti, niſi ratio temperantiæ obſiſtat illecebræ, & quod futurum eſt oneri, ſubtrahat voluptati. Quamuis enim ſine anima nihil caro deſideret, & inde accipiat ſenſus, vnde ſumit & motus; eiuſdem tamen eſt animæ, quædam ſibi ſubditæ negare ſubſtantiæ, & interiori iudicio, ab inconuenientibus exteriora frænare, vt à corporis cupiditatibus ſæpè libera, in aula mentis, Diuinæ poßit vacare ſapientiæ, vbi omni ſtrepitu terrenarum ſilente curarum, in meditationibus ſanctis, & delitijs lætetur æternis.* Serm. 8. de ieiun. 10. menſ. *Fornicatio, vinum, & ebrietas auferunt cor,* inquit Prophe- Oſeæ 4. ta &

Horat. ta. Et Poeta; *Corpus onuſtum*

Heſternis vitijs animum quoque prægrauat vnà,

Atque affigit humo diuinæ particulam auræ.

Li.5. Tuſc. quæſt. In Hortenſio. Et Cicero; *Mente rectè vti non poſſumus, multo cibo & potione completi.* Et alibi; *Quis bona mente præditus, non mallet, nullam omninò nobis à natura voluptatem datam? Cuius motus vt quiſque eſt maximus, ita eſt inimiciſſimus Philoſophiæ.* Denique D. Proſp. *Ipſam mentem,* inquit, *abſtinentiæ fructus alacrem facit, carnem quoque non vſque ad laßitudinem fatigatam, ſed ſpiritui ordinanti ſubiectam, mobilem reddit; Senſus etiam quos dicuntur craſſos efficere, vel grauare congeſtæ delitiæ, conſuetudo parcitatis exonerat, & velut quadam politura religioſæ exercitationis attenuat.* De vit. con. lib. 2. ca. 12.

MONITVM XXI.

Non in comeſſationibus & ebrietatibus.

Rom. 13.

FOEda hæc vitia omnes omninò dedecent Chriſtianos. Sed quia corpus ad libidinem inflammant, illos maximè dedecent, qui caſtitatem vouerunt, aut ſe caſtè viuere velle profitentur. Vnde Apoſt. *Vidua in delitijs viuens, mortua eſt.* D. Bernard. *periclitatur caſtitas in delitijs.* Et S. Hieronym. *Difficile inter epulas ſeruatur pudicitia.* Et alibi; *Quid neceſſe eſt, nos iactare pudicitiam? quæ ſine comitibus, & appenditijs ſuis, continentia & parcitate, fidem ſui facere non poteſt?* Dicere ſolebat B. Laurentius Iuſtinia. *Pudicitiam cum carnalibus*

1. Timot. 5. De conuerſ. ad cler. c. 30. In ep. ad mat. & filiam. In epiſt. ad Furiam. In vit. ca. 9.

bus blandimentis, nihil aliud eſſe, quam ignem extinguere velle, & ligna ſuperinÿcere.

Item eos dedecet præterea, qui ſua ſponte ad libidinem ſunt procliues; vt iuuenes; Vnde Paulus Tito mandat, *Iuuenes hortare, vt ſobrÿ ſint.* Tit. 2. *Non AEthnæi montes*, ait Hieronym. *non Vulcania tellus, tantis ardoribus æſtuant, vt iuueniles medullæ, vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Et alibi; *Vinum & adoleſcentia, duplex incendium voluptatis: Quid oleum flammæ adÿcimus: quid ardenti corpuſculo fomenta ignium miniſtramus?* Mulieres quoque de quibus Paulus Timotheo ſcribit, *ſobrias eas eſſe debere.* Et Poeta gentilis; Ibidem. In epiſt. ad Euſtoch. 1. Timot. 5.

Turpe iacens mulier, multo madefacta Lyæo.

Hinc illis apud Romanos, *ignotus erat vſus vini, ne ſcilicet, in aliquod dedecus prolaberentur*, inquit Valer. *quia proximus à Libero patre intemperātiæ gradus ad inconceſſam Venerem eſſe conſueuit.* Refert idē quendam, vxorem, quod vinum bibiſſet, fuſte percuſſam intereniſſe, illum autem non tantum accuſatore, ſed & repræhenſore caruiſſe; vnoquoque exiſtimante, optimo illam exemplo, violatæ ſobrietatis pœnas pependiſſe. *Sanè quæcunque fæmina, vini vſum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit.* Valer Max. libr. 2 ca. 1. Lib 6 ca. 3.

Quia autem comeſſatio & ebrietas, vſum rationis obfuſcant, vel impediunt, ideo maximè dehoneſtant eos, quorum eſt alios regere, verbo vel exemplo docere, quoniam ebrÿ officium ſuum facere nequeunt. Hinc Apoſtolus mandat Tito, vt *ſenes doceat ſobrios eſſe; Anus ſimiliter non multo vino ſeruientes, benè docentes, vt prudentiam doceant.* Hinc & Reges, Duces, Iudices, Tit. 2.

ac Senatores maximè oportet ſobrietati ſtudere;Sicut ait mater Solomonis erudiens eum; *Noli Regibus, ô Lamuel, noli Regibus dare vinum; quia nullum ſecretum eſt, vbi regnat ebrietas; ne fortè bibant & obliuiſcantur iudiciorum, & mutent cauſam filiorum pauperis.* Et Eccleſiaſtes; *Va tibi terra, cuius rex puer eſt, & cuius principes manè comedunt. Beata terra, cuius rex nobilis eſt, & cuius principes veſcuntur in tempore ſuo, ad reficiendum, & non ad luxuriam.* Gentilis Philoſophus Plato, Moderatoribus Rerump. magnoperè ſuadet, vt ebrietatem caueant, qui & legem Carthaginienſium valdè probat, qua Magiſtratibus vini vſum interdixerant. Apud Atheniēſes ebrius Princeps morte mulctabatur. Apud Indos mulier, ſi temulentum Regem occidiſſet, hoc munere donabatur, vt ſucceſſori nuberet. Miſerabilis fuit exitus Zenonis Imp. qui ebrius viuus ab Ariadna vxore ſepultus eſt; iamque ſobrius factus lamentans & clamans, illa prohibente aperiri monumētum, ibidem extinctus eſt; vt refert Zonaras. Hoc repræhendit in Philippo & Alexandro, patre & filio, Regibus Iuſtinus. quod vterque nimis vini auidus eſſet, ſed ebrietatis diuerſa vitia; Patri mos erat etiam de conuiuio in hoſtem procurrere, periculis temerè ſe exponere; Alexander non in hoſtem, ſed in ſuos ſæuiebat; Quamobrem Philippum ſæpè vulneratum prælia remiſère;hic amicorum interfector conuiuio frequenter exceſſit.

Prouer. 31.

Eccleſ. 10.

Lib 3. de Repub.
Li. 2. de leg.

Alex Geniæl dierum. lib. 3.

Tom 3. Annal.
Libr. 12. hiſtor.

Ob eundem defectum, etiam Epiſcopos, Paſtores, Prædicatores, Sacerdotes, & ſimiles decet eſſe maximè ſobrios. Ideo Apoſtol. reijcit ab

ab Epiſcopatu & Diaconatu vinolentos. Imò 1. Timot. 3.
& in veteri lege, terribili exemplo, occiſione Leuit. 10.
Nadab & Abiu, filiorum Aaron, qui, vt apparet, ebrij acceſſerant ad altare Domini, per ignem egreſſum à Domino, oſtenſum eſt, quantum diſpliceat Deo Sacerdotum ebrietas. Dixitque Dominus ad Aaron, *Vinum & omne quod inebriare poteſt, non bibetis tu & filij tui, quando intrabitis in tabernaculum teſtimonij, ne moriamini; & vt habeatis ſcientiam diſcernendi, inter ſanctum, & prophanum, inter pollutum & mundum; doceatiſq; filios Iſrael omnia legitima mea.* Vnde & in Conc. Lateran. Sub Innoc. 3. c. 15. 16. 17.
dicitur à Patribus; *A crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant, vnde vinum ſibi temperent, & ſe vino; nec ad bibendum quiſquam incitetur, cum ebrietas mentis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum.* Vbi etiam iubentur tabernas prorſus vitare, niſi forte neceſſitatis cauſa in itinere conſtituti: ad aleas & taxillos non ludere, nec huiuſmodi luſibus intereſſe. Mimis, ioculatoribus, & hiſtrionibus non intendere. Ibi etiam decernunt Patres illum abuſum, ſub graui pœna, penitus tollendum, quo ad potus æquales ſuo modo ſe obligāt potatores, & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Quod ſuo tempore etiam deplorauit S. Auguſtin. dicens; *Si* Serm. 4. de verb. Apo.
quis ſe vino ingurgitabat, ſi bibebat menſuras ſine menſura, parum erat; quia non inueniebat crimen, etiam viri fortis nomen accipiebat; tantò nequior, quantò ſub poculo inuictior.

Qui autem ab hiſce vitijs immunem ſe præſtare vult; Primò fugiat oportet; nam & hic

fuga opus eſt, ſicut & in libidine Venerea, monente Paulo; *Fugite fornicationem.* Longe enim facilius eſt, non ſolum temperatè ſed & tenuiter viuere ac refici, paupereque victu contentum eſſe, dum variæ deſunt epulę, quam in lauta & ſplendida menſa non excedere; facilius eſt homini penuriā pati, quam abundare. Prouocant, atque illiciunt infirmum animum vinum & epulę delicatæ ante ora poſitæ. Vnde Salomon; *Ne intuearis vinum quando flaueſcit; cum ſplenduerit in vitro color eius.* Quantò quiſque longius fuerit ab aduerſis, tantum nō ſentit aduerſa; minus auaritiæ moleſtias patitur, qui diuitias non videt; *minus voluptatibus ſtimulatur, qui non eſt, vbi eſt frequentia voluptatum*; inquit D. Cypr.

Prou. 13. De ſingul. Cleric.

Deinde prorſus vitet neceſſe eſt, ſocietatem potatorum, & hominum intemperantiū, quæ eſt peſtis pernitioſiſſima; vnde Salomon, *Noli eſſe in conuiuijs potatorum, nec in comiſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt; Amicus enim ſtultorum ſimilis efficietur.* Vnde & Chriſtus malū ſeruum, quem deſcribit, dicit *manducare, & bibere cum ebrioſis.* *Sumuntur*, ait Seneca *à conuerſationibus mores, & vt quadam in contactu corporibus vitia tranſiliunt, ſic animus mala ſua proximis tradit. Impudicorum cœtus fortem quoque virum emollit; ebrioſus conuictores in amorem vini traxit.*

Prou. 13. Matth. 24. Lib. 3. de ira.

Denique frequenti oratione ac deuota, ſtudeat hanc virtutem à Deo impetrare. Nemo enim poteſt eſſe continens aut ſobrius, niſi Deus peculiari ſua gratia donauerit. Vnde ſapientia æterna dicitur ſobrietatem docere.

Sap. 8.

Docet autem Deus, inquit D. Auguſtin. *non oſtendendo tantummodo veritatem, ſed & impertiendo charitatem; electis donans, & quid agant ſcire, & quod ſciunt agere.* Et Sapiens; *Vt ſciui*, inquit, *quoniam aliter non poſſum eſſe continens, niſi Deus det. & hoc ipſum erat ſumma ſapientia, ſcire cuius eſſet hoc donum, adij Dominum. & deprecatus ſum illum ex totis præcordijs meis.* Apoſtolus quoque ad Philippenſes ſcribens; Poſtquam dixiſſet, *Ego enim didici in quibus ſum, ſufficiens eſſe, ſcio & humiliari, & abundare, (vbique & in omnibus inſtitutus ſum) & ſatiari, & eſurire, & abundare, & penuriam pati*: oſtendens, per quē haberet temperantiam, ſubiecit; *Omnia poſſum in eo qui me confortat.*. Sic & Auguſtin. orat; *Audio vocem iubentis Dei mei; Non grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate. Ebrietas longè eſt à me, miſereberis ne appropinquet mihi; Crapula autem nonnunquā ſurrepit ſeruo tuo, miſereberis vt longè fiat à me. Nemo enim poteſt eſſe continens, niſi tu des.* Eius gratia dignitas humanæ conditionis per immoderantiam ſauciata, medicinalis parſimoniæ ſtudio reformatur.

De grat. Chriſt. c. 12.

Sap. 8.

Philip. 4.

In Conf. li. 10. cap. 31.

Luc. 21.

MONITVM XXII.

Iraſcimini, & nolite peccare. Pſalm. 4.

HAEc ſententia authore D. Auguſtin. tribus modis rectè intelligi poteſt. Primò, vt *etiamſi ſurgat motus animi qui iam ob pœnam peccati, non eſt in poteſtate, ſaltem ei non conſentiat ratio & mens. Iraſci enim hominis eſt*, inquit D. Hierony. *iram non perficere, Chriſtiani.* Deinde *iraſcimini vobiſipſis*

Aug. in pſal. 4. & in lib. 9 Conf. c. 4.

In epiſt. ad ſaluinam.

ſibiſpſis de præteritis peccatis, & vlterius peccare deſinit a. *Qui enim ſibi non iraſcuntur*, ait S. Auguſtin. *theſau*-
In Conf. *rizant ſibi iram in die iræ*. Denique, *iraſcimini non*
ibidem. *hominibus; ſed eorum vitijs*, non naturæ, quam bonam Deus condidit, ſed peccato, quo homo bonam naturam fœdauit. Eſt enim ira quædã ſalutaris, cui affectus lædendi non adhæret; & quæ non pernitiem, ſed ſalutem proximi intendit; qua non homini, ſed vitijs eius iraſcimur, odio habentes in homine, non quod fecit Deus; ſed quod fecit homo. *Non autem is ho*-
Sent. 2. apud Proſp. *minem odit*, ait D. Auguſtin. *qui vitia eius odit: Sic enim diligendi ſunt homines, vt eorum non diligantur errores, quia aliud eſt amare quod facti ſunt, aliud amare quod faciunt.*

Pſal. 138. *Perfecto odio oderam illos, ait Propheta, qui te oderunt. Perfectum odium eſt, quod nec iuſtitia, nec ſcien*-
Sent. 6. apud Proſp. *tia caret*, inquit Auguſtin. *id eſt, vt nec propter vitia homines oderis, nec vitia propter homines diligas. Rectè ergo in malis odimus malitiam, & diligimus creaturam, vt nec propter vitium natura damnetur, nec propter na*-
Epiſt. 54. *turam vitium diligatur*: Et alibi; *Facile eſt*, inquit, *atque procliue, malos odiſſe quia mali ſunt; rarum autem & pium eoſdem ipſos diligere, quia homines ſunt; vt in vno ſimul & culpam improbes, & naturam approbes, ac propterea culpam iuſtius oderis, quod ea fœdatur natura, quam diligis.* Vnde Dominus in Euangel.
Matth. 5. Ireo. libr. 4. Chryſ. Baſ. & Græci. cum diceret; *Omnis qui iraſcitur fratri ſuo*, rectè adiecit (vt quidam Patres legunt) *temerè*, ſeu ſine cauſa, *reus erit iudicio*. Ipſe enim Chriſtus ſalutari hac ira interdum commotus fuiſſe le-
Marc. 10. gitur. Indignatus eſt enim Apoſtolis, cum paruulos accedere ad eum prohiberent; indig-

natus

natus etiam locum ſacrum violantibus, & fa- cientibus ex domo patris ſui domum negotia- tionis, & ſpeluncam latronum. Ioann. 2.

Dominus, inquit D. Baſil. *abſque ratione & temerè iraſcenti minatur iudicij ſeueritatem, non tamen damnat eos qui ira tanquam remedio ad animi morbos depellendos vtuntur*. Sic & S. Chryſoſtom. *Non ſemper iraſci malum eſt, ſed importunè ac leuiter iraſci. Quamobrem in Euang. dictum eſt, Qui iraſcitur fratri ſuo ſine cauſa. non enim omninò iſtum extinxit affectum. Primò quidem, quia impoßibile eſt, hominem paßionibus liberari. Nam vt regere illas poſſumus, ita abſque illis per omnia eſſe non poſſumus. Deinde quia etiam multis vtilis eſt affectus ille, ſi illo, videlicet, oportunè ac ſcienter vtamur. Itaque conſidera, quam ampla quidem bona operata ſit ira Pauli; hanc enim ille aduerſus Corinthios exercendo à maxima illos errorum peſtilentia liberauit. Per hanc etiam Galatarum gentem, quæ ferè à Chriſto exciderat, reformauit, alioſque his plures illius ira cenſura correxit. Quodnam igitur opportunum eſt tempus iræ? quando non, ſcilicet noſmetipſos vlciſcimur, ſed cum reprimimus erga alios inſolentes, cumque deſides increpatione conuertimus. Quod verò importunum eſt tempus iræ? cum ſcilicet, vt noſmetipſos vindicemus, iraſcimur, quod Paulus quoque prohibebat dicens; non voſmetipſos defendentes, ſed date locum iræ. Quando etiam de pecunijs litigamus; hoc enim omninò deſtruxit, dicens; Quare non magis iniuriam patimini?* &c. ita Chryſ.

Hom. cont. iracundos.

Hom. 17. in Math.

Rom 12.

1. Corint. 6.

Denique D. Auguſtin. *Scriptura Diuina*, inquit, *Deo ipſam mentem ſubijcit regendam & iuuandam, mentique paßiones ita moderandas atque frænandas, vt in vſum iuſtitiæ conuertantur. In diſciplina Christiana, non tam quæritur vtrum pius animus iraſcatur, ſed*

De Ciuit. lib. 9. ca. 5.

 quare

quare iraſcatur, nec vtrum ſit triſtis, ſed vnde ſit triſtis; nec vtrum timet, ſed quid timeat. Iraſci enim peccanti vt corrigatur; contriſtari pro afflicto, vt liberetur; timere periclitanti ne pereat, neſcio vtrum quiſquam ſana conſideratione reprehendat.

Sed cum nemini ſua ira videatur iniuſta, valdè cauendum eſt, ne mentiatur iniquitas ſibi, perſuadens ſe tantum odiſſe peccatum, cum hominem ipſum odio habeat. Hinc D. Proſp. *Nulli iraſcenti ira ſua videtur iniuſta, vnde ab omni indignatione cito redeundum eſt ad manſuetudinis lenitatem. Nam pertinax ira motus facilè in eius odium tranſit, cui non celeriter ignoſcitur.* Ac multò melius, ait S. Auguſtin. *nec iuſtè cuiquam iraſcimur, quam velut iuſtè iraſcendo, in alicuius odium ira occulta facilitate dilabimur. Ita enim inueteraſcens ira fit odium, dum quaſi iuſti doloris admiſta dulcedo, diutius eam in vaſe detinet, donec totum aceſcat, vaſque corrumpat. In recipiendis enim hoſpitibus ignotis ſolemus dicere, multò melius eſſe, malum hominem perpeti, quam forſitan per ignorantiam excludi bonum, dum cauemus, ne recipiatur bonus. Sed in affectibus animi contra eſt. Nam incomparabiliter ſalubrius eſt, etiam ira iuſtè pulſanti, non aperire penetrale cordis quam admittere non receſſuram, & peruenturam de ſurculo ad trabem. Audet quippe impudenter etiam creſcere citius, quam putatur. Non enim erubeſcit in tenebris, cum ſuper eam ſol occiderit.*

Epigra. 98.

Epiſt. 149.

Omnis amaritudo, inquit Apoſtol. *& ira, & indignatio tollatur à vobis, cum omni malitia.* Et, *Prouidentes, ne qua radix amaritudinis ſurſum germinans impediat, & per illam inquinentur multi. Incaſſum enim,* ait S. Gregor. *foras nequitia ex ramis inciditur, ſi ſurrep-*

Epheſ. 4.

Hebr. 12.

In Paſt. par. 3. adm. 10.

ſurreptura multiplicius, intus in radice ſeruetur. Et Apoſt. ad Galat. iram numerat, inter peccata, quæ hominem excludunt à regno Dei. Vnde ibidem Hier. *Neſcio quis poßit regnum Dei poßidere, cum is qui iraſcitur à regno ſeparetur.* Sed loquitur Apoſt. de ira quæ peccatum mortale eſt, eius, qui proximo nocere intendit: ſicut & Dominus in Euang. Omne enim nocumentum charitati aduerſatur: hoc ergo ſpectare & intendere peccatum mortale eſt. Dicit Poeta, Galat. 5. Hiero. in c. 5. Gal.

Ira furor breuis eſt: animum rege, qui niſi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compeſce cathenis. Hora. in ep.

Et Boeth. de conſ. philoſ. *Qui ſe volet eſſe potentem, Animos domet ille feroces; Nec victa libidine colla, Fœdu ſubmittat habenis. Cato ſenior, peßimum dicebat Imperatorem, qui ſibi non poſſet imperare. Quomodo,* inquit Cicero, *aut cui hic libero imperabit, qui non poteſt ſuis cupiditatibus imperare? refrenet primum libidines, ſpernat voluptates, iracundiam teneat, coerceat auaritiam, cæteras animi labes repellat; tum incipiat alijs imperare, cum ipſe improbißimis Dominis, dedecori ac turpitudini parere deſierit. Dum quidem his obediet, non modo Imperator, ſed liber habendus omninò non erit.* Lib. 3. Metro. 5. In Paradoxis.

H 5 Moni-

MONITVM XXIII.

Melior eſt patiens viro forti.

Prouer. 16.

MElior eſt, quia præſtantior, patiens, id eſt, tardus vel longus ad iram, viro forti, qui videlicet, hoſtes vincit, vrbes ſubiugat; quod licet apud homines magnam habet laudem, tamen iudicio Sapientis præſtantior eſt, qui iram vincit, & impetum ſpiritus ſui ratione moderatur: præſtantior, inquam, non ſolum quia magis laudandus, ſed quia reuera fortior illo; iuxta illud Poetæ;

Baptiſta Mant.

Fortior eſt qui ſe, quam qui fortiſſima vincit
Oppida, nec virtus altius ire poteſt.

Et rurſum;

Ardua res viciſſe alios, victoria maior
Eſt, animi fluctus compoſuiſſe ſui.

Prou. 16. Et hæc quidem fortitudo oſtenditur in quarumlibet paſſionum repreſſione; vnde additur generaliter, *Qui dominatur animo ſuo, expugnatore vrbium.* Peculiariter verò & eximiè probatur in repreſſione iræ, quæ omnium paſſionum eſt vehementiſſima, & ſuperatu difficillima, à qua fortiſſimi quique ſecundum corpus, ſæpè alijs citius ſuperantur. Vt patet in Alexandro Magno, qui tot prouincias ſubiugauit, iræ tamen ac furoris beluam in ſe ſuffocare non potuit, ſed illa victus clariſſimos viros, etiam amicos,

Epiſt. 114. occidit. *Alexander,* inquit Seneca, *Perſas & Hyrcanos, & Indos, & quicquid gentium vſque in Oceanū extendit*

extendit Oriens, vaſtabat, fugabatque. Sed ipſe modò occiſo amico, modò amiſſo, iacebat in tenebris; alias ſcelus, aliàs deſiderium ſuum mœrens. Victor tot Regum ac populorum, iræ triſtitiæq; ſuccubuit. Id enim egerat, vt omnia potius haberet in ſua poteſtate, quam affectus. Pulchre D. Gregor. *Quanto culmine virtus patientiæ polleat, Salomon indicat, dicens; Melior eſt patiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo expugnatore vrbium. Minor eſt victoria vrbes expugnare, quia extra ſunt quæ vincuntur: Maius eſt autem quod per patientiam vincitur, quia ipſe à ſe animus ſuperatur, & ſemetipſum ſibimetipſi ſubijcit, cum eum patientia in humilitate tolerantiæ ſternit.* Hom. 16. in Euangel. In Paſt. part. 3. admo. 10.

Talis iræ moderator apud fideles fuit Patriarcha Ioſeph. de quo D. Ambroſ. *Iure mirandus, qui hoc fecit ante Euangelium, vt læſus parceret, appetitus ignoſceret, venditus non referret iniuriam; ſed gratiam pro contumelia ſolueret; quod poſt Euangelium omnes didicimus, & ſeruare non poſſumus.* Talis fuit & Propheta Dauid, in cuius poteſtatem cum bis veniſſet capitalis eius hoſtis Saul; noluit in eum extendere manum. Quod in eo & ipſemet hoſtis miratus eſt, dicens; *Iuſtior me es, tu enim tribuiſti mihi bona, ego autem reddidi tibi mala. Quis enim cum inuenerit inimicum ſuum, dimittet eum in via bona?* Tales ſe erga perſecutores ſuos geſſerunt Martyres, quando non ſe vindicari, ſed illis poſtularent ignoſci. Talis iræ moderator apud Gentiles fuit Phocion Princeps Athenienſis, qui iniuſtè damnatus ad mortem, cum ei allatus eſſet cicutæ calix, interrogatuſque, nū quid ad filium vellet dicere. *Ego*, inquit, *tibi fili mando; rogoque ne quid Athenienſibus harum rerum memoria*

In lib de S. Ioſeph. c. 1.

1. Reg. 24.

Plutarch. in Phocio.

moria iraſcaris, ſed iniuriam mihi illatam planè obliuiſcaris. Talis & Iulius Cæſar, de quo Cicero eius mores extollens, dixit, quod *nihil obliuiſci ſoleret, niſi iniurias.* *Dicebat hoc*, ait Auguſtin. *tam magnus laudator aut tam magnus adulator: Sed ſi laudator, talem Cæſarem nouerat; ſi autem adulator, talem eſſe debere, oſtendebat.* Saluſtius de antiquis Romanorum moribus loquens, ait, quod *accepta iniuria, ignoſcere malebant, quam perſequi.* De iiſdē illud elogium ext: *Ignoſcendo creuiſſe.* Dicebat Cato ſenior ſe omnibus peccantibus ignoſcere, præterquam ſibi; Multum diſſimilis illi Mæuio, qui carpens alios, omnia ſibi condodonabat.

Epiſt. 5.

In Catil.

Tentationem iræ atque vindictæ dicit Auguſtin. eſſe *horrendam ac periculoſiſſimam. Quando*, inquit, *nobiſcum agitur, vt vindicemus nos, ira exaſperatur, ac ſitiendet homo vindicari. horrenda tentatio. Vnde enim accepturus veniam fueras pro cæteris delictis, hoc perdis; Si quid alijs ſenſibus, alijs cupiditatibus peccaueras, hinc erat ſanandum, quia dicturus eras, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Qui te inſtigat vt vindiceris, perdet tibi quod dicturus eras, Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Illo perdito cuncta tenebuntur, omninò nihil dimittitur. Pugnate ergo cum corde veſtro, quantum poteſtis, & ſi videritis irā veſtrā ſtare aduerſum vos, rogate contra illā Deum, faciet te Deus victorē tui, faciet te Deus victorē nō forinſecus inimici tui, ſed intrinſecus animi tui; aderit.n. & faciet.* Et alibi; *Quicunque*, inquit, *verbo vel facto aliquē læſerit, meminerit ſatisfactione quantocyus curare quod fecerit, & ille qui læſus eſt ſine diſceptatione dimittere. Si autem inuicem ſe læſerint, inuicem ſibi debita relaxare*

Serm. 1. de Orat. Dom.

Ibid. Aug.

Epiſt. 109.

relaxare debebunt, propter orationes veſtras, quas vtique quantò crebriores habetis, tantò ſaniores habere debetis. Quæ tametſi Religioſis ſcripſerit Auguſtin. ad omnes tamē omninò Chriſtianos pertinent.

Imò etiam qui publica authoritate fungūtur, decet, non odio hominis, aut carnali aliqua cupiditate, ſed zelo iuſtitiæ, & æquitate duci ad noxios puniendum. Decet enim illos ſuipſorum meminiſſe, ſeque ipſos cogitare eſſe peccatores, vt iuſtitiam in alios neceſſariam, non ſæuiendo exerceant, ſed humana commiſeratione adhibeant. *Nam ſic cogitata infirmitate communi*, ait Auguſtin. *& accuſatorius dolor, & iudicatorius rigor frangitur; ſic cadit ſæuitia, tremente conſcientia.* Meritò quidam ait optandum, vt qui Reipubl. præſunt, legum ſimiles ſint, quæ ad puniendum non iracundia ſed æquitate ducuntur. Refert D. Gregor. in Dialog. de quodam ob eam cauſam damnato, quod ad pœnas etiam iuſtè inferendas, magis crudelitatis deſiderio, quam publico zelo motus eſſet. Seneca dixit, *In vindicandis peccatis hæc tria ſecutam eſſe legem, quæ Princeps quoque ſequi debeat; aut, vt eum quem punit, emendet; aut vt pœna eius cæteros meliores reddat; aut ſublatis malis, ſecuriores cæteri viuant*, Declarat etiam D. Auguſtin. Quomodo iuſtus quiſque velit de inimicis ſuis vindicari. *Quia*, inquit, *& magis cupit inimicum ſuum corrigi, quam puniri; & cum in eum videt à Domino vindicari non eius delectatur pœna, quia non eum odit: ſed Diuina iuſtitia, quia Deum diligit. Denique ſi in hoc ſeculo in eum vindicatur, vel pro illo etiam lætatur ſi corrigitur; vel certè pro*

Epiſt. 54.

Lib. 4 Dial. cap. 36.

Lib. 1. de Clementia.

In Pſal. 78.

pro alijs, vt eum timeant imitari. Ipſe quoque ſit melior, non ſupplicio ipſius odia ſua paſcendo, ſed errata emendando. At per hoc de beneuolentia eſt, non de malitia quod lætatur iuſtus cum viderit vindictam, & manus ſuas lauat, id eſt, opera ſua mundiora efficit, in ſanguine, id eſt, exitio peccatoris: ſumens inde non mali alieni gaudium, ſed diuinæ admonitionis exemplum. Si autem in futuro ſeculo, vltimo Dei iudicio vindicetur, hoc ei placet, quod Deo, ne benè ſit malis; ne piorum præmijs perfruantur. Quod vtique iniuſtum eſt, & à regula veritatis quam iuſtus diligit, alienum. Sic Auguſt.

Li. 5. Moral. cap. 31. Duos modos tradit S. Gregor. (vt etiam hoc addam) quibus fracta poſſidere animum ira deſueſcit. Primus eſt, vt *mens ſollicita, antequam agere quodlibet incipiat, omnes ſibi quas pati poteſt, contumelias proponat, quatenus Redemptoris ſui probra cogitans, ad aduerſa ſe præparet. Quæ nimirum venientia tantò fortius excipit, quantò ſe cautius ex præſcientia armauit. Qui enim improuidus ab aduerſitate deprehenditur, quaſi ab hoſte dormiens inuenitur, eumque citius inimicus necat, quia non repugnantem perforat. Nam qui mala imminentia per ſollicitudinem prænotat, hoſtiles incurſus quaſi in inſidijs vigilans expectat: & inde ad victoriam valenter accingitur, vnde inſciens deprehendi putabatur. Solerter ergo animus ante actionis ſuæ primordia, cuncta debet aduerſa meditari, vt ſemper hæc cogitans, ſemper contra hæc thorace patientiæ munitus, & quicquid acciderit, prouidus ſuperet, & quicquid non acceſſerit lucrum putet.* Secundus ſeruandæ manſuetudinis modus eſt, vt *cum alienos exceſſus aſpicimus, noſtra, quibus in alijs exceſſimus, delicta cogitemus. Conſiderata quippe infirmitas propria, mala nobis excuſat aliena. Patienter namque illatam*

iniuriam

iniuriam tolerat, qui piè meminit, quod fortaſſe adhuc habeat, in quo debeat ipſe tolerari. Et quaſi aquâ ignis extinguitur, cum ſurgente furore animi, ſua cuique ad mentem culpa reuocatur, quia erubeſcit ſibi peccata non parcere, qui vel Deo, vel proximo, ſæpe ſe recolit parcenda peccaſſe. Hactenus Gregor.

MONITVM XXIV.

Non in contentione & æmulatione.

Roman. 13.

INuidia, inquit Auguſtin. *eſt odium felicitatis alienæ.* Eſt ergo mors charitatis, quæ, vt ait Apoſtol. *non æmulatur*, id eſt, non inuidet alijs ſua bona, nec terrena, nec ſpiritualia: ſed qui diligit proximum, gaudet de bono proximi, iuxta mandatum Apoſtoli, *Gaudete cum gaudentibus.* Contra, qui non diligit proximum, ſed tantũ ſuis commodis ſtudet, reliquos excellere cupiens, inuidet proximo, id eſt, triſtatur de bono eius; ſicut ait Poeta, In pſal. 104 1. Cori. 13.

Inuidus alterius rebus macreſcit opimis. Horat.

Huius mali originem explicat Apoſtol. cum ait, *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem inuidentes.* Et alibi: cum dixiſſet, *Charitas non æmulatur; velut ſi cauſam quæras, vnde fiat, vt non æmuletur, continuò ſubdit, Non inflatur; quaſi dicat, Ideo non habet inuidentiam, quia nec ſuperbiam*, inquit D. Auguſtin. *Superbiam enim ſequitur* Galat. 5. 1. Cor. 13. De S. Virg. cap. 31.

inui-

inuidentia, tanquam filia pediſſequa. Eam quippe continuò parit ſuperbia, nec vnquam eſt ſine tali prole, atque comite; quibus duobus malis, id eſt, ſuperbia & inuidentia, Diabolus praeeſt. Et alio loco idem S. Auguſt.
Epiſt.54. cum dixiſſet ex Apoſtolo. Non in contentione & æmulatione, ſubdit, *Horum morborum mater eſt ſuperbia, & humana laudis auiditas.* Numerat
Galat.5. autem Apoſtolus inuidiam inter ea peccata, quæ hominem excludunt à regno Dei. Ac tantò grauior eſt inuidia, quantò maius eſt bonũ, quod quis alteri inuidet; ſicut & odium tantò eſt grauius, quantò grauius eſt malum, quod quis optat proximo. De illa dicit D. Ignat.
In epiſt. ad Heronem. *Inuidiam caue, author eius eſt Diabolus, & ſucceſſor ipſius Cain, fratri inuidens, & inuidia homicidium perpetrans.*

Inuidia autem, ait D. Hieronym. *quæ felicitate*
In cap.5. ad Galat. *aliena torquetur, in duplicem ſcinditur paſſionem; Cum aut inuidus ipſe eſt aliquid, in eo, in quo alium eſſe non vult; aut alium videns eſſe meliorem, dolet ſe ei non eſſe conſimilem, malletq; alterum non eſſe tam excellentem.*
Lib.4.ca.2. De Cæſare & Pompeio dicit Florus; *Nec hic ferebat parem, nec ille ſuperiorem.* Ipſe Cæſar cauſam
Lib. 1 de bello Ciuili. diſſidij inter ipſum & Pompeiũ, ait fuiſſe, quod *Pompeius neminem ſecum exæquari volebat.* Et de Cæ-
Plutarch. de Cæſare. ſare narratur, ſolitum eſſe dicere, *Malle ſe primũ in parua ciuitate eſſe, quam ſecundum in magna.* Cli-
Iuſt. lib. 12. hiſtor. tum amicum optimũ occidit Alexander, quod *memoriam Patris tueretur, eiuſque res geſtas laudaret,*
Idem li.11. *cum ipſe ſe Patri præferret.* Et Dario Regi petenti ab eo, vt cum eo regnum partiretur, dixit ſe præſtaturum, *ſi ſecundus ſibi non par haberi vellet; Mundum non poſſe regi duobus Solibus, ſic nec duobus*

Regibus

Regibus. Quam multa nobis inuidorum exempla ſuppeditat Scriptura S. Cum Abel fratrem innocentem occidit Cain, inuidiæ furijs agitatus; Sic Ioſeph venditus à fratribus, & ab eis ſemper malè habitus; Sic denique Chriſtus à Pilato occiſus, per inuidiam ei à Iudæis traditus. Geneſ.4. 1. Ioan. 3. Geneſ.37. Matth 27.

Vt ad diuiſionem D. Hieronym. redeamus; Prioris generis inuidia laborant illi, qui ſua dona alijs communicare nolunt, vt ipſi ſcilicet excellentiores maneant. Quibus omninò diſſimilis erat Sapiens, qui confidenter de ſe-ipſo dicebat; *Quid ſit Sapientia, & quo modo facta ſit, referam, & non abſcondam à vobis Sacramenta Dei, ſed ab initio natiuitatis inueſtigabo, & ponam in lucem ſcientiam illius, & non pratetibo veritatem; neque cum inuidia tabeſcente iter habebo; quoniam talis homo non erit particeps Sapientiæ*. Et rurſum; *Sapientiam ſine fictione didici, & ſine inuidia communico, & honeſtatem illius non abſcondo*. D. Auguſtin. in Confeſſion. *Multum tibi, Domine, diſplicent, ſibiplacentes, aut de non bonis tanquam bonis, aut de bonis tuis, quaſi ſuis, aut ſicut de tuis, ſed tanquam ex meritis ſuis; aut ſicut ex ſola gratia, non tamen ſocialiter gaudent, ſed ea alijs inuident*. Secundi generis inuidia perpetuò cruciatur Diabolus, ex quo ab Angelorum ſocietate excidit. Vnde adhuc homini ſtanti inuidens, eum pertraxit in lapſum, & omnes omninò ſecum in æternam mortem præcipitare conatur. *Inuidia Diaboli*, ait Sapiens, *mors introiuit in orbem terrarum; imitantur autem illum qui ſunt ex parte illius. Quia ſuperbus eſt Diabolus*, inquit D. Auguſtin. *ideo inuidus, & omne corpus ipſius, ta-* Sap. 6. Sap 7. Li. 10, c. 39 Sap. 2. In pſal. 58. 129.

serm.4.de Collect. *lium corpus eſt; fieri enim non poteſt, vt ſuperbus non inuideat.* Et D. Leo; *Diabolus*, ait, *primum ſuperbus vt caderet; deinde inuidus, vt noceret. Quia in veritate non ſtetit, totam vim ſuam in mendacio collocauit, omniaq́ deceptionum genera de hoc venenatiſſimo artis ſuæ fonte produxit; vt ab illo bono quod ipſe propria elatione perdiderat, ſpem humanæ deuotionis excluderet, eoſq́ in conſortium damnationis ſuæ traheret, ad quorum ipſe reconciliationem pertinere non poſſet.*

Ex primo genere inuidiæ ad ſecundum deuenitur; Qui enim alijs ſua communicare non vult, vt ipſe maior appareat, dignus eſt perdere quæ habet, iuxta ſententiam Saluatoris; Matth.25. *Tollite ab inutili ſeruo talentum, & date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti*, id eſt, interprete D. Auguſtin. Li 1.c.1.de doct.Chriſt *cum benignitate vtenti eo quod accepit, dabitur, & abundabit; ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Veritas tua, Domine*, ait Auguſtin. In Conf. li. 12.ca.25. *nec mea eſt, nec illius, aut illius, ſed omnium noſtrum, quos ad eius communionem publicè vocas, terribiliter admonens nos, vt nolimus eam habere priuatam, ne priuemur ea.* Et rurſum; De vera relig cap.8. *Hæc eſt lex Diuinæ prouidētiæ, vt nemo à ſuperioribus adiuuetur ad cognoſcendam & percipiendam gratiā Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuerit.* Et iterum; De ſer. Do. in monte. *Eſt iuſtum conſilium, vt qui ſe à potentiore adiuuari velit, adiuuet & inferiorem, in quo eſt ipſe potentior.* Quando igitur ſuperbus perdito ſuo bono miſer efficitur, inuidet alijs quod æquè miſeri non ſint, vt in Diabolo contigiſſe videmus. In pſal. 76. Ideo inquit D. Auguſtin. *Cum Diabolo & angelis eius nulla concordia, ipſi nobis inuident regnum cælorū; Miteſcere omninò erga nos non poſſunt, plus illi vigilant*

ad

ad decipiendum, quam ego ad me cuſtodiendum. Et in æternum damnatorum eſt inuida illa vox: *Ecce quomodo computati ſunt* (electi) *inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt.* Et in pſal. dicitur. *Peccator videbit* (iuſtum in gloria) *& iraſcetur, dentibus ſuis fremet & tabeſcet.* Sap. 5. Pſal. 111.

Quanta autem mala adferat Superbia & inuidia, mater & filia, non facile eſt dicere. Vna Superbia eſt, quam iure omnium hæreticorum Matrem eſſe cenſuit S. Auguſtin. Vnde & D. Petrus; *Sibi placentes, ſectas non metuunt introducere.* &c. Et S. Paulus; *Inſtabunt*, inquit, *tempora periculoſa.* Sed vnde? *Et erunt homines ſeipſos amantes, elati, ſuperbi, &c.* Similiter eius proles inuidia pietatem infeſtiſſime perſequitur. D. Cyprianus; *Hinc*, inquit, *vinculum pacis rumpitur, hinc charitas fraterna violatur; hinc adulteratur veritas, ſcinditur vnitas, ad hæreſes & ſchiſmata proſilitur; dum obtrectatur Sacerdotibus, dum Epiſcopis inuidetur, dum quis aut quæritur ſe non potius ordinatum, aut dedignatur alterum ferre præpoſitum.* &c. Videtur etiam Iudas in epiſtola originem hæreſeon poſuiſſe, cum ait; *Væ illis qui in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effuſi ſunt, & qui in via Core perierunt.* Quibus verbis primo notatur inuidia, cuius ſtimulis & facibus Cain in paricidium eſt incitatus. Deinde Auaritia, cuius cupiditas Prophetæ Balaam obturauit oculos & cæcauit. Poſtremò, ſuperbia quæ aduerſus Moyſen & Aaron Leuitas quondam erexit

Cont. epiſt. Funda. c. 6. 2. Pet. 1. 2. Timot. 3. Ser. de zelo & liuor. Iudas in ep. Geneſ. 4. Num. 22. Num. 16.

Conuenientiſſimè autem ordinauit Dominus, vt qui per inuidiam imitantur Diabolum & Cain, ſuiipſorum, ſicut & illi ſint tor-

In epiſt. ad Aſellam. Sap.6. Prou. 14.

tores. *O Sathanæ calliditas*, ait D. Hieronym. *ſemper ſancta perſequens. O Inuidia primum mordax tui.* Hinc & Sapiens; *Inuidiam tabeſcere* dicit. Et alibi; *Putredo oſſium, inuidia.* quia tanto ſe cruciatu affligunt inuidi, vt etiam robuſtiſſima quæ habent, cuiuſmodi ſunt, oſſa in corpore putrefaciant. Vnde ait idem Hierony. *Pulchrè quidam dixit. Iuſtius inuidia nihil eſt, quæ protinus ipſum authorem rodit, excruciatq; animum.* Et D. Cyp. in libro de zelo & liuore, valdè optimo inquit ibidem Hieron. *Qualis eſt*, ait, *animæ tinea, aut quæ cogitationum tabes, pectoris quanta rubigo, zelare in altero vel virtutem eius vel felicitatem, id eſt, odiſſe in eo vel merita propria vel beneficia diuina, in malum proprium bona aliena conuertere, aliorum gloriam ſuam facere pœnam, & velut quoſdam pectori ſuo admouêre carnifices, cogitationibus & ſenſibus ſuis adhibere tortores, qui ſe inteſtinis cruciatibus lacerent, qui cordis ſecreta maleuolentiæ vngulis pulſent. Non cibus talibus lætus, non potus poteſt eſſe iucundus, ſuſpiratur ſemper & ingemiſcitur, & doletur. Dumque ab inuidis nunquam liuor exponitur, diebus ac noctibus pectus obſeſſum ſine intermiſſione laniatur.* &c.

In cap. 5. ad Galat.

De zelo & liuore.

MONI-

MONITVM XXV.

Seruite Domino in lætitia.

Pſalm. 99.

TRibus modis Deo ſeruiendum, Hilariter, Prudenter, Fortiter. Hilariter, quia opus virtutis ſeu iuſtitiæ, quo Deo ſeruitur exercẽdum eſt, non ex triſtitia aut neceſſitate, ſed cũ hilaritate & gaudio ſpiritus. *Hilarem enim datorem diligit Deus*, ait Apoſtol. *Nemo inuitus bene facit*, ait Auguſtin. *etiamſi bonum eſt quod facit.* Et Proſper; *Cum bonum operaris, hilaris operare: nam ſi quid boni triſtis feceris, fit de te magis quam facis. Seruite Domino*, ait Propheta, *in lætitia.* Et Apoſtol. *Qui miſeretur, in hilaritate.* Et rurſum; *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati; ita nũc exhibete mẽbra veſtra ſeruire iuſtitiæ*, id eſt, inq. Aug. *Quemadmodum ad peccandum nullus vos cogebat timor, ſed ipſius libido voluptasq; peccati, ſic vos ad iuſtè viuendum non ſupplicij metus vrgeat, ſed delectatio charitasq; ducat iuſtitiæ.* Malum eſt ergo in rebus Dei cum tepore & tædio verſari. Languor iſte eſt animi noxius & periculoſus. *Sicut enim*, inquit S. Aug. *corpori noxium eſt corpoream eſcam non poſſe percipere, ita animæ periculoſum eſt, ſpiritales delitias faſtidire.* Quod periculum animaduertens Propheta, ait; *Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis.* Et de alijs; *Omnem eſcam abominata eſt anima eorum, & appropinquauerunt vſque ad portas mortis.* Moxque & illi aduertentes

2 Corin. 9. Li. 1. Conf. cap. 12. Sent. 112. Pſalm. 99. Roman. 12. Roman. 6. Epiſt. 144. Sent. 10. apud Proſp. Pſalm. 118 Pſal. 106 & ibi Auguſt

periculum; *Clamauerunt*, inquit, *ad Dominum, cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum liberauit eos.* Similiter & peccare iuſtum aſſerit Auguſtin. quando ei per infirmitatem animæ ſurrepit tędium in ipſa beneficentia qua conſulit proximo, vel cum minus ſufficitur neceſſitatibus aliorum, vel parum in eis proficitur; quo tædio fuſcetur hilaritas, in qua datorem diligit Deus. Surrepit autem tantò magis, quantò minus quiſque; & tantò minus quantò magis quis profecerit. Contra quod tædium ac triſtitiam mandat Apoſtol. *Gaudete in Domino ſemper.* Et, *Regnum Dei eſt iuſtitia, & gaudium, & pax in Spiritu Sancto.*

De perfect. iuſtit.

Philip 4.

Rom. 14.

Deinde Deo ſeruiendum prudenter. Atq; hæc prudentia duo excludit, primò, infidelitatem & ſuperſtitionem; Præſupponit enim vera virtus ſeu iuſtitia, qua Deo ſeruitur, veram fidem, *Iuſtus enim ex fide viuit*, inquit Apoſtol. Et, *Fides prima datur*, ait Auguſtin. *vt per illam cætera quæ ad iuſtitiam & vitam pertinent, impetrentur.* Dicit idem Auguſtin. de doct. Chriſt. *Titubabit fides ſi Diuinarum Scripturarum vacillat authoritas. Porrò fide titubante charitas etiam* (quæ & iuſtitia) *ipſa langueſcit. Nam ſi à fide quiſque ceciderit, à charitate etiam neceſſe eſt cadat.* Non enim poteſt diligere quod eſſe non credit. Aut quomodo diligit eũ aut recte ſeruit ei, cui loquenti ſiue per ſe, ſiue per alios, miniſtros videlicet ſuos, non credit? *Charitas omnia credit.* ait Apoſtol. *ſed Deo*, inquit Auguſt. etiamſi ea dicat, quæ ſenſum omnem & rationem excedunt. De homine dicitur. *Nolite omni ſpiritui credere.* Et, *Qui facilè credit, leuis eſt*

Roma. 1.
Hebr. 10.
De prædeſt. Sancto. c. 7.
Li. 1. c. 37.
1. Cor. 13.
1. Ioann. 4.

eſt corde. Quæ ſibi quiſque facilia captu putat, æquo animo accipit ait D. Auguſtin. *Supra ea, veluti ficta pro falſis ducit. Tu noli eis eſſe ſimilis. Fides enim eſt argumentum rerum non apparentium*, inquit Apoſt. id eſt, certus aſſenſus eorum quæ nec ſenſu, nec ratiocinatione, nec experientia comperta habentur. *Diſputantur hæc latius*, ait Aug. *ſed intellectui fides aditũ aperit, infidelitas claudit.* Deinde hæc prudentia excludit indiſcretionem & immoderationem etiam in rebus bonis. *Virtutes eſſe moderatas, immoderatas autem fieri vitia etiam Philoſophi dixerunt*, inquit Hieronym. Vnde & illud eſt Comici, *Ne quid nimis*. Et noſter etiã Sapiens dixit; *Noli eſſe iuſtus multum*. Et Poetæ dixerunt;

Epiſt. 3. ad Voluſ. Hebr. 11. In epiſt. ad Demetriad. Hor. libr. 1. epiſt. 6.

Inſani Sapiens nomen feret, æquus iniqui,
Vltra quam ſatis eſt virtutem ſi petat ipſam.

Et,

Eſt modus in rebus, ſunt certi denique fines,
Quos vltra citraque nequit conſiſtere rectum.

Diſcretio, ait D. Bernar. *eſt moderatrix & auriga virtutum, affectuum, morum; omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit, & decorem, & perpetuitatem. Tolle hanc, virtus, vitium erit.* Pulchre D. Ambr. *Prudenter ſibi ſeruiri vult Deus, non vt nimietate ſua debiles fiant, & poſtea medicorum ſuffragia requirant. Temperandum eſt enim, vt ſi fieri poteſt, cœptum obſequium gradatim proueh atur, quam per inconſiderantiam minuatur. Intemperantia enim ipſam animã inquietam facit, vt cum de infirmitate ſollicita eſt, non tantũ deditа ſit Diuinis officijs.* Timotheus Apoſtoli diſcipulus non natura, ſed virtute abſtemius erat, & ex nimia abſtinentia videtur incidiſſe in iſtas infirmitates, de quibus Apoſtolus ad eum; *Noli*

Ser. 49. in Cant. In 1. cap. 1. ad Timoth. 1. Timot. 5.

adhuc aquam bibere; ſed modico vino vtere, propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Quem idcirco *nimium corporis caſtigatorem* vocat Auguſtinus. Qui & ad Bonifacium ſcribens, *Exerce*, inquit, *ieiunia, quantum ſine læſione valetudinis fieri poſſunt.* Et ad Probam; *Sumenda iſta, in quantum valetudinem non perturbant.* In veteri teſtamento omnibus ſacrificijs adhiberi debebat ſal, condimentum ciborum, vt ſapiant, placeant: ſic diſcretio virtutibus, condimentum operum vt Deo ſint accepta. Prudenter ergo ſeruit Deo, qui ab Eccleſiaſtici ſenſus puritate, nulla deuiat veriſimilitudine; & qui diſcretionis metã nulla ſuperſtitione, vel leuitate, vel ſpiritus feruentioris vehementia deſerit.

Epiſt. 121. ca. 3.
Epiſt. 70.
Epiſt. 121. ibid.

Denique Deo ſeruiendum fortiter, quod fit, quando nec blanditijs nec minis adduci homo poteſt, vt virtutem vel iuſtitiam deſerat. *Cui*, inquit D. Aug. *donatur à Deo ſuauitas, ſeu boni delectatio, vel charitas, profectò inſtanter orare debet, quo tantum ſibi augeatur hoc donum, vt non ſolum pro illo contemnat delectationes cæteras, ſed etiam pro illo quaſlibet perferat paſſiones; ita ſuauitati ſalubriter additur diſciplina. Non enim quantulacunque ſuauitati ſeu bonitati, hoc eſt, charitati ſanctæ poſcenda eſt, & obtinenda, ſed tam magna, vt ſub eius preſſura non poſſit extingui, ſed ſicut ingens flamma ſub impetu venti, quantò magis reprimitur, tantò ardentius excitari.* Sic & D. Proſp. *Eſt*, inquit, *amor, qui poteſt alio amore ſuperari; & ſæpè dilectio Dei ex mundi dilectione marceſcit; niſi ad eum feruorem Spiritu Sancto inflammante proficiat, qui nullo extingui frigore, nullo poſſet tepore languere.* De tali dilectione dicitur in Cantic.

In pſa. 118. con. 17.
Lib. 2. de voc. gent. ca. 11.
Cantic. 8.

Fortis

Fortis vt mors dilectio. Quomodo enim mors, quando venit, ait D. Aug. *reſiſti ei non poteſt, quib-ſlibet artibus & medicamentis occurras, quia mortalis es natus; Sic contra violentiam charitatis mundus nihil poteſt. Econtrario enim data eſt ſimilitudo; quomodo enim mors violentiſſima eſt ad auferendum, ſic charitas violentiſſima eſt ad ſaluandum.* Talis fuit charitas Apoſtoli Pauli, qui dixit; *Ego non ſolum alligari, ſed & mori paratus ſum pro nomine Domini.* Talis & D. Stephani, de quo S. Fulgentius, quod *Charitatem pro armis habebat, & per eam vbique vincebat; per eam ſæuientibus Iudæis non ceſſit, & cum gaudio lapides accepit.* Talis fuit charitas D. Laurentij, de quo D. Leo ad Tyrannum; *Flammis tuis ſuperari charitatis Chriſti flamma non potuit: Segnior fuit ignis, qui foris vſsit, quam qui intus accendit.* Talis eſt charitas electorum omnium, in quorum perſona dicit Paulus; *Quis nos ſuperabit à charitate Chriſti? Tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an gladius? an fames? an nuditas? an periculum? ſicut ſcriptum eſt, Quoniam propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus, ſicut oues occiſionis.*

In pſal. 47.

Actor. 21.

In ſer. de S. Steph.

In ſer de S. Laur.

Rom. 8.

Quam multos parentes filij prohibebant mori? inquit S. Aug. *Sicut legimus & nouimus in paſſione B. Perpetuæ: facta ſunt iſta, ſed lachrimæ quantalibet, & quantolibet impetu fluerent, quomodo ardorem charitatis extinguerent?* Sic & liberi S. Paulæ viduæ prohibebant eam proficiſci ad loca ſancta; *Paruus Toxotius,* ait D. Hieronym. *ſupplices manus tendebat in littore; Ruffina iam nubiles, vt ſuas expectaret nuptias tacens fletibus obſecrabat; Tamen illa ſiccos in cœlum tendebat oculos, pietatem in filios, pietate in Deum ſuperans, & amorem filiorum, maiore in Deum amore*

In pſa. 47.

In Epitaph. Paulæ.

Digitized by Google

2.Mach.7. *contemnens.* Inſigni ſanè fortitudinis exemplo, omnes pios inſtruentes quanti facienda ſit iuſtitia, quæ Diuinarum legum obſeruatione continetur, vſi ſunt Machabæi ſeptem fratres; E quibus qui tertio loco paſſus eſt, cum linguam iuſſus amputandam protuliſſet, dixit; *E cœlo iſta poßideo, ſed propter Dei leges, nunc hæc ipſa deſpicio, quoniam ab ipſo ea me recepturum ſpero. Sic*
Epiſt.144. *enim amanda eſt iuſtitia,* inquit Aug. *vt ab eius operibus etiam pœna corporis nos cohibere non debeant, atque inter manus crudelium inimicorum luceant opera noſtra*
Matth.6. *coram hominibus, vt quibus placere poßint, glorificent patrem noſtrum qui in cœlis eſt.*

MONITVM XXVI.

Erat Suſanna pulchra nimis, & timens Deum, parentes enim illius erudierant eam ſecundum legem Moyſi.

Dan. 13.

LAudatur hic Suſanna, laudantur & eius parentes. Ipſa primò laudatur à pulchritudine corporis, quæ etiam Dei donum eſt, ex
Li.4. Conf. cap.11. quo prædicandus. Vnde D. Aug. *Si placent corpora, Deum ex illis lauda, & in artificem eorum retorque amorem, ne in his quæ tibi placent, tu ei diſpliceas.* Eſt
Apuleius. ergo donum, ſed fluxum ac fragile. Apuleius de

de forma, *Exſpecta pauliſper, & non erit*; imò modica infirmitate corrumpitur, ac defœdatur.

Res eſt forma fugax, ait Seneca, *quis ſapiens bono Confidat fragili?* Seneca in Hippol.

Et alius Poeta; Ouidius.

Forma bonum fragile eſt, quantumq́; accedit ad annos,
Fit minor, & ſpacio carpitur illa ſuo:

Omnis caro fœnum, ait Propheta, *& omnis gloria eius vt flos fœni.* Vbi D. Hieronym. *Pulchra mulier, qua adoleſcentulorum poſt ſe greges trahebat, arata rugis fronte contrahitur, & qua prius amori, poſtea faſtidio eſt. Quod & egregius apud Græcos Orator ſcribit, ſpeciem corporis aut tempore deficere, aut languore conſumi.* Hinc & de Helena apud Ouidium dicitur; Iſa.40. Hieron. in illum loc. Libr.13. Metam.

Flet quoque vt in ſpeculo rugas conſpexit aniles
Tyndaris, & ſecum cur ſit bis rapta requirit:
Tempus edax rerum, tuq́; inuidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis. &c.

Bonum eſt ergo forma, ſed fragile.

Deinde etiam periculoſum, quod formoſa plures habeat ſuæ pudicitiæ inſidiatores, & ex forma *Concupiſcentia quaſi ignis exardeſcit*, inquit Sapiens. Vnde D. Baſil. *Deformitatem*, ait, *optimum eſſe caſtitatis præſidium.* Et de S. Sotere virgine, inquit S. Ambroſ. *Cum eius decora facies verberibus fœdaretur, gaudebat diſpendio pulchritudinis, auferri periculum integritatis.* Et legimus fœminas Gentiles & Chriſtianas, ſeipſas defœdaſſe ac detruncaſſe, ſeruandæ caſtitatis cauſa. *Pulchra mulier*, ait D. Hieronym. ex Theophraſto, *citò adamatur; difficile autem cuſtoditur, quod plures amant.* Eccleſ.9. De vera Virginit. In exhort. ad Virg. Li.1. in Iouinia.

mant. Nihil tutum, in quod totius populi vota conſpirant. Alius forma, alius ingenio, alius facetijs, alius liberalitate ſollicitat. Aliquo modo, vel aliquando expugnatur, quod vndique laceſſitur.

Ouid. *Non honor eſt, ſed onus*, inquit Poeta, *ſpecies læſura ferentes,*
Lis eſt cum forma magna pudicitiæ.

Et alius;

Iuue. sat. 10 *Sed vetat optari faciem Lucretia qualem*
Ipſa habuit; cuperet Rutila Virginea gibbum
Accipere, atque ſuam Rutilæ dare. Filius autem
Corporis egregij miſeros, trepidoſque parentes
Semper habet: Rara eſt adeò concordia formæ
Atque pudicitiæ, ſanctos licet horrida mores
Tradiderit domus.

Sæpè ergò contingit, vt deformis ſit hoſpes in pulchro domicilio, fœda anima in formoſo corpore, vt locum habeat illud Poetæ,

Hora. in ep. *Introrſus turpis, ſpecioſus pelle decora.*

Apud Gell. alij Antiſtheni tribuunt. Vnde & Bias Philoſophus, adoleſcenti petenti cuiuſmodi vxor ducenda eſſet, Reſpondit, *Si formoſam duxeris communem habebis; ſi deformem, habebis pœnam.* Suadebat ergo media ſtataque forma ducendam, quæ nec faſtidium viro moueret ob deformitatem, nec ob inſignem formam peteretur ab alijs. Non tamen volumus dicere, omnes formoſas eſſe inhoneſtas, ſed periculum quod in forma eſt, oſtendimus; ideoque in maiorem laudem cedit Suſannæ, quod cum eſſet formoſiſſima, eſſet etiam pudiciſſima, ſic vt corporis decore ac dignitate, veluti pulchro indumento, animi pulchritudo ve-

do veſtiretur; quod de Nepotiano ſuo dixit Hieronymus. In Epitaph. Nepot.

Secundò, laudatur Suſanna à timore Dei, quæ eſt animi pulchritudo. Eſt autem hic timor filialis, ſollicitudo non peccandi, non offendendi Deum. Offenditur autem duobus modis, vel faciendo malum quod prohibet, vel omittendo bonum quod præcipit. Vnde duo officia Timoris Domini, declinare à malo, & facere bonum, vt eſt apud Pſalmiſtam. Pſalm. 33. Vnde & Tobias ad filium; *Multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum*; & hoc quaſi explicans, addit, *Et receſſerimus ab omni peccato & fecerimus benè.* Tob. 4. *Eſt timor in bonis, eſt & in malis*, ait S. Proſp. *Hi timent, quia peccauerunt; illi timent, ne peccent; ibi formido eſt de ſupplicio, hic ſollicitudo de præmio.* In Epiſt. ad Demetriad. Et D. Aug. *Qui non amat, timet ne pereat; qui amat, timet ne diſpliceat: illum timorem charitas foras pellit, cum illo introcurrit.* De s. Virg. cap. 7. De hac ſollicitudine Apoſtol. ad Rom. *Sollicitudine non pigri.* Rom. 12.

Ait Propheta, *Indicabo tibi ô homo, quid ſit bonum, & quid Dominus requirat à te. Vtique facere iudiciũ, & diligere miſericordiam, & ſollicitum ambulare cũ Deo tuo.* Mich. 6. Primum ad ipſum hominẽ pertinet, vt iudicet ſeipſum, & cũ inuenit peruerſum, caſtiget ſe & corrigat, non blandiatur ſibi. *Si .n. noſmetipſos diiudicaremus, non vtique iudicaremur*, ait Apoſtol. & Aug. 1. Corin. 11. *Peccata, ſiue parua ſiue magna, impunita eſſe non poſſunt, quia aut homine pœnitente, aut Deo iudicante plectuntur. Ceſſat autem vindicta Diuina, ſi conuerſio præcedat humana: Amat enim Deus confitentibus parcere, & eos qui ſemetipſos iudicant, non iudicare.* Apud Proſ. ſent. 210. *Bonũ iudicium, quod me diſtricto illi, Diuinoq; iudicio* Ser. 55. in Cant.

iudicio ſubducit & abſcōdit, ait D. Ber. Secundū ad proximum pertinet, vt eius miſereamur, quomodo poſſumus, in hilaritate; non ex neceſſitate, aut in triſtitia. *Qui miſeretur*, inquit Apoſt. *in hilaritate: hilarem enim datorem diligit Deus.* Nemo autem eſt, quin poſſit ac debeat aliquam miſericordiam præſtare proximo, vel adiuuādo, vel conſulendo, monendo, hortando, corripiendo, ſufferendo, docendo, conſolando, dimittendo, orando. &c. Tobias ad filium, *Quomodo potueris, eſto miſericors.* Et Petrus Apoſtolus; *Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtret.* Tertium, Deum concernit, vt ſimus ſolliciti cum eo ambulare. Hoc in laudem dicitur Patriarcharum, Enoch & Noe, quod *ambulauerunt cum Deo*. Homo ex natura corrupta Deo, eiuſque præcepto contrarius eſt; Vnde queritur Iob, *Quare me poſuiſti contrarium tibi?* Et dicit Apoſtolus, *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Debet ergo eſſe ſollicitus, vt, opitulante gratia, cum Deo ſuo ambulet; id eſt, ei per omnia conſentiat. Contra Deum ambulant mali, qui ab eo diſſentiunt, affectu, deſiderio, opere: Deus vult caſtitatem, illi eligunt impudicitiam; Deus exigit humilitatem, illi ſuperbi ſunt; Deus iubet propria dare, illi rapiunt aliena. & ſic in alijs. Erat ergo Suſānna timens Deum, eumque timorem oſtendit, quando maluit grauiſſimam ſubire infamiam, mortem ipſam oppetere, quam Deum offendere, conſentiendo impuris nebulonibus, ad impudicitiam, Matronam honeſtiſſimam ſollicitantibus.

Vide Aug. in pſ. 36. conc. 2. Ser. 45. in Nou.

Tob. 4.

1. Pet. 4.

Gen. 5 & 6.

Iob 7.

Roman. 7.

Parentes

Parentes verò Suſannæ in eo prædicantur, quod erudierũt filiam ſuam ſecundum legem Moyſi. Atque in eo maximè laus eſt parentum omnium erudire liberos ſecundum legẽ Domini. *Bonum enim eſt viro, cum portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua*, ait Propheta; Rationẽ reddit Sapiens; *Adoleſcens enim iuxta viam ſuam, etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea.* Vnde è ſchola Sathanæ profectum eſt illud carmen, Dan. 13. Thren. 3. Prouer. 22.

Angelicus iuuenis ſenibus ſathanizat in annis.

Vnde tot fornicationes, adulteria, impudicitiæ, & alia innumera ſcelera inter Chriſtianos? Niſi quia plerique parentes non erudiunt proles ſuas ſecũdum legem Domini, ſed ſecundũ legem mundi? Mundus docet luxuriari, fornicari, in ſpectaculis nugari, ebrietate ingurgitari, turpitudine fœdari, choreas ducere, compoſito gradu incedere, nutibus oculorum loqui, comptius procedere, &c. quæ omnia incitamenta ſunt, & libidinum fomenta. De Sempronia Saluſtius; *Literis Græcis & Latinis docta, pſallere, ſaltare elegantius quam neceſſe eſt probæ. multa alia quæ inſtrumemta luxuriæ ſunt, ſed ei cariora ſemper omnia, quam decus ac pudicitia fuit: libidine ſic accenſa, vt ſæpius peteret viros, quam peteretur.* Quam multas etiam inter Chriſtianas inuenias, non ſolum quæ ſollicitantibus ad impudicitiam, exigui lucri aut voluptatis cauſa facilè conſentiunt, ſed quæ vltro alios ad eam ſollicitare nõ verentur? Lex autem Dei docet mundum eiuſque vanitates contemnere, pietatem ab infantia colere, Diuinis officijs libenter adeſſe, Orationi & doctrinæ ſacræ diligenter incumbere, In Catil.

bere, Sacramenta Dei frequentare, vitare peccata eorumque occaſiones, præſentiam Dei cogitare in omnibus, quæ homini in nouiſſimo accidunt ſemper ob oculos habere. &c.

Eccleſiaſt. 7 Parentibus à Sapiēte mandatur; *Filij tui ſunt? erudi illos, & curua illos à pueritia eorū. Filiæ tibi ſunt? Serua corpus illarū, & non oſtendas hilarem faciem tuā ad illas.* Bene Chryſ. *Magnum habemus, pretioſumq́ depoſitum, filios, ingenti illos ſeruemus cura; atque omnia faciamus, ne fur id nobis aſtutus auferat. At verò nunc contra penitus facimus. Nam vt fundus quidem ſit optimus, cuncta molimur; cæterum quod nobis chariſſimū omnium eſt, omninò negligimus.* Et Aug. *Magis cogita quomodo nutrias qui nati ſunt, quam vt naſcantur: Non enim felicitas eſt iam habere filios, ſed bonos habere.* Abraham Deum tam amicum ſibi habuit, vt ei Deus ſua ſecreta reuelaret; quia *ſcio* (inquit Dominus) *quod præcepturus ſit filijs ſuis, & domui ſuæ poſt ſe, vt cuſtodiant viam Domini.* Atque in hoc commendatur Tobias ſenior, quod filium docebat vitæ viam, & ei præibat pede charitatis, nuſquam errans.

Homi. 9. in 1. ad Timo.

In pſal. 129

Geneſ. 18.

Tob. 4.

Aug. li. 10 Conf. c. 34.

Lib. 4. ca 4. Conſtat Gentiles in rectâ liberorum educatione admodum fuiſſe diligentes. *Cornelia Gracchorum mater*, ait Valer. Max. *cum Campana Matrona apud illum hoſpita, ornamenta ſua pulcherrima ſeculi illius, ei oſtenderet, traxit eam ſermone, quouſque è ſchola redirent liberi; Et hæc, inquit, ornamenta mea ſunt.* Et *Ionica quædam mulier*, vt refert Plutar. *ſua quadam textura gloriabatur, quod eſſet ſumptuoſa. Lacæna verò, cum ei quatuor filios, omni virtute præditos indicaſſet, Talia,* inquit, *oportet eſſe bona probaque mulieris opera, & in his gloriari.* Pudet, ait quidam

In inſtitut. Lacon.

dam Doctor, imò verò horror eſt dicere, noſtri ſeculi morum corruptionem. Ipſimet parentes filiolis etiamdum infantibus vitia imprimunt, & teneram ætatem malis moribus inficiunt, vſque ad vltimum ſpiritum duraturis. Vixdum ſciunt quid ſit aqua, & vinum potitant, idque cum riſu & plauſu parentum. Vix fari norunt, & iam diſcunt conuitia dicere. Vixdum prima rudimenta attigerunt ſcholæ Chriſti, & iam in ſchola Diaboli ſunt magiſtri. Et ſi quidem ſic educati, tales & ipſi poſtea filios educant, quia non poteſt facere filius, niſi quæ viderit patrem facientem. Atque eo modo infelici quodam orbe & ſucceſſione vitia per manus traduntur, & ex pollutis fontibus polluta flumina egrediuntur. Dominus in Deuteron. vbi præceptum tradit de diligendo eo ex toto corde. &c. ſtatim ſubijcit; *Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo, & narrabis ea filijs tuis.* Deut. 6. Et rurſum; *Docete filios veſtros verba mea, vt illa meditentur, cum ſederis in domo tua, & ambulaueris in via, & accubueris, atque ſurrexeris.* Deut. 11.

MONI-

MONITVM XXVII.

Melius eſt mihi abſque opere incidere in manus veſtras, quàm peccare in conſpectu Domini.

Daniel. 13.

Lib. 1. in Iouinian.

DOctiſſimi viri vox eſt, inquit S. Hieronym. *Pudicitiam inprimis retinendam eſſe: qua amiſſa omnis virtus ruit. Quid enim ſalui eſt mulieri, amiſſa pudicitia?* dicebat Lucretia apud Liuium. *In hac muliebrium virtutum principatus eſt. Hæc pauperem commendat, diuitem extollit, deformem redimit, exornat pulchram; benè meretur de maioribus, quorum ſanguinem furtiua ſobole non vitiat; benè de liberis, quibus nec de matre erubeſcendum, nec de patre dubitandum eſt. Benè imprimis de ſe, quam à contumelia externi corporis vindicat. Captiuitatis nulla maior calamitas eſt, quam ad alienam libidinem trahi. Viros, Conſulatus illuſtrat; eloquentia in nomen æternum effert; militaris gloria, triumphuſque noua gentis conſecrat. Multa ſunt quæ præclara ingenia nobilitent. Mulieris virtus propriè, pudicitia eſt.* Hactenus Hieronym. Magnum ergo bonum pudicitia, ſed multis periculis obnoxium; tum propter vas fragile, in quo portatur: Quid enim carne infirmius? tum quia multi ſunt hoſtes, qui hunc theſaurum deprędari conantur; Intus cupiditates, quæ excitant praua deſideria in corde, prauos motus ac titillationes in corpore; foris, Dæmones, per prauas

prauas ſuggeſtiones, homines mali, per verba & exempla noxia.

Fortis ac conſtans in hoc pudicitiæ tuendo bono Suſanna extitit, quæ vitam, qua nihil hominibus ſolet eſſe charius, & famam, quam multi etiam vitæ ipſi præferendam cenſuerũt, vnde illud,

Omnia ſi perdas famam ſeruare memento, Cato in diſtich.

amittere maluit quam pudicitiæ ac honeſtatis pati diſpendium. Duo bona, fama & conſcientia; Vtrumque curare debet Chriſtianus, Conſcientiam propter ſe, Famam propter alios, vt ait D. Aug. Vnde & Apoſtolus, *Quæcunque iuſta, quæcunque bonæ famæ; ſi qua virtus, ſi qua laus, hæc cogitate.* Verum ſi alterum lædi aut amitti neceſſe eſt, præſtat famam quam conſcientiam; Melius eſt enim hominibus diſplicere, quam Deo, & multò ſuauius ac iucundius eſt teſtimonium bonæ conſcientiæ, ſine bona fama; quam ſolatium bonæ famæ, ſine bona conſcientia. *Sed quotocuique*, ait Plinius, *eadem honeſtatis cura ſecretò, quæ palam? Multi famam, conſcientiam pauci verentur.* Et D. Proſp. loquens de corrupta hominis voluntate; *Eſt*, inquit, *gloriæ quam virtutum auidior, famæ quam conſcientiæ diligentior.* Sed Suſanna magis timens Deum quam homines, & conſcientiæ ſtudioſior quã famæ, magis elegit famam perdere, vitam profundere, quam conſcientiam lædere, Deum offendere.

Serm. 1. de vit. cleric. & tract. de Oui b. c. 9. Philip. 4. Li. 3. ep. 20. De voc. gent. lib. 1. cap. 6.

Fortior ergo in tuenda pudicitia Suſanna fidelis, quam Lucretia infidelis, tanta apud Romanos prædicatione commendata. Hæc enim

vide Liuiũ in hiſt. li. 1. Dec. 1.

enim metu, non quidem amittendæ vitæ, ſed famæ, adulterum admiſit. Nam primò cum Sextus Tarquinius ferrum quod in manibus erat oſtenderet, eique vitam adimere minaretur, ni conſentiret in ſtuprum, manſit immobilis; ſed deinde addidit ad metum dedecus; cum mortua iugulatum ſeruum nudum poſiturũ ſe aiebat, vt in ſordido adulterio necata dicatur, quo terrore vicit obſtinatam pudicitiam victrix libido. Tametſi ipſa poſtmodum in ſignum innocentiæ ſeipſam in conſpectu amicorum occiderit. Vnde ita ad Brutum patrem; *Corpus*, inquit, *eſt tantum violatum, animus inſons, mors teſtis erit; etſi me peccato abſoluo, ſupplicio non libero. Nam mulier laudis auida*, ait Aug. *ad oculos hominum, mentis ſuæ teſtem pœnam adhibendam cenſuit, quibus conſcientiam ſuam demonſtrare non potuit*. Suſanna verò nec famæ amittendæ metu, nec certæ mortis ſubeundæ timore adduci potuit, vt quicquam in ſe turpe aut inhoneſtũ permitteret, ſed conſtantiſſima in tuenda caſtitate perſeuerauit. Quod autem ſeipſam Lucretia occiderit, *non eſt pudicitiæ charitas*, inquit Aug. *ſed pudoris infirmitas. Sunt aliæ fœminæ idem paſſæ, à Barbaris tamen viuunt: habent quippe intus gloriam caſtitatis, teſtimonium conſcientiæ; habent autem coram oculis Domini, nec requirunt amplius. Corporis quidem ſanctitas amittitur, violata animi puritate, etiam corpore intacto ſed non amittitur corporis ſanctitas manente animi ſanctitate, etiam corpore oppreſſo*. Vnde & S. Lucia ad Iudicem lupanar minantem; *Si me inuitam iuſſeris violari, non inquinatur corpus, niſi de conſenſu mentis, imò caſtitas mihi duplicabitur ad coronam*

De Ciuit. li. 1. ca. 19.

De Ciu. ibi.

In Vita.

ronam. *Imò*, ait S. Aug. *omnis illa violentia, non pro corruptionis turpitudine, ſed pro paßionis vulnere deputabitur*. Sed cur permittit Deus violari quarundam virginitatem? Reſpondet Aug. *Alia quidem eſt prouidentia Dei &c. Verum ſic fortè quarundam tumori occurritur immanenti, aliarum imminenti, nec ablata caſtitas, ſed perſuaſa humilitas, oſtenditurque bonum continentiæ in bonis animi non corporis deputandum.* &c. Epiſt. 122. De Ciuit. li. 1. cap. 28.

Sed licetne ſe occidere, ad deuitandos pudicitiæ inſectatores? Reſpondet Aug. *Si graue ſcelus eſt ſeipſum hominem occidere, quis ita deſipiat, vt dicat, Iam nunc peccemus, ne forte poſtea peccemus; nunc iam perpetremus homicidium, ne forte poſtea incidamus in adulterium? Nonne ſatius eſt incertum de futuro adulterium, quam certum de præſenti homicidium? Non ſunt facienda mala, vt eueniant bona; non ſunt facienda peccata certa, vt euadamus certa.* Sed aliquas earum quæ id fecerunt celebrat Eccleſia, vt teſtantur Ambroſ. Chryſ. & alij. Non dubium de ijs Eccleſiæ reuelatum, quod fecerint, *non humanitus deceptæ, ſed diuinitus iuſſæ; non errantes, ſed obedientes. Sicut de Samſone aliud nobis fas non eſt credere. Cum autem Deus iubet, ſeque iubere ſine vllis ambagibus intimat, quis obedientiam in crimen vocet? quis obſequium pietatis accuſet? Sicut Abraham laudabiliter obediuit, volendo immolare filium.* De Ciuit. li. 1. cap. 26. Auguſt. de Ciuit. ibid.

Sophronia nobiliſſima matrona, ſimul atq; audierat, ait Euſeb. Maxentij Cæſaris libidinoſiſſimi, miniſtros pro foribus ædium aſtare (Chriſtiana enim erat) & virum ſuum, qui fuit præfectus Romanorum, metus cauſa, eos ipſam arreptam permiſiſſe abducere; paululũ Lib. 8. c. 26. hiſtor.

temporis popoſcit, vt corpus ſuum decenter exornaret. Itaque cubiculum ingreditur, & cum ſola eſſet, enſe ſeipſam transfigit, & mortua ſtatim concidit, cadauere perductoribus Imperatoris relicto. Quæ ſuis rebus geſtis omni voce ac ſono clarius multò perſonantibus, omnibus hominibus, cùm qui iam ſunt, tùm qui poſt futuri ſunt, palam fecit, ſolam Chriſtianorum continentiam, nec pecunia expugnari, nec morte extingui poſſe. Lucretiæ ſane præferenda, quod poſt pollutum ſordibus corpus, etſi non animum, mortem ſibi conſciuit; hæc autem antequam corpus vel veſtis ipſa à Tyranno contingeretur, gladio ſeipſam, eluſo Imperatore, inuicto animo transfodit.

Lib. 3 de Virginib.

S. Pelagia, inquit Ambroſ. apud Antiochiam quondam fuit, annorum fere quindecim, ſoror virginum, & ipſa virgo. Hæc primò domi claſſico perſecutionis incluſa, cum ſe à prædonibus fidei vel pudoris circumſederi videret, abſente Matre & Sororibus, vacua præſidio, ſed Deo plenior; *Quid agimus, inquit, niſi proſpicias captiua virginitas? & votum eſt, & metus eſt mors, quia mors non excipitur, ſed aſciſcitur. Moriamur, ſcilicet, vel ſi nolunt licere, moriamur. Deus remedio non offenditur, & facinus fides alleuat.* Matris in gremio fertur ornaſſe caput, nuptialem induiſſe veſtẽ, vt non ad mortem ire crederes, ſed ad ſponſum. Ita Ambroſ. de S. Pelagia Virgine, quæ è ſublimi domus tecto ſpontaneo præcipitio manus carnificis, & ſententiam Principis, qui lenonibus Chriſtianas fœminas condemnabat, eluſit. Quam etiam D. Chryſ. 2. orationibus

nibus laudauit. Mater autem eius & Sorores, cum perſecutores fugerent, ac imminentibus perſecutoribus, fluuio à fuga excluderētur, vno animo in eius medium ſe proiecerunt. vt idem Ambroſ. Multæque aliæ ſeruandæ caſtitatis cauſa, idem factitārunt, vti hiſtoriæ teſtātur. *Qui ergo audit non licere ſe occidere, faciat ſi iuſſit, cuius non licet iuſſa contemnere*, inquit S. Aug. *Vnde punitur, ſi fecerit iniuſſus, inde punietur, ſi non fecerit iuſſus; tantum videat, an Diuina iuſſio nulla nutet incerto.* Eodem lib. Euſeb. li. 8. c 25. Nicephor. lib. 7. ca. 13.

Sed quo remedio vſa noſtra Suſanna ad ſuperandam tentationem tam grauem? Habuit ante oculos Diuinæ Maieſtatis præſentiam, cuius oculos verebatur offēdere; *Melius eſt mihi*, inquit, *incidere in manus veſtras, quam peccare in conſpectu Domini.* Dixerant impudici ſenes, vt facilius eam permouerent, ſoli ſumus, nemo nos videt; Illa verò Deum cogitans, cuius præſentiam nemo effugit, ſententiam nemo ſubterfugit, vinci non potuit. Magnum profectò in omni tentatione remediū, cogitare ſemper Deum obſeruare greſſus noſtros, videre etiam abditiſſimas cogitationes, & animorum motus; Omninò ille peccato potentiſſimè repugnabit. Dicebat Helias Propheta, *Viuit Dominus, in cuius conſpectu ſto*. *Cuius ſententiæ memor S. Antonius*, (vti refert D. Athanaſius) *talem ſe præbere cupiebat, qualem ſciebat dignum eſſe Dei conſpectibus, purum corde, & paratum obedire voluntati eius. Omnis homo*, ait Sapiens, *qui transgreditur lectum ſuum, contemnens animam ſuam, & dicens; Quis me videt? tenebræ circundant me, & parietes cooperiunt me, &* Daniel 13. 3. Reg. 17. In vita. Eccleſ. 23.

nemo circumſpicit me, quem vereor? Et non intelligit quoniam omnia videt oculis Dei, nec cognouit, quoniam oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyßi, & hominum corda intuentes in abſconditas partes. Recte igitur monet philoſophia apud Boethium; *Auerſamini vitia, colite virtutes, ad rectas ſpes animum ſubleuate, humiles preces in excelſa porrigite. Magna vobis eſt, ſi diſſimulare non vultis, neceſsitas indicta probitatis, cum ante oculos agitis Iudicis cuncta cernentis.* Et D. Bernar. *Bonus pudor, quo peccaſſe, aut peccare confunderis: Et licet omnis humanus fortè abſit arbiter, Diuinum tamen quam humanum, tantò verecundius reuereris aſpectum, quantò & verius Deum, quàm hominem cogitas puriorem; tantoq́ eum grauius à peccante offendi, quantò conſtat longius ab illo omne eſſe peccatum.*

Li. 5. de conſolat. proſa. 6. in fine.

Ser. ad Milit. Templi ca. 12.

MONITVM XXVIII.

Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat.

Ioann. 8.

QVam graue peccatum ſit adulterium, quo fides inter Coniuges mutuò data violatur, non ſolum ex pœna futuri ſeculi, qua eſt æterna damnatio, cognoſcitur. Vnde Apoſtolus, *Adulteri regnum Dei non poſsidebunt.* Et, *adulteros iudicabit*, id eſt, condemnabit, *Deus*, Verum etiam ex pœnis legibus ſic contra adulteros conſtitutis

1. Corin. 6. Vide Alexand ab Alex lib. 4. Genia. dier.

ſtitutis. Lege enim Moyſi adulteri & adulteræ iubebantur occidi. Imò ante legem. Vnde mortem minatus eſt Deus Abimelech, Si vxorem Abrahæ adulterio violaſſet. Et Abimelech omni populo præcepit, *Qui tetigerit hominis huius vxorem, morte morietur.* Et tanta atrocitas erat adulterij in opinione Gentilium, vt leuius crimen æſtimarent, prius virum perimere, vt muliere per eius cædem iam libera facta potirentur, quam vt alterius vxorem eo viuente pollucrent. Et apud Romanos lex Iulia capite plectebat adulteros. De qua cum negligeretur, queritur Poeta; Hebr. 13. Deut. 22. Gen. 20. 26.

Vbi nunc lex Iulia, dormis? Iuuenal.

Quam reſtituit Antoninus Imperat. quem in eo commendat D. Aug. Eandem ante reſtituerat Domitia. initio Imperij, ſimul vetans quemquam caſtrari. Vnde Martial. Lib. 2. ca. 8. adult. coniug. In Epiſt. ad Innoc. Epigr. lib. 6. & 9.

Luſus erat ſacræ connubia fallere tædæ,
Luſus & immeritos exſecuiſſe mares.
Vtraque tu prohibes, Cæſar, populiſq; futuris
Succurris, naſci, quos ſine fraude, iubes.
Nec ſpado iam, nec mœchus erit, te præſide, quiſquam;
At prius, ô mores, & ſpado mœchus erat.

Tempore D. Hieronymi illa lex adhuc ſeruabatur, vti manifeſtum eſt ex eius epiſtola ad Innocentium, de muliere ſepties icta. Et contra Iouinia. *Quotidie Mœchorum ſanguis effunditur, adulteria damnantur, & inter ipſas leges & ſecures ac tribunalia, fragrans libido dominatur.* Sic in deteſtationem adulterij ab hæreditate repelluntur ex adulterio nati, nec ſequenti Matrimonio fiunt legitimi, vti qui ex ſimplici fornicatione Li. 1. Conſ. Iouinia. Cap Tanta, in Decret, Qui filij ſunt legitimi. Et c. conſuluit, de ſer. non ord.

naſcuntur. Et à ſacris ordinibus repelluntur ex adulterio nati. Et Canones olim in Clericos adulteros grauiter animaduerti voluerunt:
Cap. 4. Siquidem Conc. Aurelia. 3. iubet eos toto vitæ ſuæ tempore in arctum Monaſterium detrudi. Generatim autem adulteris. 7. annorum pœ-
Can. 9. nitentiam præſcribit Conc. VVormatreum.

Sed ſi tam graue peccatum eſt adulterium, & leges iubent adulteros occidi, cur Dominus mulierem hanc in adulterio depræhenſam abſoluit? Inprimis non expreſſe vetat illam lapidare, ſed eum qui ſine peccato eſt, vult in-
Tract. 33. in Ioan. cipere. q. d. inquit Aug. *Puniatur peccatrix, ſed non à peccatoribus; impleatur lex, ſed non à prævaricatoribus eius.*
In pſal. 50. Et alibi; *Non ait, occidite, ne amitteret manſuetudinis famam; non ait, dimittite, ne incurreret blaſphemiam, tanquam legis reprehenſor*: Alterum ex his duobus obtinere intendebant, ſed non eſt conſilium contra Dominum. Verum ait, Qui eſt ſine peccato. &c. *Iuſta lex, quæ iubet adultoram occidi, ſed hæc lex iuſta miniſtros habeat innocentes. Attenditis quam adducitis, attendite qui eſtis. Illi hoc audito, vnus poſt alium diſceſſerunt.* Non quod ſecundum legem nollet animaduerti in adulteros, ſed quia vellet ipſos accuſatores & iudices ſuiipſorum meminiſſe, ſeque ipſos cogitare eſſe peccatores, vt iuſtitiam in alios neceſſariam, non ſæuiendo exerceant, ſed humana
Epiſt. 54. commiſeratione adhibeant. *Nam ſic cogitata infirmitate communi* (inquit Auguſtin.) *& accuſatorius dolor, & iudicatorius rigor frangitur; ſic cadit ſæuitia, tremente conſcientia.* Voluit Dominus eos confundere, qui cum ſceleribus pleni eſſent,

& forte

& forte iiſdem, aut etiã grauioribus obnoxij, zelum legis contra hanc fœminam præferebant. Indecens enim eſt, vt legis tranſgreſſor iudicet alium tranſgreſſorem, adulter adulterum reprehendat, fur furem ſuſpendat, maior, vt ſæpè fit, minorem.

Decet Iudicem & correptorem immunem eſſe à peccato, eo ſaltem quod in alio corripit, & vindicat. Et quia etiam ipſe peccatis ſubiacet, hac conſideratione, pœnam potius mitigare debet, quam extremo iure agere. *Ille*, (ait Auguſtin.) *iuſtus punitor eſt, qui non habet quod in illo puniatur: ille iuſtus reprehenſor qui non habet quod in illo reprehendatur.* Hinc Dauid Deo; *Tibi ſoli peccaui.* Quid? nonne peccauerat etiam in Vriam, illum occidendo, vxorem eius ſtuprando? nonne in vxorem eius, maritum auferendo, ipſam in adulterium pelliciendo? nonne in omnes, dando tam graue ſcandalum? *Ergo tibi ſoli, tanquam iuſto punitori, quia ſolus ſine peccato es,* inquit Auguſtin. Cæteri ex conſideratione propriæ infirmitatis, & ingenitæ prauitatis, cuius debent meminiſſe, pœnam remittere aut mitigare debent. Ideoque Petrus permiſſus eſt cadere, non ſolum vt *in Eccleſiæ Principe remedium pœnitentiæ conderetur, ſed etiam ne difficilior eſſet lapſis, ipſe miſericordiam conſecutus.* ait Greg. & Leo ſerm. 9. de paſs. Et ſi ad pœnam procedendum ſit, id non vlciſcendi aut nocendi cupiditate, ſed cum dolore fiat, & quaſi ex neceſſitate, quia aliter Reſpubl. non poteſt ſalua conſiſtere.

In pſal. 50.
Pſalm. 50.
In pſal. 50.

Eſt

Eſt piger ad pœnas princeps, ad præmia velox,
Quiq; dolet quoties cogitur eſſe ferox.

Vocem Neronis, cum cogeretur ſcribere ſententias in reos, *Mallem neſciſſe literas*, valde extollit Seneca; primo enim biennio admodum erat mitis. Et Titus Imp. ideo profeſſus ſe Pontificatum Maximum accipere, *vt puras ſeruaret manus, periturum ſe potius, quàm perditurum iurans.* Procedit ergò ad pœnam Iudex, ſed dolens, quia omninò hoc Dei lex exigit, cuius ipſe eſt vicarius, & Diuinæ iuſtitiæ executor, aut ſalus eorum qui plectuntur, vel aliorem qui tali exemplo præſeruandi vel corrigendi ſunt; & quia aliter pax & tranquillitas Reip. conſtare non poteſt, niſi malefactores puniantur. Diſciplina enim ſiue iuſtitia, clauo nauis ſimilis eſt, quo ſublato, nauis huc illucque impellitur & periclitatur. Ipſi Gentiles hoc ex lege naturæ adhuc reliqua intellexerunt: *mores videlicet ciuitatum, concordiamq; populorum non poſſe aliter contineri*, inquit D. Proſp. *niſi & rectè factis præmia, & peccatis pœna decernerentur, ideoque ad ſimilitudinem legalium mandatorum multa proprio iudicio ſanxerunt.*

Dio. in Tit. — Epiſt 31. apud D. Cyp. — Cont. Collat. cap. 22.

Abſoluit tamen poſtea omninò adulteram, cum dicit, *Nec ego te condemnabo, vade & noli amplius peccare.* Primò quidem, vt poteſtatem ſuam oſtenderet, ſeque ſupra legem eſſe, eam ſoluendo, vt ſic maius quiddam de eo, quam de alio homine cogitarent. Sic ſoluit Sabbathum, tetigit immundos contra legem, vt ſe Dominum legis oſtenderet, nec eius præceptis aut pœnis Moyſis teneri. *Moyſes*, ait Aug.

Ioan. 8.

Miniſter

Miniſter legis, Chriſtus legis promulgator; Moyſes lapidat vt Iudex, Chriſtus indulget, vt Rex. Deinde, voluit Eccleſiæ, eiuſq; miniſtris formam & mãſuetudinis præbere exemplum. Hanc nobis admodum commendauit; per ſe, dicens, *Diſcite à me quia mitis ſum.* Et *beati mites.* Per Apoſtolum, cum ait, *Dignè ambulate vocatione veſtra, cum omni humilitate & manſuetudine.* Et, *Seruum Dei oportet manſuetum eſſe ad omnes.* Denique, vt D. Leo ait, voluit per omnia demonſtrare, non veniſſe ſe vt iudicet mundum, ſed vt ſaluet: oſtendens miniſtris noui teſtamenti, quale eorum debeat eſſe propoſitum & intentio, non perdere malos ſed ſaluare. Non igitur erit homini in hominem ſæuiendum, ſed neceſſariæ pœnæ, vel ſanandi, vel præſeruandi miſericordi animo, non intentione perdendi, irrogandæ erunt. Vnde D. Auguſtin. *Quanquam Dominus*, inquit, *per ſeruos ſuos regna ſubuertit erroris, ipſos tamen homines in quantum homines ſunt, emendandos eſſe potius quam perdendos iubet. Et quicquid Diuinitus ante vltimum iudicium vindicatur, ſiue per improbos, ſiue per iuſtos; ſiue per ſcientes, ſiue per neſcientes, ſiue occultè, ſiue palam, non ad interitum hominũ, ſed ad medicinam valere, credendum eſt, quam qui reſpuunt, æterno iudicio præparantur.*

In pſal. 50. Matth. 11. Matth. 5. Epheſ. 4. 2. Timot. 2. Cont. epiſt. Fundam. ca. 1.

Errat autem vehementer quiſquis putat cũ ſeueritate diſciplinæ, manſuetudinem, clementiamq; conſtare non poſſe. Patet in Moyſe, Samuele, Phinees, ipſo Chriſto, qui clemẽtiæ totius viuum & perfectum exemplar, facto flagello, ementes, vendenteſque è templo eiecit, menſas nummulariorum euertit. &c. Si

Epiſtol. 57. Gentilium non pauci, teſte S. Ambroſio, gloriari ſoliti erant, quod incruentam de adminiſtratione Prouinciali ſecurim reuexiſſent; Quid Chriſtiani facere debent, qui in Chriſti manſuetudine dicentis, *Nec ego te condemnabo*, propoſitum habent, quod imitentur? Foris interim quod pro locis, pro tempore, pro ingenijs, ac Reip. neceſſitate faciendum eſſe prudentia dictitauerit, editis etiam ſeueritatis exemplis, exequantur. Talis Imper. Theodoſius extitit; *Vir*, Ambroſio teſte, *miſericors, humilis imperio, corde puro, pectore manſueto*, & is tamen non ſine ſeueritate, ſacrilegos remouit errores, geſſit bella. &c. Pro concluſione illud addam, ex D. Aug. de hac adultera: *Quid eſt, Domine, quod loqueris mulieri peccatrici, Ego te non condemnabo? Faues ergo peccatis, & peccatricibus? Certè non fauet Dominus malis. Sed attende quod ſequitur. Vade, & amplius noli peccare. Si enim peccatorum fautor eſſet Dominus, vtique diceret, Ego te non condemnabo, viue vt prius, & de mea miſericordia eſto ſecura. Non ergo hoc dixit. Attendat ergo qui amant in Domino manſuetudinem, & timeant veritatem ſeu iuſtitiam eius. Etenim iuxta dictum pſalmi, Dulcis & rectus Dominus. Ama ergo quod dulcis eſt, ſed time quod rectus eſt. Tanquã enim manſuetus dicit, Tacui: ſed tanquam iuſtus addit, nunquid ſemper tacebo? Qui enim modò ſuſtinet peccantes, iudicaturus eſt contemnentes.*

In Orat. funebri.

Ser. 47. de verb. Dom.

Pſalm. 24.

MONI-

MONITVM XXIX.

Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite ſpernere.

1. Theſ. 5.

PRior ſententia poteſt primò referri ad omnes, etiam peccatores, quibus Spiritus Sanctus ſæpè, etiam inter media ſcelera, bonum propoſitum ac deſiderium ſuggerit vitæ melioris, ex incuſſo aliquo timore, vel mortis imminentis, vel æternæ damnationis, vel alterius mali. Ad illos ergo dicit Apoſt. *Spiritum*, id eſt, donum à Spiritu vobis immiſſum, illud videlicet boni propoſitum ac deſiderium, *Nolite extinguere*, nolite in vacuum recipere. Diſputat S. Auguſtin. contra Pelagianos, Vnde ſit boni cupiditas & deſiderium? Illi ex homine eſſe dicebant, ſe in donis Dei priores facientes, poſteriorem ipſum Deum. *Quam amentiam auertat à nobis Deus*, inquit Auguſtin. *cui fideliter veraciterque cantatur, Quoniam præueniſti eum in benedictionibus dulcedinis.* Et, *Miſericordia eius præueniet me. Bona voluntas*, ait Proſp. *ſuperni agricolæ prima plantatio eſt, & virtutum omnium germen primum.* Et ipſe Dominus ait, *Sine me nihil poteſtis facere*; quo vno verbo initium finemque compræhendit. Et eius Apoſtolus. *Non ſumus idonei cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis. Cogitare ait aliquid, vtique bonum*, inquit Auguſtin. *Minus eſt autem cogitare*

Cont. 2. ep. Pelag. li. 2. ca. 8.

Ibid. cap. 9.

Pſalm. 20.

Pſal. 58.

De voc. gent. libr. 1. ca. 6.

1. Corin. 3.

Cont. 2. ep. Pelag lib. 2. ca. 8. *tare quam cupere. Cogitamus quippe omne quod cupimus, nec tamen cupimus omne quod cogitamus, quoniam nonnunquam & quod non cupimus, cogitamus. Cum igitur minus ſit cogitare quam cupere, poteſt enim homo cogitare bonum quod nondum cupit, & proficiendo poſtea cupere, quod antea non cupiendo cogitauit: quomodo ad id quod minus eſt, id eſt, ad cogitandum aliquid boni non ſumus idonei tanquam ex nobiſipſis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt, & ad id quod eſt amplius, id eſt, ad cupiendum aliquid boni ſine diuino adiutorio idonei ſumus ex libero arbitrio?*

Sed huic bono quod ſeminatur à Spiritu Sancto in corde hominis, cultura adhibenda eſt, orando, meditando, legendo. &c. vt germen tenerum fortitudinis robur accipiat, & dignos æternis horreis fructus producat. *Semen enim quod iacitur in terram non ob hoc ſeritur, vt ipſum ſolum maneat, ſed vt fructum afferendo multiplex at numeroſum ſit.* Deinde, ait Auguſtin. *Quando cœpit in nobis amor Dei, ſeu boni cupiditas, diligenter extirpandæ ſunt iuxta germinantes ſpinæ,* i. cupiditates malæ; *ne creſcendo, bonum ſemen offocent.* Denique cauendus etiam Diabolus, qui initijs bonarum ſuggeſtionum inſidiatur, & veluti Herodes Chriſtum recenter in cordibus natum conatur occidere, ſicut & Pharao Iſraelitas meditantes exitum de AEgypto, magis onerauit & afflixit; & interfici iuſſit maſculos recenter natos, id eſt, cogitationes bonas & virtuoſas primum orientes. *Reſiſtite Diabolo, & fugiet à vobis,* ait S. Iac. cap. 4.

[Margin notes: Proſp li. 2. de voc. gent. cap. 8. — In pſal. 64. — Matth. 2. Cypr. de ſtella & Magis, Exod. 1. — Aug. in pſa. 130.]

Secundò ſententia illa poteſt referri ad ſolos bonos, in quibus velut in templo ſuo habitat

bitat Spiritus Sanctus, ne illum in ſe habitantem extinguant, vt ſit exhortatio ad perſeuerantiam. Sic dicit Apoſtolus; *Nolite contriſtare Spiritum Sanctum*, id eſt, homines bonos, in quibus ille habitat, vt Auguſtin. contriſtantur autem prauis moribus & erroribus hominum, & illa triſtitia, à Spiritu Sancto eſt, qua dolent offenſi Deum, animas perdi, proximos ſcandalizari. Sed poteſtne Spiritus S. qui Deus eſt, extingui? *Quantum in vobis eſt*, ait Auguſt. *Nolite ſic agere, tanquam conemini Spiritum extinguere, aut tanquam ſpiritum extinctum deputetu*. Deinde extinguitur Spiritus in donis ſuis quando boni ijs ſe priuant, relabentes in priſtina vitia, animas & corpora prauis deſiderijs & operibus contaminando. Sic extinguunt Spiritum in ſe ne ibi amplius ſit, quia illum à ſe fugant. *Spiritus enim diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus quæ ſunt ſine intellectu*. Et ad Hebr. dicit Apoſtol. eos qui relabuntur *filium Dei conculcare, & ſpiritui gratiæ contumeliam facere*, tam bonum ac ſuauem hoſpitem turpiter eijciendo. *Quomodo enim dies & nox miſceri nequeunt. ſic nec iuſtitia & iniquitas, peccatum & bona opera, Spiritus S. & Diabolus. Si Spiritum S. ſuſceperimus in hoſpitio noſtri pectoris, ilico fugamus Diabolum. Si peccauerimus, & per peccati ianuam ingreſſus fuerit Diabolus, protinus Spiritus S. recedit.*

Epheſ 4.
De Gen. ad lit. li. 4 ca 5.
Cont. Parmen. libr. 2. ca. 13.
Sap. 1.
Hebr. 10.
Vide S. Hier. lib. 2. in Iouinia.

Poſterior ſententia Pauli eſt; *Prophetias nolite ſpernere*. Prophetæ non ſolum futura prædicebant, ſed & populum docebant. Prophetæ ergo Doctores ſunt; prophetia, doctrina. Nolite contemnere doctrinam Dei, quæ ex Scri-

 pturis

depoſitum cuſtodi. Apoſtolicum depoſitum eſſe Traditiones, Irenæus tradit. Lib. 3. ca. 3.

Cæterum nō tantum aliqua ſic ſuis ſermone tradidiſſe, ſed & alia ſe ſermone traditurū, ſic ait; *Cætera cum venero, diſponam. Vnde intelligi datur,* inquit D. Aug. *quia multum erat, vt in epiſtola totum illum agendi modū inſinuaret, quem vniuerſa per orbem ſeruat Eccleſia, ab ipſo ordinatum eſſe, quod nulla morum diuerſitate variatur.* Vt in hoc ſacrificio vinum aqua mixtū offeratur, vt item à ieiunis offeratur, & ſumatur, offerendum eſſe pro viuis ac defunctis; in azymis potius quam in fermento eſſe conficiendam Euchariſtiam; Item, quæ probatio præmittenda ante ſumptionem, videlicet, accurata peccatorum confeſſio. Sic Tertull. referens Traditiones, quibus in illud vſque tempus vſa fuerit Eccleſia; *Quomodo,* inquit, *vſurpari quid poteſt, ſi traditum non eſt? Etiam in Traditionis obtentu, inquis, exigenda eſt authoritas ſcripta. Ergo quæramus an & Traditio non ſcripta non debeat recipi: Planè negabimus recipiendam, ſi nulla exempla præiudicent aliarum obſeruationum, quas ſine vllius Scripturæ inſtrumentis, ſolius traditionis titulo exinde conſuetudinis patrocinio vindicamus. Vt à baptiſmate exordiar. Aquam adituri ibidem ſed & aliquantò prius in Eccleſia ſub Antiſtitis manu conteſtamur nos renuntiare Diabolo, & pompæ, & Angelis eius. Dehinc ter mergitamur, amplius aliquid reſpondentes quam Dominus in Euangelio determinauit. Inde ſuſcepti mellis ac lactis concordiam prægustamus. Exque ea die lauachro quotidiano per totam hebdomadam abſtinemus. Euchariſtiæ Sacramentum & in tempore victus, & omnibus mandatum à Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de*

Epiſt. 118. ca. 6.

De Coro. militis c. 3.

de quibus Eſai. & Euangeliſtæ. Item Paulus, Eſai.29.
& Petrus. Quando verò Iudæi huiuſmodi va- Matth.15.
nas Traditiones ſubinduxerint habet Epiphan. Marc.7. Coloſ.2.
Quæ autem piæ erant & ſanctæ Domini ſunt 1.Pet. 1.
ore laudatæ, & in exemplum adductæ. vt con- Hæreſ. 42.
ſtat de Rechabitis, qui quantam ea de re, quod Vide Hier. in Eſai c.8.
parentum traditioni obedierint apud Domi- & ep. 51.q.
num gratiam promeruiſſent, declarat Ieremi- 10.
as. Conſtat ergo multa eſſe ab Apoſtolis tra- Ierem.35.
dita, non ſcripta, quæ quidem haud putanda
ſunt penitus excidiſſe, ſed miniſtrata ab illis 2.Cor.3.
(quod ait Paulus) *Non atramento, ſed ſpiritu Dei vi-*
ui, non in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnali-
bus ſcripta eſſe.

Imò ſi ipſam petamus rerum originem,
plane inueniemus Chriſtianam religionem Lib.de teſt.
primum omnium traditionibus inſtitutam, in- animæ ca.5
de verò ſcriptis eſſe formatam. Nam & Ter-
tullian. Certè, inquit, prior anima, quam lite-
ra; & prior ſermo, quam liber; & prior ſen-
ſus, quam ſtylus. Antequam enim Matthæ-
us primus omnium ſcriberet Euangelium,
quod non contigit ante annum Domini. 41.
non alio modo quam Traditionibus Euange-
lica prædicatio infundebatur in corda creden-
tium. At primum quoq; fidei Symbolum Apo-
ſtolorum nequaquam ab Apoſtolis reperitur
ſcriptis eſſe mandatum, ſed his qui crederent
ore traditum. Reijcere ergo illud debent, qui
negant in Eccleſia quicquam recipiendum, nō
ab Apoſtolis ſcriptum. *Et quid ſi neque Apoſtoli* Lib. 3.c.4.
quidem Scripturas reliquiſſent nobis, inquit Iren.
nonnè oportebat ordinem ſequi Traditionis, quem tradi-

MONITVM XXX.

Omnia probate, quod bonum eſt tenete.

1. Theſſal. 5.

NOn ſtatim pro Dei doctrina recipiendum, quod pro ea nobis obtruditur. Miniſtri enim Sathanæ transfigurant ſe in Angelos lucis. *Nolite itaque omni ſpiritui credere*, inquit S. Ioannes, *ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſint*, id eſt, nolite credere omni doctrinæ, quæ ſe iactat traditam à Spiritu S. ſiue, nolite cuiuis credere, qui doctrinam ſuam iactitat eſſe à Spiritu S. eſſe verbum Dei, Euangelium, ſed diſcernite doctrinas, tentate doctores, an vere ſit ex Deo eorum doctrina. Hoc & in præceptis morum locum habet, & in doctrina fidei. Quoad hanc, vt illa recte agnoſcatur, hæc ſit communis omnium regula. In Eccleſia Catholica, quæ omnium locorum & temporum eſt, *aduerſus quam inferorum portæ non præualebunt, apud quam manet Chriſtus vſque ad conſummationem ſeculi*, cognoſcitur & traditur vera doctrina, vnde ab Apoſtolo vocatur, *columna & firmamentum veritatis*, ſedes vnde veritas petenda eſt, ad quam pro diſcenda Dei doctrina confluxuras omnes gẽtes prædixit Iſaias. Cognita ergo Dei doctrina in eius Eccleſia, ex diuerſitate doctrinę poteſt noſci falſus doctor, quemadmodũ Paulus ait; *Si quis vobis Euangelizauerit præter id quod accepi-*

2. Cor. 11.
1. Ioan. 4.
Matth. 16.
Matth. 28.
Iſai. 2.
Galat. 1.

ci Bernar. *Si ſic eſſe oporteat ſine cauſa legi in Eccle-* 1. Theſſ. 5.
ſia, Omnia probate, & quod bonum eſt, tenete. deleri quoque de libro Euangelij illud oportere; Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, cum alterum ſufficiat quod additur, Et Matth. 10.
ſimplices ſicut columbæ. Nec dico, inquit, à ſubditis mãdata Præpoſitorum eſſe diiudicanda, vbi nihil iuberi deprahenditur, diuinis contrarium inſtitutis; ſed neceſſariam aſſero & prudentiam, qua aduertatur, ſi quid aduerſetur; & libertatem, qua & ingenuè contemnatur. Cæterum iſte nihil, inquit, habeo interrogare, viderit ille quid iuſſerit; Dic, quæſo, ſi dato in manus gladio, ſuũ te armari iuſſiſſet in iugulum, acquieuiſſes? aut ſi te tuo voluiſſet impulſu in ignem vel in aquam præcipitem dari, obtemperaſſes? Nonne etiam ab his non prohibere, cum poſſis, in crimen tibi reputatur homicidij? &c.

Sed quomodo iubet Paulus & Ioannes 1. Theſſ. 5.
Chriſtianis omnibus omnia probare, cum ip- 1. Ioann. 4.
ſe Apoſtolus dicat diſcretionem Spirituum pe- 1. Cor. 12.
culiare quorundam eſſe donum, & à Deo non omnibus donatum? Reſpond. quod omnes Chriſtiani probent ſpiritus an ex Deo ſint, dũ illis credunt, qui ſpirituum diſcretionem habent. Vnicuique enim dantur dona Spiritus S. ad vtilitatem totius Eccleſiæ: ſic oculus corporalis, ſolus quidem, ſed non ſoli ſibi videt. Quemadmodum igitur dum alia membra ductum oculorum ſequuntur, quodammodo etiam ipſa per oculum vident; ita dum Eccleſia Chriſtiana eos audit, qui veram doctrinam nouerunt, & diſcretionem ſpirituum habent, etiam ipſa Spiritus diſcernere dicitur. Quod iubemur apud Sapientem; *Fili ſi attenderis mihi,* Eccleſ. 6.
diſces; & ſi accommodaueris animum, Sapiens eris. In

proficiant: Vnde ait Dominus in Euang. ex lucerna videre non ſolum eum qui lucernam accendit, & ponit ſuper candelabrum, ſed & omnes qui in domo ſunt, vt recte eis dicere liceat; Vos lucernã habetis, & per eam quæ videnda ſunt, conſpicitis. Et Apoſtolus, *Ipſe*, ait, *dedit quoſdam Paſtores & doctores, vt iam non ſimus paruuli, & circumferamur omni vento doctrinæ.* Et iterum: *Alij datur per Spiritum S. ſermo ſapientiæ, alij ſermo ſcientiæ, ſecundum eundem ſpiritum. Si amas vnitatem*, inquit Auguſtin. *etiam tibi habet, quiſquis in illa aliquid habet. Tolle inuidiam, & tuum eſt, quod habeo tollam inuidiam, & meum eſt, quod habes. Liuor ſeparat, charitas iungit.* Oculus ſolus videt in corpore, ſed nunquid ſibi ſoli videt? & manui videt, & pedi videt, & cæteris membris videt. Non enim ſi aliquis ictus in pedem veniat, auertit ſe oculus inde, vt non præcaueat. Matth. 5. Ephes. 4. 1. Cor. 12. Tract. 32 in Ioan.

Stultus fuit error Brentij qui ex hoc loco, ſimilibuſque ſtatuit, omnes omnino Chriſtianos debere ſibi de qualibet doctrina iudicium arrogare, & ſaluari non poſſe eos, qui in rebus fidei ſuperiorum ac doctorum ſequuntur iudicium. Similis error eſt Wittaberi Angli, qui vnuſquiſque, inquit, ſibi iudex eſſe debet, & ſuo iudicio, non planè priuato quidem, ſed diuinitus inſpirato ſtare. Et rationem reddens, ait, Concilia, Patres, Papæ homines ſunt, & Scriptura teſtatur omnem hominem eſſe mendacem. quomodo ergo illorum ſententiæ acquieſcam? Quod dogma omnibus hæreſibus aditum aperit, neque tam Vide Petrū à Soto cōt. Brent. Vide Apol. Bellar. cōt. Reg. Angl.

eſt

eis tutò creditur, quoniam non erat mendax Spiritus, qui loquebatur in eis. Sic Concilia legitimè congregata, Patres vnanimi conſenſu prædicantes, Papa in cathedra Petri ſedens & docens, homines ſunt, & ex naturæ humanæ fragilitate mendaces, ſed non eſt mendax Spiritus Sanctus, qui per eiuſmodi homines Eccleſiam docet: Particulares homines non tantum ex ſe mendaces ſunt, ſed neque illam promiſſionem habent, quod Spiritus Sanctus eis aſſiſtat. Ergo ſequenda eſt admonitio Sancti Irinæi; qui contra hæreſes ſcribens; *Eis,* inquit, *qui in Eccleſia ſunt presbyteris obaudire oportet, qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, qui cum Epiſcopali ſucceſſione, chariſma veritatis certum, ſecundum placitum patris acceperunt. Reliquos verò qui abſiſtunt à principali ſucceſſione, & quocunque loco colliguntur, ſuſpectos habere, vel quaſi hæreticos, & malæ ſententiæ, vel quaſi ſcindentes & elatos, & ſibi placentes, aut rurſus, vt hypocritas, quæſtus gratia & vanæ gloriæ hoc operantes; qui omnes decidunt à veritate.* Sic Sanctus Irenæus.

Lib. 4. cap. 42.

MONI-

MONITVM XXXI.

In omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros.

2. Cor. 6.

VAria enumerat Apoſtolus, in quibus noſipſos ſicut Dei miniſtros exhibere debemus. Primò; inquit, *in multa patientia*; Is enim qui ad ſeruitutem Dei accedit, præmonetur à Sapiente, vt *animam ſuam præparet ad tentationem*; Et Apoſtolus ait, *Omnes qui piè volūt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutiones patientur*. Patientia ergo eis neceſſaria eſt, vt voluntatem Dei facientes reportent promiſſionem. Et dicit in multa patientia, quia multa ac varia in hac vita accidūt aduerſa. Vna recedente tribulatione, ſuccedit alia, imò priore adhuc durante, ſuperueniunt plures, & qui vnam conantur effugere, frequenter incidunt iu grauiorem. *Crux ergo ſemper parata eſt*, ait Kemp. *& vbique te expectat: aut enim in corpore dolorem ſenties, aut in anima ſpiritus tribulationem: Interdum à Deo relinquêris, interdum à proximo exercitaberis, ſæpè tibimetipſi grauis eris, nec tamen aliquo remedio vel ſolatio liberari ſeu alleuari poteris, ſed donec Deus voluerit, oportet quod ſuſtineas.* Vnde Dominus; *In patientia veſtrâ poſſidebitis animas veſtras*. Et Paulus; *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei*. Et rurſum Dominus; *Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.*

Eccl. 2. | 2. Timoth. | Hebr. 10. | Lib. 1. c. vlt. de Imit. Chriſti. | Luc. 21. | Actor. 14. | Luc. 9.

Deinde

Deinde addit Apoſt. *in laboribus; Homo natus eſt ad laborem*, ait Iob. Et repræhenduntur in Euangelio *otioſi, Quid hic ſtatis tota die otioſi?* Vult & Apoſtol. vt nemo ſit otioſus; *vnuſquiſque,* inquit, *ſuum negotium agat*, id eſt, opus vel officium quod ſibi agendum incumbit. Odiſſe oportet otium, vt omnium vitiorum fomentum ac ſeminarium. In corpore humano, vnumquodque membrum, ſuum actum habet, ſic in corpore Eccleſiæ quiſque pro ſuo ſtatu & conditione laboret. *Semper aliquid operis fac;* inquit Hieron. *vt te ſemper Diabolus inueniat occupatum.* Et alius; *Inſtigabit te & exacerbabit ſerpens antiquus, ſed oratione fugabitur, & labore vtili magnus ei aditus obſtruetur.* Præcipuus autem hominis Chriſtiani labor eſſe debet, diligenter in ſuam & alienam ſalutem incumbere; curare vt ipſe ſanctè & religiosè viuat, & proximum etiam data cōmoda occaſione, ad opera bona excitet; *Diliges enim proximum ſicut teipſum.* ait Dominus: Et, *vnicuique mandauit Deus de proximo ſuo*, inquit Sapiens; *Tunc autem rectè proximum diligit, tanquam ſeipſum,* inquit Aug. *quando ipſe Deum diligens, quem poteſt hominem adducit ad colendum & diligendū Deū. Qui audit, dicat, Veni,* inquit Ioan. *vt nimirum*, ait D. Greg. *Cui ſe vox interna inſinuat, illuc etiam clamando, alios, quo ipſe rapitur, trahat.*

Iob 5. Matth. 20. 1. Theſſ. 5. Roman. 12. In epiſt. ad Ruſtic. Matth. 22. De doct. Chriſt. li. 1. ca. 26. Apoc. vlt. In Paſt par. 3. admo. 26

Tertiò, Deo ſeruiendum monet Apoſtol. *in vigiliis.* Ad vigilandum hortatur Dominus; *Vigilate & orate.* Et eius Apoſtolus, *Sobrij eſtote & vigilate. Vſquequo piger dormies?* clamat Sapiens: *quando conſurges de ſomno tuo?* Monet etiā Hymnus Quadrag. *Vtamur ergo parcius verbis, cibis, & potibus,*

Matth. 26. 1. Pet. 5.

Epiſt.87. *potibus, ſomno, iocis.* &c. *Conſuetudinem meam noſti,* ait Hieron. de ſeipſo, *breuiſſimo ſomno vtor.* Ad
Ad Ruſtic eundem hortatur Ruſticum: *Laſſus ad ſtratum venias, ambulanſq́ dormites, & necdum expleto ſomno, ſurgere compellaris.* In ſcholis ex Catone diſcunt pueri;

Plus vigila ſemper, nec ſomno deditus eſto,
Nam diuturna quies vitijs alimenta miniſtrat.

Vnde monet Pythagoras; *Imperare aſſueſce te his,*
Li.7.de leg. *ventri quidem primum, & ſomno, libidiniq́ & ira.* Et ſententiam Socratis de ſomno refert Plato; *Somnus multus nec corporibus, nec animis, nec rebus gerendis natura conducit. Nemo quidem cum dormit, alicuius pretij eſt, non magis quam ſi non viueret. Quare, quicunque viuere & ſapere cupit maximè, quam longiſſimo tempore vigilet, ſola ſalutis commoditate ſeruata.*
In Rudēte. Vnde & Plautus, *Qui dormiunt libenter, ſine lucro, & cum damno quieſcunt. Ac nihil temporis ita perit de vita noſtra, quam quod ſomno deputatur*, ait Bernard. Quomodo autem ſomno vtendum ſit,
Li.9. Conf. ca.12. oſtendit D. Ambroſ. in hymno, cuius etiam S. Aug. meminit in Confeſſ. *Deus creator omnium, rectorq́ poli, Diem veſtiens decoro lumine; noctem ſoporis gratia, artus ſolutos vt quies reddat laboris vſui, menteſq́ feſſas alleuet, luctusque ſoluat anxios.* Et re-
Ad fratres de Montue. ctè monet D. Bernard. *Caue ſerue Dei, quantum potes, ne totus quandoquè dormias; ne ſit ſomnus tuus, non quies laſſi, ſed ſepultura corporis ſuffocati; non reparatio, ſed ſpiritus extinctio. Iturus ergo in ſomnum, aliquid tecum defer in memoria, & cogitatione, in quo placidè obdormias, quod etiam ſomniare iuuet, ſic tibi*
Lib.2.de Virg. *nox vt dies illuminabitur.* De D. Virgine dicit Ambroſ. *Dormire non prius cupiditas quam neceſſitas fuit*

ſuit, & tamen cùm quieſceret corpus, vigilabat animus, qui ſæpè in ſomnis aut lecta repetit, aut ſomno interrupta continuat, aut diſpoſita gerit, aut futura prænuntiat. Saluſtius inter corruptos vrbis mores recenſet: *Dormire prius quàm ſomni cupido eſſet, non famem non ſitim operiri, ſed ea omnia luxu antecapere.* In Catil.
Antiqui Chriſtiani, etiam Gentilibus teſtibus, Chriſto Deo antelucanos hymnos canebant. De antelucanis cœtibus Chriſtianorum etiam Tertull. meminit. Euſeb. li. 3. c. 32. hiſt. De corona Milit. cap. 3 Ouid. li. 2. Amor.

Infelix tota quicunque quieſcere nocte,
Suſtinet, & ſomnos præmia magna vocat.

Dolere ſe aiebat Demoſthenes, ſi quando antelucana opificum victus eſſet induſtria. Vnde & eius Orationes lucernam olere dicebantur. *Et in* Apud Ciceronem.

Poſcas ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendas animum ſtudijs & rebus honeſtis,
Inuidia vel amore vigil torqueberis: ait Poëta. Horat. in Epiſt.

Vult etiam Apoſtol. nos miniſterium exhibere Deo *in ieiunijs*. Eſt ergo ieiunium cultus Deo gratus; Vnde & Anna vidua dicitur *ſeruiſſe Deo ieiunijs & orationibus.* Et vult Apoſt. vt *exhibeamus corpora noſtra Deo hoſtiam viuam, Sanctam, Deo placentem, &c.* Quod *ſit*, ait Auguſt. *cùm illud per temperantiam & abſtinentiam caſtigamus, vt membra noſtra fiant arma Iuſtitiæ Deo, non arma iniquitatis peccato.* Et ipſe Dominus promittit mercedem legittimè ieiunanti; *Pater tuus*, inq. *qui videt in abſcondito, reddet tibi.* Laudes ieiunij habet D. Baſilius, D. Hieron. Et D. Ambroſius qui ita de ieiunio. *Ieiunium vita eſt angelorum, culpæ mors, excidium delictorum, remedium ſalutis, radix gratiæ, fundamentum caſtitatis, hoc ad Deum gradu* Luc. 2. Roman. 12. De Ciuit. lib. 10. c. 5. & 6. Matth. 5. Hom. 1. & 2. de ieiunio lib. 2. in Iouinian. De Helia & ieiunio c. 3.

fuit, & tamen cùm quieſceret corpus, vigilabat animus, qui ſæpè in ſomnis aut lecta repetit, aut ſomno interrupta continuat, aut diſpoſita gerit, aut futura prænuntiat. Saluſtius inter corruptos vrbis mores recenſet: *Dormire prius quàm ſomni cupido eſſet, non famem non ſitim operiri, ſed ea omnia luxu antecapere.* In Catil.
Antiqui Chriſtiani, etiam Gentilibus teſtibus, Chriſto Deo antelucanos hymnos canebant. De antelucanis cœtibus Chriſtianorum etiam Tertull. meminit. Euſeb. li. 3. c. 32. hiſt. De corona Milit. cap. 3

Ouid. li. 2. Amor.

Infelix tota quicunque quieſcere nocte,
Suſtinet, & ſomnos premia magna vocat.

Dolere ſe aiebat Demoſthenes, ſi quando antelucana opificum victus eſſet induſtria. Vnde & eius Orationes lucernam olere dicebantur. *Et in* Apud Ciceronem.

Horat. in Epiſt.

Poſcas ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendas animum ſtudijs & rebus honeſtis,
Inuidia vel amore vigil torqueberis: ait Poëta.

Vult etiam Apoſtol. nos miniſterium exhibere Deo *in ieiunijs*. Eſt ergo ieiunium cultus Deo gratus; Vnde & Anna vidua dicitur *ſeruiſſe Deo ieiunijs & orationibus.* Et vult Apoſt. vt *exhibeamus corpora noſtra Deo hoſtiam viuam, Sanctam, Deo placentem,* &c. *Quod fit,* ait Auguſt. *cùm illud per temperantiam & abſtinentiam caſtigamus, vt membra noſtra fiant arma Iuſtitiæ Deo, non arma iniquitatis peccato.* Et ipſe Dominus promittit mercedem legittimè ieiunanti; *Pater tuus,* inq. *qui videt in abſcondito, reddet tibi.* Laudes ieiunij habet D. Baſilius, D. Hieron. Et D. Ambroſius qui ita de ieiunio. *Ieiunium vita eſt angelorum, culpæ mors, excidium delictorum, remedium ſalutis, radix gratiæ, fundamentum caſtitatis, hoc ad Deum gradu* Luc. 2. Roman. 12. De Ciuit. lib. 10. c. 5. & 6. Matth. 5. Hom. 1. & 2. de ieiunio lib. 2. in Iouinian. De Helia & ieiunio c. 3.

In epiſt. ad Celant. *citius peruenitur.* Et dicit Hieron. *quod abſtinentia, non ſoli caſtitati, ſed virtutibus omnibus opituletur; hinc Paulus caſtigat corpus ſuum, vt caſtigatione corporis erudiatur animus, quantóque nil ex voluptatibus concupiſcat, tanto magis poſſit cogitare de virtutibus.* Et D. Leo. *Quid poteſt eſſe efficacius ieiunio; cuius obſeruantia appropinquamus Deo, & reſiſtentes diaboli vitia blanda ſuperamus. Semper virtuti cibus ieiunium fuit. De abſtinentia prodeunt caſta cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubriora conſilia. Et per voluntarias afflictiones caro concupiſcentijs moritur, virtutibus ſpiritus innouatur.* Sic Leo. Et vt paucis dicam: valent ieiunia ad edomandum corpus; valent ad placandum Deum, eiuſque flagella auertenda; valent ad intentè, liberiuſq; orandum & laudandum Deum; valent denique ad quamlibet rem à Deo impetrandam, vti ex ſcripturis eſt clariſſimum. *Exercenda autem monet* Auguſt. *in quantum ſine laſione valetudinis fieri poſſunt,* nè nocumentum adferant, & maiora bona impediant.

1. Cor. 9.

Leo ſer. 2. de ieiu. 10. menſ.

Epiſt. 70. ad Bonifac.

Addit Apoſtolus. *In caſtitate,* quæ vbique & in omnibus ſeruanda, in animo, ne cogitationibus & deſiderijs inhoneſtis conſentiamus, oblectemur, immoremur etiam. In verbis, vnde Apoſt. *Deponite turpem ſermonem de ore veſtro;* Imò *omnis immunditia nec nominetur in vobis. Paſcitur libido conuiuijs,* ait Ambroſ. *maiora ſunt his fomenta verborum;* Ingerunt enim animis audientium cogitationes amatorias & impudicas. Denique in actibus & moribus, quos in Chriſtianis decet eſſe caſtiſſimos & honeſtiſſimos; tum propter Deum, quem ſummopere reuereri

Coloſ. 3. Epheſ. 5.

Lib. 1. c. 14. de pœnit.

reueteri debemus, vbicumque fuerimus, & tanquam Angeli in conſpectu eius mundi incedere; tum propter Angelos, qui omnibus quæ vbique fiunt, adſunt; & iis quæ male ſeu inhoneſtè geruntur, offenduntur. Omnibus dicit Apoſtol. *Fugite fornicationem*, quod fit, dum ab ea animo abhorremus, eiuſque pericula & occaſiones declinamus. Quanta debet eſſe, corporis caſtitas, & animi puritas in Sacerdotibus qui illud Diuinum & cæleſte myſterium celebrant, vbi caro Chriſti in veritate ſumitur, vbi ſanguis eius in veritate bibitur. *Vide quid agas ſacerdos ne fœtenti manu corpus Chriſti attingas; prius mundare vt poßis miniſtrare.* Epictetus Philoſophus adoleſcentes admonens *Circa Venerea*, inquit, *pro virili ante coniugium caſtum purumque eſſe oportet.* Et Plato, *nemo audeat vllam attingere, præter legitimam ſuam vxorem.* Coniugatos verò monet Apoſt. *Sciat vnuſquiſque veſtrûm vas ſuum poßidere in ſanctificatione & honore, non in paßione deſiderij, ſicut & gentes quæ ignorant Deum*; Et rurſum; *Honorabile coniugium in omnibus, & torus immaculatus.* pauca dicit, multa intelligit. Hos ita quoque Auguſt. hortatur: *Nihil in lecto turpiter agas, nec excedas vltra conceſſam libidinem in lege Dei: ſit caſtus cum coniuge torus; & ſi eſt cura propagandi liberos, non ſit effrenata luxuries libidinum. Defer in lecto tuo coniugi tuæ honorem, quia membra Chriſti eſtis ambo, ambo ab illo conditi, ambo Sanguine ipſius reparati.* Qualis debeat eſſe virginum caſtitas declarat D. Hieron. dicens; *Illa virginitas hoſtia Chriſti eſt, cuius nec mentem cogitatio, nec carnem libido cõmaculat. Hoc à Deo petebat virgo Cæcilia,*

Tho. Kẽp. lib. 1. ca. 19. de Imit.
Baſ. de vera Virg.
1. Corin. 6.
Amb. lib. 1. de viduis.
Epict. c. 27.
Plato lib. 7. de Legibus.
1. Theſſ. 4.
Hebr. 13.
In Pſal. 146.
Lib. 1. in Iouinia.

orans, Fiat cor meum & corpus meum immaculatum, vt non confundar.

Sequitur in Paulo, *In ſcientia.* Ignorantia non eſt innocentia, & multi per ignorantiam peccant, & de rebus malè iudicant. Vnde in veteri teſtamento ſacrificium offerebatur pro ignorantijs; & orat Dominũ Propheta, *Ignorantias meas ne memineris.* Multa autem ſunt quæ ſcire parum vel nihil animæ proſunt. Et valdè inſipiens eſt, qui alijs intendit, quam ijs quæ ſaluti ſuæ deſeruiunt. Agitur autem hîc de ſcientia rerum Diuinarum, ſiue de ſcientia ſalutis, de qua Zacharias in Cantico, *Ad dandam ſcientiam ſalutis.* Duplex ſcientia neceſſaria: Dei, qui eſt ſummum hominis bonum ad quod conditus eſt; & viæ, quæ ad illum ducit, quæ eſt Fides per charitatem operans.

Pſalm. 24.
Tho. Kēp. lib. 1. cap. 2. de Imit. Chriſti.
Luc. 1.

Qui Chriſtum bene ſcit, ſatis eſt, ſi cætera neſcit. In illo habemus viam, in illo habemus patriã; *Ad illum per illum tendit, qui per ſemitam patientiæ & humilitatis eius incedit*, inquit S. Leo. Quiſque ergo ſtudeat ſibi comparare hanc ſcientiam, tum propter ſe, tum propter alios, vt & ſeipſum & alios ſaluos faciat; *Maximum ad iuſtitiam auxilium eſt*, ait Hieron. *implere Diuinis eloquijs animum, & quod opere exequi cupias, ſemper corde meditari.* Et Paulus hortatur, *Verbum Chriſti habitet in vobis abundanter, vt ſciatis quomodo vos oporteat vnicuique reſpondere.* Dicebat Sapiens, *Sapientiam ſine fictione didici, & ſine inuidia alijs communico.* Et Diaconus quidam cùm à lege Dei prædicanda prohiberetur, *Impoſſibile*, inquit, *eſt, vt non communicem alijs lumen, quod ipſe percepi. Bibe*

Serm 16. de Paſſ.
Ad Celant.
Coloſ. 3. 4.
Sap. 7.
Li. 10. c. 33. Hiſto. Trip.

aquam

aquam (doctrinæ ſalutaris) *de ciſterna tua* (Scripturarum, Patrum, &c.) ſtatim ſequitur: *Deriuetur fontes tui foras. Sapientia enim abſcondita, & theſaurus inuiſus, quæ vtilitas in vtriſque?* Prou. 5. Eccleſ. 41.

MONITVM XXXII.

In longanimitate, in ſuauitate, &c.

2. Cor. 6.

SEquuntur adhuc aliæ virtutes, quibus Deo ſeruiendum monet Apoſt. *In longanimitate*, quæ eſt in ſuſtinendis malis præſentibus, & exſpectandis bonis futuris. Hic enim opus eſt patientia, quæ non frangitur, ad quam idem Apoſt. hortatur, *In diſciplina perſeuerate*, & *neque fatigeris cum ab eo argueris*. Talis fuit patientia Martyrum de quibus canitur, *Cæduntur gladijs more bidentium, non murmur reſonat, non querimonia, ſed corde tacito mens bene conſcia conſeruat patientiã*. Talis eſt patientia omnium electorũ, in quorum perſona ait Apoſt. *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti*! Certus ſum quod nulla creatura. *Steterunt torti tortoribus fortiores*, inquit Cyprian. Et inimici Chriſtianorum pudore quodam fatigabantur, *quod maior ineſſet cruciatis quàm cruciantibus virtus*, ait Euſebius. hinc etiam varia excogitabant & adhibebant eis tormenta, & tarda ad mortem ſupplicia, vt vel tandem cederent. D. Chryſoſt. rationem dans, cur Diabolus tot tantoſque contra Prophetam Iob cogi- Hebr. 12. In hymno Martyr. Rom. 8. Lib. 2. Epiſt. 6. Lib. 5. Hiſt. cap. 3. Hiero. in vita Pauli. Homil. 34. in Matth.

Homil. 34. in Matth. cogitauerunt labores; *Truculentiſſima beſtia*, inquit, *nunquam ſolet deſperare victoriam* Eſt & longanimitas in exſpectandis bonis futuris. *Abraham longanimiter ferens, adeptus eſt repromiſſionem*, ait Apoſtol. Et iterum, *Si quod non videmus, ſperamus, per patientiã exſpectamus.* & monet Propheta; *Si moram fecerit, exſpecta eum, quia veniens veniet & non tardabit.* Et alius, *Viriliter age, & confortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum. Suſtine & tu Dominum*, ait Auguſt. *non ſuſtinebis mendacem, non eum qui poterit falli, non eum qui non inuenturus eſt quod det; omnipotens promiſit, certus promiſit, verax promiſit.* Et rurſum; *Exſpecta Dominum, & cuſtodi viam eius, & exaltabit te.* Exſpecta, inquit Dominum; ſed quid interim facturus ſum? Cuſtodi viam eius. Quod ſi hoc fecero, quid habiturus? exaltabit te. Quomodo? vt hæreditate capias terram, non morientium, in qua iam es; ſed viuentium, in qua futurus es.

Heb 6.

Rom. 8.

Abac. 1.

Pſalm & ibi Auguſt.

Pſal. 36. ibi Auguſt.

Subiungit Apoſt. *In ſuauitate*, quæ etiam erga hoſtes ſeruari debet. Seruanda autem eſt, in animo, verbis, moribus; niſi aliud ſuadeat Caritas, quæ aliquando blanditur, aliquando ſæuit, ſemper tamen mater eſt, ait Bern. & ſicut amara potio, datur ad hominem ſanandum, ita amara correptio, ad corrigendum. Tentat omnia caritas, & quos iſto modo nequit ſanare, tentat alio; vultum mutat & actum, ſed non affectum. Sic & Auguſt. *Dilige, & quod vis fac, ſiue taceas, dilectione taceas; ſiue clames, dilectione clames; ſiue emendes, dilectione emendes; ſiue parcas, dilectione parcas. Radix ſit intus dilectionis, non poteſt de iſta radice niſi bonum exiſtere.* Ergo

D. Bern. de dilig. Deo.

Tract. 7. in Can. Ioã.

Ergo in ſuauitate; *Seruum Dei non oportet litigare,* 2. Timot. 2.
ait Apoſt. *ſed manſuetum eſſe ad omnes.* Et iterum, Epheſ. 4.
omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor tollatur à vobis cum omni malitia. Quanta fuit Chriſti ſuauitas erga ſe crucifigentes! Stephani erga ſe lapidantes! Quanta ſuauitas in Ioſeph erga fratres, tot malis ipſum afficientes! Quãta in Dauidé erga Saulum, toties vitæ illius inſidiantem? *In manſuetudine opera tua perfice,* ait Sap. *& ſuper gloriam hominum diligeris,* & Apoſt. Iacobus; *Quis ſapiens & diſciplinatus inter vos? Oſtendat ex bona conuerſatione operationẽ ſuam in manſuetudine ſapientiæ. Quod ſi zelum amarum habetis, & contentiones ſint in cordibus veſtris; non eſt iſta ſapientia de ſurſum deſcendens; ſed terrena, animalis, Diabolica. Quæ autem de ſurſum eſt Sapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia & fructibus bonis, non iudicans, ſine ſimulatione. Eſtote inuicem benigni,* ait Paulus, *miſericordes, donantes inuicem, ſicut & Deus in Chriſto donauit vobis.*

Luc. 23. Actor. 7. Geneſ. 45. 1. Reg. 24. 26. 2. Reg. 1. Eccleſ. 3. Iacob. 3. Epeſ. 4.

Addit Apoſtolus, *In charitate non ficta.* Ficta eſt charitas, quando foris oſtenditur, & intus nõ habetur. *Dilectio ſine ſimulatione,* ait ad Rom. Rom. 12.
& Ioannes, *non diligamus verbo neque lingua, ſed* Ioan. 3.
opere & veritate. Etiam ficta charitas eſt, quando quis alteri prouidet opes, honores, & alia terrena, quæ ſæpè hominibus multorum peccatorum & æternæ damnationis ſunt cauſa. Ille me verè diligit, qui iuſtitiã mihi & ſalutem procurat. Vt in genere aliquid de charitate dicamus; Charitas eſt bona voluntas, qua quis bene afficitur erga Deum & proximum,

volens Deo placere, proximo ſubuenire. De
2. Cor. 61. qua Apoſt. *Omnia veſtra in charitate fiant*, id eſt,
Studio placendi Deo, proximo ſubueniendi.
De ſpir. & lit. cap. 14. *Non enim eſt fructus bonus*, inquit Auguſt. *qui de charitatis radice non ſurgit*. Et Grego. *Non habet*
Hom 27. in Euang. *aliquid viriditatis ramus boni operis, ſi non manet in*
Coloſ. 3. *radice charitatis*. Ideoque Apoſt. poſtquam Coloſſenſes eſſet hortatus ad miſericordiam, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam; addit, *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis*. Vinculũ, quo homines inter ſe & cum Deo vniuntur; Perfectionis verò, quia illa eſt quæ implet legem, in qua perfectio Chriſtiani conſiſtit, ſine qua nullum opus bonum, quantumuis præclarum videatur, prodeſt ad ſalutem; cum qua omne opus bonum, etſi exile in ſe, operatur ſalutem. Dicit Apoſt.
Galat. 5. *Fructus ſpiritus ſunt charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mãſuetudo, fides, modeſtia, continẽtia, caſtitas*.
Serm. 31. in Nou. Quem locùm citans Auguſt. quærit, *vnde iſte botrus pulcher eſt? quia pendet à charitate. à charitate enim tanquam ab apice, & radice cætera contexuntur*.
Serm. 10. de Quadr. Vnde & D. Leo; *Quamuis magnum ſit habere rectam fidem, ſanamque doctrinam, & multa laude digna ſit circuncìſio gulæ, lenitas manſuetudinis, puritas caſtitatis; nuda tamen ſunt omnes ſine charitate virtutes; nec poteſt dici in qualibet virtutum excellentia fructuoſum, quod non charitatis partus ediderit*.

Sequitur, *In verbo veritatis*; Cuius duplex poteſt eſſe ſenſus; vnus, vt omne mendacium
Eccleſ. 17. prohibeat; Sicut & ſapiens, *Noli velle mentiri*
Pſal. 14. *omne mendacium*. Illum etiam dicit Dauid habitatu-

taturum in tabernaculo Domini, *Qui loquitur veritatem in corde ſuo, & non egit dolum in lingua ſua.* Et alibi Apoſt. *Deponentes omne mendacium, loquimini vnuſquiſque veritatem cum proximo ſuo.* Cum autem omne mendacium conſtet eſſe peccatum, nunquam homini iuſto committendum eſt mendacium. Quod enim per ſeipſum vitioſum eſt, ac Diuina lege prohibitum, nullo id prætextu, nulla quaſi bona intentione aut fine faciendum eſt. Qui Chriſtiani hoc dixerunt, vt Orige. Caſſia. Marulus; non doctrinam Chriſti, ſed Platonis ſecuti ſunt, qui docet mendacio vtendum eſſe tanquam medicina quadam, aut condimento; ex vtilitate æſtimans honeſtatem. Dat tamen D. Auguſt. *Duo genera mendaciorum, in quibus,* inquit, *non magna culpa eſt, ſed tamen non ſunt ſine culpa; cùm aut iocamur, aut vt proximo proſimus, mentimur. Primum in iocando ideo pernitioſum non eſt, quia non fallit; nouit enim is cui dicitur ioci cauſa eſſe dictum: ſecundum autem ideo mitius eſt, quia retinet nonnullam beneuolentiam, quæ illud excuſat, & aliquando etiam temporaliter remuneratur* (vt in obſtetricibus Ægyptiorum) *ſed fallacia damnat.* Magna autem culpa eſt, mendacium; quando animæ, vel corpori, vel famæ, vel bonis temporalibus nocet; Maxima verò, quando eſt contra veritatem Religionis. Sicut enim veritas præcipuè inuenitur in doctrina Religionis Chriſtianæ, & Verbo Dei; ita etiam id per Antonomaſiam vocatur mendacium, quo quis mentitur contra veritatem Religionis; de quo dicitur, *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.* Quale fuit pri-

Epheſ. 4.
Aug. Ench. cap. 18. 22.
Caſſ. col. 17
Mar. lib. 4. de relig. viu. inſt.
Plat. lib. 2. de Rep.
In Pſal. 5.
Ench. c. 22.
Exodi. 1.
Pſalm. 5.

Pſalm. 5. Geneſ. 5. Matth. 26. mum verbum antiqui ſerpentis, dicentis primis parentibus contra verbum Dei, *nequaquam moriemini, ſed eritis ſicut Dij*; Quale etiam eſt hæreticorum noſtri temporis, dicentiũ contra verbum Chriſti, non eſt hoc corpus Chriſti, ſed figura eius. Vnde Apoſtolus Petrus 2. Petri 3. vocat hæreſiarchas *Magiſtros mendaces*. De Attico (ad quem tot epiſtolas ſcripſit Cicero) teſtatur Cornelius Nepos, nec in alijs tuliſſe mendacium æquo animo, nec ipſe vnquam mentitus eſſe perhibetur. (Cornelius Nepos in vita Attici.) De Hor abbate teſtatur Palladius, quod tam amans fuerit veritatis, vt nunquam mentitus ſit, nunquam iurauerit, nulli maledixerit, nunquam citra neceſſitatem locutus ſit. (Ad Lauſum) Et de Chryſoſtomo Sophronius; quod ex quo baptiſmum ſuſcepit, nunquam omnino iurauerit, nec quemque iurare compulerit, nec mentitus ſit, nec alicui maledixerit, nec ſcurrilia dixerit, nec iocos admiſerit. (Refertur à Baronio.) Refert & Oſorius, de filio quodam Regis Luſitaniȩ, apud Barbaros mortuo, quod tyrannus eum his nominibus commendauerit, quod nulla vnquam ſe Venere maculaſſet, quod nunquam mentitus eſſet, quod Deum ſemper piè coluiſſet. (Lib. 3. de gloria.)

Alius ſenſus eſt, vt intelligatur de Verbo Dei, quod alios prædicare, alios audire neceſſe eſt, & quòd vtroque hoc modo etiam colatur Deus, intelligitur ex fructibus qui inde proueniunt. Prædicando enim & audiendo verbum veritatis, ignorantes illuminantur, vt videant quò & quà illis eundum ſit, ait David, *Declaratio ſermonum tuorum illuminat*. Et, (Pſalm. 118.)

Lucerna

Lucerna pedibus meis verbum tuum. Deinde qui ſciunt & non faciunt, victi tepore, cupiditate,&c. excitantur vt faciant. *Viua enim vocis magna eſt vis ac energia*, ait Hieron. Et Sap. *Verba ſapientum ſicut ſtimuli*. Et Apoſt. *Viuus eſt ſermo Dei & efficax*. Boni etiam confortantur vt proficiant & perſeuerent. Vnde Petrus iam baptizatis, *ſine dolo lac concupiſcite, vt in eo creſcatis in ſalutem*. Et ſicut plantula aquis irrigata ſumit incrementum, ſic anima iuſti doctrina ſalutari. Præterea delectat & recreat ſpiritualiter Verbum Dei. *Amicus ſponſi ſtat & audit eum*, inquit Chriſtus, *& gaudio gaudet propter vocem ſponſi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel ori meo*, ait Proph. & in Cantic. ſponſa ad ſponſum, *ſonet vox tua in auribus meis, vox enim tua dulcis. Vox tua*, ait Auguſt. ad Dominũ, *gaudium meum; vox tua ſuper affluentiam voluptatũ*. Denique verbum Dei, ſeu veritatis, ſalutem æternam operatur. Vnde Apoſt. ad Timoth. *Attende tibi*, (vt recte vivas) *& doctrinæ* (vt rectè doceas;) *Hoc enim faciens, & teipſum ſaluum facies, & eos qui te audiunt*. Et Iacobus monet; *In manſuetudine ſuſcipite inſitum verbum, quod poteſt ſaluare animas veſtras*. Et Petrus, *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni; exaruit fœnum, & flos eius decidit, verbum autem Domini manet in æternum*, id eſt, Verbum Domini creditum & obſeruatum, habet hanc vim & efficaciam, vt faciat hominem æternum & immortalem.

Ibidem. Eccleſ. 12. Hebr. 4. 1, Petri. 2. Ioan. 3. Pſalm. 18. Cantic. 2. Lib. 11. Conf. c. 2. 1. Timot. 4. Iac. 1. 1. Petri, 1.

Denique addit Paulus, *Per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris*, &c. Quibus verbis nos admo-

net

net Apoſt.incedere per viam iuſtitiæ, in proſperis & in aduerſis; ſiue laudent nos homines, ſiue vituperent; ſiue promittant ſiue minentur; ſiue bonis ſiue malis afficiant. Monet
1. Cor. 7. idem alibi. *Pretio empti eſtis, nolite fieri ſerui hominum.* Tales ſunt, qui vitam ſuam ordinant,
Gal. 1. prout vident hominibus placere. *Sed ſi adhuc hominibus placerem*, ait idem, *Chriſti ſeruus non eſſem.* Herodes in Iudæa Deum verum colebat vt Iudeis placeret; alibi verò alienum vt gen-
Hiſt. Trip. lib. 6. c. 36. tibus. Ecebolus quidam Conſtantinopolitanus ſophiſta, mores Imperatorum ſequens, ſub Conſtantio feruentiſſimũ ſe finxit Chriſtianum; ſub Iuliano paganus celeriter effectus eſt; & rurſus poſt Iulianum volebat eſſe Chriſtianus: Proſternens enim ſemetipſum ante ianuas Eccleſiæ pronum, magna voce
Matth. 11. clamabat, Conculcate me ſal infatuatum. Tales arundini à Chriſto in Euangelio comparantur; *arundinem mox vt aura contigerit, in partem*
Hom. 6. in Euang. *alteram inflectit*, inquit Gregorius: *Sic carnalis animus, mox vt fauore vel detractione tangitur, ſtatim alteram in partem inclinatur.* Hi ſimiles ſunt illi Ægyptio Sophiſtæ, qui vt ait D. Baſil. & arbor & aqua fiebat & fera, & omninò quicquid li-
Homil. 24. beret. Et Polypodi comparantur, qui ad ſpeciem ſubiecti ſoli colorem mutat, ita ipſi ad voluptatem & voluntatem aliorum variant
Hom. 7. Hexam. ſententiam, vt idem Baſil. *Per bonam & malam famam, à dextris & à ſiniſtris Chriſti miles graditur,*
Ad Nepotia. ait Hieron. *nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur; non diuitijs tumet, non contrahitur paupertate; & læta contemnit & triſtia.* Narrat de Alipio

ſuo

ſuo Auguſt. inſigne exemplum; *Tentata eſt eius indoles non ſolum illecebra cupiditatis, ſed etiam ſtimulo timoris. Romæ aſſidebat Comiti largitionum Italicarum. Erat eo tempore quidam potentiſſimus Senator, cuius & beneficijs obſtricti multi, & terrori ſubditi erant. Voluit ſibi licere neſcio quid ex more potentiæ ſuæ, quod eſſet per leges illicitum. Reſtitit Alipius; promiſſum eſt præmium, irriſit animo; Prætenta mina, calcauit: mirantibus omnibus inuſitatam animam, quæ hominem tantum, & innumerabilibus præſtandi nocendique modis ingenti fama celebratum, vel amicum non optaret, vel non formidaret inimicum.* Aliud exemplum inſigne eſt apud Ruffi. de Beniuolo Præfecto; *Cum impia edicta Iuſtinæ Imperatricis dictanda mandarentur Beniuolo præfecto, ille negat ſe impia verba proferre poſſe, & contra Deum loqui. Celſior ei honor promittitur, ſi impleret iniuncta; Ille qui nobilior in fide eſſe, quam in honoribus cuperet; Quid mihi, ait, pro impietatis mercede altiorem promittitis gradum? hunc ipſum quem habeo, tollite; Tantum mihi conſcientia fidei duret illæſa. Hæc dicens, ante pedes impia præcipientium cingulum iecit.* Lib. 6. Conf. c. 10. Lib. 2. ca. 6. Hiſt.

Multum refert, vtrum quis ſtudeat Deum demereri an homines, inquit, D. Cyprian. Dicit Chriſtus Iudæis; *Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis; & gloram quæ à ſolo Deo eſt, non quæritis?* Glorioſum erat apud Deum, in Chriſtum credere, apud homines ſtultum: illi ſectabantur quod laudabāt homines, non quod Deus. Item de quibuſdam, qui in eum credebant, ſed verebantur apud homines confiteri, dicit Euangeliſta, *Dilexerunt gloriam hominum magis quàm Dei*. Quia enim improbabant homi- Epiſt. 55. Ioan. 5. Ioan. 12.

homines confiteri Chriſtum eſſe Deum & Mundi Saluatorem, ideo confiteri verebantur ne diſplicerent hominibus. Cicero ait: (Tuſc.qu. lib. 1.) *Iacent ea ſemper, quæ apud quoſque improbantur.* Non ita apud Apoſtolos; ait S. Auguſt. (De Ciuit. lib. 5. ca. 14.) *qui cum in his locis prædicarent Chriſti nomen, vbi non ſolum improbabatur, verumetiam ſummæ deteſtationis habebatur, tenentes quòd audierant à bono magiſtro, eodémque medico mentium,* (Matth. 10.) *Si quis me negauerit coram hominibus, negabo ego eum coram patre meo, & coram Angelis Dei:* (Luc. 12.) *inter maledicta & opprobria, inter grauiſſimas perſecutiones crudeleſque pœnas, non ſunt deterriti à prædicatione ſalutis humanæ, tanto fremitu offenſionis humanæ.* Et alibi: (Epiſt. 144.) *Sic amanda eſt iuſtitia, vt ab eius operibus etiam pœna corporis cohibere nos non debeant, atque inter manus crudelium inimicorum luceant opera noſtra coram hominibus, vt quibus placere* (Matth. 6.) *poſſint, glorificent patrem noſtrum qui in cælis eſt. Vnde ille fortiſſimus iuſtitiæ dilector exclamat: Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? Tribulatio? an anguſtia?* (Rom. 8.) *an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? ſicut ſcriptum eſt, quoniam propter te mortificamur tota die, &c.* (Pſalm. 43.)

Adiungam hiſtoriam inſignem de D. Baſilio, quam de eo refert D. Gregor. Nazianz. (Orat de laudib. Baſ.) Rogatus Baſilius à Præfecto Modeſto, cur non profiteretur Religionem Imperatoris, (Valentis Ariani) Reſpondit, non vult hoc Imperator meus. Ille rurſus; non hanc poteſtatem pertimeſcis? Reſpondit: Cur pertimeſcam? quid fiet, quid patiar? Bonorum proſcriptionem, inquit ille. Reſpondit Baſilius: Bonorum proſcriptioni obnoxius

non

non eſt, qui nihil habet: niſi fortè laceris & detritis hiſce pannis indiges, ac paucis libellis, in quibus omnes mihi facultates, & copiæ ſunt. Præfectus iterum, Exilium. Sed Baſilius, Exilium, inquit, non cognoſco, qui nullo loco circumſcriptus ſum; ac neque terram hanc quam nunc incolo, meam habeo, & eam omnem in quam proiectus fuero, pro mea habeo: Imò vt rectius loquar, vniuerſam terram Dei eſſe ſcio, cuius *aduena ego ſum & peregrinus.* Pſalm. 38. Rurſum Præfectus, Cruciatus, ait. At Baſilius: Tormenta, inquit, quid accipere queant, cum corpus deſit: niſi fortè primam plagam dixeris: huius enim ſolius penes te arbitrium & poteſtas eſt. Et Præfectus, Mortē. Et Baſilius, Mors beneficij loco mihi erit. citius enim ad Deum tranſmittet, cui viuo, & ad quē iampridē propero, & maxima iam ex parte mortē obij. Obſtupefactus Prefectus; nemo me hactenus, inquit, ita tamque liberè allocutus eſt. Reſpondit Baſil. In aliis rebus & erga omnes etiam viliſſimos placidi & abiecti ſumus: Verum vbi Deus nobis periclitatur & proponitur, tum demum alia omnia pro nihilo putantes, ipſum ſolum intuemur. Ignis autem & gladius & beſtiæ, & vngulæ carnem lacerantes voluptati nobis ac delitiis potius ſunt quam terrori. Proinde minare, fac quicquid libet, etiam his grauiora: nequaquā nos vinces, vt impiæ doctrinæ aſſentiamur.

MONITVM XXXIII.

Miſit illum in villam ſuam, vt paſceret porcos.

LUC. 15.

Aug. lib. 3. Conf. ca. 1.

PER filium prodigum peccator deſignatur, vt ebrioſus, luxurioſus, *&c.* qui omnibus bonis ſuis à Deo acceptis ad nequitias abutitur, & inopia laborans cibi interioris, ſe proijcit foras, id eſt, interiori conſolatione carens, exteriorem quærit, in vanitatibus & peccatis. De prodigo duo dicuntur; Primum quod ipſe ſiliquis porcorum paſcebatur. Alterũ, quod de ſiliquis porcos paſcebat. Quoad primum, ſiliquæ cibus eſt inflans non ſatians, & ſignificatur iniquitas; inflare poteſt, ſatiare animum non poteſt. Peccator ſiliquis paſcitur, iniquitate delectatur, illa cibus eius eſt, de quo cibo Propheta, *Superbo oculo, & inſatiabili corde cum hoc non edebam*, id eſt, non delectabar cibo eorum, qui ſuperbum habent oculum: Inter 7. quæ odit & abominatur Dominus primum ſunt, *Oculi ſublimes*; & arrogantia ſignificatur, quæ oculorum elatione maximè declaratur. Deinde nec eorum, qui cor habent inſatiabile; & intelligitur primò Auarus, qui, vt ſapiens ait, *non implebitur pecunia*, ſed quantum ipſa pecunia creſcit, tantum & amor pecuniæ, vt Poëta;

Pſalm. 100. Auguſt. & Proſp. in illum Pſalm.

Prouerb. 6.

Eccleſ. 5. Horat. in Odis.

Creſ-

Creſcentem ſequitur cura pecuniam,
Maiorumq́ue fames: Scilicet improba,
Creſcunt diuitiæ. tamen curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei. Deinde & Libidinoſus cor habet inſatiabile: vnde vitium illud *inceſſabile delictum* vocat Petrus. *Libido enim ſemper famem ſui habet, & tranſacta non ſatiat*, inquit, Hieron. Vnde de quadam libidinoſa quæ ſe multorum libidini ſuppoſuerat, ait Poeta. 2. Petri 2. In epiſt. de fil. prodig.

Delaſſata quidem, ſed non ſatiata receßit.

Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ, ait Sap. id eſt, quæ illam imitantur; ſolent autem intelligi libido & auaritia. *Cum his*, inquit, Propheta, *qui tali delectantur veneno, non conueſcebar quia cibum iniquitatis ipſorum, quo inceſſabiliter replebantur, horrebam.* Prou. 30.

Sæpe quidem contingit, quod iuſtus ſimul cibum corporalem, cum impio ſumat, ſed non ſpiritualem; quia hic cibo iniquitatis, ille pane iuſtitiæ veſcitur; de quo dicitur, *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam*. Iuſtorum cibus eſt, pœnitentia; *fuerunt mihi lachrymæ meæ panes*: Afflictio; *Virga tua & baculus tuus ipſa me cõſolata ſunt*; hinc enim ſperant ſe à Deo diligi, *Quẽ diligo caſtigo*; & quod Dominus eorũ ſit memor: Eorũ cibus eſt, ieiuniũ, oratio; vnde Hieron. de quadam, *Ieiunia pro ludo habet, orationem pro delitijs*. Bona opera; *Labores manuum tuarum quia manducabis*, ait Dauid. Non autem manducant cibum iniquitatis, de quo Sap. *Sicut vua acerba dentibus, & fumus oculis; ſic iniquitas manducantibus eam*. Ob remorſum conſcientiæ, timorem damnationis, & alia mala quę illam comitantur: Matth. 5. Pſalm 41. Pſalm 22. In epiſt. ad Furiam. Pſalm. 127. Pro. 10. vt Aug. legit in Pſal. 48.

tur: Etiam iuſtificatis, quibus iam remiſſa eſt
Rom. 6. vexatio eſt; Vnde Apoſt. *Quem fructum habuiſtis tunc in illis in quibus nunc erubeſcitis*: Sic ſpinæ peccatorum, pungunt animum, lacerant conſcientiam. D. Auguſt. *Iuſſit*, inquit, *Deus, & ſic eſt, vt pœna ſua ſibi ſit omnis inordinatus animus. Et, cibus iniquitatis cum ſuauitate comeditur, ſed cum amaritudine digeritur.*

Lib. 1. conf. cap. 12.

In Pſal. 48.

Hic cibus ſaturare non poteſt animam hominis; ſolus eam ſatiat Deus. Vnde idem Auguſt. de ijs loquens qui relicto Creatore Creaturis adhærent; *Volentes*, inquit, *gaudere forinſecus, facilè euaneſcunt, & effunduntur in ea quæ videntur & temporalia ſunt, & imagines eorum famelica cogitatione lambunt.* Et de ſe, *Intendebam in ea quæ locis continentur, & non ibi inueniebam locum ad requieſcendum, nec recipiebant me iſta, vt dicerem, ſat eſt, & bene eſt. Feciſti enim nos ad te*, Domine, ait, *& ideo inquietum eſt cor noſtrum, donec requieſcat in te, atque in eo oſtendit Deus, quam magnam creaturam rationalem fecerit, cui nullo modo ſufficit ad beatam requiem, quicquid illo minus eſt.*

Lib. 9. Conf. c. 4.

Lib. 7. conf. cap. 7.

Lib. 1. conf. cap. 1.

Lib. 13. Conf. ca. 8.

Alterum, quod de filio prodigo dicitur, eſt, quod de *ſiliquis* etiam *porcos paſcebat*, quia dæmones ſuis vitiis ac erroribus delectabat. Sic dicitur *Ephraim paſcit ventos*, quia peccator peccando, ſuperbis & inflatis dæmonibus deriſui eſt ac voluptati, inquit, Auguſt. Sic immundi ſpiritus terrena vitiorum immunditie paſcuntur, gaudentque mortales in ea volutari. Dicitur ſerpenti. *Terram comedes*; tum quia terreni illi traditi ſunt; tum quia in his pabulum inuenit, quo ſe oblectet. Dicuntur autem dæmones

Oſeæ. 12.

Li. 4. Conf. cap. 2.

Gen. 3.

Porci,

Porci, ob immunditias libidinum, non quas ipſi faciunt; ſunt enim ſpiritus carnis exper- Aug. li. 14. de Ciuit. cap. 3. tes; ſed quas patrandas hominibus ſuggerunt. Non enim poteſt dici Diabolus ebrioſus, aut fornicator, aut aliquid mali quod ad carnis voluptates pertinet, tamen eſt huiuſmodi peccatorum ſuaſor & inſtigator occultus. Et per tentationes carnalium peccatorum, ad quæ nouit homines, maximè propenſos, maximè præualet & deijcit homines, etiam robuſtos: ſic præualuit aduerſus Sanſonem fortiſsimum, Dauidem ſanctiſſimum, Salomonem prudentiſſimum. *Viros Triumphales victores gentium vincit luxuria.* ait Macrob. lib. 3. Sat. Et Hiero. *Ferreas mentes, libido domat.* In Epiſt. ad Mat. & filiam. *Et Campana luxuria inuictum armis Hannibalem, illecebris ſuis complexa, vincendum Romano militi tribuit*, inq. Valer. Lib. 9. Atque hoc vitio inquinatos cæteris etiam inuoluit peccatis; ſic Dauidem & Herodem Reges à libidine ad homicidium pertraxit, Salomonem ad Idololatriam. Qui ergo ſe huiuſmodi vitijs dant dicuntur dæmones paſcere, hoc eſt, oblectare; hoc enim modo homines ſibi ſimiles factos, peccatores & deſertores, ſecum habere Lib. 10. Conf. c. 36. ſperant, non ad concordiam charitatis, ſed ad conſortium ſupplicij, de quo vehementer gaudent, & quod magnoperè laborant.

Dæmonum cibus, ait D. Hieron. *eſt ebrietas, luxuria fornicatio, & vniuerſa vitia. Hæc blanda ſunt & laſciua & ſenſus voluptate demulcent, ſtatimque vt apparuerint ad vſum ſui prouocant: Quibus ideo luxurioſus adoleſcens legitur non potuiſſe ſaturari quia* In epiſt. de filio prod.

 ſemper

ſemper voluptas famem ſui habet, & tranſacta non ſatiat. Cogitet ergo peccator, quando peccat, quod Diabolum ad conuiuium vocat, quia peccato ſuo veluti cibo aliquo delectabili, eum paſcit & oblectat. *Sicut enim uritur de virtute ſtantium, ita lætatur de fragilitate labentium: Et ſicut vera religionis obſeruantia atteruntur dæmones, ita impiorum errore lætantur & gaudent.* Non ita, ſed Chriſtum potius inuita; Cibus eius pœnitētia hominum, & conuerſio, bona eorum opera & vita. Sic dicitur in Cantic. quod ſponſus cæleſtis *paſcitur inter lilia, quia candore & odore virtutum delectatur*, ait D. Bern. vt candor pertineat ad conſcientiam, odor ad famam; vtriuſque enim habenda eſt ratio; conſcientiæ propter nos, famæ propter alios.

Prosp. ad Demetr. Leo ſer. 3. de Collect.

Cantic. 2.

Bern, ſerm 71. in Cant.

Dicitur in hiſtoria de peccatrice, *quod domus impleta eſt odore vnguenti. Odor enim bonus, bona fama eſt*, inquit, D. Auguſt. *quam quiſquis bona vita operibus habuerit, dum veſtigia ſequitur Chriſti, quaſi pedes eius pretioſiſſimo odore perfundit.* Dicitur in Pſalm. quod *filiæ Regum ſponſum delectauerunt odore veſtimentorum. Reges ſunt Apoſtoli, & alij, quibus dictum eſt, ſedebitis ſuper ſedes 12. iudicantes*, &c. *Regunt carnem*, inquit Auguſt. *Subiugant ſibi turbas humanarum affectionum; caſtigant corpus & ſeruituti ſubijciunt. Filiæ Regum ſunt omnes animæ fideles quæ illis prædicantibus natæ ſunt, quæ odore ſancto, qui ex bonis ipſarum operibus latè diffunditur, Chriſtum delectant.* Quod etiam ſignificatur in fragrantia veſtimentorum Iacob, quam vt ſenſit Iſaac Pater, Benedixit ei. *Innocēs enim manibus & mundo corde, qui non accepit in vano animā ſuam*, &c.

De doct. Chriſt. li. 3. cap. 12.

Pſalm. 44.

In illum Pſalm.

Geneſ. 27.

Pſalm. 23.

Hic

Hic accipiet benedictionem à Domino. Et his qui ſe maxime exercuerint in operibus charitatis & miſericordiæ, quæ maxime placent Deo, dicitur: *Venite benedicti Patris mei poſſidete paratum vobis regnum a conſtitutione mundi.* Matth. 25.

MONITVM XXXIV.

Vnuſquiſque proprium donum habet ex Deo, &c.

1. Cor. 7.

TRipartita eſt pudicitia; graduſque eſt vnus Continētiæ Coniugalis, alius Vidualis, tertius Virginalis. Quos Doctores per triplicem bonæ terræ fructum in Euang. ſignificari docent. Ac Virginitas quidem eſt conſtans perpetuaque voluntas temperandi ſibi à voluptatibus venereis. Siue; mentis integritas ab omni eius generis voluptate inuiolata. Ex quo ſequitur amitti Virginitatem, non modò nefarijs voluptatibus, verumetiā conceſſis ac licitis, ſiue quis illis reipſa perfruatur, ſiue eas duntaxat animo deliberatè conſentiente concupiſcat. Non enim ſi carne ac non mente voluptas illa concupiſcitur, Virginitatem amitti putandum eſt, tametſi hoc nocumenti adfert tumultuans in carne Concupiſcentia, quod ſanctarum mentium minuat in tanto bono delectationem. Semel

Matth. 13. Hiero. ad Pamach.

autem amiſſa Virginitas, ſiue per realem Venereorum perfruitionem, ſiue per animi deliberati voluntatem, recuperari non poteſt; quanquam rediri poſſit ad maius pudicitiæ meritum, propter firmiorem, videlicet, atque ardentiorem, quæ in poſterum concipitur, continendi voluntatē. *Audenter loquor*, inquit, Hieron. *cùm omnia poſſit Deus, ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam. Valet quidem liberare de pœna, ſed non vult coronare corruptam*: Illa nimirum Aureola, quæ Virginitati peculiari remuneratione reſpondet.

In Epiſt. ad Euſto. h.

Hinc iam perſpicitur, quantum interſit, inter hanc Sanctam Virginitatem, quæ continentiæ gradus eſt, & eam quæ carnis eſt bonum; ſiquidem hæc carnis integritas per ſeipſam indifferens eſt, fieriq́ue poteſt, vt ea corrumpatur permanente nihilominus integritate mentis, ſeu pia illa Virginitate: ſiue caſu id fiat, ſiue violentia aliqua Barbarica, vt eſt apud Auguſt. Sicut perit ſæpenumerò mente Virginitas, cùm in carne perſeuerat incolumis. *Iſta ſunt Virgines malæ*, inquit Hier. *Virgines carne non ſpiritu; Virgines ſtultæ, quæ oleum non habentes ſecum, excluduntur à ſponſo*. Sic & D. Auguſt. pudicitiam virginalem, à virginitate carnis accuratè diſtinxit; Repræhendens enim Iulianum, quòd pudicitiam & virginitatem, quaſi res eiuſdem generis coniungeret, *Pudicitia*, inquit, *eſt res animi; virginitas, carnis; Denique illa integra in animo permanente, poteſt iſta de corpore violenter auferri, & cùm iſta integra manet corpori, poteſt illa in animo laſciuia voluntate cor-*

Lib. 1. de Ciuit Dei.

In epiſt ad Euſtoch.

Math. 25.

Lib. 4. ca. 8.

corrumpi. Et poſt multa; *Nec in impijs inuenitur pudicitia Virginalis, quamuis inueniatur Virginitas carnis, quia vera pudicitia non poteſt haberi in animo fornicãte.* Hanc ſuadet ipſe Chriſtus apud Matth. quando commendat, *Eunuchos qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum cælorum.* Et Apoſt. ad Cor. dicens, *De Virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do,* &c. Matth. 19. 1. Cor. 7.

Porrò vidualis caſtitas, perpetua conſtanſque voluntas eſt, poſt expertas venereas voluptates ab ijs deinceps continendi. Ex perſona viduæ continentis Ethnicus Poëta decantat, ait D. Hieron. In Epiſt. ad Saluinam. Virgil. li. 4. Aeneid.

Ille meos primus qui me ſibi iunxit amores,
Abſtulit, ille habeat ſecum, ſeruetq; ſepulchro.

In tumulo enim mariti omnes pariter voluptates ſepeliuit. In qua caſtitate excelluit Iudith, per quam Dominus tam mirabilem victoriam eſt operatus, quod (vt ipſe ſummus Sacerdos teſtabatur) *caſtitatem amauerit, & poſt virum ſuum aliam neſcierit, ideo,* inq. *eris benedicta in æternum.* Iudith. 15. *Et Anna Propheteſſa, quæ nouerat adeſſe tempus,* vt ait Auguſt. *quò Chriſto non officio pariendi ſed ſtudio continendi, nec coniugalibus ſatandis viſceribus, ſed caſtificandis vidualibus moribus, melius ſeruiretur.* Luc. 2. De bono Vid. cap. 7. Melania etiam quæ *calente adhuc mariti corpuſculo,* ait D. Hieron. *& nec dum humato, duos perdidit filios. Lachrymæ gutta non fluxit, ſtetit immobilis & Chriſti pedibus aduoluta, quaſi illum teneret, arriſit; Expeditiùs,* inquit, *tibi ſeruitura ſum Domine, quia me tanto onere liberaſti.* Ad Paulum de obitu Bleſil. Dicebat Olympias vidua nobilis, diues, iuuenis, erudita, Theodoſio Imp. vrgenti eam ad ſecundas nuptias, ſi me Pallad. in Vit. Et in vita Chryſoſt.

Dominus viro copulari vellet, priorem mihi non abſtuliſſet, ſed quia me idoneam ad coniugium nouit, ideo illum vita, me ſeruiture & iugo coniugali abſoluit, ſuaue continentiæ iugum, ceruicibus mentis meæ imponens. De Galla vidua refert Gregor. quod cum Medici dicerent, niſi ad amplexus viriles rediret, fœda corpore fieret; *Ipſa*, inquit, *nihil exterius deformitatis timuit, quæ interius ſponſi cæleſtis ſpeciem amauit, nec verita eſt, ſi hoc in illa fœdaretur, quod à cæleſti ſponſo in ea non amaretur.* Magis itaque elegit ſpiritalibus nuptijs copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, ſed ad gaudia æterna peruenitur; quàm carnalibus nuptijs ſubijci homini, quæ à lętitia ſemper incipiunt, ſed cum luctu ad finem tendunt.

Lib. 4. Dial. c. 13.

Valdè autem laudantur viduæ iuuenes (quales fuerunt prædictæ) in quibus *laborioſior continentia, ob expertas voluptates, quibus difficilius caretur. Quanto autem maior difficultas experta quondam voluptatis illecebris abſtinere, tantò maius præmium.* ait Hieron. Qui & alibi; *Perfectæ virtutis indicium eſt, renuntiare ſubitò expertæ voluptati, fugere notas carnis illecebras, & calentis adhuc ætatis flammas, fidei vigore extinguere:* Et iterum; *Quantò plura ſunt quæ pudicitiam impugnant* (vt nobilitas, forma, ætas, opes, &c.) *tantò victricis maiora ſunt præmia.* Rurſum contra Iouinia. *Apoſtolus digamiam malis mulieribus ignoſcit; & antequam Religio noſtra fulgeret in mundo, vnicubæ ſemper habuere inter matronas decus.* Id teſtatur Valer. Max. dicens; *Quæ vno contentæ matrimonio fuerant corona pudicitiæ honorabantur; multorum matrimoniorum experien-*

Lib. 1. in Iouinia. Vide eund. ad Furiam, & ad Geront.

Lib. 1. in Iouinia.

Lib. 2. ca. 1.

rientiam, quaſi illegittimæ cuiuſdam intemperantiæ ſignum eſſe credentes. Vnde & Portia Catonis filia, cùm quædã apud eam laudaretur, quæ ſecundum habebat maritũ; Reſp. *Felix & pudica Matrona nunquã niſi ſemel nubit.* & Valeria, nulli, amiſſo viro, nubere voluit; *Maritum enim ſuũm ſibi ſemper viuere.* Hanc Vidualẽ continentiã ſuadet Apoſt. dicens; *Dico autem non nuptis & viduis, Bonum eſt illis, ſi ſic permaneant ſicut & ego.* Et, *Beatior erit ſi ſic permanſerit, ſecundum meum conſilium.* Vide Hier. cont. Iou. 1. Cor. 7.

Coniugalis verò caſtitas ea eſt, quæ thorum facit immaculatum, & adulteria, ſimileſque libidinum corruptelas excludit. Quæ nimirum libidini ſic indulget, propter infirmitatem carnis, vt eam tamen niſi intra honeſti Matrimonij fines, non relaxet. Et Apoſt. coniuges omnem honeſtatem ac temperantiam docens, *Honorabile*, inquit, *ſit coniugium in omnibus, & thorus immaculatus.* Et, *ſciat vnuſquiſque vas ſuum poßidere in ſanctificatione & honore, non in paſſione deſiderij.* Vnde & D. Ambr. *Mater omnium vitiorum incontinentia, quæ etiam licita vertat in vitium; ideóque Apoſtolus, non ſolum à fornicatione nos retrahit, verumetiam in ipſis coniugijs modum quendam docet, & tempora præſcribit orandi. Intemperans enim in coniugio, quid aliud niſi adulter quidam vxoris eſt?* Hic, *Ambroſius*, ait Auguſt. *dicit incontinentiam etiam licita vertere in vitium, & licet licitum demonſtret eſſe coniugium, in ipſo tamen non vult fœdari quod licitum eſt.* Et alibi Auguſt. *Nouerant in ipſis coniugibus luxuriam eſſe abutendi intemperantiam, quod Tobiæ teſtatur oratio, quando eſt copulatus vxori; ait enim, Domine tu ſcis quod non luxuriæ cauſa acci-* Hebr 13. 1. Theſſ. 4. Apud Aug. lib. 2. in Iulia. ca. 9. Ibidem. Lib. 3. de doct. Chriſt. cap. 18. Tob. 8.

pio ſororem meam coniugem, ſed ſola poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum. Et de bonis Matrimonij loquens; *In nuptijs*, inquit *bona nuptialia diligantur, Proles, Fides, Sacramentum. ſed Proles, non vt naſcatur tantum, verumetiam vt renaſcatur; Naſcitur namque ad pœnam, niſi renaſcatur ad vitam. Fides autem non qualem habent inter ſe etiam infideles, zelantes carnem. Quis enim vir quamlibet impius, vult adulteram vxorem? aut quæ mulier quamlibet impia vult adulterum virum? Hoc in coniugio bonum naturale eſt quidem, carnale tamen; Sed membrum Chriſti coniugis adulterium coniugi debet timere non ſibi, & à Chriſto ſperare præmium fidei quam exhibet coniugi. Sacramentum verò quod nec ſeparari, nec adulterari coniuges admittit, qui concorditer caſtéque cuſtodiunt: ſolum eſt enim quod etiam ſterile coniugium tenet pietatis iure, iam fecunditatis ſpe amiſſa, propter quam fuerit copulatum. Hæc bona nuptialia laudet in nuptijs, qui laudare vult nuptias. Carnis autem pudenda concupiſcentia non eſt laudanda nec amanda, ſed toleranda; non eſt enim ex naturali connubio veniens bonum, ſed ex antiquo peccato accidens malum.*

Lib. 1. de Nupt. & conc. c. 17.

Ex his facile eſt perſpicere cæteris caſtitatis gradibus præcellere Virginitatem. Et viduali quidem præſtantior eſt, quod voluntatem reddat ab omni voluptatis morſu magis immunem; Nam vidualis caſtitas licet propoſitum habet continendi, tamen ob expertas ſemel voluptates, difficilius habet cùm carne certamen, procliuuſque vidua tori præteriti recordatione maculatur: ſiquidē purius omninò caſtiusque concupiſcentia vincitur, omni eius tumultuatione contra mentem excluſa,

quam

quam eadem propter prioris vitæ conſuetudinem admiſſa. Idcirco D. Cyprian. *Viduis laborioſam tribuit continentiam*, propter quam conſeruandam & inter grauiora certamina retinendam, ſit eis neceſſaria patientia. Coniugali verò præſtat virginalis; primùm, quia omninò abducit hæc atque alienat à libidine, quæ per ſe vitioſa eſt; caſtitas autem coniugalis conceſſis fruitur voluptatibus. Sed ante lapſum, vbi eſſe potuiſſet ſine libidine concubitus coniugalis, non fuiſſet tum præ coniugio laudabilis Virginitas. Nec iam laudabilis eſt Virginitas, quòd per eam abſtineatur à coniugio, bona vtique re, ſed quòd à libidine, ac amore ſeculi abducat longius; quibus malis ſi carere poſſet hic coniugium, non eſſet cur ita prędicaretur Virginitas. De bono patient.

Deinde melior eſt ſancta Virginitas, ſi eius proprius ſpectetur finis, ad quem referri debet, ſeu fructus quem parit; Is autem in eo ſitus eſt, vt liberius expeditiuſq; vacetur Deo, & rebus ad ſalutem æternam pertinentibus. Id enim per Virginitatẽ præſtari docet Apoſtolus. Non autem ideo melius coniugium, 1. Cor 7.
quia Sacramentum; non enim meliora ſunt Sacramenta virtutibus, cùm illa & à malis Ignat. ad
habeantur, & ab hæreticis etiam poſſideantur: Virtutes autem veræ habentes bonos faciunt, & à malis minimè poſſidentur. Deinde Philadel. Ambroſ. epiſt. 81.
finis melior eſt medijs; Finis autem Sacratorum ob quem ſuſcipiuntur, in ipſis virtutibus ſitus eſt; ideo enim quis baptizatur, vt infuſione virtutis renouetur. Et ſi qua gratia datur in

tur in coniugio, ea datur vt medicina ægris, qui tamen ob eam non ſunt ſanis anteponẽdi. Huic doctrinæ aduerſatus eſt olim Iouinianus, contra quem ſcripſit D. Hieron. lib. duos, & coactum fuit Concilium Tolenſe, cui interfuit D. Ambroſ. cuius etiam eſt epiſtola 82. contra illum, ad Eccleſiam Vercellenſem. Et libri Auguſt. de Bono Coniug. De S. Virginit. & de bono Viduit. militarunt contra eundum. Illi non diſſimiles ſunt noſtri heretici, dum alij præceptum eſſe Coniugium aſſerunt; alij Virginitatem non quidem eſſe illicitam, ſed indifferentem. Quos refellit Apoſtolus.

1. Cor. 7. Tametſi autem Sancta Virginitas Continentiæ Coniugali præponenda ſit, non eſt tamen conſequẽs, vt omnis virgo melior cenſeri debeat coniugato. Eſt enim alia rerum, alia perſonarum collatio. Ac ſi res quidem ipſas inter ſe conferas, non eſt dubium meliorem eſſe Virginitatem pudicitia Coniugali; verùm quoniam in vnam eandemque perſonam multa concurrunt, fieri poteſt, vt coniugata quæpiam, non ſolum non ſit poſtponenda Virgini, verumetiam præ illa laudanda, tum quia coniugatus vel coniugata interdum ipſam caſtitatẽ Virginalem, liceat non habeat in vſu, propter aliquam temporis neceſſitatem, tamen eandem habeat in habitu; ſic dicit Auguſt. *Par meritum continentiæ fuiſſe in Ioanne, qui nullas expertus eſt nuptias, & Abraham qui filios generauit*: Tum quia licet ex parte caſtitatis eſſet inferior coniugatus, ex alijs tamen

Vid. Aug. de bon. cõiug. c. 22. 23 Hiero. li. 2. in Iou. Gre. par. 3. adm. 29. Paſt.

De bono coniug. vt ſuprà.

præ-

præſtantiorum virtutum meritis, velut humilitatis, pietatis, caritatis, poteſt eſſe Deo multò charior: Vnde & illud euenire poteſt, vt tanta per charitatem fortitudine prædita ſit, vt Martyrium facere pro Chriſto poſſit, nondum autem id poſſit Virgo. Quibus de rebus, vide Auguſt. vt ſuprà.

MONITVM XXXV.

Si tetigero tantum veſtimentum eius; ſalua ero.

Matth. 9.

FLuxus ſanguinis, quo mulier iſta laborabat, fluxum ſignificat malarum cupiditatum, quæ flumina Babylonis vocantur; quia tranſeunt, fluunt; *Tranſit mundus & concupiſcentia eius*, ait Ioannes: Fluunt autem & currunt ad mare, id eſt, ſeculum hoc, eò incitant homines, eò illos rapere conantur, vt ſeculo conformentur; quod prohibet Apoſt. *Nolite conformari huic ſeculo*, id eſt, hominibus vanis, ſuperbis, luxurioſis, *&c.* Deum deſerentibus, mundum diligentibus. Illi ergo hunc fluxum patiuntur, qui ſuis Cupiditatibus ſeruiunt, eas ad ſeculum trahentes, ſequuntur. Faciendũ quod monet D. Auguſt. *Fluuius rerum temporalium te trahit; ſed tanquam circa fluuium arbor nata eſt, Chriſtus videlicet, homo factus; raperis in præceps,* Pſalm. 136. 1. Ioan. 2. Rom. 8. Tract. 7. in Can. Ioã.

tene

tene lignum; voluit te amor mundi, tene Chriſtum.

Marc. 5. De hac muliere dicit Marcus, quod fuerat multa perpeſſa a compluribus Medicis, & erogauerat omnia ſua, nec quicquam profecerat, ſed magis deterius habebat. Ita frequenter fit, adhibent homines doctrinam, exhortationem, correptionem, terrores, minas, &c. ad conuertendos malos, ſed nihil proficiunt; Imò ſi deſit auxilium Chriſti, non eſt curatiò mali, ſed incrementum; quia *Lex*

Rom. 4. *iram operatur*, tum, quia audita & cognita lege, iam præuaricantur, id eſt, ſcientes tranſgrediuntur, tum ob incrementum Concupiſcentiæ malæ, quæ occaſione legis magis inardeſcit, & facit vt homo peccator, reſiſtat, irrideat, contemnat: iuxta illud Poëtæ,

Nitimur in vetitum ſemper, cupimuſque negata.

Acceſſit autem mulier Saluatorẽ, & ſanata eſt, ille eſt qui curat oẽs languores animę noſtræ.

Sed quomodo acceſſit? vide qua vſa præparatione ad ſanitatem acquirendam. Primò,

Matth. 9. *dicebat intra ſe; ſi tantum veſtimentum eius tetigero, ſalua ero.* Magna ſanè fiducia, de potentia & bonitate Dei. Duo extrema improbanda, Præſumptio & Deſperatio, quæ inter iſta duo media eſt, Fiducia, amplectenda; Variæ à doctoribus numerantur cauſæ, cur non ſemper exaudiamur in orationibus, inter quas meritò etiam ponitur Defectus fiduciæ de poten-

Sap. 1. tia & bonitate Dei. *Sentite*, ait Sap. *de Domino,*

Pſalm. 118. *in bonitate.* Quod fecit Dauid dicens, *Bonus es tu Domine, & in bonitate tua doce me iuſtificat.* Et,

Pſalm. 72. *Quàm bonus Iſraël Deus, his qui recto ſunt corde?* Ait

Domi-

Dominus per Prophetam; *Quoniam in me ſperauit, liberabo eum*, vbi D. Bernard. *Dulciſſima liberalitas Domini, ſperantibus in ſe non deeſſe. Hoc enim totum eſt hominis meritum, ſi totam ſpem ſuam figat in Deo ſuo.* Et rurſum; *Planè non derelinquet ſperantes in ſe: Adiuuabit eos & liberabit eos. Quare? quibus meritis? Quia ſperauerunt in eo. Dulcis cauſa, attamen efficax, & irrefragabilis.* Iuſſerat Dominus Petro, vt veniret ad ſe ſuper aquas; fecit; videns verò ventum validum, timuit, & cœpit mergi, merito diffidentiæ, & audiuit, *Modicæ fidei, quare dubitaſti?* Moyſes & Aaron reprehenſi à Domino ad aquas contradictionis, quia diffiſi erant de bonitate Dei, magis attendentes duritiem populi, qui tali beneficio erat indignus, quàm promiſſionem Domini, qui ſolet mirabilia facere, non quia homo meretur, ſed vt ipſe glorificetur, cùm ſe tam bonum ac potentem oſtendit. Vnde ait per Prophetam, *non propter vos ego faciam, ſed propter nomen ſanctum meum.*

Serm. 15. in Pſal. 90.

Serm. 9. in eund. Pſal.

Matth. 14.

Numer. 20.

Ezech. 36.

Deinde, *acceſſit retro*, ſic & de Magdalena dicitur, quod ſtabat retrò; & prima cogitatio eſt quod hoc fecerit ex humilitate & verecundia, quæ etiam laude digna: Tamen res myſterio non caret, etiamſi id non intellexit, quæ ſic acceſſit. In Chriſto enim quædam ſunt priora, vt eius Diuinitas, æternitas, &c. Quædam poſteriora, vt eius incarnatio, paſſio, mors pro ſalute hominũ ſuſcepta. Retro ergo accedere, eſt in Chriſtum credere, factum hominem, paſſum, crucifixum, occiſum. Inde omnis renouatio, & ſalus. *Non eſt in alio aliquo ſa-*

Aug. lib. 4. cõt. 2. epiſt. Pelag ca. 6.

Actor. 4.

lus, niſi in Chriſto crucifixo. *Crux Chriſti*, inq. Leo, *fons eſt omnium benedictionum, cauſa omnium gratiarum.* Vulnera eius fontes ſunt ſalutares, ex quibus hauriendæ omnimodę gratię. *Chriſtus crucifixus Iudæis ſcandalum fuit, gentibus ſtultitia; nobis autem*, ait Paulus, *virtus eſt & Sapientia Dei*; Sapientia quidẽ; Quomodo enim rectius deſtrui poſſet ſuperbia hominũ, quàm per humilitatem filij Dei? Quomodo melius oſtendi grauitas delicti, quam per acerbitatem ſupplicij? Virtus autem, quia virtute crucis conuerſus, ſanatus, & ſaluatus eſt mundus. Vnde Apoſt. *Mihi abſit gloriari, niſi in cruce Domini. Niſi*, inquit S. Auguſt. *de illo ſanguis manaret. Chirographum peccatorum noſtrorũ adhuc maneret. Aegrote, quomodo ſanaberis, ſi de medicamento tuo erubeſcis?*

Serm. 8. de paſſ.
Eſai. 12.
1. Cor 1.
Galat. 6.
Serm. 107. in Nou.

Denique, *tetigit fimbriam veſtimenti eius.* Veſtis Chriſti Eccleſia; Fimbria veſtimenti eſt, qui in Eccleſia humillimus eſt, vt Maria, Baptiſta, Paulus; qui dicebat, *Minimus ſum Apoſtolorum, tanquam fimbria de veſtimento Domini*, ait Auguſt. Tangit ergo fimbriam, qui humilibus conſentit, illos imitatur. Quod iubet Apoſt. *Humilibus conſentientes.* D. Hieron. deſcribens mores quorundam Sanctorum; *Inter hæc*, inquit, *quæ vel prima in Chriſtianis virtus eſt, nihil arrogant ſibi de continentiæ ſupercilij: humilitatis inter omnes contentio eſt; Quicunque nouiſſimus fuerit, hic primus putatur.* D. Auguſt. confitens ſuam ſuperbiã, qua volebat videri ſapiens, & inflabatur ſcientia; *Vbi*, inquit, *erat illa ædificans charitas à fundamento humilitatis quod eſt Chriſtus* IESVS? *Excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta à longè cognoſ-*

Eodẽ ſerm.
Rom 12.
In epiſt ad Marcell.
Lib. 7 conf. cap. penult.
Pſalm. 137.

cognoſcit. Sub oculis Domini, inquit Auguſt. *eſt & humilis & elatus; ſed humilem, quia placet, proximus videt, videlicet, ad miſericordiam; ſuperbum, quia diſplicet, longinquius agnoſcit, videlicet ad vindictam.* Sicut per fimbriam Domini, ſic per ſudaria & ſemicinctia cùm Pauli corpus tetigiſſent miracula non ſolita edebantur. Auguſt. & Proſp. in illum Pſalm. Actor. 19.

Ex quibus videas, tam Domini quam Pauli exemplo & autoritate, cultum ſacrarum reliquiarum in Eccleſia inſtitutum, ſtabilitum, idemque ab Euangeliſtis teſtatum, ac miraculis comprobatum; vt non ſit qui iure calumniam facere poſſit, ſi exemplo Hæmorrhoiſſæ, & aliorum qui (quod ait Marcus) tangentes eandem Domini fimbriam ſanabantur, atque Epheſiorum credentium, Chriſti, Pauli, ac cæterorum ſanctorum quiſque fidelium reliquias petat, vt ex illis hauriat illam gratiam, quam illi olim ſunt præuia fide conſecuti. Matth. 14. Marc. 6. Dicant hagiomachi (ſi qua tamen in eis vmbra ſaltem Euangelicæ veritatis reliqua ſit;) ſi eadem ipſa Chriſti veſtimenti fimbria exſtaret hodie, ſique illa ipſa Pauli ſudaria ac ſemicinctia haberentur, atque ob ipſorum oculos ponerentur, quid quæſo facturi eſſent? auerſarenturnè? ſi eò temeritatis & peruicaciæ perueniſſent, vt execrarentur, certè non aliorum dæmonũ ſe participes eſſe ſignificarent, qui eadem Pauli ſudaria ac ſemicinctia exhorreſcentes, potius, quam illa pati ſuſtinentes, ab obſeſſis diu corporibus, fugiebant.

Si autem hæc mulier & alij infirmi ſanati

ſunt corpore, tangendo fimbriam veſtimenti, quo corpus Chriſti tegebatur; quomodo non magis ſanabuntur animo, qui ipſum Chriſti corpus in Sacramento tangunt magna fide, fiducia, humilitate? De ipſo dicit D.

In epitaph. Licinij Betici

Hieron. quod *calore Spiritus Sancti exſiccat fontes libidinum*. De eodem S. Auguſt. *quod ligno crucis digerit inimicæ arboris venenatum hauſtum*. De eodem D. Cyrill. *quod ſedat ſæuientem membrorum noſtrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit, ægrotos curat, colliſos redintegrat, atque ab omni nos erigit caſu*. Denique D. Proſp. *Liberum primi hominis arbitrium*, inquit, *ſua præuaricatione bibit omnium vitiorum venenum, & totam naturam hominis intemperantiæ ſuæ ebrietate madefecit: ſed edendo carnem filij hominis, & bibendo eius ſanguinem, lethalem eius digerit cruditatem.*

Epiſt. 106

Lib. 4. in Ioan. ca 17.

Cõt. Collat. cap. 19.

MONITVM XXXVI.

Exijt ſeminat qui ſeminare ſemen ſuum.

Luc. 8.

Aug. Serm. 119. in Nou.

HÆc ſeminatio ad gentes pertinet. Olim in Iudæa ſeminando laborauerunt Prophetæ; in aduentu Domini matura meſſis inuenta eſt; Miſſi ſunt meſſores Apoſtoli cum falce Euangelij, & portauerunt manipulos ad aream Dominicam, id eſt, ad Eccleſiam Chriſti. Ad gentes miſſi ſunt Apoſtoli ſeminatores,

natores,in fine ſeculi Angeli meſſores erunt, qui triticum, ſeu electos Domini in horreum eius congregabunt. Ergo Apoſtoli & alij prædicatores iam in gentibus laborant ſeminando & Dominus in eis, de qua re hæc parabola loquitur; Vnde dicitur, *Exijt*, quia Iudæos reliquit & tranſiuit ad gentes. *Illorum delicto, ſalus eſt gentibus. Vobis* (inquit Paulus ad Iudæos) *oportebat primùm loqui verbum; ſed quoniam repellitis illud, ecce conuertimur ad gentes; ſic enim præcepit nobis Dominus.* Et eſt parabola eruditiſſima, qua indicatur quadruplex genus auditorum Verbi Dei, quod ſemen eſt ſpirituale, vnde adiuuante gratia, in procliui eſt, fœtum concipere, qui breui coaleſcat, & in lucem prôdeat. Rom.11. Actor.13.

Aliud, inquit Dominus, *cecidit ſecus viam*, id eſt, in homines qui extra viam ſunt; nõ enim dicit, in via, ſed ſecus viam. Via, Chriſtus; *Ego ſum via.* Via, pænitentia; *parate viam domini*, id eſt, agite pœnitentiam. Via, fides, iuſtitia, patientia, miſericordia, & cæteræ virtutes; *Notas mihi feciſti vias vitæ*, id eſt, fidem, manſuetudinem, iuſtitiam, miſericordiam, caſtitatem, ait Ambroſ. his enim itineribus peruenitur ad vitam. Qui ergo de Chriſto, de pœnitentia, de mutanda vita non cogitant, ſunt ſecus viam, vt infideles, hæretici, peruerſi Chriſtiani. Ab ijs *conculcatur ſemen*, id eſt, contemnitur Verbum. Sunt porci, qui margaritas conculcant pedibus; ſunt canes, qui etiam ipſos prædicatores inuadunt, lacerant. *Et volucres cæli*, ſunt ſuperbi dæmones, quibus hic cali- Ioan.14. Matth.3. Pſalm.15. Serm.74. Matth.7.

ſtant duo, præceptum iuſtitiæ, & conſuetudo ſeu cupiditas carnalis, & vtrumq; diligitur, id ſectabimur, quod amplius dilexerimus. Sic Auguſt. de ſe ante conuerſionem; *Iam certum habebam eſſe melius tuæ Charitati me dedere, quam meæ cupiditati cedere; ſed plus valebat in me deterius inolitum, quàm melius inſolitum.* —— *Video meliora proboque:* Lib. 8 conf. cap. 5. & 11.

Deteriora ſequor, dicebat ille.

Aliud cecidit inter ſpinas, id eſt, in homines habentes & amantes diuitias, voluptates, *&c.* Vbi notanda ſententia D. Gregorij; *Quis mihi vnquā crederet, ſi ſpinas diuitias interpretari voluiſſem, maximè cum illæ pungant, iſtæ delectent? & tamen ſpinæ ſunt, quia cogitationum ſuarum punctionibus mentes lacerant, & cum vſque ad peccatum pertrahunt, quaſi inflicto vulnere cruentant.* Quod de diuitiis ait Greg. idem dicendum de voluptatibus & alijs terrenis, quæ amariſſimis aſperguntur offenſionibus ac difficultatibus. Hom. 25. in Euang.

Habet hoc voluptas omnis, Stimulis agit fruentes,
Apiumque par volantum, Vbi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci Ferit icta corda morſu, ait Bœth. *Interrogent ſe qui aliquid amant,* inquit, Auguſt. *& ad id peruenire non poſſunt, videant, ſi non crucientur deſiderio, & cum peruenerint ad id quod illicitè deſiderant, attendant ſi non crucientur timore.* De Conſ. Philoſ. li. 3. met. 7. In pſal. 53.

Et rurſum; *Non poteris te conuertere ad aliquam voluptatem, vbi ſpinas non ſentias, Elige quod volueris, eſto auarus, luxurioſus ambitioſus. In honorum cupiditate quanta ſpina? in luxuria libidinum, quanta ſpina? in ardore auaritiæ, quanta ſpina? Amores turpes, quantas moleſtias habent, quantas ſolicitudines? hic in iſta vita? Omitto gehennam. Vide nè iam ipſe tibi gehenna* In pſal. 102

 ſis,

nus, quòd exceptis quæ ad carnis ſtimulos pertinent, in arbitrio ſit animi noſtri ſitum, cui ſe amori vel quantum ſubdiderit. *Sed hoc falſum eſt*, inquit V. Beda; *Quare enim tanta multitudo fidelium diligere quærens conditorem ex toto corde, tota anima, tota virtute, & proximum quemque vt ſeipſum, non ſemper hoc, quod cupit, obtinet, niſi quia amor idem non ad animi mouetur arbitrium, vt Iulianus exiſtimauit, ſed vt nouit Paulus, charitas Dei diffunditur in cordibus noſtris per Spiritū Sanctū, qui datus eſt nobis? Ideoq; non æqualis eſt in omnibus, quia habemus ſinguli donationes gratiæ, quæ datæ ſunt differentes.* Rom. 5. Rom. 12.

Dicitur autem quod terra bona fructum adfert in patientia; quia vt ait Apoſt. *Omnes qui piè volunt viuere in Chriſto* IESV *perſecutionem patientur*. Et ideo D. Auguſt. repræhendit grauiter Paſtores, qui timentes eos quibus loquuntur, eorum corda non per labores præparant ad imminentes tentationes, (iuxta ſententiam Sapientis, *Accedens ad ſeruitutem Dei præpara animam tuam ad tentationem*) ſed etiam promittunt felicitatem huius ſeculi, quam Deus ipſi ſeculo non promiſit. *Ille prædicit labores ſuper labores vſquè in finem, venturos ipſi ſeculo, & tu vis ab iſtis laboribus exceptum eſſe Chriſtianum, qui quia Chriſtianus eſt, aliquid plus paſſurus eſt in hoc ſeculo? ait enim Apoſtolus, Omnes qui piè viuere volunt, &c.* Et alibi; *Nemo moueatur in tribulationibus iſtis: ipſi enim ſcitis, quod in hoc poſiti ſumus.* Et D. Petrus: *Si benefacientes patienter ſuſtinetis, hæc eſt gratia apud Deum; in hoc enim vocati eſtis.* Dicebant gentiles, Chriſtianos etiā Deo ſuo quem colunt 2. Timot. 3. Tract. de Paſt. c. 5. Eccleſ. 2. 2. Timot. 3. 1. Theſſ. 3. 1. Petri, 2.

colunt eſſe inuiſos, quod tanta paterentur, nec ab eo iuuarentur. Quibus reſpondet Cle-

Lib. 4. Stomat. mens Alexandr. *Iſta omnia prophetice eſſe prædicta, eoſque ſic exerceri ad tolerantiam, cui Deus promiſit hæreditatem, nihilque eos pati incommodi, cum morte diſſoluantur ituri ad Dominum; hinc eis magis gratiam habent, qui præbeant occaſionem celerioris migrationis.* Hæc ergo ſunt quatuor genera audientium Verbum Dei. *Non autem pertimuit Dominus*, ait

Serm. 119. in Nou. S. Auguſt. *quod aliud cecidit ſecus viam, aliud in petroſa loca, aliud inter ſpinas. Si iſtas difficiles terras timeret, ad terram bonam non perueniret. Quid ad nos de infidelibus & peruerſis? hoc ſolum ad nos; ne ſecus viam ſimus, nè ſaxum, nè ſpina, ſed terra bona. Non ſimus ſecus viam, vbi conculcatum ſemen velut auis auferat inimicus. Saxum non ſimus, vbi modica terra ſtatim facit germinare, quod non poſſit ſolem portare. Spinæ non ſimus Cupiditates ſeculi, ſollicitudines vitæ vitioſæ. Quid enim peius ſollicitudine vitæ, quæ non permittit peruenire ad vitam! Quid miſerius, quàm curando vitam, amittere vitam? Quid infelicius quàm timendo mortem, cadere in mortem? Extirpentur ergo ſpinæ, paretur ager, ſuſcipiantur ſemina, perueniatur ad meſſem; horreum deſideretur, ignis non timeatur.*

In Pſal. 98. in fine. ita Auguſt. Qui & alibi; *Quicquid loquimur in nomine Domini, quoniam Dei eſt loquentis per nos, imber Dei eſt: videte vos qualis terra ſitis. Nàm quando pluuia venit ſuper terram, ſi bona terra eſt, fructus bonos parit; ſi mala terra eſt, ſpinas parit. Pluuia tamen dulcis eſt, & ſuper fructus, & ſuper ſpinas. Qui iſtis verbis auditis peior factus fuerit, & ſpinas de pluuia generauerit, ignem ſperet, pluuiam non accuſet. Qui autem* ... *melior*

Digitized by Google

melior factus fuerit, & fruges de bona terra generaue-rit, horreum ſperet, pluuiam laudet.

MONITVM XXXVII.

Maria conſeruabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo.

Luc. 2.

EXemplo ſuo docet nos Virgo Sanctiſſima Diuinis eloquijs implere animum, regulis credendi, præceptis viuendi, ſanctè conuerſandi exemplis: atque vt modum ſciendi perſpectum habeamus, *Modus ſciendi*, inquit D. Bern. *eſt, vt ſcias, quo ordine, quo ſtudio, quo fine quæque noſſe oporteat; Videlicet vt id prius, quod maturius ad ſalutem; ſecundò vt id ardentius quod vehementius ad amorem; tertio vt tantum ad ædificationem tui & proximi.* Ac danda eſt opera, vt ea non ſolum diſcere, vel audire, ſed vel maximè, ad exemplum Virginis, conſeruare ſtudeamus. Quod ſapientis eſſe affirmat Sapiens, dicens; *Theſaurus deſiderabilis requieſcet in ore Sapientis.* Duplex eſſe os oſtendit D. Auguſt. vnum corporis eſt, alterum cordis; de quo Pſalmiſta: *Tunc repletũ eſt gaudio os noſtrum.* De eodem & hic ſapiens loquitur. Theſaurus autẽ iſte deſiderabilis cognitio eſt redẽptionis generis humani, ſiue, quomodo homo debeat ſaluus fieri; qui theſaurus ex Diuinis eloquijs colligitur; cuius non ſolũ inuentio, ſed vel ſola in-

Serm. 36. in Cant.

Eccleſ. 31.

In Pſal. 125.

Pſalm. 125.

Aug. lib. 8. Conf. ca. 7.

quiſitio præponenda etiam inuentis theſauris, regniſque gentium, & ad nutum circumfluentibus corporis voluptatibus.

Pſalm. 118. *In corde meo*, ait Dauid, *abſcondi eloquia tua*, tanquā rem aliquā pretioſam. Et ipſe Dominus;
Ioan. 14. *Qui habet verba mea, & ſeruat ea, ille eſt qui diligit me.* Et monet Apoſtolus; *Verbum Chriſti*
Coloſſ. 3. *habitet in vobis abundanter*. Hortatur quoque Demetriadem Virginem D. Hieron. *Ama ſcripturas ſanctas, & amabit te Sapientia; hæc monilia in*
Homil. 15. *auribus & in pectore tuo hæreant.* Et D. Greg. inq. *Verba Dei, quæ aure auditis, corde retinete. Cibus enim mentis eſt ſermo Dei; & quaſi acceptus cibus ſtomacho languente reijcitur, quando auditus ſermo in ventre memoriæ non tenetur: ſed quiſquis alimenta non retinet, huius profectò vita deſperatur.* Hic ergo theſaurus requieſcit in ore Sapientis. Sed addit
Eccleſ. 21. Sapiens; *Stultus autem glutit illum.* De quo & alibi: *Cor ſtulti quaſi vas confractum, ſapientiam non tenebit.* Sicut enim, quicquid pertuſo dolio infundis, perfluit; ita non conſeruat verba Dei inſipiens, ex quibus hauritur vera Sapientia; quæ eſt noſſe & amare Deum, vt inq. S. Proſp.
In Pſal. 110. Serm. 54. in Nou. *Qui audit*, ait D. Auguſt. *& negligentia fit obliuioſus, quaſi glutit quod audiuit; vt iam in ore non ſapiat, auditionē ipſam obliuione ſepeliens.* Auditorē verbi
Iacobi 1. obliuioſum repræhēdit Iacobus & comparat eum viro conſideranti vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo: conſiderauit enim ſe, & ſtatim oblitus eſt qualis fuerit. De Nepotiano ſuo di-
In Epitaph. cit S. Hieron. *quod lectione aſsidua & meditatione diuturna pectus ſuum bibliothecam fecerat Chriſti.* Et
In Epiſt. ad Furiam. de alia ſancta, inquit; *Audires totam veteris & noui te-*

ni teſtamenti ſupellectilem ex illius corde feruere. Et ad Lætam ſcribens de inſtitutione filiæ, *Pro gemmis*, inquit, *& ſerico Diuinos codices amet; ac hiſce opibus pectoris ſui cellarium locupletet.* In Epiſt. ad Lætam.

Addit Lucas; *Conferens in corde ſuo*; quo ſignificatur, primò quod ea diligenter cum animo ſuo expendebat, ruminabat, meditabatur: quod facit ad excitandos affectus; Vnde Propheta Dauid, *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcit ignis. Sunt quædam ſanctæ delitiæ in libris*, inquit Auguſt. *ſunt gaudia ſpiritualia ex Diuinis eloquijs, ſcrutatis & inueſtigatis, ex dulcedine inuentionis, quam præceſſit labor inquiſitionis. Chriſtianus debet eſſe ſimilis animalibus, quæ quia ruminabant, munda dicebantur. Quando legis vel audis*, ait idem Auguſt. *manducas; quando inde cogitas, ruminas; vt ſis animal mundum, & ruminando delectaris.* Animalia immunda erant, quæ non ruminabant, & ſunt qui cùm libenter audiunt verba ſapientiæ, poſtea de his omninò non cogitant. Spiritualiter autem ruminare, eſt quòd vtile audieris, ab inteſtino memoriæ, tanquam ad os cogitationis recordandi dulcedine reuocare. *Non oportet à ſegetis aſperitate abhorrere, ſed oportet vellere ſpicas, & tamdiu verſare manibus, contritasque purgare donec ad eſcam perueniatur.* Vbera Matris Eccleſiæ, (quæ ſunt ſcripturę veteris & noui Teſtamenti) concuti & premi debent, vt inde lac exprimatur, quod nutriat. Sic paralyticus aperto tecto ad Dominum deponendus eſt. Fortè enim latet medicus & intus eſt; id eſt, verus intellectus in ſcripturis occultus eſt, exponendo quod occul-

Pſalm. 38. In Pſal. 38. Sent. 193. In Pſal. 36. conc. 3. Lib. 6. cont. Fauſt cap. 7. In Pſal. 46. in præfat. & initio. 141. De gen ad lit. lib. 1. cap. 20. De Vtilit. cred. cap. 1.

cultum eſt aperis tectum, & deponis paralyticum. Habet Propheta de filijs excuſſorum. Excuſſi, ſunt Prophetæ, ſunt Apoſtoli: Filij excuſſorum, qui eorum miniſterio vel doctrina fideles facti ſunt, & eos in conuerſatione ac moribus imitantur. Multa in eis occulta ſunt, excuti debent, & diligenti meditatione, ruminatione, inquiſitione, eruenda & manifeſtanda ſunt.

Vide Aug. in Pſal. 126.

Secundò, ſignificatur, quod Virgo Sanctiſſima, quia *Sanctas Scripturas legerat, & ſciebat Prophetas, conſerebat ſecum ea quæ ſunt acta de Domino, cum his quæ nouerat à Prophetis ſcripta de Domino; & collata ad inuicem, inſtar cæleſtium Cherubin ſocia ſui vultus luce concordia cognouit.* Vnde etiam ex huiuſmodi contemplatione fides eius confirmabatur, deuotio, ſpes, & charitas excitabatur & augebatur. Sic Apoſtolus in epiſtolis ſuis confert ea quæ videbat fieri in excæcatione Iudæorum, conuerſione gentium, cum ijs quæ de ijſdem erant prædicta à Prophetis, oſtendens eſſe conformia, ad fidei & veritatis confirmationem. Ita Eccleſia, quæ ſedes eſt, & firmamentum veritatis, eam firmat per Prophetarum vaticinia conſona euentui, vt pulchre explicat Auguſt. Contra Fauſtum. Clariſſime oſtendit, ea quæ in ipſa fiunt & facta ſunt, eſſe in ſcripturis prædicta, ijſque plane conſona; etiam ipſas perſecutiones, quas primum paſſa eſt ab alienis, id eſt, gentilibus, deinde à filijs, quos aliquando in vtero portauit, in baptiſmo genuit, vberibus ſuis enutriuit, id eſt, hæreticis. Ita & nos ad exemplum

Beda in cap. 2. Luc.

Ad Roma & alibi.

1. Timot. 3.

Lib. 13. c. 7. & ſeq.

templum Virginis ea quæ audimus vel vidimus, cum ijs quæ in Scripturis ante prædicta & prædicata ſunt, conferre debemus, quæ concordia inuenientes, multum in fide Catholica ac vnitate Eccleſiæ confirmamur; vt ſunt multitudo pſeudo prophetarum, & ſequentium eos, abundantia iniquitatum, interitus fidei ac charitatis, prœlia & opiniones præliorum, *&c.* Matth. 24.

Hæc infirmos facilè turbant ac ſcandaliſant, ſed fortes, & omnia bene expendentes, fortiores faciunt; quia vident iſta euenire, vt prædicta ſunt. *Cum,* inquit Auguſt. *prædicta ſint, mirandum non eſt, ſi exurgant; ſed vigilandum, nè noceant.* Qui etiam oſtendens fidei Chriſtianæ veritatem, eamque infidelibus approbare cupiens; *Omnia,* inquit, *quæ præteritis temporibus erga humanum genus Maiores noſtri geſta eſſe meminerunt, nobiſque tradiderunt: Omnia etiam quæ nos videmus, & poſteris tradimus, quæ tamen pertinent ad veram Religionem quærendam & tenendam, Diuina Scriptura non tacuit, ſed ita omnino cuncta trāſeunt, vt tranſitura eſſe prædicta ſunt. Videtis certè populum Iudæorum auulſum à ſedibus ſuis per omnes ferè terras diſſeminatum, atque diffuſum. Et origo eiuſdem populi & incrementa, & regni amiſſio, & per cuncta diſperſio, ſicut prædicata, ita facta ſunt. Videtis certè ex ipſo populo Verbum Dei, legémque prodeuntem, per Chriſtum qui ex illis mirabiliter natus eſt, omnium gentium fidem occupaſſe, atque tenuiſſe. Ita hæc omnia prænuntiata legimus vt videmus. Videtis certè multos præciſos à radice Chriſtianæ ſocietatis, quæ per ſedes Apoſtolorum & ſucceſſiones Epiſcoporum, certa per orbem propaga-* Epiſt. 141. Epiſt. 42.

tione

tione diffunditur, de ſola figura originis, ſub Chriſtiano nomine, quaſi areſcentia membra gloriari, quas hæreſes & ſciſmata nominamus. Præuiſa, prædicta, ſcripta ſunt omnia: Videtis certè ſimulachrorum templa, partim ſine reparatione collapſa; partim diruta, partim clauſa, partim in vſus alios commutata. Ipſaq́; ſimulachra vel confringi, vel incendi, vel includi, vel deſtrui; atq; ipſas huius ſeculi poteſtates, quæ aliquando pro ſimulachris populum Chriſtianũ perſequebantur, victas & domitas, non à repugnantibus ſed à morientibus Chriſtianis, & contra eadem ſimulachra pro quibus Chriſtianos occidebant, impetus ſuos, legéſque vertiſſe, & Imperij nobiliſſimi culmen eminentiſſimum, ad ſepulchrum piſcatoris Petri ſubmiſſo diademate ſupplicare. Hæc omnia ſcriptura Diuina, quæ in manus omnium iam venerunt, ante longiſſima tempora futura eſſe, teſtata ſunt. Hæc omnia tantò robuſtiore fide lætamur fideri, quantò maiore authoritate prædicata eſſe in ſanctis literis inuenimus. Et alibi plura adhuc enumerans; *Quem non moueat*, inquit, *ad credendum, tantus ab initio ipſe rerum geſtarum ordo, & ipſa connexio temporum: præteritis fidem, de præſentibus faciens, priora poſterioribus, & recentioribus antiqua confirmans. Hæc omnia, ſicut leguntur, prædicta, ita cernuntur impleta, atque ex his iam tot & tantis quæ reſtant expectantur implenda.* Ita Auguſt.

Epiſt. 3. ad Voluſianũ.

MONI-

MONITVM XXXVIII.

Ecce ego mitto ad vos Prophetas, Sapientes, & ſcribas, & ex illis occidetis, &c.

Matth, 23.

Diabolus ab initio mundi bonos ſemper per malos perſecutus eſt. Sic in ipſa mundi origine Abel iuſtus à fratre impio primus occiditur. Thare domus patris Abraham ob veri Dei cultum à Chaldæis premitur, Iacob fugatur, Ioſeph venundatur, Dauidem Saul perſequitur, Eliam rex Achab, Daniel in lacum leonum mittitur, Zacharias inter templum & altare interficitur, Hieremias in neruum conijcitur, & tres pueri in fornacem ardentem. *Alij*, inquit Apoſtolus, *Ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres; lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt*, &c. In nouo autem teſtamento quàm graues perſecutiones ab impijs perpeſſi ſint Chriſtiani, quis ignorat? Non mihi ſi linguæ centum ſint oraque centum, omnia pœnarum percurrere nomina poſſem, quibus affecti ſunt ſancti Dei homines, diuerſis locis & temporibus agentes. Si cauſam quæras; ſicut non poteſt eſſe pax inter Chriſtum & Belial, ita inter Ciuitates illas duas quarum altera

De Ciuit. lib. 16. c. 13

Iudith. c. 5.

Hebr. 11.

De Ciuit. lib. 14. c. 28

tera piorum eſt, altera impiorum, concordia eſſe nequit. Sanctæ Ciuitatis Chriſtus conditor eſt; Ciuitatis impiæ Diabolus fundator & rector eſt. *Illam conſtituit amor Dei vſque ad contemptum ſui; hanc ediuerſo amor ſui vſque ad contemptum Dei*: vtitur illa mundo, vt fruatur Deo; hæc contra, Deo vtitur, vt mundo perfruatur; peregrinatur illa hîc, & manentem Ciuitatem in terris non habens, futuram inquirit, vnde quidam huius Ciuitatis ciuis, *Aduena ego ſum in terra, & peregrinus ſicut omnes patres mei*; hæc verò huius mundi inæſcata delitijs, in terrena felicitate penitus acqueſcit. Eò fit, vt quicquid huic aduerſum ſenſerit, remouere conetur, & propter hanc ſuam cupiditatem, odio habeat & perſequatur veritatem. *Habere iniquitas*, inquit Leo, *non poteſt cum iuſtitia pacem, temperantiam odit ebrietas, non amat ſuperbia manſuetudinem, falſitati nulla eſt cum veritate concordia*: Ac ſicut in eodem homine contra ſpiritum caro, ſic contra carnem ſpiritus concupiſcit; ita in eadem Republica cum bonis mali pacem habere non poſſunt:

Pſalm. 38.

Serm. 9. de Quadr.

Impia pars mundi parti eſt infeſta piorum,
Nec tolerare poteſt diſſimiles animos;
Ridens nolentes opibus præſentibus vti,
Sperantéſque ſibi credita poſſe dari.

Proſp. Epigram. 32.

Maximè autem perſequitur Diabolus Paſtores Eccleſiæ, & Sacerdotes; Sicut dicit D. Leo, *Sæuiebat hoſtis in electiſſima quæque membra, & maximè eos qui Sacerdotalis erant Ordinis impetebat.* Hi enim ſunt veritatis doctores, ſunt incentores & duces ad peccato repugnandum, ſunt cuſto-

Serm. de Laurent.

cuſtodes ouium contra Lupos. Sic Elias à Ieſabel perſecutionem paſſus, quæ & Prophetas Domini occiderat; Vnde & illa eius querela, *Prophetas tuos occiderunt, & quærunt animam meam.* Sic Michæas ob prædicationem veritatis odio habitus, incarceratus, ac pane tribulationis, & aqua anguſtiæ ſuſtentatus: ob eandem cauſam Iſaias ſectus, & Heremias cum ſcriba Baruch afflictus, Ioannes Baptiſta trũcatus, lapidatus Stephanus, Petrus crucifixus, Paulus capite mulctatus, Polycarpus igni addictus, deuoratus à beſtijs Ignatius. Contra Athanaſiũ totus penè conſpirauit orbis, & vix aliquis locus eius ignorat exilium. Ambroſium perſecuta eſt Iuſtina Imperatrix Ariana, cuius ſæpè expertus eſt rabiẽ fæmineam quidem, ſed regiam. Hilarium in exilium egit Conſtantius Arianus, quem poſtea de prælio hæreticorum reuertentem, vt ait Hieronymus, Galliarum Eccleſia complexa eſt. De ſe & Auguſtino idem Hieron. ait; *Catholici te conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur, atque ſuſpiciunt; & quod ſignum eſt maioris gloriæ, omnes hæretice deteſtantur, & me pari perſequuntur odio, vt quos gladijs nequeunt, voto interficiant.*

3. Reg. 19. | 3. Reg. ultimo. | Aug. lib. 9. Confeſ. c. 7. | In Epiſt. ad Auguſt.

Recte ergo Chriſtus Dominus; *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, Sapientes, & ſcribas, & ex illis occidetis,* &c. Hi ſunt, qui ſalutiferæ veritatis præconium faciunt, quam mundus ferre non poteſt, & facilior ſperatur victoria, ſublatis per mortem aut fugam ducibus aut cuſtodibus. Vnde D. Cyprian. *Diabolus maximè Præpoſitos perſequitur, vt gubernatore ſublato atrocius atque violen-*

Lib. 1. Epiſt. 3.

violentius circa Eccleſiæ naufragia graſſetur. Et D.
Epiſt. 70. Baſilius. *Abiguntur Paſtores, vt diſpergantur greges.*
Lib. 6. Hiſt. Trip. c. 27. Ideo & Iulianus Apoſtata volens paganiſmũ inducere, Præſules e ciuitatibus feſtinauit ſubmouere, vt eorum abſentia Eccleſia paulatim ſolueretur, & lapſu temporum, ſuam Chriſtiani religionem obliuiſcerentur. Sic iuſta fuit querela populi Dei tempore Vandalicæ perſecutionis, cum videret Sacerdotes Dei in exilium cogi; *Quibus nos miſeros relinquitis*, dicebat, *dum pergitis ad coronas? Qui baptiſaturi ſunt paruulos fontibus aquæ perennis? qui nobis pœnitentiæ munus collaturi ſunt, & reconciliationis indulgentia obſtrictos, peccatorum vinculis ſoluturi? qui nos ſolennibus orationibus ſepulturi ſunt morientes? à quibus ſacrificij Diuini ritus exhibendus eſt conſuetus?*
Vict. Vticẽſ. lib. Hiſt.

Si autem & ipſi Paſtores corrumpantur, magna quadam authoritate errantem Paſtorem ſequuntur oues, nec poteſt Dominicum ouile tutum eſſe, quando is lupus eſt, qui cuſtos creditur. *Multos*, inquit D. Proſp. *reuerentia eorum aut inutili cohibet ſilentio, aut incurioſo ducit aſſenſu*: ac ſi promoueantur, & his qui eos audiunt, & ijs qui audiuntur cum dignitate creſcit periculum. Micheæ Prophetæ triſtiſſimũ fuit, quod Iſraëlẽ diſperſum videret in montibus, quaſi oues non habentes Paſtorem; Et ita tres pueri apud Danielẽ queruntur; *Non eſt in hoc tempore Propheta, neque holocauſtum, neque ſacrificium, neque oblatio*, &c. *vt poſſimus inuenire miſericordiam tuam.* Hoc etiam deplorabat & deflebat D. Auguſt. in deuaſtatione Africæ. *Eccleſias deſtructas, miniſtris & Sacerdotibus deſtitutas,*
In Epiſt. ad Auguſt.
3. Reg. 22.
Daniel. 3.
Poſſid. in vita c. 28.

hymnos

hymnos & laudes de eis defeciſſe; ſacrificia & Sacramenta vel non quæri, vel quærentibus qui tradat non inueniri. Sic nunc multo magis lugendum Catholicis, ſacrificio eos præſtantiſſimo quo ira Dei placatur, miniſterio Sacramentorũ quæ peccatorum ſunt remedia, prædicatione veritatis qua anima Chriſtiana optime paſcitur, cæteriſque ſimilibus, priuari. Philippus Macedo pacem ſeſe cum Athenienſibus cupere ſimulans, hac ratione illam facilè coire poſſe, cenſuit, ſi populi duces atque oratores dederentur. Quod eius callidum conſilium cum Demoſthenem non latuiſſet, produxit in medium veterem de lupis agniſque fabulam; inter quos (Lupis id quidem ſubdolè aſſerentibus) pax conſtare firma potuiſſet, ſi paſtores traderentur & canes; aut certè iidem abigerentur, nè belli authores atque incentores eſſe pergerent. *Tollere Præpoſitos*, inq. Chryſoſt. *eſt omnem vitæ noſtræ ordinem tollere, eſt gubernatorem à naui ſeparare, Ducem ab exercitu.* Fugatis ergo aut corruptis Paſtoribus, & Prælatis, non erit qui ſalutis viam demonſtret, qui lupos ab ouilibus arceat, Diuina Sacramenta miniſtret, qui ſacrificando & orando murum ſe pro domo Dei opponat, quod deplorat Ezechiel de ſuo tempore; & ſic paulatim populus Chriſtianus in Chriſtianæ religionis obliuionem deueniet, quam extinctam cupit Diabolus. Hom. 6. ad popul. Ezech. 22.

MONITVM XXXIX.

Spera in Domino, & fac bonitatem.

Pſalm. 39.

HOmo dum integer eſſet in primæ creationis innocentia, æternam vitam à ſolo Deo omnipotente ſperabat, qui ſolus beatam facere poteſt creaturam rationalem: ſed per bona opera ſua tanquam per merita obtinere eam ſperabat, propter quæ ſola Deus vitam æternam largiri voluit. Ideoque ſpes integri hominis non innitebatur gratiæ Dei, ſed omnipotentiæ eius tanquam effectrici beatitudinis, & bonis operibus tanquam meritis. Sic & homo lapſus ſperat à Deo ſolo vitam æternam, tanquam ab eius effectore & largitore: ſperat quoque obtinere eam per bona opera, tanquam per merita: iuxta illud
1. Ioan. 4. Ioannis; *Fiduciam habemus in die iudicij, quia ſicut ille eſt, & nos ſumus in hoc mundo.* Quod non propter ſimilitudinem fidei dictum eſt, quæ in Chriſto nulla fuit, ſed propter ſimilitudinem dilectionis & patientiæ, quod noſtros toleremus & diligamus inimicos, Sicut Chriſtus ſuos delexit ac tolerauit. Et illud Apoſtoli;
Rom. 2. *Reddet vnicuique ſecundum opera eius, ijs quidem qui ſecundum patientiam boni operis gloriam & honorem, & incorruptionem quærunt, vitam æternam.*

Nihilo

Nihilo minus iam poſt lapſum ſpes vitæ æternæ, etiam in ijs qui multa ſibi bona merita ex Dei gratia compararunt, multis de cauſis miſericordiæ Dei inniti debet. Et primum quidem, quia meræ gratiæ eſt, quod ſancti in bonis operibus perſeuerent, & per ſequens peccatum efficaciam meritorum præcedentium non amittant. *Niſi enim Dominus* Pſalm. 126. *cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.* Etſi ergo eſſet quis qui de bene acta vita valdè ſibi applauderet, tamen quantuſcunque is ſibi videretur ruinam metuere deberet, vererique nè ſuam hanc ſpem vnius horæ lapſus ſubuerteret: Ideoq; benè ambulantium ſpes in miſericordiam potiſſimum adiutoris Dei reclinare debet, vt cum Propheta quiſque dicat; *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.* Et rurſum, Pſalm. 22. *In medio vmbræ mortis non timebo mala, quoniam, tu mecum es.* Ibidem. Deinde quia gratiæ eſt, quod Deus condonet peccata iuſtorum, iuxta illud, *Beati miſericordes, quoniam miſericordiam conſequentur.* Matth. 5. Quæ peccata, ſi ille miſericorditer remittere nollet, fruſtra à nobis iuſtitiæ præmium exſpectaretur. De quo Auguſt. De corrept. & grat. c. 13 & alibi. Tertiò, quia de operibus quæ fecimus, non habemus certa cognitione exploratum bonane fuerint, ac Deo grata; quòd de affectu cordis noſtri, & intimis deſiderijs nobis ſit difficile iudicium. *Quis tu es*, ait Ambroſ. *qui de tuo merito ante pronunties? cur præuenire deſideras cognitorem? cur eripis ſententiam iudicaturo?* De fid. refur. cap. 2. Poſtremò, quia gratiæ eſt, quod Deus operibus iuſtorum, bonis quidem ſed bonum non perficientibus, ſiue non per-

fectè bonis, & proinde non perfectè merentibus, largiatur perfectum præmium, perinde ac ſi eſſent perfectè bona.

Hilar. in Pſalm. 51. Vnde D. Hilar. in illud Pſalm. 51. *Speraui in miſericordia Dei in æternum*, &c. *Spes* ait, *in miſericordia Dei in ſeculum, & in ſeculum ſeculi eſt. Non enim illa ipſa iuſtitia opera ſufficient ad perfectæ beatitudinis meritum, niſi miſericordia Dei etiam in hac iuſtitiæ voluntate, humanarum demutationum ac motuum* Pſalm. 62. *vitia non reputet. Hinc illud Prophetæ dictum eſt; Melior eſt miſericordia tua, ſuper vitas: quia quamuis probabilis per iuſtitiæ operationem vita iuſtorum ſit, tamen per miſericordiam Dei plus meriti conſequetur. Ex hac enim vita in vitam proficit æternam & operationem iuſtitiæ. In tantum miſericordia Dei muneratur, vt miſerans iuſtitiæ voluntatem, æternitatis quoque* Lib. 1. ad Monim. *ſuæ iuſtum quemq; tribuat eſſe participem.* Et D. Fulgentius; *Vita æterna*, inquit, *etiam ideo gratia non iniuſtè dicitur, quia non ſolum dona ſuis Deus dona ſua reddit, ſed quia tantum etiam ibi gratia Diuinæ retributionis exuberat, vt incomparabiliter atque ineffabiliter omne meritum quamvis bonæ & ex Deo datæ humanæ voluntatis atque operationis excedat, ſicut ait* Rom. 8. *Apoſtolus, Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.*

Veruntamen triplex hæc gratia, nempe perſeuerantia, remiſſio leuium peccatorum, & exuberans remuneratio, gratis & miſericorditer à Deo tribuitur, præteritorum etiam meritorum intuitu. *Donum enim perſeuerantiæ* Lib 2. de bon. perſeu. cap. 6. (ait Auguſt.) *ſuppliciter emereri*, id eſt, impetrari *poteſt.* Omnes enim qui exaudiuntur orantes, Ne nos inducas in tentationem, impetrant per-

perſeuerantiam. Remiſſionem quoque peccatorum fides impetrat, ideoque non eſt ſine aliquo merito, inquit Auguſt. Datur etiam propter opera miſericordiæ, ſicut ait Dominus in Euang. *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Et ad Ioſaphat dicitur, *Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum amicitia iungeris; & idcirco iram quidem Domini merebaris, ſed bona opera inuenta ſunt in te. In Dei iudicio extremo,* ait Auguſt. *etiam miſericordia neceſſaria eſt, qua fiet beatus, cui non imputauit Dominus peccatum; ſed tunc pro bonorum operum meritis iuſto iudicio etiam ipſa miſericordia tribuetur. Cùm enim dicitur, Iudicium ſine miſericordia illi qui non fecit miſericordiam, manifeſtatur in his in quibus inueniuntur bona opera miſericordiæ, iudicium cum miſericordia fieri, ac per hoc etiam ipſa miſericordia meritis bonorum operum reddi.* Sic Auguſt. Et pro operibus miſericordiæ menſuram bonam, confertam, coagitatam, & ſupereffluentem, nobis in ſinum dandam, ait Dominus in Euangelio.

Epiſt. 105. Matth. 5. 2. Paral. 19. De cor. & gratia c. 13. Pſalm. 31. Iac. 2. Luc. 6.

Cùm igitur hæ gratiæ tribuantur, etiam propter bona opera, ſpes Sanctorum quæ nititur gratiæ, etiam rectè bonis operibus inniti poteſt. Vnde in orationibus ſuis ſancti allegant interdum bona opera ſua, vt Dauid in Pſalmis; *Iudica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingreſſus ſum.* Et, *Non ſedi in concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo.* Et Ezechias rex; *Obſecro Domine,* inquit, *memento quæſo quomodo ambulauerim coram te in corde perfecto, & quod placitum eſt coram te fecerim.* Et Nehemias; *Memento mei Deus meus in bonum, ſecundum omnia*

Pſalm. 25. 4. Reg. 20. 2 Eſd. 5. 6. 13.

quæ feci populo huic. Et iterum; *Memento mei Deus meus pro hoc, & ne deleas miſerationes meas quas feci in domo Dei mei*. Nec impetrant tantum has gratias merita bonorum operum, ſed & probabilia nobis ſunt argumenta, quod Deus qui dedit initium, daturus ſit & finem; qui dedit parua, daturus ſit & magna; iuxta illud di-

Iudic. 13. ctum Matris Sanſonis; *Si nos Dominus vellet occidere, de manibus noſtris holocauſtum & libamenta non ſuſcepiſſet, nec oſtendiſſet nobis hæc omnia*. Et illud

Philip. 2. Pauli; *Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vſque in diem Chriſti* IESV. Quantò enim plura bona opera fecerimus, tantò maius habemus vitæ æternæ argumentum. Pulchrè ad eum Sedulius: *Grandia poſco quidem, ſed tu dare grandia noſti; Quem magis offendit, quiſquis ſperando tepeſcit*. Non ſic ergo fiducia in ſola miſericordia Dei reponenda, quaſi nulla ſint vera merita hominis iuſtificati, vel quaſi iuſtificatio ſit imputatitia, non vera; vel quaſi nulla poſſit fiducia in bonis operibus collocari; ſed ſolum quia ad ſuperbiam euitandam vtile ſit, non reſpicere propria merita, ſed Dei miſericordiam; quoniam de proprijs meritis, an illa habemus, incerti ſumus; De miſericordia verò Dei quòd infinita ſit, dubitare non poſſu-

Apud Aug. lib 2. in Iulia. cap. 8. mus. Vnde D. Hilar. *Magis in Dei miſericordia ſpem ponunt iuſti, quàm de ſua iuſtitia confidunt*. Et

Lib. 10. confeſ. c. 3. Auguſt. *Tibi Domine*, inquit, *quotidie confitetur conſcientia mea, ſpe miſericordiæ tuæ ſecurior, quam*

Poſſido in vita Aug cap. 27. *innocentia ſua*. Et S. Ambroſius moriens dicebat, *Non timeo mori, quia bonum Dominum habemus. Sciens enim examen æquitatis Diuinæ, de bono Domino,*

dicit.

Digitized by Google

dicit ſeſe magis quam de meritis ſuis confidere. Quia enim bonis etiam cor proprium eſt inſcrutabile; vnde & Apoſtolus ſeipſum iudicare non audebat, etſi nihil ſibi conſcius; ideo bonis ſuis operibus non vſque adeò fidunt; Sicut enim ait V. Beda ad Dominũ; *Etiamſi quid boni, tua, gratia largiente fecero, quo ſine hoc faciam, quaue diſtrictione à te penſetur ignôro.* Hierem. 17 1. Cor. 4. In cap. 18. Lucæ.

Nihilominus verum eſt quod dicit ſcriptura, fiduciam oriri ex bonis operibus, vt ſupra Ioannes dixit, *Fiduciam habemus in die iudicij, quia ſicut ille, & nos ſumus in hoc mundo.* Quod ipſum etiam affirmat Paulus; *Patientia operatur probationem*, id eſt, oſtendit nobis quantum in amore Dei profecerimus; *probatio verò ſpem.* Et monet Petrus; *Satagite vt per bona opera certam* (optima videlicet fiducia) *veſtram vocationem & electionem faciatis.* Sicut enim cum florem aſpicimus, inde ſperamus fructum ſuo tempore ſecuturum, ita ex bono opere ſeu flore ſpem fructus æterni concipimus. Vnde & ipſa bona opera Paulus confidentiam appellat, *Nolite itaque amittere confidentiam veſtram;* quod ex illis bona fiducia concipitur obtinendæ ſalutis; eo tropo quo effectus cauſæ nomẽ ſortitur; ſicut peccatum mors hominis, quòd ei mortem conciliet. Et Ioannes ait; *Si cor noſtrum non reprahenderit nos;* id eſt; ſi bona fuerit actæ vitæ conſcientia, *fiduciam habemus apud Deum.* Talis erat Iob, qui de ſe; *Neque enim reprahendit me cor meum in omni vita mea.* 1. Ioan. 4. Rom. 5. 2. Petri 1. Hebr. 10. 1. Ioan. 3. Iob 27.

Præcipuè autem ſua bona opera intuentur Sancti, vt ex illis ſpem concipiant, quando

ad deſperationem ſollicitantur: Sicut patet in
Iob.29. 30. 31. Iob Propheta, qui cum in maximis eſſet ærumnis, & ad deſperationẽ ab amicis quodammodo pertraheretur, anteacta ſua bona opera commemorat. Sic & Ezechias moriturus,
4.Reg.12. bonorum operum ſuorum mentionem facit.
2.Timot.4. Et Paulus iam morti vicinus, *Bonum*, inquit,
Hebr.6. & 10. *certamen certaui, fidem ſeruaui.* Idem & Hebræos tribulatos, bonorum operum, quæ ante fecerant, commemoratione conſolatur, hortaturque nè *amittant confidentiam ſuam.* Sic & alios diſcipulos. Et S. Hilarion moriens dicebat,
Hieron.in vita. *Egredere anima mea, quid times? Egredere anima mea, quid dubitas? Septuaginta ferè annis ſeruijſti Chriſto, & mortem times?* Hortatur Dauid,
Pſalm.4. *Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ, & ſperate in Domino,* id eſt, ſic demum ſperabitis in Domino. Quomodo & il-
Pſalm.36. lud dictum eſt; *Spera in Domino & fac bonitatem, & inhabita in ſeculum,* id eſt, ita fiet vt inhabites in ſeculum ſeculi. Namque vt mercenarius ratione laboris, & miles ratione actæ militiæ, ſtipendium & mercedem exſpectant, ſic à Domino ſui laboris mercedem exſpectant ſancti, eoque fidentiùs & ſecuriùs, quò ſe ſentiunt magis laboraſſe. *Præclara & diuina res, ſalutaris operatio, ſolatium grande credentium, ſecuritatis noſtræ ſalubre præſidium, munimentum ſpei, tutela fidei, medela peccati,* inquit D. Cyprianus.
Serm. de opere & eleemoſ.

Digitized by Google

MONITVM XL.

Domine ſi vis potes me mundare.

Matth. 8.

HIc leproſus multa nos docet 1. Adorando Chriſtum, docet neminem hereticos ſequi debere, vt putet omnem externum & ſenſibilem ritum, è cultu Dei ſubmouendum, cùm nec ipſi hoc faciant, vt in celebratione cęnæ, & ſimilibus. Cùm enim nos ita condiderit Deus vt animo & corpore conſtemus, ita à nobis colendus eſt Deus, vt totos nos illi exhibeamus, totique, id eſt, animo & corpore illi ſeruiamus; rectis ante omnia motibus animi, ac ſanctis cogitationibus; deinde & actionibus corporeis, conſpicuiſque ritibus eum venerantes: Cum hi ad cultum interiorem promouendum multum conferant. Naturalis quippe nexus animi & corporis id efficit, vt ſicut animi motus in corpus redundant, perque id ſeſe proferunt, eiusque motibus & geſtibus exprimuntur; ita viciſſim excitati in corpore motus in animum ſe referant ac refundant, eumq; excitent ac feruentiorem efficiant. Sed nonne *veri adoratores patrem adorant in ſpiritu & veritate*? Ita; ſed veritas hic non ſigno & vmbræ, ſed errori & falſitati opponitur, vt is adoret in veritate, qui non

Vid. Aug. Epiſt. 121. De cura pro mort. ca. 5.

Ioan 4.

non errorem mentis colendo ſequitur, vt Samaritani; ſed qui vera fide colit Deum. Et in ſpiritu adoratur, quando ex recta in Deum voluntate ac amore ſancto veneratio proficiſcitur, vt ſpiritus opponatur carnali & vitioſæ concupiſcentiæ, vt mens ab eius dominatu libera, amplius in carne non ſit, id eſt
Rom. 8. carnali concupiſcentiæ non ſeruiat; *quia qui in carne ſunt, Deo placere non poſſunt.*

2. Fuit de ſua corporali munditie ſollicitus, ſic nos de ſpirituali ſollicitos eſſe oportet. *Miſerere animæ tuæ, placens Deo*, ait Sap. Munda eſt autem quando nullo errore aut cupiditate
Auguſt. in Pſalm. 7. malâ laborat. vtraque enim re fœdatur. Curare ergo debet homo vt habeat fidem ſinceram, ab omni prauarum opinionũ labe pur-
In Symbolo. gatam, *Niſi enim quis fidem Catholicam integram inuiolatamq́; ſeruauerit, abſque dubio in æternum peribit*, inquit D. Athanaſ. Deinde conuerſationem honeſtam & ſanctam, vt ei nulla dominetur
Rom. 6. iniquitas, faciatque quod monet Apoſt. *vt non*
Apocal. 21. *regnet peccatum in corpore ſuo mortali*; *Nihil enim co-*
Serm. 3. in Nou. *inquinatum intrabit in cæleſtem Ieruſalem*. Queritur D. Auguſt. quod plerique omnes admodum ſoliciti ſint, vt habeant pulchram & bonam vxorem, filios, ſeruos, agros, veſtes, etiam calceos & caligas; rarus vt habeat pulchram &
Lib. 10. bonam animam. De ſe ante conuerſionem
Conf. c. 27. dicit, *In iſta quæ feciſti formoſa, deformis irruebam.*
Lib. 5. ca. 2. Et de mundanis, *Ecce pulchra ſunt cum eis omnia, & ipſi turpes ſunt.* *Rogo te*, ait Auguſt. *præponas ſaltem animam tuam vel caligæ tuæ.*

3. Pro ſanitate ad Dominum recurrit, qui author-

author eſt ſalutis omnimodæ, non ad Diabolum, vel eius miniſtros, homines ſuperſtitioſos, qui remedia præſcribunt impia, quibus Deus non dedit vllam vim ad ſanandum, ſed ſanitas fit operatione Diaboli, *qui ceſſat corpus perſequi, quia iam cor obtinuit*, inquit Auguſt. Qui & alibi; *Quandocunque ſuggeſta fuerint remedia iſta ſcelerata, dic, Moriar potius, quàm talibus remedijs vtar. Si vult Deus flagellat & liberat me. Si nouit quia neceſſarium eſt liberet me; ſi autem ſcit quia debeo exire de hac vita, ſiue contriſter, ſiue læter, ſequar voluntatem Domini. Ecce enim poſt paruum tempus, qua fronte excurſurus ſum ad Dominum? Non enim hoc mihi praſtant remedia Diaboli, quod præſtat Deus, vitam æternam. Quare ergo damno animam, emo paucos dies corpori meo?* Et D. Chryſoſt. *Superſtitioſa iſta quæ infirmis applicantur, idololatriam ſapiunt. Si antè quiſquam diceret, duc ægrum ad templum idolorum, & viuet, ferres illum? Non, inquis, cur? quia ad cultum idolorum adigeret. Sed hic nil minus, ſed occulitur ſeductio, & ſub melle porrigitur venenoſum pharmacum: ſciens enim te ad cultum idolorum adduci non poſſe hac via ingreditur. Quid igitur, morietúrne puer, inquis? Si hoc pacto viuet, tum mortuus eſt. Si verò ſine iſtis mortuus fuerit, reuixit. Si, inquit, fidelis es crucis ſignaculo vtere, hoc tuum ſit ſcutum, hoc pharmacum. Deinde medicos dedit & medicinam. Si nec illi curauerint, non perit, ſed abit in cœlum, ad Dominum, quid ploras?* Denique ad Deum, exemplo Leproſi, per preces confuge, quomodo & Auguſt. in dolore dentium quo excruciabatur; *Incidit mihi admonere omnes meos*, inquit, *ut deprecarentur Dominum pro me, & quia loqui non valebam, ſcripſi hoc in cera*

Cyprian. de Idol. vanit.
Aug. qu. 79 inter. 83.
Serm. 22. in Nou.
Hom. 8. in Epiſt. ad Coloſſ.
Lib. 9. Cõf. cap. 4.

in cera, & dedi eis vt legeretur. Mox vt genua ſupplici affectu fiximus, fugit dolor ille.

4. Agnoſcit & confitetur eius potentiam, quæ vt in fide confirmemur, ſemper ante oculos habenda. Hæretici ei limites præfigere conantur & audent, quæ immenſa eſt. Ange-
Luc. 1. lus ad Virginem; *Non eſt impoßibile apud Deum*
Epheſ. 3. *omne verbum.* Et Apoſt. *Potens eſt Deus facere ſu-*
Epheſ. 6. *prà quàm petimus aut intelligimus.* Et, *Confidite in Domino, & in potentia virtutis eius. Quis loquetur po-*
Pſalm. 105. *tentias Domini?* inquit Dauid. *Verum animus ma-*
Cyr. lib. 4. cap. 13. in Ioan. *lignus*, ait D. Cyrill. *quæcunque non intelligit, ſtatim tanquam friuola, falſáque per arrogantiam eijcit, nulli cedens, nec aliquid ſupra ipſum eſſe exiſtimans; nec illi*
Luc. 1. *in mentem venit nihil eſſe impoßibile apud Deum. De-*
Auguſt. Epiſt. 3. *mus*, inquit S. Auguſt. *Deum aliquid poſſe, quòd nos fateamur inueſtigare non poſſe, ac in rebus mirabiliter factis tota ratio facti eſt potentia facientis.* Quam varijs modis manifeſtam facit, creatione re-
Rom. 9. rum ex nihilo, conſeruatione & gubernatio-
Actor. 9. ni earumdem, dum peccatores ſupplicia euadere non permittit, dum quos vult, etiam
Marc. 15. maximè rebelles ad ſe conuertit, peccata pro
Luc. 23. ſua voluntate condonans, dum viliſſimos
Proſp. in Pſal. 117. verſu, Dextera Domini fecit. homines ad æternam gloriam perducit, exaltans humiles, deificans mortales; his accèdunt miracula quæ ſupra cognitum & curſum naturæ; Quibus etiam addi poteſt Dei
Leo ſerm. 3 & 10. de Nat. incarnatio, quæ vt D. Leo, *omnia miracula, omnemq; intelligentia rationē excedit*, de qua etiam
Eſai. 53. dicitur, *Generationem eius quis enarrabit?* Rectè
Cyril. li. 4. in Ioan. cap. 13. ergo D. Cyrill. *Quomodo ſummis cruciatibus digni non erunt, qui rerum omnium opificem Deum ita contemnunt,*

Digitized by Google

temnunt, vt, Quomodo, in operibus ſuis dicere audeant, quem totius ſapientiæ largitorem eſſe non ignorant, quem omnia poſſe Scriptura nos docuit?

5. Dicit Leproſus, *Si vis, potes*, certus de potentia, videtur ambiguus de bonitate ſeu voluntate, vnde nec ita eius fidem commendauit, ſicut Centurionis; Hinc & Chriſtus vt eum etiam de voluntate certum faceret, ſtatim reſpondet, *Volo. Sentite*, ait Sap. *de Domino in bonitate.* Duo enim in Chriſto conſideranda; Poteſtas, qua poteſt nos iuuare, ſanare, ſaluare; & voluntas ſeu bonitas, qua vult & paratus eſt; alioqui poteſtas ſine bonitate tyrannis efficitur: Et quid prodeſſet pauperi, quod diues poteſt eum iuuare, ſi auarus eſſet & nollet? Hinc toties in Scriptura eius bonitas commendatur; *Quam bonus Iſrael Deus, his qui recto ſunt corde. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. Bonus eſt Dominus ſperantibus in ſe, animæ quærenti eum.* Hinc hoc nomen, *Deus Abraham, Iſaac, Iacob*, quod eſt nomen miſericordiæ, voluit ſibi eſſe in æternum: quia in eo maximè eius bonitas declaratur, de qua dicitur, *Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo Domine, non ſecundum meritum meum, quia non præceſſit niſi malum, ſed ſecundum verbum, ſiue promiſſum tuum.* Aliud eius nomen eſt, *Ego ſum qui ſum*, quod eſt nomen æternitatis, quo eius æternitas & immutabilitas ſignificatur; ſed quia illud non capimus, ad aliud reſpicimus.

Matth. 8. Sapient. 1. Pſalm. 72. Pſal. 118. Thren. 3. Exod. 3. Vide. Aug. in Pſal. 134. Pſalm. 118. Exod. 3.

Deus, inquit Tertull. *vſque ad delictum tantum bonus fuit; orto autem peccato, non eſt factus malus, ſed iuſtus*, id eſt, cœpit exercere iuſtitiam, punire pec-

Cont. Marcyo. lib. 2. cap. 11.

peccatum, diſputans contra eos qui dicebant
In orat. Eccleſ. Deum veteris teſtamenti fuiſſe malum. Imò
2.Cor. 1. eius *proprium eſſe* dicitur, *Miſereri ſemper & par-*
Pſalm. 93. *cere:* Dicitur *pater miſericordiarum, Deus totius con-*
2. Timot 4. *ſolationis.* Sed nonne etiam dicitur, *Deus vl-*
Rom. 12. *tionum, iuſtus iudex, vindex iniquitatum?* Reſpond.
Bern. Serm. 5. de. Nat. D. Bern. *Cuius vult miſeretur, & quem vult indurat*
quidem: ſed quod miſeretur proprium eſt illi, ex ſe enim
ſumit materiam, & velut quoddam ſeminarium miſe-
Iſai. 28. *rendi. Nam quod iudicat & condemnat, nos eum quo-*
dammodo cogimus, vnde vocatur alienum & peregri-
Hieron. in illum locū Iſai. *num opus eius. Miſerendi ergo cauſam & originem ſu-*
mit ex proprio, iudicandi vel vlciſcendi magis ex alieno.
Oſeæ. 13. Vnde dicit Propheta, *Perditio tua*, id eſt, ex te,
Sap 1. *Iſrael.* Et, *Deus mortem non fecit, vt primus author,*
Lib. 5. in inquit Auguſt. *Sed vt peccati vltor intulit.* Et alibi;
Iul. cap 7. *Quod dixi; Nullius Deus mortem quærit: Sic accipien-*
Lib. 1. Retract. c. 21. *dum eſt, quia homo ſibi mortem acquiſiuit, deſerens*
Sap. 1. *Deum, & acquirit, qui non recurrit ad Deum, ſecun-*
dum quod ſcriptum eſt, Deus mortem non fecit. Sed
etiam illud non minus verum eſt, Vita & mors à Deo
eſt; vita ſcilicet, à donante, mors à vindicante. Deus
ergo cauſam non præbuit, vnde nec illi im-
putatur, ſed homini: ſicut furi imputatur,
quod ſuſpenditur, etſi iudex pœnam decer-
nat & inferat. Immerito autem homini, imò
Lib. 10. malè merito benefacit Dèus: *benedicit quidem*
Conf. c. 2. *iuſtum, ſed prius eum iuſtificat impium, & nemo mere-*
De nat. & *tur aliquid boni accipere à Deo, niſi prius accipiendo*
grat. ca. 52. *quod non meretur.* Vt enim etiam aduertit D.
Hom 7. in Chryſoſt. *Infinita Dei bonitas, radix eſt & ratio*
ad Timoth. *amandi homines, omni dilectione indignos.* Quam
Tit. 3. Dei dilectionem rectè Apoſtolus vocat be-
nigni-

nignitatem, humanitatem; Quam definit D. Baſil. *eam eſſe, qua benefacimus ijs qui opus habent, etiamſi nulla ratio eis ſuppetat obtinendi.* In reg. breuiorib. reſponſ. 214.

Tangēdo porrò Chriſtus ſanauit leproſum. Sed nonne lege prohibitū erat leproſum tangere? Chriſtus Dominus legis lege non tenebatur. Aliquādo ſeruabat legē, propter proximum, ne quemquā offenderet, & vt comprobaret legem eſſe bonā, aſſeruandā, quamdiu lex noua non erat ſufficienter manifeſtata. Quādo ſeruauit, humilitatis fuit ac obediētię; quando non ſeruauit, doctrinæ. oſtēdit enim ſupra legē ſe eſſe, & ſicut eam inſtituit, ita & mutare poſſe. Sic ſoluit ſabbathum; vnde ipſe, *Filius hominis Dominus eſt etiā Sabbathi.* Deinde ſignificabat adeſſe iam tēpus, quo iſta legalia finem haberent veritate præſente; Et eos qui Chriſto adhærēt non egere lege: *Mortificati eſtis legi,* id eſt, lex vobis mortua, eſt *per corpus Chriſti,* id eſt, quia facti eſtis de corpore Chriſti, id eſt, eius Eccleſia, inquit Apoſt. Deniq; voluit oſtēdere etiam carnem ſuam eſſe efficacem ad ſanandū, & ſaluandū, ratione Diuinitatis inhabitantis; *hinc omnes quærebant eum tangere, quia virtus de illo exibat & ſanabat omnes. Spiritus eſt qui viuificat, Caro,* videlicet, ſola, ſine Diuinitate, *non prodeſt quicquā.* Sicut autē tunc tactu carnis ſuæ ſanauit corpora, ſic & nunc animas in Sacramēto ſanat & ſanctificat; omnes ergo quærāt eum tangere, vt ſanentur & ſanctificentur; quā vim habet caro Chriſti, quia *non communis caro eſt, ſed verè propria ipſius Verbi facta*, vnde illā virtutem accipit, vt ait Conc. Epheſin. Prohi-

Matth. 12. Rom. 7. Luc. 6. Ioan. 6. Cyril. lib. 4. in Ioan. cap 14. In Epiſt. ad Neſtor.

bitio autem illa, quâ olim vetabatur tangi leproſus, ſignificat, non debere nos tangere peccatores & maximè hęreticos. Hoc eſt, non cum eis conuerſari propter periculum, nè

Eccleſ. 13. illorum vitijs inficiamur: *Qui enim tangit picem, inquinabitur ab ea*, ait Sap. Sed quia illud non ſemper commode fieri poteſt; maximè iube-

Lib. 3. cont. Par. cap. 4. mur eis in peccatis non conſentire. *Is tangit*, inquit Auguſt. *qui conſentit. Non enim ſolum qui faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus, digni ſunt morte*, ait Apoſt. *Non homines, qui meliorum exemplo corrigi poſſunt, ſed hominum fugienda eſt ini-*

Sent. 116. *quitas*. ait Proſp.

MONITVM XLI.

Cum immundus ſpiritus exierit ab homine, perambulat per loca inaquoſa, &c.

Luc. 11.

OMnes in peccato concipimur & naſcimur, ideoque ſub poteſtate Diaboli, filij iræ & damnationis, vt Apoſt. ait, hinc dici-

Epheſ. 2. Ioan. 14. Epeſ. 6. tur *Princeps huius mundi*, hominum mundum diligentium; *Princeps tenebrarum*, eorum qui in tenebris ignorantiæ & iniuſtitiæ verſantur;

Iob. 41. Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ: Sed beneficio Chriſti Saluatoris liberamur, *qui intrat in*

donum fortis, id eſt, hoc ſæculum mortalium ſub poteſtate Diaboli conſtitutum, inquit S. Auguſt. *cui non poteſt vlla poteſtas ſuper terram comparari*: Sicut Eccleſia eſt domus Dei, quæ ab eo inhabitatur, regitur, gubernatur. *Deinde vincit & alligat eum,* cum ſit fortior, id eſt, *eius coercet & cohibet poteſtatem, poteſtatis ſuæ fortioribus vinculis. Quod fit quando non permittitur exercere totam tentationem,* vt idem Auguſt. *quam poteſt vel vi vel dolo ad ſeducendos homines, in partem ſuam cogendo violenter, vel fraudulenter fallendo: quod ſi permitteretur, plurimos & fideles deijceret, & nè crederent impediret.* Poſtea, *aufert arma eius*, id eſt, errores & peccata, per quæ medullitus inhærentia, longa illos & alta pace tenebat; Vel, *diripit vaſa eius*, id eſt, homines quos ille veneno ſuo repleuerat, vel quibus ille ad voluntatem ſuam vti conſueuit. Eripit ergo vaſa, quæcunque prędeſtinauit eripere, id eſt, in ſuum vſum conuertit, vt amplius ijs non vtatur Diabolus ſed Chriſtus. Sic Rex infidelis vas Diaboli, quia eo vtitur ad impugnandum Deum, Eccleſiam, & ſanctos; quando autem eripitur & fit fidelis, iam fit vas Chriſti, quia Chriſtus iam eo vtitur ad defendendam & propagandam Eccleſiam, & alia omnia quæ ante oppugnabat. Simile iudicium de homine eloquente, erudito, *&c.* Denique *diuidet ſpolia*, id eſt, quæ ipſe rapuit, (& ſunt homines ipſi) quia dabit ipſis diuerſa dona, vni Sapientiam, alij ſcientiam, alij humilitatem, alij aliam virtutem & donum. *Sublatum eſt Diabolo*, inquit D. Auguſt. *iniquitate ſua victo, non quod habebat proprium ſed quòd rapue-*

Auguſt. Epiſt. 107. Iob. 41.

Aug. lib. 20 Ciuit. ca. 8.

Rom. 12.

Tract. de Paſtor. c. 12.

Proſp. Sent. 229.

rat alienum. Auferendo enim Chriſtus quod de magnæ eius domo perierat, non furtum fecit, ſed furtum recepit. Immerito enim & ſine cauſa abactus erat homo in ſeruitutem ex parte Tyranni ſæuientis, at hominis ex parte, poſtquam Diabolo conſenſerat, non defuit quamobrem pateretur. Hæc eſt ergo gratia Chriſti: de ea gratias agant electi & liberati. Sed nunquid Chriſtianus ſic ereptus debet eſſe ſecurus? Minimè.

Audi quid Diabolus ſic expulſus ab homine cogitet ac moliatur. *Cùm immundus ſpiritus exierit de homine*, inquit Chriſtus, *perambulat loca inaquoſa*. Dicitur autem immundus ſpiritus, quia terrena vitiorum immunditie paſcitur, gaudetq; mortales in ea volutari. Dictum eſt ei à Domino; *Terram comedes*, tum quia in terrenis hominibus pabulum inuenit Diabolus quò ſe oblectet, tum quia terreni illi traditi ſunt. Quid ergo agit, quid cogitat? *perambulat per loca inaquoſa, ſeu arida.* ſignificantur homines, in quibus non eſt ſpiritualis humor, qui ſunt *terra ſine aqua*, quibus deeſt gratia Spiritus Sancti, quę fœcundat hominē in bono opere, refrigerat ab æſtu carnalium tentationum, mundat animam à ſordibus vitiorum. In illis ergo ambulat, quia eos continuò deficere facit; ſicut Chriſtus ambulat, in Sanctis, quos facit quotidie proficere in fide, ſpe, charitate. Diabolus initiò maximè excitauit Tyrannos, & alios impios, quando magno numero homines conuertebantur ab idolis ad Deum, & fiebant fideles, ac Chriſtiani. Sic comperimus experientia, quod quando aliqui

Luc. 11.

Geneſ. 3.

Pſalm. 62.

qui

qui volunt vitam mutare in melius, mali qui à Diabolo aguntur, rident, inſultant, reſiſtunt, calumniantur, &c. Vnde peiores efficiuntur. Deinde dicitur de Diabolo, *quod quærit requiem, & non inuenit*. 1. Quia Creaturæ rationali non eſt requies niſi in Deo, à quo cùm in æternum ſit ſeparatus, ſine vlla ſpe reſtaurationis, non mirum ſi non inueniat; *Atque in eo oſtendit Deus, quàm magnam fecerit creaturam rationalem, cui non ſufficit ad beatam requiem, quidquid illo minus eſt*. 2. Quia non ſatiatur in hominum perditione. *Expandit*, inquit Propheta, *ſagenam ſuam*, (ad capiendas animas) *& ſemper interficere gentes non ceſſat*. Non contentus perditione reproborum, etiam electos tentat: *Plus vritur de virtute ſtantium, quàm lætetur de fragilitate labentium*: & magis lætatur de ſubuerſione eorum, qui deficiunt ab Eccleſia, quam eorum qui nunquam intrauerunt. Tertiò, dicit, *Reuertar in domum meam vnde exiui*. Hoc eſt eius conſilium & ſtudium; vt ad illos redeat quos Dominus ad ſe miſericorditer attraxit: & vt hoc faciliùs faciat, *aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum, nequiores ſe*. Hinc non debent mirari fideles, ſi grauiores ſæpè patiantur tentationes poſt conuerſionem, quàm ante.

Luc. 11.

Lib. 13. Conf. c. 8.

Abac. 1.

Proſp. ad Demetriad.

Fallitur ergo Origenes, qui putauit Diabolum ſemel fugatum, victumque, vlterius ad tentandum non accedere: Cùm hic dicatur, quod *Spiritus immundus non inueniens requiem, dicit, Reuertar in domum priorem*. Deinde victus ſemel à Chriſto, ſecundam & tertiam in ſolitudine tentationem inſtruxit, *Et conſummata* (inquit

In cap. 11. Ioſue.

Matth. 4.

Digitized by Google

Luc.4. Luc.) *omni tentatione, reliquit eum vſque ad tempus.*
In Pſal. 30. *Non ergo nunquam rediturus abſceßit*, ait Auguſt.
Conc.1. *Sed ad tempus, in paßione bellum moturus nouum.* Sic
Iob 1. 2. & iuſtum Iob, cum Sathan neque oppreſſione liberorum, neque amiſſione facultatum, de vitæ prioris innocentia deieciſſet, mali grauioris duriore tentatione concuſſit, vt vel tum ſubuerteret, in quem nihil priore impetu profecerat. Et vide, ſemel licet victus, quàm tamen facilè ſibi victoriam polliceatur; *Pellem*, inquit, *pro pelle*, &c. *Mecum ipſe* (ait
Homil. 34. D.Chryſoſt.) *mirari ſoleo, Diabolum tot tantoſq́ue*
in Matth. *contra ipſum cogitaſſe labores. Truculentißima*, inq.
cap 10. *beſtia, nunquam ſolet deſperare victoriam.* Superbis igitur ſpiritus vinci ſe ferens ægerrimè, vbi primùm ſucceſsit parum, mox alia aggreditur via. Ideoque D. Cyprianus quoſdam cu-
Lib.3. Epiſt.11. piens admonitos ne eos conſtantia confeſſionis extolleret, ſed eò ſe gererent ſubmiſſius, quò fortius feciſſe viderentur. *Quia*, inquit, *is exaltabitur, qui ſe humiliauerit, nunc eſt vt magis inſidiantem aduerſarium metuant, qui fortiorem quemque magis aggreditur, & acrior factus, hoc ipſo quia victus eſt, ſuperantem ſuperare conatur.* Ea de
D. Athanaſ. in vita. cauſa B. Antonius, quamquam frequentes de ſathana triumphos reportaſſet; nec ſecurus tamen fuit, nec feriandum ſibi à prælio exiſtimauit, ſed eò diligentius prouidentiusque aduerſus grauiores ſe muniuit inſultus: quantoque fortior ille euadebat, tantò erant in eum dæmonum impetus acriores. Rectè ergo D. Proſp. *Cùm per ineffabilem miſericordiam*
In Epiſt. ad Demetriad. *Dei captiuis libertas, perditis ſalus, mortuis vita reparatur,*

ratur, cum in Sacramento crucis & reſurrectionis Chriſti ad nouitatem redit vetuſtas, & ad innocentiam regeneratur impietas, antiquus hoſtis malignus fremit, & acrius inardeſcit: Et cùm innumeris nocendi artibus humanum genus nitatur euertere, ſerens diſcordias, incitans iras, acuens cupiditates, ſuadens turpia, falſa commentans, & errorum laqueos per opinionum commenta multiplicans, plus vritur de virtute ſtantium, quam lætetur de fragilitate labentium. Sic Proſp. Deinde, dicitur in Euang. *Si inuenit domum ornatam & ſcopis mundatam, ingreſſus habitat ibi.* Tunc domus ornata & ſcopis mundata eſt, quando parata eſt ad inhabitandum. Quod tunc maximè fit quando mens otioſa eſt, inermis, non ſolicita, non intenta. Luc. 11.

Sed ſi alligatus eſt Diabolus, rogat Auguſt. *quomodo adhuc tantum præualet?* Reſpondet, *Verum eſt, multum præualet, ſed tepidis & negligentibus, & Dominum non timentibus dominatur*; Citò enim perditur per negligentiã, quod multo labore vix tandem acquiſitum eſt per gratiam, ait Kemp. *Poteſt homo*, inquit S. Hieron. *ſine peccato viuere, quamdiu intentus eſt animus, quamdiu chorda nullo vitio laxatur in cithara. Quod ſi paululùm ſe remiſerit, quomodo qui aduerſo flumine lembum trahit, ſi remiſerit manus, ſtatim retrolabitur, & fluentibus aquis, quò non vult ducitur; ſic humana conditio, ſi paululùm ſe remiſerit, diſcit fragilitatem ſuam. Aduerſus Diabolum dimicanti*, ait D. Chryſoſt. *nunquam licet arma ponere, ſomnúmve vllum capere, ei præſertim qui inuulneratus prælio volet excedere. Ex duobus enim neceſſariò alterum conſequitur, vt aut cadat quis & pereat, armis ſpoliatus, aut continenter*

Aug Serm. 197. de tẽp.

Lib. 1. cap. 21. de Imit.

Lib. 3. cont. Pelagia.

Lib. 6. de Sacerdot.

vigilet, armatuſque ſtet. Siquidem ille continenter cum ſua ipſius acie ſtat, ſocordias noſtras obſeruans, ac maius quidem afferens ſtudium ad noſtram internecionem, quàm ad noſtram ipſi nos ſalutem afferamus. Multa ſolicitudine Chriſtianis præcauendum eſt, inquit Leo, *ne Diabolicis iterum capiantur inſidijs, & ijſdem rurſus quibus renuntiauerant, erroribus implicentur. Non enim deſinit hoſtis antiquus transfigurans ſe in angelum lucis deceptionum laqueos vbique prætendere, & vt quoquo modo credentium fidem corrumpat, inſtare. Nouit cui adhibeat æſtus cupiditatis, cui illecebras gulæ ingerat, cui apponat incitamenta luxuriæ, cui infundat virus inuidiæ. Nouit quem mœrore conturbet, quem gaudio fallat quem metu opprimat, quem admiratione ſeducat. Omnium diſcutit conſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus, & ibi cauſas quærit nocendi, vbi quemq; videt ſtudioſius occupari.*

Serm 7. de Nat.

Quomodo autem in omnibus rebus laqueos ponat Diabolus, optimè oſtendit, idem Leo. *Quis*, inquiens, *in huius vitæ conſtitutus incerto, aut immunis à tentatione, aut liber inueniatur à culpa? Quis eſt qui nihil virtutis ſibi adijci aut qui nihil vitij ſibi optet auferri? cum & aduerſa noceant, & ſecunda corrumpant; nec minoris ſit periculi carere deſideratis, quàm abundare conceſſis? Inſidiæ ſunt in diuitiarum amplitudine, inſidiæ in paupertatis anguſtijs, illæ eleuant ad ſuperbiam, hæ incitant ad querelam; Tentat ſanitas, tentat infirmitas; dum & illa materia eſt negligentiæ, & hæc cauſa triſtitiæ. Laqueus eſt in ſecuritate, laqueus eſt in timore; nec intereſt vtrum animus qui terreno tenetur affectu, gaudijs occupatur an curis; cùm par morbus ſit, vel ſub vana delectatione languere, vel ſub anxià ſolicitudine laborare. Impletur*

Serm. 11. de Quadr.

itaque

itaque per omnia ſententia veritatis, qua diſcimus anguſtam eſſe & arduam viam qua ducit ad vitam. Matth. 7.

Denique dicit Dominus in Euang. quod *fiant nouiſſima hominis illius peiora prioribus.* Sic & Petrus; *Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione Domini noſtri & Saluatoris* IESV *Chriſti, his rurſus implicati ſuperantur; facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem, retrorſum conuerti ab eo quod illis traditum eſt ſancto mandato. Contigit enim eis illud veri Prouerbij, canis reuerſus ad ſuum vomitum: Et, ſus lota in volutabro luti.* 2. Pet. 2. Et Paulus; *Voluntariè enim peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia. terribilis autem quædam exſpectatio iudicij, & ignis æmulatio, quæ conſumptura eſt aduerſarios. Irritam quis faciens legem Moyſi, ſine vlla miſeratione, duobus vel tribus teſtibus moritur, quantò magis putatis, deteriora mereri ſupplicia, qui filium Dei conculcauerit, & ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ contumeliam fecerit?* Hebr. 10. Deut. 17. 19. Quod autem dicitur poſteriora hominis illius fieri deteriora prioribus, vel id eo dicitur, quòd peccata poſteriora propter præſtitam remiſſionis gratiam, quadam ingratitudinis circunſtantia, fiant grauiora, quã alioqui eſſent, ſi tale gratiæ beneficium non præceſſiſſet. Vel ad eos pertinet qui priora & manifeſta peccata veraciter non deferunt, ſed quaſi ſe foris duntaxat, & in aſpectu hominum purgant, ſimulationem ſanctitatis & hypocriſim prioribus peccatis adijcientes. Luc 11. Matth. 12.

MONITVM XLII.

Eſt puer vnus hic qui habet quinque panes hordeaceos, & duos piſces.

Ioan. 6.

vide Aug. tract. 24. in Ioan. PVer iſte habens quinque panes & duos piſces, eſt populus Iudaicus. Puer erat, exercebatur in ijs quæ non intelligebat, ad huc ſub pœdagogo erat. Portabat quinque
Luc. 24. libros Moyſis, item Prophetas & Pſalmos. Vnde Chriſtus diſcipulis, *Neceſſe eſt impleri omnia quæ ſcripta ſunt in Moyſe, Prophetis & Pſalmis de me.* Hos ergo portabat, ſed ex illis non mãducabat, quia enim non intelligebat, inde
2. Cor. 3. non paſcebatur. De Iudæis dicit Apoſt. quod *vſque hodie in lectione veteris teſtamenti velamen eſt poſitum ſuper cor eorum.* Nobis portauit, quia nos inde paſcimur, & omnis eruditio ac doctrina veritatis in iſtis libris continetur, ſed maniſeſtius repetitur in nouis. Hos panes & piſces
Luc. 24. Chriſtus primò diſtribuit Apoſtolis, quia *ape-*
Apoc. 5. *ruit illis ſenſum vt intelligerent Scripturas.* Flebat Ioannes quod *nemo dignus inuentus eſt aperire librum, aperit agnus.* Atque hoc primùm curare debent Paſtores & Doctores, vt ipſi infundantur. *Bibe*, ait Sap. *aquam de ciſterna tua, &*
Prou. 5. *fluenta putei tui.* Vbi benè ſubiungitur, *Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide*

Rectum

Rectum quippe eſt, vt ipſe prius bibat, & tunc prædicando alijs influat, inq. Greg. Vnde & Hieron. *Diſce quod doceas, nè miles antequam tiro, nec magiſter antequam diſcipulus*. Et Auguſt. *Diſcat omnia quæ docenda ſunt, qui & noſſe vult & docere, facultatémque docendi, vti virum Eccleſiaſticum decet, comparet*. Grauiter minatur Dominus Sacerdotibus qui ſunt ſine ſcientia.

Gregor. in Paſtor.

In epiſt. ad Nepot.

De Doct. Chriſt. li. 4. cap. 15.

Ozeæ, 4.

Chriſtus ergo totum habuit, cæteri omnes ex eius diſtributione accipiunt, & non poſſunt alijs diſtribuere, quod non ipſi prius à Domino acceperunt, vt ſua phantaſmata. Ex illis ergo quæ acceperunt, alijs diſtribuunt, ex illis alios docent, hortãtur, corripiunt, *&c*. *Omnis enim Scriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia*. Et ipſe conſtituit *Paſtores & doctores ad ædificationem corporis Chriſti, &c*. Et Propheta ait, quod *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore eius*. Dicit Chriſtus Petro ſummo Paſtori, *Paſce oues meas*. Ipſe verò Petrus alijs Paſtoribus, *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei*; Quod maximè fit doctrina ſana. Atque hoc præcepto non minus aſtringuntur ſubditi ad accipiendum ab eis pabulum doctrinæ ſalutaris, quàm illi ad dandum. Vnde & D. Petrus, *Sine dolo lac concupiſcite*, id eſt, doctrinam veritatis de vberibus Eccleſię matris, ſiue de vtriuſque teſtamenti Doctoribus, qui Diuina eloquia ſcripſerunt vel prædicant, vt benè diſcendo perueniatis ad refectionem panis, id eſt, contemplationem Diuinæ Maieſtatis. Omnes enim paruuli ſumus comparatione

2. Timot. 3.

Ephes. 4.

Malach. 2.

Ioan. vlt.

1. Petri 5.

1. Petri 2.

tione virilis ætatis & robuſtæ, qua præditi erimus in futuro ſeculo. Vnde & Dauid & Paulus ſe lactenti paruulo comparant: Et Iſaias omnes ad ubera conuocans.

Pſal. 130. 1. Cor. 13. Iſai. 66.

Tria autem obſeruabant Apoſtoli, quæ & Doctores obſeruare debent. Primò diſtribuunt. Quod fit quando iuxta cuiuſque qualitatem Diuina eloquia diſpenſant. Hinc ſapiens, *In plateis aquas tuas diuide*, & de Paulo dicitur, *diuidet eſcas. Non vna eademq́ exhortatio cunctis congruit*, inquit Gregorius; *quia non cunctos par morum qualitas aſtringit. Sepè namque alijs officiunt, quæ alijs proſunt; quia & plerùmque quæ hæc animalia enutriunt, alia occidunt: Lenis ſibilus equos mitigat, catulos inſtigat. Et medicamentum quod hunc morbum minuit, illum auget; & panis qui vitam fortium roborat, parvulorum necat. Pro qualitate igitur audientium, formari debet ſermo doctorum, vt & ſua ſingulis congruant, & tamen à communis ædificationis arte non recedant. Paulus diuidit eſcas*, inquit Auguſt. *Nouit quid cui congruat: Diuidit, non paſſim, non confuſè erogat: diuidit, id eſt, diſtribuit, diſtinguit, non paſſim confuſéque diſpenſat. Loquitur ſapientiam inter perfectos: quibuſdam verò non valentibus capere ſolidum cibum, diuidens dicit, lac vobis potum dedi.* Refert V. Beda, quendam Epiſcopum non profeciſſe, *quod non primò iuxta doctrinam Apoſtoli, lac melioris doctrinæ eis porrexiſſet, vt paulatim enutriti verbo Dei ad capienda perfectiora, & facienda ſublimiora proficerent. Fidelis ſeruus & prudens dat ſuis in tempore tritici menſuram*, ait Dominus. Ad hanc diſtribuẽdi diſcretionem pertinet, quod monet idem Gregor. *Prouidendum eſſe vt ab eis non ſolum*

Prou. 5. Gen 49. Gregor. in Paſt. initio 3. part. & admo 25. Serm. 121. in nouis. 1. Cor. 2. Lib. 3. hiſt. Ang. cap. 5. Luc. 12. In Paſt. part. 2. c. 4.

ſolum praua nullo modo, ſed nè recta quidem nimiè & inordinate proferantur, quia ſæpè dictorum virtus perditur cum apud corda audientium loquacitas incauta importunitate leuigatur: & auctorem ſuum hæc eadem loquacitas inquinat, quæ ad vſum profectus ſeruire auditoribus ignorat. Vnde bene per Moyſen dicitur; Vir Leuit. 15. 2. *qui ſeminis fluxum patitur, immundus erit, quia multiloquio ſubditus ex eo ſe inquinat, quod ſi ordinatè promeret, prolem rectæ cogitationis edere in audientium corda potuiſſet; dumque incautus per loquacitatem defluit, non ad vſum generis, ſed ad immunditiam ſemen fundit. Vnde Apoſtolus, cum diſcipulum de inſtantia* 2.Timot.4. *prædicationis admoneret, dicit, prædica verbum, inſta oportunè, importunè. Dicturus importunè, præmiſit oportunè, quia, videlicet, apud auditoris animum ipſa ſua vtilitate ſe deſtruit, ſi habere importunitas oportunitatem neſcit.*

Secundò, Apoſtoli diſtribuunt diſcumbentibus ſuper fœnum; Nemo enim idoneus eſt qui paſcatur verbo Dei, niſi carni dominetur. *Omnis caro fænum, & omnis gloria eius vt flos fæni.* 1.Petri.1. Qui carnalibus vitijs delectantur porcis ſimiles ſunt, qui ſordibus delectantur, & conculcant margaritas pedibus ſuis. Contemnunt, rident, perſequuntur benè monentes; ſic occiſus eſt Ioannes Baptiſta, ſic Lambertus. Matth. 14. Ideoque ſanctum non dandum canibus, nec In vit. S. Margaritæ mittendæ ante porcos. *Nolite ſeminare ſuper ſpinas*, ait Propheta; Significantur Lamb. Iere. 4. auari & voluptuoſi, diuitijs & voluptatibus Oſeæ. 10. dediti, vt declarat Chriſtus in Euangelio; ſuffocant ſemen bonum, & pungunt, cruentant non ſolum animas ſuas, ſed & alios benè monentes.

Apocal. 10. August. in Pſalm. 43. nientes. Sic dicitur in Apocal. *Quod Liber facit amaricare ventrē*, quia carnales qui ea quæ ventris ſunt quærunt & ſapiunt ad indignationem, conuitia, perſecutionem mouet, quia audiunt ex eo doctrinam ſuis cupiditatibus & moribus plane aduerſam. De quibus & Apoſtolus, quòd *ſanam doctrinam non ſuſtinent, ſed ad ſua deſideria coaceruant ſibi magiſtros, prurientes auribus. Sicut palato non ſano pœna eſt panis, qui ſano ſuanſis eſt; & oculis agris odioſa lux, quæ incolumis gaudet obtutus; ſic iuſtitia Dei diſplicet impijs, & veritas odioſa incredulis.*

2. Timot. 3. Aug lib. 7. Conf. c. 16. Proſp. Sent. 177.

Tertiò Apoſtoli, *quæ ſuperfuerunt, colligunt.* Illa ſunt quæ non capiuntur à populo, tamen valdè vtilia ſunt intelligenti. Seponunt ergò ea, quorum non ſunt capaces; non oſtentant ſe, ſuamque eruditionem, dicendo grandia, fructum maximè ſpectant. *Non quod ſint aliqua dogmata fidei paruulis, ſiue infirmis abſcondenda, ſed quia non ſtatim conandum eſt, vt illi omnia exactè intelligant*, quia capaces non ſunt. *Pauci enim ſpirituales*, inquit Auguſt. *ad cognitionem ſinceriſſimæ Sapientiæ in hac vita perueniunt; cæteram verò turbam non intelligendi viuacitas, ſed credendi ſimplicitas tutiſſimam facit.* Quando autem dicit Apoſt. *Vt compleamus ea quæ deſunt fidei veſtræ*; Non vult eorum fidem mutare, vel aliquid ei addere (vna eſt enim & ſimplex, eique *nec addi quidquam aut adimi poteſt*, inquit S. Leo) ſed ad hoc conari volebat, vt aliquo modo intelligere inciperent, quæ credebant, latius explicando, diſtinguendo, declarando, &c. vt magis in fide confirmarentur ac paſcerentur. Sic & quod ait

Aug. tract. 98. in Ioan. Cont. epiſt. Fundam. cap 4. Coloſſ. 2. 1. Theſſ. 3. Serm. 4. de Natiu. & epiſt. 97.

ait idem Apoſt. *Quibuſdam ſe lac potum dediſſe, alijs eſcam ſeu ſolidum cibum*, non hoc eò dicit, quaſi non eſſent ijdem articuli, & eadem fidei myſteria & paruulorum & fortium: ſed ſunt lac credentibus, & ijs qui non perfectè intelligunt, eſca autem intelligentibus. 1. Cor. 3. Heb. 6.

Ipſe Chriſtus crucifixus, inquit S. Auguſt. *quem ſolum ſcire ſe & prædicare dicebat Apoſtolus, non eo modo à carnalibus, quo à ſpiritalibus cogitatur; & illis eſt lac, iſtis cibus eſt; quia etſi non audiũt amplius, intelligunt amplius. Non enim æqualiter mẽte percipitur, etiã quod in fide pariter ab vtriſque recipitur: ita fit vt prædicatus ab Apoſtolis Chriſtus crucifixus, & Iudæis eſſet ſcandalum, & gentibus ſtultitia, & ipſis vocatis Iudæis & Græcis Dei virtus, & Dei ſapientia; ſed carnalibus paruulis id tantum credendo tenentibus, ſpiritalibus autem capacioribus id etiam intelligendo cernentibus. Illis ergo lacteus potus, iſtis tanquam ſolidus cibus, non quia hoc illi aliter in populis, aliter in cubiculis cognouerunt, ſed quod eodem modo vtrique cum palam diceretur audiebant, pro ſuo modo quique capiebant.* Hactenus Auguſt. Sic & Gregor. in Paſtor. *Sciendum eſt*, inquit, *prædicatori, vt auditoris ſui animum vltra vires non trahat, nè dum pluſquam valet, tenditur, mentis chorda rumpatur. Alta etiam quæque debent multis audientibus contegi, & vix paucis aperiri. Hinc namque per ſemetipſum Veritas ait, vt det illis in tempore tritici menſuram. Per menſuram quippe tritici exprimitur modus verbi, nè cum anguſto cordi incapabile aliquid tribuitur, extra fundatur. Hinc Chriſtus Apoſtolis, adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò. Et Paulus Corinthijs, non potui vobis loqui tanquam ſpiritualibus, ſed tanquam*

Enchir, cap. 11. — 1. Cor. 1. — Aug. tract. 98. in Ioan. — Paſt. part. 3. cap. 5. — Luc. 12. — Ioan. 14.

quam carnalibus. Tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam, nondum enim poteratis. Hinc *Moyſes à ſecreto Dei exiens, coruſcantem coram populo faciem velat, quia nimirum turbis claritatis intimæ arcana non indicat. Hinc per eum præcipit Dominus* Exod. 34. *vt ſi is qui ciſternam foderit, operire neglexerit, corruente in ea boue vel aſino, pretium reddat, quia ad alta ſcientiæ fluenta perueniens, cùm hæc apud bruta* 1. Cor. 3. *audientium corda non contegit, pœnæ reus addicitur, ſi per verba eius in ſcandalum ſiue munda ſiue immunda mens capiatur.* Sic Gregor.

MONITVM XLIII.

Conuocatis diſcipulis, ait illis, Miſereor ſuper terram.

Marc. 8.

MVlta ſunt in hoc Euangelio conſideratione digna. Primùm, quod conuocauerit diſcipulos, quaſi conſilium ab eis petiturus, quomodo tantæ multitudini fame laboranti poſſet ſubueniri. Docens omnes, & ſuperiores & alios, libenter aliorum etiam Iuniorũ audire ſentẽtias & conſilia. *Ne innitaris* Prou. 3. *prudentiæ tuæ*, ait Sap. *Incerta enim ſunt prouidentiæ* Sapient. 9. *noſtræ.* Et, *Fili, ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pœnitebis.* Eccleſ. 32. D. Benedictus, quando conſultatur de re alicuius momenti, vult vt etiam In regula cap. 3. iuniores audiantur, *quia*, inquit *ſæpè iuniori reuelat*

uelat Dominus, quod melius eſt. Aliquando reuelatur puero, quod ignorat ſenior, aliquando indocto quod doctior ignorat. *Intellectum dat paruulis, & cum ſimplicibus ſermocinatio eius.* Sciebat Agabus, quod ignorabat Paulus, qui tamen longè erat excellentior: Sciebat Gad, quod neſciebat Dauid; vir tantus, & ſecundum cor Dei. *Plerumque*, inquit Auguſt. *doctioribus minus aliquid reuelatur, vt eorum patiens & humilis charitas, in qua fructus maior eſt, comprobetur. Nonne cum Moyſe Deus loquebatur?* ait idem Aug. *& tamen conſilium regendi atque adminiſtrandi tam magni populi à ſocero ſuo, alienigena, ſcilicet homine, & maximè prouidus, & minimè ſuperbus accepit. Nouerat enim ille vir, ex quacunque anima, verum conſilium proceßiſſet, non ei, ſed illi, qui eſt veritas, incommutabili Deo tribuendum eſſe.* Pſalm. 118. Prou 3. Act. 20. 1. Reg. 22. Cont. Donat. lib. 2. cap 5. In prologo lib. 2. de doct. Chriſt.

Vehementer commendat D. Cyprianus Apoſtolum Petrum, *tametſi eum Dominus primum elegiſſet, ac primatum teneret, ac ſuper eum Eccleſiam ſuam ædificaſſet, non tamen vindicauit ſibi aliquid inſolenter, aut arroganter aſſumpſit, & obtemperari ſibi à nouellis & poſteris potius oportere, ſed conſilium veritatis facilè admiſit, & rationi legitimæ, quam Paulus vindicabat, facilè conſenſit: Nec deſpexit Paulum, quòd Eccleſiæ priùs perſecutor fuiſſet, documentum ſcilicet, nobis, & concordiæ & patientiæ præbens, vt non pertinaciter noſtra amemus, ſed quæ aliquando à fratribus & collegis noſtris vtiliter & ſalubriter ſuggeruntur, ſi ſint vera & legitima, ipſa potius noſtra ducamus. Cui rei Paulus quoque proſpiciens, & concordiæ & paci fideliter conſulens, in Epiſtola poſuit, dicens: Prophetæ autem aut duo aut tres loquantur, & cæteri* Epiſt. 71. Matth. 16. 2. Cor. 14.

examinent. Si autem alij reuelatum fuerit ſedenti, prior taceat. Qua in parte docuit & oſtendit, multa ſingulis in melius reuelari; & debere vnumquemq; non pro eo quod ſemel imbiberat & tenebat, pertinaciter congredi, ſed ſi quid melius & vtilius exſtiterit, libenter amplecti. Non enim vincimur, quando offeruntur nobis meliora, ſed inſtruimur. Hactenus Cyprian. laudat Ariſtoteles iſtos verſiculos Heſiodi, *Optimus ille quidem eſt, ex ſeſe qui omnia nouit, ſed quotuſquiſque talis eſt? addit ergo, Is rurſum bonus eſt qui paret recta monenti, at qui ex ſe neſcit, cuiquam nec porrigit aures, vt bona percipiat, demens & inutilis ille eſt.* Eoſdem recitat D. Baſil. in homilia ad adoleſcētes, quem ex profanis literis fructum capere poſſint.

Lib. 1. Ethic. c. 4.

Baſil. hom. 24.

Interrog. 229.

Quærit idem Baſilius, *vtrum conſilium quod quis habet, debeat alteri communicare?* Eſt enim inter duo mala; nam ſi non communicet incidet in maledictionem Prophetæ, *Væ qui prudentes eſtis apud voſmetipſos*; ſi, ſic, forſan carnalis erit, & carnalia ſuggeret. Et reſpondet; *Communicandum cum ijs qui eiuſdem nobiſcum animi ſunt, fideique atque intelligentiæ ſuæ certum documentum dederunt, vt intentio noſtra, ſi mala ſit, corrigatur, ſi bona confirmetur.*

Secundò, inſinuatur quid Deum maximè prouocet ad miſericordiam, nempe Perſeuerantia; *Miſereor,* inquit, *ſuper turbam, quia iam triduo ſuſtinent me.* Mouetur ergo Dominus miſericordia erga hominem, eius perſeuerantia; & in oratione vt exaudiatur; & in ſancta conuerſatione vt coronetur: nam & ipſa vita æterna gratia eſt & miſericordia. Ad perſeuerantiam

Marc. 8.

Rom. 6.

rantiam in oratione (quæ non in verbis oris, ſed in deſiderijs cordis ſita eſt) ſæpe hortatur Chriſtus in Euang. & multis parabolis. Non enim ſtatim dat Deus quod petitur. 1. Exſpectat congruum tempus. 2. Commendat ſua dona, citò data vileſcunt. 3. Diu deſiderata dulcius obtinentur, & ſolicitius cuſtodiuntur. Talis erat perſeuerantia Hieronymi, cum in eremo varijs tentationibus vexaretur; *Memini*, inquit, *me clamantem diem crebrò iunxiſſe cum nocte, nec prius à pectoris ceſſaſſe verberibus, quam rediret Domino imperante tranquillitas*. Et alibi; *Si ait verè crederem, trunco crucis hærerem, nec prius omitterem, quàm miſericordiam impetrarem*. De perſeuerantia in operibus bonis & tentationibus ait Chriſtus ad diſcipulos in cæna, *Vos eſtis qui permanſiſtis mecum in tentationibus meis, & ideo diſpono vobis regnum*, &c. Et angelo Smyrnæ dicitur in Apocal. *Scio tribulationem & paupertatem tuam; eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Laudatur perſeuerantia Iob; *Et adhuc* (videlicet poſt tot perpeſſa mala) *permanens in innocentia ſua*. Et Tobiæ, *quod in captiuitate poſitus, viam tamen veritatis non deſeruit*. De Abraham dicit Apoſt. quod *Longanimiter ferens adeptus eſt repromiſſionem*. Et monet Dauid, *Exſpecta Dominũ*; & quid interim facturus ſum? *Cuſtodi viam eius*. Si hoc fecero, quod inde boni? *Et exaltabit te*. Sed quo modo? *vt hæreditate capias terram*, videlicet viuentium: de qua idem Propheta, *Credo videre bona Domini in terra viuentium*. Sic & D. Auguſt. *Non te terreat, ô Chriſtiane, quod credita differuntur: licet in abſcondito ſit promiſſio, in ſpe tamen perſe-*

Luc. 11. Luc. 18. Aug epiſt. 121. ca. 8. In epiſt. ad Euſtochiũ. Contra Luciferia. Luc. 22. Apoc. 2. Iob. 2. Tob. 1. Hebr. 6. Pſalm. 36. Pſalm. 26. Apud Proſ. Sent. 53.

perſeueret oratio: Exercere operibus, creſce virtutibus. Dum fidei conſtantia probatur, gloria retributionis augetur. *Scias*, inquit S. Bern. *Diabolum ſoli ſemper perſeuerantiæ inſidiari, quam ſolam virtutum nouit coronari.*

Epiſt. 32.

Marc. 8.

Tertio notandum quod ait Chriſtus, *Triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent.* Poteſt eſſe aliquis cum IESV, & non habere quod manducet, cùm ipſe ſit cibus & potus animæ Chriſtianæ, imò omne bonum? Nonne eſſe cum IESV dulcis eſt paradiſus; ſicut contra, eſſe ſine IESV grauis infernus? Dicit D. Cyprian. *Non ad hoc credidit Chriſtianus, vt immunis à contactu malorum mundo feliciter perfruatur, ſed vt omnia hic perpeſſus, ad futuram lætitiam reſeruetur.* Et S. Auguſt. *Non putet Chriſtianus, quia Chriſtianus, quod melius aliquid habebit in hoc ſeculo, imò quia Chriſtianus aliquid plus paſſurus eſt.* Bene Chryſoſt. ait, *Sanctos neque tribulationes, neque iucunditates ſiuit Deus habere continuas, ſed tum de aduerſis, tum ex proſperis ipſorum vitam, quaſi admirabili varietate contexuit.* Oſtendit in Ioſeph viro Mariæ; Triſtis erat conſpecta vxore grauida, lætus cùm audiuit ab Angelo eſſe à Spiritu Sancto, rurſum lætus in natiuitate pueri, triſtis ob turbatum Herodem & omnem Heroſolymam cum illo: Iterum lætus in adoratione Magorum, triſtis cùm audit, accipe puerum & matrem eius & fuge in Ægyptum, quæret enim Herodes puerum ad perdēdum eum. *Eccleſia*, inquit D. Auguſt. *rebus proſperis conſolatio, ne frangatur aduerſis, & rebus aduerſis exercitatio, vt non corrumpatur proſperis Dei prouidentia procuratur:*

Kemp. li. 2. de imitat. Cypr. de Mortal.

Aug Tract. de Paſtor cap. 5.

Hom. 8. in Matth.

De Ciuit. lib. 18 c. 51

atque

atque ita temperatur vtrumque ab alterutro, vt inde dicatur in Pſalmo, ſecundum multitudinē dolorum meorum in corde meo, conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Res proſpera, ait idem Auguſt. *donum eſt Dei conſolantis; res aduerſa, donum eſt Dei admonentis.* Epiſt. 87.

Quartò notanda ſententia Domini, *ſi dimiſero eos ieiunos in domum ſuam, deficient in via.* Marc. 8. Domus noſtra æterna eſt in cœlis; hic in tabernaculo ſumus, quod mobile eſt, & militiæ ſeruit, quia non habemus hîc manentem ciuitatem, & quamdiu in hoc mortali corpore ſumus, pugnare debemus; hoſtes enim noſtri multi ſunt & validi. *Iuſti vita in iſto adhuc corpore bellum eſt, nondum triumphus*, inquit D. Aug. Serm. 49. in Nou. Voces belli; video aliam legem in membris meis. Rom. 7. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum. Galat. 5. Voces triumphi, abſorpta eſt mors in victoria, *&c.* 1. Cor. 15. Ad domum noſtram tendimus per viam huius vitæ: ſi deeſſet cibus, deficeremus in via. Sed vide bonitatem Dei; Promiſit regnum, ad quod tendendum nobis eſt & aſpirandum, dat etiam viaticum quo ad eundum confortamur. Bernard. Viaticum eſt, gratia eius interior, de qua dicitur. *Omnia poſſum in eo qui me confortat*, & illa facit pedes noſtros tanquam ceruorum, vt omnia huius ſeculi ſpineta nobis occurrentia tranſiliamus. Philip. 4. Viaticum eſt, verbum Dei, ſpiritualis animæ cibus, quo ipſa nutritur & fouetur. Viaticum eſt Corpus Chriſti, & alia Eccleſiæ Sacramēta, quæ ſunt ſpiritualia remedia quibus ſanamur, & arma quibus contra hoſtes nobis in via inſidiantes

munimur. Denique ad viaticum pertinent
1. Petri. 4. exempla Chriſti & Sanctorum. Vnde Petrus, *Chriſto paſſo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.*
Serm. 31. in Nou. Et, *ſanguine martyrum*, ait Auguſt. *tanquam oleo in Chriſto ardor charitatis inflammatur.* Sicut
In Pſal. 2. etiam de Verbo Dei dicit, quod *ſit tanquam oleum quod infunditur, ne lucerna Eccleſiæ, quæ ſpes eius eſt, extinguatur.*

Marc. 8. Denique cùm Dominus miſericordia motus ſuper turbam ne in via deficeret, paucos
Ioan. 6. Matth. 14. panes ſic multiplicauit, vt per manus Apoſtolorum diſtributi, millibus aliquot ſatiandis ſufficerent, veluti præſignauit & credibilius fecit, quod poſtea ex magna erga nos miſericordia, ne deficeremus in laborioſo iſto certamine huius vitæ, Diuina benedictione ſua, & Apoſtolorum ſuorum, aliorumque Sacerdotum miniſterio, panem in corpus ſuum vertit, quod toti fidelium multitudini, diuerſis in regionibus diſperſæ, perpetuò ſatiandæ
In cap. 9. Lucæ. ſufficit. Vnde D. Ambroſ. *Myſticum eſt*, inquit, *quòd & manducans populus ſatiatur, & Apoſtoli miniſtrant. Nam & in ſatietate, repulſæ in perpetuum famis indicium deſignatur; quia non eſuriet qui acceperit cibum Chriſti: Et in Apoſtolorum miniſterio futura diuiſio Dominici corporis ſanguiniſque præmittitur.*
Ioan. 6. Vnde etiam apud Ioannem Chriſtus occaſione multiplicatorum panum magnifica pleraque de re huius Sacramenti, vel vt alij, de ipſo
In Pſal. 118 Serm. 18. Sacramento locutus eſt. De quo pulchrè Ambroſ. *Iam menſa cœleſtis honore ſuſcipior, epulis meis non pluuia vndatur, non terra partus laborat, non arborum fructus; potui meo non flumina quærenda, non fontes*

ſontes. Chriſtus mihi cibus, Chriſtus mihi potus. Caro Dei, cibus mihi; & Dei ſanguis, eſt potus. Non iam ad ſatietatem mei annuos exſpecto prouentus, Chriſtus mihi quotidie miniſtratur. Non verebor ne qua mihi cæli intemperies aut ſterilitas raris immineat, ſi pij cultus diligentia perſeuerat, &c. Sic & D. Auguſt. *Quando manducatur, reficit. ſed non deficit; non ergo timeamus fratres, manducare iſtum panem, ne fortè finiamus illum, & poſtea quod manducemus, non inueniamus. Manducetur Chriſtus, viuit manducatus, qui ſurrexit occiſus. Nec quando manducamus partes de illo facimus: & quidem in Sacramento ſic ſit, & norunt fideles quemadmodum manducent carnem Chriſti. Vnuſquiſque accipit partem ſuam, vnde & ipſa gratia partes vocantur; per partes manducatur, & manet integer totus, per partes manducatur in Sacramento, & manet integer totus in cœlo, manet integer totus in corde tuo.* Sic Auguſt. vnde & S. Andræas Proconſuli vt idolis immolaret præcipienti; *Ego,* inquit, *omnipotenti Deo, qui vnus & verus eſt, immolo quotidie, non taurorum carnes, aut hircorum ſanguinem; ſed immaculatum agnum in altari, cuius carnem poſteaquam omnis populus credentium manducauerit, agnus qui ſacrificatus eſt, integer perſeuerat & viuus. Sumit vnus, ſumunt mille, quantum iſti, tantum ille, nec ſumptus conſumituur.* ait D. Thomas.

De Verb. Euang. citatus à Beda in c. 10. 11. Corinth.

In Vita.

D. Thomas in hymno Sacrament.

1. Petri. 4. munimur. Denique ad viaticum pertinent exempla Chriſti & Sanctorum. Vnde Petrus, *Chriſto paſſo in carne, & vos eadem cogitatione armamini.* Et, *ſanguine martyrum*, ait Auguſt. *tanquam oleo in Chriſto ardor charitatis inflammatur.* Sicut etiam de Verbo Dei dicit, quod *ſit tanquam oleum quod infunditur, ne lucerna Eccleſiæ, quæ ſpes eius eſt, extinguatur.*

Serm. 31. in Nou.

In Pſal. 2.

Marc. 8. Ioan. 6. Matth. 14.

Denique cùm Dominus miſericordia motus ſuper turbam ne in via deficeret, paucos panes ſic multiplicauit, vt per manus Apoſtolorum diſtributi, millibus aliquot ſatiandis ſufficerent, veluti præſignauit & credibilius fecit, quod poſtea ex magna erga nos miſericordia, ne deficeremus in laborioſo iſto certamine huius vitæ, Diuina benedictione ſua, & Apoſtolorum ſuorum, aliorumque Sacerdotum miniſterio, panem in corpus ſuum vertit, quod toti fidelium multitudini, diuerſis in regionibus diſperſæ, perpetuò ſatiandæ ſufficit. Vnde D. Ambroſ. *Myſticum eſt*, inquit, *quòd & manducans populus ſatiatur, & Apoſtoli miniſtrant. Nam & in ſatietate, repulſa in perpetuum famis indicium deſignatur; quia non eſuriet qui acceperit cibum Chriſti: Et in Apoſtolorum miniſterio futura diuiſio Dominici corporis ſanguiniſque præmittitur.* Vnde etiam apud Ioannem Chriſtus occaſione multiplicatorum panum magnifica pleraque de re huius Sacramenti, vel vt alij, de ipſo Sacramento locutus eſt. De quo pulchrè Ambroſ. *Iam menſa cœleſtis honore ſuſcipior, epulis meis non pluuia vndatur, non terra partus laborat, non arborum fructus; potui meo non flumina quærenda, non fontes*

In cap. 9. Lucæ.

Ioan. 6.

In Pſal. 118 Serm. 18.

ſontes. Chriſtus mihi cibus, Chriſtus mihi potus. Caro Dei, cibus mihi; & Dei ſanguis, eſt potus. Non iam ad ſatietatem mei annuos exſpecto prouentus, Chriſtus mihi quotidie miniſtratur. Non verebor ne qua mibi cæli intemperies aut ſterilitas rariis immineat, ſi pij cultus diligentia perſeuerat, &c. Sic & D. Auguſt. *Quando manducatur, reficit. ſed non deficit; non ergo timeamus fratres, manducare iſtum panem, ne fortè finiamus illum, & poſtea quod manducemus, non inueniamus. Manducetur Chriſtus, viuit manducatus, qui ſurrexit occiſus. Nec quando manducamus partes de illo facimus: & quidem in Sacramento ſic fit, & norunt fideles quemadmodum manducent carnem Chriſti; Vnuſquiſque accipit partem ſuam, vnde & ipſa gratia partes vocantur; per partes manducatur, & manet integer totus, per partes manducatur in Sacramento, & manet integer totus in cœlo, manet integer totus in corde tuo.* Sic Auguſt. vnde & S. Andræas Proconſuli vt idolis immolaret præcipienti; *Ego,* inquit, *omnipotenti Deo, qui vnus & verus eſt, immolo quotidie, non taurorum carnes, aut hircorum ſanguinem; ſed immaculatum agnum in altari, cuius carnem poſteaquam omnis populus credentium manducauerit, agnus qui ſacrificatus eſt, integer perſeuerat & viuus. Sumit vnus, ſumunt mille, quantum iſti, tantum ille, nec ſumptus conſumitur.* ait D. Thomas.

De Verb. Euang. citatus à Beda in c. 10. 1. Corinth.

In Vita.

D. Thomas in hymno Sacrament.

Monitvm XLIV.

Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.

Matth, 26.

DE ea tentatione hic ſermo eſt, qua nimirum ſpiritus hominis vexatur, vt à iuſtitia diſcedat. Qua tentatione, vt pote noxia,
Jacob. 1.
Deus neminẽ tentat. *Nam tentatione vtili quando non decipimur vel opprimimur, ſed probamur, etiam Deus tentat, vnde dictum eſt: Proba me Deus & tenta me.*
Auguſt. de bono perſeuer. c. 6.
Noxia autem tentatio duobus fit modis, extrinſecus & intrinſecus. Qui extrinſecus hominem tentant, in duplici numero ſunt, nempe Diabolus, qui ab Apoſtolo, per excellentiam is qui tentat, vocatur; & homines impij Diabolo ſimiles.
1. Theſſal. 3
Hi tentant, docendo iniquitates, ſuadendo, ad eas patrandas exhortando, ſenſibus ea vnde de iniquitate cogitetur, offerendo, & varijs modis carnalia deſideria commouendo. Atque hæc agunt duobus modis, vel per proſpera, fac & hoc habebis; vel per aduerſa, fac ne hoc patiaris. Sed nemo frangitur aduerſarum rerum moleſtia, qui proſperarum delectatione non rapitur; multoque plures delectationibus inæſcantur, quam tribulationibus franguntur.
Vide. Aug. Serm. 12. in Nou.
Quod nos intus tentat eſt propria concupiſcentia

centia prona ex peccato Originali in iuſtis relicta, iuxta quod Paulus dicit, *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.* Rom.7.
Et Iacobus, *Vnuſquiſque tentatur a concupiſcentia ſua abſtractus & illectus.* Iac 1.

In hac eſt præcipua noſtri tentatio; qua deuicta Diabolus quoque & mundus ſuperatur, qui per eam in nos valent; quorum impetus non tantopere eſſent nobis extimeſcendi, niſi inſidijs eorum & artibus illa nos redderet oportunos. Vnde pulchrè D. Ambroſ. In Pſal.118. Serm.11. *Diſcamus cauere quem gerimus, hic nobis hoſtis domeſticus, hic inimicus grauis noſtri ipſius corporis, inflammatur vino, ardet libidine, decore mulieris occurſantis accenditur, ſpe alitur, deſperatione uritur, illecebris exuritur, non euaporat affectu, timore turbatur, metu frangitur, luxuria mollitur, laſciuia diſſoluitur, labore afficitur, ſolicitudine fatigatur, paſſione conteritur. Miraris ſi inter tot aduerſarias paſſionũ vices, ſe etiam iuſtus tenere vix poſſit, cum impares ſimus etiam ſingularum certamini paſſionum?* &c. *Non autem tentat Diabolus vel miniſtri eius, niſi quod in nobis carnaliter dominatur.* Serm. de zelo & Liuore. *Ideóque circuit nos ſingulos*, inquit D. Cyprian. *& tanquam hoſtis clauſos obſidens muros, explorat & tentat, an ſit aliqua pars membrorum, minus ſtabilis & minus fida, cuius aditu ad interiora penetretur; offert oculis formas illices, vt viſu deſtruat caſtitatem, aures per canorum muſicum tentat, vt ſonus dulciori auditu ſoluat & molliat Chriſtiani vigorem.* Chryſoſt. lib.6 de Sacerd. cap.6. Denique mouet per infirmitatem carnis noſtræ, omnia poteſtatis tela, cùm ad laſciuiam accendit, cùm ad ebrietatem illicit, cùm ad auaritiã prouocat, cùm ad odia ſtimulat, cùm

ad cædes inſtigat, cùm ad maledicta exacerbat: ſed omes æi conatus fruſtranei erunt, ſi concupiſcentiæ, per quam deijcere nós molitur, virtute reſiſtimus.

1. Cor. 2. Quæ triplex in nobis eſt, vti declarat S. Ioannes. *Quicquid*, inquiens, *in mundo eſt, concupiſcentia carnis eſt, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ:* explicans non tam peccata omnia, quam peccatorum omnium peſſimas radices. Concupiſcentiam carnis vocans, inordinatum deſiderium earum rerum, quæ pertinent ad carnem, quibus natura ſuſtentatur, cuiuſmodi ſunt cibus & potus, & concubitus, quo humani generis ſpecies conſeruatur, & alia conſimilia. Concupiſcentiam oculorum appellans omnem curioſitatem, quæ valdè latè patet, vt in addiſcendis curioſis & nefarijs artibus, in vanis aut turpibus contuendis ſpectaculis, in conquirendis magnis opibus, in dignoſcendis carpendiſque proximorum vitijs. Superbia eſt, qua quis inordinatè quærit excellere, & tentat ardua, qua quis ambit honores, & magnus ſibi videtur, ſiue ob diuitias, ſiue ob potentiam, ſiue ob ingenium, & ſcientiam, ſiue etiam propter ipſam virtutem. Per hæc vitia tentatus & victus eſt Adam. Per carnis quidem concupiſcentiam, cum perſuaſit ei hoſtis, vt de vetitæ arboris fructu comederet: per concupiſcentiam autem oculorum, quando ſuggeſſit, ſcietis bonum & malum, & aperientur oculi veſtri: Per ſuperbiam verò, quando dixit, eritis ſicut Dei. Per eaſdem concupiſcentias innumeris modis tenta-

Aug. lib. 10. Cōfeſ. c. 31 ſerm. 33. de verb. Domini.

tentatur poſteritas adæ, quamdiu in hoc mũdo viuit, vti latè declarat D. Auguſt. in Conf. Ab iiſdem vitiis tentatus eſt & Dominus IESVS, ſed non item ſuperatus. Per concupiſcentiam carnis, cum proponeret ei ſathanas. *Dic vt lapides iſti panes fiant*; per concupiſcentiam oculorum, dum conſuleret, *vt mitteret ſe deorſum*, experiendi cauſa, vtrum angeli ipſum eſſent excepturi: per ſuperbiam cùm promitteret ei ſathanas omnia regna mundi, cum vniuerſa eorum gloria.

Li. 10. Cõf. à cap. 28. vſque ad finem.

In Pſalm. 8. in fine.

Sed hoc benè notandum, quod homines integri quamdiu tales perſiſtebãt, & Chriſtus Dominus cum & ipſe eſſet incorruptiſſimus, interna tentatione, ſiue quæ à propria carne exurgeret, ſiue quæ ab hoſte inuiſibiliter per interiores ſenſus inferretur, tentari minimè potuerunt; ſed eo duntaxat genere tentationis, quod extrinſecus verbis aut factis admoueretur. Ac primum quidẽ non à carne propropria tentari potuere, quod illa ſpiritui nequaquam rebellaret, neque infecta concupiſcentia eſſet, ſed rectæ rationi per omnia obtemperaret, pleniſſimè ac placidiſſimè ſubiecta ſpiritui. Deinde non etiam intrinſecus inuiſibiliter per obiectas quaſdã rerum corporearum imagines, eò quod cogitandi ſeu imaginandi facultas apprehendere & concipere nihil poſſet, niſi ex rationis imperio & deliberata voluntate. Quò fiebat, vt etiamſi quam maximè vellet, ſtudioſeque niteretur diabolus ſenſus internos obiecta ſpecie commouere, nunquam tamen efficere id poſſit ob

Vide Aug. lib. 1. de ſer. Domini in mont. & de Gen. cont. Manich. cap 14. Greg. hom. 16. in Euãg.

ob ſummum rationis in ſubiecta omnia principatum, cuius ea erit plenitudo, vt nullus inferiorum facultatum motus, nulla operatio eius nutum atque imperium præueniret. Quò accedebat quòd eſſet mens hominis integri ſanctis atque vtilibus ſemper cogitationibus occupata, vt vel hac ratione fraudibus Diaboli ac vel primis ingreſſibus eius aditus eſſet præcluſus. Externam verò tentationem illa integritas admittebat, quod manifeſtum facit & primorum hominum & Chriſti tentatio. Ideoque veriſſimè dixit Gregor. *Omnem illam Diabolicam contra Chriſtum tentationem foris non intus fuiſſe peractam.*

Homil. 16. in Euang.

At nunc vtrique generi tentationis obnoxios nos reddit naturæ communis infirmitas & deprauatio. Nam perturbato ordine humanæ diſpoſitionis, neque appetitus interior, neque facultas cogitandi rationi parent. Quò fit, vt inuiti ſæpenumero vel fœdiſſimorum phantaſmatum ſpectra in cogitationis ſenſu patiamur, vel carne pruritum Concupiſcentiæ ſuſtineamus. Et fit interior tentatio aliquando à carne, aliquando ab hoſte, vt intelligatur non omne peccatum immediatè ex dæmonis tentatione ſuboriri. Neque enim exiſtimandum eſt ſimulatq; vel propriæ carnis impetum vel illicitæ cogitationis irruptionem aliquam paſſi ſumus, id à Diabolo effectum eſſe, ſed & propria nobis atque ingenita vetuſtas, vel ſola nos ad malum alliciat atque impellat, ac poſſe ex memoria præteritorum, & perceptæ recordatione voluptatis, tur-

Chryſoſt. lib 1. de prouident. Dei.
Baſil. in reg. breuiorib. interrog. 75.

turpium rerum phantaſmata in animum incidere. Quod autem ſubinde reperias vniuerſa peccata Diabolo aſſcribi, id eò fit, quia prius ille maiorum inuentor atque auctor extiterit: Omnia ſiquidem peccata ex concupiſcentia ducunt originem, concupiſcentia autẽ ex primo homine in poſteros omnes transfuſa eſt; primi autem hominis peccatum Diaboli ſuggeſtionem & inuidiam primam cauſam habet. Si verò ſpectes cuiusque peccati proximam & immediatam originem, contingit vt ea ſit propriæ carnis tentatio, non Diaboli. Solet ille tamen ſerpens antiquus obſeruare & aduertere, ſi qua ex nobis tentatio ſuborta ſit, moxque adeſſe & cooperari, atque incendere domeſticũ contra noſmetipſos hoſtem, bellumque vehementius & grauius reddere. Quapropter Apoſtolus dicit, *Non eſſe nobis colluctationem aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus ſpirituales nequitias*, quæ in hoc aëre circumvolant, quarum inſidias non multum pertimeſcere deberemus, ſi non intus eſſemus deprauati; ex qua naturæ deprauatione tantò maius periculum exiſtit, quanto magis illa de noſtro blandiri videtur. Neque enim aliena eſt à nobis illa corruptio, nec vigor naturæ alienæ, ſed languor propriæ. Vnde patet quod carnis tentatio interior difficilius vnicitur, quia interius oppugnans de noſtro contra nos roboratur.

Hieron. lib. 2 cont. Ruffi. Proſp. reſp. 11. ad obiect. Vincẽt.

Epheſ. 6.

Quando autem oramus ne intremus in tentationem, hoc petimus, *ne alicui tentationi vel conſentiamus decepti, vel cedamus afflicti.* Petimus,

Aug. epiſt. 121. ca. 11.

mus, vt parcens infirmitati noſtræ, aut tentationem a nobis auertat, & voluptatibus ſeu affectionibus nos tentari non ſinat, aut maiori miſericordia tentationes ſuperare nos faciat. Petimus, quod pro Corinthijs petijt A-
2. Cor. 13 poſtolus, dicens; *Oramus Deum, vt nihil mali faciatis.* Is enim dicitur intrare in tentationem, vel qui incipit tentari ad peccatum, vel conuenientius iuxta Scripturam, qui mentem ſuam à propria concupiſcentia liberam non ſeruat, ſed ei conſentiendo cedit. Sed operæpretium eſt inueſtigare; quomodo præcipiat nos Chriſtus orare deum, ne nos inducat in tentationem; cogit ergo aliquem ad peccandum, aut ſuadet & facit peccata? Dicit ſcri-
Eccleſ. 13. tura. *Ipſe nemini mandauit impie agere, ſed odit omnes*
Pſalm. 6. *qui operantur iniquitatem. Nemo*, inquit Iacobus,
Iac. cap. 1. *cùm tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur; Deus enim intentator malorum eſt, ipſe autem neminem tentat: vnuſquiſque verò tentatur à concupiſcentia ſua abſtractus* (à bono) *& illectus* (in malum) Si Deus auctor eſſet prauæ concupiſcentiæ quę in nobis eſt, veriſſime diceretur incitare & tentare ad peccatum, ſicuti ipſa. Sed concupiſcentia
1. Ioan. 2. quæ nos tentat, & ad peccatum incitat, *non ex*
Galat. 5. *patre eſt, ſed ex mundo.* Vnde Paulus docet contra eam pugnare, tanquā Spiritui ſancto contrariam, atque quantum fieri poteſt, penitus
Sent. 14 ad cap. Gallor. & reſp ad 10. obiect. Vinc. mortificari. Vnde D. Proſp. *Peccata non inſtituere nouit ſancta Diuinitas, ſed damnare; non diſponere, ſed punire videlicet, cùm homines mala admittunt ſuis concupiſcentijs & voluptatibus ſeruiunt, quas ab illa prima voluntaria prauaricationis Labe traxerunt.* Cùm

autem

autem declinant à malo & faciunt bonum, à Domino greſſus hominis diriguntur, vt viam illius velit.

Dicitur autem Deus inducere in tentationem, & deſideria cordis ſui. Primò quia Deo hominem deſerente, & ſua ſingulari gratia non protegente, & contra proprias concupiſcentias non adiuuante, ſtatim vincitur homo propria concupiſcentia, & obedit ei, contempta & neglecta lege Dei. Hæc deſertio pœna peccati eſt per ſe, diuino intenta & inflicta iudicio, peccatum verò per accidens. Neque enim deſerendo directè ac per ſe hoc agit Deus vt fiat homo deterior, ſed accidit hoc prauitate hominis ſibi relicti, deſertionemque comitatur, idque vt eueniat, peccator merebatur. Pæna autem iſta peccati, deique iudicium ſignificatur in Script. plerumque vocabulis traditionis, excæcationis, obdurationis, quæ apud D. Auguſt. & Chryſoſt. per illam ipſam deſertionem explicantur iuſtam. De nat. & grat. c. 23. Aug. ſerm. 10. in nou. l. 5. in Iulia. cap. 3. tract. 53. in Ioan.

Ad hoc accedit & alia ratio, nempe, quod Deo deſerente hominem, multa eius beneficia cum homine permanentia, per prauitatem concupiſcentiæ efficiuntur mortifera. Non quod hoc agit velitque Deus vt peccatores grauius ruant, & deteriores euadant, ſed quod ea quæ bonis fuiſſent adiumenta virtutis, poſtea malis & immutatis, prout digni ſunt, vertuntur in impedimenta ſalutis. Vt enim bonus etiam malis vtitur benè, ſic contra malus etiam bonis vtitur malè. Sic ait Apoſtolus; *Factum eſt mihi mandatum, quod erat ad* Rom. 7.

vitam,

vitam, ad mortem. Quia ergo hęc beneficia Deus non ſubtrahit abutenti, & inde maioris occa-
Ezech. 3. ſionem peccati accipienti, dicitur coram *homine ponere offendiculum, & in tentationem eum inferre.*
Sapient. 14. Quo genere locutionis dicitur pater nimium blandus perdere filios indulgentia & beneficijs.

De grat. & lib. 16. c. 20 Denique hac ratione inducit Deus in tentationem, quia ſua ſponte malas hominum & dæmonum voluntates inclinat quo vult, vt quoſdam præ alijs tentent, iudicio quidem occulto, ſed ſine dubitatione iuſtiſſimo. Sicut incitauit voluntatē ſathanæ, vt potius ſolicitus eſſet ad Achab ſeducendum per menda-
3. Reg. 18. ces Prophetas, quam alium; & Semei volun-
2. Reg. 24. tatem paratam ad malum, vt Dauidi potius quam alteri conuitiaretur. Hic notandum, malitiam voluntatis, neque in genere, nec in particulari à Deo fieri, ſed determinari duntaxat ad locum, tempus, perſonam, vt vel in hos potius, vel in illos expleatur; vel hoc potius tempore & loco, quam illo. Quò perti-
Ioan. 13. net, quod Iudæ dictum eſt, *Quod facis, fac citius.*

Ex eo autem quod orare iubemur ne intremus in tentationem, conſtat ſine gratia Dei quem oramus, tentationi nos non poſſe reſiſtere; alioqui fruſtra iuberemur ſic orare, ſi Deo non iuuante peccata vitare poſſumus.
Epiſt. 1. c. 6. Vnde pulchrè Celeſtinus Papa I. *Nemo*, inquit *etiam baptiſmatis gratia renouatus, idoneus eſt ad ſuperandas Diaboli inſidias, & ad euincendas carnis concupiſcentias, niſi per quotidianum adiutorium Dei perſeuerantiam bonæ conuerſationis acceperit; ſicut docet*

Inno-

Innocentius primus dicens; Nam quamuis hominē redemerit à præteritis ille peccatis, tamen ſciens illum poſſe peccare, ad reparationem ſibi, quemadmodum poſſet illum & poſt iſta corrigere, multa ſeruauit, atque quotidiana præſtat ille remedia, quibus niſi freti, confiſique nitamur, nullatenus humanos vincere poterimus errores. Neceſſe eſt enim, vt quo adiuuante vincimus, eo iterum non adiuuante vincamur. Quod & in Conc. Carthag. & Mileuitano definitum eſt. Can. 3. 4. 5.

Hoc poſtremò animaduertendum eſt, non eum viciſſe tentationem cenſeri, qui vitij vnius amore, aliud compreſſerit, tanquam clauum clauo pellens; cuiuſmodi fuêre Romani permulti, qui ingenti gloriæ cupiditate alias cupiditates ſuperarunt, hactenus, vt non eas operando ſequerentur. Nam ſicut veriſſimè dicit Auguſt. *Cupiditas carnalis qua peccatum augetur, cupiditate alia non ſanatur.* Sed is demum tentationem vincit, qui Dei & virtutis amore non ceſſit, quemadmodum idem Auguſt. de Ciuitate Dei, ait: *Tunc vitia victa deputanda ſunt, cùm Dei amore vincuntur.* Cont. 2. epiſt. Pelag. lib. 2. cap. 4. De ciuit. lib. 21. c. 16

MONITVM XLV.

Vis imus & colligimus ea? Non.

Matth. 13.

HAC parabola declarare Chriſtus voluit, non eſſe id agendum Eccleſiæ miniſtris & filijs, vt omnia quæcunque vſpiam depræ- Vide Lenſ. de li. Chriſti.

 hen-

hendere zizania, euellere, ac velut in faſciculos collecta, à ſua ſocietate vniuerſa ſegregare meditarentur. Non enim hoc temporis iſtius eſſe, vt in terra boni ſine malis degant: non id hominibus miniſterium conuenire, vt hîc à bonis omnes ſeiungant malos; ſed hanc eſſe propriam ſupremi iudicij ſeparationem; hoc ſeparandi miniſterium Angelis eſſe deſtinatum. Quamuis enim iuſto dolore ſerui moueantur, quòd tritico cernant permiſta zizania, malintque & optent puri tritici aſpectu frui; nullus tamen eò proſilire debet, vt id agẽdum putet ne vllos ſuperbos, ne inuidos, ne vanos & glorioſos, ne ſuſurrones & detractores, ne auaros, ne ebrioſos, ne otioſos & mendaces, ne vllos tales vitioſos & impuros homines, veraque zizania tolerare cogatur. Fuere quondam eiuſmodi impatientes per ſuperbiam, vt Nouatiani, qui ſe Catharos, id eſt, mundos, puroſque vocabant: vt Donatiſtę, qui eodem laborabant ſuperbiæ vitio, ex quo præcipites in ſchiſmata, tanquã ſolis deberet Eccleſia granis conſtare, ſeſe ab reliquis ſegregarunt.

Lib. 3. Epiſt. 3. Cuiuſmodi homines D. Cyprianus obiurgans; *Nec quiſquam ſibi*, inquit, *quod ſoli filio Pater tribuit, vindicare poteſt, vt putet aut ad aream ventilandam & purgandam palam ferre ſe iam poſſe, aut à frumento vniuerſa zizania humano iudicio ſegregare. Superba eſt iſta obſtinatio & ſacrilega præſumptio, quam ſibi furor prauus aſſumpſit.* Et rurſum, *Quantus*, ait, *arrogantiæ tumor eſt, quanta humilitatis & lenitatis obliuio, arrogantiæ ſuæ quanta iactatio, vt* Lib. 4. Epiſt. 2.
quis

quis aut audeat, aut facere poſſe ſe credat, quòd nec Apoſtolis conceſsit Dominus, vt zizania à frumento putet ſe poſſe diſcernere, aut quaſi ipſi aream purgare conceſſum ſit, paleas à tritico conetur ſeparare. Ad quos etiam S. Auguſt. reſpiciens, atque Euãgelicæ parabolæ de zizanijs non extirpandis ſenſum nobis aperiens; *Alia*, inquit, *eſt agri conditio, alia quies horrei. Tolera, ad hoc enim natus es; tolera, quia fortè toleratus es. Si ſemper bonus fuiſti, habeto miſericordiam; ſi aliquando malus fuiſti, noli perdere memoriam. Et quis eſt ſemper bonus? facilius, ſi te Deus diligenter diſcutiat, inueniet te, etiam nunc malum, quàm tu te ſemper bonum. Ergo toleranda ſunt zizania, hæc inter frumentum; hirci inter arietes, hœdi inter oues. Quid autem ille de frumento? In tempore*, inquit, *meſsis dicam meſſoribus: Colligite primùm zizania, & alligate ea in faſciculos ad comburendũ, triticum autem meum recondite in horreo. Tranſiet agri conditio, veniet meſsis diſcretio. Exigit nunc Dominus de nobis patientiam, quam proponit in ſe dicens tibi; Ego certe ſi voluero modò iudicare, nunquid iniquè iudicabo? nunquid falli potero? Si ego qui ſemper rectè iudico, & qui falli non poſſum, differo iudicium meum; Tu ignorans quemadmodum iudicandus ſis, audes tam præproperè iudicare? Videte fratres quemadmodum illis ſeruis volentibus ante tempus eradicare zizania, hoc opus nec in meſſe conceſsit. Ait enim, in tempore meſsis dicam meſſoribus, non ait, dicam vobis. Sed quid ſi ipſi meſſores erunt? Non. nam exponendo omnia ſingulatim; Meſſores, ait, Angeli ſunt. Homo ergo carne ſeptus, vel caro totus audes vſurpare officium alienum, quod nec in meſſe erit tuum?* Et alibi idem Auguſt. *Tantum*, inquit, *te torquet iniuſtitia aliena, quantum receſſeris à*

Tract. de ouib. ca. 18

Matth. 13.

In Pſal. 98.

ris à tua. Cùm enim fueris frumentum, id eſt, *herba bona de ſemine bono, cum expetu fructum dare, tunc tibi apparebunt zizania. Cùm cœperint apparere zizania, videbis te inter malos; velle habes quaſi ſeparare à te malos, & ſeparare ab Eccleſia omnes malos. Reſpondebit tibi Domini ſententia; Sinite vtrumque creſcere vſque ad meſſem. Separare ea non potes, tolerare tibi neceſſe eſt.* Sic Auguſt. ſignificans, neque huius eſſe temporis neque hominum, ſed Angelorum officium, malos à bonis omnibus ſecernere, oues ab hœdis, zizania à tritico ſeparare, vt ſit area Domini repurgata penitus, in qua nullus poſſit zizaniorum aſpectus offendere.

Propterea ergo ſerui repræhenſi ſunt, quòd euellendis zizaniis adferrent tritico vicino periculum, & quòd ante tempus euellere atque extirpare zizania conarentur. Obſeruanda itaque ac tenenda eſt ſentẽtia Cypriani, qua ſic hortatur; *Non debet autem fidem noſtram aut caritatem impedire zizaniorum multitudo quæ in Eccleſia cernitur; nobis modò laborandum eſt, vt frumentum eſſe poſſimus, vt cùm cœperit frumentum Dominicis horreis condi, fructum pro opere noſtro & labore capiamus.* Verùm qui zizania colligi prohibet (quod tum fit cùm ſeorſum à tritico ſimul in vnum omnia congregantur) is non aliqua notabiliora, & quæ peculiari aliqua pernicie rebus humanis aut diuinis officerent, diuerſis locis & temporibus euelli zizania prohibuit; cùm vt tollerentur, vel Reipubl. tranquillitas & incolumitas, vel vnitas atque integritas Eccleſiæ, quæ per hæreticos viola-

Lib. 3. Epiſt. 3.

violatur poſtularet. Sicuti nec quia permitti iuſſit creſcere zizania vſque ad meſſem, idcirco ſingula voluit ſine pœna tolerari. Namque arboris incrementa non prohibet, qui ab ea ramos quoſdam areſcentes abſcindit.

Imò *ex reliquijs naturæ*, inquit D. Proſp. *intelligit homo, mores ciuitatum concordiamq́ populorum, non poſſe aliter contineri, niſi vt rectè factis præmia, & peccatis pœna decernerentur.* Ac zizaniorum nomine, non ſolùm hæretici, ſed & fures, latrones, auari, ſuperbi, raptores, ſacrilegi, ipſo Chriſto interprete, intelliguntur. *Zizania*, inquit, *ſunt filij nequam.* Non ergo latrones, vel incendiarij, vel proditores, &c. extremo ſupplicio affici poterunt à bonis Iudicibus, quia dixit Dominus, Non. cum & ipſi hæretici tales occidant? Si illi occidi poſſunt, cur non & hæretici corruptores fidei, interfectores animarum, pacis & vnitatis Eccleſiaſticæ perturbatores? Certè D. Auguſt. cùm dixiſſet, *modò ſeparationis tempus non eſſe, ſed tolerationis*; continuò ſubiunxit, *non ideò ſe iſta dicere, vt corripiendi dormiat diſciplina*, (eſſet enim Reſpublica velut nauis ſine clauo:) *Imò vero*, inquit, *ne in illud iudicium incauti veniamus & cæci, negligentes cæcitatem noſtram ſubitò nos ad ſiniſtram veniamus, diſciplina exerceatur, iudicium non præcipitetur.*

Cont. Collat. cap. 22.

Matth. 13.

Tract. de ouib. ca. 5.

Cyprian. Epiſt. 31.

Ad hanc autem exercendam in Republica diſciplinam pertinere, vt quædam à Reipub. corpore tanquam membra noxia præcidantur, non modò omnis ſemper benè ordinata Reſpub. declarauit, ſed & Deus ipſe, cùm præcepit, ne maleficos ij qui poteſtatem gererent

Exod. 18. Rom. 13.

Digitized by Google

viuere paterentur. Neque id ſolùm in cauſis ciuilibus faciendum, qualis in furtis & latrocinijs vindicandis attenditur: verumetiam in

3. Reg. 18. cauſa Religionis atque Eccleſiæ, cùm olim

Actor. 5. Eliæ in Prophetas Baalaticos demonſtrauit exemplum; tum tempore etiam noui teſtamenti, in Ananiam & eius coniugem Petri ſeueritas teſtata eſt. Quod enim illi *mentiti fuerant non hominibus ſed Deo*, repentinæ mortis ſupplicio punitum eſt: non vt hoc metu cæteri à Reipub. cohiberentur iniurijs, ſed quo ſic in religionis Chriſtianæ veneratione, ſedulaque obſeruatione continerentur. Cur non hic tum Chriſtiani doctrinæ Euangelicæ memores, ante meſſis tempus zizania tolli querebantur? Cur ſibi, vel prius Helias, vel poſtea Petrus Angelorũ munus proprium vendicauit? Chriſtus, inquis, Ananiam, non Petrus occidit. Ego verò dico & Chriſtus & Petrus; ſed ille poteſtate, hic miniſterio: Sicut

Actor. 2. & claudũ ambulare fecit Petrus, *non ſua*, quemadmodum ait, *virtute*, ſed tamen miniſterio

Cont. Fulgent. Dona. cap. 25. verbi. Eſt hæc D. Auguſtini ſententia; *Petrus*, inquit, *Ananiam & Saphyram eius vxorem mendaces occidit; & Simonem Magum tamdui perſecutus eſt, donec morte perimeret.* Et cauſam necis alibi

Serm. 12. in Nou. adferens; *Credendum eſt* (ait loquens de Anania & Saphyra) *quod poſt hanc vitam eis pepercerit Deus: magna eſt enim miſericordia eius. Correpti ſunt mortis flagello, ne ſupplicio punirentur æterno: Et per illorum temporalem pœnam, voluit fieri diſciplinam.*

Hom. in acta Apoſt. Eadem eſt ſententia D. Chryſoſt. de morte vtriuſque: *Quoniam*, inquit, *facti conſcia erat & illius*

illius mulier, ideo & illam exanimat. At dixerit fortaſſe quiſpiam, quod valde acerbè illam tractarit. Dic ſodes, quæ eſt iſta ſeueritas amara? Si enim qui ligna collegerat, lapidatur, quantò magis qui ſacra diripit ſacrilegus? Etenim pecuniæ illæ iam ſunt ſacræ. Sic & S. Hieron. *Legi Syromaſten Phinees, auſteritatem Heliæ, zelum Simonis Chananæi, Petri ſeueritatem Ananiam & Saphyram trucidantis, Paulíq; conſtantiam, qui Elymam Magum vijs Domini reſiſtentem æterna cæcitate damnauit. Non eſt crudelitas pro Deo, ſed pietas. Vnde & in lege dicitur; ſi frater tuus, & amicus, & vxor quæ eſt in ſinu tuo, deprauare te voluerit à veritate, ſit manus tua ſuper eum & effunde ſanguinem eorum, & auferes malum de medio Iſrael.* Cont. Vig. Num. 7. 3. Reg. 18. Luc. 6. Actor. 5. Actor. 13. Deuter. 13.

Hæc eò pertinent vt intelligamus Ananiam & Saphyram, propter violatę religionis cauſam, acerbè quidem ſed meritò à Petro fuiſſe tractatos. In cauſa itaque ſimili, cur nequeat fieri miniſterio creditæ poteſtatis, quod vocis ac verbi miniſterio factum eſt? namque in cauſis puniendorum criminum nihil aliud ſunt Iudices, quàm miniſtri Dei, quemadmodum Paulus apertè docet. Qui proinde ſi quos occidunt, non Chriſto officiū ſuum eripiunt, ſed eius autoritate & poteſtate funguntur. Rom. 13. Author eſt Optat. Mileuit, quantopere aduerſus Catholicam pacem Donatiſtarum oblatrarit inuidia, quod à Macario præfecto Marculus & Donatus ſciſmatici homines interfecti dicerentur. *Quaſi* (inquit ille) *in vindictam Dei nullus mereatur occidi. Priſcillianus*, ait Hieron. *& ſæculi gladio, & totius orbis authoritate damnatus eſt. Et plerique eius diſcipuli legum publicarum enſe* Lib. 3. adu. Parmenia. & Donat. In Epiſt. ad Cleſiphōt.

Leo Epiſt. 93. *proſtrati ſunt*, inquit Leo. Pronuntiat Bernard. Bern. Epiſt. 154. *Satius eſſe vt hæretici gladio coërceantur, illius videlicet, qui non ſine cauſa gladium portat, quam in ſuum errorem multos traducere permittantur.* N*ullus quidem* Epiſt. 50. *noſtrum*, inquit Auguſt. *vult aliquem hæreticum perire, ſed aliter non meruit habere pacem domus Dauid. niſi Abſalon filius eius eſſet in bello extinctus: Et Eccleſia ſi aliquorum perditione cæteros colligit, dolorem materni ſanat cordis, tantorum liberatione populum.* Fieri quidem poteſt, vt ij qui perimuntur grana ſint, æterna Dei prædeſtinatione; ſed ſi ita eſt, quamuis occiduntur vt homines, non tamen vt grana perduntur. Dabit enim Deus & medijs in ignibus reſipiſcentiam ijs quos Ioan. 10. ad æternam ſalutem prædeſtinauit. Sed ſicut non patietur grana perire, quę ab ęterno prędeſtinata ſunt; ita iudicibus danda eſt opera circa ſingulos qui tanquam rei ſiſtuntur, ne propter iudicij temeritatem, hoc eis adſcribi poſſit, quod grana perdiderint. Non quia hoc facere poſſunt, ſed quia hoc interdum, quantum in ipſis eſt, propter præcipitationem feciſſe videantur.

MONI-

MONITVM XLVI.

Duo homines aſcendebant in templum vt orarent: vnus Phariſæus, & alter publicanus.

Luc. 18.

DVo nobis homines in Euang. ob oculos ponuntur, vnus Phariſæus, alter publicanus; vnus ſuperbus, alter humilis; vnius ſuperbia arguitur, alterius humilitas commẽdatur. Non autem repræhenditur Phariſæus quod Deo gratias agebat de donis, (ſi tamen ea habebat) hoc enim omnibus faciendum: Niſi forte Deo agebat gratias tanquam Doctori, & legis datori; non tanquam ei qui dat gratiam vt lex impleatur. Sed in eo repræhẽdendus, quia velut ſaturatus, inquit Auguſt. nihil ſibi ad iuſtitiam addi petebat; vel vt idẽ alibi; quod tanquam ſatur & plenus, non orauerit vt Deus suppleret ſibi quæ nondum donauerat. *Væ vobis*, ait Chriſtus, *qui ſaturati eſtis*, id eſt, qui putatis vos plenos bonis ſpiritualibus. In Pſal. 49. Lib. 2. ca. 5. de peccat. merit. Luc. 6.

Huius vitę perfectio eſt, ſcire & agnoſcere, quantum nobis deſit, & iuſtitiam eſurire. *Hæc hominibus ſola perfectio*, ait Hieron. *ſi imperfectos eſſe ſe nouerint.* Vnde Apoſtolus *ex parte ſe accepiſſe, ex parte comprahendiſſe ſe dicit, præteritorum* In Epiſt. ad Cteſiph. Philip. 3.

 obliuiſci,

obliuiſci & in futurum ſe extendere, oſtendens præ-
1.Cor.13. ſentibus ſe non eſſe contentum. *Nemo fidelium*,
Sent.234. ait Proſp. *quamuis multum profecerit, dicat, Sufficit*
Sent 102. *mihi; Qui enim dixerit, remanſit & haſit in via ante*
Iob.7. *finem, qui non perſeuerabit vſque in finem. In hac enim vita quæ tota tentatio eſt, etiam in ſublimiſsimis ſanctis, non apprehenditur illa perfectio, cui non ſuperſit*
Serm. 2. de Quadrag. *aſcenſio.* Et D. Leo, *Eſt ea vera perfectáque iuſtitia perfectorum, vt nunquam ſe præſumant eſſe perfectos, ne ab itineris nondum finiti intentione ceſſantes, ibi incidant deficiendi periculum, vbi proficiendi perdiderunt appetitum.* Præcipitur autem etiam hîc homini omnimoda perfectio, vt, *Diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde.* Et, *Non concupiſces: vt in eo præ-*
Lib.1.c.29. de Nupt. *cepto*, inquit D. Auguſt. *ſciremus, & quo debeamus in hac mortalitate proficiendo conari, & quo poßit à nobis in illa immortalitate beatiſsima perueniri; niſi enim quandóque perficiendum eſſet, nunquam iubendum eſſet.* Peccauit ergo, quia non orauit, vt deus
Ser.36.de verb.Dom. ſuppleret quæ deerant. *Quid orauerit, quære in verbis eius, & nihil inuenies*, ait idem Auguſt.

Deinde, peccauit: quia Deum tantum vſque ad ſe volebat eſſe diuitem. *Cùm*, inquit,
In Pſal.49. Auguſt. *corrigeris à via tua mala, & incipis benè vi-*
Pſalm.36. *uere, intellige hoc dono Dei fieri; a Domino enim greſſus hominis diriguntur. Cùm hoc intellexeris, faue & alijs vt ſint quod & tu es; non enim vſque ad te diues eſt Deus.* Debebat ergo orare, dona & huic publicano, quæ mihi donaſti. Hinc Chriſtus voluit orationẽ noſtram eſſe publicam & com-
De orat. Dominic. munem, inquit Cyprian. *vt vnus oraret pro omnibus*, idem alijs omnibus quod ſibi petens, quomodo in vno omnes ipſe portauit. Dicis in

ora-

oratione, *Panem noſtrum*, non meum; *da nobis*, non mihi. *Dimitte nobis*, non mihi; *debita noſtra*, non mea. Hoc inuidorum & ſuperborum eſt, non velle parem aut ſuperiorem, velle eſſe aliquid in eo, in quo alium eſſe nolunt; hinc ſua dona alijs non communicant, vt ipſi ſemper excellentiores maneant. Quibus diſſimilis erat Sapiens, qui de ſeipſo dicebat, *Sapientiam ſine fictione didici, & ſine inuidia communico, & honeſtatem illius non abſcondo.* Sic Moyſes dum rogaretur à Moyſe, vt prohiberet Eldad & Medad ne prophetarent, abſque omni liuore Reſp. *Quid æmularis pro me? Quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det eis Dominus Spiritum ſuum?* *Non ſufficit ſcire Sapientiam*, inq. Hiero. *niſi & alios erudias, tacitusque ſermo doctrinæ alium non ædificans, mercedem operis recipere non poteſt, iuxta illud Sapientis; Sapientia abſcondita, & theſaurus inuiſus, quæ vtilitas in vtriſq;?* Vnde & Auguſt. Sapientiam à Deo petens, per Chriſti Sanguinem; *Non calumnientur*, inquit, *mihi ſuperbi, quoniam cogito pretium meum, & manduco, & bibo, & erogo. Exaudiat miſericordia tua deſiderium meum, quia non ſibi ſoli æſtuat, ſed vſui vult eſſe fraternæ charitati.* Sic & alios hortatur; *Sic manduca, vt eructes; ſic accipe vt des. Manducas, cùm diſcis; eructas cùm doces; manducas cùm audis, eructas cùm prædicas.*

Sap. 7.
Num. 11.
In cap. 12. Daniel.
Eccleſ. 41.
Lib. 10 cõf. cap. vltimo. & li 11. c. 2.
In Pſal. 144

Denique in eo peccauit Phariſæus, quia alios præ ſe contempſit, & publicano eſurienti & ſitienti iuſtitiam, quaſi ipſe iam plenam haberet, per ſuperbiam inſultabat. Pulchrè D. Auguſt. *Hæc prima ſit induenda humilitatis ratio, vt ſciat homo gratia Dei ſe eſſe quod eſt: Deinde ne de ipſa*

De S. Virg. cap. 41.
In Pſal. 93.

ipſa Dei gratia ſe extollẽdo, ſpernat cæteros; quomodo hic Phariſæus. Magna quidem gratia eſt ab alijs diſcerni, per fidem, charitatẽ & alia bona & hoc licet conſiderare, non vt quis ſpernat alios, qui hujuſmod donis ſunt deſtituti, ſed vt *homo ad agendas gratias Deo ex ipſa fiat collatione feruentior, & in ruina aliorum diſcat, in qua mala per liberum arbitrium rueret, niſi gratia Chriſti ſubueniret*. *Quis enim te diſcernit*, ait Apoſtolus? Si dicas mea fides, mea iuſtitia. reſpondebit tibi; *Quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non acceperis?*

Proſp. reſp. ad obiect. 13

1. Cor. 4. Auguſt. de cor. & grat. cap. 5. & 7. Epiſt. 46.

Vt autem nemo alium ſpernat, cogitet ſecum has duas ſententias, vnam D. Leonis: alteram S. Proſperi. *Quantalibet quis excellẽtia ſanctitatis emineat*, inquit Proſp. *quantalibet eminentia perfectionis excellat, poteſt quidem fieri pro modulo huius vitæ perfectus, ſed non eſt ſic de ſua perfectione ſecurus, vt non debeat eſſe de caſu ſollicitus*. Et Leo; *Quos viles fecit carnalis ſapientia, neſcimus quam pretioſos Spiritalis factura ſit gratia*. Siquidem plurimos nouimus in optimos mores tranſiſſe de peſſimis, ex ebrioſis ſobrios, ex crudelibus miſericordes, ex ferocibus factos eſſe tranquillos.

De vit. cõt. lib. 1. cap. 9.

Ser. 10. de Quadr.

Sicuti autem repræhenditur Phariſæi ſuperbia, ita laudatur humilitas Publicani. Duplex eſt autem humiliandi noſtri ratio. Altera eſt, qua agnoſcimus vnde accepimus quod nos habere ſentimus, dicentes cum Apoſtolo; *Nos enim non ſpiritum huius mundi accepimus, ſed ſpiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus quæ à Deo donata ſunt nobis*. Spiritus mundi eſt, quando quis ſibi tribuit,

1. Cor. 2.

tribuit, quod à Deo accipit: Spiritus Dei eſt, quando quis agnoſcit, bonum quod habet à Deo ſe habere. Hoc modo auditis Diuinis muneribus ſibi datis, humiliauit ſe virgo Maria, cùm ait; *Magnificat anima mea Dominum, & exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo, quia fecit mihi magna qui potẽs eſt.* Luc. 1. *Licet enim melior ſit*, inquit Auguſt. *qui nouit à quo ſperet quod nondum habet, quam qui ſibi tribuit quod habet; attamen vtrique horum præferendus eſt, qui & habet, & nouit à quo habet.* De Spir. & lit. cap. 13. Et rurſus; *Arguens ſuperbiam Apoſtolus, non ait; non habes, ſed ait; Quid enim habes quod non accepiſti? Non argueris, quod dicebas te habere quod habebas, ſed quia ex te tibi volebas eſſe, quod habebas: imò & habere te agnoſce, & ex te nihil habere, vt nec ſuperbus ſis, nec ingratus.* In Pſal. 85. 1. Cor. 4.

Altera eſt, qua nos veraciter agnoſcimus & humiliter confitemur, non eſſe quod non ſumus; ſicut publicanus agnouit & humiliter confeſſus eſt, ſe iuſtitiam non habere, qua carebat, profitendo ſe peccatorem. Quam humilitatẽ etiam varijs inditijs teſtatus eſt; ſtando à longè, quaſi non auſus templum ingredi, indignum ſe tam religioſo iudicans loco. Deinde, non audendo nec oculos, quos pudor illi & reuerentia Diuinæ Maieſtatis in terram defixerat, ad cœlum, ſiue ad Deum tollere. Denique percutiẽdo pectus ſuum, quaſi conſcientiam ſuam manu verberans, & pœnas de ea ſponte ſumens. *Tundere enim pectus quid eſt*, inquit Auguſt. *niſi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulſu occultum caſtigare peccatum?* Serm. 8. de verb. Dom. Sunt autem quidam de quibus Apoſt. *Exiſtimant ſe* Galat. 6.

aliquid

Apoc. 3. *aliquid eſſe cum nihil ſint.* Et Ioannes in Apocal. de quodam, *Tu dicis quia diues ſum & locupletatus, & es miſer & miſerabilis pauper & nudus. Superbus,* inquit D. Proſp. *vult ſe credi conſtantem, prodigus liberalem, auarus diligentem, temerarius fortem, guloſus humanum, ignauus quietum, timidus cautum, impudens fidentem, procax liberum, verboſus eloquentem, curioſus ſtudioſum. Et talis anima dupliciter rea eſt, quia & bonum non facit vnde ſpiritualiter viuat, & boni ſimilitudinem appetit, ſub qua male viuat & lateat.* Sic & S. Hieron. *Aliud eſt virtutem habere, aliud virtutis ſimilitudinem: aliud eſt rerum vmbram ſequi, aliud veritatem. Multò deformior eſt illa ſuperbia, quæ ſub quibuſdam humilitatis ſignis latet. Neſcio enim quomodo turpiora ſunt vitia, quæ virtutum ſpecie celantur. Malum eſt*, inquit D. Auguſt. *cadere à propoſito, ſed peius eſt ſimulare propoſitum.*

Proſp. de vit. contẽpl. lib. 3. cap. 1.

In Epiſt. ad Celant.

Serm. 1. de Comm. vita cleric.

Iuuen. Sat. 14.

Fallit enim vitium, ait Poeta, *ſpecie virtutis & vmbra,*
Cùm ſit triſte habitu, vultúque & veſte ſeuerum;
Nec dubiè tanquam frugi laudatur auarus.

Ibidem. *Similitudo autem virtutis*, inquit Proſp. *quæ videtur virtus eſſe cùm virtus non ſit, nihil aliud eſt, quàm mendacium, & ideo non eſt virtus dicenda ſed vitium.*

Sicuti igitur rectè commendatur publicani humilitas, qui ſe quod non erat, veraciter & humiliter non eſſe confeſſus eſt, ita vituperanda eſſet ſanctorum ingratitudo, ſi affectãtes videri eſſe humiles, id ſe eſſe negarent, quod Deo miſerente acceperunt; ſed neceſſe eſt, vt & ſe habere confiteantur, quod habẽt, & ex ſe non habere, ne veritatem humilitatis in mendacio conſtituant. Vtraq; hæc humilitas

militas in Chriſtiano eſſe debet, & maximè ſpiritali. Multa enim habet bona, quæ ſeſe à Deo habere confiteri humiliter debet, ne ſit ingratus; multa etiam ei adhuc deſunt, quæ ſe non habere confiteri humiliter debet, ne ſit ſuperbus. Sicque ſe ſemper in gemina hac operatione exerceat, laude videlicet Dei de acceptis, & inuocatione Dei pro accipiendis. Sicut de filijs noui Teſtamẽti prædixit Iſaias, cùm ait; *Dicetis in illa die; Confitemini Domino, & inuocate nomen eius.* Iſai. 12.

MONITVM XLVII.

Omnis qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio.

Matth. 5.

MAlè intelligebant Scribæ & Phariſæi præceptum Domini, non occides, putantes eo non prohiberi, *niſi eam corporis humani peremptionem, qua vita priuatur*, vt dicit D. Auguſt. contra Fauſtum. Quorum falſam aut Lib. 19. inſufficientem doctrinam in Euang. redarguit cap 23. Chriſtus, oſtendens, *etiam omnem iniquum motum ad nocendũ fratri in homicidij genene deputari.* Vnde & Ioannes ait, *Qui odit fratrem ſuum homicida eſt.* 1. Ioan. 3. Iſtis ergo dictum eſt, *Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis & docuerit ſic homines, minimus vocabitur in regno cælorum*, id eſt. Qui ſic mi- Matth. 5.

nima

Hieron. in comment. nima mandata Dei violant, vt alios etiam violare doceant licere, & ad violandum ſua falſa doctrina inducunt; in Eccleſia, vel extremo reſurrectionis tempore, minimi ſeu viliſſimi erunt futuri. Doctrinæ enim Chriſtianæ puritatem etiam in minima parte corrumpere, non leue crimen eſt. Tales erant Phariſæi; nam fratri iraſci, odiſſe introrſum, in animo latenter concupiſcere, pecata eſſe non putabant; qui verò ab externo actu temperaſſent, hos legi paruiſſe affirmabant. Quos Dominus corrigit, dicens, *Audiſtis quia dictum eſt antiquis, non occides, qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio, qui autem dixerit fratri ſuo, racha; reus erit concilio; qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ ignis.* His quatuor modis committitur homicidiũ; ſed in culpa gradus ſunt, ſicut & in pœnis erunt. *Per gradus culpæ*, inquit D. Gregor. *creuit ordo ſententiæ, dum ira ſine voce iudicio, ira in voce, concilio, vbi cauſa ſententia definitur, ira verò in voce atque ſermone gehennæ ignibus mancipatur.* Contra falſam Stoicorum opinionem de paritate vitiorum, quam & Iouinianus hæreticus ſequebatur: Quàm confutat D. Hieron. & ridet Horatius; dicens:

Chryſoſt. in 16. c. Matth.
Auguſt de Serm dom. in monte.
Matth. 5.
Lib. 21. Moral. c. 5.
Lib. 2 in Iouinia.
Horat in Satyrit.

Nec vincet ratio hoc tantumdem vt peccet idemque,
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Diuum ſacra læſerit: adſit
Regula peccatis, quæ pœnas irrogetaquas,
Nec ſcutica dignum horribili ſectêro flagello. Iure ergo ridet eam Horat. alioqui enim omnia peccata paribus ſupplicijs punirentur.

Pecca-

Peccatorum autem imparitas naſcitur vel de propria cuiuſq; ſpecie, vt quæ eſt inter mẽdacium & homicidium, aut inter ebrietatem & adulterium; vel ex circunſtantia cuius eandem ſpeciem peccati eſſe contigerit, de qua D. Chryſoſt. *Non ſunt quippe*, ait, *eadem in omnibus peccatis, ſed multa variaque ſupplicia; nam & ætate & educatione, & dignitate, & ingenio, & vſu rerum atque prudentia, alijſq; compluribus variantur*. Et infra; *Vides quàm multa variaque diſcrimina in vno peccato, id eſt, in vna ſpeciè peccati conſiderentur. Aliud ante legem, aliud poſt legem; aliud ſacerdotis, aliud laici; aliud ditiſsimi, aliud pauperrimi; aliud catechumeni, aliud fidelis, id eſt, iam baptiſati. Cæterùm magna etiam in cognitione differentia naſcitur. Qui nouit voluntatem Domini, & non facit, vapulabit multis; alter paucis. Scienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi, ſcilicet, graue & excellens. Locus etiam differentiam facit, quod ipſe Dominus ſignificauit, inter templum & altare, id eſt*, in loco ſacro. Ipſa quoque delicta modos quoſdam habent, quibus diuerſificantur. Quo poteſt illud pertinere, *Qui tradidit me tibi maius peccatum habet*, tametſi hoc exemplo Chryſoſt. non vtitur. Quamvis autem æque rectæ ſint virtutes, cùm quæque in ſuo genere ſint abſolutæ, non tamẽ omnes æquè præſtantes. Quemadmodum contingit duas virgulas auream & argenteam æque rectas eſſe, tametſi aurea ſit præſtantior. Sic ſoluitur argumentum Ciceronis in Parodoxis.

Homil. 76. in Matth. | Luc. 11. | Iacob. 4. | Matth. 23. | Ioan. 19. | Cicero in Parad.

Sed redeamus ad dictos gradus; Primus gradus eſt iraſci, ita tamen vt eum motum retineat homo corde conceptum, ne foras ſe prodat.

Aug lib. 1. de Serm. Domi. c. 19.

dat. Et recte adijcit Dominus (vt quidam Patres legunt) *Qui iraſcitur fratri ſuo temere*, ſeu, *ſine cauſa*; eſt enim ira quædam bona ac ſalutaris, cui affectus lædendi non adhæret, & quæ non pernitiem ſed ſalutem proximi intendit: qua non homini ſed vitijs eius iraſcimur; odio habētes in homine non quod fecit Deus, ſed quod fecit homo. *Non autem is hominem odit qui vitia eius odit*, inquit Aug. *Sic enim dilig ēdi ſunt homines, vt eorū non diligantur errores; quia aliud eſt amare quod facti ſunt, aliud amare quod faciunt*. Hac ſalutari ira etiam Saluator noſter aliquoties cōmotus eſſe legitur. Sed cùm nemini ſua ira videatur iniuſta, valde cauendū eſt, ne mentiatur iniquitas ſibi, perſuadēs ſe tantū odiſſe peccatū proximi, cùm hominem ipſum odio habeat. Ad hunc primū peccati gradum pertinent omnes malæ cogitationes, inuidiæ, odia, diſſenſiones, æmulationes, ſuſpiciones malæ, amaritudines, deſideria mortis proximi, occulta gaudia de eius miſeria, & ſimilia.

Irenæ, li 4. cap. 27. Baſil. hom. cont. iracond. Chryſoſt. & alij Græci.

Apud Proſ. Sent. 2.

Secundus gradus eſt, *Si extorſerit vocem indignantis ipſa commotio, non ſignificantem aliquid, ſed illum animi motē ipſa eruptione teſtantē, qua feriatur ille cui iraſcitur homo*. Hoc enim peius eſt, quā ſi ſurgēs ira ſilentio premeretur. Hoc ſignificat Saluator per Racha: Eſt enim hęc vox Hebręis interiectio iraſcentis: ſicut Latinis eſt Hem; ſicut Heu eſt interiectio dolentis. Quò pertinent omnia irati animi ſigna, quibus homo indicat, in animo ſuo ſe fratri ſuo malè velle; vt mordere labra, caput quaſſare, attrahere frontem, vultu excandeſcere, naribus ſufflare,

Aug. Epiſt. 149.

re, toruè intueri, non ſalutare, aut ſalutationes non reddere, & multa alia ſimilia.

Tertius gradus eſt, *cùm iratus in verborum vituperationem erumpit, & voce ſua certam vituperationem exprimit, manifeſtiſque conuitijs fratrem proſcindit*. Gradum hunc ſignificauit Chriſtus dicẽs; *Qui dixerit fratri ſuo fatue; reus erit gehennæ ignis.* Vnde Auguſt. docet, *Quæ ſint mortifera, quæ venialia peccata; quæ leuia, quæ grauia, non humano ſed Diuino penſanda eſſe iudicio. ſunt enim quædam quæ leuiſſima putarentur, niſi in ſcripturis demonſtrarentur opinione grauiora. Quis enim dicentem fratri ſuo, Fatue, reum gehennæ ignis putaret, niſi veritas diceret?* Sed nonne ipſe Chriſtus diſcipulos ſuos *ſtultos* vocauit; Et Apoſtolus eius Galatas *inſenſatos*? Intelligendum ergo & hic, temere, ſeu, ſine cauſa, vt in præcedentibus. Dixerunt autem ex ſpiritu caritatis, & ſtudio correctionis. *Dilige*, inquit Auguſt. *& dic quod voles. Nullo modo maledictum erit, quod ſpecie maledicti ſonuerit, ſi memineris ſenſeriſque te in gladio verbi Dei liberatorem hominis eſſe velle ab obſidione vitiorum*. Sicut contra rectè docet S. Baſil. omne verbum quod eo animo profertur, vt ex eo contumelia ſeu ignominia alter afficiatur, eſſe maladictum, licet verbum ipſum per ſe non videatur contumelioſum, imò admodum in ſe ſit honorificum. Sic in Euangelio dicitur de Phariſæis quod *maledixerunt cæco nato*, & dixerunt, *Tu diſcipulus illius ſis.* Nonne Chriſtianum eſſe, vel diſcipulum Chriſti, eſt glorioſum? ſine dubio. Vnde de fratre ſuo Cæſario ſcribit Nazianzenus, quod inter ſummas dignitates & honores

Matth. 5. Enchirid. cap. 78. 79. Matth. 5. Luc. 24. Galat 3. In cap 6. ad Galat. Reg. 24. in breu. Aug. in Pſal. 39. Ioan. 9. In orat. funeb.

honores quibus apud Imperatorem pollebat, hoc præcipuum decus arbitrabatur quod eſſet & haberetur Chriſtianus. Sed quia illi hoc animo & ſtudio maledicendi obijciebant ipſis maledictio erat ac contumelia. Ad hunc tertium gradum referendæ ſunt omnes minæ & conuitia omnis generis, & vniuerſa tertiæ linguæ mala, de quibus aliàs.

Vltimus gradus eſt cùm quis corporaliter hominem occidit vel mutilat. Quòd tantopere deteſtatur Deus, vt etiam à beſtijs hominum cædis pœnam ſe repetiturũm dicat: ac beluam, quæ hominem læſerit, occidi iubeat, ad demonſtrandum quantùm hominẽ diligat Deus, & homicidium deteſtetur, ſicut etiam præcepit interfici pecus impudicè ab homine cognitum, vt hoc pacto declararet, quàm illud flagitiũ execrari debeamus. Voluit etiam hominem abhorrere à ſanguine, non ob aliam cauſam, quàm vt omni ratione à nefaria cæde & animum & manus abſtineret. Tollit enim homicida, quantùm in ſe eſt, Dei opus vniuerſum, cùm hominem, cuius cauſa omnia ſunt condita, è medio tollit: ac inſignem Deo infert injuriam, quaſique manus ei violentas adferre videtur, qui eius tollit imaginem. D. Cyprianus & alij Patres grauiter in eos inuehuntur, qui opus Dei & facturam eius, varijs colorum fucis adulterare, & lineamenta natiua aliquo medicamine corrumpere non verentur, vt formoſiores videantur; *Manus* ait Cyprian. *Deo inferunt, quando id quod ille formauit, reformare ac transfigurare conten-*

Geneſ. 9. Exod. 23. Leuit. 20. Geneſ. 9. Tertul. de cultu fœminar. Cyprian. de hab. & diſcipl. Virg.

contendunt: quantò magis culpandi, qui idem Dei opus funditus euertunt? Hac conſideratione Macedonius Monachus cōpeſcuit Theodoſium Imper. à cæde quam cogitabat in Antiochenos ob deturbatam imaginem Placillæ vxoris, & cùm ludibrio per vrbem protractam. *Offendit*, inquit ad Imperat. *opificem, qui eius imaginem contumelioſè tractat: offenderis ijs qui vxoris imaginem contumelia affecerunt, Tu ipſe in Dei imaginem contumelioſus exiſtis. Et quanta inter illas differentia? illa inanimis, hæc viua & rationis compos; pro vna ænea imagine, facile nobis eſt multas fabricare, tu autem ne pilum quidem vnum eorum quos occidis, facere potes.* Ratio valentiſſima qua deterreri debet homo ab iſto facinore eſt, quam addidit Dominus prohibens homicidium, *Ad imaginem quippe Dei factus eſt homo.* Si imaginem Regis qui deturbat, cenſetur dignus extremo ſupplicio, quanto magis qui perdit Dei? *Ingens his verbis*, inquit Chryſoſt. *terror aſtructus eſt q. d. ſi te non reuocat à cæde hominis, quòd eiuſdem tecum naturæ*, &c. *cogita tamen quod omnis creatura dominatu donatus, quod ad imaginem Dei factus.*

Theod. lib. 5. cap. 19. Hiſt.

Geneſ. 9.

Hom. 27. in Geneſ.

Ex eo etiam ſatis intelligitur quantum diſpliceant Deo homicidæ, quod (præter damnationem æternam) in eos pœnam ſtatuit vt & illi occidātur, nolens eis vllum locum eſſe clementiæ. *Ab altari meo*, inquit, *auelles eum, vt moriatur.* Tulit legem Valentinianus Imper. ſenior de relaxandis vinctis tēpore Paſchali; *Nullum*, inquit, *iſto tempore teneat carcer incluſum, omnium vincula ſoluantur.* Sed excipiens aliquos: *Homicida*, ait, *ſemper exſpectet quod fecit.* Cùm verò

Geneſ. 9. Matth. 26.

Exod. 21.

Apoſtolus iram, odium, inuidiam, quæ ſunt in primo gradu, pronuntiet homines excludere à regno Dei; vt ad Galat. numerat inter opera carnis etiam inimicitias, æmulationes, inuidias; *&c.* de quibus terribiliter ſubdit; *Qui talia agunt regnum Dei non conſequentur*: Cenſendum eſt omnes iſtos gradus à Chriſto hic poſitos ęterni ignis ſupplicijs ſubijciẽdos, ſed tamen differentias pœnarum fore, ut grauiùs puniatur qui grauius Deliquerit. In æternum ardebit, qui fratri ſuo temerè fuerit iratus; ſed profundius detrudetur in gehennam, grauiuſque cruciabitur, qui fratri conuitiatus fuerit, ſed multò profundiùs qui eum occidit. *Neſcio*, inquit Hieron. *quis poſſit regnum Dei poſſidere, cùm is qui iraſcitur ſeparetur à regno.*

Galat. 5.

In cap. 5. ad Galat.

MONITVM XLVIII.

Paſcite qui in vobis eſt, gregem Dei.

1. Petri 5.

OFficium Epiſcoporum ac Paſtorum eſt, oues ſuas paſcere. Id enim à ſummo Paſtore Chriſtus exegit, vt ſe diligeret, eamque dilectionem erga Chriſti oues oſtenderet, eas diligenter paſcendo. Et ipſe ſummus Paſtor à Chriſto conſtitutus reliquos Paſtores diligẽter hortatur, *Paſcite qui in vobis eſt, gregem Dei.* Paſcunt autem oues ſuas varijs modis. Primo pro

Ioannes vltimo.

1. Petri, 5.

pro earum ſalute diligenter orando & ſacrificando, id eſt, pro ſuis populique ſibi concrediti peccatis, pro donis & gratijs ad vitam æternam conducentibus. *Omnis Pontifex*, inquit Paulus, *ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in ijs quæ ſunt ad Deum; vt offerat dona & ſacrificia pro peccatis, &c.* Et Apoſtoli ſuum officium deſcribentes; *Nos* inquiunt, *orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus.* Ita paſcũtur oues; inde enim, id eſt, ex precibus & ſacrificijs Sacerdotum, magnus ad populum fructus redire ſolet. Vnde de Sacerdotibus veteris teſtamenti loquens Dominus; *Inuocabunt*, inquit, *nomen meum ſuper filios Iſrael, & ego benedicam eis.* Et Celeſtinus Pontifex, dicit quod *Sacerdotes in precibus ſuis ac ſacrificijs humani generis agunt cauſam, petentes vt fides detur infidelibus, lapſis pœnitentia, Catechumenis regenerationis Sacramentum, iuſtis incrementa virtutum ac perſeuerantia. Atque hæc*, inquit, *non perfunctoriè neque inaniter à Domino peti, rerum ipſarum monſtrat effectus*, &c.

Hebr. 5. Actor. 6. Numer. 6. Epiſt. 1. cap. 12.

Grauiter ſanè peccant ij Paſtores ac Sacerdotes, qui nec gratias agunt, nec orant Deum pro ſe & populo, quique etiam non legitimè impediti raro ſacrificant, qui nec horas quidem Canonicas deuote perſoluunt, aut qui perfunctoriè tantum, non verè ex animo, in ſacrificijs, precibus, & laudibus verſantur. Exigit à laicis Apoſt. vt quouis loco orent; & putabunt clerici ſufficere, ſi præſcriptas tantum horas recitent? De talibus Sacerdotibus conqueritur Dominus per Ezechielem; *Non aſcendiſtis ex aduerſo, neque oppoſuiſtis murum pro do-*

1. Timot. 2. Ezech. 13.

mo Iſrael, vt ſtaretis in prælio in die Domini. Et rurſum; *Quæſiui de eis virum, qui interponeret ſæpem, & ſtaret oppoſitus contra me pro terra, ne diſsiparent eam, & non inueni.* De talibus & in Euang. ait Dominus, *Hypocritæ, bene prophetauit de vobis Iſaias dicens; Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè eſt à me.* Et iterum; *Scribæ deuorant domos viduarum, ſimulantes longam orationem. Hi accipient damnationem maiorem.*

Ezech. 22. Matth 15. Iſai. 29. Luc. 20.

Secundo, paſcunt oues diligenti ac prompta Sacramentorũ adminiſtratione, quæ tanquam remedia, vt ſcribit S. Ambroſ. atque Euangelici Samaritani medicamenta, ad animarum ſanitatem vel recuperandã vel tuendam Dominus nobis reliquit. Virtutem enim quæ ex Chriſti paſſione manat, id eſt, gratiam, quam ille in arca crucis meruit, qua hominis anima ſanatur & confortatur, per Sacramenta, quaſi per quendam alueum in nos ipſos deriuari oportet. Horum adminiſtratores ſunt Dei Sacerdotes; hinc eos Apoſt. vocat *diſpenſatores myſteriorum Dei*; Sacramenta enim rectè etiam Myſteria dicuntur, quod reconditi aliquid contineant. Horum eſt curare, ne baptiſmus, confeſſio, vel communio alicui deſit vel indigenti vel petenti; & ſic in cæteris: quæ promptè ac diligenter, hilariter & benignè adminiſtrare debent. Quid detrimenti populus ex negligentia vel abſentia Paſtorũ in Sacramentis adminiſtrandis accipiat, declarat D. Auguſt. in Epiſt. ad Honoratum. Dicit quod *eos qui pro baptiſmo & pœnitentia ad Eccleſiam currunt, & propter Paſtoris incuriam vel abſentiam*

Lib. 5 de Sacram. cap. 4. 1. Cor. 4. Auguſt. Epiſt. 180.

ſentiam habere nequeunt conſequatur exitium, quodque in æterna vita requie cum cæteris fidelibus non ſint futuri. Quod quidem eo ſenſu dicit Auguſt. quia quantum ad Paſtores attinet, eorumque culpabilem negligentiam, ad vitam æternam non ſunt peruenturi, alioqui *Deus ſe quærentes non derelinquit.* Cura ergo primi Paſtoris non pereunt, qui promiſit, alijs Paſtoribus negligligentibus aut fugientibus, aut ſeipſos paſcẽtibus, *Ego paſcam oues meas*; tamen ipſi incuriæ ſuæ meritas pœnas dabunt. Querelam populi Africani cùm videret Paſtores & Sacerdotes ſuos agi in exilium, habet Victor Vticenſis. *Quinam deinceps,* dicebant, *baptiſaturi ſunt parvulos noſtros? Qui nobis penitentiæ munus collaturi, & à peccatorum vinculis ſoluturi? Qui nos morientes ſolemnibus orationibus ſepulturi? Quinam nobis Diuini ſacrificij ritum conſuetum exhibituri?* Pſalm. 9. Ezech. 34. Vict. Vticẽſ. in Hiſt.

Tertio, optimè paſcuntur oues doctrina ſana, quàm ijs Paſtores debent proponere, idque modis omnibus qui ſaluti omnium expedierint. Quibuſdam enim lacte, alijs cibo ſolidiore opus eſt. Singulis ea doctrinæ alimenta præbere debent, quæ conueniunt ac ſpiritum augeant. Dicebat Paulus, *Omnibus debitor ſum, Sapientibus & inſipientibus.* Lamentabatur Propheta, *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Opus eſt, vt nulli deſit neceſſaria doctrina, non parentibus, non coniugatis, non liberis, non Dominis, non ſeruis, non pauperibus, non diuitibus, non infirmis, non afflictis, *&c.* Ad hoc enim pertinet quod per Ezechielem Dominus de diuerſitate reme- Rom. 1. Threnor. 4. Ezech. 34.

 dio-

diorum adhibendorum ouibus dicit, dum ſic queritur; *Quod infirmum eſt, non conſolidaſtis, quod ægrotum non ſanaſtis, quod contractum non alligaſtis, quod abiectum non reduxiſtis, quod perierat non quæſiſtis*. Vbi nihil aliud hæc omnia ſignificant, quàm diuerſas eſſe neceſſitates ac infirmitates animarum, & diuerſa eis adhibenda eſſe remedia. Quæ omnia promiſit ſe per bonos

Luc. 12. Paſtores facturum. Sunt enim *ſerui conſtituti à Domino ſuper familiã eius, vt dent ei cibum in tempore*, vt vigilent ſuper eam, quò quiſque operi ſibi

Malach. 2. iniuncto deſudet. Vnde Malachias, *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus Domini exercituum eſt*. Et in

Actor. 6. actis dicunt Apoſtoli; *Nos orationi & miniſterio*

2. Timot. 4. *verbi inſtantes erimus*. Terribiliter in ſuo Timo-

Auguſt de Paſtor. c 7. & in cap. 6. ad Galat. theo adiurat Apoſtolus: *Teſtificor coram Deo & Chriſto* IESV, *&c. Prædica verbum, inſta opportunè, importunè; argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina: Vigila, in omnibus labora, opus fac*

Actor. 20. *Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple*. Ideo de ſe in hac parte loquens; *Scitis*, inquit, *quomodo nihil ſubtraxerim vtilium, quo minus annuntiarem vobis, & docerem vos publicè & per domos. Non enim ſubterfugi, quò minus annuntiarem omne conſilium Dei vobis*.

1. Cor. 9. Et iterum, *Væ*, inquit, *mihi eſt, ſi non Euangeliſa-*

Diſtinct. 43 cap. Finali. *uero*. Vnde rectè Nicolaus I. *Epiſcopis*, ait, *diſpenſatio cœleſtis ſeminis iniuncta eſt; væ ſi non ſparſerint, væ ſi tacuerint, ſicut vas electionis formidat, & clamat*.

Tit. 2. Imò requirit Apoſt. vt Epiſcopus non tantum *potens ſit exhortari in doctrina ſana, ſed eos etiã qui contradicunt* (vel vita vel doctrina mala, in-

quit

quit Auguſt.) *reuincere: & ſanam doctrinam commendare etiam alijs fidelibus hominibus, qui idonei ſint etiam alios docere.* Grauiter ergo illi Paſtores peccant, qui curam animarum ſuſcipiunt, & docere neſciunt. *Dedit*, ait Apoſtolus, *Paſtores & Doctores; Non dicit, alios Paſtores, alios Doctores,* vt notat D. Hieron. vt in præcedentibus dixerat: *ſed alios Paſtores & Doctores, vt qui Paſtor eſt, eſſe debeat & Magiſter, nec in Eccleſiis quãvis ſanctus ſit Paſtoris ſibi nomẽ debet aſſumere, niſi poſſit docere, quos paſcit:* Aut ſi ſciant docere, tamen negligunt; quibus dicitur apud Ezechielem. *Speculatorem dedi te domui Iſrael; audiens ergo Sermonẽ ex ore meo, annuntiabis ex me:* Si vel impio vt conuertatur, vel iuſto ne labatur, non fueris locutus, ſanguinẽ eorum de manu tua requiram. Et damnantur apud Iſaiam tanquam *Canes muti non valentes latrare.* Et Ierem. in Threnis; *Prophetæ tui,* inquit, *non aperiebant tibi iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent.* Nec excuſantur qui per alios Paſtoralia munia peragunt, vt rectè Damaſus Papa; quos dicit *meretricibus ſimiles, quæ ſtatim vt pariunt, infantes ſuos alijs nutricibus tradunt educandos, vt ſuam citius libidinem explere valeant. Sic & iſti infantes ſuos, id eſt, populos ſibi commiſſos alijs educandos tradunt, vt ſuas libidines expleant, id eſt, pro libitu ſuo ſæcularibus curis inhient, & quod vnicuiq; viſum fuerit, liberius agant. Ipſe Chriſtus,* inquit, *ouem perditam diligenter quæſiuit, ipſe inuenit, ipſe proprijs humeris reportauit, nóſque idipſum facere docuit. Ipſi ergo qui curam ſuſcipiunt, ipſi peragant, & ipſi proprios manipulos Domino repræſentent.* D. Cyprian. inter crimina numerat, quod Epiſcopi, quos

[Margin notes: 2. Timot. 2. — Epheſ. 4. — Hieron. in hunc loc. Pauli. — Aug. Epiſt. 9, queſt. 4. — Ezech. 3. & 33. — Iſai. 56. — Threnor. 3. — Epiſtola 4. — Tract. de lapſ.]

quos & hortamento eſſe oportet cæteris & exemplo, Diuina procuratione contempta, procuratores rerum ſæ-
2.Timot.2. *cularium fiant. Nemo militans Deo, implicat ſe negotijs ſecularibus*, inquit Apoſt.

Poſtremò, paſcunt oues Domini Sancta ſua conuerſatione, & exemplo vitæ, ex quo plurimum boni ad populum prouenire ſolet. Incitantur enim intuentes ad imitationem;
Ioan.10. vt ait Chriſtus de bono Paſtore; *Ante eas vadit,*
In Epiſt ad Heliodor. *& oues illum ſequuntur.* Vnde D. Hieron. cuidam Epiſc. *Conuerſatio tua*, inquit, *quaſi in ſpecula conſtituta magiſtra eſt publicæ diſciplinæ; quicquid feceris, id ſibi omnes faciendum putant.* Apoſtolus
1.Timot.4. Timotheo; *Exemplum eſto fidelium in verbo, in con-*
Tit.2. *uerſatione, in caritate, in fide, in caſtitate.* Et Tito; *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum.*
1.Petri 5. Et Petrus Paſtoribus, *Forma facti gregis ex animo.*
Malach.2. De bonis Leuitis veteris Teſtamẽti dicit Propheta; *Lex veritatis fuit in ore eius; (Leui:) In pace & æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate. Tanta debet eſſe ſcientia & eruditio Pontificis*
Ad Fabiolã de veſt. Sacerd. *Dei*, inquit Hieron. *vt & greſſus eius & motus, & vniuerſa vocalia ſint. Veritatem mente concipiat, & toto eam habitu reſonet & ornatu, vt quicquid agit, quicquid loquitur ſit doctrina populorum.* De impijs
Malach.2. Sacerdotibus dicitur: *Vos autem receſſiſtis de via, & ſcandaliſaſtis plurimos in lege.* Talibus etiam
Ezech.34. apud Ezech. dicitur. *Quod craſſum erat, occidiſtis.*
De Paſtor. cap.4. *Parum eſt*, inquit Auguſt. *quòd infirmas & errantes non curant, etiam fortes & pingues necant. Quomodo, inquis, necant? Malè viuendo, malum exemplum præbendo. Forte enim etiam fortes declinant oculos à regulis Domini, & intendentes in hominem; incipiunt dicere.*

cere in corde ſuo; ſi præpoſitus meus ſic viuit, ego quid ſum, qui non faciam, quod ille facit? Sed etiamſi fortes ſint illæ oues in verbo Domini, & tenent illud quod audierunt à Domino ſuo; Quæ dicunt, facite; quæ autem faciunt, facere nolite: Tamen qui in conſpectu populi malè viuit, quantum in illo eſt occidit eum a quo attenditur. Non ſibi ergo blandiatur; quia ille non eſt mortuus. & ille viuit, & iſte homicida eſt. Dicit D. Gregor. *Nemo amplius in Eccleſia nocet, quàm qui peruerſe agens, nomen vel ordinem ſanctitatis habet. Delinquentem namque hunc nemo redarguere præſumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.* Et rurſum; *Nullum puto ab alijs maius præiudiciũ tolerat Deus, quàm à Sacerdotibus; quando eos, quos ad aliorum correctionem poſuit, dare de ſe exempla prauitatis cernit; quando ipſi peccamus, qui compeſcere peccata debuimus.* Matth. 23. In Paſtor. part. 1. c. 2. Hom. 17. in Euang.

Grandis dignitas Sacerdotum, ait Hieron. *ſed grandis ruina eorum ſi peccant. Non eſt tanti gaudij excelſa tenuiſſe, quanti mœroris de ſublimibus corruiſſe. Neque enim ſolùm pro noſtris delictis reddemus rationem; ſed pro omnium quorum abutimur bonis, & nequaquam ſumus de eorum ſalute ſolliciti.* Audet dicere S. Chryſoſt. *Non arbitror inter Sacerdotes multos eſſe qui ſalui fiant, ſed multo plures qui pereant. In cauſa eſt, quoniam res iſta excelſum requirit animum, &c.* Grauis admonitio D. Pauli ad Paſtores; *Attendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* Eoſdem ad diligentem curam ouium hortatur Damaſus Pontifex, exemplo Patriarchæ Iacob, qui pro vxoribus diu ſeruierat, dicens ſocero ſuo; *Viginti annis* In cap. 44. Ezech. Homil. 3. in Acta. Actor. 20. Damaſ. epiſt. 4. Geneſ. 23.

annis fui tecum, oues tuæ & capræ ſteriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum à beſtia oſtendi tibi, ego damnum omne reddebam; & quicquid furto perierat à me exigebas, diu noctuque æſtu vrgebar & gelu, fugiebat ſomnus ab oculis meis. Si ergo ſic laborat & vigilat qui paſcit oues Laban, quanto labori, quantíſque vigilijs debet intendere, qui paſcit oues Dei? SIC Damaſus.

MONITVM XLIX.

Erudimini qui iudicatis terram.

Pſalm. 2.

DIximus de officio Paſtoris, aliquid etiam dicendum de officio Principis. Quem inprimis fundatũ eſſe oportet in timore Do-
Pſalm. 2. mini: ſicut Dauid Rex ac nobilis Princeps admonet. *Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, apprehendite diſciplinam.* In lege Moyſi iubebatur Regi vt omnibus diebus vitæ ſuæ legeret deuteronomium, ſumpto exemplari à ſacerdotibus. *Poſtquam*, ait Script.
Deut. 17. *Rex ſederit in ſolio regni ſui deſcribet ſibi Deuteronomium legis huius in volumine, accipiens exemplar à Sacerdotibus Leuiticæ tribus, legétque illud omnibus diebus vitæ ſuæ; vt diſcat timere Dominum Deum ſuum,*
Ioſue. 1. *& cuſtodire verba eius*. Sic & Ioſue cùm iam Dux factus eſſet populi, mandat Dominus, *Non recedat volumẽ legis huius ab ore tuo, ſed meditaberis*

beris in eo diebus ac noctibus, vt cuſtodias & facias omnia, quæ in eo ſcripta ſunt. Pijſſimus Rex Dauid moriens filium Salomonem regni ſucceſſorem diligenter admonuit, ſic eum alloquens; *Ego ingrediar viam vniuerſæ terræ, obſerua vt cuſtodias mandata Domini Dei tui, vt ambules in vijs eius, & cuſtodias præcepta eius*, &c. Cuius exemplum imitatus Theodoſius magnus, moriens, duos filios quos reliquit Imperij ſucceſſores, (teſte Theodoreto) veram pietatem colere hortatus eſt; ea enim & pacem conſeruari, bellum extingui, hoſtes in fugam verti, trophæa erigi, & victoriam denique conſtare. Ac Valentiano iuniori inculcauit, ideo illum à Maximo Tyranno imperio exutũ, quòd fidem ac veram pietatem deſeruiſſet, ſeductus à Iuſtina matre; *Imperatoriam enim aciem non armis ſtare, ſed iuſtis cauſis*, &c. Sic dicitur de Ioſaphat Rege, quod *ſumſit cor eius audaciam, propter vias Domini. Optima facta*, inquit Poëta, *Dant animum, maiórq; pijs audacia cœptis.* Traianus ſub Valente Imp. Ariano Magiſter militum aduerſus Barbaras Gothorum gentes miſſus, cùm victus confuſuſque rediiſſet, ob eamque rem mollitiem ei Valens timiditatemq; obijceret, ille ingente libertate; *Non*, inquit, *Imperator ego ſum victus, ſed tu victoriam perdidiſti, cùm Deo reſiſtis, & illius auxilia Barbaris potiùs facis oportuna.* Eidem Imperatori ad pugnã eunti, ait Iſaacius Monachus, *Quò vadis Imperator! quid pugnas aduerſus Deum, quem non habes adiutorem? Ipſe enim contra te Barbaros mouit, quoniam & tu aduerſus eum blaſphemas linguas incitaſti*, &c. Clariſſimum fuit in Regibus

3. Reg. 2.

Lib. 5. cap. 25. Hiſtor.

Suidas. in Hiſt.

2. Paral. 17.

Lib. 8 Trip Hiſt. ca. 13.

bus Iuda, quandocunque timebant Dominũ, in eoque ſpem collocabant, in omnibus agebant proſpere.

Sed peculiarius officium Principis explicemus. Imprimis debet eſſe humilis, & magnopere ſibi cauere ne cor eius in ſuperbiam eleuetur ſuper fratres ſuos. Ita enim mandat lex Domini, ac Sapiens legis mandatũ repetens; *Rectorem te poſuerunt? noli extolli; eſto in illis quaſi vnus ex ipſis. Inter linguas ſublimiter honorantium*, inquit S. Auguſt. *& obſequia nimis humiliter ſalutantium, non ſe extollere, ſed ſe homines eſſe meminiſſe debent*. Et D. Gregor. *Studeant ſine intermiſſione qui præſunt, vt eorum potentia, quanto magna exterius cernitur, tantò apud eos interius deprimatur: ne cogitationem vincat, ne in delectationem ſui animum rapiat, ne iam ſub ſe mens eam regere non poſſit, cui ſe libidine dominandi ſupponit*. Laurentius Iuſtinianus, inter labores publicos bellorum dicebat ſenatoribus; *Si vultis Dominum veſtri miſereri, nihil vos ex vobis aut eſſe aut poſſe iudicetis*. Superbiam Principum grauiſſima ſequuntur mala; *Sedes ducum ſuperborum deſtruxit Deus, & ſedere fecit mites pro eis. Radices gentium ſuperbarum areſecit Deus, & plantauit humiles ex ipſis gentibus. Memoriam ſuperborum perdidit Deus, & reliquit memoriam humilium ſenſu*. Propter ſuperbiam dictum eſt Regi Nabuchodonoſor, *Regnum tuum tranſibit à te, donec ſcias, quòd dominetur excelſus in regno hominum*, &c.

Deinde præ ceteris Temperantiæ ac ſobrietati ſtudere debet; Vnde Salomon; *Noli Regibus, ô Lamuel, noli Regibus dare vinum, quia nullum ſecretum*

Deut 17.
Eccleſ. 32.
De Ciuit. lib. 5. c 24.
In Paſtor. part. 2. ca. 6.
In Vita. c. 3
Eccle. 10.
Daniel. 4.
Prouer. 31.

ſecretum eſt vbi regnat ebrietas; ne forte bibant & obliuiſcantur iudiciorum, & mutent cauſam filiorum pauperis. Et iterum; *Væ tibi terra, cuius rex puer eſt, & cuius principes manè comedunt. Beata terra cuius rex nobilis eſt, & cuius Principes veſcuntur in tempore ſuo, ad reficiendum & non ad luxuriam.* Hinc & Iſaias conqueritur de Principibus bellatoribus; *Hi quoque præ vino neſcierunt, & præ ebrietate errauerũt.* Plato Philoſophus gentilis Moderatoribus Rerumpublicarum ſuadet, vt ſummopere ebrietatem caueant. Quin & Carthaginenſes Lege Magiſtratibus vſum vini interdixerunt, quòd in ipſis probat idem Plato. De Auguſto Cæſare traditur, quòd fuerit cibi minimi, & ferè vulgaris; vini quoque parciſſimus, ter non amplius ſuper cænam bibens, dum in caſtris eſſet. Vnde & Sapiens quidam Alexandrum magnum vino deditum ſic admonuit, eius intemperantiam cohibens; *Vinum potaturus, Rex, memento te bibere ſanguinem terræ, ac venenum cicutæ; Sicut cicuta homini venenum eſt, ita & vinum.* Quod præceptum ſi ſeruaſſet, non tam atrociter, temulentus in amicos ſæuijſſet. De eius intemperantia ita Seneca, *Alexandrum tot itinera, tot prælia, tot hyemes, per quas, victa temporum locorumque difficultate, tranſierat, tot flumina ex ignoto cadentia, tot maria tutum dimiſerunt; intemperantia bibendi, & ille Herculanus ac fatalis ſcyphus condit.*

Ecclef. 10. Iſai. 28. Lib. 3. de Repub. Lib. 2. de Legibus. Plinius li. 14 Hiſt. ca. 5. Epiſtol 83.

Si tantopere præcipitur Principibus temperantia, magis pudicitia. Sicut ait mater Salomonis Regis: *Ne dederis mulieribus ſubſtantiam tuam, & vias tuas ad delendos Reges.* Significatur

Prouer. 31.

mulieribus non dandam fortitudinem & robur tum mētis tum corporis: perduntur enim vires animi & corporis nimio mulierū abuſu; nec cogitationes & actiones ad id quòd delet & perdit Reges, alienans eos à Deo & intentione regiorum negotiorum. Dicit Poëta;

Virgil. *Et non vlla magis vires induſtria firmat,*
Quàm Venere & cæci ſtimulos auertere amoris.

Lib. 5. de Ciuit. c. 24. *In Principibus*, inquit Auguſtin. *quantò liberior poſſet eſſe libido, tantò in eis debet eſſe caſtigatior; debéntque malle cupiditatibus prauis, quàm quibuſlibet gentibus imperare.* Alexandrum magnum tantæ Q. Curt. l. 3 continētę initio Imperij fuiſſe ſcribit Q. Curtius, vt omnes ante ſe reges longè vinceret. Captiuas virgines & Reginas excellentis formæ tam ſanctè habuit, quam ſi eodem quo ipſæ parente genitæ forent; & adeò ipſe non violauit, vt ſummam adhibuerit curam, ne Flor. lib. 2. quis earū corporibus illuderet. De Scipione Africano refert Florus, quòd captiuos puellos puellaſque præcipuæ pulchritudinis, nè in conſpectum quidem ſuum paſſus ſit adduci, ne quid de virginitatis integritate delibaſſe Valer. Max. lib. 4. cap. 3. ſaltem vel oculis videretur. Pericles Athenienſis Princeps, Sophocli in prætura collegæ, pueri prætereuntis formā impenſius laudanti, intemperantiā eius increpitans dixit; Prætoris non ſolùm manus à pecuniæ lucro, ſed etiam oculos à libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere. Apud Chriſtianos verò non defuêre Imperatores ac Reges, tam alieni ab omni incontinentia, vt etiam cùm ſuis

uxori-

vxoribus perpetuam caſtitatem, imò Virginitatem colerent.

Præcipuè verò mandatur à Deo Principibus, vt iuſtitiam adminiſtrent. Vnde mater Salomonis; *Aperi os tuum muto*, id eſt, qui pro ſe neſcit, aut non audet loqui; *& cauſis omnium filiorum, qui pertranſeunt*, id eſt, mortalium. Et Sap. *Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas puriſſimum; aufer impietatem de vultu Regis, & firmabitur iuſtitia thronus eius.* Themiſtocles Simonidi petenti quiddam iniuſtum, *Nec tu*, inquit, *bonus poëta fueris ſi præter numerum canas; nec ego bonus Princeps, ſi præter leges iudicem.* Agis rex à parentibus rogatus, vt ad iniuſtum quid adiutor eſſet, reſpondit: Non, *Iuſtitiam enim potius quàm vos ſequar.* Notum eſt exemplum Cambyſis regis, qui iniqui cuiuſdam Iudicis pellem detractam, ſellæ intendi, in eaque filium eius, iudicaturum, conſidere iuſſit: atroci ac noua pœna Iudicis, ne quis poſtea iudex corrumpi poſſet, prouidit. Clariſſimum eſt ex Scripturis pios Reges, circa iudicia ſemper fuiſſe diligentiſſimos: obque neglectum aut peruerſum iudicium, ita increpantur apud Iſaiam impij; *Principes tui infideles, ſocij furum, omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones. Pupillo non iudicant & cauſa viduæ non ingreditur ad illos.* Et, *Væ qui iuſtificatis impium pro muneribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo. Væ qui condunt leges iniquas, & ſcribentes, iniuſtitiam ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, & vim facerent cauſæ humilium populi mei: vt eſſent viduæ præda eorum, & pupillos diriperent. Quid facietis in die viſitationis & calamitatis?* &c.

Prouer. 31.

Prouer. 25.

Plutarch de vitioſ. verecundia.

Valer. Max. lib. 6. cap. 3.

Iſaiæ. 1.

Iſai. cap 5.

Iſai. 10.

Prou. 14. *Iuſtitia eleuat gentem, miſeros autem facit populos peccatum. Regnum à gente in gentem transfertur, propter*
Eccleſ. 10. *iniuſtitias, & iniurias, & contumelias, & diuerſos dolos. Ea ciuitas*, inquit Valer. Max. *id regnum æterno in gradu facilè ſteterit, vbi minimum virium Veneris pecuniaq; cupido ſibi vendicauerit; nam quò iſta generis humani certiſſima peſtes penetrauerint, iniuria dominatur, infamia flagrat.*
Lib. 4. ca. 3.

Denique Chriſtianorum Principum eſt, dilatare ac muneribus amplificare Dei cultũ, honorare Sacerdotes Dei, fouere Catholicos doctores, contra hæreſes & ſchiſmata leges ferre. *Diſſipat impios rex Sapiens, & incuruat ſuper eos fornicem*, triumphum, videlicet, de ijs feliciter reportans. Et; *Abominabiles regi qui agunt impiè, quoniam iuſtitia firmatur ſolium. Aliter quis ſeruit Deo, quia homo eſt, aliter quia etiam rex eſt*, inquit D. Auguſt. *Quia homo eſt Deo ſeruit, viuendo fideliter; quia verò etiam Rex eſt, Deo ſeruit leges iuſta præcipientes, & contraria prohibentes, conuenienti vigore ſanciendo. Quis enim mente ſobrius Regibus Chriſtianis dicat; Nolite curare in regno veſtro, à quo tueatur vel oppugnetur Eccleſia Domini veſtri; non ad vos pertineat in regno veſtro, quis quid velit eſſe, ſiue religioſus, ſiue ſacrilegus; quibus dici non poteſt, non ad vos pertineat in regno veſtro, quis pudicus velit eſſe, quis impudicus. Cur enim cùm datum ſit diuinitus homini liberum arbitrium, adulteria legibus puniantur, & ſacrilegia permittantur? An fidem non ſeruare leuius eſt animam Deo, quàm fœminam viro?* Et rurſum; *In hoc Reges ſicut eis diuinitus præcipitur Deo ſeruiunt tanquam Reges, ſi in regno ſuo bona iubeant, mala prohibeant; non ſolùm quæ pertinent ad humanam ſocietatem, verumetiam*

Prou. 20. — Prou. 16. — Epiſt. 50. — Ibidem. — Cont. Creſcon. lib. 3. cap. 31.

etiam quæ ad Diuinam religionem. Fruſtra dicis, inq. *relinquar libero arbitrio. Cur enim non & in homicidijs & in ſtupris, & in quibuſq; alijs facinoribus, & flagitijs libero arbitrio dimittendum te eſſe proclamas? Quæ tamen omnia iuſtis legibus comprimi, vtiliſſimum ac ſaluberrimum eſt. Dedit quidem Deus homini liberam voluntatem, ſed nec bonam infructuoſam, nec malam voluit eſſe impunitam.*

Poſtremò meminerint Principes non ſe omnia pro arbitratu ſuo facere poſſe, & quibuſcumque humanis legibus ſolutos, ac liberos. Sed audire debent illud Ambroſij; *Leges fert Imperator, quas primus ipſe cuſtodiat.* Vnde & illud tritum, *Patere legem, quam ipſe tuleris.* Laudatus eſt hoc nomine Lycurgus, quod nihil lege vlla in alios ſanxit, cuius non ipſe primus in ſe documenta daret. Theodoſius quidem dignam Principe vocem eſſe dixit, *ſe legibus ſubditum eſſe profiteri.* Et Traianus cùm Tribuno militum nudum enſem porrigeret, etiam in ſe vti ipſum voluit, ſi perperàm imperaret. Vnde & Claudianus: L. Diuina vox. C. de Legibus.

In commune iubes ſi quid cenſeſque tenendum,
Primus iuſſa ſubi; tunc obſeruantior æqui
Fit populus, nec ferre negat, cùm viderit ipſum,
Auctorem parere ſibi, &c. Et Ouidius Faſt. 6.
Sic agitur cenſura & ſic exempla parantur,
Cùm iudex alios quod monet ipſe facit. Et Plato Lib. 4. de Legibus.

In qua ciuitate lex ſubdita eſt, ibi video pernitiem ei paratam eſſe; in qua verò lex dominatur, & Principes ſerui ſunt legis, ibi video ſalutem & omnia bona. Has virtutes ſi Principes habeant, tunc eos felices dicemus, ſi iuſti, inquit Auguſt. *imperant, ſi ſuam poteſtatem* De Ciuit. lib. 5. c. 24.

ſtatem ad Dei cultum maximè dilatandum, Maieſtati eius famulam faciunt; ſi Deum timent, diligunt, colunt. Si tardiùs vindicant, facilè ignoſcunt; ſi eandem vindictam pro neceſſitate regendæ Reſpub. tuendæque, non pro ſaturandis inimicitiarum odijs, exerunt; ſi eandem veniam non ad impunitatem iniquitatis, ſed ad ſpem correctionis indulgent; ſi quod aſperè plerunque coguntur decernere, miſericordiæ lenitate, & beneficiorum largitate compenſant, &c. *Et ſi hæc omnia faciant non propter ardorem inanis gloriæ, ſed propter charitatem felicitatis æternæ; ſi pro ſuis peccatis humilitatis & miſerationis & orationis Sacrificium Deo ſuo vero immolare non negligant; felices, inquam interim ſpe, poſtea reipſa futuros, cùm id quod exſpectamus aduenerit.*

MONITVM L.

Accipite Spiritum Sanctum, Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis. &c.

Ioan. 20.

DIcitur Chriſtus inſufflaſſe; qui quidem flatus ex corpore Domini, non erat ſubſtantia Spiritus Sancti, ſed *ſignificatum eſt, ſic etiam ab ipſo procedere Spiritum Sanctũ quomodo ab eius corpore flatus ille proceſſat*, inquit S. Auguſt. Sic prima inſpiratione, de qua in Geneſ. ſimul naturam volunt, ſimul naturæ gratiam diuini-

Lib. 10 de Gen. ad lit. cap 5. & 13 Geneſ. 2.

diuinitus datam, D. Baſil. & Ambroſ. Proprium eſt Spiritui Sancto, quod non gignatur, ſed ineffabiliter ex Patre & filio tanquã vno principio procedit. *Et oſtendit mihi* (angelus) ait Ioan. *fluuium aquæ viuæ* (Spiritum Sanctum qui fons eſt omnis voluptatis, bonitatis, felicitatis) *Splendidum tanquam Cryſtallum*, (ob immenſam eius puritatem, hinc enim ſanctus dicitur, quia omninò purus, alienus ab omni malo, immenſeque bonus) *procedentem de ſede Dei* (Patris) *& agni* (filij Dei.) Nota eſt diſputatio cùm Græcis de proceſſione Spiritus Sãcti & eorum accuſatione, propter additum Symbolo Nicæno, *filióque procedit*. quod & in Conc. Florentino, Græcis vnà cùm Latinis conſentientibus confirmatum Hinc & in Script. non ſolum à Patre dicitur mitti, ſed & à filio, quòd videlicet ab vtroque tanquam vno principio procedat. Vnde D. Cyrillus: *Nobis firmiter credendum eſt, non eſſe alienum à filio Spiritum Sanctum; nam cùm ei conſubſtantialis ſit, ex patre per ipſum procedit. Quod non eſt aliud, quàm à Patre filióque procedere.* De Spiritu Sancto c. 6. In Pſal. 118. Conc. 10. Apoc. 22. Ioan. 14. 15 Lib. 12. in Ioan. c. 56.

Donatio autem Spiritus Sancti facta eſt bis, *fortaſſis*, inquit Auguſt. *propter duo præcepta caritatis, id eſt, proximi & Dei, vt commendaretur ad Spiritum Sanctum pertinere dilectionis vtriuſque donatio.* Sic & Gregor. *Quid eſt*, ait: *quòd Spiritum Sanctũ Dominus noſter & ſemel dedit in terra conſiſtens, & ſemel in cœlo præſidens? Niſi quòd duo præcepta caritatis ſunt: In terra datur Spiritus vt diligatur proximus; è cœlo datur ſpiritus vt diligatur Deus. Et ſicut caritas vna in gemino eſt præcepto, ita vnus idémque Spiritus in* Tract. 74. in Ioan. & Serm. 17. in Nou. Ioan. 20. Actor. 2.

gemino dono; & tamen præcedit ibi caritas proximi, quia quiſquis quem videt non diligit fratrẽ, Deum quem non videt, quomodo poterit diligere? Alium habet
Quæſt. 9. ad Hedib. ſenſum D. Hieron. qui rogatus ab Hedibia, quomodo det Spiritum Sanctum, cùm iubeat eum exſpectari? Reſpond. *Spiritus Sancti varia ſunt dona; ex ijs hodie aliquid datum Apoſtolis, aliquid in Pentecoſten reſeruatum.* Deinde gratia Spiritus Sancti habet numeros & gradus ſuos, vt creſcere augerique poſſit. Ac diuerſis Sacramentis datur gratia plus minuſuè copioſa, pro authoris voluntate & inſtitutione; hinc ſemper
Pſal. 103. clamandum, *Emitte Spiritum tuum, &c.* vt aut det gratiam quæ non habetur, aut vt confirmet & augeat eam quæ habetur.

Accipitur autem Spiritus Sanctus pro ipſo dono ſeu gratia: Quæ duplex eſt; vna gratum faciens, altera gratis data. Prior homini datur propter ſe, & eſt caritas, humilitas, patientia, manſuetudo, *&c.* Poſterior, fere propter alios; vt eſt ſermo Sapientiæ & ſcientiæ, gratia ſanitatum, poteſtas ligandi & ſoluendi *&c.* Prior quidem à Sacerdote exigitur, tamen poſterior ſine priore conſtare poteſt: nam & mali conſecrant, abſoluunt, prædi-
Cont. Petil. lib. 2. c. 47. Cont. Creſ. lib. 4. ca. 20. Cont. Donat. lib. 4. cap. 4. cant, *&c. Memento*, ait S. Auguſt. *Sacramentis Dei obeſſe nihil mores malorum hominum, quo illa vel omninò non ſint, vel minus ſancta ſint. Illa namque per ſeipſa vera & ſancta ſunt, propter verum & Sanctum Deum cuius ſunt.* Deinde Deus reſpicit ſanctitatem Eccleſiæ, cuius illi ſunt miniſtri; ſicut grata eſt eleemoſyna quæ datur à bono domino per famulum nequã. Eadem eſt figura ſigilli,

ſigilli,ſiue aureo ſiue ferreo annulo inſculpta ſit, inquit, Nazianzen. ita idem eſt miniſterium ſiue boni ſiue mali teneant; ſed tamen mali dum proſunt alijs,ſibi nocẽt;veluti candela ardens alios illuminat, ſeipſam cõſumit. Chriſtus autem eo ipſo quo Apoſtolis, & in eis alijs Sacerdotibus,poteſtatem dedit remittendi & retinendi peccata, ipſos Iudices conſtituit. *Ecce,* inquit D. Gregor.*qui diſtrictum Dei iudicium metuunt, animarum iudices fiunt; & alios damnant vel liberant, qui ſemetipſos damnari metuebant. Horum profectò nunc in Eccleſia Epiſcopi locum tenent: Ligandi atque ſoluendi poteſtatem ſuſcipiunt, qui gradum regiminis ſortiuntur. Grandis honor,ſed graue pondus honoris iſtius eſt.* Hom. 26. in Euang.

Si iudices ſunt,ergo diſcernere debent,quæ & quorùm peccata remittenda ſunt, vel retinenda.Iudicium autem illud voluit eſſe non temerarium, ſed benè libratum ac maturum. Ideoque non poteſt iudicium illud ferri ſuper incognitis. Quiſquis igitur cupit ſuper peccatis ſuis ferri ſententiam remiſſionis, neceſſe eſt vt eaipſa proprio ore prodat, cùm aliter nullius peccata cognoſci poſſint. Vnde D. Hieron. dicit *Sacerdotem cùm peccatorum audierit varietates,ſcire quis ligandus ſit, quiſve ſoluendus.* Et in Conc. Carthag. 3. *pœnitentibus ſecundum peccatorum differentias, Epiſcopi arbitrio pœnitentiæ tempora decernebantur.* Notam igitur oportebat eſſe differentiam peccatorũ,nec poterat eſſe nota, niſi ex propria confeſſione reorũ, niſi in quibuſdam publicis, quæ pauca ſunt comparatione cæterorum. *Multiplex* (inquit Leo magnus) In cap 19. Matth. Conc. Carth. 3.

Epiſt. 91. *miſericordia Dei ita lapſibus ſubuenit humanis, vt non ſolùm per baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æterna, & qui regenerationis donum violaſſent, proprio ſe iudicio condemnantes, ad remiſsionem criminum peruenirent. Sic diuinæ voluntatis præſidijs ordinatis, vt indulgentia Dei, niſi Sacerdotum ſupplicationibus nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum homo Chriſtus* IESVS, *hanc præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt & confitentibus ſatisfactionem pœnitentiæ darent, & eadem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent.* Ipſe etiam Chryſoſt. apertè docet, fidelibus baptiſatis, etiam qui publicè non peccauerunt, nec ſunt excommunicati, neceſſariam eſſe Confeſſionem, ad eum finem, inquit, *vt ad Dominicam menſam munda conſcientia ſecuráque conueniant.*

Hom. 19. in Matth. aniano interprete.

Nota autem miniſterium hoc remittendi vel retinendi peccata diſpenſatoriũ eſſe: Diſpenſatoris autem eſt non proprium ſequi arbitrium, ſed legem ſibi à Domino præſcriptam, vt videlicet non remittat niſi confitenti, pœnitenti de prẹteritis, & proponenti cauere futura, eorumq́ue pericula, reconciliato cùm proximo, volenti aliena reſtituere, &c. Alioqui ratum non habebit Dominus, ſed vt D. Cyprian. ait, *Sententiam ſerui corriget Dominus*; loquens de ijs qui nimis facilè lapſis pacem dabant. *Pax iſta,* inquit, *periculoſa dantibus, accipientibus nihilomninò profutura. Quidam Epiſcopi & Sacerdotes*, ait Hieron. *aliquid ſibi de Phariſæorum ſupercilio aſſumunt, vt vel damnent innocentes, vel ſoluere ſe noxios arbitrentur; cùm apud Deum non ſententia*

Lib. 4. Epiſt. 2.

In cap. 16. Matth.

tentia Sacerdotum, ſed reorum vita quaratur. De quibus Propheta; Mortificabant animas, qua non moriuntur, & viuificabant animas, qua non viuunt. Non morientem mortificat, ait S. Greg. *qui iuſtum damnat;* Ezechiel.13.
Et non victurum mortificare nititur, qui reum à ſupplicio abſoluere conatur. Cauſa ergo penſanda ſunt, & tunc ligandi atque ſoluendi poteſtas exercenda. Videndum ergo eſt qua culpa, aut qua ſit pœnitentia ſecuta poſt culpam: vt quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam viſitat, illos Paſtoris ſententia abſoluat. Tunc enim vera eſt abſolutio præſidentis, cùm aterni ſequitur arbitrium iudicis, &c. Hinc Origenes, *Circumſpice,* inquit, *diligentius, cui debeas confiteri peccatum tuum; proba prius medicum, cui debeas cauſam languoris exponere.* Et D. Baſil. *Omninò* ait, *in peccatorum confeſſione eadem ratio eſt, qua in apertione vitiorum corporis, & vt nequaquam quibuſvis temerè homines aperiunt, ſed ijs tantummodò, qui rationem ea curandi tenent, ſic peccatorum Confeſſio fieri debet apud eos qui ea poſſunt curare. Et Chriſti ſermo,* inquit D. Auguſt. *optimè terret non ſolùm cacum ducentem, ſed etiam cacum ſequentem. Neque enim dicit, cadit in foueam ſequens, ſed cacus cacum ducens, ambo in foueam cadunt.*

Hom.26. in Euang.

Hom.2. in Pſalm. 37.

In reg. breu. q.229.

Tract. de Paſt. ca.10.

Magna ſanè conſolatio fideliũ, quod Chriſtus reliquerit in Eccleſia Remiſſionem peccatorum, per miniſterium Sacerdotum conferendam; cùm *iuſtitia huius vita.* (vt idem Auguſt.) *potius conſtet remiſsione peccatorum, quàm perfectione virtutum;* & rarus ſit in Eccleſia, qui, ſi diligenter eum examinet Deus, & ſcrutetur, & appendat facta eius, non habeat vnde poſſit damnari. Sed ad remiſſionem peccatorum,

Lib 19. Ciuit.c.27. Serm 74. in Nou.

De Ciuit. lib. 2. c. 29. & li. 5. c. 17. tanquam tutiſſimum Azylum (*cuius vmbram aliquam habebat illud Azylum Romuleum*, inquit Auguſt. *quò multitudinem, vt ciuitas illa conderetur, quorumlibet delictorum congregabat impunitas*) confugimus, ibi ſecuri abſcondimur ab ira Dei. Pſalm. 31. Hinc Propheta Dauid, *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tectà ſunt peccata. Per remiſſionem peccatorum*, inquit S. Auguſt. Enchirid. cap. 64. *ſtat Eccleſia quæ in terris eſt; per hanc non perit, quod perierat & inuentum eſt.* Serm. 84. Rectè ergo Chryſoſt, *Magna eſt Sacerdotum dignitas, cui dimittit peccata, huic ſunt dimiſſa.* Et alibi; *Vbi ſunt qui per homines hominibus remitti peccata non poſſe præſcribunt?* Et rurſum; *Habent terreſtres Principes vinculi poteſtatem, verùm corporum ſolùm. Sacerdotum autem vinculum ipſam etiam* Lib. 3. de Sacerdotio. *animam contingit, atque ad cœlos vſque peruadit.* Et de Sacerdotibus veteris legis locutus; *Corporis lepram purgare, ſeu, vt veriùs dicam, non purgare quidem, ſed purgatos probare, Iudæorum Sacerdotibus ſolis licebat; at verò noſtris Sacerdotibus, non corporis lepram, verùm animæ ſordes, non dico purgatas probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt.*

Miranda eſt ergo ſocordia Chriſtianorum, qui tam raró iſta poteſtate Sacerdotum vtuntur. Si eſſet medicus à Deo poſitus in ciuitate, qui poſſet omnes morbos ſanare corporum, quomodo ægri ad illum concurrerent? Poſuit Deus in Eccleſia medicos animarum, ad ſanãdos omnes earum morbos, id eſt, peccata, quantumuis multa & grauia, & negligunt. Sed maior eorum malitia, qui medicos à Chriſto conſtitutos reijciunt, Medicinam ipſam ſpernunt, inſani aduerſus antidotum,

quo

quo ſani eſſe poterant. Sequenda ſententia Sapientis, *Da locum medico, etenim illum Dominus creauit; & non diſcedat à te, quia opera eius ſunt neceſſaria*, videlicet ad ſanitatis conſecutionem & conſeruationem. Rogo vos, ait D. Auguſt. *quam habere poterit ſpem ſalutis, creber in morbis, piger in remedijs?* Eccleſ. 38. Serm. 14. in Nou.

MONITVM LI.

Venite ad nuptias.

Matth. 22.

Coniunctio nuptialis, inquit, S. Auguſt. *Verbum & caro, Chriſtus & Eccleſia. Huius coniunctionis thalamus, Virginis vterus: Caro enim ipſa Verbo eſt vnita; vnde etiã dicitur, Iam non duo ſed vna caro. Aſſumpta eſt Eccleſia ex genere humano, vt caput eſſet Eccleſiæ ipſa Caro Verbo coniuncta, & cæteri credentes membra eſſent illius capitis.* Epithalamiũ harum nuptiarũ eſt Canticũ Canticorũ Salomonis; *Non eſt aliud*, ait Aug. *quàm ſpiritalis quædã voluptas mentiũ, in coniugio Chriſti & Eccleſiæ; & hæc voluptas allegoricis tegminibus involuta eſt, vt deſideretur ardentius, videaturq́; iucundius, & appareat Sponſus, cui ibi dicitur, æquitas dilexit te, & Sponſa quæ ibi audit, Charitas in delitijs tuis. Sic enim vno modo intelligendum eſt, quod dicitur litera occidit, ſpiritus autem viuificat, vt aliquid figuratè ſcriptum, cuius eſt abſurda proprietas, non capiamus*, inquit idem Auguſt. *ſicut litera ſonat, ſed aliud quod ſignificat intuentes, interiorem hominem ſpiritali intelligentia nutriamus. Quoniam* In Pſal. 44. Lib. 17. Ciuit. c. 20. 2. Cor. 3. De ſpir. & lit. cap. 4.

Rom. 8. *niam ſapere ſecundùm carnem, mors eſt; ſapere autem ſecundum ſpiritum, vita & pax. Velut ſi quiſq; ā multa, quæ ſcripta ſunt in Canticis, carnaliter accipiat, non ad luminoſæ charitatis fructum, ſed ad libidinoſæ cupiditatis affectum.*

Sæpè Chriſti nuptiæ celebratæ ſunt, primò cùm homo factus eſt, quæ veluti ſponſalia fuerunt: Deinde celebrabuntur, cùm reddet ſibi glorioſam Eccleſiam non habentē maculam aut rugam. Quòd tunc propriè fiet, Ephes. 5. cùm eam ſibi ab omni mundatam macula in cœlo copulabit. Ad vtraſque nuptias homines inuitati ſunt, ad priores vt ad Eccleſiam veniant, & Dei verbo ac Sacramento paſcantur; ad poſteriores, vt ſalui fiant, & manducent ac bibāt ſuper menſam Chriſti in regno Dei. De prioribus hîc agitur. De nuptijs corporalibus dicitur, *Relinquet homo patrem & matrē, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Sic Geneſ 2. Matth. 19. fecit Chriſtus. Reliquit patrem, id eſt, magnificentiam patris, non quia deſijt eſſe æqualis, ſed quia non ſe geſſit æqualē patri, ſed humiliter inter homines eſt conuerſatus tanquam miſer peccator; reliquit & matrem Synagogam, de qua carnaliter natus eſt, quia eam repudiauit; & adhæſit vxori ſuæ, Eccleſiæ ex gentibus congregatæ. 1. per incarnationem, quia eiuſdem carnis & mortalitatis, ac infirmitatis factus eſt particeps, per omnia ei ſimilis, excepto peccato. 2. Per dilectionem, Hebr. 4. & curam, quia eam dilexit, eiuſque curam geſſit, hinc dicitur, *Saluator corporis eius*, non ſolum in remiſſione peccatorū, vt Pelagiani

vole-

volebant, ſed & in operatione virtutum; Et *pro ipſa ſe tradidit in mortem, vt exhiberet ipſe ſibi Eccleſiam glorioſam & immaculatam*, quod fiet in futuro ſeculo. Sunt etiam duo, Chriſtus & Eccleſia, in carne vna, per ſumptionem Euchariſtiæ, per quam Chriſti carne paſcimur, eique corporaliter commiſcemur, & vnimur eiuſque membra efficimur.

Epeſ. 5. Irenæ. lib. 5 cont. hæreſ. Chryſoſt. hom. 45. in Ioan. ca. 5. Cyril. li. 10. in Ioan. ad illud, Ego ſum vitis.

Duobus autem modis conantur ſerui homines adducere ad has nuptias. Primò, demonſtrãdo aliorum exempla, etiam peſſimorum, qui vocati venerunt, quorum ipſi exempla debent imitari. *Dicite, illis*, ait Pater familias, *Tauri mei & altilia mea occiſa ſunt*; id eſt, etiam peſſimi homines conuerſi ſunt, & Eccleſiæ vbi hoc prandium nuptiale eſt, membra effecti, conuenit vt vos ſequamini. Tauri enim ſignificant homines ſuperbos, pertinaces in ſuo errore, obduratos in malitia, vt Paulus, Auguſtinus, & ſimiles: Paulus Blaſphemus, perſecutor, contumelioſus; Auguſtinus, latrator amarus & cæcus aduerſus veritatem, vt ipſi de ſeipſis. Altilia ſunt, quæ aluntur vt pingueſcant; & ſignificant homines voluptuoſos, in cute curanda plus æquo intentos, quærentes ſatisfacere ventri & ijs quæ ſub ventre. Illi occiduntur, quando conuertuntur, quando deſinunt eſſe impij: occiditur in eis impietas; felix mors, felix occiſio. *Toties peccatis morimur*, inquit S. Leo, *quoties in nobis peccata moriuntur; & pretioſa in conſpectu* Do*mini etiam iſta mors ſanctorum eſt, vbi homo occiditur mundo, non terminatione ſenſuum, ſed fine vitiorum.*

Matth. 22.

1. Timot. 1. Lib. 9. Cõf. cap. 4.

In Serm. de Natal. 7 Machabæ.

Dictum

Actor.10. Dictum eſt Petro, quando mittebatur à Do-
Auguſt.in mino ad conuertendas gentes, *Surge, occide, &*
Pſalm.149. *manduca*. Occidit illas, quando illarum erro-
res & peccata euertit; manducauit, quando
eas, ſibi ſimiles fecit, fideles & Deo deuotas.
Sic quiſque monetur ſe mortificare, id eſt,
peccata ſua & affectus prauos. De qua morte
Coloſſ.3. Paulus: *Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt*, &c.
1.Petri.2. Et Petrus, *vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus*. Et
Pſalm.123. & ibi Aug. Auguſt. *Moriatur homo ne moriatur, id eſt*, inquit,
Pſalm.78. *mutetur, ne damnetur*. Sic quidam dicuntur *viui*
& ibi Aug. *deglutiri*, qui malis, ne patiantur, conſentiunt,
& illis ſimiles fiunt. Et, *Comederunt Iacob*,
quia multos in ſuum malignũ corpus, id eſt,
ſocietatẽ ſuam terrendo tranſire coegerunt.
Lib.2.Cõf. cap.2. Et in Confeſ. *Percutis, Domine vt ſanes, & occidis*
nos ne moriamur abs te.

Vult autem Rex proponi exempla aliorum,
maximè eorum qui aliquando valdè mali fu-
erunt, quòd ea plurimũ mouere ſolent; quod
Lib.9.Cõf. cap.2. in ſe expertus eſt Auguſt. in ſua conuerſione;
loquens enim de ſe & ſocijs conuerſionis:
Carbones vaſtatores, inquit, id eſt, *exempla ſeruo-*
rum tuorum, quos de nigris lucidos, de mortuis feceras
viuos, congeſta in ſinum cogitationis noſtræ, vrebant &
abſumebant grauem torporem noſtrum, & accendebãt
In Pſal.119 *nos validè*. Et alibi; *Mirantur homines, & dicunt;*
Ego illum aut illum noui, quàm ebrioſus fuit, quàm
ſceleratus; modò quomodo Deo ſeruit, quàm innocens
factus eſt. Noli mirari, carbo eſt: Viuum gaudes quem
extinctum plangebas. Sed quando laudas viuum, adhi-
be illum mortuo, vt accendatur, id eſt, quicunque ad
huc piger eſt ſequi Deum, admoue illi carbonem prius
mor-

mortuum, iam viuum, vt & ille accendatur, & in eo deſoletur cogitatio terrena. Sic Simplicianus, vt Auguſtinũ acriùs inflammaret, adhibuit exemplum Victorini Rhetoris doctiſſimi, *qui ob inſigne præclari magiſterij, ſtatuam in foro Romano meruerat, & acceperat; venerator idolorum vſque ad magnam ſenectutem, quomodo ille non veritus offendere amicos ſuos, nobiles Romanos, ſuperbos dæmonicolas, quorum ex culmine Babylonicæ dignitatis, quaſi ex Cedris Libani, ruituras in ſe inimicitias ſciebat, non erubuerit eſſe puer Chriſti tui* (ait Auguſt. Deo) *& infans fontis tui, ſubiecto collo ad humilitatis iugum, & edomita fronte ad crucis opprobrium. Quæ vbi Simplicianus narrauit,* inquit, *exarſi ad imitandum, ad hoc enim & ipſe narrauerat.* Similiter accenſus eſt, quando Potitianus retulit illi conuerſionem duorum aulicorum ex lectione vitæ D. Antonij. Lib. 8. Conf. cap. 2. Lib. 8. c. 6.

Secundo conantur ſerui homines adducere ad has nuptias, demonſtrando eis infelicem exitum errorum & peccatorum. *Ite,* ait Rex ſeruis, *ad exitus viarum*, id eſt, oſtendite, quis ſit cuiuſque viæ ac ſtudij finis, quàm infelix ac infauſtus. Dicitur apud Iſaiam; *Omnes nos quaſi oues errauimus, vnuſquiſque in viam ſuam declinauit*; non ſolùm peccando ſed & errando; vnus ſequitur doctrinam Arij, alius Pelagij: vnus Lutheri, alius; Caluini: Sic vnus deditus auaritiæ, alius libidini, alius ambitioni. Via cuiuſque eſt cuiuſq; ſtudium, inſtitutum, vita: Exitus viæ eſt, quò via ducit; & eſt æterna damnatio. Dixit quidam in hæreſi diu ſectatus libertatem carnis, & iam moriturus; Iſai. 53.

X Lam-

In Epigrã. Fruſij *Lex iſta viuis commoda eſt non mortuis.* Et ait Aug. *cibus iniquitatis temporaliter cùm ſuauitate comeditur,* Vid in. Pſa. 48. con. 2. *ſed æternaliter cùm amaritudine digeritur.*

Quicquid agas prudẽter agas ſed reſpicem finem. Sa- Lib. 1. Moral. cap. 26. *piens,* inquit Gregor. *diligenter circumſpicit, ne ex re qua agitur, aduerſus finis ſurrepat, ideo hunc prius molliter poſito pede cogitationis palpat.*

Claudian. Lib. 2. in Eutrop.

Sed quia cæcus ineſt vitijs amor, omne futurum
Deſpicitur, ſuadentq; breuem præſentia fructũ,
Et ruit in vetitum damni ſecura libido.

Non quod ante oculos ſitum eſt, ſufficit intueri, re- De conſol. lib. 2. proſ. 1 *rum exitus prudentia metitur,* inquit Boethius. *Si* Rom. 8. *ſecundum carnem vixeritis, moriemini,* ait Paulus: *ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.*

Duo ſunt, quibus plerumque homines peccatores ad conuerſionem, ſeu bonam frugem adducit ſolent; Pudor & Timor. Quod in ſe Lib. 8. conf. cap. 11. expertus eſt Auguſtinus, qui ita ad Dominũ; *Inſtabas tu in occultis meis ſeuera miſericordia, flagella ingeminans timoris & pudoris, ne ceſſarem.* Cùm enim conſiderãtur aliorum exempla, eòrum maximè, qui antea vitijs dediti, Diabolo ſeruierunt, & pòſt in eadem, qua nos fragilitate carnis, in carne viuentes, & fragilitatem carnis in carne vincentes, Deo iugiter ſeruierunt, & conſtanter adhæſerunt, confundunt nos ipſis longè diſſimiles; hinc pudor bonus adducens gloriam, & confuſio magnum habens ad vitæ mutationẽ in melius incitamentum & calcar. *Tot,* inquit Auguſt. *iudicibus inops* In Meditationib. c. 4. *aſtabo, quot me præceſſerunt in opere bono; tot arguentibus confundar, quot mihi præbuerunt benè viuendi exemplar.* Cùm etiam attentè cogitantur hor-

renda

renda ignis æterni ſupplicia, peccatis & erroribus hominum debita, timor concipitur, qui quidem *ſtimulat*, inquit Auguſt. *ſed noli timere, introducit caritatem, quæ ſanat quod vulnerauerat timor. Oportet primo intret timor, per quem veniat caritas, timor medicamentum; caritas ſanitas.* Hinc Dauid, *Configetimore tuo carnes meas*; carnalia enim deſideria timore domini frenantur & extinguuntur. Et de eo dicitur, *Initium Sapientiæ timor Domini. Vera Sapientia eſt noſſe & diligere Deum; ſed ad hunc gradum de timore conſcenditur; quia ſicut deſideranda ſunt eius munera, ſic metuenda ſunt eius iudicia,* inquit D. Proſp.

Tract. 9. in Canonic. Ioan.

Pſalm. 118.

Pſalm. 110.

D. Proſp. in illum Pſal.

MONITVM LII.

Amice, quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem?

Matth. 22.

TRIA ſunt hominum genera, qui ad nuptias, & prandiũ nuptiale vocantur. Quidam, vel erroribus implicati, vel prauis cupiditatibus immerſi, ijſque velut compedibus ligati, venire contemnunt, vel negligunt, vt infideles, hæretici, & ſimiles; qui veritatis prædicatores rident, detrahunt, perſequuntur, occidunt. De quibus Iſai. *Tota die expandi manus ad populum non credentem & contradicentem. Eis qui ſunt, ex contentione & non acquieſcũt veritati, credunt* Iſai. 65. Rom. 10. Rom. 2.

2 Theſſ. 1. *autem iniquitati, ira & indignatio*, inquit Apoſt. Et iterum; quod *veniet Chriſtus in flamma ignis dantis vindictam ijs qui non nouerunt Deum, & non*
Matth. 11. *obediunt Euangelio*. Et ipſe Chriſtus in Euang. quod *remiſſius erit terræ Sodomorum, quàm Ciuitati quæ veritatẽ non recipit*: Nulli ſalus ſine fide Dei, qui iuſtificat & ſaluat; Mediatoris Chriſti, cuius merito iuſtitia & ſalus datur; & Eccleſiæ, in qua Deus Chriſti merito iuſtitiam & ſalutem in hominibus operatur.

Alij veniunt quidem, credunt, baptiſantur, ſignant ſe, Eccleſias intrant, Sacramẽtis communicant, &c. Sed veſtem nuptialẽ (qua Caritas ſignificatur) non habent; quos ille ſignificat, cui dictum, *Quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? Per vnum enim hominem,*
In Pſal. 61. *vnum corpus intelligit*, inquit Auguſt. *quod ex multis conſtat; in vno ergo illo, multi: Omnes qui terrena ſapiunt, omnes qui felicitatẽ terrenam Deo præferunt, omnes qui ſua quærunt, non quæ* IESV *Chriſti, ad vnam illam Ciuitatem pertinent, quæ Babylonia myſtice dicitur, & habet* Regem D*iabolum. Qui etſi de opinionum varietate ſunt diuerſi, de vanitate tamen vnum ſunt. Diuerſi quidem errores, & multiformes, ſed ſimul in omnibus voluntas vana & mendax, pertinens ad vnum regem, cum quo in ignem æternum præcipitanda eſt.* Hi obmuteſcentes ligabuntur, quia ibi
Pſalm. 106. nullus erit excuſationi locus, *omnis iniquitas,*
Profp. lib. 3. de vit. contempl c. 14. inquit Dauid, *oppilabit os ſuum, conſcientia propria quemque accuſabit, & damnabit*; deinde *in inferno*
Pſalm. 6. *nemo confitetur Deo*. Ligantur autem, quia licet in damnatis mala voluntas perſeueret, tamen actione priuantur; hic indulgent voluptatibus,

bus, opprimunt bonos, &c. *In illa die peribunt omnes cogitationes eorum*, quibus videlicet intenti erant ad complendã huius mundi deſideria. Et *mittuntur in tenebras exteriores, quia à Deo, qui lumen eſt mentium, expelluntur.* Vel dicuntur extremæ tenebræ, quæ nunquam illuminantur. Fletus autẽ & ſtridor dentium, acerrimos eorum dolores oſtendunt, inq. Proſp. Ibidem.

Alij denique ſunt, qui vocati veniunt, mẽbra Eccleſiæ fiunt, Sacramenta participant, & veſtem nuptialem, id eſt, caritatẽ habent; illi perpetuò cum ſponſo & ſponſa ſunt manſuri. Talis ergo quiſque eſſe laboret. Vnde D. Auguſt. *Quiſquis cupit pœnas euadere ſempiternas, non ſolùm baptiſetur, ſed & iuſtificetur*, id eſt, iuſtè & ſanctè viuat. *Nam quid cuiquam prodeſt, quod baptiſatur, ſi non iuſtificatur? Qui enim dixit, Niſi quis renatus fuerit, ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt intrare in regnum Dei, ipſe etiam dixit, niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam ſcribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* Iuſtitia autem & Caritas, eadem ſunt. Vnde D. Aug. *Caritas inchoata, inchoata iuſtitia eſt; caritas prouecta prouecta iuſtitia eſt; caritas magna, magna iuſtitia eſt; charitas perfecta, perfecta iuſtitia eſt*, &c. *Multi mali*, inquit idem Auguſt. *intus & foris habent Scripturas, Sacramenta, ieiunia, linguas angelorum, ſcientiam myſteriorum, gratiam miraculorum, eleëmoſynas, martyria*, &c. *Flores ſunt, quos & ſpinæ proferunt: ſed fructum, id eſt, caritatem non habent, de quo dicitur: Fructus ſpiritus, caritas, à qua tanquam ab apice & radice cætera contexuntur, Gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, manſuetudo, fides,* modeſ-

De Ciuit. lib 21. c. 16. & 27.

Ioan. 3.

Matth. 5.

De nat. & grat. ca. 70.

Serm. 51. in Nou.

Galat. 5.

modeſtia, continentia, caſtitas. Vnde iſte botrus pulcher eſt? quia pendet à charitate. Sic dicitur Eccleſię in electis, *Multæ filiæ congregauerunt diuitias, tu ſupergreſſa es vniuerſas, quia non ſolùm flore, ſed & fructu*
Prouerb.31 *grauida abundas.* Sic iterum Paulus poſt enumerata varia & magna Dei dona; *Et adhuc*, inquit, *excellentiorem vobis viam demonſtro*, id eſt,
Sent.327. Proſpei. Caritatem. *Quanta eſt caritas! quæ ſi deſit, fruſtra habentur cætera, ſi adſit, habentur omnia.* Gemina autem opus eſt caritate, Dei & proximi; hinc
Prou.31. Sapiens de Eccleſia loquens, *Omnes domeſtici eius veſtiti duplicibus*, quia gemina caritate ornati, maxime illi qui viua Eccleſiæ ſunt mem-
Eccleſ.9. bra. Et monet idem Sap. *Candida ſint ſemper veſtimenta tua*; quo iubet, vt pura ac ſincera noſtra ſit caritas, Dei quidem nulla praua cupiditate permiſta; proximi vero ſine aliqua amaritudine, iræ, indignationis, odij, inuidiæ,
Apoc 3. *&c.* Sic & in Apocal. dicitur, *Veſtimentis albis induaris, vt non appareat confuſio nuditatis tuæ.*

Facile autem intelligetur quare Caritas veſti comparetur, ſi quis varium ac multiplicem veſtis vſum conſideret. Primus ac præcipuus eſt, hominem tegere ne vel frigeat, vel nudus erubeſcat; Minus principalis vſus, ſi vel ad ornatum aſſumatur, vel ad diſtinctionē eius qui ea induitur. Alia ſiquidem eſt veſtis virilis, alia fœminea, alia militis, alia agricolæ; alia ſeruorum Regis huius, alia illius. Et quidem ne erubeſcamus tegit nos Caritas, dum
1.Petri 4. peccata remittit, *Caritas enim operit multitudinem peccatorum*; vt in Magdalena, dequa dici-
Luc.7. tur, *Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit*

mul-

multum. Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata; Merito enim operum Caritatis Deus ignoſcit peccatis hominum, & ſic teguntur, vt Deus ea non videat, id eſt, non puniat, non vindicet. Magna conſolatio fidelium, qui cùm ſentiant ſe ſine peccato non poſſe viuere, eius remedium inueniunt in caritate. Secundum hanc legem caritatis iudicantur, & propter hanc legem audent exſpectare iudicium Domini.

Pſalm. 31.
Ambroſ. in Apolog. Dauid ca. 9.
Iacob. 2.
Pſalm. 129.

Deinde ſicut protegit nos veſtis ne lædamur à frigore, pluuia, & alijs cœli iniurijs, ſic caritas defendit nos contra iram & indignationem Dei, ne ab ea feriamur. *Et in hoc ingemiſcimus*, ait Apoſt. *habitationem quæ de cœlo eſt, ſuper indui cupientes, ſi tamen*, inquit, *veſtiti* (videlicet Caritate) *non nudi inueniamur*. Iram Domini merebatur Ioſaphat, quia impio prębebat auxilium, & ijs qui oderant Deum amicitia iungebatur; ſed bona opera (Caritatis) inuenta ſunt in eo, propter quæ illi pepercit Deus. Et in iudicio defendent electos ab igne æterno opera caritatis & miſericordiæ, quæ præſtiterunt; *Venite* (ait Iudex) *percipite regnum, Eſuriui enim & dediſtis mihi manducare, ſitiui, & dediſtis mihi bibere. &c.*

2. Cor. 5.
2. Par. 19.
Matth. 25.

Deinde homo maximè ornatur caritate, eiuſque operibus. Sunt enim *iuſtificationes ſanctorum byſſinum ſplendens & candidum*, vt dicitur in Apocal. *Verus ornatus Chriſtiani*, ait Auguſt. *non ſolum nullus fucus mendax, ſed nec auri, veſtiſque pompa, ſed boni mores ſunt*, maximè qui ex caritate proficiſcuntur. *Filiæ Babylonis*, inquit

Apoc. 19.
Epiſt. 75.

Epiſt, 113. ad Sophiā. Bernard. *quarum gloria verè confuſio eſt, induuntur purpura & byſſo, & ſubinde conſcientia pannoſa iacet, fulgent monilibus, & ſordent moribus; E contra tu foris pannoſa, intus ſpecioſa reſplendens, ſed diuinis aſpectibus non humanis, &c.* Vnde & D. Baſil. dicit, omnem curam in opera bona conferri debere, hunc enim verum atque germanũ Chriſtianorum ornatum eſſe exiſtimat. *Decor enim qui cum veſte induitur, & cum veſte deponitur, veſtis eſt non veſtiti; & non tam ornat, quàm onerat;* nec tam tegit corpus, quàm nudat; eius ſcilicet, impudicitiam, ſuperbiam, laſciuiam, mollitiem, *&c.*

In Moralib. cap. 5.

Bernard. ibidem.

Poſtremò, caritas eiuſque opera diſtinguũt inter filios Dei, & Diaboli. Vnde Ioannes; *Qui facit peccatum ex Diabolo eſt; & omnis qui facit iuſtitiam, ex Deo eſt. Dilectio ſola facta hominum diſcernit. Tradidit Chriſtum in mortem & Deus pater & Iudas; Deus cogitauit ſalutem noſtram qua redempti ſumus; Iudas cogitauit pretium quo vendidit Dominũ: diuerſa ergo intentio diuerſa facta fecit, cùm ſit vna res. Hoc diximus in ſimilibus factis. In diuerſis inuenimus hominem ſæuientem factum de caritate, & blandum factum de iniquitate. Puerum cadit pater, & mango blanditur. Videte quid commendamus; quia non diſcernuntur facta hominum niſi de radice caritatis. Nam multa fieri poſſunt quæ ſpeciem habent bonam, & non procedunt de radice caritatis. Habent enim & ſpinæ flores: quædam verò videntur aſpera, videntur truculenta, ſed fiunt ad diſciplinam dictante caritate. Semel ergo breue præceptũ tibi præcipitur, Dilige & quod vis fac; ſiue taceas, dilectione taceas; ſiue clames dilectione clames; ſiue emendes, dilectione emendes; ſiue parcas, dile-*

1. Ioan. 3.

Tract. 7. in Canon. Ioā.

dilectione parcas. Radix *ſit intus dilectionis, non poteſt de iſta radice niſi bonum exiſtere.* Sic Auguſtinus.

MONITVM LIII.

Mundus gaudebit, vos verò contriſtabimi.

Ioan. 16.

DIcit Apoſtolus, *Quaſi triſtes, ſemper autem gaudentes.* Dicuntur autem Sancti, quaſi triſtes, quia eorum triſtitia temporalis eſt, gaudium autem æternũ. Id ſimpliciter eſt, quod æternum eſt; quod autem temporale eſt, quaſi eſt. Deinde Sancti, quaſi triſtes ſunt, quia exterius coram hominibus habent triſtantiũ ſimilitudinem, quia in fame, in ſiti, in nuditate, in alijs afflictionibus ſunt; intus autem ſemper gaudent. Sicut gaudebant Apoſtoli, quando *ibant à conſpectu concilij, quoniam digni habiti erant pro nomine* IESV *contumeliã pati. Gloriantur ſancti in tribulationibus*, & in omni opere Dei. 2. Cor. 6. Auguſt. in Pſalm. 48. Conc. 2. Actor. 5.

Multis autem modis præcellit gaudium ſanctorum gaudio impiorum: Primo, quia continuum eſt, quia habent mentẽ ſecuram; *Secura autem mens quaſi iuge conuiuium.* Gaudium mundanorum venit de foris, & facili occaſione impeditur, & interrumpitur. *Vel vna febricula aufert omnia mũdana gaudia*, ait S. Auguſt. Et idem adhuc carnalis, *Si quid arriſiſſet proſperi*, Prouer. 15. De Catech. rudib. c. 17. In Conf. lib. 6. ca. 6.

In Confeſ. lib 6.cap.6. inquit, *tædebat apprahendere, quia priuſquam tenebatur, auolabat.* Et Propheta Iob;
Iob. 20. *Laus impiorum breuis, & gaudium hypocritæ ad inſtar puncti.* Mali hypocritæ ſunt; nemo enim tam malus, quin velit videri bonus, & benè agere, etiam ſæpè
Lib.3.c.18. in rebus peſſimis. *Vanum eſt & breue omne humanum ſolatium,* ait Kemp. *Beatum & verum ſolatium quod intus à veritate percipitur. Bonus homo vbique ſecum fert ſuum conſolatorem* IESVM. Homo autē carnalis non ſemper aſſidet menſæ lautæ atque opiparæ qua delectatur; non ſemper adeſt fœminæ, quam diligit, & cùm qua voluptua-
Auguſt. in Pſalm. tur; Imò tales *voluptates commendat rarior vſus:* alioqui ſtatim ſequitur tędium, & defatigatio.
Li.5. Tuſc. quæſt. Refert Cicero de Rege Perſarũ, voluptatibus addictiſſimo, quod præmium proponebat ijs, qui nouam aliquam voluptatem inueniret, quòd priores facilè abirent in faſtidium. *Inter*
De doct. Chriſt.lib.1 cap.38. *temporalia & æterna hoc intereſt,* inquit Auguſt. *quod temporale aliquid plus diligitur, antequam habeatur, vileſcit autem cùm aduenerit. Non enim ſatiat animum, cui vera & certa fides eſt æternitas. Æternum autem ardentius diligitur adeptum quàm deſideratum. Nulli enim deſideranti conceditur plus de illo exiſtimare, quàm in ſe habet, vt ei vileſcat cùm minus inuenerit: ſed quantum quiſque veniens exiſtimare potuerit, plus perueniens inuenturus eſt.*

De Conſol. li.2.proſ.4. Secundo excellit in puritate; *Dulcedo enim felicitatis humanæ, multis amaritudinibus reſperſa eſt,* inquit Boeth. Carnales enim amaritudinem habent in dilatione terrenorũ quæ appetunt, & in labore ac cura ea acquirendi; Secundò, ex defectu in eorum vſu; *vbicunque enim caro*

quærit

quærit refectionem, ibi inuenit defectionem, ait Aug. & plerumque carnales, vnde ſibi concipiunt delectationem, inde recipiunt doloris pœnã; Deo ita iuſtè diſponente, quia inordinate delectationes quærunt. Vnde & D. Auguſt. *Amarum erit iuſtè, quia iniuſtè amatur, deſerto illo* (Deo) *quicquid ab illo eſt*. Deinde, ſi in eorum vſu excedant, ſequitur & remorſus conſcientiæ, & grauamen naturæ. Denique amaritudinem habent, ex timore ne amittantur, quod facilè fieri docet ipſa experientia. Gaudium verò ſanctorum purum eſt, non tot amaritudinibus reſperſum; aut ſi quæ ſint, vi gratiæ Dei dulceſcunt. *Non contriſtabit iuſtum, quicquid acciderit ei*; ait Sap. quia etiam in tribulationibus gloriatur. *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt*, ait Dauid. *Omnis diſciplina*, inquit Apoſt. *in præſenti quidem videtur non eſſe gaudij ſed mœroris*, (maximè mundanis, qui Sanctorum cruces vident, ſed non vnctiones:) *poſtea autem fructũ pacatiſſimũm exercitatis per eam, reddet iuſtitiæ*. *Tu, Domine*, inquit Auguſt. *ſemper aderas miſericorditer ſæuiens, & amariſſimis aſpergens offenſionibus omnes illicitas iucunditates meas, vt ita quærerem ſine offenſione iucundari, & vbi hoc poſſem non inuenirem quicquam, præter te Domine.*

In Confeſ. lib. 4. c. 12.

Prou. 12.

Rom. 5.

Pſalm. 22.

Heb. 12.

In Conf. lib. 2. cap. 2.

Tertiò, præcellit in dignitate. Gaudium enim Sanctorum eſt de Deo, de veritate, de iuſtitia, de æterna gloria, quam habent in ſpe & de alijs Diuinis rebus; de quibus dignum eſt gaudere. Dicebat Sanctiſſima Virgo, *Exaltauit Spiritus meus in Deo ſalutari meo*. Et Dauid, *Memor fui Dei, & delectatus ſum. Spe gaudentes*, ait

Luc. 1.

Pſalm. 76.

Apoſt.

Rom.12. Apoſt. Et rurſum; *Gloriamur in ſpe gloriæ filiorum*
Rom. 5. *Dei*. Ad hoc gaudium hortatur idem; *Gaudete*
Philip. 4. *in Domino ſemper, iterum dico, gaudete.* Gaudete in donis Dei, gaudete in promiſſis Dei. Imò *re-*
Rom.14. *gnum Dei eſt iuſtitia, gaudium, & pax in Spiritu Sancto.* Gaudium autem malorum eſt de indignis, de vanitatibus, impudicis choreis, ebrietati-
Philip.3. bus, luxurijs, &c. *Eorum gloria, in confuſione ipſo-*
De verb. *rum.* Gaudent de ijs, de quibus debebant eru-
Dom. ſerm. beſcere. Vnde Auguſt. *Seculi lætitia, eſt impunita*
37. *nequitia; ſcilicet luxuriari, fornicari, in ſpectaculis nugari, ebrietate ingurgitari, turpitudine fœdari, & nihil mali pati: hoc gaudium omni dolore deterius eſt, &*
In Vita. c. 2. *nulla pœna, grandis pœna.* D. Fulgentius hiſce cogitationibus ſe ad conuerſionem excitabat; *Cur obſecro ſine ſpe futurorum bonorum laboramus in ſeculo? Quid nobis poterit aliquando præſtare mundus? Si gaudere deſideramus (licet ſit melius benè flere, quàm malè gaudere) quantò melius tamen gaudent, quorũ in Deum eſt tranquilla conſcientia? qui nihil timent, niſi peccata, nihil agunt, niſi vnde poſſunt, Diuina implere mandata.*

Deinde præſtantius eſt, quia ſalubrius: facit enim vana gaudia contemni. *Guſtato ſpiritu, de-*
Epiſt.111. *ſipit omnis caro,* ait D. Bern. Et *qui de fluuio paradiſi bibit, in eo ſitis huius mundi extinguitur,* inquit S. Auguſt. Id clarum eſt, in S. Ignatio; qui,
In epiſt. ad Rom. *Nunc,* ait, *diſco nihil huius mundi concupiſcere.* Et rurſum; *non gaudeo corruptibili nutrimento, nec voluptatibus huius vitæ; panem Dei volo, panem cæleſtem.*
Lib.9. Cõf. Et Monica Auguſtini Mater; *Nulla re iam dele-*
cap.10. li 8. *ctor in hac vita, quid hic facio?* Et ipſe Auguſt. de
Conf.12. *ſe; Conuertiſti ita me ad te* (Domine) *vt nec vxorem*

quæ-

quærerem, nec aliquam ſpem ſeculi. Prius inhiabat, lucro, honoribus, coniugio.

Facit etiam hominem triumphare de Diabolo. *Vnica enim ratio vincendi inimicum*, dicebat S. Antonius, *eſt lætitia ſpiritualis*. Vnde & Sapiens; *Iucunditas cordis, hæc eſt vita hominis, & theſaurus ſine defectione ſanctitatis*, id eſt, Sanctitatem conſeruans. *In mœrore autem animi deijcitur ſpiritus*, videlicet, ab altitudine virtutum, & languidus ac ineptus fit ad opera ſpiritualia. Gaudium verò mundi noxium eſt, nec mirum, quia à Deo maledictum. *Væ vobis, qui ridetis nunc*. Et, *Væ vobis diuitibus, qui habetis hic conſolationem veſtram. Væ, qui dormitis in lectis eburneis, & laſciuitis in ſtratis veſtris*. Infatuat etiam hominem; *Sapientia enim*, ait Iob, *non inuenitur in terra ſuauiter viuentium*. Patet in Salomone, qui *non prohibuit cor ſuum, quin omni voluptate frueretur. Sapientiam enim quam ſpiritali deſiderio adeptus erat*, inquit S. Auguſt. *carnali amore amiſit. Vinum & mulieres apoſtatare faciunt Sapientes*, ait Eccleſiaſticus. Et Propheta. *Fornicatio, vinum, & ebrietas auferunt cor.*

In vita.
Eccle. 30.
Prou. 15.
Luc. 6.
Amos. 6.
Iob. 28.
Eccleſ. 2.
3. Reg 11.
De doct. Chriſt. lib. 3. cap. 21.
Eccleſ. 19.
Oſee 4.

Poſtremò, gaudium Sanctorum excellit in æternitate. Hic inchoatur, perficitur in futuro ſeculo. Docet D. Bernard. *Triplex eſſe Sanctorum gaudium; ante Mortem, de bono conſcientiæ teſtimonio; In morte, quia eripiuntur de præſenti ſeculo nequam; poſt mortem quia intrant in gaudium Domini ſui, quod nemo tollet ab eis. Gloria autem viri peccatoris ſtercus & vermis, hodie extollitur, & cras non inuenietur. Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Cùm interierit, non ſumet omnia, neque*

Serm. 2. & 3. de omnibus Sanct.
1. Mach. 2.
Prouer. 14.
Pſalm. 48.

deſcendet cùm eo gloria eius. Ducunt in bonis dies ſuos,
Iob. 21. *& in puncto ad inferna deſcendunt.* Vnde clamant
Sap. 5. in inferno impij; *Quid nobis profuit, ſuperbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tanquam vmbra. Vere nimium miſeranda*
De honeſt. Mulier c.3. *& plangenda conditio eſt*; inquit S. Auguſt. *vbi citò præterit quod delectat, & permanet ſine fine quod cruciat; Sub momento enim, libidinis impetus tranſit, & permanet ſine fine infelicis animæ opprobrium.*

MONITVM LIV.

Reſplenduit facies eius ſicut ſol; veſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut nix.

Matth. 17.

MIrari aliquis poſſet, cur Euangelium de trāsfiguratione Domini, quæ magnam habet lætitiam ac voluptatē, & qua ipſe mutatus eſt in eam figuram, in qua videbitur poſt reſurrectionem, & quam in æternum retinebit, inchoata Quadrageſim. proponatur, quod tempus eſt pœnitentiæ ac luctus ſpiritualis.
Eccleſ. 22. Cùm dicat Sapiens; *Muſica in luctu importuna narratio*: Et ait Poeta,

Ouid. lib. 1. Triſt. *Non eſt conueniens luctibus ille color.*

Sed ſi perſpiciamus intentionem ac prudentiam hac in re Eccleſiæ matris, ceſſabit admiratio. Ponit enim ante oculos inſignem mercedem;

cidem, paratam ac debitam illis, qui in triſtitia & labore verſantur, qui abſtinentia ac ieiunio corpus ſuum caſtigant & macerant, & ſimilia pietatis opera pœnalia aſſumunt; vt hac ratione eorum labores ac luctus mitiget ac conſoletur, ſimulque hortetur, vt in opere incepto viriliter progrediantur, aſpicientes in futuram remunerationem, cuius aliquam imaginem conſpiciunt in his tribus. Chriſto, Moyſe & Helia; qui omnes quadraginta diebus & noctibus ieiunarunt. *Chriſti facies reſplenduit ſicut ſol veſtiſque eius alba facta, ſicut nix.* Sancti etiam *viſi ſunt in Maieſtate.* Quanta autē ſit dulcedo felicitatis æternæ, ex eo aliquo modo intelligi poteſt, quod *eius vnam ſtillam cùm guſtaſſet Petrus*, inquit S. Auguſt. *omnem aliam dulcedinem faſtidiuit, & omnium inferiorum oblitus, quaſi ebrius dixit, Domine, bonum eſt nos hic eſſe. Conſideratio præmij, minuit vim flagelli*, ait D. Gregor. & commune dictum eſt, ſpes præmij ſolatium eſt laboris. Ita agricolæ ſub iniquo ſole laborant, currunt per ſaxa per ignes mercatores, ſpe lucri ac fructus percipiendi.

Matth 4. Exod. 34. 3. Reg 19. Luc. 9. In Soliloq. cap 22.

Hoc etiam ex D. Auguſtino notandum numero quadraginta dierum, tempus huius vitę deſignari, quod eſt tempus pœnitentiæ & luctus, vti dictum eſt, hinc omnibus dicitur, *Pœnitentiam agite*, tametſi diuerſimode, vt eſt apud D. Auguſt. & omnibus dicit Chriſtus, *Beati qui lugent:* in iſto autem tempore opus eſt conſolatione per ſpem futuræ felicitatis & gloriæ, quam in ſuis laboribus ſancti ante oculos habere ſolent, cuius ſpecimen aliquod hic edidit

Epiſt. 119. cap. 15. Matth. 3. Matth. 5. Aug. hom. 50. Inter. 50.

dit Dominus. In facie enim Domini, ſignificata eſt gloria capitis, in ſplendore veſtis, Eccleſiæ.

Epheſ. 5. In Scripturis Chriſtus ſæpe caput dicitur Eccleſiæ, quæ eius eſt corpus. 1. quia caput reliquis membris ſupereminet, ſic Chriſtus

Pſalm. 44. *Speciosſus forma præ filijs hominum, & vnctus oleo* ſpiritali, *præ conſortibus ſuis*, ijs qui eiuſdem mortalitatis ac infirmitatis ſunt participes; Accepit enim ſpiritum *non ad aliquam menſuram*, ait

Ioan. 3. Aug. lib. 1. Retr. c. 19. Fulgent. quæſt. 3. Leo. Epiſt. 11.

Baptiſta, vti nos, ſed in omni plenitudine. *Excellebat nos*, inquit D. Leo, *non diuerſitate naturæ, ſed ſublimitate virtutis*. 2. In capite ſenſus eſt & Sapiẽtia, & totum corpus debet ductu & ſenſu capitis gubernari: Sic in Chriſto *abſconditi ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei*, & ſecundũ eius ſapientiã, ac voulntatẽ debet tota

Rom. 8. Eccl. gubernari. *Qui aguntur ſpiritu Dei, hi ſunt filij Dei*. 3. Vires omnes & Spiritus ex capite in reliqua mẽbra deriuantur, ita omnes gratiæ ſpiri-

Ioan. 1. Ioan. 15. tuales, ex ſpiritali capite, Chriſto, in Eccleſiam, eiuſque membra. Ipſe plenus eſt, *de plenitudine eius omnes nos accipimus. Sine me*, inquit, *nihil poteſtis facere*. Et Iſaias: *Haurietis aquas* (ſpiri-

Iſaias 12. tualium gratiarum) *in gaudio, de fontibus Saluatoris*, id eſt, ex ipſo Saluatore. Sic veſtis Chriſti, Eccleſia eſt; quam ipſe induit, quia eam ſibi ſimilem fecit, ſicut veſtimentum homini aſſi-

Pſalm. 103. milatur, & adaptatur. Dicitur in Pſalm. *Confeßionem & decorem induiſti*, id eſt, ait S. Auguſt.

In illum Pſalm. & D. Proſp. induiſti Eccleſiam, quæ per confeſſionem depoſuit fœditatem, & accepit decorem: *Amictus lumine ſicut veſtimento*: Ipſa eſt veſtis eius, ſplen-

dida

dida facta per gratiam, quæ & lux vocatur: *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Epheſ. 5.
De illa ſimilitudine & Apoſtol. ait; *Vocauit nos Deus in ſocietatem filij eius Domini noſtri* IESV *Chriſti.* Et, *Quos præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui.* Hic in iuſtitia, poſtea in gloria. Et, *Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.* Et, *Cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Scimus*, inquit Ioannes, *quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus.* Pulchrè S. Auguſt. *Caput & corpus, Chriſtus & Eccleſia; duo in carne vna, in voce vna, in paſsione vna, & cùm tranſierit iniquitas, in requie vna.* 1. Cor. 1. Rom. 8. Philip. 3. Coloſſ. 3. 1. Ioan. 3. In Pſalm. 61. 86.

Tria autem dicuntur de veſte Chriſti. 1. *Non ſcindamus eam.* Vnitas eſt in Eccleſia fidei, doctrinæ, religionis, Sacramentorum, &c. iſta diuidi non debent. Diuiſionem faciunt hæretici & ſchiſmatici. Trinitatem credunt, Euchariſtiam nolunt credere; Baptiſmum recipiunt, non Confirmationem; coniugium prædicant, Virginitatem contemnunt; ſobrietatem probant, reprobant abſtinentiam, *&c.* 2. Veſtis Domini *deſuper contexta eſt*, iſta enim coniunctio & vnitas deſurſum eſt, à Deo eſt; Caritas quæ membra Eccleſiæ inter ſe coniungit, & coniunctos ſeruat, ex Deo eſt; *Imò vſque adeò donum Dei eſt, vt etiam Deus dicatur. Nemo autem ſe ſperet aliunde Deum habere poſſe, quàm à Deo*, inquit Auguſt. Concordia autem in errore & peccato à Diabolo eſt. 3. *Sorte data eſt*, quia cur hic Eccleſiæ, inſeratur, non ille, cauſa ignoratur. Id dicitur ſorte dari, cuius cauſa occulta eſt. Ioan. 19. Aug. Serm. 13. de verbis Apoſt. In Pſalm. 30. conc. 2.

ta eſt. Occulta Dei voluntas tibi ſors eſt. Videmus alios venire ad Eccleſiam, in ea perſeuerare, & ſic ſaluari; alios verò aut omninò non venire, vt Iudæos, Turcas, gentiles; aut exire, & ab ea deficere, & ſic perire, vt hæreticos & ſciſmaticos. Cauſa, cur iſte potiùs filius ſit Eccleſiæ & permaneat, quàm iſte, ignoratur: non eſt ex humano opere & ſtudio, ſed ex Diuina electione, quæ gratuita eſt; Cur autem hunc potiùs quàm illum eligat,

Pſalm. 100. quis dicet? *Miſericordiam & iudicium cantabo tibi, Domine.* Hîc fatendum eſt veritatis iudicium,

Chryſ. in cap. 9. ad Rom. ibi gratiæ beneficium. Sic D. Chryſoſt. tractans illud Pauli ad Rom. *An non habet poteſtatem figulus luti*, &c. *Non ſis*, inquit, *curioſus, ſolicituſque cauſæ inueſtigator, nullaque de re à Deo rationem exigas; ſed quemadmodum lutum, figuli manus ſequitur, non contradicens, non quærens, ſed tacens; ita & tu ſententiam Dei; nihil enim temerè, nec fortuitò facit, vt etiam ignores ſapientiæ arcanum.*

Pſalm. 50. Dicit Eccleſia apud Pſalmiſtam; *Super niuem dealbabor*; atque vt hæc dealbatio rectè intelligatur: Notandum duobus modis aliquẽ turpem dici, Malitia, & Miſeria; Vnde & Domi-

Iſaias 63. Pſalm. 39. nus Chriſtus *veſtimenta inquinaſſe* dicitur, & *de luto fecis eductus*; tametſi enim ab omni omninò peccato fuerit purus, miſerijs tamen ſub-

Iſaias 53. iectus fuit; vnde *viderunt eum Iudæi tanquam leproſum, virum dolorum, ſcientem infirmitatem, & non erat ei neque ſpecies, neque decor*; ob ſimilitudinem carnis peccati quàm aſſumpſit. Vtroque modo iam turpis dicitur Eccleſia, & quia peccatis, & quia miſerijs ſubiacet. Peccatis quidem

non

non ſolùm in malis, quos continet, eoſque duplices; habet enim immundos, fornicatores, ebrioſos, iniuſtos, *&c.* Qui ſunt iniquitatis macula, & falſos fratres, *ambulantes in aſtutia*, qui ſunt duplicitatis ruga: Etiam in bonis, qui conantur quotidie in via vitæ proficere, & tamen tenentur quotidie orare, *Dimitte nobis debita noſtra*, id eſt, peccata noſtra; quæ tamen cùm venialia ſint ſanctitatem Eccleſiæ non auferunt. Quod autem dicitur in Script. de Eccleſia immaculata, ad futurum ſeculum pertinet, quando *iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum.* Vnde D. Auguſt. *Cùm tota dicat Eccleſia quamdiu hic eſt, Dimitte nobis debita noſtra, non vtiq; hic eſt ſine macula & ruga; ex eo tamen quod hic accipit, ad illam gloriam quæ hic non eſt, perfectionemque perducitur.* Et alibi idem Auguſt *Tunc* (in die iudicij) *plena & perfecta erit Eccleſia, non habens maculam aut rugam, aut aliquid eiuſmodi, quia tunc etiam erit verè glorioſa. Cùm enim non tantùm ait, non habentem maculam aut rugam, ſed addidit, glorioſam, ſatis ſignificauit, quando erit ſine macula & ruga, aut aliquid huiuſmodi, tunc vtique quando glorioſa. Non enim modò in tantis malis, in tantis ſcandalis, in tanta permiſtione hominum peſſimorum, in tantis opprobrijs impiorum dicendum eſt eam eſſe glorioſam; ſed tunc potiùs quando fiet, quod ait idem Apoſtolus, Cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Quod etiam ſignificatum videtur in Viſione Zachariæ Prophetæ, de IESV Sacerdote magno, qui priùs indutus erat veſtibus ſordidis, quæ ab eo ablatæ ſunt, & indutus eſt mutatorijs, & poſuerunt

D. Leo ſer. 3, de Quad.

Matth 13.

Lib. 1. Retract cap. 7.

De perfect. iuſtit.

Epeſ. 5.

Coloſſ. 3.

Zach. 3.

In Confeſ. lib 6.cap.6. inquit, *tadebat apprabendere, quia priuſquam tenebatur, auolabat.* Et Propheta Iob; Iob. 20. *Laus impiorum breuis, & gaudium hypocrita ad inſtar puncti.* Mali hypocritæ ſunt; nemo enim tam malus, quin velit videri bonus, & benè agere, etiam ſæpè Lib.3.c.18. in rebus peſſimis. *Vanum eſt & breue omne humanum ſolatium,* ait Kemp. *Beatum & verum ſolatium quod intus à veritate percipitur. Bonus homo vbique ſecum fert ſuum conſolatorem* IESVM. Homo autē carnalis non ſemper aſſidet menſæ lautæ atque opiparæ qua delectatur; non ſemper adeſt fœminæ, quam diligit, & cùm qua voluptuatur; August. in Pſalm. Imò tales *voluptates commendat rarior vſus:* alioqui ſtatim ſequitur tędium, & defatigatio. Li.5. Tuſc. quæſt. Refert Cicero de Rege Perſarū, voluptatibus addictiſſimo, quod præmium proponebat ijs, qui nouam aliquam voluptatem inueniret, quòd priores facilè abirent in faſtidium. De doct. Chriſt.lib.1 cap.38. *Inter temporalia & aterna hoc intereſt,* inquit Auguſt. *quod temporale aliquid plus diligitur, antequam habeatur, vileſcit autem cùm aduenerit. Non enim ſatiat animum, cui vera & certa ſedes eſt aternitas. Aeternum autem ardentius diligitur adeptum quàm deſideratum. Nulli enim deſideranti conceditur plus de illo exiſtimare, quàm in ſe habet, vt ei vileſcat cùm minus inuenerit: ſed quantum quiſque veniens exiſtimare potuerit, plus perueniens inuenturus eſt.*

De Conſol. li.2.proſ.4. Secundo excellit in puritate; *Dulcedo enim felicitatis humana, multis amaritudinibus reſperſa eſt,* inquit Boeth. Carnales enim amaritudinem habent in dilatione terrenorū quæ appetunt, & in labore ac cura ea acquirendi; Secundò, ex defectu in eorum vſu; *vbicunque enim caro*

quarit

quærit refectionem, ibi inuenit defectionem, ait Aug. & plerumque carnales, vnde ſibi concipiunt delectationem, inde recipiunt doloris pœnã; Deo ita iuſtè diſponente, quia inordinate delectationes quærunt. Vnde & D. Auguſt. *Amarum erit iuſtè, quia iniuſtè amatur, deſerto illo* (Deo) *quicquid ab illo eſt.* Deinde, ſi in eorum vſu excedant, ſequitur & remorſus conſcientiæ, & grauamen naturæ. Denique amaritudinem habent, ex timore ne amittantur, quod facilè fieri docet ipſa experientia. Gaudium verò ſanctorum purum eſt, non tot amaritudinibus reſperſum; aut ſi quæ ſint, vi gratiæ Dei dulceſcunt. *Non contriſtabit iuſtum, quicquid acciderit ei;* ait Sap. quia etiam in tribulationibus gloriatur. *Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt,* ait Dauid. *Omnis diſciplina,* inquit Apoſt. *in præſenti quidem videtur non eſſe gaudij ſed mœroris,* (maximè mundanis, qui Sanctorum cruces vident, ſed non vnctiones:) *poſtea autem fructũ pacatiſſimũm exercitatis per eam, reddet iuſtitiæ. Tu, Domine,* inquit Auguſt. *ſemper aderas miſericorditer ſæuiens, & amariſſimis aſpergens offenſionibus omnes illicitas iucunditates meas, vt ita quærerem ſine offenſione iucundari, & vbi hoc poſſem non inuenirem quicquam, præter te Domine.*

In Confeſ. lib. 4. c. 12.

Prou. 12.

Rom. 5.

Pſalm. 22.

Heb, 12.

In Conf. lib. 2. cap. 2.

Tertiò, præcellit in dignitate. Gaudium enim Sanctorum eſt de Deo, de veritate, de iuſtitia, de æterna gloria, quam habent in ſpe & de alijs Diuinis rebus; de quibus dignum eſt gaudere. Dicebat Sanctiſſima Virgo, *Exaltauit Spiritus meus in Deo ſalutari meo.* Et Dauid, *Memor fui Dei, & delectatus ſum. Spe gaudentes,* ait

Luc. 1.

Pſalm. 76.

Apoſt.

Rom. 12. Apoſt. Et rurſum; *Gloriamur in ſpe gloriæ filiorum* Rom. 5. *Dei*. Ad hoc gaudium hortatur idem; *Gaudete* Philip. 4. *in Domino ſemper, iterum dico, gaudete*. Gaudete in donis Dei, gaudete in promiſſis Dei. Imò *regnum* Rom. 14. *Dei eſt iuſtitia, gaudium, & pax in Spiritu Sancto*. Gaudium autem malorum eſt de indignis, de vanitatibus, impudicis choreis, ebrietatibus, luxurijs, *&c.* Philip. 3. *Eorum gloria, in confuſione ipſorum*. De verb. Gaudent de ijs, de quibus debebant eru- Dom. ſerm. 37. beſcere. Vnde Auguſt. *Seculi lætitia, eſt impunita nequitia; ſcilicet luxuriari, fornicari, in ſpectaculis nugari, ebrietate ingurgitari, turpitudine fœdari, & nihil mali pati: hoc gaudium omni dolore deterius eſt, & nulla pœna, grandis pœna.* In Vita. c. 2. D. Fulgentius hiſce cogitationibus ſe ad conuerſionem excitabat; *Cur obſecro ſine ſpe futurorum bonorum laboramus in ſeculo? Quid nobis poterit aliquando præſtare mundus? Si gaudere deſideramus (licet ſit melius benè flere, quàm malè gaudere) quantò melius tamen gaudent, quorũ in Deum eſt tranquilla conſcientia? qui nihil timent, niſi peccata, nihil agunt, niſi vnde poſſunt, Diuina implere mandata.*

Deinde præſtantius eſt, quia ſalubrius: facit enim vana gaudia contemni. *Guſtato ſpiritu, de-* Epiſt. 111. *ſipit omnis caro*, ait D. Bern. Et *qui de fluuio paradiſi bibit, in eo ſitis huius mundi extinguitur*, inquit S. Auguſt. Id clarum eſt, in S. Ignatio; qui, In epiſt. ad Rom. *Nunc*, ait, *diſco nihil huius mundi concupiſcere*. Et rurſum; *non gaudeo corruptibili nutrimento, nec voluptatibus huius vitæ; panem Dei volo, panem cæleſtem.* Lib. 9. Cõf. Et Monica Auguſtini Mater; *Nulla re iam delecta.* cap. 10. li. 8. *ctor in hac vita, quid hic facio?* Et ipſe Auguſt. de Conf. 12. ſe; *Conuertiſti ita me ad te* (Domine) *vt nec vxorem*

quæ-

quærerem, nec aliquam ſpem ſeculi. Prius inhiabat, lucro, honoribus, coniugio.

Facit etiam hominem triumphare de Diabolo. *Vnica enim ratio vincendi inimicum*, dicebat S. Antonius, *eſt lætitia ſpiritualis.* Vnde & Sapiens; *Iucunditas cordis, hæc eſt vita hominis, & theſaurus ſine defectione ſanctitatis*, id eſt, Sanctitatem conſeruans. *In mœrore autem animi deijcitur ſpiritus*, videlicet, ab altitudine virtutum, & languidus ac ineptus fit ad opera ſpiritualia. Gaudium verò mundi noxium eſt, nec mirum, quia à Deo maledictum. *Væ vobis, qui ridetis nunc.* Et, *Væ vobis diuitibus, qui habetis hic conſolationem veſtram. Væ, qui dormitis in lectis eburneis, & laſciuitis in ſtratis veſtris.* Infatuat etiam hominem; *Sapientia enim*, ait Iob, *non inuenitur in terra ſuauiter viuentium.* Patet in Salomone, qui *non prohibuit cor ſuum, quin omni voluptate frueretur. Sapientiam enim quam ſpiritali deſiderio adeptus erat*, inquit S. Auguſt. *carnali amore amiſit. Vinum & mulieres apoſtatare faciunt Sapientes*, ait Eccleſiaſticus. Et Propheta. *Fornicatio, vinum, & ebrietas auferunt cor.*

In vita. Eccle. 30. Prou. 15. Luc. 6. Amos. 6. Iob. 28. Eccleſ. 2. 3. Reg 11. De doct. Chriſt. lib. 3. cap. 21. Eccleſ. 19. Oſee 4.

Poſtremò, gaudium Sanctorum excellit in æternitate. Hic inchoatur, perficitur in futuro ſeculo. Docet D. Bernard. *Triplex eſſe Sanctorum gaudium; ante Mortem, de bono conſcientiæ teſtimonio; In morte, quia eripiuntur de præſenti ſeculo nequam; poſt mortem quia intrant in gaudium Domini ſui, quod nemo tollet ab eis. Gloria autem viri peccatoris ſtercus & vermis, hodie extollitur, & cras non inuenietur. Riſus dolore miſcebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Cùm interierit, non ſumet omnia, neque*

Serm. 2. & 3. de omnibus Sanct. 1. Mach. 2. Prouer. 14. Pſalm. 48.

deſcen-

deſcendet cùm eo gloria eius. Ducunt in bonis dies ſuos,
Iob. 21. *& in puncto ad inferna deſcendunt.* Vnde clamant
Sap. 5. in inferno impij; *Quid nobis profuit, ſuperbia, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tanquam vmbra. Vere nimium miſeranda*
De honeſt. Mulier c. 3. *& plangenda conditio eſt*, inquit S. Auguſt. *vbi citò præterit quod delectat, & permanet ſine fine quod cruciat; Sub momento enim, libidinis impetus tranſit, & permanet ſine fine infelicis animæ opprobrium.*

MONITVM LIV.

Reſplenduit facies eius ſicut ſol; veſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut nix.

Matth. 17.

MIrari aliquis poſſet, cur Euangelium de trāsfiguratione Domini, quæ magnam habet lætitiam ac voluptatē, & qua ipſe mutatus eſt in eam figuram, in qua videbitur poſt reſurrectionem, & quam in æternum retinebit, inchoata Quadrageſim. proponatur, quod tempus eſt pœnitentiæ ac luctus ſpiritualis.
Eccleſ. 22. Cùm dicat Sapiens; *Muſica in luctu importuna narratio*: Et ait Poeta,

Ouid. lib. 1. Triſt. *Non eſt conueniens luctibus ille color.*

Sed ſi perſpiciamus intentionem ac prudentiam hac in re Eccleſiæ matris, ceſſabit admiratio. Ponit enim ante oculos inſignem mercedem;

cidem, paratam ac debitam illis, qui in triſtitia & labore verſantur, qui abſtinentia ac ieiunio corpus ſuum caſtigant & macerant, & ſimilia pietatis opera pœnalia aſſumunt; vt hac ratione eorum labores ac luctus mitiget ac conſoletur, ſimulque hortetur, vt in opere incepto viriliter progrediantur, aſpicientes in futuram remunerationem, cuius aliquam imaginem conſpiciunt in his tribus. Chriſto, Moyſe & Helia; qui omnes quadraginta dibus & noctibus ieiunarunt. *Chriſti facies reſplenduit ſicut ſol veſtisque eius alba facta, ſicut nix.* Sancti etiam *viſi ſunt in Maieſtate.* Quanta autẽ ſit dulcedo felicitatis æternæ, ex eo aliquo modo intelligi poteſt, quod *eius vnam ſtillam cùm guſtaſſet Petrus*, inquit S. Auguſt. *omnem aliam dulcedinem faſtidiuit, & omnium inferiorum oblitus, quaſi ebrius dixit, Domine, bonum eſt nos hic eſſe. Conſideratio præmy, minuit vim flagelli*, ait D. Gregor. & commune dictum eſt, ſpes præmij ſolatium eſt laboris. Ita agricolæ ſub iniquo ſole laborant, currunt per ſaxa per ignes mercatores, ſpe lucri ac fructus percipiendi.

Math. 4. Exod. 34. 3. Reg 19. Luc. 9. In Soliloq. cap 22.

Hoc etiam ex D. Auguſtino notandum numero quadraginta dierum, tempus huius vitę deſignari, quod eſt tempus pœnitentiæ & luctus, vti dictum eſt, hinc omnibus dicitur, *Pœnitentiam agite*, tametſi diuerſimode, vt eſt apud D. Auguſt. & omnibus dicit Chriſtus, *Beati qui lugent*: in iſto autem tempore opus eſt conſolatione per ſpem futuræ felicitatis & gloriæ, quam in ſuis laboribus ſancti ante oculos habere ſolent, cuius ſpecimen aliquod hic edidit

Epiſt. 119. cap. 15. Matth. 3. Matth. 5. Aug. hom. 50. inter. 50.

dit Dominus. In facie enim Domini, ſignificata eſt gloria capitis, in ſplendore veſtis, Eccleſiæ.

Epheſ. 5. In Scripturis Chriſtus ſæpe caput dicitur Eccleſiæ, quæ eius eſt corpus. 1. quia caput reliquis membris ſupereminet, ſic Chriſtus

Pſalm. 44. *Speciosſus forma præ filijs hominum, & vnctus oleo* ſpiritali, *præ conſortibus ſuis*, ijs qui eiuſdem mortalitatis ac infirmitatis ſunt participes; Acce-

Ioan. 3. pit enim ſpiritum *non ad aliquam menſuram*, ait

Aug. lib. 1. Retr. c. 19. Fulgent. quæſt. 3. Leo. Epiſt. 11. Baptiſta, vti nos, ſed in omni plenitudine. *Excellebat nos*, inquit D. Leo, *non diuerſitate naturæ, ſed ſublimitate virtutis.* 2. In capite ſenſus eſt & Sapiẽtia, & totum corpus debet ductu & ſenſu capitis gubernari: Sic in Chriſto *abſconditi ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei*, & ſecundũ eius ſapientiã, ac voulntatẽ debet tota

Rom. 8. Eccl. gubernari. *Qui aguntur ſpiritu Dei, hi ſunt filij Dei.* 3. Vires omnes & Spiritus ex capite in reliqua mẽbra deriuantur, ita omnes gratiæ ſpiri-

Ioan. 1. Ioan. 15. tuales, ex ſpiritali capite, Chriſto, in Eccleſiam, eiuſque membra. Ipſe plenus eſt, *de plenitudine eius omnes nos accipimus. Sine me*, inquit, *ni-*

Iſaias 12. *hil poteſtis facere.* Et Iſaias: *Haurietis aquas* (ſpiritualium gratiarum) *in gaudio, de fontibus Saluatoris*, id eſt, ex ipſo Saluatore. Sic veſtis Chriſti, Eccleſia eſt; quam ipſe induit, quia eam ſibi ſimilem fecit, ſicut veſtimentum homini aſſi-

Pſalm. 103. milatur, & adaptatur. Dicitur in Pſalm. *Con-*

In illum Pſalm. & S. Proſp. *feſſionem & decorem induiſti*, id eſt, ait S. Auguſt. induiſti Eccleſiam, quæ per confeſſionem depoſuit fœditatem, & accepit decorem: *Amictus lumine ſicut veſtimento*: Ipſa eſt veſtis eius, ſplen-

dida

dida facta per gratiam, quæ & lux vocatur: *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Epheſ. 5.
De illa ſimilitudine & Apoſtol. ait; *Vocauit nos Deus in ſocietatem filij eius Domini noſtri* IESV *Chriſti.* Et, *Quos præſciuit, & prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui.* Hic in iuſtitia, poſtea in gloria. Et, *Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.* Et, *Cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Scimus,* inquit Ioannes, *quia cùm apparuerit, ſimiles ei erimus.* Pulchrè S. Auguſt. *Caput & corpus, Chriſtus & Eccleſia; duo in carne vna, in voce vna, in paſsione vna, & cùm tranſierit iniquitas, in requie vna.*

1. Cor. 1. Rom. 8. Philip. 3. Coloſſ. 3. 1. Ioan. 3. In Pſalm. 61. 86.

Tria autem dicuntur de veſte Chriſti. 1. *Non ſcindamus eam.* Vnitas eſt in Eccleſia fidei, doctrinæ, religionis, Sacramentorum, &c. iſta diuidi non debent. Diuiſionem faciunt hæretici & ſchiſmatici. Trinitatem credunt, Euchariſtiam nolunt credere; Baptiſmum recipiunt, non Confirmationem; coniugium prædicant, Virginitatem contemnunt; ſobrietatem probant, reprobant abſtinentiam, *&c.* 2. Veſtis Domini *deſuper contexta eſt*, iſta enim coniunctio & vnitas deſurſum eſt, à Deo eſt; Caritas quæ membra Eccleſiæ inter ſe coniungit, & coniunctos ſeruat, ex Deo eſt; *Imò vſque adeò donum Dei eſt, vt etiam Deus dicatur. Nemo autem ſe ſperet aliunde Deum habere poſſe, quàm à Deo,* inquit Auguſt. Concordia autem in errore & peccato à Diabolo eſt. 3. *Sorte data eſt*, quia cur hic Eccleſiæ, inſeratur, non ille, cauſa ignoratur. Id dicitur ſorte dari, cuius cauſa occulta eſt.

Ioan. 19. Aug Serm. 13. de verbis Apoſt. In Pſalm. 30. conc. 2.

ta eſt. Occulta Dei voluntas tibi ſors eſt. Videmus alios venire ad Eccleſiam, in ea perſeuerare, & ſic ſaluari; alios verò aut omninò non venire, vt Iudæos, Turcas, gentiles; aut exire, & ab ea deficere, & ſic perire, vt hæreticos & ſciſmaticos. Cauſa, cur iſte potiùs filius ſit Eccleſiæ & permaneat, quàm iſte, ignoratur: non eſt ex humano opere & ſtudio, ſed ex Diuina electione, quæ gratuita eſt; Cur autem hunc potiùs quàm illum eligat,

Pſalm. 100. quis dicet? *Miſericordiam & iudicium cantabo tibi, Domine.* Hîc fatendum eſt veritatis iudicium,

Chryſ in cap. 9. ad Rom. ibi gratiæ beneficium. Sic D. Chryſoſt. tractans illud Pauli ad Rom. *An non habet poteſtatem figulus luti*, &c. *Non ſis*, inquit, *curioſus, ſolicituſque cauſæ inueſtigator*, *nullaque de re à Deo rationem exigas; ſed quemadmodum lutum, figuli manus ſequitur, non contradicens, non quærens, ſed tacens; ita & tu ſententiam Dei; nihil enim temerè, nec fortuitò facit, vt etiam ignores ſapientiæ arcanum.*

Pſalm. 50. Dicit Eccleſia apud Pſalmiſtam; *Super niuem dealbabor;* atque vt hæc dealbatio rectè intelligatur: Notandum duobus modis aliquẽ turpem dici, Malitia, & Miſeria; Vnde & Domi-

Iſaias 63. Pſalm. 39. nus Chriſtus *veſtimenta inquinaſſe* dicitur, & *de luto fecis eductus*; tametſi enim ab omni omninò peccato fuerit purus, miſerijs tamen ſub-

Iſaias 53. iectus fuit; vnde *viderunt eum Iudæi tanquam leproſum, virum dolorum, ſcientem infirmitatem, & non erat ei neque ſpecies, neque decor;* ob ſimilitudinem carnis peccati quàm aſſumpſit. Vtroque modo iam turpis dicitur Eccleſia, & quia peccatis, & quia miſerijs ſubiacet. Peccatis quidem

non

non ſolùm in malis, quos continet, eoſque duplices; habet enim immundos, fornicatores, ebrioſos, iniuſtos, *&c.* Qui ſunt iniquitatis macula, & falſos fratres, *ambulantes in aſtutia,* qui ſunt duplicitatis ruga: Etiam in bonis, qui conantur quotidie in via vitæ proficere, & tamen tenentur quotidie orare, *Dimitte nobis debita noſtra,* id eſt, peccata noſtra; quæ tamen cùm venialia ſint ſanctitatem Eccleſiæ non auferunt. Quod autem dicitur in Script. de Eccleſia immaculata, ad futurum ſeculum pertinet, quando *iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum.* Vnde D. Auguſt. *Cùm tota dicat Eccleſia quamdiu hic eſt, Dimitte nobis debita noſtra, non vtiq; hic eſt ſine macula & ruga; ex eo tamen quod hic accipit, ad illam gloriam quæ hic non eſt, perfectionemque perducitur.* Et alibi idem Auguſt. *Tunc* (in die iudicij) *plena & perfecta erit Eccleſia, non habens maculam aut rugam, aut aliquid eiuſmodi, quia tunc etiam erit verè glorioſa. Cùm enim non tantùm ait, non habentem maculam aut rugam, ſed addidit, glorioſam, ſatis ſignificauit, quando erit ſine macula & ruga, aut aliquid huiuſmodi, tunc vtique quando glorioſa. Non enim modò in tantis malis, in tantis ſcãdalis, in tanta permiſtione hominum peſſimorum, in tantis opprobrijs impiorum dicendum eſt eam eſſe glorioſam; ſed tunc potiùs quando fiet, quod ait idem Apoſtolus, Cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.* Quod etiam ſignificatum videtur in Viſione Zachariæ Prophetæ, de IESV Sacerdote magno, qui prius indutus erat veſtibus ſordidis, quæ ab eo ablatæ ſunt, & indutus eſt mutatorijs, & poſue-

D. Leo ſer. 3. de Quad.

Matth 13.

Lib. 1. Retract. cap. 7.

De perfect. iuſtit.

Epeſ. 5.

Coloſſ. 3.

Zach. 3.

runt cydarim mundam ſuper caput eius, &c.

Lib. 12. cōt Fauſt. c. 36. *Poteſt intelligi ipſa Eccleſia*, inquit S. Auguſt. *quæ corpus eſt Chriſti, quæ aduerſario in fine temporum per iudicium ſuperato, à luctu peregrinationis, in gloriam ſempiternæ ſalutis aſſumetur. Quod etiam in Pſalmo dedicationis domus apertiſſimè canitur, Conuertiſti lu-*

Pſalm 29. *ctum in gaudium mihi.* Sic Auguſt.

MONITVM LV.

Sic pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis. &c.

Matth. 18.

VAria ſunt hominis debita erga Deum: debet ei dilectionem, quia Pater eſt; obedientiam, quia Dominus; gratitudinem, quia benefactor eius eſt. Ab his debitis liberari non poſſumus, ſemper debemus, ſemper reddimus: etiam in futuro ſeculo, ibi perfectius reddemus; quia ibi perfectius amabimus

Matth. 6. obediemus, & gratias agemus. Verum in Scripturis ſacris ſæpè per debita, peccata in-

Luc. 7. telliguntur, & debitori pecuniæ, peccator comparatur; quia ſicut hic debet alteri pecu-

Matth. 18. niam, ita & ille reus eſt pœnæ. Debitori verò non habenti vnde ſoluat, ideo comparatur, quia peccator ex ſe non poteſt. ſicut Dei iuſtitia requirit, pro peccato ſuo ſatisfacere, quò debitam pœnam euadat. Nihil igitur aliud ei

reſtat,

reſtat, quam vt à Deo miſericorditer peccatorum veniam impetret: Quod tamen, quia iuſtitię tenaciſſimus eſt Deus, ſine Chriſti paſſione, quæ ſola pro omnibus peccatis plena & exacta eſt ſatisfactio, neminē ſperare voluit. *Sanguis eius*, inquit Ioan. *emundat nos ab omni peccato; quod* (vt inquit D. Hieron.) *tam in confeſſione baptiſmatis, quàm in clementia pœnitudinis accipiendum eſt*: Et tam de leuibus peccatis, quàm de criminibus. Vnde D. Auguſt. *Reatus peccatorum manet in occultis legibus Dei, quæ conſcripta ſunt quodammodo in mentibus angelorum, vt nulla ſit iniquitas impunita, niſi quam ſanguis Mediatoris expiauerit. Dominus retribuet pro me*, ait Dauid. Et ipſe Dominus, *Quæ non rapui, tunc exoluebam.*

1. Ioan. 1. Lib. 2. cont. Pelagia. Lib. 6. in Iulia, ca. 8. Pſal 138. Pſalm. 68.

Dicitur autem oratio noſtra, & pœnitentia, & caritas emundare nos à peccato, impetrando ſanguinis Chriſti participationē: non, vt ille, promerendo remiſſionem, & ſatisfaciendo pro peccatis. Non ergo hæretici imitandi, qui dicunt, Chriſtus ſoluit omnia, ergo à nobis nihil requiritur amplius. Sed ea agere neceſſe eſt, per quæ beneficij Chriſti participes efficiamur. Malagma enim non ſanat vulnus, niſi ei applicetur, & *poculum immortalitatis*, ait Proſp. *habet quidem in ſe vt omnibus proſit, ſed ſi non bibitur, non medetur.*

Articulo 1. falſo impoſito Augu.

Debita ergo peccata, & debitores, peccatores. Tales omnes ſunt, ideo ab omnibus etiam ſanctis quotidie clamatur, *Dimitte nobis debita noſtra.* Qua oratione etiam filij Dei, dum quotidie ignoſci ſibi ſua debita Deo iubente precantur, ſeſe peccatores eſſe fatentur; Non

Matth. 6.

imitantes ſuperbum Phariſæum, qui *in ſe confidebat tanquam iuſtus*, ſed humilem Publicanũ,
Luc. 18. dicentem Domino, *Deus propitius eſto mihi peccatori*: Nec ſequentes Palagium hæreticum, docentem filios Dei non poſſe vocari, qui omni
1. Ioan. 1. peccato non careant. Sed Ioannem Apoſtolum dicentem, *ſi dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus & veritas in nobis non eſt. Multum enim nobis in hac carne tribueremus*, inquit Au-
De Ciuit. lib. 12. c. 22 guſtinus, *niſi vſque ad eius depoſitionem ſub venia viueremus. Iam olim contra ſuperbos clamatum eſt*, dicit
De perfect. iuſtit. idem Auguſt. *Beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum*; Non qui non habet, quia talis nemo eſt, ſed cui non imputatur. Non imputatur autem his, qui ei fideliter dicunt, Dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus
Eccleſ. 7. Sent. 365. debitoribus. Et monet Sapiens, *Noli eſſe iuſtus multum. Talis eſt*, inquit D. Proſp. *Qui dicit ſe non habere peccatum; non enim eſt Sapientiæ iuſtitia, ſed præſumentis ſuperbia.* Omnes ergo debitores ſumus; ſed vnus plus, alius minus debet. Qui crimen committit, vt ſunt ebrietas, fornicatio, odium, *&c.* debet pœnam æternam, & eo maiorem quò plura & grauiora committit: Qui autem veniale, temporalem, & eò maiorem ac longiorem, quo plura & grauiora: qualia ſunt immoderatè ridere, raptim inania cogitare, aliquantum temporis fabulis terere, *&c.*

Eſt igitur Remiſſio peccatorũ gratia omnibus neceſſaria, & hic articulus fidei de remiſſione peccatorum, noſtra eſt conſolatio; ſine qua, omnia peccata tenentur, & puniuntur, nulla

nulla bona remunerantur, quia per peccatum à ſua mercede fruſtrantur, & impediuntur: qua obtenta, peccata quamvis multa & enormia, non nocent, bona opera plenã mercedẽ accipiunt. Angeli rapientes D. Antonium ad ſublimia, cum dæmones impedire eius tranſitum conarentur, obijcientes ei antiqua peccata; dixerunt Angeli, ea cùm iam bonitate Dei & monaſtica conuerſione deleta eſſent, ei nocere non poſſe. Promittit Dominus per Ezechiel. *Quando impius conuerſus fuerit à via ſua mala, omnium iniquitatum eius non recordabor.* Remiſſio peccatorum eſt *Azylum*, in quo tuti ſunt ab ira Dei peccatores. *Per hanc ſtat Eccleſia quæ in terris eſt*, inquit Auguſt. *per hanc non perit, quod perierat, & inuentum eſt.*

D. Athanaſ. in eius vita.

Ezech. 18.

De Ciuit. lib. 2. ca. 29. lib. 5. ca. 17. Enchirid. cap. 64.

Sed quomodo hoc donum conſequemur? Remediũ ponitur in Euangelio: ſi videlicet, ex animo dimittamus ea, quæ alij in nos peccauerunt. Sed quid eſt, proximo iniuriam dimittere? eſt eam pro infecta habere, proximoque non imputare. Quando præcipit Dominus iſtam dimiſſionem? Quando veniam petit proximus. *Attendite vobis*, (inquit Chriſtus) *Si peccauerit in te frater tuus, increpa illum; & ſi pœnitentiam egerit dimitte illi; & ſi ſepties in die peccauerit in te, & ſepties in die conuerſus fuerit ad te, dicens, Pœnitet me, dimitte illi.* Sed quid ſi proximus pergat iniuriari, nec veniam velit rogare? *Nolo*, inquit Auguſt. *adeas illum, & mentiendo dicas illi, da mihi veniam. Si paratus es dimittere, iam dimiſiſti. Habes adhuc quod facias; ora pro illo vt petat, & vt Deus illi ignoſcat. Debent etiam eſſe alij pacifici, qui*

Luc. 17.

Serm. 26. in Nou.

illum obiurgent, vt à te priùs veniam petat: tu tantum paratus eſto ignoſcere.

Tenemur ergo in præparatione animi ei ignoſcere, id eſt, nullo odio vel amaro affectu eum proſequi, ſed potiùs parati eſſe cedere vindictæ, quam zelo iuſtitiæ poſſumus exigere; ſi iniurius in nos eſſe deſtiterit, petatque reconciliari nobis. De tali dimiſſione loquitur Dominus apud Marcum, dicens; *Cùm ſtabitis ad orandum, dimittite, ſi quid habetis aduerſus aliquem, vt & pater veſter qui in cœlis eſt, dimittat vobis peccata veſtra; quia ſi vos non dimiſeritis, nec Pater veſter dimittet vobis.* Quiſquis autē non malo inimici odium animi in eum paſcere cupiens, ſed ſuo honore commotus, ſibi debitam vindictam exigit de eo, qui iniurius eſſe pergit, paratus pœnitenti, ſeu veniam petenti ignoſcere, item & honorem ſuum negligere, ſi putaret id fore vtile & neceſſarium ad illius conuerſionem, poteſt dicere, *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus, quia etiam ſibi roganti vult vtique dimitti, cùm orat & dicit, ſicut & nos dimittimus debitoribus, id eſt, dimitte nobis debita rogantibus nobis, ſicut & nos dimittimus rogantibus debitoribus noſtris.* Hic præſtat quod mandauit Dominus dicens; *ſi peccauerit in te frater tuus,* &c. vt ſupra. Nihilominus quod tanti ſuum honorem faciat, vt illum ſaluti inimici non impendat, honoris ſui contēptu & peccati condonatione eum ad pœnitentiam prouocando præueniens; quod peculiari oratione emendationem inimici non roget; eſt animi terrena adhuc magnifacientis. Non eſt id niſi

Marc. 11.

Aug. Enchir. 73.

Luc. 17.

mediocriter boni, non perfecti filij Dei, qui bonum quod poteſt facit ei, à quo iniuriam patitur, & omnibus ſuis ad inimici correctionem pertinentibus, libenter cedit. Quò quiſque fidelium ſe debet extendere, animumq; perducere, orando Deum, ſecumque luctando; non quòd iniquum ſit vt recipiat vnuſquiſque vltionem prout alteri iniuriam irrogarit: alioqui lex vindictam nequaquam conſtitueret; ſed quia vlciſcendi libido vitioſa eſt, magiſque ad Iudicem pertinet, inter malos hoc dignoſcere, quàm bonum hominem id ſibi expetere.

Aug. ibid. & lib. 3 c. 5. cont. 2. epiſt. Pelag.

In Pſal. 108 verſu. Et poſuerunt.

Qui autem vindictam ſibi iure debitam exigit, ad ſalutem peccatoris, & aliorum, quorum ſalus eſt lædentis impunitati anteponenda, non propterea inter imperfectos recenſendus eſt: imò propriè loquẽdo peccatũ eius à quo læſus eſt, ex animo dimittit, præſtans inſuper & aliam miſericordiam. Dum enim plectit pœna emendatoria ipſius aut aliorum, animo paratus eſt, iniuriæ ſuæ penitus obliuiſci, nec quæ ſua ſunt quærit, ſed quæ IESV Chriſti. *Ipſa enim patientia & benevolentia, ne reddatur malum pro malo*, inquit D. Auguſt. *ſemper in voluntate complenda eſt; in manifeſto autem id fiat, quod eis videtur prodeſſe poſſe, quibus benè velle debemus. Agenda ſunt etiam multa cum inuitis benigna quadam aſperitate plectendis, quorum potiùs vtilitati conſulendum eſt, quàm voluntati.*

Auguſt. Epiſt. 5.

Notanda eſt ſalutaris doctrina D. Auguſt. ad omnes omninò Chriſtianos pertinens, quam habet in Regula; *Quicunque verbo vel facto*

Epiſt. 109.

aliquem læſerit, meminerit ſatisſactione quantocyus curare quod fecerit, & ille qui læſus eſt ſine deſceptatione dimittere. Si autem inuicem ſe læſerint, inuicem ſibi debita relaxare debebunt, propter orationes veſtras, quas vtique quanto crebriores habetis, tantò ſaniores habere debetis. Proinde vobis à verbis durioribus parcite; quæ ſi emiſſa fuerint ex ore veſtro, non pigeat ex ipſo ore proferre medicamenta, vnde facta ſunt vulnera.

erm. 26. in Iou. Item & alia; *Quid*, inquit *eſt vindicare? niſi malo alieno paſci. Quotidie homines etiam ſpeciem pietatis habentes, veniunt, & dicunt, Domine, vindica me occide inimicum meum. Planè ora vt occidat inimicum tuum, & ſaluet fratrem tuum. Occidat inimicitias, ſaluet naturam. Sic ora vt vindicet te, Deus, pereat qui te perſequebatur, ſed maneat qui tibi reddatur.*

MONITVM LVI.

Vos Patres educate filios veſtros in diſciplina & correptione Domini.

Epheſ. 6.

DEbent filijs parentes diſciplinam, id eſt, vt eos erudiant in recta fide, & moribus Chriſtianis; Vnde Apoſtolus; *Et vos patres educate filios in diſciplina. &c.* Et Moyſes præcepta Domini filijs diligenter inculcanda docet; *Docete*, inquiens, *filios veſtros verba mea, vt illa meditentur, quando ſederis in domo tua, & ambulaueris in via, & accubueris, atque ſurrexeris.* Quod lilgenter

Epheſ. 6.

Deuter. 11.

ter præſtitit Abraham, vnde etiam Deum ſibi tam amicum habuit, vt ei ſecreta ſua reuelaret, quia *ſcio* (inquit Dominus) *quod præcepturus ſit filijs ſuis, & domui ſuæ poſt ſe, vt cuſtodiant viam Domini, & faciant iudicium & iuſtitiam.* Sic & Tobias filium ſuum *docuit ab infantia timere Deum & abſtinere ab omni peccato.* De eo dicit D. Aug. *Clauſis oculis iſtis filium docebat vitæ viam, & ei præibat pede caritatis, nuſquam errans.* De parentibus etiam Suſannæ dicit Script. quod *erudierunt filiam ſuam ſecundum legem Moyſi*; Vnde tam bene inſtituta ac educata, tantam poſtea oſtendit conſtantiam in tuenda pudicitia. Ad quod inſtitutionis & educationis officium frequenter parentes hortatur Sapiens: *Doce*, inquit, *filium tuum, & operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. Qui docet filium ſuum, laudabitur in illo, & in medio domeſticorum in illo gloriabitur*, &c. *Non parui apud Deum eſt meriti*, ait Hieron. *benè liberos educare.* Et de Matre quadam quæ multos bonos filios genuerat, & educauerat, dicit, quod *verè eius venter aureus dici poteſt. Vrſa*, inquit D. Ambroſ. *fertur informes edere partus, ſed natos lingua fingere, atque in ſpeciem ſui ſimilitudinemq́; formare. Non miraris in fera tam pij oris officia, cuius naturam pietas exprimit? Vrſa igitur partus ſuos ad ſui ſimilitudinem effingit, & tu filios tuos inſtituere ſimiles tui non potes?*

Geneſ. 18. Tob. 1. Lib. 10. Conf. c. 34. Daniel. 13. Eccleſ. 3. In Epiſt. ad Saluinam. Ad Chromatium, Iouin, &c. Lib. 6 Hexam. cap.

Quod ſi parentes ipſi aut non norunt, aut alijs impediti non poſſunt inſtituere filios, debent eis prouidere tales Magiſtros, qui Chriſtianam fidem ac vitam eos optimè doceant. Quod grauiter admonet Conc. Mogunt. *Dignum* Can. 45.

gnum eſt, inquit, *vt filios ſuos donent ad Scholam, ſiue ad Monaſteria, ſiue foras Presbyteris, vt fide n Catholicam rectè diſcant, vt domi alios educere valeant.* Dignum eſt obſeruatu, quod Ioan. ſcribat non tantum ſenibus & iuuenibus, ſed etiam pueris iam ratione vti incipientibus, in quo non parum accuſatur oſcitantia multorũ, qui tam negligentes ſunt in formanda pueritia, & doctrina fidei, pijſque moribus inſtituenda: parum memores quod *ſenſus & cogitatio hominis in malum prona ſunt, ab adoleſcentia ſua*, quodque *ſtultitia colligata ſit in corde pueri*, quæ niſi diligẽti cultura & diſciplina eradicetur, peſſimos fructus ſit allatura, quos amputare poſtea nequeant. Solent enim quæ rudibus annis percepta ſunt, inhæ[illegible] altiſſimè, & in omnem vſque vitam retin[illegible]; iuxta illud Sapientis, *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Et, *Bonum eſt viro, cùm portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua.* Contra quæ veritatis verba obganniunt quidam illud à Sathana profectum falſiſſimum carmen,

1. Ioan. 2. Geneſ. 8. Prou. 22. Ibidem. Thren. 3.

Angelicus iuuenis ſenibus Sathaniſat in annis: Non timentes illud Saluat. *Qui ſcandaliſauerit vnum de puſillis iſtis, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.* Hi ſunt qui calumniantur eos, qui puerulos ad Chriſtum adducere conantur, ſimiles Scribis & Phariſæis dolentibus, quòd pueri Chriſto canerent Oſanna, quodque *ex ore lactentium & infantium perficeret Chriſtus laudem ſuam.*

Matth. 18. Luc. 19. Matth. 21.

In filiorum autem diſciplina atque regimine, prudentia opus eſt, vt videlicet nec au-

ſterior nec indulgentior ſit parens. Auſteritate imperij ſit, vt pueri diſciplinam fugere & odiſſe incipiant, priuſquam eius guſtarint vtilitatem; hinc puſillamines fiunt. Vnde mandat Apoſtolus; *Patres nolite ad iracundiam prouocare filios veſtros, vt non puſillo animo fiant*, id eſt, vt ait D. Hieron. *nec paruulos, & lactentes irritetis, nec adoleſcentibus & maturioris ætatis grauia imperetis, moderatum ſit imperium veſtrum: non quaſi ſeruis ſed vt filijs vos præeſſe noueritis; Si quando delinquunt, ſic obiurgandi ſunt, vt correctos malitis, quàm punitos, & magis à futuris peccatis eos abducatis, quàm pro præteritis puniatis.* Hinc peſſime agunt illi parentes, qui magis ira quàm ratione in filios ſæuiunt, & etiã correctis implacabiles ſunt. item qui filijs ſuis maledicunt; timendum, ne ſępè eorum maledictiones exaudiantur à Domino, in magnam eorum & filiorum perniciem. Habet exemplum D. Auguſt. *de decem fratribus, qui maledicto Matris recenti patris eorum obitu deſtitutæ, quæ iniuriam ſibi ab eis factam acerbiſſimè tulit, tali pœna ſunt diuinitus coerciti, vt horribiliter quaterentur tremore membrorum; in qua fœdiſſima ſpecie oculos ſuorum ciuium non ferentes, quaquauerſum cuiq; ire viſum eſt, toto penè vagabantur orbe Romano.* *Diſcant*, (inquit D. Auguſt. hoc exemplum referens) *filij obſequi, timeant parentes iraſci: diſcite filij, quod dicit Scriptura, reddere honorem parentibus debitum; ſed & vos parentes, quando offendimini, parentes vos eſſe recordamini.* Sapiens in Prouerbijs admodum blandè erudit filium ſuum; ſic & Tobias, & reliqui Sancti. *Pudore & liberalitate liberos retinere, ſatius eſſe credo, quàm metu,*

Epheſ. 6.

Hieron in illud cap.

De Ciuit. lib. 22. c. 8.

Serm. 95. in Nou.

Terent. Adelph. Act. 2. ſce. 1. *metu*, ait Comicus. Et; *Hoc patrium eſt potius conſuefacere filium ſua ſponte rectè facere, quàm alieno metu. Hoc pater ac Dominus intereſt; hoc qui nequit, fateatur, neſcire imperare liberis.*

Contra, indulgentia æquo maiori corrumpuntur; *deteriores enim ſumus omnes licentia.* Et,

Blanda patrum ſegnes facit indulgentia natos,
Iuge ſed impigros reddit vigilesque flagellum.

Qui enim à puero diſciplinæ non fuerunt ſubiugati, grandiores facti, non ſuſtinēt eam. Prou. 22. Prouerbiū enim eſt, teſte Sapiente, *Adoleſcens enim iuxta viam ſuam*, &c. vt ſuprà. Sunt hi parentes ſimijs ſimiles, quæ fœtus ſuos arctiùs conſtringendo ob amorem, necant. Et quia hoc nimiæ indulgētiæ vitium admodum frequens eſt in parentibus, & vehementer noxium filijs, ideo Scriptura ſæpe illud deteſtatur. Prou. 23. *Qui parcit virga*, ait Sap. *odit filium ſuum; qui autem diligit illum, inſtanter erudit.* Et; Ibidem. *Noli ſubtrahere à puero diſciplinam; ſi enim percuſſeris eum virga, non morietur: Tu virga percuties eum, & animam eius de inferno liberabis.* Eccleſ. 30. Et, *Qui diligit filium ſuum aſſiduat illi flagella, vt lætetur in nouiſſimo ſuo, & non palpet proximorum oſtia. Equus indomitus, euadet durus, & filius remiſſus, euadet præceps. Lacta filium tuum, & pauentem te faciet; lude cùm eo, & contriſtabit te. Non corrideas illi, ne condoleas, & in nouiſſimo obſtupeſcent dentes tui. Non des illi poteſtatem in iuuentute, & ne deſpicias cogitatus illius. Curua ceruicem eius in iuuentute, & tunde latera eius dum infans eſt; ne fortè induretur, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ. Vt aqua in areola digitum ſequitur præcedentem; ita ætas mollis & tenera, in vtramque partem flexibilis eſt, &* que-

quocumque duxeris, trahitur, ait Hieron. *Et quemadmodum ſigilla mollibus facilè imprimuntur ceris, ita animis puerorum diſciplina inſculpuntur.* vt ait Plutar. In Epiſt. ad Gaudent. De educād. liberis.

Inter negligentes diſciplinæ filiorum illi parentes habendi ſunt, qui ex auaritia, vel quauis alia cauſa, non curant filiorū ſuorum peſtilentem,& in poſterum periculoſam libidinem coërcere termino coniugalis affectus, quando ad viuum reſecare nequeunt. Queritur Auguſt. *Quis mihi moderaretur ærumnam meam, vt vſque ad coniugale littus exæſtuarent fluctus ætatis meæ, ſi tranquillitas in eis non poterat ſine procreandorum liberorum eſſe contenta?* Obiurgat D. Chryſ. parentes grauiter, quod filios ſuos ſcortari ſinant, nec eos tempeſtiuè iungant prudentibus vxoribus, quæ ab omni mala conſuetudine maritos eripiant, & tanquam fręno pullum, facta ſalutari domatione, contineant. In laudibus Conſtantini Magni ponitur, quod ab ipſo fine pueritiæ ilico Matrimonij legibus ſe tradiderit, vt primo ingreſſu adoleſcentiæ, formaret animum maritalem, nihil de vagis cupiditatibus, nihil de conceſſis ætati voluptatibus in ſuum pectus admitteret. Lib. 2. Cōf. c. 2. & 3. Hom. 61. in Matth. Vide Baro. tom. 3.

Similiter diſciplinæ negligentes ſunt, qui filiorum ſuorum pudicitiam ſegniter cuſtodiunt; vnde Sapiens; *Filij tibi ſunt? erudi illos, & curua illos à pueritia eorum. Filiæ tibi ſunt? ſerua corpus illarum, & non oſtendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam & grande opus feceris, & homini ſenſato da illam.* Negligentiam paternæ in filios diſciplinæ, in Heli Sacerdote, iudice alioqui Eccleſ. 7. 1. Reg. 4.

iuſto,

iuſto, grauiſſimè vindicauit Deus; dum & ipſe de ſella miſerè ruens, fractis ceruicibus, expirauit, & poſteritas eius valdè afflicta fuit; *eò quod nouerat indignè agere filios ſuos, & non corripuerit eos.* Et tamen dixerat; *Quare facitis res huiuſcemodi, quas ego audio res peſſimas, ab omni populo? Nolite filij mei, non eſt bona fama quam ego audio, vt tranſgredi faciatis populum Domini. Si peccauerit vir in virum, placari ei poteſt Deus; ſi autem in Dominum peccauerit, quis orabit pro eo?* Verùm, ob criminum enormitatem non tantùm verbis cum eis agere debuit, ſed & amouere ab officio, quod indignè adminiſtrabant. *Quia falſa pietate ſuperatus*, ait Gregor. *ferire Heli delinquentes filios noluit, apud diſtrictum Iudicem, ſemetipſum cùm filijs, crudeli damnatione percuſſit.* Et D. Leo; *Meruit, eorum delicta tolerando, diuinæ iuſtitiæ unà cum filijs ſententiam experiri, propterea quòd ſegni indulgentia diſſimulauit plectere peccatores.* Forte & ideo vindicatum in Samuelem, quòd filios ſuos Iudices auaros & iniquos non amouerit; ſed leniùs agens ſicut Heli, malè tolerarit.

In Paſt. part. 2 ca. 6.
Epiſt. 76.
Pſalm. 98.
1. Reg. 8.

Si tam grauiter puniuntur, qui filiorum ſuorum diſciplinam negligunt, quid illis parentibus exſpectandum, qui nullam teneræ adhuc & innocenti ætati reuerentiam deferentes, conſcientiam eius necant; obſcænis & flagitioſis factis & verbis corrumpunt, inficiunt, ac perdunt? Quibus Poëta gentilis;

Iuuen. Sat. 14.

Nil dictu fœdum viſuque hac limina tangat,
Intra qua puer eſt, —— &c.
Maxima debetur puero reuerentia, ſiquid
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos,

Sed

Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.

Sicut autem non decet in familia audiri ſermonem laſciuum, ita nec tabulas conuenit habere impudicas. Loquax enim res eſt pictura tacita, & ſenſim irrepit in animos. Turpitudinis delitijs quidam ornant ſua conclauia, quaſi iuuentuti deſint irritamenta nequitiæ. Membra quæ verecundiæ gratia celas ne videantur, cur in tabula nudas, & nunquam pateris ea abeſſe à conſpectu liberorum? Scitè Propert.

Quæ manus obſcænas depinxit prima tabellas, Propertius.
Et poſuit caſta turpia viſa domo;
Illa puellarum ingenuos corrupit ocellos.
Nequitiaque ſuæ noluit eſſe rudes.

Ariſtoteles adeò putat picturas laſciuáſque ſtatuas ad morum corruptelam facere, vt hoc velit per Magiſtratus publicis legibus caueri, ne quid imaginum ſit in Ciuitate, quod admoneat turpitudinis. Lingua loquitur auribus, pictura oculis; multoque loquacior eſt pictura, quam oratio, & ſæpè altiùs deſcendit in pectus. Vnde & Poëta, (Lib. 7. Poli. cap. 17.)

Segniùs irritant animos demiſſa per aures, (Horat. in arte Poet.)
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

Quæ verò pœna manet illos parentes, qui impijſſimæ Athaliæ Matris Ochoſiæ exemplo, filios ſuos impellunt ad malè agendum, hæreſim inſtillant, docent mentiri, fallere, fraudare, multos eos beneficijs Eccleſiaſticis, & Crucifixi opibus, etiam per Simoniam procuratis onerant, inuitos ad Monaſticam vitam adigunt: Deniqué priuſquam ſapere valeant, (2. Par. 22.)

compluribus eos laqueis implicant, è quibus nunquam ſe extricare queant. *Ante omnia opus eſt*, inquit Plutarch. *vt Patres non ſolùm nihil peccando, verumetiam honeſta ſingula peragendo, manifeſtum ſeſe filijs exemplar exhibeant, vt in eorum vitam quaſi in ſpeculum quoddam intuentes, ab operum ſimul & ſermonum turpitudine ſe penitus vertant.* Et D. Hieron. ad Lætam; *Nihil in te, & Patre ſuo vident* (filia) *quod ſi fecerit, peccet. Memento magis eam exemplis doceri poſſe, quàm voce. Citò flores pereunt, citò violas, & lilium, & crocum peſtilens aura corrũpit.* Cato è Senatu ciuem mouit, quod præſente filia vxorem deoſculatus eſſet.

De liber. educ.

De inſtitutione filiæ.

Plutarch. in Catone

In Epiſt. ad Demetr.

Repræhendit & D. Hieron. illos miſeros parentes, & non plenæ fidei Chriſtianos, qui deformes, & aliquo membro debiles filias, quia dignos generos non inueniunt, Virginitati tradunt. *Tanti, vt dicitur, vitrum, quanti margaritum?* Item illos qui religioſiores videri volentes, paruo ſumptu, & qui vix ad alimenta ſufficiat, dato virginibus; omnem cenſum in vtroque ſexu, ſecularibus liberis largiuntur. Quod nuper in hac vrbe diues quidam Preſbyter fecit, vt duas filias in propoſito virginali inopes relinqueret, & aliorum ad omnẽ copiam filiorum luxuriæ atque delitijs prouideret. Hoc etiam conqueritur Saluianus. Parentes Demetriadis, Virgini tradiderunt quidquid nuptijs fuerat præparatũ, ne ſponſo fieret iniuria; imo vt dotata priſtinis opibus veniret ad ſponſum, (Quod Hieron. celebratum dicit omnium laude Chriſtianorum) vt quod in rebus mundi periturum erat, dome-

Lib. 3. ad Eccleſiam.

In Epiſt. ad Demetriad

ſtico-

ſticorum Dei ſuſtentaret inopiã. Quam grauiter autem puniti ſint, qui liberos impediunt à meliori bono. vide Hieron. & Ambroſ. Hieron. ad Lætam. Amb. lib. 1. de Virgin. in fine.

MONITVM LVII.

Qui timet Dominum, honorat parentes. Eccleſ. 3.

MVltà parentibus debentur à liberis. Imprimis, Honor; qui quidem teſtimonium eſt excellentiæ, vel ſolo corde, vel ſigno externo exhibitum. Maxima autem excellentia præditi ſunt parentes, quod aliorum hominum ſint cauſa & origo. Hanc excellentiam maximè agnoſcere & teſtari debent liberi, qui ex parentibus acceperunt totũ quod ſunt, Corpus atque membra, nobilem rationis vſum, ſanitatem, educationem. *Memento,* Eccleſ. 7. inquit Sapiens, *quoniam niſi per illos* (patrem & matrem) *natus non fuiſſes; & retribue illis, quomodo & illi tibi.* Et iterum; *Deus honorauit patrem in* Eccleſ. 3. *filijs; & iudicium matris exquirens, firmauit in filios.*

Grauiter ergo peccant illi liberi, qui debitũ parẽtibus honorẽ, bono animo non exhibẽt, de ijs erubeſcũt, eos eſſe negãt. Nobile eſt exemplũ Benedicti II. Pontificis, qui ex humili Anton. Senenſ. in Biblioth. ſua. tandẽ ad eam dignitatẽ euectus, Matrem pauperem ſplendida ſed aliena veſte ad ſe venientem, agnoſcere noluit; vili & propria indutam agnouit, & cõplexus eſt. Offendunt & illi grauiter, qui parentes derident, imitantes

Geneſ. 9. impium Cham, qui non fuit veritus conſpicere verenda patris ſui, & fratribus ſuis indicare illius nuditatem. Vnde & à patre cum ſua

De arca & Noe. c. 30. poſteritate maledictus eſt. Quærit D. Ambr. *Cur Scriptura non ſimpliciter dixerit, Vidit Cham verenda patris eſſe nudata ſed vidit Cham pater Chanaa, qui vtique natus non erat: cur ergo nomen addidit filij? Niſi*, ait Ambroſ. *vt & vitio authoris deformaretur hæreditas, & author filij nequitia grauaretur? Et pater igitur in filio, & in patre filius redarguuntur, habentes ſtultitiæ, nequitiæ, impietatis quoque commune conſortium. Nec poterat fieri, vt bonum generaret filium, qui bono patri nequam filius, & natura & eruditionis de-*

Ecclеſ. 3. *gener extitiſſet.* Ab hoc peccato vehementer deterret ſcriptura. *Ne glorieris*, inquit Sap. *in contumelia patris tui; non eſt enim tibi gloria, ſed confuſio: gloria enim hominis ex honore patris ſui, & dedecus*

Prouer. 30. *filij, pater ſine honore.* Et, *Oculum qui ſubſannat patrem, & deſpicit partum matris ſuæ, ſuffodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filiæ aquilæ.* Et

Ezech. 22. Propheta Ezechiel: *Patrem & matrem*, inquit, *contumelijs affecerunt in te; verecundiora patris diſcooperuerunt in te.* Et poſt pauca: *Congregabo vos, & ſuccendam vos in igne furoris mei.*

Leuit. 20. 9 Maledicentes autem parentibus lege Do-

Exod. 21. mini morte plecti iubentur. *Qui maledixerit pa-*

Prou. 20. *tri vel matri, morte moriatur.* Et, *Qui maledicit Patri ſuo, vel matri, extinguetur lumen eius in medijs tenebris.* Spernentes quoque atque exaſperantes eos, admodum præcepto Domini aduerſantur, imitantes prophanũ Eſau, qui duxit duas

Geneſ. 26. vxores, quæ ambę offenderant animum Iſaac

Eccleſ. 3. & Rebeccæ. Contra quæ peccata, ait Sapiens;

Inope-

In opere & ſermone, & omni patientia honora patrem tuum. Suſcipe ſenectam patris tui, & non contriſtes eum in vita illius; & ſi defecerit ſenſu, veniam da; & ne ſpernas eum in virtute tua. Quam mala fama eſt, qui derelinquit patrem; & eſt maledictus à Deo, qui exaſpe-rat matrem. Et, *Qui affligit patrem, & fugit matrem ignominioſus & infelix eſt.* Prou. 19. Dicebat Monica Auguſtini mater, in vltima, qua defuncta eſt, ægritudine, magno animi affectu, *nunquam ſe audiſſe ex eius ore, iaculeatum in ſe durum, aut contumelioſum ſermonem; vnde & pium eum vocabat.* Lib. 9. Cõf. cap. 12. Optimum Matris de filio teſtimonium. At patricidæ & matricidæ, aut percuſſores parentum ſuorum, qui imitantur impium Abſolon, omnino beſtiales ſunt, & immanes. 2. Reg. 15. Rogatus Solon, cur nullam legem tuliſſet in paricidas, *Non exſpectabam*, inquit, *tale ſcelus vnquam in hac ciuitate poſſe committi.* Refert Cicero. Cicero pro Roſcio. Monſtro ſimilior quàm homini Nero, qui Matrem occidit. De qua Seneca; *Cædis moriens illa miniſtrum Rogat infelix, vtero dirum condat vt enſem;* Senec in Octavia. *Hic eſt, hic eſt fodiendus,* ait, *monſtrum qui tale tulit.*

Debentur à liberis etiam parentibus, vitæ ſubſidia, quando inopia vel neceſſitate premuntur. Ac ſæpè, honor, in Script. donum intelligitur; vt, *Viduas honora, quæ verè viduæ ſunt,* 1. Timot. 5. id eſt, ſuppedita eis vitę neceſſaria. Et rurſum; *Qui benè præſunt presbyteri duplici honore*, id eſt, Ibidem. ſubſidio, *digni habeantur;* vt videlicet, ſine ſolicitudine temporalium, melius ſtudio, lectioni, doctrinæ, aliiſque ſpiritalibus operibus vacare poſſint. *Dominus ergo conſiderans*, inquit D. Hieron, *vel imbecillitates, vel ætates, vel penurias paren-* In cap. 15. Matth.

parentum, præcipit, vt liberi parentes ſuos honorent, etiam in vitæ neceſſariorum ſubminiſtratione. Quod ſolo naturæ ductu etiam faciunt alites, inquit D. Baſil. *nulla ratione præditæ;* vt maxime pudere debeat homines, ſi hac in re illis ſint inferiores. Ciconiæ enim parentes ſenio confectos, plumis nudatos, fouent, paſcunt, ac portant inualidos. Vnde & Romanorum vſu *pia auis* dicta eſt Ciconia, teſte D. Ambroſio. *Pudeat ab animalibus non trahere mores*, ait Seneca. Illuſtre eſt exemplum quod refert Valer. Maxi. *Sanguinis ingenui mulierem Prætor apud tribunal ſuum damnatam crimine capitali, Triumuiro in carcere necandam tradidit. Quò receptam is qui cuſtodiæ præerat, miſericordia motus, non protinus ſtrangulauit. Aditum quoque ad eam filiæ, ſed diligenter excuſſæ, ne quid cibi inferret, dedit; exiſtimans futurum vt inedia conſumeretur. Cùm autem iam plures dies intercederent, ſecum ipſe quærens, quidnam eſſet quod tamdiu ſuſtentaretur; curioſius obſeruata filia, animaduertit illam exerto vbere famem matris lactis ſui ſubſidio lenientem. Quæ tam admirabilis ſpectaculi nouitas, ad concilium Iudicum perlata, remiſſionem pœnæ mulieri impetrauit.* Eadem fuit pietas Perus, quæ patrem ſuum conſimili fortuna affectum pariquе cuſtodiæ traditum, iam vltimæ ſenectutis, velut infantem pectori ſuo admotum aluit. Iſta gentiles, quid non oporteat facere Chriſtianos, *Saltem præſtet fides,* ait idem Hieronymus, *quod exhibuit infidelitas.*

Hom. 8. hexam.

Li. 5. Hexa. cap. 19.

Lib. 1. de Clem. c. 19.

Lib. 5. ca. 4.

Valer. ibidem.

In Epiſt. ad Heliod.

Sed hanc prouidentiſſimam Dei legem, ait idem Hieron. *qua præcipiuntur liberi ſubleuare neceſſitates parentum, volentes Scribæ & Phariſæi tempore Chriſti aduen-*

In cap. 15. Matth.

aduentus ſubuertere, vt impietatem ſub nomine pietatis inducerent, docuerunt peſſimos filios, prætextu religionis, & oblationum quæ Deo offerebantur, parentum inopiam negligere. Contra quos inquit Dominus in Euangelio; *Bene irritum feciſtis præceptum Dei, vt traditionem veſtram ſeruetis.* Quæ enim voluntariè aſſumuntur ad colendum Deum, non poſſunt aſſumi cùm violatione præceptorum legis naturæ, quorum vnum eſt, Subueni parenti egeno. Filius igitur vel filia, ſi patrem vel matrem egenam habeant, cui in Religione conſtituti non poſſent ſubuenire; vel differre vel omittere debent religionis ingreſſum, vt illius ſuccurrant egeſtati. Vnde & Conc. Gangrenſe conformiter Euangelio; *Si qui filij*, inquit, *parentes maximè fideles deſeruerint, occaſione cultus Dei, hoc iuſtum iudicantes eſſe, & non potiùs debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in eis venerentur, quod fideles ſunt, anathema ſit.* Marc. 7. Exod. 20. & 21. Canon. 16.

Clarum eſt igitur grauiter eos peccare, qui parentum ſuorum inopiam pro viribus ſuis non ſubleuant, & qui bona ipſorum furantur. Quod furtum grauius eſt, quàm ſi in perſonam extraneam committeretur. De quibus ſapiens: *Qui ſubtrahit aliquid à patre & matre, & dicit hoc non eſſe peccatum, particeps homicidæ eſt*; ſi, videlicet, ita ſpoliet, vt ad inopiam redigat. Grauius autem peccant, qui iam diuiſa ſibi parentum hæreditate, parentes ſinunt ingratiſſimi egeſtate premi. Quæ impietas ne cui contingat, admonet Sapiens. *Filio, & mulieri, fratri & amico, non des poteſtatem ſuper te in vita* Prou. 28. Eccleſ. 33.

tua, & non dederis alij poſſeſſionem tuam; ne forte pæniteat te, & depreceris pro illis. Dum ad huc ſuperes & aſpiras, non immutabit te omnis caro. Melius eſt enim vt filij tui te rogent; quàm te reſpicere in manus filiorum tuorum. In die conſummationis dierum vitæ tuæ, & in tempore exitus tui, diſtribue hæreditatem tuam. Sicut autem liberi ſubuenire tenentur corporalibus neceſſitatibus parentum; ita & ſpiritualibus: Si mali ſint, obſecrando eos vt à peccatis ſe conuertant; ſi ignorantes ſint, docendo eos, quæ ad fidem rectam & mores bonos pertinent; in rebus ambiguis eis dando recta conſilia; ſi infirmitates habeant vel animorum vel corporum, eos patienter ſufferendo; denique orando pro eis, ſiue viuant, ſiue vita functi ſint.

MONITVM LVIII.

Filij obedite parentibus per omnia.

Coloſſ. 3.

EST aliud, quod liberi parentibus debent exhibere, nempe, Obedientia; vnde Apoſtolus; *Filij obedite parentibus veſtris in Domino. Hoc enim iuſtum eſt, Honora patrem tuum & matrem tuam.* De qua obedientia Sapiens. *Audi, fili mi, diſciplinam patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ.* Et, *Qui timet Dominum, honorat parentes, & quaſi Dominis ſeruiet his qui ſe genuerunt.* Huius obedientiæ Chriſtus Dominus in ſe præbuit exemplum

Epheſ. 6.
Prou. 1. & 6
Eccleſ. 3.
Philip. 2.

plum, non tantum *patri factus obediens vſque ad mortem crucis*; ſed & *Matri ſuæ ſubditus* legitur, Luc. 2.
imò & ipſi Ioſeph, tanquam parenti, quia matri coniunx erat. Grandis fuit obedientia Iſaac erga patrem ſuum Abraham, inquit D. Proſp. *qui ſe ligno, quod ipſe portauerat, ſuſpendi non eſt reluctatus, qui patiens ac ſine voce filius patri, vt percuteret pia colla præbuit.* Cuius hiſtoriæ effigiē S. Gregor. Nyſſenus ſine lachrymis videre non poterat, obſtupeſcens inſignem obediētiam, tum filij erga patrem, tum patris erga Deum. Talis fuit obedientia duorum nobilium fratrum, penè infantum, qui nec blanditijs nec minis Imperatoris adduci potuerūt vt comederent idolothyta; *Non enim*, iniquiebant, *ita à parentibus didicimus.* Laudatur etiam obedientia nobilis pueri, qui educatus à Catholico parēte, in religione Catholica, & defuncto patre tranſlatus ad aulam Regiam ſed hæreticam, cùm iuſſus eſſet vt die prohibito carnibus veſceretur; *Prohibuit*, inquit, *Pater, ideo facere non licet.* At cùm illi diceretur, quid tibi cum patre iam mortuo? Reſpondit puer; *Pater quidem mortuus eſt, ſed illius adhuc apud me viuit mandatum, quod tranſgredi nefas.*

D. Bern. hom. 1. ſup. Miſſus. Geneſ. 22. De prædict. part. 1. c. 17. Citat. Act. 4 Conc. Nicen. 2. In Actis Luciani.

Grauiter ergo illi liberi peccant, qui parentibus ſuis ſunt inobedientes; quos Apoſtolus inter ſceleratos recenſet, & lex Moyſaica lapidibus obrui iubet. Deplorat vehementer inobedientiam ſuam erga Matrem Auguſtinus; Cùm enim adoleſcens ab ea moneretur cum ſolicitudine ingenti, (vt ipſemet refert) ne fornicaretur, maximeque ne

Rom. 1. Deuter. 21. Lib. 2. Cōf. cap. 3.

cuiuſquam vxorem adulteraret; *Videbantur*, in-quit, *mihi monitus muliebres, quibus obtemperare erubeſcerem; illi autem tui erant Domine*, ait, *& neſciebam, & te tacere putabam, & illam loqui, per quam mihi tu non tacebas, & in illa contemnebaris à me filio eius, filio ancillæ tuæ, ſeruo tuo.*

Hęc tamen obedientia in ijs tantùm neceſſariò exhibēda eſt, in quibus liberis ſuis ſunt ſuperiores, vt puta, in cura domeſtica, & diſciplina vitæ. In ijs autem quę ad naturam pertinent, aut corporis ſuſtentationē, aut prolis generationem (vbi parentibus ſunt pares) obedire non tenentur. Vnde ſi pater mandet filio, ne ducat vxorem, vel ne hanc vel illam ducat, ipſe ei parere, niſi velit, non tenetur. Hunc nihilominus honorem filius debet patri, vt cùm eo conſultet, quam expediat vxorem accipere, vt ille præſciat, quam pro nuru ſeu loco filiæ habiturus ſit. Commendat D. Ambro. pietatem Siſinnij, quod filio ignouiſſet qui ſe inconſulto vxorem duxerat: *Iuſta*, inquit, *fuit indignatio tua, & ideo plus laudatur paterna indulgentia. Debuiſti enim venturam in locum filiæ tuæ eligere iudicio, cui pater fieres, &c.* Veriſimiliter enim melius filio pater, quàm ipſe filius ſibi conſulet. Sic fecerunt Iſaac & Iacob, malè contrarium agente ſcelerato Eſau. Et hac in re plurimum voluntati parentum deferendum eſſe, Apoſtolus videtur ijs verbis indicare: *Qui matrimonio iungit virginem ſuam, benè facit; Et qui nō iungit melius facit.* Et licet in veteri teſtamento animaduertere, filios à patribus ſemper in matrimonium collocatos eſſe.

Ambroſ. Epiſt. 43.

Gen. 24. 28.

1. Cor. 7.

Atque

Atque hoc etiam à gentilibus ſeruari conſueuiſſe, ne ſine parentum aſſenſu Matrimoniũ iniretur, teſtis Apuleius; & Iureconſulti ac Principum placita de his plenius. Lib.6. P. de rit. nupt. & Cod. de nupt.

Admodum verò laudabile eſt, obtemperare parentibus ad meliora exhortantibus, vt ad perpetuam caſtitatem, vitam religioſam. Id oſtendit Dominus apud Ieremiam, dum Ierem 35. egregie laudat, & inſigni promiſſione ornat Rechabitas, quod patri ſuo Ionadab, præcipienti ne biberent vinum, & ne ædificarent donum, obedierint. At cùm parentes iubent aliquid Diuinis mandatis aut conſilijs contrarium, locum habet illud Euangelicum; *Si quis* Luc.14. *non odit patrem & matrem* (*quando impediunt nos à regno Dei*, ait D. Auguſt.) *non poteſt meus eſſe diſcipulus*. Lib.1.Retract ca.19. Et illud Petri Apoſtoli; *Obedire oportet Deo* Actor.5. *magis quàm hominibus*. *Sicut enim in poteſtatibus ſocietatis humanæ, maior poteſtas minori ad obediendum præponitur, ita Deus omnibus*, ait S.Aug. Et Moy- Lib.3.Cõf. cap.8. ſes Propheta; *Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ* Deut.33. *neſcio vos, & fratribus ſuis, ignoro illos, ſi cuſtodierunt eloquium tuum, & pactum tuum* (Domine) *ſeruauerunt*. Ac plus tribuenduum eſſe Diuinis monitis ac inſpirationibus quã paternis aut maternis affectibus, oſtendit Chriſtus in Euang. dicens parentibus ſe quærentibus; *Neſciebatis* Luc.2. *quia in his quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Et quando dicit, *quæ eſt mater mea, & qui ſunt fra-* Matth.12. *tres mei?* Oſtendit officium ſpiritale præponẽdum carnali, & propinquitatem ſpiritalem carnali.

Licet ſparſo crine, inquit D. Hieron. *& ſciſſis* In Epiſt.ad Heliodor. *veſtibus*,

veſtibus, vbera, quibus te nutrierat, oſtendat mater; licet in limine pater iaceat; per calcatum perge patrem: ſiccis oculis ad vexillum Crucis euola. Summum pietatis genus eſt, in hac re eſſe crudelem. Et alibi; *Honora patrem tuum, ſed ſi te à vero patre non ſeparet; tamdiu ſcito carnis copulam, quandiu ille ſuum nouerit creatorem. Alioqui Dauid protinus tibi canet; Obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui, quoniam ipſe eſt Dominus Deus tuus. Rapit te*, inquit S. Auguſt. ad Lætum; *ſtudium veritatis agnoſcendæ, rapit Euangelicæ prædicationis officium; rapit militem Chriſti tuba cæleſtis ad prælium, ſed retinet mater. Non planè talis, qualis Machabæorum fuit, nec ſaltem ſimilis Lacedæmoniis Matribus. Fortè allegat decem illos menſes, quibus viſcera eius onerasti, & dolores parturitionis, ac labores educationis. Hoc hoc interfice verbo ſalutari; hoc oderis in ea, ſi diligas eam. Carnalis affectus eſt iſte; & adhuc veterem hominem ſonat. Quem vt & in nobis, & in noſtris perimamus, militia Chriſtiana hortatur. Non vt quiſque ingratus ſit parentibus: ſeruet vbique pietatem. Habeant hac locum, vbi maiora non vocant, & alij parentes, vt mater Eccleſia, quæ periclitatur; ipſe Chriſtus ſpiritalis pater, grauiora pro nobis paſſus.*

In Epiſt. ad Furiam. Pſalm. 44. Epiſt. 38. ad Lætum. 2. Mach. 7. Iuſt. lib. 1.

Quis non laudet ac miretur conſtantem animum in Ermenegildo Regis Wiſigothorum in Hiſpania filio, qui (vt refert D. Gregorius) regno boniſque omnibus, & vita ipſa priuari maluit, quàm iuſſionem patris implere, qua ille volebat eum hæreſi Arianæ communicare, ſumendo Euchariſtiam de manu Ariani Epiſcopi. D. Fulgentius ex nobili procreatus, Matris ſuæ viduæ domum gubernabat, & iam ad aliquam in ſeculo dignitatem euectus

Lib. 3. Dialog. cap. 31.

euectus erat; maiora adepturus, ſi in eo manſiſſet. Sed lectione Pſalmi, 36. & expoſitionis eius, D. Auguſt. commotus & compunctus, ad Monaſterium Dei cauſa confugit. Cùm verò Matrem ſuam, quam ſemper amauerat, & cui maxima deuotione ſeruierat, ante fores Monaſterij, deſolationem ſuam miſerabiliter allegantem, ac cælum clamoribus pulſantem audiret; ſurſum corde poſitus, ne quidem ad illius preces aduertere dignum putabat, quia pietatem ſolitam religioſa crudelitate vincebat, & ſimilis ebrio per ſpiritalem gratiam factus, vtrum mater eſſet, quodammodo ignorabat. In vita, c. 34

Adiungam exemplum Ageſilai gentilis Regis; Hic in cauſa quadam, iubente Patre, vt contra leges pronuntiaret; *Imò*, inquit, *abs te Pater à puero dedici, parere legibus. Quamobrem nunc quoque tibi obtempero, cauens ne quid faciam contra legem.* Et Agis rex, à parentibus rogatus, vt ad iniuſtum quid adiutor eſſet: Reſpondit, *Non; Iuſtitiam enim potius, quàm vos ſequar.* Quod ergo dicit Apoſtol. *Filij obedite parentibus per omnia,* ſane intelligendũ; In omnibus enim ijs obediendum, quæ ſunt ipſorum iuris & poteſtatis ſi ergo aliquid iubeant contra Deum, dicendum cum D. Auguſt. *Honorandus eſt genitor, ſed præponendus eſt creator:* Si aliquid non quidem malum, ſed ſupra poteſtatem, vt coniugium, religionem, *&c.* niſi velim, obedire non obligor. Plutarch. de vitioſa verecundia. Coloſ. 3.

MONI-

MONITVM LIX.

Reuela Domine viam tuam, & ſpera in eo, & ipſe faciet.

Pſalm. 36.

VT ſpes in animis noſtris erigatur ac foueatur, ſæpè ac diligenter expendendæ ſunt promiſſiones Dei, quibus ſe nobis quodammodò debitorem obſtrinxit. *Dignatur enim Deus*, inquit S. Auguſt. *quoniam in ſæculum miſericordia eius, etiam ijs quibus omnia debita dimittit, promiſſionibus ſuis debitor fieri.* Quatuor autem nobis à Deo ſperanda ſunt. Primum, venia commiſſorum ſcelerum; peccant enim grauiſſimè qui magnitudine vel multitudine peccatorum ſuorum territi, veniam à Deo obtinere deſperãt, ita ſe gerentes cum fratricida Cain, & Dei traditore Iuda, tanquam maior eſſet iniquitas eorum immenſa Dei bonitate. *Nihil ita repugnat Deo*, ait D. Hieron, *quàm cor impœnitens: ſolum crimen eſt, quod veniam conſequi non poteſt. Solum deſperationis crimen eſt, quod mederi nequeat.* Erigendus eſt ergo oculus mentis fide in Dei omnipotentiam, & miſericordiam, cuius potentia ac bonitas tanta eſt, vt nulla ſint peccata, tam magna ac numeroſa, quæ non poſſit ac velit pœnitentibus & inuocantibus ſe ignoſcere. *Nolo*, inquit, *mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur ac viuat.* Et, *Omnium iniquitatum eius*

Lib. 5. Cõf. cap. 9.

Gen. 4.

In epiſt. ad Sabin.

Ezech. 33.

eius non recorbabor amplius. Conſideranda item Pſalm. 68.
mors filij Dei, quæ abundè ſufficit ad ſoluendum quę nos rapiamus. Dicit Chryſoſt. quod In cap. 5. ad Rom.
multò plura Chriſtus pro nobis exoluit, quàm debeamus, tantoq́ue plura, quantò guttulam exiguam pelagus immenſum excellit. De eodem Auguſt. *Meritò mihi in illo ſpes valida eſt, quod ſanabis omnes languores meos, alioquin deſperarem. Multi enim & magni ſunt ijdem languores mei, multi & magni, ſed maior & amplior eſt medicina tua*. Quis deſperet de venia? Lib. 10. Conf. cap. vltim.
Etiam interfectores ſuos, inquit, D. Cyprian. *non ſolùm ad indulgentiam criminis, ſed etiam ad præmium regni cæleſtis admittit. Quid poteſt dici benignius? Viuificatur Chriſti ſanguine, etiam qui ſanguinē Chriſti effudit. Quid grauius peccato ægri, quàm medici interfectio?* inquit Auguſt. *Sed quando etiam hoc dimittitur, quod non dimittitur?* Et Leo; *Sic ad omnium redemptionem vtebatur malitia perſequentium, vt in mortis eius reſurrectioniſq; ſacramento etiam interfectores ſui poßint ſalui eſſe, ſi crederent*. Et, *Remedium Saluatoris nec te Iuda tranſiret, ſi ad eam pœnitentiam confugiſſes, quæ te reuocaret ad Chriſtū, non quæ inſtigaret ad laqueum. Prima ergo ſalus eſt, declinare peccatum*, inquit S. Auguſt. *Secunda, non deſperare de venia; Nam ipſe ſe in æternum perimit, qui apud miſericordem iudicem ad pœnitentiæ remedia non recurrit. Qui multum miſericors dicitur, cui nec menſuras poſſumus præſcribere, nec tempora præfinire*, ait D. Leo. *Omne enim peccatum finitum eſt*, inquit D. Baſil. miſericordia autem Dei infinita. Secundo, ſperandum eſt Dei auxilium ad deinceps benè viuendum: peccant enim grauiſſimè, qui conſiderata vehemētia cupiditatis ſuæ prauę,

De bono patient. Sent. 192. ex Pſal. 45. Serm. 3. de paſſ. Serm. 1. de paſſ. Sent. 200. Epiſt. 91. Inter. bre. 23.

ac ad

ac ad benè agendum imbecillitate, ſuperare eam per Dei gratiam deſperant. De qualibus
Epheſ. 4. dicit Apoſt. *Qui deſperantes tradiderunt ſemetipſos impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis.* Qua-
Ierem. 18. les dicunt apud Prophetam; *Deſperauimus; poſt cogitationes enim noſtras ibimus, & vnuſquiſque prauitatem cordis ſui mali faciemus.* Hic etiam erigendus eſt oculus mentis fide in Dei omnipotentiam & miſericordiam, cuius potentia & bonitas tanta eſt, vt nullius ad benè agendum tanta ſit infirmitas, quã non poſſit ac paratus ſit ſedulò inuocatus ſubleuare & erigere, vt homo rectè vitam ſuam inſtituat. *Ecce*, inquit
Iſai. 59. Propheta, *non eſt abbreuiata manus Domini, vt ſaluare nequeat, neque aggrauata eſt auris eius, vt non
Philip. 4. exaudiat.* Clamat Apoſtolus: *Omnia poſſum in eo
Epheſ. 6. qui me confortat.* Et ad alios; *Confortamini in domino, & in potentia virtutis eius.* Si viribus veſtris diffiditis, & in ijs non niſi lapſus, periculique facilitatem inueneritis, confortamini in Do-
Lib. 6. Cõf. cap. 11. mino, &c. Quæ cauſa Auguſtino nondũ conuerſo fuit, vt ſibi continenter viuere impoſſibile putaret? Ipſe dicat; *Medicinam miſericordiæ tuæ, Domine ad eam infirmitatem ſanandam non cogitabam, ſed propriarum virium credebam eſſe continentiam. Vtique dares eam ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida iactarem in te curam meam.* Idem & ſibi ante conuerſionem contigiſſe
In epiſt. ad Donatum. ſcribit Cypran. *Impoßibilis, aiebam, tanta conuerſio eſt, vt exuatur vel quod genuinum ſitu materiæ naturalis obduruit, vel vſurpatum diu, ſenio vetuſtatis inoleuit. Sed poſtquam in expiatum pectus deſuper ſe lumen infudit, mirum in modum cæperunt protinus confirmare*

ſe du-

ſe dubia, pâtere clauſa, lucere tenebroſa, facultatē dare quod prius difficile videbatur, geri poſſe quod impoßibile putabatur. Idem & alijs multis vſu venit, qui in ſordibus delictorum volutantur, quibus ſe extricare poſſe planè diffidunt. Ideo tot nobis exempla proponuntur eorum, qui iam venerant in profundum malorū, & Dei gratia ad optimam vitę rationē traducti ſunt; iſta enim exempla benè expenſa, *excitant cor ne dormiat in deſperatione, & dicat non poſſum, ſed euigilet in amore miſericordiæ Dei, & in dulcedine gratiæ eius, quæ potens eſt omnis infirmus, qui per ipſam fit conſcius infirmitatis ſuæ.* Ita enim deſperātibus dici poteſt, quod Auguſtino dicebat Continentia, varia ei aliorum exempla demonſtrans; *Tu non poteris quod iſti & iſtæ? An verò iſti & iſtæ in ſemitipſis poſſunt, ac non in Domino Deo ſuo? Proijce te in eum, noli metuere, excipiet te, & ſanabit te.* Sic dicit D. Proſp. Quod in die iudicij neminē fragilitas carnis excuſabit; *excuſationi enim eorum reclamabunt omnium ſanctorū exempla: qui cum fragilitate carnis in carne viuentes, & fragilitatē carnis in carne vincentes, quod fecerunt vtique fieri poſſe docuerunt; maximè quia nec ipſi peccato ſua virtute, ſed Domini miſerantis auxilio reſtiterunt, quod credentibus, eumq; inuocantibus ſemper paratum.* Stilponē Megarenſem Philoſophum, ait Cicero, acutum ſanè hominem, & illis temporibus probatū accepimus; hunc ſcribūt illius familiares & ebrioſum & mulieroſum fuiſſe, neque hoc ſcribunt vituperantes, ſed potius ad laudē; vitioſam enim naturam ſic ab eo edomitam & compreſſam eſſe doctrina, vt nemo vnquam vinolentū illum, nemo in eo veſtigium libidinis viderit. Quid?

Li. 10. Cōf. cap. 3.

Lib. 8. Cōf. cap 11.

De vit. cōtē lib. 3. c. 12.

Cicero, de fato.

Socratem nonne legimus quemadmodũ notauit Zopyrus Phyſiognomus, qui ſe profitebatur hominum mores naturasq; ex corpore, oculis, fronte, vultu pernoſcere? Stupidum Socratem & bardum dixit eſſe, quòd iugula concaua non haberet, obſtructas eas partes & obturatas eſſe dicebat: addidit & mulieroſum: in quo Alcibiades cachinnũ dicitur ſuſtuliſſe. ſi autem gloriæ & laudis amore, aut aliarum cupiditatum ſtimulis commoti gentiles, excitatiq; ſint, in illa in quæ propenſi erant vitia ſequerentur, quantò maiorẽ vim habere par eſt, in Chriſtianis hominibus Chriſti gratiam ad ingenita vitia caſtigatiore viuendi ratione reuellenda? Tertio à Deo ſperanda eſt vita æterna. Sed ſunt quidam animi tam abiecti exiguiq; vt expenſa magnitudine cœleſtis gloriç, & vilitate conditionis humanæ, ad æternã gloriam aſpirare non audeant, quia videlicet, omnipotẽtiam ac miſericordiã Dei immẽſam non ſatis conſiderant. Contra quos Sapiens;
Eccleſ.16. *Non dicas, à Deo abſcondar, & ex ſummo quis mei memorabitur? In populo magno nõ agnoſcar; quæ eſt enim*
Matth.10. *anima mea in tam immenſa creatura?* Sed illis dicẽdum eſt. *Nonne duo paſſeres aſſe veneunt? & vnus ex illis non cadit ſuper terram ſine patre veſtro. Veſtri autẽ capilli capitis omnes numerati ſunt. Nolite ergo timere, multis paſſeribus meliores eſtis vos. Dixit Syon,*
Iſai.49. *Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus eſt mei. Nunquid poteſt mulier obliuiſci infantem ſuum, vt non miſereatur vtero filij ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamẽ non obliuiſcar tui. Ecce in manibus meis deſcripſi te,*
Luc,12. *muri tui corã oculis meis ſemper. Nolite timere puſillus grex, placuit enim Patri veſtro dare vobis regnum. Puſillus*

ſillus dicitur grex electorum, inquit V. Beda, *vel ob humilitatis deuotionem, vel ob comparationem maioris numeri.* *Suſcitat Dominus*, ait Dauid, *de terra inopem, & de ſtercore erigit pauperem.* *Magna ſua virtute*, ait D. Proſp. *ac bonitate exaltat humilem, Deificat mortalem; præbet de infirmitate perfectionẽ, de ſubiectione gloriam, de paſſione victoriam.* Et D. Aug. *O tu bone omnipotẽs, qui ſic vnumquemq; noſtrum curas, tanquã ſolum cures; & ſic omnes tanquam ſingulos.* Denique S. Bern. *Fidentes nos facit*, inquit, *quod Diuinitas ſponſi, in natura ſimpliciſſima habeat, quaſi vnũ reſpicere multos, & quaſi multos vnum: Nec ad multitudinẽ multus erit, nec ad paucitatẽ rarus, nec ad diuerſitatem diuiſus, nec reſtrictus ad vnũ, nec anxius ad curas, nec perturbatus aut turbulentus ad ſollicitudines; ſic ſanè vni intentus vt non detentus; ſic pluribus, vt non ſit diſtentus.* Quartò denique à Deo ſperanda ſunt huius vitæ ſubſidia neceſſaria. Multi ſunt tam ſolliciti de his ſubſidijs acquirẽdis, vt & in rerum copia ſibi defutura metuant hæc neceſſaria; & magna ſollicitudine de futuris ſibi in longũ proſpicere ſatagunt: Non attendentes quòd *Deo cura ſit de omnibus*, quòd paſſeres & coruos paſcit, herbã agri pulcherrimo colore ornat: quòd nobis, corpus & animam dedit, longè vtiq; meliora ac maiora, quàm ſit cibus potus, ac veſtimenta; Nec ob oculos habentes promiſſa Dei, quibus vtiq; erigẽda ac firmãda eſt ſpes. *Primùm quærite regnum Dei*, ait Chriſtus, *& iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis.* Accepimus promiſſorẽ, tenemus debitorem. Et Apoſt. Paulus; *Pietas ad omnia vtilis eſt habens, promiſſionẽ vitæ quæ nunc eſt, & futuræ.* Et rurſum; *Sint mores ſine auaritia, contẽti præſentibus: ipſe enim*

Beda in eum loc. Pſalm. 112. In Pſal 117. Lib. 3. Cõf. cap. 11. Serm 69. in Cant. Sap 6. Math. 6. Math. 6. 1. Timot 4. Hebr. 13.

dixit, non te deſeram, neque derelinquam; ita vt confidenter dicamus, Dominus mihi adiutor, non timebo,
1. Pet. 5. *quid faciat mihi homo.* Et S. Petrus; *Omnem veſtram ſollicitudinem in ipſum proijcientes. Ipſi enim cura eſt de vobis.* Qui vt Diuinã ſuam erga nos curam, & prouidentiam oſtẽdat, & ad ſpem noſtram excitandã, & augendã, in vſum fidelium ſuorum, cùm expedire iudicauerit, etiam illa præſtat ex creaturis, quæ naturalem rerum curſum excedunt, vt rectè D. Baſil. vt aquam de
Homil. 8. Exod 16. 17 Ioan. 2. Matth. 14. petra, manna de cœlo, Iſraëlitis fame & ſiti in ſolitudine periclitantibus; vinum ex aqua repentè mutata, deficiente vino in nuptijs pauperum; multiplicatos panes ex paucis, turbis quod manducarent non habentibus. Refert S. Greg. Nazianz. quod Chriſtianis ad deſerta, cauſa perſecutionis fugientibus, feræ vltro ſe eis offerebãt, ne fame perirent. Sed nonne etiam permittit ſanctos, inedia ac fame opprimi? De ſanctis quidem veteris teſtam. ita ſcri-
Hebr. 11. bit Apoſt. *Circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti.* Et de ſe & alijs ſanctis
1. Cor. 4. noui teſtam. *Vſq; in hanc horam & eſurimus & ſitimus, & nudi, ſumus, & colaphis cædimur, &c.* Quis neſciat multos Martyres fame ac ſiti, inedia
Luc. 16. ac ſqualore extinctos? Lazarus mendicus vel micas ſolas petebat, & nemo illi dabat. Sed hoc altius conſiliũ miſericordiæ Dei, quo electis ſuis ſibi ſeruientibus æterna bona etiam per mala tẽporalia procurat, non derogat veritati promiſſionis Dei qua terrena promittit; quemadmodum nemo falſitatis eum arguerit qui cùm cereuiſiam vel ſtannum promiſerit, dat tamen eius loco vinum vel aurum: Nec proin-

proinde falſa eſt promiſſio, qua Deo ſeruientibus promittuntur vitæ neceſſaria; eò quod ſi ea tibi non præſtentur, abundè in vita æterna compenſabitur. Tametſi etiã in hac abundè compenſetur, cùm in aduerſis datur fortis patientia, Spiritus Sancti interna cõſolatio, & gaudium, & ſimilia ſpiritualia, quæ temporalibus omnibus longè ſunt præſtantiora. De quibus dicitur. *Qui venit ad me non eſuriet, & qui credit in me non ſitiet vnquam.* Et, *Iunior fui, etenim ſenui, & non vidi iuſtum derelictum, nec ſemen eius, quærens panem. Loquitur hic Scriptura de Spirituali alimonia, qua interior noſter homo reficitur.* inquit D. Baſilius. Ioan. 6. Pſalm. 33. Homil. 2. de Ieiun.

MONITVM LX.

Maledictus qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum. Ierem. 17.

MAledicuntur hîc à Propheta, qui ſpem ſuam à Deo auferunt, & eam ad ſe vel ad aliam rem vanam transferũt. Qui in vario genere reperiuntur. Primò, ſunt qui confidũt ob rem aliquam vanam, aut certè non ſolidã, ſe veniam ſcelerum ſuorum, in quibus permanere volunt, habituros; aut ſaltē conuerſionē, à Deo, quando ſcilicet amplius eis peccare non libebit, obtenturos. Vt, quòd rectam fidem habeant, & eius aliquē zelum; contra quos dicitur; *Quid prodeſt, fratres mei, ſi fidem quis dicat ſe habere, opera autē non habeat? Nunquid poteſt fides ſaluare eum?* Commendatur à Paulo, *fides quæ per charitatē operatur.* Et in eo verſatur totus liber de fide & operib⁹. D. Aug. non ſufficere Iac. 2. Gal. 6. Aug. de fide & operibus.

fidem, ſed etiam requiri opera. Aut quod Eccleſiæ Sacramenta perceperint. Contra quos
Ierem. 11. dicitur. *Quid eſt dilectus meus; in domo mea facit ſcelera multa: nunquid carnes ſancta auferent à te mali-*
De Ciuit. lib. 21. c. 16. & 27. *tias tuas in quibus gloriata es?* *Quiſquis*, inq. S. Aug. *Cupit pœnas euadere ſempiternas, non ſolū baptizetur, ſed etiam iuſtificetur*, id eſt, iuſtè viuat. Qui enim
Ioan 3. dixit, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sācto non poteſt introire in regnū Dei*; idē dixit, *Niſi abun-*
Matth. 5. *dauerit iuſtitia veſtra pluſquam Scribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* De patribus
1. Cor. 10. veteris teſtam. dicit Apoſtolus. *Omnes ſub nube fuerunt, omnes mare tranſierunt, omnes eandem eſcam ſpiritalem manducauerunt, omnes eundem potum ſpiritalem biberunt*; quę omnia erant Sacramenta veteris teſtam. Et addit Apoſt. *Sed nō in plurimis eorum beneplacitum eſt Deo*; Et vt hoc crederetur,
Eccleſ. 7. ſubdit, *nam proſtrati ſunt in deſerto.* Aut quod mu-
Prou. 28. nera aliqua Deo obtulerint; contra quos dicitur, *Ne dicas, in multitudine munerū meorum reſpiciet Deus; & offerente me Deo altiſſimo munera mea ſuſcipiet.* Et, *Qui contemnit legē, oratio eius erit execrabilis.*
Geneſ. 4. His dicendū, quod Deus ad Cain. *Non rectè diuidis*: Tua das deo, teipſum Diabolo. Totum exigit, qui totum fecit & dedit.

Enchirid. cap. 76. Serm. 50. de verb. Dom. Aut quod eleemoſynas proximis dederint; Quibus dicitur, *Miſerere animæ tuæ, placens Deo. Qui vult eleemoſynam ordinatè dare, à ſeipſo debet incipere & eam ſibi primò dare*, inq. S. Aug. Aut quod ieiunia aliqua frequentauerit; in quorum per-
Iſai. 58. ſona dicit Iſai. *Quare ieiunauimus, & non aſpexiſti? humiliauimus animas noſtras, & neſciſti?* Quib' reſpondet Dominus; *Ecce in die ieiunij veſtri, inuenitur voluntas veſtra, & omnes debitores veſtros repeti-*

tis;

tis, Ecce ad lites & cõtentiones ieiunatis, & percuſsiſtis pugno impiè; nolite ieiunare ſicut vſque in diem hanc. Quid prodeſt corpus attenuare abſtinẽtia, ſi animus intumeſcat ſuperbia? Quam laudem merebimur de pallore ieiunij? ſi liuidi ſumus inuidia? Quid virtutis habet vinum non bibere, & ira atque odio inebriari? Aut quòd Sanctos aliquos coluerint: cõtra quos dicitur; *Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes, Templum Domini, Templum Domini, &c.* Cultus ſanctorum maximè in imitatione conſiſtit. *Ab eis ſanctorum Martyrum in veritate feſtiua gaudia celebrantur, qui ipſorum Martyrum exempla ſequuntur. Solemnitates enim Martyrum, exhortationes Martyriorũ ſunt; vt imitari nõ pigeat, quod celebrare delectat.* inquit S. Aug. Aut, quia ex pijs parentibus nati ſunt, Quibus Ioan. Bapt. *Ne velitis dicere intra vos, Patrem habemus Abraham.* Et Dominus proteſtatur apud Ezechiel. *Nihil profuturũ impijs, etiamſi tam iuſti fuerint eorum parentes, quã Noë, Daniel, & Iob.* Vel denique quia iuxta ſeculũ nobiles & conſpicui ſunt; contra quos Sapiens; *Potentes potenter tormenta patientur. Non enim ſubtrahet Deus perſonam cuiuſq; qui eſt omnium Dominator, nec verebitur magnitudinem cuiuſquam, Sine acceptione perſonarum,* ait D. Petrus, *iudicat ſecundùm vniuſcuiuſq; opus.*

Hierem. in epiſt. ad Celant. — Iſai. 58. — Serm. 47. de Sanct. — Matth. 3. — Ezech. 14. — Sap. 6. — 1. Petri. 1.

Secundò, illi maximè in carne confidunt, & ponunt carnem brachium ſuum, qui proprijs viribus liberi arbitrij, ſine ſingulari Dei auxilio, conantur implere legẽ Dei, aut ſe aliquid iis præſtare poſſe putant, propter quod à Deo ſuſcipiantur, & adiuuẽtur. Licet enim per peccatum non perijt liberũ arbitrium de humano genere, ſicut conuincunt omnia Dei præcepta lapſo homini data; ita tamẽ eſt inclina-

Aug. lib. 1. cap. 2. cont. 2. co. Pelag. Epiſt. 46. de grat & lib. arbit. cap. 2.

tum,attenuatũ,infirmatum,ac laſum;vt nullus aut diligere Deũ,ſicut oportet,aut credere in Deum,aut operari propter Deum quod bonum eſt,aut ſaltem quę pia ſunt,cogitare poſſit, niſi gratia eum & miſericordia Diuina pręuenerit.
Ierem. 10. *Scio Domine*, inq. Ierem. *quia non eſt hominis,via eius, nec viri eſt, vt ambulet & dirigat greſſus ſuos.*
Pſalm. 126. Et Pſalmiſta; *Niſi Dominus ædificauerit domum,in vanum laborauerunt, qui ædificant eam; Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatē,fruſtra vigilat,qui cuſtodit eam.*
Ioan. 15. *Sine me*, ait Chriſtus, *nihil poteſtis facere.*
2. Cor. 3. Et Paulus; *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis.*
In epiſt. 1. cap 9. ex epiſt. Zozimi Pont. *Quod ergo tempus interuenit* (inq. Cæleſtin. Pont.) *quo eius non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus,cauſiſq; cogitationibus,motibus adiutor & protector orãdus eſt Deus. Superbũ eſt enim, vt quicquam ſibi natura humana præſumat, clamante*
Epheſ. 6. *Apoſtolo,non eſt nobis colluctatio cõtra carnem & ſanguinem,ſed contra ſpiritalia nequitiæ*,&c.
De grat. & lib. arb. c. 6. Sic & Aug. *Cùm data fuerit gratia,incipiunt etiam eſſe merita noſtra bona;per illam tamen; nam ſi ſe illa ſubtraxerit, cadit homo,non erectus,ſed præcipitatus libero arbitrio. Quapropter,quando cœperit homo habere merita bona, non ſibi debet illa tribuere,ſed Deo; cui dicitur in Pſal. Adiutor meus eſto,ne derelinquas me. Dicendo,ne derelinquas me, oſtendit quia ſi derelictus fuerit, nihil boni*
In lib. de grat. & lib. arb. *valet ipſe per ſe.Gratia*,inq. D. Bern. *liberum excitat arbitrium cùm ſeminat cogitatũ; ſanat,cùm immutat affectũ;roborat,vt perducat ad actum: ſeruat,ne ſentiat defectum.* Iſtorum ſuperbam præſumptionem
Rom. 10. ſæpe flagellat Apoſtolus: dum oſtẽdit eos qui quærunt ſuam ſtatuere iuſtitiam, id eſt, Solis ſuis viribus partam, ſubiectos non eſſe iuſtitiæ Dei,id eſt, quam Deus dat; quia videlicet,

in carne, non in Chriſto confidunt.

Tertiò, in carne confidunt Principes qui victoriam magis ex multitudine equitum, magnitudine exercitus, & induſtria ſua, quàm ex Dei directione ſperant; & ideo plerumq; non obtinent. Quibus dicitur; *Væ qui deſcenditis in Aegyptũ, ad auxilium; in equis ſperantes, & habentes fiduciam ſuper quadrigas, quia multa ſunt, & ſuper equitibus, quia prævalidi nimis; & non ſunt confiſi ſuper Sanctum Iſraël, & Dominum non requiſierunt.* Isai. 31. 2. Par. c. 16 Repræhenſus eſt Aſa grauiter à Domino, quòd habuiſſet fiduciam in rege Syriæ, & non in Domino Deo ſuo. *Stultè egiſti*, ait ad eum Propheta, *& propter hoc ex preſenti tempore aduerſum te bella conſurgent.* Ioſaphat rex, 2. Par. c. 20. cùm grauiter ab hoſtibus premeretur, totum ſe contulit ad rogandum Dominũ, & prædicauit ieiuniũ vniuerſo Iuda, & ideo glorioſam de ijs victoriã reportauit. Iudas itẽ Machab. & ſocij, 2. Mach. 15. *inuocato Deo per orationes congreſſi ſunt cum hoſtibus, manu quidem pugnantes, ſed Dominum cordibus orantes*; ideoq; inſignem hoſtiũ ſtragem ediderunt, præſentia Dei magnificè delectati. Sic Theodoſius magnus Imp. *contra robuſtiſſimum exercitum Eugenij Tyranni, magis orando quàm feriendo pugnauit*, inquit Aug. Milites nobis, ait, qui aderant, retulerunt, De Ciuit. lib. 5. ca. 26. extorta ſibi eſſe de manibus quęcunque iaculabantur, cùm à Theodoſij partibus in aduerſarios vehemens ventus iret, & non ſolum quæcunq, in eos iaciebãtur concitatiſſimè raperet, verum etiam ipſorũ tela in eorũ corpora retorqueret. Vnde & Poëta Claudianus, quamvis à Deut. 28 Chriſti nomine alienus, in eius tamẽ laudibus dixit; *O nimiùm dilecte Deo, tibi militat æther,*

Et coniurati veniunt ad claſſica venti.

Deut 20. Ita promiſerat Dominus in Deuter. *Si exieris ad bellum contra hoſtes tuos, & videris equitatus & currus, & maiorē quàm tu habeas aduerſarij exercitus multitudinem, non timebis eos, quia Dominus Deus tuus tecū*

Pſalm. 19. *eſt. Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei noſtri inuocabimus. Ipſi obligati ſunt, & ceciderunt, nos autem ſurreximus & erecti ſumus.*

Quartò, his annumerandi ſunt, etiam illi diſciplinarum ſtudioſi, qui laborem & ingenium ſuum ad ſcientiam quampiam comparandam pluris æſtimant, quàm Dei gubernationem. *Si*

Iac. 1. *quis indiget ſapiētia, poſtulat à Deo*, ait S. Iacob. *& da-*

Sap. 7. *bitur ei. Optaui, & datus eſt mihi ſenſus*, ait Sap. *inuo-*

3. Reg. 3. *caui & venit in me ſpiritus Sapientiæ.* Et alibi, *Da, Domine, ſeruo tuo cor docile, vt poſſit diſcernere inter bonum & malum. Ad cognitionem & intelligentiam myſteriorum*

Hilar. lib. 1. de Trinit. *requirit* D. Hilar. *orationem humilē, ſtudium peruicax, & vt in omnia*, inquit, *aditum Sapientiæ pulſes. Diuini*

Sent. 22. apud Proſp. *muneris eſt*, ait Aug. *cùm & recta cogitamus & pedes noſtros à falſitate & iniuſtitia continemus.* Hinc orat

Li 10. Cōf. cap. vltimo lib. 11. c. 2. in Confeſs. *Tu ſcis Domine, imperitiam meam, & infirmitatem meam; doce me, & ſana me. Sint caſtæ delitiæ meæ Scriptura tua, nec fallar in eis, nec fallam ex eis.* D.

In vita. Thomas, nunquā ſe lectioni aut ſcriptioni dabat, niſi poſt orationem. In difficultatibus locorum Scripturæ Sacræ, ad orationem ieiuniū ab-

Vinc. Lirinenſ. cont. hæreſ. hibebat. Qui ingenio ſuo inſolēter abutuntur, nimiumq; indulgent ac credūt, in grauiſſimos ſæpè errores labuntur, vt Origenes, Tertullianus, & alij; Nimis enim inflata facies claudit o-

Epiſtol. 112 culos eorum ne videant veritatem. *Qui verò didicerunt à Chriſto humiles eſſe corde*, ait Aug. *plus cogitando & orando proficiunt, quàm legendo & audiendo.*

Quintò denique in carne fiduciam habent,

qui

qui neglecta Dei prouidentia, magis ex incerto diuitiarum, vel induſtria ſua, aut amicorum multitudine ſibi adfutura ſperant huius vitæ præſidia; confidentes in baculo arundineo, ſuper quem ſi incubuerit homo, perforabit manū eius. Contra quos ita Paulus; *Diuitibus huius ſaculi præcipe, non ſublimè ſapere, neque ſperare in incerto diuitiarum.* Vult Apoſt. ne elato ſint animo, nec magnificè de ſe ſentiāt. *Nihil enim* (ait S. Chryſoſt.) *ita ſupercilium attollit, nihil ita ſuperbiam & arrogantiā gignit, vt opes.* Vult eos non ſperare in incertis diuitijs; Spes enim illa vana eſt, quæ re fluxa & inſtabili nititur. Incertæ ſunt diuitiæ, quia incertum eſt, quamdiu eas ſis poſſeſſurus. Aut enim illæ tibi, aut tu eis, dum minime credes, ſubtraheris. *Multi potentes oppreſſi ſunt validè & glorioſi traditi ſunt in manus alterorum.* Vult autem *eos ſperare in Deo viuo, qui præſtat nobis omnia; & temporalia & æterna*, inq. Aug. *ſed magis ad fruendū, æterna, tanquam habitatoribus; ad vtendum, temporalia tanquam viatoribus; Temporalia, vnde bona faciamus; æterna, vt boni efficiamur.* Diſcunt autem diuites, quibus abundè iſta terrena ſuppetunt, non in diuitijs ſperare, ſed in Deo, dum quotidie monentur orare: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Non quia habeant, ſed ne quod habent, perdant. Quid eſt enim petere quod accepimus aliud, niſi vt id quoque nobis præſtet, ne habere deſinamus. Quare enim illi abundant omnia? Vnde, niſi quia Deus illi dedit? Quid habebit ſi ſubtraxerit Deus manū ſuam? Nonne multi dormierunt diuites, & ſurrexerūt pauperes? Et quod illi non deeſt, miſericordia Dei eſt, non potētia ipſius.* Dicat ergo Chriſtianus quiſque cum Propheta; *In Deo ſalu-*

Iſai. 36.
1. Timot. 6.
Eccleſ 11.
Serm. 5. de verb. Dom.
De bono perſeu. c. 24
Pſal. 61.

tare

tare meum, & gloria mea, Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda veſtra, Deus adiutor noſter in æternũ.

MONITVM LXI.
Vende quæ habes & da pauperibus.
Matth. 19.

TRiplex nobis in Scripturis paupertas ſignificatur. Vna eſt ſemper mala, ac improbãda; alia ſemper bona & laude digna; Tertia media, neque mala per ſe, neque bona, ſed in vtrãuis partem transferri poteſt, pertinetq; ad miſeram quandam & afflictam vitæ ſortem, per quam neceſſarijs quoq; rebus humana indiget infirmitas. Hanc à ſe deprecabatur Sapiens Salomon, cùm oraret; *Diuitias & paupertatem ne dederis mihi.* Sicque propterea orabat, quòd infirmioribus animis vtrumque ſit occaſio delinquendi, vnum per ſuperbiam, alterum per impatientiam. *Tam abundantia*, inq. D. Proſp. *quam indigentia materia ſolet eſſe peccati, cùm vel diues extollitur ad ſuperbiam, vel pauper proſilit ad querelam.*

Prou. 30.

In epiſt. ad Demetriad.

At vituperanda ſemper, ſemperq; deteſtanda paupertas eſt, neceſſarias non habere virtutes. De qua D. Bern. *Pernitioſa paupertas, inopia meritorum.* De qua etiam loquitur Propheta; *Ego vir videns paupertatẽ meam, in virga indignationis tuæ.* Quia enim paupertas hæc, quanto eſt pernitioſior, tanto minùs ab hominibus cognita, neque tamẽ vitari niſi cognita poteſt; idcirco Propheta ſuperbi pauperis in eo perſonam gerens, hoc vtilitatis ſibi præſtitum eſſe gratulabatur virga diuinæ

Serm. 68. in Cantic.

Thren. 3.

vinæ indignationis, vt videre inciperet ſuam paupertatem; quò ſic ea cognita, veræ iuſtitiæ diuitias à Deo ſibi poſceret dari. Vnde eſt & illud in Apoc. ſuperbo cuidam obiectum; *Tu dicis, quia diues ſum, & nullius egeo; & neſcis quia tu es miſer & miſerabilis, pauper & cæcus & nudus. Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, probatum, vt locuples fias, & veſtimentis albis induaris, vt non appareat confuſio nuditatis tuæ.* Aurum vocat Charitatē, quæ vt aurum omnibus metallis, ita omnibus ipſa virtutibus præſtat, qua homines quamvis pauperes ditiſſimi fiunt. At talis debet eſſe charitas, vt ſit valdè pura, & nihil habeat admiſtum terrenę cupiditatis, ſed qua Deum ardenter amas, & omnia præ ipſo contēnis. Veſtimenta alba vocat virtutes, & dona ſpiritualia, quæ charitatem comitantur: ſunt enim hæc pulchra, animam illuſtrant ac lætificant; his induti ſupremum beatitudinis honorem petimus, ſicut candidati honores, apud Romanos. Apoc. 3.

Tertia paupertas eſt, qua quis renūtiat omnibus quæ poſſidet, vel affectu ſolo, vt diuitiæ ſi affluant, non apponatur cor: quod eſt omnis Chriſtiani. *Qui enim non renuntiauerit omnibus quæ poßidet*, ait Chriſtus, *non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Omnis enim Chriſtianus diligens Chriſtum, ſpem ab eis debet transferre in ipſum, atque ita vti illis quæ habet, vt facilè tribuens & communicans, theſauriſet in cœlo: paratuſque ſit ea omnia relinquere, ſi talis conditio propoſita fuerit, vt niſi dimiſſo Chriſto, habere non poſſit. Vel etiam actu, ſicut fecerunt Apoſtoli, & alij, (licet pauciores) qui Apoſtolicis veſtigijs ſtudio maiore inſiſtunt, quò expeditis humeris, ſine Pſalm. 61. Luc. 14. Aug. epiſt. 89. quæſt. 4. 1. Timot. 6. Matth. 6. Matth. 19.

ſarcina curarum ſæculariũ, ad cæleſtia animus cum Chriſto ſubuolare poſſit. Atq; hoc eſt con-
Matth. 15. ſilium Chriſti; *Si vis perfectus eſſe, vade & vende quæ*
In epiſt ad Demetriad. *habes, & da pauperibus*. q.d. inquit Hieron. *Non cogo, non impero ſed propono palmã, oſtendo præmia. Tuum eſt eligere, ſi volueris in agone & certamine coronari. Nec dicit, partem bonorum tuorum, vende ſed omnia. Cumq; vendideris, quid ſequitur? Da pauperibus. Non diuitibus, non propinquis: non ad luxuriam, ſed ad neceſſitatẽ. Siue ille Sacerdos ſit ſiue cognatus, ſiue affinis, nihil in eo aliud conſideres, quàm paupertatem. Laudent te eſurientium*
In epiſt. ad Ruſtic. *viſcera, non ructantiũ opulenta conuiuia.* Idem Hiero. Ruſticum ſic hortatur; *Si habes ſubſtantiam, vende, & da pauperibus; Si non habes, grandi onere liberatus es; Nudum Chriſtũ nudus ſequere. Durum, grande, difficile, ſed magna ſunt præmia.* Iulianus Apoſtata ridendo dicebat, ideo ſe Chriſtianos priuare facultatibus vt faciliùs regnum cœlorum conſequerentur,
Matth. 5. cum Chriſtiana Religio dicat, *Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.*

Hiero. cõt. Vigilant. Aſſerebat Vigilantius, meliùs eos facere, qui vtuntur rebus ſuis, & paulatim poſſeſſionũ ſuarum fructus diuidunt pauperibus, quã illos qui poſſeſſionibus venũdatis, ſemel omnia largiũtur. Cui, inquit Hieron. *non à me ſed à Domino reſpondebitur; Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia. Ad*
Matth. 19. Matth. 4. *eum loquitur, qui vult perfectus eſſe, qui cum Apoſtolis, patrem, nauiculam, & rete dimittit. Iſte quem tu laudas, ſecundus aut tertius gradus eſt. Quem & nos recipimus, dummodò ſciamus; prima ſecundis, & tertijs præferenda. Bonum igitur eſt, facultates proprias cum diſpenſatione pauperibus erogare; ſed melius intentione Dominum ſequendi ſimul omnia donare, & abſolutũ in ſolitudine egere cum Chriſto.* Siquidem, *faciliùs eſt quibus careas contemnere,*

temnere, quàm poſſeſſa non amare, arctiuſque terrena conſtringunt adepta, inquit D. Aug. *quàm concupita. Nam vnde iuuenis ille triſtis diſceſſit, niſi quia magnas diuitias poſſidebat? Aliud namque eſt incorporare nolle quæ deſunt; aliud incorporata diuellere. Illa enim velut extranea repudiantur; iſta velut membra præciduntur.* Epiſt. 34. ad Paulin.

Fuerunt alij hæretici, dicti Apoſtolici, qui non recipiebant in ſuam communionē vtentes coniugibus, & res proprias poſſidentes; ideo hæretici, quoniam ſe ab Eccleſia ſeparantes, nullam ſpem putant eos habere, qui vtuntur his rebus, quibus ipſi carent. Vnde de ijs etiã D. Epiphan. *Habet quidem Eccleſia etiam renuntiationē, ſed non abominatur nuptias, & habet inopiam, ſed non attollitur aduerſus eos, qui iuſtè poſſident. Et abſtinentes multi à cibis, ſed non inflantur contra non abſtinētes*, &c. Et ſubdit; *Vides vnam concordiam & vnam ſpem, & vnam fidem in Eccleſia, cuique gratificantē iuxta propriam facultatem, & iuxta proprium laboris certamen.* Deinde comparat Eccleſiam naui, quæ diuerſis conſtat. Tales etiam fuerunt tempore D. Aug. Pelagiani; de quibus ad eum Hilarius; *Diuitem manentem in diuitijs ſuis, regnum Dei non poſſe ingredi, niſi omnia ſua vendiderit, nec ei prodeſſe, ſi fortè ex ipſius diuitijs, mandata fecerit.* Quos redarguit Auguſt. tum ex alijs, tum ex Apoſtolo, *qui diuitibus iubendum docet, non vendere quæ habent, ſed non ſublimè Sapere, nec ſperare in incerto diuitiarū. Vtique eos non fallens, ſed inſtruens.* Auguſt. hæreſ. 40. Epiphan. hæreſ. 61. Epiſt. 89. quæſt. 4. Ibidem.

Non autem minus eſt meritum paupertatis voluntariæ, ijs qui pauca poſſidebant, ſi veraciter omnia, etiam quæ voluiſſent habere, contempſerint. Sic D. Greg. *Ad vocem Dominicam vterque iſte piſcator, (Petrus & Andreas) quid aut quantum dimiſit, qui penè nihil habuit? Sed in hac re affectum potius* Hom. 5. in Euang.

tius debemus penſare, quàm cenſum. Multum reliquit qui ſibi nihil retinuit; multum reliquit, qui quantumlibet parum, totum deſeruit. Certè nos & habita cum amore poſſidemus, & ea quæ minimè habemus, ex deſiderio quærimus. Multũ ergo Petrus & Andreas dimiſit, quando vterque etiam deſideria habendi dereliquit. Sic & D. Aug. *Neque enim*, inquit, *quia diues non fui, idcirco minus mihi imputabitur. Nam neque Apoſtoli ipſi, qui priores hoc fecerunt, diuites fuerunt; ſed totum mundum dimittit, qui & illud quod habet, & quod optat habere, dimittit. Quis enim pauper non turgeſcit in ſpe ſæculi huius? Quis non cupit quotidie augere, quod habet?* Iſta cupiditas proprij abiectione præciditur. Et vt D. Hieron. *Totum dedit Deo, qui ſeipſum obtulit; Apoſtoli tantùm nauem & retia reliquerunt. Vidua duo æra miſit in gazophylacium, & Craſi diuitijs præfertur.*

Eadẽ epiſt. & in Pſal. 103.

In epiſt. ad Paulinum, vide & ad Pammac.

Admodum eſt vtilis hæc voluntaria poſſeſſionum ſuarum derelictio; Primò enim curis ſæcularibus animum liberat, quibus periculosè implicatur. Vnde Apoſtolus; *Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & immergunt ſe deſiderijs inutilibus, & noxijs, quibus ad interitum pertrahuntur.* Quamobrem his qui Deo militant, fugiendæ ſunt ex toto corde diuitię: quas qui habere volunt, ſine labore non quærunt, ſine difficultate non inueniunt, ſine cura non ſeruant, ſine anxia delectatione non poſſident, ſine dolore non perdunt. *Non in hoc ſolùm nocent diuitiæ, quòd contra nos latrocinantium armant manus, nec quia magno cum cumulo intellectum mentis noſtræ obtenebrant, verumetiam quòd nos à Dei ſeruitute diuellant*, inquit Chryſoſt. *& rei mortuæ, pecuniarum ſcilicet, captiuos efficiunt. Is igitur Dominus earum eſt, ac proinde liber, qui contemnit.*

1. Timot. 6.

2. Timot. 2.

Hom. 22. in Matth. & 12. & 76. in Ioan.

Deinde,

Deinde ad hoc valet, vt *redimatur tempus, quoniam dies mali ſunt*, ad quod hortatur Apoſt. *Redimere autem tempus*, inquit D. Aug. *eſt, cùm opus eſt etiam cum detrimento temporalium commodorum, ad quærenda & capeſſenda bona æterna, ſpatia temporis comparare.* *Quo pretio*, inquit D. Proſp. *quies huius temporis aptius comparatur, quàm vt ipſi mundo omnes diuitiæ, omnes dignitates, & vniuerſarum cupiditatum materia refundantur? & ſancto beatoque commercio ematur Chriſtiana libertas, fiantque filij Dei de paupertate diuites, de patientia fortes, de humilitate ſublimes. Non enim vt dilectores huius ſæculi putant, praui cordis aut ſegnis eſt animi, terrenas opes ſpernere, honores occiduos faſtidire; nec ibi gloriam quærere, vbi laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ, & qui iniqua gerit, benedicitur. Vnde ſi verè intelligatur, contemptus iſte rerum præſentium, ad quæ tendat, & qualia concupiſcat; nihil huiuſmodi mentibus rectius, nihil inuenitur electius, quæ ſacratiſsimis deſiderijs, vniuerſa tranſcendũt, neque ad vllam creaturã, quamuis potentem atque mirabilem, ſed ad ipſum omnium viſibilium & inuiſibiliũ ambiunt Creatorem; cui appropinquare, clareſcere eſt; quem timere gaudere eſt; cui ſeruire regnare eſt.*

Ephef. 5.

Hom. 1. & 10. inter. 50

In Epiſt. ad Demetr.

Pſalm. 9.

Poſtremò, hæc voluntaria bonorum abdicatio, militem Chriſti ad luctandum cum inuiſibilibus hoſtibus, maximè reddit idoneum. *Nihil enim*, ait D. Greg. *maligni ſpiritus in hoc mundo proprium poſſident. Nudi ergo cum nudis luctari debemus. Si enim veſtitus quiſpiam cum nudo luctatur, citius ad terrã deijcitur, quòd habeat, vnde teneatur. Quid autem ſunt terrena omnia, niſi quædam corporis indumenta? Qui ergo cum Diabolo ad certamen properat, veſtimenta abijciat, ne ſuccumbat.* Non mirum ergo

Hom. 32. in Euang.

Epiſt.89. quæſt. 4. quod D. Aug. dicit; *Ego perfectionem, de qua Dominus locutus eſt, quando ait diuiti adoleſcenti, Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus; vehementer adamaui, & non meis viribus, ſed gratia ipſius adiuuante ſic feci. Quantum autem in hac perfectionis via profecerim, magis quidem noui ego, quàm quiſquam alius, ſed magis Deus, quàm ego. Et ad hoc propoſitum quantis poſſum viribus alios exhortor, & in nomine Domini habeo conſortes, quibus hoc per meum miniſterium perſuaſum eſt.*

MONITVM LXII.

Ecce euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie Saluator. Luc. 2.

INuitat Angelus Domini Paſtores ad gaudium, oſtendens maximam eis eſſe gaudendi occaſionem ac materiam, cùm addit, *Quia natus eſt vobis hodie Saluator.* Vbi aduerte, verbum illud, *Vobis*, id eſt ad veſtram vtilitatem. Quomodo & Iſaias prædixerat *Puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis.* Et Zacharias, *Exulta filia Sion, ecce rex tuus venit tibi iuſtus & Saluator.* Vnde ſolemniter canit Eccleſia: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cælis, & incarnatus eſt.* Dicet aliquis, corruerat genus humanum, ſed magna quoque Angelorũ ruina facta eſt, cur igitur ad liberandos homines potius factus eſt homo, quàm ad Angelos erigendos Angelus? Primum, ſic placuit, ſic viſum eſt Sapientiæ Dei: voluit in angelos iuſtum iudicium exercere; in homines ſuam miſericordiam

(Margin: Iſai. 9. Zach. 9. In Symb. Conſtant.)

diam. *Et quis eſt qui audeat dicere quare ſic fecerit?* inquit Dauid. Neque enim hîc perſonarũ acceptor fuit, quia angelis peccantibus reddidit quod debuit. Non eſt autem perſonarum acceptio, vbi ſic vni præſtatur gratia indebita, vt in altero merita exerceatur iuſtitia. Poterat & hominum genus iuſto iudicio deſerere, vt ex maſſa damnata neminem prorſus eriperet: quemadmodum declarat Auguſtinus.

2.Reg. 16.

Vide Aug. Cont. 2. epiſt. Pela. lib. 2. c. 7.

Ench c. 27.

Cur autem his peculiariter opem ferendam eſſe putauerit, aliquæ rationes à Doctoribus exquiruntur, & à Scholaſticis vna redditur eiuſmodi ferè verbis; Quia peccatum Angeli fuerit irremediabile, non item hominis. Quod non ſic accipiendum eſt, tanquã natura Angelica præ humana fuerit reſtitutionis incapax, aut irreparabilis ſuo Conditori; ſed quia iuſtum hoc in Angelos Dei iudicium fuerit, vt ſi laberentur, ab eo lapſu inciperet irretractabilis eorum damnatio: Quemadmodum circa homines ordinauit, vt à morte, ſi in malitia deceſſiſſent, eorum eſſet deſperanda reuerſio. Nam, vt Damaſcenus ait, *Quòd mors eſt hominibus, id eſt Angelis lapſus.* Itaque ſicut hominum via, qua adhuc mereri & proficere aut reſipiſcere poſſint morte terminatur, ita etiam Angelorum via, ex ordinatione Dei conditoris, lapſu finienda erat. Non igitur tam propter naturarum diuerſitatem, quàm propter iuſtiſſimam Dei ordinationẽ id euenit, vt angelus poſt lapſum reparari non poſſet. Et hoc eſt apud D. Proſp. & D. Fulgent. qui ex Auguſtino ſumpſiſſe videntur.

Lib. 2 ca. 4. de Orthod. fide.

De vit. cõt. lib. 1. ca. 3. De fide ad Petr. ca. 3.

Epiſt. 107. Ench. 28. 29. Ab Auguſtino verò hæc reddita eſt ratio in Ench. vt propterea non Angelos ſed hominum genus apprehenderit Deus, quod vno peccante homine, totum in eo perierat genus, non autẽ vno cadente Angelo, cæteri omnes ceciderunt. Placuit itaque, inquit, Vniuerſitatis creatori ac moderatori Deo, vt quia non tota multitudo Angelorũ, Deum deſerendo, perierat, ea quæ perierat, in perpetua damnatione remaneret. Alia verò creatura rationalis, quæ in hominibus erat, quoniam peccatis atque ſupplicijs & Originalibus, & proprijs tota perierat, ex eius parte repararetur, quod Angelicæ ſocietati ruina illa Diabolica minuerat. Epheſ. 1. Sic dicit Apoſtol. quod *propoſuit Deus reſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cœlis, & quæ in terris ſunt. Inſtaurantur quæ in terris*, ait S. Aug. Ench. cap. 61. 62. *cùm ipſi homines, qui prædeſtinati ſunt ad vitam æternam, à corruptionis vetuſtate renouantur: Inſtaurantur quæ in cœlis, cùm id quod inde ex Angelis lapſum eſt, ex hominibus redditur.* Itaque ſicut per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, id eſt, in vniuerſum genus humanum; ſic per vnum hominem Chriſtum iuſtitia reddita eſt generi humano; vt ſicut ex vno in omnes generatos propago peccati, ita ex vno in omnes regeneratos deriuatio ſit propagatioque iuſtitiæ.

Sed redeamus ad gaudiũ quod Angeli euangelizant paſtoribus, & in illis, cæteris hominibus. Ad quod etiã pulchrè hortatur omnes Serm. 1. de Nat. D. Leo, dicens; *Saluator noſter, dilectiſſimi, hodie natus eſt, gaudeamus. Neque enim fas eſt locum eſſe triſtitiæ, vbi natalis eſt vita: quæ conſumpto mortalitatis timore,*

timore, ingerit nobis de promiſſa æternitate lætitiam. Nemo ab huius alacritatis participatione ſecernitur: vna cunctis lætitiæ communis eſt ratio; Quia Dominus noſter peccati mortiſque deſtructor, ſicut nullum à reatu liberum repperit, ita pro liberandis omnibus venit. Exultet ſanctus, quia appropinquat ad palmam; gaudeat peccator, quia inuitatur ad veniam; animetur gentilis, quia vocatur ad vitã. Vbi nota tria genera hominum, quos ad ſpiritalẽ lætitiam vocat S. Leo. *Exultet*, inquit, *Sanctus, quia appropinquat ad palmã.* Is enim qui natus eſt rex omnis ſanctitatis ac iuſtitiæ eſt remunerator ditiſſimus. Hic eſt enim vineæ procurator, cui dicet vineæ Dominus, *voca operarios, & redde illis mercedem: Hic conſtitutus eſt à Deo iudex viuorum & mortuorum.* Vnde ipſe de ſe, *Ecce venio citò, & merces mea mecum. Non enim dixi ſemini Iacob, fruſtra colite me*, id eſt, Sine aliquo præmio, ait per Prophetam: *Sed meis cultoribus inſignem promiſi & dabo mercedem; Qui enim ambulat in iuſtitijs in excelſis habitabit, Regem in decore ſuo videbunt oculi eius.* Deinde quia merito nati Regis fiet, vt clauſum cœlum aperiatur, quo ſanctus ſtatim etiam à morte, illud ingredi poſſit, & vitæ æternæ capere poſſeſſionem. Vnde illi in hymno canitur, *Tu deuicto mortis aculeo, Aperuiſti credentibus regna cœlorum.* Vſq; ad aduentũ Chriſti clauſum erat omnibus, Patriarchis, Prophetis, etiam Martyribus, qui ſanguinem propter Deum eiuſque legem ac iuſtitiam profuderant. Vnde aduentũ Chriſti admodum deſiderabant antiqui Sancti, illud videlicet tempus, quo liceret Sanctis ſtatim à morte regna cœlorum conſcendere, ait

Matth. 20.
Actor 10.
Apoc. vlti.
Iſai. 45.
Iſai 33.

In 1. Pet. cap. 1. In cap. 3. Eccleſ. Gen. 41. Luc. 16. Geneſ. 3.

V. Beda. *Ante aduentum Chriſti*, inquit S. Hieron. *omnia ad inferos pariter ducebantur: Vnde & Iacob ad inferos ſe deſcenſurum dicit; Iob, pios & impios in inferno queritur retentari. Et Euangeliũ, Chaos magnum interpoſitum apud inferos, & Abraham cum Lazaro, & diuitem in ſupplicijs eſſe teſtatur. Et reuera, antequã flammeam illam rotam & igneam romphaam ad paradiſi fores Chriſtus cum latrone reſeraret, clauſa erant cæleſtia, & ſpiritus pecoris hominiſq; æqualis vilitas coartabat. Et licet aliud videretur diſſolui, aliud reſeruari; tamen non multum intererat perire cum corpore, vel inferni tenebris detineri.*

Matth. 26. Luc. 19. 1. Timot. 1.

Gaudeat peccator quia inuitatur ad veniam: Natus eſt enim, cuius merito peccatoribus ad Deum conuerſis datur remiſſio peccatorum, propter quam ſanguinem ſuum effuſurus eſt. Medicina enim quam ſecum è cœlo attulit, valet contra omnia omninò peccata, quantumuis grauia & horrenda, etiamſi vnus haberet omnia. Ipſe de te ait, *Venit filius hominis quærere, & ſaluum facere, quod perierat.* Et de eo Apoſt. *Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus, quia* IESVS *Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere.* De quo & S. Aug. *Potuimus putare Verbum tuum remotum eſſe à coniunctione hominis, & deſperare de nobis, niſi caro fieret & habitaret in nobis. Meritò mihi ſpes valida in illo eſt, quod Sanabis omnes languores meos, alioquin deſperarem. Multi enim & magni ſunt ijdem languores mei, multi ſunt & magni; ſed maior & amplior eſt medicina tua.* Dicit Chryſoſt. quod *Chriſtus multò plura exoluit, quàm debeamus; tantòque plura quantò guttulam exiguam pelagus immenſum excellit.* Et quis deſperet de venia? cum etiam interfectores

Lib. 10. Conf. cap. vltimo. In cap. 5. ad Roma.

ſuos

ſuos non ſolum ad indulgentiam criminis,ſed etiam ad præmium regni cœleſtis admiſerit? *Quid poteſt dici benignius? Viuificatur ſanguine Chriſti, etiam qui ſanguinem Chriſti fudit*, inquit D.Cyprian. *Quid grauius peccato ægri, quàm medici interfectio?* ait S.Auguſt. *ſed quando etiam hoc dimittitur, quid non dimittitur?* De bono patient. Sent 192 ex Pſal 45.

Animetur gentilis, quia vocatur ad vitam. Putabãt gentiles animam ſimul perire cum corpore, ideo tradebant ſe ſordibus omnium vitiorum vt eſt apud Iſaiam,& Sap. Et Apoſtol. ait; *Qui deſperantes*, id eſt, poſt hanc vitam, aliam non ſperantes, *ſemetipſos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis in auaritiam*. Et alibi; quod *homines timore mortis per omnem vitam obnoxij eſſent ſeruituti peccati,& Diaboli.* Verum filius Dei ſuo aduentu oſtendit animã non interire cum corpore, ſed reſtare poſt hanc vitam, aliam. Nec enim ille deſcenderet de cælis,homo fieret, in homine aſſumpto tanta ageret, tanta pateretur,ſi morte corporis etiam vita animæ conſumeretur. Fructus enim quem in hac vita percipit Chriſtianus ex aduentu & incarnatione filij Dei,admodũ exiguus videtur. Vnde & Paulus, *ſi in hac vita tantum in Chriſto ſperantes ſumus*, id eſt, ſi nihil à Chriſto exſpectamus, quàm quod ab illo in hac vita recipimus, *miſerabiliores ſumus omnibus hominibus*. Mali enim homines ſaltem bonis preſentibus, quibus totos ſe dedunt, fruuntur; quibus ſe abſtinẽt boni, ſpe meliorũ in futuro ſeculo.Et docet D.Aug. *Totum quod ſalutaribus agitur Sacramentis, magis pertinere ad ſpem futurorum bonorum, quàm ad retentionẽ* Iſai.22. Sap. 2. Epheſ.4. Hebr. 2. Aug. lib. 6. Conf.c. 11. 1.Cor. 15. Enchirid. cap.66.

vel adeptionem præſentium. Maximus ergo fructus Aduentus & Incarnationis filij Dei exſpectatur & percipitur in futura vita. Vnde D. Aug. *Deus factus eſt homo, quid futurus eſt homo: propter quē Deus factus eſt homo? Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.*

Sent. 330. Proſp. Iſai. 66.

Si autem quæras cur paſtoribus primùm reueletur Chriſti Aduētus & Natiuitas? Cogita quod fere ab initio paſtores elegerit Deus: Abel, Iacob, Ioſeph, Moyſes, Dauid, *&c.* paſtores erant: illi primæ hominis inſtitutioni ſunt proximi, quæ eſt præeſſe beſtijs, & illis innoteſcit Deus, qui ſe ſtudent ad illum innocentiæ ſtatum reformare. Deinde, inquit Auguſt. *Mediatorem tuum ſecreta miſericordia demonſtraſti humilibus, & miſiſti vt eius exemplo etiam ipſam diſcerent humilitatem. Abſcondiſti hæc à Sapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis,* ait Chriſtus Patri. Et de eo Sapiens; *Cum ſimplicibus ſermocinatio eius,* quia vt ait D. Greg. *Illorum mentes de ſupernis myſterijs radio ſuæ viſitationis illuminat, quos nulla vmbra duplicitatis obſcurat.* Sic piſcatores elegit in Apoſtolos, & de primis Chriſtianis ait Apoſtolus, *Non multi ſapientes ſecundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles, ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat Sapientes; & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia; & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret.*

Lib 10. Conf. cap. vltimo. Matth 11. Prouerb. 3. 1. Cor. 1.

Denique hi Paſtores gerebant typum Paſtorum Eccleſiæ, quorum eſt diligenter vigilare ſuper gregem in nocte huius ſeculi, ne quos

quos ſpiritalium beſtiarum per effuſas noctis tenebras, patiantur incurſus. His primùm innoteſcere debet Chriſtus, vt per illos innoteſcat & cæteris. Quam illuminationem ſignificat illa claritas de qua eſt in Euangelio, de qua Luc. 2.
etiam Dauid, *Illuminans tu mirabiliter à montibus* Pſalm. 75
æternis; primò enim ipſi montes lucem Dei Auguſt. in illum Pſal.
accipiunt, deinde eam cæteris communicant. Primo Paſtori dixit Chriſtus. *Paſce oues meas.* Ioã. vltim.
Hic alijs Paſtoribus inferioribus, *Paſcite qui in* 1. Petri 5.
vobis eſt gregem Dei. Quod maximè fit recta doctrina, quam à ſuis Paſtoribus diſcere & accipere debent oues. Conſtituit enim Chriſtus in Eccleſia *Paſtores & doctores, vt iam non ſimus* Epheſ. 4.
paruuli fluctuantes, neque circumferamur omni vento doctrinæ. Vnde & Malachias propheta *Labia Sa-* Malach. 2.
cerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius; quia Angelus Domini exercituum eſt. Curent autem diligenter Sacerdotes, vt habeant ſcientiam, quo idonei ſint alios docere: Et timeant illud Prophetæ, *Quia tu repuliſti ſcientiam, repellam & ego te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Et illud Euangelicum; *Sal infatuatum mittetur foras, & ab* Matth. 5.
hominibus conculcabitur.

MONITVM LXIII.

Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Pſalm. 117.

IN ſcriptura ſacra, eſt dies hominis, ſiue quē fecit homo; eſt & dies Domini, quem Dominus fecit. Dies hominis eſt dies peccati, miſeriæ, mortis, damnationis: Quia ſuo arbitrio peccauit homo, & per peccatū incidit in miſerias huius vitæ & futuræ. Qualē ſe fecit primus homo peccando, tales & nos genuit, miſeros, mortales, damnationi obnoxios: qui in eo tanquam in radice eramus; cuius corruptio
Iob 14. fluxit in ramos. De hoc die ait Propheta Iob, *breues dies hominis ſunt. Creauerat Deus hominem inexterminabilem*, vt ait Sapiens, ſed ille peccando
Pſalm. 114 dies ſuos breues fecit. Et Pſalmiſta, *In diebus meis inuocabo*, id eſt, quos ego miſeros feci & paucos: ſtatim enim inſinuans mala ſua, *Circumdederūt*, inquit, *me gemitus mortis, & pericula inferni inuenerunt me.* In hac die non lætari, non exultare debemus, ſed gemere ac lugere. Vn-
Matth. 5. de Chriſtus, *Beati qui lugent.* Et Sap. *Cor Sapien-*
Ecclеſ. 7. *tum, vbi triſtitia.* Dies autem Domini eſt, dies iuſtitiæ, ſalutis, immortalitatis. Vnde ipſe per
Oſeæ. 13. Prophetam; *Tantummodo in me auxilium tuum.* Et,
Pſal. 34. *Salus tua ego ſum.* Vnde & Auguſt. *Quæ procuratio*
Lib. 5. Conf. c. 7. *ſalutis, præter manum tuam Domine, reficientem quæ*
Rom. 9. *feciſti?* Et Apoſt. *Non eſt volentis, neque currentis, ſed*
1. Cor. 3. *miſerentis Dei.* Et, *Neque qui plantat, neque qui rigat, eſt aliquid, ſed qui incrementum dat, Deus.* In hac die Domini, exultare & lætari debemus; ad quod

fre-

frequenter nos ſcriptura hortatur, vt Apoſt. *Gaudete in Domino ſemper, iterum dico, gaudete*: videlicet, in donis Domini quæ hic largitur, & in eius promiſſis, quæ præſtabit poſtea. *Qui pretio ſanguinis Chriſti de captiuitatis iugo quotidie liberantur*, inquit D. Proſper. *ob ſpem non dubiæ ſalutis, habent gaudium conſolationis, & lingua miniſterio in actionem gratiarum, abundantia mentis ſe effundit.* Philip. 4. Proſp. in Pſalm. 127.

Verùm Eccleſia accipit hunc verſum Pſalmi, de die Reſurrectionis Domini. Qui eius dies vocatur, quod in eo ſit glorificatus; depoſita enim omni miſeria & mortalitate, nouam & immortalem vitam aſſumpſit. De qua glorificatione Dauid, *Scitote, quoniam mirificauit Dominus ſanctum ſuum*; Et Euangeliſta, *Spiritus nondum erat datus, quia* IESVS *nondum erat glorificatus.* Cuius glorificationis figuram habemus in IESV Sacerdote, filio Ioſedech; à quo ablatum eſt veſtimentum ſordidum, quo priùs indutus erat deuictoque Diabolo, datum eſt ei indumentum honoris & gloriæ; ſic corpus Chriſti, quo tegebatur eius anima & Diuinitas prius mortale ac miſerum erat, ſed victo per mortem Diabolo, immortale ac glorioſum recepit. Deinde dies reſurrectionis ideo etiam dies Domini, ſiue quẽ fecit Dominus, appellatur, quod propria non aliena virtute reſurrexerit. *Ego dormiui*, inquit, *& ſomnum cepi, & exurrexi*. *Poteſtatem enim habebat ponendi animam ſuam & iterum ſumendi eam.* Vnde ipſe Iudęis, *Soluite templum hoc* (loquens de templo corporis ſui) *& in tribus diebus excitabo illud.* Dicitur in Geneſ. de Iuda, qui fuit typus Chriſti. *Catulus* Pſalm. 4. Ioan. 7. Zachar. 3. Pſalm. 3. Ioan. 10. Ioan. 2. Geneſ. 49.

Leonis

Leonis Iuda, eſt enim Chriſtus filius ſummi & ediV Aug. Serm. 31. in Nou. omnipotentis Patris; *Ad prædam aſcendiſti, fili mi*; Chriſtus aſcendit crucem, vt expoliaret principatus & poteſtates, quibus ſubditum erat Coloſſ. 2. genus humanũ; *requieſcens* videlicet in ſepulchro, *accubuiſti vt Leo; de poteſtate, non de neceſſitate*, inquit Aug. *Et cùm ſepeliretur, mortuos ſuſcitabat*, Amb. in Pſalm. 40. ait Ambroſ. *Quis ſuſcitabit eum?* niſi ipſe ſe? quia virtute Diuinitatis, quæ nec animam in inferno, nec corpus in ſepulchro reliquit. Vnde S. Apud Epiphan in hereſi. 77. Athan. *Ipſum corpus habens naturam mortalem, ſupra ſuam naturã reſurrexit, propter Verbũ in ipſo*, &c.

In hac die exultare & gaudere iubemur, tum propter Chriſtum, qui exaltatus eſt, & liber ab omnibus miſerijs, ad tantam gloriam Rom. 12. prouectus. Charitatis eſt, *gaudere cum gaudentibus*, & lætari de exaltatione & promotione amici. Et quis quæſo nobis debet eſſe amicior, Chriſto Domino, qui animã ſuam pro nobis poſuit? Exaltatus eſt, quia ad incorruptibilem & glorioſam vitam reſuſcitatus, donauitque Philip 2. Matth. vltimo. ei Deus nomen quod eſt ſuper omne nomen; & omnem poteſtatẽ in cœlo & in terra contulit, quam poſt reſurrectionẽ cœpit exercere; denique *Supra omnium cœleſtiũ creaturarum dignitatem, ipſa Chriſti humana natura conſcendit*, vt in- Serm. 1. de Aſcenſ. quit S. Leo.

Exultandum etiam nobis in hac die, propter noſipſos; ex Chriſti enim reſurrectione plurimum boni nobis acceſſit; ex qua certam concipimus ſpem de noſtra, in qua plena erit Matth. 19. Luc. 21. regeneratio, & perfecta redemptio corporis & animæ ab omnibus malis. *Qui ſuſcitauit* IE-

SVM, *& nos cum* IESV *ſuſcitabit*, ait Paulus, Et, *Deus & Dominum ſuſcitauit, & nos ſuſcitabit per virtutem ſuam.* Sic & Petrus; *Regenerauit nos in ſpem viuam*, id eſt, vitæ immortalis, *per reſurrectionem* IESV *Chriſti ex mortuis. Quò enim præceſſit gloria capitis, eò vocatur & ſpes corporis*, ait D. Leo. Et S. Aug. *Sollicitì*, inquit, *eramus de ipſa anima, & ille nobis reſurgendo de carnis reſurrectione fiduciam dedit.* Magna certe eſt humanæ naturæ deiectio ex tanto illo primæ felicitatis culmine, vt audiat, *Cinis es, & in cinerem reuerteris*; quam & Chriſtus preſſius conſiderãs, lachrymatus eſt ad Sepulchrum Lazari. Sed conſolatur nos futura reſurrectio. Vnde Iſaias, pro conſolatione, *Viuent*, inquit, *mortui tui, interfecti mei reſurgent; expergiſcimini, & laudate qui habitatis in puluere.* Et Apoſtolus; *Saluatorem exſpectamus de cœlis, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.*

2. Cor 4. 1. Cor 6. 1. Petri, 1. Serm. 1. de Aſcenſ. Ser. 2 de Aſcenſ. Gen. 3. Ioan. 11. Iſai. 26. Philip. 3.

Hac ſpe ſemper ſe conſolati ſunt ſancti in afflictione & mortalitate. Vnde Iob; *Scio quod redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die de terra ſurrecturus ſum, & in carne mea videbo Deum ſaluatorem meum*, &c. Et tertius ex 7. Machab. cùm membra corporis propter Dei legem amitteret, *E cœlo*, inquit, *iſta poſſideo, ſed propter Dei leges nunc hæc ipſa deſpicio, quoniam ab ipſo me ea recepturum ſpero.* Monica Auguſtini mater rogata an non timeret tam longè à patria corpus relinquere, *Nihil*, inquit, *longè eſt Deo, neque timendum eſt, ne ille non agnoſcat in fine ſeculi vnde me reſuſcitet.* Sic in Martyribus morientibus pro Chriſti fide, cùm ſcirent ſe inſepultos abijciendos, ac à be-

Iob. 19. 2. Mach 7. Lib. 9. Conf. c. 11.

beſtijs deuorãdos, contemptus ſepulchri magna profeſſio erat fiduciæ conceptæ, quod integri vſque ad minimum capillum à Deo re-
Gen 23.25 47.49. ſuſcitandi forent. Et contra in Patriarchis, cæteriſq; Chriſtianis ſollicita cura ſepulchri, confeſſio quędam eſt atque exſpectatio reſurrectionis; volebant enim ea corpora decenter ſeruari, ac collocari, quæ ſperabant aliquãdo ſuſcitanda ad gloriam.

Apocal. 6. Hunc diem deſiderant animæ Martyrum, quæ tametſi *ſingulas ſtolas* acceperint, id eſt, beatitudinem animarũ, expectant tamen redemptionem corporũ ſuorum, vt illa iterum regant, ad quæ illis ineſt appetitus naturalis, vt ſic & alteram ſtolam accipiant, videlicet, beatitudinem corporum; vnde & tunc perfectior erit earum felicitas quàm iam ſit, vt definitũ
Conc. Florent. eſt in Conc. Florent. Et dicuntur iſtæ animæ *eſſe ſub altari*, quo corpus Chriſti ſignificatur, in quo peractum eſt ſacrificiũ mortis & paſſionis eius, quo placatus eſt pater; Quia ad illud reſpiciunt iam immortale, nondum enim habent gloriam corporis ſui, quam in Chriſti corpore vident, ex quo tamen certam ſpem capiunt de gloria corporis ſui aliquando futurã, vnde iubentur *adhuc modicum exſpectare donec impleatur numerus fratrum ſuorum*, quod erit in die reſurrectionis & iudicij.

Math. 6. Quem diem etiam Chriſtus quotidie petere nos voluit, quando docuit nos quotidie orare, *Adueniat regnũ tuum*. Qua oratione petimus quidem cùm animæ noſtræ hinc migrauerint, Deus in eis regnet, ipſæq; ei perfectè ſe ſubijcien-

cientes, eius regni participes fiant; præcipuè tamen ad illud perfectum Dei regnum reſpicimus, vt in reſurrectione Deus plenè regnet, & nos ſui regni conſortes efficiat.

Illum diem etiam omnes aliæ creaturæ exſpectant & quodammodo deſiderant, vt cum ipſo homine reformentur ac renouentur, ſicut cum eo peccante in deterius ſunt mutatę. *Omnis creatura*, ait Paulus, *ingemiſcit, & parturit vſque adhuc*: Sicut pratum dicitur ridere: Quia, videlicet, ſi ſtatus illius intelligeret dignitatē, ad illum aſpiraret. *Nouos cœlos, & nouam terram ſecundum ipſius promiſſa exſpectamus, in quibus iuſtitia habitat.* Vnde & Chriſtus eo tempore reſurgere voluit, quo omnia quodammodo incipiunt renouari, ac reuiuiſcere, quæ per hyemem mortua videbantur; quaſi conſolans ſuos ac erigens, ſpe futuræ æſtatis, qua ſignificatur tempus reſurrectionis. *Sic ſunt fideles in hac vita, quomodo arbores in hyeme; vita illorum in abſcondito eſt, æſtas procedit, vita illorum clarificatur, procedit honor foliorum, fœcunditas fructuum. Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum. Cùm Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria.*

Rom. 8.
2. Petri. 3.
Auguſt. in Pſalm. 148.
Matth. 13.
Coloſſ. 3.

MONI-

MONITVM LXIV.

Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Ioan. 14.

DE Dei aduentu ſpiritali in hominis animam erit nobis ſermo, vnde in Scripturis Sanctis, vocatur ſedes, templum, tabernaculum, domus Dei. De qua potiſſimũ quatuor
2. Cor. 6. dicuntur, quod *ad eam veniat, in ea habitet,*
Ioan. 14. *ambulet, maneat.* Venire dicitur quando incipit in ea operari, cognitionem videlicet peccati, timorem, pœnæ, odium iniquitatis, bonas cogitationes ac deſideria virtutis ac iuſtitiæ; hæc enim iuſtificationis principia non niſi operatione Spiritus Sancti in anima hominis fiunt.
Auguſt. Habitat, quando per remiſſionẽ peccatorum
Epiſt. 57. fit ei propitius, ante quam licet anima habeat in ſe Spiritum Sanctum operantem, non tamẽ inhabitantem. Deinde quando in omnibus à Spiritu Sancti. regitur ac gubernatur, de quo
Rom. 8. dicit Apoſtolus, *Qui ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt*
Rom. 5. *filij Dei.* Ambulat, propter latitudinem Charitatis, quã Spiritus Sanctus infundit, quæ non
Bern. Ser. contenta benefacere amicis, ad omnes etiam
87. in Cant. inimicos ſe extendit. Deinde quia facit hominem cum gaudio & delectatione bene agere, quę cor dilatat; ſicut anguſtat triſtitia Tertiò, ambulat, quando homo indifferens eſt ad omnia, contentus diſpoſitione Diuina, quicquid tandem circa illum agatur, benedicitque Dominum in omni tempore. Denique, quan-

quando hominem facit in virtutibus ac bonis Pſalm. 33.
moribus proficere, ſic vt eat de virtute in virtutem, easque quas habet virtutes auctiores Pſalm. 83.
ac firmiores efficiat, vt poſſint contrarijs vitijs ac tentationibus reſiſtere. Manet, quando dat perſeuerantiam, quando facit hominem perſeueranter velle bonum, eique adhærere.
Niſi enim Dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat Pſalm. 126.
qui cuſtodit eam; Et promittit Dominus, *Timorem* Rom. 8.
meum dabo in corde eorum, vt non recedant à me, Vnuſquiſq; autem hoc diligenter, anniti debet, vt Spiritum Dei habeat; *Si quis enim,* ait Apoſt. *Spiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius.*

Sed quomodo ſciri poterit, an quis in ſe habeat Spiritum Dei? Si intelligatur, qualis ſit Spiritus Dei. Eſt enim ſpiritus dilectionis, humilitatis, manſuetudinis, caſtitatis, vnitatis, pacis, patientiæ, *&c* quia hæc omnia & ſimilia in hominibus operatur. In quo ergo hæc inſunt, cognoſcitur is habere in ſe Spiritum Sanctum habitantem. Quemadmodum cognoſcitur Spiritus malus eſſe in aliquo, ſi in eo ſit odium, impudicitia, ſuperbia, impatientia, diſcordia, &c. quia iſta & ſimilia ſpiritus malus in impijs operari ſolet. De matre ſua Monica dicit Auguſt. *Quiſquis ſeruorum tuorum* Lib 9. Cõf.
eam nouerat, multum in ea laudabat, & honorabat & cap. 9.
diligebat te (Domine) Cur ita? *quia,* inquit, *ſentiebat præſentiam tuam in corde eius,* Sed quibus inditijs? *Sanctæ conuerſationis fructibus teſtibus. Vnicuique,* ait Apoſt. *datur manifeſtatio Spiritus,* id eſt, 1. Cor. 12.
donũ Spiritus, vnde videlicet manifeſtatur & intelligitur ineſſe: & hoc cogitandum. Deinde

Pſalm.64. dicit Pſalmiſta; *Templum Dei Sanctum eſt, mirabile in æquitate.* Sanctum eſt, Deo dicatum eſt, prophanari & violari non debet, *Si quis enim templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus. Et eſt mirabile in æquitate:* Non dicit, in columnis, marmoribus, tectis deauratis, ſed in æquitate, ſiue iuſtitia, quæ virtutes omnes in ſe complectitur; caritatem, humilitatem, patientiam, contemptum rerum mundanarum, *&c.* quarum virtutum ornatus ac pulchritudo eſt maxima, ſed mentis oculis videtur, non carnis. Denique ſigna Spiritus inhabitantis dat S. Leo, qui poſtquam multas enumeraſſet virtutes, vnde ineſſe cognoſcitur ſubdit; *Ipſam matrem virtutum Charitatem in ſecretis mentis ſuæ inquirat, & ſi in ea dilectionem Dei & proximi toto corde intentè repererit, ita vt etiam inimicis ſuis eadem velit tribui, quæ ſibi optat impendi, quiſquis huiuſmodi eſt, Deum & rectorem & inhabitatorem ſui eſſe non dubitet.*

1. Cor. 3.

Auguſt. in Pſalm. 64.

Serm. 7. de Epiph.

Hoc autem notandum duobus modis Deum abeſſe poſſe à Templo ſuo; Vno modo abeſt, ſic tamen vt is qui Templum Dei eſt ſit adhuc filius Dei, ac in eius gratia. Tractat D. Bern. de viciſſitudine Verbi abeuntis & redeuntis ad animam deuotam, *quæ fit*, inquit, *non motu Verbi, ſed ſenſu animæ, quæ eius præſentiam agnoſcit, cùm ſentit gratiam; cùm non, abſentiam queritur & rurſum præſentiã quærit. Cùm præſens eſt expergefacit, mouet, mollit, rigat, illuminat, inflãmat animã; illo abſente torpet & frigent omnia quomodo ſi ollæ bulliẽti ignem ſubtrahas. Cauſæ huius viciſſitudinis ſunt variæ; prima, vt moneatur anima, iſta omnia, non ſuæ facultatis ſed Diuini muneris eſſe,* inquit S. Aug. *ac ſic ab elatio-*

Bern. Ser. 56. & 74. in Cant.

Lib. 2. de pec. merit. cap. 17.

elationis vanitate ſanetur. Si ſemper haberet vel ſentiret, facile ſibi tribueret; diſcit ergo ſeruire Domino in timore, & exultare ei cum tremore. Altera cauſa eſt, *vt exerceatur & inflammetur eius deſiderium; vt reuocet eum auidius, teneat fortius, ſentiens ſubducto ſibi tam dulci ſponſo, tam malè ſibi eſſe.* Hinc Sponſa in Cantic. *Reuertere, reuertere; & Dauid, Faciem tuam* (id eſt præſentiam) *Domine requiram. Ita reuocatur deſiderio animæ, ſed eius animæ, cui ſemel ſui ſuauitatem indulſit.* Sic & Auguſt. *Cùm*, inquit, *anima grauia ſibi & inſuauia ſentit præcepta, non deſperando frangatur, ſed ad quærendum, petendum, pulſandumque cogatur.* Tertia cauſa, *ne diſſoluta ſecuritate ſecurius agat, abſcondit Deus ab ea dulcedinem amoris ſui, cui vtile eſt eum timere*, inquit Auguſtinus.

Pſalm. 2.
Bern. loc. cit.
De perfect. iuſtit.
In Pſal. 30.

Altero modo abit, quando iuſto iudicio permittit hominem etiam iuſtum induci in tentationem ſubtrahendo vel negando auxiliū; quo ſublato cadit homo, non erectus, ſed præcipitatus libero arbitrio. *Vbique quidem eſt Deus ſecundum Diuinitatis eſſentiam*, omnia implet, omnia comprehendit: *Sed ibi non eſſe dicitur, vbi non operatur*, non gubernat. *Ceſſatio auxilij, abſentia eius eſt*, ait D. Proſp. hoc ne fiat. Oratur, *Ne nos inducas in tentationem*, deſerendo. Et, *Adiutor meus eſto, ne derelinquas me.* Et ſollicitè hoc oratur etiam à prouectiſſimis ſanctis, quia vel ad momentum eſſe ſine ſpiritu Chriſti pernitioſum eſt. *Si enim recedat Spiritus Dei*, inquit S. Auguſt. *pondere ſuo ſpiritus hominis reuertitur in carnem, redit ad concupiſcentias & facta carnalia.*

Proſp. in epiſt. ad Demetr.
Matth. 6.
Pſal. 26.
Aug. ſer. 6. de verb. Apoſt.

Paululum deſerente Deo (ob ſuperbiam 2. Reg. 11.

& præſumptionem) expertus eſt vir ille for-
De grat. & lib. arbit. c. 6. De cor. & grat. c. 9. tiſſimi ſpiritus & maxime ſpiritalis Dauid, quid poſſet, lapſus in fœdum adulterium ſimul & homicidium: & nouem integris menſibus abſque vlla tam fœdi peccati ſeria pœnitentia remanſit, donec noua Dei gratia excitaretur à morte peccati Ob eandem cauſam
Matth. 26. grauiter lapſus Apoſtolus Petrus in trinam Domini ſui negationem, victus non à viris fortibus, ſed ab infirmis ancillulis, vt diſceret non præſumere, ſed habitare in adiutorio
De Ciuit. li. 14. c. 13. altiſſimi. *Superbis enim vtile eſt*, inquit Auguſt. *cadere in aliquod apertum, manifeſtumque peccatum, vnde ſibi diſpliceat, qui iam ſibi placendo ceciderat. Salubrius enim ſibi diſplicuit Petrus, quando fleuit, quàm ſibi placuit, quando præſumpſit.* Vterque ergo Dauid & Petrus grauiter cecidit, ſed vterque ex lapſu doctior, ac humilior factus, reſurrexit. Grauius Dei iudicium eſt in eos qui cadunt, & in lapſu vſque ad finem perſeuerant. *Quidam*
Aug. de cor & grat. cap. 13. Galat. 5. Proſp. ad Demetr. Auguſt de cor. & grat. cap. 13. *enim*, ait S. Auguſt. *incipiunt bene viuere etiam ex fide per Charitatem operante & poſtea occulto, ſed iuſto Dei iudicio cadunt, nec reſurgunt; vt cæteri timeant, & iſto timore vitium elationis comprimatur. Perſeuerantes ergo debent nobis præbere exemplum, cadentes augere metum, qui perſeuerantem in nobis ſeruat humilitatem: in loco enim iſto tentationum tanta eſt infirmitas, vt ſuperbiam poſſet generare ſecuritas.*

MONI-

MONITVM LXV.

Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Pſalm. 109.

QVONIAM eximia quædam res eſt, Euchariſtia, & ſi humanam rationem ſpectes, plane incredibilis, placuit Diuinæ Prouidentiæ multis id etiam miraculis, ritibus, atque geſtis adumbrare. Quæ omnia ad fidem eius nobis commendandam, & efficaciam atque vſum commonſtrandum, plurimum valet. Hæc cùm permulta ſint, duo adferemus, quæ etiam Euangelicis Apoſtolicisque teſtimonijs comprobantur. Primum eſt de Melchiſedech, qui vinum & panem Victori Abrahæ obtulit; qui cùm tanquam Sacerdos Dei altiſſimi obtuliſſe Abrahæ legatur, ſatis inſinuatur eiſdem creaturis ipſum Deo ſacrificare ſolitum, ac eis quæ Deo priùs obtulerat, ſacris victorem Abraham honoraſſe, eadem illi communicando, & exhibendo. Qua re aperte ſignificatum eſt Chriſtianorum Sacrificium, quod Saluator noſter (de quo iuxta Pauli interpretationem dictum eſt, *Tu es Sacerdos in æternũ ſecundum ordinem Melchiſedech*) & obtulit, & inſtituit ſic offerendum, in panis & vini ſpecie, vt idem deinde alijs quoque ſit communicandum.

Gen. 14. Hebr. 5. 6. Pſalm. 109.

Qua figura, primò ſignificatur eius materia, videlicet panis & vinum, ex quibus tanquam materia tranſeunte, Dei virtute fit, vt corporaliter illic præſentia habeamus corpus & ſanguinem Domini. Sunt autem hi terræ fructus conuenienter aſſumpti ad Euchariſtię confectionem: Primò, quia per eos recolitur conuenienter, & ob oculos ponitur Chriſti Domini paſſio, in qua corpus eius ſanguine per effuſionem ſeparato, mortuum fuit; ſicut ſpecies panis à vini ſpeciebus ſunt ſeparatæ. Secundò, ſicut pane & vino nutriuntur & reficiuntur corpora noſtra, eſtque id omnibus notiſſimum; ita corpore & ſanguine Domini pij ſpiritualiter nutriuntur, & norunt id omnes fideles. Tertiò, ſicut panis ex multis granis conficitur, & vinum ex multis racemis confluit; ita hoc Sacramentum, Eccleſiæ, quæ ex multis & diuerſarum proprietatum hominibus conſtat, vnitatem efficit; omnes & cum Chriſto, & per Chriſtum inter ſe coniungẽs.

1. Cor. 10. Quod innuit Apoſtolus dicens; *Vnum corpus multi ſumus omnes qui de vno pane participamus*. Denique ſicut pane & vino perducuntur homines ad ſaturitatem & ebrietatem, profuſamque lætitiam, ita corpore & ſanguine Chriſti, eò perducuntur fideles, vbi Diuinitatis eius manifeſta contemplatione plenè perfecteque ſatientur. Vnde in Euang. ait ipſe,

Ioan. 6. *Qui manducat me, viuet propter me.*

Secundò, ſignificatur eius vſus, qui non in hoc tantum poſitus eſt, vt ſit fidelium cibus, verumetiam vt Sacrificium ſit, quod prius Deo

Deo offeratur. Cui poſteriori ab omnibus noſtri temporis hæreticis vehementer obſiſtitur, cùm id tamen in Patribus & Concilijs, etiam ex quatuor primis Generalibus ſit clariſſimum. Ex 14. enim Canone Concilij Niceni primi conſtat *Sacerdotes habere poteſtatem offerendi corpus Domini*. Et Concilium Epheſinum, *Annuntiantes*, ait, *ſicut ſecundùm carnem mortem vnigeniti filij Dei, id eſt*, IESV *Chriſti, & reſurrectionem eius, & in cœlum aſcenſionem pariter confitentes, incruentam celebramus in Eccleſiis ſacrificij ſeruitutem*. D. verò Irenæus, *Chriſtus*, inquit, *dicens, Hoc eſt corpus meum*, Et, *Hic eſt Sanguis meus, noui Teſtamenti nouam docuit oblationem, quam Eccleſia ab Apoſtolis accipiens, in vniuerſo mundo offert Deo*. Et S. Cyprian. *Obtulit* (Chriſtus) *Deo Patri, hoc idem quod Melchiſedech obtulerat, panem & vinum, ſuum ſcilicet corpus & ſanguinem*. Et D. Auguſt. *Ibi* (videlicet in Melchiſedech) *apparuit Sacrificium quod nunc offertur à Chriſtianis Deo toto orbe terrarum, impletúrque quod tantò poſt dictum eſt, Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech*. Dicitque idem Auguſt. *Hoc Sacrificium vnicum ſucceßiſſe omnibus Sacrificijs veteris teſtamenti*. Denique D. Leo, *Cùm*, inquit, *in atrio Caiphæ tractaretur quomodo Chriſtus poſſet occidi, ille corporis ſui & ſanguinis ordinans Sacramentum, docebat qualis hoſtia Deo deberet offerri*.

Conc. Nic. 1 Can 14.
In epiſt. ad Neſtor.
Lib. 4. c. 32
Lib. 2. epiſt. epiſt. 3.
De Ciuit. lib. 16 c. 22 & lib. 17. cap. 20.
De Ciuit. ibidem & Cont. adu. leg. & Proph. ca. 18. 19.
Serm. 7. de Paſſio.

Secundum vſum apertè indicat Chriſtus & Paulus eius Apoſtolus; *Manducate, bibite*, & in hoc diſtinguitur à reliquis Sacramentis, quod intimius & perfectius nobis vnitur. Reliquorum enim vſus ſolum ad tactum pertinet,

Matth. 26. 1. Cor. 11.

tinet, huius verò ad guſtum & manducationem, vt ſcilicet, verus ille animarum cibus Chriſtus ſignificetur, nos ſpiritualiter reficiens ac ſuſtentans, nos ſibi vniens & in ſe transformans, vt ipſe declarauit, Ioan. 6. Ex Analogia etiam corporaliũ ſpiritualia ſignificari voluit: ſumptione illa corporea, ſpiritualem animæ refectionẽ (quam & ipſa ſignificatione conſequimur) & ſuſtentationem in vita ſpirituali. Tametſi enim panis & vinum ibi non ſint poſt conſecrationem, tamen ſpecies ipſa repræſentantes, & ipſorum virtutem habentes, remanent.

Tertiò ſignificatur, quibus id communicandum, nempe ijs, qui Abrahæ fidem & obedientiam imitantur. Quanta fides Abrahæ, quanta obedientia. Iuſſus exire de terra ſua, & de cognatione, & de domo patris ſui, ſtatim obediuit, *neſciens quo iret*. Promiſſus ei filius in ſenectute, vxore etiam exiſtente ſterili & ſene, *non eſt infirmatus fide, nec conſiderauit corpus ſuum emortuum, nec emortuam vuluam Saræ; ſed confortatus eſt fide, dans gloriam Deo, pleniſſimè ſciens, quia quæcunque promiſit, potens eſt & facere.* Deinde iuſſus immolare filium vnicum, *in quo acceperat repromiſſiones*, non eſt cunctatus, *arbitrans quia & à mortuis ſuſcitare poteſt Deus*, & ſic promiſſionem ſuam implere: in quo facto fides & obedientia ſimul elucent, quam ita admiratus eſt Gregor. Niſſenus, vt huius hiſtoriæ effigiem ſine lachrymis videre non poſſet. Deinde iis potiſſimùm communicandum, qui contra vitia carnis & mundi, in hac vita fortiter decertant,

Geneſ. 12. Heb. 11.

Gen. 18. Rom. 4.

Geneſ. 22. Hebr. 11.

Cit. act. 4. conc. Nic. 2

tant,victoriamque referunt;(dedit enim Melchiſedech Abrahæ & ſocijs à certamine redeuntibus, victoriamque reportantibus) vt hoc ſacro cibo honorentur, reficiantur, vireſque reparent; quò noui recenteſq; ad certamen redeant, ac in victoria perſeuerent. Diſponunt autem vitam ſpiritualem ad corruptionem, diſtractio animæ, ſecularis occupatio, pericula & tentationes huius vitæ: *Sicut itaque corpus noſtrum in hac vita ante illam, ſcilicet immutationem*, inquit Auguſtin. *cibo reficitur quia ſentit diſpendium: ſic & animus, quoniam temporalibus affectionibus, quaſi diſpendium ab intentione Dei patitur, ſpiritali cibo reficiatur oportet.* Genſ. 14. Lib. 2 de ſerm. Dom. cap. 12.

Alterum quo ſignificata eſt Euchariſtia, eſt agnus Paſchalis veteris teſtamenti; quo ſignificatur etiam vterque Euchariſtię vſus. Agnus enim ille immolabatur & edebatur, ſic Euchariſtia offertur & ſumitur à populo Dei. 2. Ipſam noſtri Sacramenti ſubſtantiam præfigurat, agnum ſcilicet Dei, cuius ſemel liberati ſanguine ſumus, qui *tanquam agnus ad occiſionem ductus eſt, & coram tondente ſe non aperuit os ſuum*. 3. Demonſtrat, quo fine agnus ſit offerendus, & ſumendus à fidelibus, nempe, in memoriam ſingularis beneficij à Deo accepti videlicet redemptionis humanæ de ſeruitute diaboli & peccati per mortem filij Dei; quomodo ille in memoriam præſtitæ olim ſalutis recolebatur ſingulis annis. Vnde V. Beda: *Finitis Paſchæ veteris ſolemnijs, quæ in commemorationem antiquæ de Ægypto liberationis agebantur, tranſijt ad nouum, quod in ſuæ redemptionis memoriam Ec-* Exod. 12. 1. Petri. 1. Iſai. 53. In cap. 22. Lucæ.

cleſia frequentare deſiderat. Vt videlicet pro carne agni vel ſanguine, ſuæ carnis ſanguiniſq; Sacramentum in panis ac vini figura ſubſtituens, ipſum ſe eſſe monſtraret, cui iurauit Dominus & non pœnitebit eum, Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.

Pſalm.109.

4. Oſtendit, Quomodo hic agnus ſumendus ſit à fidelibus; id enim ritus qui in eſu agni Paſchalis obſeruandi erant, adumbrant. 1. Totus edendus erat, quo ſignificatur Chriſtus integra fide totus ſumendus, ita vt nihil dubitetur de Diuinitate eius carniſque & animę veritate; etiam ſub qualibet ſpecie. *Omnis qui ſoluit* IESVM, *ex Deo non eſt*; ſicut & ille facit, qui ſolum corpus exiſtimat contineri ſub ſpecie panis; ſolum ſanguinem ſub ſpecie vini. 2. Non niſi à circumciſis edebatur; ſic Euchariſtia non niſi à baptiſatis. Baptiſmus enim inchoat vitam ſpiritualem, Euchariſtia ſuſtẽtat & conſeruat. Baptiſmus ianua eſt, qua in Eccleſiam, & ad alia Sacramenta peruenitur. Nondum enim ius habet ad hanc menſam, qui necdum eſt charactere Dominico in familiam Chriſti adſcriptus vt docet D. Auguſt. 3. Cum Azymis panibus edendus, id eſt, animo & conſcientia pura ab omni malitia. *Eſt panis filiorum*, id eſt, iam Deo reconciliatorum, *non mittendus canibus*, id eſt, guloſis, immundis, inuidis, auaris. *Epulemur*, inquit Apoſtolus *in Azymis ſinceritatis & veritatis.* Omnis dolus, ſimulatio, indignatio, amaritudo, malitia, ex animo ponenda. *Inhumanus accedat nemo*, ait Chryſoſt. *nullus crudelis, & immiſericors, nemo prorſus immundus. Vnum ſumus*, cum Chriſto & inter

1. Ioan. 4.

Lib. 1. de pec. mer. cap. 20.
Cyrill. lib. 12. in Ioan. cap. 30.
Chryſoſt. Hom. 74. Matth.
1. Cor. 5.
Hom. 60. ad Pop.
1. Co 11.

inter nos, *omnes qui de vno pane participamus.* Ad communicaturos clamari ſolet olim à Diaconis, *Sancta, Sanctis.* 4. Cùm lactucis agreſtibus, id eſt, cùm contritione, & amaritudine ſpiritus, pro admiſſis peccatis. *Pone tibi amaritudines*, inquit Propheta, id eſt, dole peccata præterita, & deinceps, *dirige cor tuum in viam rectam.* Et alius; *Rugiemus quaſi vrſi omnes nos, & quaſi columbæ meditantes gememus.* 5. In vna domo, ex qua nihil efferri poterat, id eſt, cum ſumma concordia, in vna Eccleſiæ domo, extra quam Sacramentum hoc efferri non poteſt, nec ſalubriter ſumi. *Quicunque extra hanc domum* (Eccleſiam) *agnum comederit, prophanus eſt.* inquit S. Hieron. *Omnia Sacramenta*, ait D. Auguſtinus *non ad ſalutem, ſed ad iudicium habentur, ſine charitate vnitatis.* Et alibi; *Neque fides, neque Sacramenta vllis niſi perſiſtentibus in Eccleſiæ vnitate, ſunt ſalutaria.* Dauid ad Chriſtum; *Filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circuitu menſæ tuæ; quoniam pacifici filij Dei menſam dominicam doctrinæ & Sacramentorum cum vnanimitate circumdant, vt quod inde percipitur nulla diſſenſione violetur.* ait D. Proſp.

Cyril. li. 12. in Ioan.

Ierem. 3.

Iſai. 59.

Hieron. ad Damaſ.

Lib. 3. cont. Petil. cà. 40

De vnit. Eccleſ. c. 4.

Pſalm. 127.

Auguſt. & Proſp. in illum Pſalm.

6. Feſtinanter, id eſt, ardenti cupidoque animo hoc Sacramentum ſumendum. In Euangelio dicitur, quod *omnes quærebant eum tangere*, videlicet, ob ſanitatem corporalem, ſic nunc cupide tangendus in Sacramento ob ſanitatem ſpiritualem. *Nos* inquit D. Cyrill. *ſi vitam æternã conſequi volumus, ſi largitorem immortalitatis in nobis habere deſideramus, ad recipiendam benedictionem libenter concurramus.* Et S. Chryſoſt. *Nonne videtis*, ait, *quanta promptitudine paruuli papillas*

Lib. 4. in Ioan. c. 17.

Hom. 60. ad popul.

pillas rapiant, & quanto impetu labia vberibus inſi-gant? accedamus cum tanta quoque nos alacritate ad hanc menſam, cùm longè maiorem trahamus, tanquam infantes lactanei, Chriſti gratiam. Feruens deſiderium erga Euchariſtiã exprimit D. Ignatius, dicens; *Non gaudeo corruptibili nutrimento, nec voluptatibus huius vitæ; panem Dei volo, panem cæleſtem, quæ eſt caro filij Dei; & potum volo ſanguinem illius, quæ eſt claritas incorruptibilis, & vita æterna.* Poſtremò, oportebat Iudæos manducantes agnum, renibus eſſe accinctos, habere calceamenta in pedibus, baculos in manibus: ſignificatur, ſi dignè velint ſuſcipere Euchariſtiam, oportet vt ſe tanquam peregrinos gerant, aliò properantes, & aliam, relicto malorum conſortio, patriam inquirentes. De veteribus Patribus ait Paulus; *Confitentes quia peregrini & hoſpites ſunt ſuper terram.* Et obſecrat nos Petrus, *tanquã aduenas & peregrinos, abſtinere à carnalibus deſiderijs.* Nihil deſiderare eorum quæ hîc ſunt, ſed quęrere & ſapere quæ ſurſum ſunt. *Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Aquilæ ergo debent eſſe communicantes*, inquit Chryſoſt. *id eſt, ſublimes, perſpicaces, ſolem iuſtitiæ aſpicientes, nihil cum terra commune habentes.* Petenti verbum inſtructionis reſpondit Abbas Olympius; *Ne ſedeas cum hæreticis, contine linguam & ventrem, & vbicunque ſederis, dic, Peregrinus ſum.* In hac enim vita non quaſi in patria verſandum, ſed per eam quaſi per quoddam iter tranſeundũ ad patriam cœleſtem, cui ſuſpirat peregrinatio populi Dei ab exitu vſque ad reditum.

In epiſt. ad Rom.

Hebr. 11.
1. Petri, 2.

Matth. 24.
In cap. 11. 1. ad Cor.

In Prat. ſpirit. c. 12.

Monitvm LXVI.

Vocatum eſt nomen eius, Iesvs.

Luc. 2.

Mediator Dei & hominum proprio nomine dictus eſt, Iesvs; quod nomen factis eius admodum eſt conueniens. Iesvs enim Saluatorem ſonat, ipſe autem vnus eſt, *qui ſaluat populum ſuum à peccatis eorum*. In veteri teſtamento familiare erat nomina à rebus imponere: Sic Abram vocatus Abraham, quia pater multarum gentium futurus erat: Iacob, dictus Iſraël, quaſi contra Deum præualens: Præcurſor Domini, dictus Ioannes, quod gratiam Dei ſignificat, quia eius annuntiabat authorem: Et Petrus à petra, ob firmitatem in fide, & quia firmum fundamentum Eccleſiæ. Sic Iesvs, quia Saluator. Quod nomen etiam Propheta prædixit; *Hoc eſt*, inquit, *nomen quod vocabunt eum Dominus iuſtus, ſiue iuſtitia noſtra, hoc eſt, iuſtificator noſter*. In iuſtitia enim conſiſtit hominis beatitudo & ſalus. Vnde Apoſtolus; *Regnum Dei eſt iuſtitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto*. Ergo quando homo incipit iuſtè viuere, etiam inchoat ſuum regnum ac ſalutem. Hinc iuſti etiam beati dicuntur; perfecta iuſtitia erit perfecta eius beatitudo. Vnde D. Aug. *Minor iuſtitia facit meritum, maior fit præmium; & ideo nobis iuſtè viuendum eſt, propter illam videlicet adipiſcen-*

Matth. 1.
Gen. 17.
Gen. 32.
Luc. 1.
Matth. 16.
Ambr. li. 4. de fide c. 3.
Cyril in Ioan. lib. 2. cap 12.
Ierem. 23.
Rom. 14.
Cont. 2. epiſt. Pelag. lib. 3. ca. 7.

Ce Ciuit. lib 10.c. 4. Lib.2.Cof. cap. vltimo *piſcendam. Te volo iuſtitia & innocentia*, ait idem Auguſt. *pulchra & decora honeſtis luminibus, & inſatiabili ſatietate. Quies eſt apud te valdè, & vita imperturbabilis. Qui intrat in te, intrat in gaudium Domini ſui, & habebit ſe optimè in optimo.* Peccatum omnium malorum noſtrorum eſt cauſa, inquit Auguſt. Qui ergo hominem à peccatis ſaluat, eundem etiam ab omnibus illis malis liberat, quæ ex peccatis proficiſcuntur: Eius gratia, remittit peccata præterita, præſeruat à futuris, dat rectam vitæ conuerſationem, denique perducit ad vitam æternam, vbi peccare non poterimus; vbi omni malo carebimus, omni bono abundabimus.

Tres fuerunt in veteri teſtamento perſonę inſigniores, quæ in typum ac figuram Chriſti idem nomen geſtarunt, ex quibus facilè intelligetur, quomodo Chriſtus nos iuſtificet ac ſaluet. Primus fuit Ieſus, filius Syrach, Doctor & magiſter egregius, Auctor libri qui inſcribitur Eccleſiaſticus, qui liber abundat ſalutaribus inſtitutis ac doctrinis omnibus hominum ſtatibus conuenientiſſimis. Quis autem doctor ac magiſter nobilior & excellentior Chriſto IESV, qui in hac vita agens homines docuit, verbis, exemplis, vita, morte, deſcenſu, aſcenſu, oſtendens eis promiſſam patriam, & viam regiam ad illam ducentem.

Pſalm. 15. Vnde cum gaudio illi dicitur in Pſal. *Notas mihi feciſti vias vitæ*, ipſam vitam quam poſt hanc exſpectamus, & vias quibus ad eam peruenitur, videlicet, *fidem, humilitatem, manſuetudinem, caſtitatem, charitatem. his enim itineribus peruenitur ad ſalutem,*

lutem, inquit D. Ambroſ. Hinc ipſe Chriſtus dicit *ſe prædicare præceptum Domini, a Spiritu ſancto vnctum ad Euangeliſandum*. Et Pater cœleſtis hunc Doctorem *vult audiri*, comminans, quod *qui eum non audierit, exterminabitur de populo ſuo*. Atque hoc præ omnibus Doctoribus habet peculiare, quod ita intus ſine ſtrepitu verborum docet hominem ſcientiam, vt ſine eius doctrina fruſtra cuiuſlibet hominis lingua laboret. Vnde & ſe *ſolum Magiſtrum* dicit, reliqui enim ſolum aures foris pulſant, hic autē vnus corda intus illuſtrat, ac permouet. Ambroſ. Serm. 74. Pſalm. 2. Luc. 4. Matth. 3. & 17. Actor. 3. Matt. 23.

Secundus fuit, Ieſus, filius Ioſedech ſummus ſacerdos, qui vixit eo tempore quo templum reædificabatur poſt captiuitatem Babylonicam, quem vidit Zacharias Propheta ſordido habitu, ſtantem coram Angelo Domini, & Diabolus ſtabat à dextris eius, vt aduerſaretur ei; deuictoque Diabolo, datum eſt ei indumentū honoris & gloriæ; in quo, quomodo Chriſti figuram geſſerit, ſupra dictum eſt. Eſt autem & Chriſtus ſummus Sacerdos, quo Sacerdotio functus eſt, *dum in diebus carnis ſuæ preces ſupplicationeſq; cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reuerentia*; dum in omnibus gratias egit Deo patri; dum *ſeipſum tradidit in ara crucis pro peccatis noſtris hoſtiam & oblationem Deo in odorem ſuauitatis. Et ſic per ſanguinem proprium ſemel introiens in ſancta ſanctorum, æternámque redemptionem inueniens, apparet nunc vultui Dei, ſemper viuens ad interpellandū pro nobis*. In hoc etiam Sacerdotij ſui exequens officium, quod per Vicarios Sacerdotes in Catholica Eccle- Zachar. 3. Pſalm. 109. Hebr. 5. Epheſ. 5. Heb. 9. Ambr. li. 4. Offic. c. 48.

ſia,

Auguſt in pſalm. 109. verſu, Tues Sacerd. & de Ciuit. li 10. c. 20.

ſia, non deſiuit ritu ſimili cum Melchiſedech offerre carnem ſuam & ſanguinem. Hoc Sacerdotis munus eſt, preces, laudes, & hoſtias Deo offerre.

Tertius, (qui ſi tempus ſpectes primo loco nominari debebat) dictus eſt IESVS, miniſter & ſucceſſor Moyſis, Oſeæ, filius Nun, præcipuus dux populi Iſraël in terram promiſſam, & vnus ex illis, qui terram promiſſionis explorarunt, & ſolus cum Caleb ex tot centenis millibus ingreſſus eſt. Hic ergo hoſtes debellando, populũ Iſraëliticum in terram, ſanctam introduxit, & vnicuique Tribui ſuum ad habitandũ locum aſſignauit. Quemadmodũ Chriſtus tanquã bellator fortis pro nobis pugnauit, *& fortem armatum, qui nos captiuos tenebat, alligauit*, noſque ex eius poteſtate eripuit & contra eum, mundumq; & noſtram concupiſcentiam, pugnare nos & vincere facit, in omnibus nos dirigens & protegens: ac poſtremò in terram promiſſionis ſanctam introducet, ibique electis ſingulis ſuam manſionem; ſibi autem rebelles *mittet in caminũ ignis; quando & nouiſſimum inimicum à nobis excludet, mortem*, & in æterna pace ſuper omnia regnabit. Hi ergo tres typum Chriſti geſſerũt, qui fuit Magiſter egregius, per cuius doctrinam ſumus illuminati; Sacerdos ſummus, per cuius Sacerdotiũ ſumus à peccatis expiati; verus rex ac princeps, per cuius regnum ſumus contra tentationes inuicti, & in bono perſiſtentes.

Num. 13.

Num. 13.

Luc. 11.

Leo. Serm. 2. de Anniuerſa. ſui Pontif.

Matth. 13.

1. Cor. 15.

Actor. 4.

Ac vt paucis cum D. Petro dicam, *Non eſt in alio aliquo ſalus; nec enim aliud nomen eſt ſub cœlo datum*

tum hominibus , in quo oporteat nos ſaluos fieri. Quod ex illo tempore valet ad ſaluandum genus humanum, inq. S. Aug. *ex quo in Adam vitiatum eſt genus humanum*. Hinc, *ſe viam appellat & oſtium , quia nemo venit ad Patrem*, inquit, *niſi per me*, Et , *per me ſi quis introierit, ſaluabitur*. Vnde ab initio ſemper mādauit Deus hominibus fidem Saluatoris, ſemperq́; hominibus hæc fides aliquo Sacramēto eſt commendata. Et ſicut nos ſaluamur fide Chriſti , qua eum credimus pro noſtra ſalute incarnatum, mortuum, & reſurrexiſſe; ita veteres per eandem fidem Chriſti, qua eum venturum in carne, moriturū, ac reſurrecturum pro ſalute hominum credebant: habentes Sacramenta pro ratione temporum à noſtris diuerſa. Vnde D. Leo , *Hoc magnum pietatis Sacramentum*, ait, *tam potens etiam in ſuis ſignificationibus fuit, vt non minùs adepti ſint, qui in illud credidere promiſſum; quàm qui ſuſcepêre donatum. Per Sapientiam*, (id eſt, Chriſtum incarnatū) *ſanati ſunt, quicunque ſibi placuerunt à principio, Domini* , ait Sapiens. *Ipſa etiam primum hominem cuſtodiuit, & eduxit illum à delicto ſuo*, inquit idem. Vnde & D. Aug. *Primi parentes*, inquit, *poſtea iuſtè viuendo, meritò creduntur per Chriſti ſanguinem ab extremo ſupplicio liberati.*

Epiſt. 157. Ioan. 10. & 14. Cont. Iul. lib. 5. ca. 9. Lib. 2. de pec. merit. cap. 29. de & grat. cap. 44. Serm. 3 de Nat. Sap. 9. Sap. 10. Epiſt. 99. ad Euod. & de pec. mer. lib. 2. ca. 34

Præceperat Deus primo homini vt non comederet de arbore quadam , quæ ex eo quod Diabolus pollicitus eſt , & poſtea non euenit, ſcientiæ boni & mali arbor dicta eſt. In quo præcepto obedientia commendata eſt, prohibēdo à ligno non malo. Debebat etiā primus homo ſumere de arbore vitæ , propterea ne mors ei vndecunq; ſubreperet, vel ſenectute

Geneſ. 2. Geneſ. 2.

De Ciuit. li 13.c.20. confectus decurſis temporũ ſpatijs interiret; De peccat. mer. lib. 2. cap.21. tanquã cętera ligna alimento eſſent, illud Sacramento. Vt ſic fuiſſe accipiatur lignum vitæ, in paradiſo corporali, ſicut in ſpiritali, id Prou.3. eſt, intelligibili paradiſo Sapientia Dei; de qua ſcriptum eſt, *Lignum vitæ eſt amplectentibus eam.* Poſt lapſum autem loco pręcepti de abſtinendo à ligno ſcientiæ boni & mali, ei mandatur vt abſtineat à proprię volũtatis arbitrio, quod diabolus perſuadet eſſe lignum ſcientiæ boni Prosp ad Demetriad. & mali, ſuadetq; *vt ad arborem propriæ voluntatis manũ præſumptionis extendat.* Loco verò præcepti de ſumendo ex ligno vitæ, ſucceſſit præceptũ Dei, vt adhæreatur Chriſto crucifixo, qui eſt lignum vitæ eum ſumentibus, etſi conetur diabolus perſuadere eſſe lignũ ſtultitiæ propter ignominiã crucis. Sicut igitur abſtinendo à ligno ſcientiæ boni & mali, & ſumendo de ligno vitæ, manſiſſet homo in primo honore & dominio: ita & nunc abſtinẽdo à propriæ voluntatis arbitrio, & adhærẽdo Chriſto crucifixo, ad priſtinam dignitatẽ reuertitur.

Lib.7.Cõf. cap.18. *Quærebam* inquit Auguſt. *viam comparandi roboris, quod eſſet idoneum ad fruendum te: nec inueniebam donec amplecterer Mediatorem Dei & hominũ, hominem* 1.Timot.2 *Chriſtum* IESVM, *vocantem & dicentem; Ego ſum via,* Ioan.14. *veritas, & vita: Et cibum cui capiendo inualidus eram,* Ioan.1. *miſcentem carni, quoniam Verbum Caro factum eſt, vt infantia noſtra lacteſceret ſapientia tua, per quam creaſti omnia.* Cùm enim per infirmitatẽ nimiam, cibum ſuum, id eſt inuiſibilem ſummumque Deum capere non poſſet homo, ſolidiorque eſſet ille cibus, quàm vt noſtræ infantiæ, ſeu potius

potiùs ægritudini conueniret; quiddam nobis de Maieſtate ſua, & infirmitate noſtra tēperauit Deus, vt quod cibus eſſet, medicamenti quoq; ratione haberet, ad educendū venenū antiqui ſerpentis inſtillatione collectum & hauſtū, ex quo cibi noſtri faſtidio tenebamur.

Vide de Nat. & grat. ca. 20.

Præter eam ergo notitiam quam tum de ſe ipſo, tum de reparatore Deo habere quiſque tenetur, ad quam pertinet vt vitium quiſque ſuum agnoſcat, ſeque humiliet ſub potenti manu Dei, requiritur alia notitia ex ordinatione poſitiua Dei, in qua proprie via poſita eſt, qua ad iuſtitiam redeatur. Hæc autem eſt, qua non ſolum credatur ſolus poſſe Deus naturam reparare, verumetiam velle & conſtituiſſe per Mediatorem ſuo tempore exhibendum. Hoc niſi cognoſcatur, inſufficienter inſtructus eſt animus, qui dicat Deo, *Domine, miſerere mei, ſana animam meam: quia peccaui tibi.* Nunquam enim hoc naturæ lex docet, ſed poſitiua Diuinæ miſerationis conſtitutio; quæ niſi dignatione Dei manifeſtaretur hominibus, nota eſſe non poſſet, atque excuſabiliter neſciretur: quanquam inexcuſabiliter qui eam neſciret, damnaretur; non propterea quod illam ignoraret, ſed quod ignorata illa, in vitijs ſuis, & in prauitate ſua remaneret. Vt igitur reparari homines poſſent, ſtatim à principio prænuntiatum eſt ſtatuiſſe Deum, lapſum hominum genus erigere, & hoc per eum quem miſſurus eſſet aliquando. Serpenti enim dictum eſt de ſemine mulieris; *Ipſum conteret caput tuum*: poſtea ad Abraham eadem

Vide Lenſ. li. 4. de fide.

Geneſ. 3.

Geneſ. 21. Pſalm. 131. eſt renouata promiſſio, *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes*: poſteà ad Dauid, *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam*. Acceſſerunt huc & ſacrificia, quibus iam inde à principio fideles vſi ſunt, ad ſignificandum illud ſacrificium, quo vno omnia peccata delentur.

MONITVM LXVII.

Vbi eſt, qui natus eſt rex Iudæorum?

Serm. 2. de Epiphan. AGnoſcamus, inquit S. Leo, *in Magis adoratoribus Chriſti, vocationis noſtræ fideíque primitias, & exultantibus animis, beata ſpei initia celebremus. Exinde enim in æternam hereditatem cœpimus introire: exinde nobis Chriſtum loquentia Scripturarum arcana patuerunt; Et veritas quam Iudæorum obcæcatio non recepit, omnibus nationibus lumen ſuum inuexit. Honoretur itaque dies ſacratiſſimus à nobis, in quo ſalutis noſtræ auctor apparuit, & quem Magi infantem venerati ſunt in cunabulis, nos omnipotentem adoremus in cœlis.* Ita Leo. Quod autem aduentu iſtorum Regum vocatio gentiũ ad Chriſtum expreſſa fuerit, ſolemniſſimè feſtum hoc Patres celebrare ſolent; vt homiliæ de ea re innumeræ teſtantur; adeò vt extraneus prorſus à Chriſtiana Religione videretur, qui tantæ eius diei celebritati non interfuiſſet. Vnde de Iuliano Ammian. lib. 21. Apoſtata Ammianus tradit, quod licet clam dæmonibus immolaret, tamen ne detegeretur, quod erat Idolorum cultor, voluit ſuam præſentiam exhibere, his ferijs, quas inquit Chri-

Chriſtiani celebrantes menſe Ianuario, Epiphaniam dictitant. Eadem de Valente Imperatore teſtatur Greg. Nazian. Orat. in funere Baſilij

Inſcrutabile autem nobis eſt, cur anterioribus ſeculis dimiſſæ ſint gentes ingredi vias ſuas, vno Iſraële excepto, qui Diuinis eloquijs erudiebatur, inq. D. Proſp. *Non meliores fuiſſe eorum poſteros poſſumus dicere, quibus iam cœleſtis doctrinæ annuntiatio coruſcauit, de quibus ſcriptum eſt, Populus gentium qui ſedebat in tenebris vidit lucem magnam*, &c. Et, *Vocauit vos de tenebris in admirabile lumen ſuum. Non ergo meritis minorum tribuitur, quod non meruere maiores. Par enim impietas, & patres accuſabat & filios, eademque ignorantiæ cæcitas omnes ſimul in eodem mergebat errore. Sed cur illorum non miſertus, & horum miſertus ſit Deus, latet diſcretionis iſta ratio, ſed non latet ipſa diſcretio; non intelligimus iudicantem, ſed videmus operantem. Non calumniemur iuſtitiæ occultæ, ſed gratias agamus miſericordiæ manifeſtæ.* hucuſque Proſp. De voc. gent. lib. 1, cap 15. Matth. 4. 1. Petri 2.

Multa autem in iſtis Magis conſideranda ſunt, & à nobis imitanda. Primùm, quòd diligenter obſeruarint ſtellam, quæ eos nati regis admonebat, eiuſq; ductum ſint ſecuti. Sic quiſq; diligenter obſeruet ac ſequatur ſignũ, quo Deus eum monet ac ad ſe trahit; non obſurdeſcat ad vocem Domini, quam intus vel foris loquitur, per morbum vel aliam tribulationem, per prędicationem, timorem incuſſum, remorſum conſcientiæ, inſpirationem bonam, &c. *Loquitur Deus*, inquit D. Aug. *in conſcientia cuiuſlibet animæ, quantumcumq; peruerſæ, quia tamẽ vllo modo ratiocinari poteſt. Nam approbare quod bene facit improbare quod male non poteſt, niſi clamante* Lib. 2. de Ser. Dom. in monte.

 veritate.

Iſai. 30. *veritate*. Et Iſaias Propheta, *Audient*, inquit, *aures tua verbum poſt tergum monentis*. *Homo Deo terga vertit*, ait Greg. *cùm ſuperbiens Dei iuſſa contemnit; ſed Deus ſuperbientem non deſerit, ſed poſt tergum ſtans nos admonet, quia ad recuperationem nos gratia etiam contemptus vocat*. Monet Apoſt. *Spiritum*, id eſt, bonã Spiritus S. ſuggeſtionem, *nolite extinguere*. Et, *aduerſus Domini vocem nolite obdurare corda veſtra*. Increpantur impij; *Vocaui, & renuiſtis*. *Vos ſemper reſiſtitis ſpiritui Sancto*. *Percuſſi eos, & non doluerunt. Non ſunt reuerſi ad percutientem ſe*.

Gregor. in Paſt. part. 3. admon. 29.

1. Theſ. 5.

Pſalm. 94.

Prou. 1.

Actor. 7.

Iſai. 9.

Deinde præter ſtellam, etiam ſcribarum & Sapientũ teſtimonia audierunt & ſecuti ſunt. *Sic bonum eſt*, inq. Hieron. *obedire maioribus, parere perfectis; & poſt regulas Scripturarum vitæ ſuæ tramitem ab alijs diſcere, nec præceptore vti peſſimo, ſcilicet, præſumptione ſua*. Vnde & Ruſtico ſuadet, petenti ab eo vitæ modum, *vt viueret in conſortio ſanctorum, ſub vnius diſciplina patrũ; ne ſe ipſe doceret, & abſque doctore iniret viam, quam nunquam eſſet ingreſſus, ſicque facilè pateret errori*. Et Aug. in ſua conuerſione, vt inſtrueretur in via Domini, quis vitæ modus aptus eſſet ſic affecto, vt ipſe erat, *Simplicianum acceſſit, in quo lucebat gratia Dei, & in ſtudio ſectandæ vitæ bonæ multa expertus erat, quia ab ineunte ætate deuotiſſimè Deo ſeruierat*. Vnde monet Sapiens: *In multitudinè Presbyterorum prudentium ſta, & ſapientia illorum ex corde coniungere, vt omnem narrationem Dei poſſis audire. Et ſi videris ſenſatum, euigila ad eum, & gradus oſtiorum illius exterat pes tuus*. Et rurſum; *Ne deſpicias narrationẽ preſbyterorum, & in Prouerbijs eorũ conuerſare; ab ipſis enim diſces ſapientiam, & doctrinam intellectus*.

In Epiſt. ad Demetria.

In Epiſt. ad Ruſt.

Lib. 8. Conf. c. 2.

Eccleſ. 6.

Eccleſ. 8.

Tertiò,

Tertio, Magi in quærendo Saluatore, non horruerũt difficultates ac moleſtias itinerum ex tam remotis locis. Sic ſedulus quiſque ac diligens eſſe debet in quærenda virtute, curanda ſalute, non horrere difficultates ac moleſtias laborum & tentationum. Multos retrahit ab ingreſſu viæ Domini, & virtutum profectu, horror difficultatis, ſeu labor certaminis. *Qui enim ad meliora nititur quaſi contra ictum fluminis conatur*; ergo labore opus eſt, alioquin ſtatim retrolabitur. Sic de pigro dicit Sapiens *Propter frigus piger arare noluit*, id eſt, propter aliquam virtutis aſperitatem, noluit bene agere. Sed quod inde malum ſequetur? *mendicabit ergo æſtate, & non dabitur ei.* Patet in diuite epulone, & fatuis virginibus. *Erubeſce Sidon*, ait mare. *Et ſi cauſam quæris, audi quare. Pro modica præbenda longa via curritur, & pro æterna vita vix à multis pes ſemel à terra leuatur. Vile pretium quæritur, pro vno numiſmate interdum turpiter litigatur, & pro vana re & parua promiſſione diu noctuque fatigari non timetur. Sed pro dolor, pro bono incõmutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore & gloria interminabili, vel ad modicũ fatigari pigritatur. Erubeſce ergo ſerue piger & querulose, quòd illi paratiores ſint ad perditionem, quã tu ad vitam. Gaudent illi amplius ad vanitatẽ, quàm tu veritatem. Multi*, inq. Aug. *multa patiuntur propter pecuniam perituram, & tu non vis pati propter vitam manſurã? Sic recuſas laborare pro Dei promiſſis, quaſi non laborares pro cupiditatibus tuis. Quanta patiuntur pro ſua iniquitate latrones, quanta pro ſua nequitia luxurioſi, pro ſua auaritia negotiatores mare tranſmeantes*, &c. Pelagiam conſpicatus valdè comptam

Greg. Mor. lib 11, cap. 27. 28.

Luc. 16. Matth. 25. Iſai. 23. Vide Greg. in Paſt. part 3. adm. 24. Tho. Kem. lib. 3. ca. 3. de Imitat.

Serm. 34. in Nou.

mus; vt in Euchariſtia; Formam panis videmus, carnem Chriſti eſſe credimus; vilis apparet nobis elementi ſpecies, Dei filium adoramus. Sic in baptiſmo, aqua elementaris cernitur, gratia Spiritus adeſſe creditur; corpus tangitur, cor ablui nō dubitatur. Audi Chryſ. ad adorationē Euchariſtiæ in qua Chriſti corpus eſſe credimus, ita exemplo magorum, nos exhortantem; *Hoc corpus in præſepi reueriti ſunt Magi. Imitemur ſaltem hos Barbaros qui cælorum ciues ſumus. Illi enim cùm id præſepe tantum & tugurium viderunt ſumma acceſſerunt reuerentia & honore; Tu verò non in præſepi id, ſed in altari; non mulierem quæ in vlnis teneat, ſed Sacerdotem præſentem, & ſpiritum ſuperabundè, ſuper propoſito diffuſum ſacrificio vides.* Hom. 24. in 1. ad Corint.

Quintò, imitandi ſunt Magi in oblatione; offerendum enim à nobis Deo, Thus orationis, aurum dilectionis, myrrha mortificationis. Deinde in *oblatione ſeu ſacrificio tria conſideranda*, monet D. Auguſt. *Quid, cui, & vbi offeras.* Sent. 15. Debet homo offerre ſeipſum & omnia ſua. Idque ei; *Reddite quæ Dei, Deo. Imago Dei, reddatur Deo. Totum exigit, qui totum fecit & dedit.* Dictum eſt Cain, *non rectè diuidis*, & conqueritur Deus, *Multiplicaui eis aurum & argentū, quæ fecerunt Baal:* & deplorat Aug. *Non inde ſacrificabā tibi.* Tertio, offerre debet in Eccleſia, extra quam veri ſacrificij (boni operis) non eſt locus. *Sola eſt Eccl.* ait Greg. *in qua opus bonum fructuoſe peragitur.* & D. Hieron. Virginē Euſtochium exhortans ad opera bona; *Vniuerſa hæc, inquit, tunc proſunt, cùm in Eccleſia ſiunt.* Etiam Martyriū pro Chriſti nomine ſuſceptū, extra Eccleſiam Deo non pla-

Matth. 22. Gen. 4. iuxta 70. Oſeæ. 2. Aug. lib. 4 Conf. c. vlt. Sent. 15. Lib. 35. Moral. c. 6. In epiſt. ad Euſtoch.

Cypr. de Vnit. Eccl. August. Epiſt. 204. cet, nec prodeſt homini, vti aiunt Cyprian. & Auguſt. Denique varia in Scripturis recitantur ſacrificia, Deo grata, omnibus Chriſtianis communia. *Sacrificium Deo Spiritus contribulatus*, ait Propheta. Et, *Dirigatur Domine, oratio mea* Pſalm. 50. Pſalm. 140. *ſicut incenſum in conſpectu tuo*. Et, *Immola Deo ſacrificium laudis*, Et, *Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ*. Et Pſalm. 49. Pſalm. 4. Apoſt. *Exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctã, Deo placentẽ*. Et, *Beneficentiæ & communionis nolite obliuiſci, talibus enim hoſtijs promeretur Deus.* Rom. 12. Hebr. 13.

Poſtremò, Magi *per aliam viam reuerſi ſunt in regionem ſuam*; ſic & nos facere oportet; *Voluptatibus delectati diſceſſimus*, ait D. Greg. *rurſum fletibus amaricati redeamus; per illicita defluendo cecidimus, etiam à licitis nos reſtringendo ſurgamus. Quod vana lætitia in cor infuderat, ſalubris triſtitia exurat; & quod vulnerauerat elatio ſuperbiæ, curet abiectio humilis vitæ.* Sic & S. Aug. *Dulce peccatũ eſt, per amaritudinem ergo tribulationis pernitioſa dulcedo digeratur. Delectabat te malum quando feciſti, ſed incidiſti infirmitatem faciendo. A contrario medicina eſt, facit tibi ad tempus dolorem, vt recipias perpetuam ſanitatem. Oportebat*, inq. D. Leo, *vt in Chriſtum credentes non per antiquas conuerſationis ſemitas ambularent, ſed nouam ingreſſi viam à relictis erroribus abſtinerent.* Deinde per Ieruſalem ad Chriſtum itur, id eſt, per legem, quæ ibi vigebat, quia *pædagogus eſt ad Chriſtum.* Dum enim homini oſtendit ſuum morbum, ſiue peccatum, nec ſanat, ſatis oſtendit alium eſſe medicum quærendum, nempe, Saluatorem. Quando autem quis ad Chriſtum venit, non debet ad legem redire, in ea ſpem ponere: *Mortificati eſtis legi*, id eſt, lex vobis mortua

In Paſt. Serm. 109. in Nou. Serm. 3. de Epiphan. Galat. 3. Aug. Serm. 14 de Verb. Apoſt. Epiſt. 144. Rom. 6.

tua

tua eſt, *per corpus Chriſti*, id eſt, quando facti eſtis de corpore, ſeu Eccleſia Chriſti, quæ *habitat in adiutorio altiſſimi*, & innititur dilecto ſuo, & cum Apoſtolo dicit, *Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri* IESV *Chriſti*. Pſalm. 90. Cant. 8. Galat. 5.

MONITVM LXVIII.

IESVS *proficiebat Sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines.*
Luc. 2.

NEmo exiſtimet in Chriſto infante fuiſſe illam ignorantiã, quam videmus in paruulis Adæ filijs, qui nec Deum nec parentes ſuos norunt: Nec illam animi infirmitatẽ, per quam motibus irrationabilibus perturbantur ita vt nulla ratione, nullo imperio cohiberi poſſint. Certè D. Ambroſ. *non audet alicuius rei ignorationem Chriſto tribuere ſecundum humanã naturam*. Et S. Aug. *Quam planè ignorantiam* (miſerabilem ſcilicet qualis cõmuniter eſt in cunctis infantibus) *nullo modo crediderim fuiſſe*, inquit *in infante illo, in quo Verbum caro factum eſt, vt habitaret in nobis, nec illam ipſius animi infirmitatem in Chriſto paruo fuerim ſuſpicatus, quam videmus in paruulis*. Ab initio conceptionis fuit *plenus ſapientia plenus gratia; fuerunt in eo abſconditi omnes theſauri Sapientiæ & ſcientiæ Dei*, perfectiſſimus in omni virtute, iuſtitia, charitate. *Non*, ait S. Ioan. *dat Deus ad menſuram ſpiritum*, ſcilicet, filio: cæteris dat ad menſuram & temporis, quia vno tempore dat, & non alio; nunc homo ſcit bene agere,

Lib. 5 ad Gratia. Auguſt. cap. 8. De peccat. merit. li. 1. cap. 36. & lib. 2. c. 29. Ioan. 1. Luc. 2 Coloſſ. 2. Ioan. 3. Aug. lib. 1. Retract. cap. 19 & Fulg. qu. 3.

Digitized by Google

agere; nunc neſcit; nunc delectatur, nunc
1. Cor. 12. non delectatur; Et quantitatis, quia vni datur fides, alij prophetia; vni datur ſermo ſapientiæ, alteri ſermo ſcientiæ, *&c.* & ea quæ dantur, nondum in ſua perfectione habentur; *vni-*
Epheſ. 4. *cuiq; datur gratia ſecundũ menſurã donationis Chriſti.*

Fulg. quæſt. 3. Eſt quæſtio apud D. Fulgentium, an Chriſtus ſecundum humanam naturam perfectè cognouerit Diuinitatem? Et reſpondet, quod tantum viderit de Diuinitate quantum ipſe Deus, ſed non ſicut Deus, non tam perfectè nec clarè; quia ſcientia Dei eſt ipſe Deus, non ſcientia animæ Chriſti. Vnde ſequitur, quod ſcientia Dei tanta eſt, quantus ipſe Deus, non autem ſcientia animæ Christi, ſed diſtat infi-
De Conf. Euang. li 2. cap. vlt. nito interuallo. *Hac maximè proprietate,* inquit D. Aug. *diſtat Chriſtus à cæteris, quod lucem liquidiſſimam Verbi Dei, vbi Trinitatis æqualitas & incommutabilitas videri poteſt, perſpicuè cernebat.*

Quomodo ergo dicitur in Euangelio quod
Homil. 2. ſup. Miſſus eſt. proficiebat ſap. & gratia? cum & D. Bern. dicat, quod *eadem illi fuerit ſapientia in vtero, eadem in præſepio, eadem in templo, eadem in populo?* Non quod intus creuerit ſapientia & gratia; ſed quod illam interiorem animæ ſapientiam & gratiam, indies magis ac magis videndam exhibebat, ac manifeſtabat. Dandum enim erat aliquid naturæ noſtræ moribus, ait S. Hieron. ne aliquid extraneum à videntibus reputaretur. In minori ergo ætate minora, in maiori ętate maiora opera & gratioſiora faciebat, non ſolum iudicio hominum, quorum ſaluti conſulebat, ſed & Dei, cuius gloriam illuſtrabat.

Sicut

Sicut paſſio eius & mors pro ſalute hominum ſuſcepta, maius & gratius opus fuit Deo, & magis meritorium, quàm ieiunium, &c. Nec tamen ideo Chriſtus melior factus eſt, quia meliora opera fecit; vti nec Deus melior fit melioribus operibus faciendis. Ætate reuera creuit; nec inde quicquam glorię Diuinæ derogatur, vt præteribat Neſtorius; vnde & di- In actor
cebat, Nunquam bimeſtrem aut trimeſtrem Conc. Chalcid.
appellabo Deum. Sed in eo ſupra modum admirabilem bonitatem ſuam oſtendit, quod ſecundum naturam humanam quam in tempore ab homine & pro homine ſuſcepit æternus Deus, ætatis incrementa more aliorum hominum ſumere dignatus eſt.

Datur ergo hic exemplum quotidie proficiendi. Cum ætate enim hominis, creſcere debet eius Sapientia, charitas, humilitas, manſuetudo, & ceteræ virtutes. Sed in multis locum habet, quod Auguſtinus de ſe adhuc à Li.7.Conf.
Deo & pietate alieno dicebat; *Quò ætate maior* cap.1.
eò vanitate turpior. Ac de Religioſis tepidis & negligentibus dicit Kempenſ. *Multi computant* Lib.1.c.23.
annos conuerſionis, & ſæpè paruus eſt fructus emenda- de Imitat.
tionis. *Creſcite*, ait S. Petrus *in gratia & cognitione* 2 Petri.3.
Domini. Et D. Paulus, *Ambulate in dilectione*, id eſt, Epheſ.5.
in ea progreſſum & profectum facite. Et ipſe, Philip.3.
Priorum obliuiſcitur, in anteriora ſe extendit. Sic D. Antonius, vt de eo refert D. Anthanaſ. *Semper* Athanaſ. in
tanquam in initijs conſtitutus ſeipſum ad profectum vita.
concitabat, nouis cupiens augeri præterita, memor Paulinæ ſententiæ iam dictæ. Et diſcipulos petentes ab eo aliquod vitæ præceptum, ita admonebat;

Nullus

Nullus in arrepti propoſiti vigore laſſeſcat, ſed quaſi incipiens augeat ſemper quod cœperit.

Pſalm. 83. *Beatus vir*, ait Propheta ad Dominum, *cuius & auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit.* Beatus qui adiuuatur à Domino, quia ſine eius auxilio nihil poteſt facere, in eo autem poteſt

Ioan. 15. Philip. 4. Proſp de Demetria. omnia. Et nullum tempus eſt, nullumque momentum, quo homini pernitioſum non ſit ſi ab eo defuerit eius auxilium. Hinc illa

Pſalm. 69. frequens & quotidiana Eccleſiæ oratio, *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me feſtina*: Significans naturæ noſtræ infirmitatem, & Diuinæ gratię neceſſitatē. *Quid enim*

Lib. 4. Conf. ca. 1. Proſp. de voc. gent. *mihi ſum ſine te*, ait Auguſt. ad Dominum, *niſi dux in præceps? nibil habens in proprÿs viribus niſi periculi facilitatem. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit.* Significatur profectus virtutum, qui quidem

Pſalm. 83. duobus potiſſimùm modis fit. 1. Si homo de virtute eat in virtutem; fit enim ſæpè vt homo etiam pius vnum opus faciat benè in alio deficiat, hoc ergo quod adhuc illi deeſt, acquirere ſtudeat. 2. Si eas quas fortè habet virtutes, ſolidiores, firmiores, & auctiores efficere laboret, vt poſſit reſiſtere in malo. Sæpe

Epheſ. 6. enim accidit, vt habeat homo aliquam patiētiam, ſed ſi maior occurrat tribulatio, facilè frangitur, det ergo operam vt magnā habeat patientiam, quæ qua ſuis poſſit tribulationes ſuſtinere. Sic etiam habet quis caſtitatem, ſed ſi fortè accidat tentatio aliqua impudicitiæ grauior, ſuccumbit; laboret ergo, talis, vt tam magnam habeat caſtitatem, vt poſſit grauiores etiā tentationes ſuperare, & ſic in cæteris.

Fiunt

Fiunt autem iſtæ aſcenſiones non greſſibus corporis ſed affectibus mentis; hinc dicitur, *in corde ſuo*. *Fiunt*, inquit Auguſt. *amando: Amando aſcende, quantò plus amaueris, tantò plus aſcendes. Perfecta Charitas*, ait idem Auguſt. *hac eſt, vt quis paratus ſit mori pro fratribus. Sed nunquid mox vt naſcitur, iam perfecta eſt? imò vt perficiatur naſcitur; cùm fuerit nata, nutritur; cùm fuerit nutrita, roboratur; cùm fuerit roborata, perficitur; cùm ad perfectionem venerit, dicit, Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto*. Sed vbi fiunt iſtæ aſcenſiones? addit Propheta, *in valle lachrymarum*. Hic ploratur, vbi ſeminatur; *Euntes ibant & flebant mittentes ſemina ſua*. Vita enim humana quam ingreſſi ſumus, miſera eſt, laboribus plena, doloribus, periculis, ærumnis, tentationibus. *Nolite*, ait Auguſt. *ſeduci gaudio rerum humanarum, flenda in rebus humanis aduertite. Poterat ridere prius puer qui naſcitur: quare à fletu incipit viuere? Primam vocem ſimilem omnibus emiſi plorans*, ait Sapiens. *Ridere nondum nouit puer, quare plorare iam nouit? quia cœpit ire in iſtam vitam. Infans à fletu orditur vitam*, (inquit alibi) *quid malorum ingreſſus ſit neſciens prophetat quodammodo. Solum quando natus eſt riſiſſe ferunt Zoroaſtrem, nec ei boni aliquid monſtroſus ille riſus portendit. A Nino quippe rege Aſſyriorum ſuperatus eſt, cùm ipſe eſſet Bactryanorum*. Sequitur, in Pſalmo. *In loco*, ſiue, *ad locum quem poſuit*; intelligit autem paradiſum cœleſtem, cuius bona, opes, gaudia, quia exprimere non valebat, dicit, ad locum quem poſuit. Vnde & Paulus raptus in paradiſum audiuit arcana verba quæ non licet homini loqui, id eſt, quæ verbis non poterat exprimere.

Auguſt. in Pſalm. 83.
Tract. 5 in Canon. Ioan.
Philip. 1.
Pſalm. 83.
Pſalm. 125.
Auguſt. in hunc Pſal.
Sapient 7.
De Ciuit. lib. 21. cap. 14.
2. Cor. 12.

Digitized by Google

Iſai.64. mere. *Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor*
1.Cor.12. *hominis aſcenderunt, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.*

Multa autem ſunt vtilia, ac neceſſaria, vt charitas proficiat, & proficiendo ad perfectionem perueniat. Primùm eſt, magnum deſiderium proficiendi. *Magna enim pars profectus*
Epiſt.72. *eſt*, ait Seneca, *velle proficere.* Noſtrum non progredi, iam reuerti eſt, inquit Auguſtinus. Eſſet omnis ignauia, ſi volumus non redire, currēdum eſt. *Incidunt deficiendi periculum*, ait D. Leo,
Serm.2. de Quadrag. *qui proficiendi perdiderunt appetitum.* Et S. Bernard.
Epiſt.255. *Indefeſſum*, inquit, *proficiendi ſtudium, & iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur.* Quid ſi ſtudere perfectioni, eſt eſſe perfectum, profectò nolle proficere, deficere eſt.

Secundo, vt homo in caritate proficiat, debet abſtrahere amorem ab inferioribus creaturis, & ad vnum Deum conuertere. Solent abſcindi rami arboris inferius, vt ſuperius totum ſuum ſumat incrementum. *Minus te, Domine, amat, qui aliquid tecum amat, quod non propter te*
Li.10.Cõf. cap.29. *amat*, ait Auguſt. Qui & alibi deplorat; *Ab vno te auerſus in multa euanui: exarſi enim aliquando ſa-*
Lib. 2.c.1. *tiari in inferis, & ſilueſcere auſus ſum varijs & vmbro-*
Li.10.Cõf. cap.29.37. *ſis amoribus & contabuit ſpecies mea.* Hinc ſæpe à Deo continentiam petit, *per quam colligimur &*
De doct. Chriſt.li.1. cap.22. *redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Caritas enim nullum à ſe riuulum duci extra patitur, cuius deriuatione minuatur, ſed quicquid aliud diligendũ venerit in animum, illuc rapiatur, quo totius dilectionis impetus currit*, id eſt, ad Deum.

Tertiò, qui creſcere deſiderat, opus eſt, vt doctri-

doctrinæ ſacræ,legendo, audiendo, intendat. Sicut enim paruulus abſque ſumptione cibi creſcendo non proficit,ſic anima ſine doctrina ſacra,deficere potiùs quàm proficere ſolet. *Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Matth 4. Queritur Propheta, *percuſſus ſum vt fœnum, & aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum.* Pſalm. 101. Vnde Petrus hortatur, *Sine dolo lac concupiſcite,* videlicet, Verbi Dei, *vt in eo creſcatis in ſalutem.* 1.Petri.2. *Incarnatio Verbi, vita eius & in carne conuerſatio, cœleſtis illius doctrina nutrit animum,* inquit S.Baſilius. Epiſt. 141.

Quartò, valdè iuuat meditatio ad augendã caritatem, maximè illa, quæ verſatur circa beneficia à Deo vel proximo accepta; vel alia ad amorem incitantia. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcit ignis,* ait Propheta. Pſalm.38. & D. Hieron. *Noſti,* inquit, *hoc eſſe Chriſtianæ animæ pabulũ, ſi in lege Domini meditetur die ac nocte.* In epiſt ad Florent. Meditetur ergo homo frequenter illud quod ait Dauid, *Nonne Deo ſubiecta erit anima mea? ab ipſo enim ſalutare meum. Nam & ipſe Deus meus, ſalutaris meus, ſuſceptor meus, non mouebor amplius.* Pſalm.61. Itemque illud; *Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius; Benedic anima mea Domino, & noli obliuiſci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in miſericordia & miſeratione, Qui replet in bonis deſiderium tuum,* &c. Pſal,102.

Quintò, neceſſaria eſt oratio. *Amorem enim Dei in homine à gratia genitum,* inquit D. Bernard. *lactat lectio, meditatio paſcit, oratio confortat & illu-*

minat. Paulus ad Philipp. *Hoc oro*, inquit, *vt charitas veſtra magis ac magis abundet*; docens, quid il-
Philip. 1. lis potiſſimùm orandum eſſet: & orat Eccle-
Lib. 13. ſia; *Da nobis fidei, ſpei, & charitatis augmentum*; &
Conf. c. 8. Auguſt. orat; *Te amo, Domine, & ſi parum eſt, amem*
De grat. & *validiùs*. Qui & alibi docet, quod *ideo homo ali-*
lib. arb. c. 8. *quid à Deo dilectionis accipiat, vt addi ſibi quærat, vnde quod iubetur, impleat. Diffunditur enim charitas Dei in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum qui datus eſt*
Rom. 5. *nobis*. Vnde rurſum Auguſt. *O amor qui ſemper*
Lib. 10. Conf. c. 29. *ardes, & nunquam extingueris, charitas Deus meus, accende me.*

Denique ad incrementum charitatis iuuat
In Moralib. tentatio, ſeu tribulatio. Vnde D. Greg. *Electorum deſideria in proſperitate deprimuntur, aduerſitate proficiunt; ſicut ignis flatu premitur vt creſcat, & vnde quaſi extingui cernitur, inde roboratur: & cùm per tentationem humilitas proficit, proſpera eſt ipſa aduerſitas,*
Zachar. 13. *quæ mentem ab elatione cuſtodit. Vram eos*, ait Dominus, *ſicut vritur argentum, & probabo eos ſicut probatur aurum.* Quemadmodum enim aurum, quantò plus excoquitur, tantò efficitur melius; ſic iuſtus quantò plus tribulatur, ſi ipſam tribulationem patienter tolerauerit, multò purior clariorque redditur apud Deum. Ad
Sent. 204. hoc enim, inquit Auguſt. *Exagitantur homines tribulationibus, vt vaſa electionis euacuentur nequitia, & impleantur gratia.*

MONITVM LXIX.

Vocatus eſt & IESVS ad nuptias. Ioan. 2.

DVÆ hæreſes circa Matrimonium, ſeu nuptias diligenter cauendæ: Vna eorum qui dixerunt quòd malæ eſſent, & quòd Diabolus eas feciſſet. Vnde *Chriſtus inuitatus, venit ad nuptias, confirmare volens (excepta myſtica ſignificatione) quod ipſe fecit nuptias*, inquit Auguſt. *Futuri enim erant, de quibus dixit Apoſtolus, prohibentes nubere, & dicẽtes quòd mala eſſent nuptiæ, & quòd Diabolus eas feciſſet.* Illi fuerunt Marcyoniſtæ, Manichæi, Eucratitæ, *&c.* Vnde idem Dominus in Euang. interrogatus vtrum liceat homini dimittere vxorem ſuam ex qualibet cauſa, reſpondit, non licere, excepta cauſa fornicationis. In qua reſponſione hoc ait; *Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet.* Altera eſt eorũ, qui coniugiũ cœlibatui vel ſtatiui caſtitatis æquarũt, vt Iouinianus & alij; contra Scripturam, quæ dicit, *Qui Matrimonio iungit virginẽ ſuam bene facit, qui non iungit melius facit*: & de Vidua: *Cui vult nubat, beatior autem erit ſi ſic permanſerit.* Et contra Patres. Vnde D. Ignat. *Virgines Chriſto ſubditæ ſint in puritate; non abominantes nuptias, ſed id quod præſtantius eſt amplectentes.* Et D. Ambr. *Iure laudatur bona vxor, ſed melius pia virgo præfertur: hæc enim cogitat quæ Dei ſunt, illa quæ mundi.* Et D. Aug. de vitę genere amplectẽdo deliberans; *Non me*, inq. *prohibebat Apoſtolus coniugari, quãvis exhortaretur ad melius, maximè volẽs omnes homines eſſe ſicut ipſe erat.*

Ioan. 2.
Tract. 9. in Ioan.
1. Timot. 4
Matth. 19.
Hieron. cont. eum & Aug.
1. Cor. 7.
Ad Philadelphienſ.
Epiſt. 81
Lib. 8. Cõf. cap. 1.

Tribus autem de cauſis maximè Coniugiũ iniri poteſt, quarũ aliquam ſibi quiſque proponere debet, qui pie & religioſe, vt ſanctorum filios decet, nuptias velit contrahere. Prima ipſa diuerſi ſexus naturæ inſtinctu expetita ſocietas, mutui auxilij ſpe conciliata; vt alter alterius ope adiutus, vitæ incommoda facilius ferre, & ſenectutis imbecillitatem ſuſtentare queat. Altera eſt procreationis appetitus, non tam quidem ob eam rem vt bonorum & diuitiarũ hæredes relinquantur, quàm vt veræ fidei & religionis cultores educentur. Vnde Angelus ad Tobiam, *Accipies Virginem cum timore Domini, amore filiorum magis quàm libidine ductus, vt in ſemine Abrahæ benedictionem in filijs conſequaris*. Tertia eſt, quæ poſt primi hominis lapſum ad alias cauſas acceſſit, vt Matrimonij remedio ad vitanda libidinis peccata vtatur. *Infirmitas incontinentiæ ne cadat in ruinam flagitiorum, excipitur honeſtate nuptiarum*, ait Auguſtini.

Vibe Cat. Trid.

Tobiæ. 6.

Lib. 1. de Nup. c. 16.

An nuptiæ cadant ſub præcepto? Tria hîc tempora ſunt diſtiguenda; Vnum ipſius primordij generis humani, quo tempore cùm adhuc pauciſſimi eſſent homines, velletque Deus humanum genus propagatione conſeruari, nuptiæ erant in præcepto legis naturæ; ſicut modò eſt præcepti naturalis, cibum ſumere, ob hominis conſeruationem: Quæ neceſſitas illa generis humani propagandi, ipſaque propagatione conſeruandi, vſque adeò fauorem merebatur, vt nec inter fratrem & ſororem ducerentur indecora matrimonia, quæ nunc abominanda putantur, nequaquam tali

tali ſubexiſtente generandi neceſſitate.

Aliud tempus erat, cùm non id ageretur, vt multiplicatione poſſet hominum genus conſeruari, quod iam ſatis per omnes gentes multiplicabatur, verùm in ſumma raritate piorum, cultorumque Dei, id agendum erat, vt fidelis numerus augeretur, ſenſimque creſceret in populum & Ciuitatem Dei. Id quod tunc procurandum erat officio generationis, vt geniti genitoribus ſuis ſimiles religione eſſe poſſent. Itaque primis illius maxime populi Patribus diuinitus pręceptum fuit, vt procreandis liberis darent operam, idque poſtea durante toto tempore veteris teſtamenti ſic exiſtimatum eſt ſeruari oportere, vt Virginitatis profeſſionem & à Matrimonio abſtinentiam illius populi mores recuſarent.

Tertium ſucceſſit tempus noui Teſtamenti; quo neque ob multiplicationem generis humani nuptiæ neceſſariæ ſunt vnicuique, cùm ſatis multi reperiantur qui generare velint, neque etiam ob multiplicationem populi fidelis, qui iam vberiùs effuſa Spiritus Sancti gratia, non per generationem carnalem, ſed per Euangelij prædicationem erat propagandus, iuxta illud Apoſtoli, *Ego per Euangelium vos in Chriſto genui*. Ad quam multiplicationem non ſolùm non ſunt neceſſariæ nuptiæ, ſed aptior multò continentia eſt, per quam abiectis curis ſecularibus, quibus cõiugia plerumque diſtenduntur, *orationi & miniſterio verbi*, vacari liberiùs poteſt. Itaque cum Eccleſiaſtes duo tempora faciat, *alterum amplexandi, alterum conti-*

1. Cor. 4.

Eccleſ. 3. Cyprian de habi. virg. Aug. lib 1. de Nup. cap. 13.

licet, nec expedit. Nullum ergo eis ſuppetet remedium comprimēdæ cupiditatis? Imò multa; Oratio, caſtigato, ieiunia, cilicia, flagella, &c. *Nutrimenta ſpiritus ſunt*, ait Origen. *Diuina lectio, orationes aſſiduæ, ſermo doctrinæ; ijs alitur cibis, his conualeſcit, his victor efficitur. Quod quia non facitis, nolite conqueri, de infirmitate carnis; nolite dicere, volumus, ſed non poſſumus. Si enim carnem ſolam nutriatis, & ipſam frequenti mollitie, ac iugi delitiarum luxu foueatis, inſoleſcet neceſſariò aduerſus ſpiritum, & fortior illo efficietur.* Hom. 9. in Leuit.

Tria autem ſunt bona Matrimonij; Proles, Fides, Sacramentum. Proles, hoc eſt liberi qui ex iuſta & legitima ſuſcipiuntur vxore; id enim tanti fecit Apoſtolus, vt diceret; *Saluabitur mulier per filiorum generationem.* I. Timot. 2 Nec verò de generatione tantum, ſed de educatione etiam & diſciplina, qua filij ad pietatem erudiuntur, intelligendum eſt. Monet enim Scriptura, *Filij tibi ſunt? erudi illos, & curua illos à pueritia eorũ.* Eccleſ. 7. Idem etiam Apoſtolus docet, *Vos parentes educate filios in diſciplina & correptione Domini.* Epheſ. 6. Cuius inſtitutionis pulcherrima exempla Tobias, Iob, & alij ſancti Patres in Script. præbent. Ideò dicit Auguſt. quod *nec in ijs gentilibus fuerit vera pudicitia coniugalis, qui concumbebant cauſa ſola liberorum, quia non ſeruiebāt pietati.* Lib. I. de Nupt. c. 4. Quam ſapienter agnouit Plato, qui idcirco dicit *ineunda matrimonia, vt relinquat quis liberos, qui Deo ſeruiant pro ſe.* Lib. 6. de legib. Et paulò poſt; *Oportet parentes gignere & educare liberos qui vitam tanquam lampadem, poſteris tradant, vt ſint ſemper aliqui Deum colentes, iuxta ipſius legem.* Vnde & Tobias, *Tu ſcis, Domine, quia non* Tob. 8.

diſceſſerit (*ea vtique cauſa qua diſcedere licet*, inquit Auguſt.) *manere innuptam*, quia permanet vxor prioris. Sed quid ſi ſe non continet? Addit Apoſt. *Aut viro ſuo reconciliari. Et vir vxorem non dimittat*. Si enim Matrimonium eſt, Chriſti coniunctionem cum Eccleſia ſignet neceſſe eſt, vt ſicut Chriſtus ab Eccleſia ſe nunquam diſiungit, ita vxorem à viro (quod ad Matrimonij vinculum attinet) ſeparari non poſſe. Quod bonum minimè ab ijs ſeruatur, qui pręter fornicationis cauſam ſunt in diſſidia præcipites, facileque ac temerè diuortia faciunt, vnam carnem (quoniam *erunt duo in carne vna*) non ſine crimine diuidentes.

Lib. 2. c. 2. & ſeq. de adulr. Cõiug.

Epheſ. 5.

Felices ter & amplius, ait Poëta,
Quos irrupta tenet copula,
Nec malis diuulſus querimonijs,
Suprema citius ſoluet amor die.

Horat. in Odis.

Congruè autem in nuptijs Maria impetrante Chriſtus creaturam in melius mutauit, vnde & patres eum nuptijs benedixiſſe oſtendunt. Per Adam enim & Euam nuptijs maledictio acceſſit, vt concupiſcentia vincente, extra Matrimonium quæratur, & in Matrimonio ſine corruptione & pudenda libidine non concipiatur, ſine dolore matris non naſcatur, ſine labore patris non educetur proles, propter Adam & Euam etiam impietati & iræ Dei ſubdita. Maledictio, inquã, acceſſit nuptijs, vt litibus & iurgijs turbetur pax domeſtica, dum vir tyrannũ potiùs quàm

Vide Epip. hæreſ. 15. Epiſt. Syn. in Synod. Eph. 1. & Cyril. in 2. cap. Ioan.

Heſſ. in Salut. Ang.

coniugem agit, & ſuperba mulier, viro capiti ſuo aut rebellat, aut ægrè ſubeſt. Vt ergo hæc maledictio à nuptijs auferretur, Matre rogante Chriſtus ipſis nuptijs benedixit; per quam benedictionem fit, vt Chriſtianus damnatum coitum non quærat, ſed vxorem ducat, non vt libidini frena laxentur, ſed vt honeſtate nuptiarum ipſa libido coerceatur, nè in damnabiles congreſſus incidat, & vt quotidie magis minuatur. Per hanc benedictionem fit, vt prolem quærat Chriſtianus, *non tantùm vt naſcatur, verùmetiam vt renaſcatur*; non tantùm vt nutriatur, ſed vt educetur in timore & diſciplina Domini. Spes verò reſurrectionis, & ſpiritale de Chriſtianorum multiplicatione gaudium, matris corruptionē & dolorem, patriſq; laborem conſolatur. Per hanc benedictionem fit, vt Chriſtiani coniuges indiuidui ſibi adhæreant, *fidem ſibi ſeruantes, non qualem habent inter ſe infideles, zelantes carnem ſed qua ſibi mutuo metuunt, ne per adulteriū à Chriſto ſeparētur, à quo fidei, quam ſibi exhibent, præmiū exſpectant.* Per hanc benedictionē fit, *vt vir diligat vxorē, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiā; vt vir non ſit amarus vxori, ſed ei honorē impartiatur tanquā cohæredi gratiæ*; vt mulier viciſſim hilariter ſit ſubiecta viro tanquam capiti.

Aug. lib. 1. de Nupt. cap. 8.

Idem lib. 1. cap. 17.

Epheſ. 5. 1. Petri, 3.

Sanè poſtquam Dominus IESVS ex virgine incarnatus eſt, & ſua præſentia nuptias decorauit, plurimi omnino ſe continent, libidine non vtentes. Redijt mulier, quam penè tanquam famulam propter peccatum lex Moyſi ſubiecerat viro, quodammodo ad priſtinum honorē, vt tanquam ſocia viri iudicetur, dum non

Aug. quæſt. 33. ſup. Deuter.

non minus ipſa poteſt virum adulterũ repudiare, quàm olim poterat vir dimittere vxorẽ. Rediјt pax domeſtica, dum non permittitur viro, vt olim, plures habere vxores ſimul. Rediјt patrum ſolatium, & matrum gaudiũ, dum vbique ſuppetunt, qui ob hoc proprias proles non quærunt, vt alienas cum parentibus erudiant & educent ad ſpem glorioſæ reſurrectionis. Rectè igitur quis dixerit, Mariam eſſe matrẽ nouæ benedictionis nuptiarũ, pietatis & lętitię nuptiarũ; ſicut Eua mater eſt antiquæ maledictionis, libidinis, & triſtitiæ nuptiarum.

MONITVM LXX.

Vxori vir debitum reddat, ſimiliter & vxor viro. 1. Corint. 7.

QVæſtio eſt Matrimonialis, vtrum ſemper cùm libuerit liceat exigere debitũ? Certi ſunt Coniugum ſtatus, & tempora quædam, quibus exigendo ſuo etiam iure fruendo peccatur. Primus ſtatus eſt, vxoribus grauidis, vbi frequentior & ardentior coitus non leue poteſt proli conceptæ inferre nocumentũ, quod vel tenerior materia facilè diſsipari queat, aut ſi iam ſit animatus fœtus, de oppreſsione periclitetur; contra quod D. Hieron. *Qui dicunt ſe cauſa Reipublicæ, & generis humani vxoribus iungi, & liberos tollere, imitentur ſaltem pecudes, poſtquam vxorum venter intumuerit, non perdant filios, nec amatores ſe vxoribus exhibeant, ſed maritos.* Notandum tamen eſt, quod ait Lactant. *Brutas animantes ſuſcepto fœtu repugnare maribus, hoc ideo, quia*

Lib. 1. in Iouina.

Lib. 6. c. 23 de vero cultu.

quia neceſſe ſit, in dolorem & periculum veniant, ſi admiſerint: Solam mulierem viri patientem fecit, ſcilicet, ne fœminis repugnantibus libido viros cogeret aliud appetere, eoque facto caſtitatis gloriam non tenerent. Sic ille. Non autem ita eſſet comparatum, niſi aliquando fieret ſine periculo, viri moderatione atque prudentia. Vt ergo damnandum eſt, cùm periculosè fit, ita non erit aliàs, criminis ſaltem loco improbandum, quin tolerari propter infirmitatem poſſit. *Alioqui pudicitia coniugalis*, inquit Auguſt. *quæ vltra quàm generandis filijs ſatis eſt, coniugis corpus non attrectat, grauidis non vtitur fœminis, nec eius ætatis, qua certum eſt iam eas concipere non valere.* Trebel. Poll. tradit Zenobiam Palmyrenorum Reginam (quæ Chriſtiana fuiſſe videtur) tam admirandæ fuiſſe caſtitatis, vt ne virum quidem ſuum ſciret niſi tentatis conceptionibus, ac prægnantem factam ab eo temperaſſe. Talem fuiſſe ſolitam Chriſtianorũ continentiam, tradit Tertullianus. Et Athenagoras Philoſophus, *Vxorem*, inquit, *quam ſecundùm approbatas nobis leges ſibi quiſque duxerit, reputat non in alium quàm in procreandæ ſobolis finem. Quemadmodum enim Agricola poſtquam ſemina terræ mandauit, meßis tempus exſpectat, nec alia ſuperinijcit; ſic nobis etiam concupiſcentiæ modus liberorum procreatione definitur.*

Lib. 3. cõt. Iul. cap. 22.

De 30. Tyrannis in Zenobia.

In Apolog. pro chriſtianis.

Alius ſtatus eſt, cùm mulier menſtruum patitur fluxum; qui quidem diſtinguendus à perpetuo, quo laborabat mulier in Euangelio: qui noxius non eſt, etiamſi illas, quæ eum patiuntur, concipere contigerit. Menſtruus autem eſt, quem ſingulis menſibus patiuntur

ſanæ,

ſanæ, & aptæ generationi fœminæ, ad quas, cùm eum patiuntur, etiam lex Moyſaica, accedere prohibet, Leuit. 15. Quod ne quis inter cæremonialia præcepta numerandum putet, iungendum eſt caput 18. & 20. Leuit. Vbi inter præcepta legis naturæ recenſetur, quorum ob violationem Chananæi ſuis è terris ſunt eiecti. Idcirco autem lege naturæ prohibitum eſt, quòd proli ſit noxium, vt habet Aug. & latiùs explicatur à D. Hieron. vbi ait, *inde fœda exiſtere corpora natorum, & imbecilla, & ſubinde claudos, aut leproſos, vel alioqui malè affectos.* Quem ſecutus eſt Haymo.

Leuit. 15. 18. 20.

Quæſt. 64. ſuper Leui. In ca. 18. Ezech. In 61. cap. Iſaiæ.

Eſt & aliud tempus ſeu ſtatus, cùm recens mulier peperit: Hic enim etiam grauiter peccare contingit, aut quia nocetur imbecillę adhuc mulieri, aut proli, & id duobus modis, vel quia lac minus cõmodum redditur ſuctioni, vel ſi fœtus nouus concipitur, debeat ædita proles ablactari maturius, quę res non parùm ei noxia deprehenditur, ex qua minus fit viuida ac ſucculenta. Rectè igitur Grego. *Ad eius*, inquit, *vir ſuus concubitum accedere non debet, quoadusque qui gignitur, ablactetur.* Verùm hoc remedio quædam vtuntur fœminæ, quod remediũ non eſt, ſed potius nouum vulnus infligit; tradunt nutricibus paruulos alieno lacte nutriendos. Quæ res quanta incommoda ad ferat, aliàs dicendum erit. Quibus tamen idem Gregor. quod *niſi purgationis tempus tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri.*

Ad quæſt. Aug. Anglorum Epiſcopi.

Poſtremò tempus aliud eſt feſti ſolennis, & orationis; cùm præſertim fideles ad ſacram Domi-

Ibidem.

Domini menſam præparare ſe ſolent ac debent. De quo Apoſtolus; *Nolite fraudare inuicem niſi fortè ex conſenſu, ad tempus, vt vacetis orationi.* Quocirca, ſi tum ita demerſam mentem libido teneat, vt nec libeat orare, rebuſque vacare diuinis, mortale peccatum eſt; ſin diſtrahat atque alienet nonnihil, animumque reddat in pietatis negotio remiſſiorem, eſt veniale. Neque enim puto peccare mortaliter coniuges, quoties huiuſmodi temporibus ab infirmitate ſua victi debitum petunt. Vnde ab Apoſtolo dictum videtur, cum quodam temperamento, *niſi forte ex conſenſu*, vt hoc quoque imbecillitati concedat ob periculum incontinentię, tametſi in contrarium omninò nitendum ſit. *Nam ſi panes propoſitionis*, inquit Hieron. *ab his qui vxores ſuas tetigerant, comedi non poterãt, quanto magis panis qui de cœlo deſcendit, non poteſt ab his qui coniugalibus pau[l]lo ante adhæſere complexibus violari atq; contingi? Non quòd nuptias condemnemus*, inquit, *ſed quòd eo tempore quo carnes agni manducaturi ſumus, vacare à carnalibus operibus debeamus. Oro te*, ait idem, *quale illud bonum eſt, quod orare prohibet, quod corpus Chriſti accipi non permittit? quamdiu impleo mariti officiũ, non impleo Chriſtiani.* Quod ideo dicit Hieron. quod is qui amplexibus vacat coniugalibus, non ſit idoneus qui ea faciat, quæ ſunt propria Chriſtianorũ, vt orare, Domini corpus accipere. Nam mariti quidem officium etſi fieret ſine omni peccato, non tamen proprium eſt Chriſtiani. Itaque veriſſimè D. Ambroſius ait, *Si cauſa procreandorum filiorum ducitur vxor, non multum tempus conceſſum videtur ad ipſum vſum,*

1. Cor. 7.

1. Cor. 7.

Lib. 1. in Iouinia.

1. Reg. 21.

Ibidem.

In cap. 7. 1 ad Cor. in illud, Ne tentet vos.

vſum, quia & dies feſti, & dies proceſſionis, & ipſa ratio conceptus & partus iuxta legem, ceſſare vſum carnis his debere temporibus, demonſtrant. Et dicit D. Aug. *Qui vxorem ſuam in profluuijs poſitam agnouerit, aut in die Dominico, aut qualibet alia ſolemnitate ſe continere noluerit; qui tunc concepti fuerint, aut leproſi, aut epileptici, aut etiam forte dæmoniaci naſcentur.* **Serm. 244. de temp.**

Non omnino autem idem iudicium eſt, de reddendo debito, atque exigendo. Nam ſacris quoque temporibus reddere culpæ nihil habet, cùm in eo infirmitati coniugis, iuſtitiæ ac veræ caritatis officio, conſulatur. Si licet reddere ob alienum periculum, ergo & exigere propter proprium, cùm ſibi quiſq; proximoir eſſe debeat ordine charitatis? Non ſequitur: nam qui hoc in ſe periculum vitat, ideoq; debitum petit, is ad hoc ipſum ſtimulo libidinis impellitur, cui cedere & ſatisfacere velle peccatū eſt, etſi in coniugio ad grauioris mali declinationē referatur: Qui verò reddit debitū, nulla ad id carnis concupiſcentia inſtigatur, ſed iuſtitiæ ſolius & caritatis ductum ſequitur.

An etiam reliquis temporibus quibus exigi non debet, poſſit reddi? Non deſunt qui dicant reddi debere, non obſtante imminentia periculi; ſed aliorum ſententia eſt, non teneri vxorem à qua petitur in id conſentire, cum probabili conſcientia inferendi nocumenti, vel ſibi, vel proli; non enim licet cuiquam ad proprium vel alterius nocumentū cooperari. Quod enim leproſo petenti non poſſit negari, hinc eſt, quod ex leproſo alia proles naſci nō poteſt, niſi leproſa, etſi differatur ſolutio debiti,

biti; eſtque ſatius vt vel ſic naſcatur, quàm vt non: Aliàs verò ſi differtur debiti ſolutio, poteſt naſci integra: neque etiam iuſtitiæ vis ea eſt, vt debitum perſoluere cogat cum notabili ſoluentis detrimento, præſertim cùm ſolutio non omnino negetur, ſed tantùm differatur. Et periculum incontinẽtiæ alterius, eiuſmodi eſt, vt voluntati ſubſit, vt iuuante Deo, poſſit, quod timetur, euitari. Vnde nec ſine graui culpa periclitantis malum ipſum committitur. Reliqua verò tametſi corporum ſunt, admiſſo concubitu vitari non poſſunt nec ſuſcipiuntur, ſed inferuntur.

Quomodo ergo danda eſt opera Matrimonio? nõ voluptatis aut libidinis cauſa, ſed eo vtendum intra limites illos, qui (vt præcedenti ſermone demonſtratũ eſt) à Domino præſcripti ſunt. Meminiſſe enim conuenit quod Apoſt. hortatur, *Qui habent vxores, tanquam non habentes ſint.* Tum verò à S. Hieron. dictum eſſe; *Sapiens vir iudicio debet amare coniugem, non affectu; reget impetus voluptatis, nec præceps feretur ad coitum: Nihil eſt fœdius quàm vxorem amare, quaſi adulteram.* Secundum veniam concedit Apoſt. vti Matrimonio ob incontinentiam, id eſt, quia carnis fragilitas illa voluptatate carere non poteſt; ergo culpa eſt, aiunt Patres, alioqui locus non eſſet veniæ. *Nihil in lecto turpiter agas,* monet Auguſt. *nec excedas vltra conceſſam libidinem in lege Dei; ſit caſtus cum coniuge thorus, & ſi eſt cura propagandi liberos, non ſit effrenata luxuries libidinum: defer in lecto coniugi tuæ honorem, quia membra Chriſti eſtis ambo; ambo ab illo conditi, ambo ſanguine ipſius reparati.*

1. Cor. 7. Lib. 1. cont. Iouinia. 1. Cor. 7. Aug. lib. 1. de Nup. ca 14. lib. 5. cont. Iulia. ca. 7. Ench. 78. Fulg. epiſt. 1. c. 3. Greg. in Paſt. par. 3. ad 28. Auguſt in Pſalm. 146.

Cor-

Corrupta ſunt acta Petri & Andreæ, vbi dicuntur non tantùm caſtitatem rectè ſuaſiſſe, & concubinas ab hominibus diuulſiſse, ſed malè docuiſſe etiam ne viris ſuis vxores debitũ redderent, quod à ſincera Apoſtolica prædicatione abhorret. Præcipit tamen Petrus viris, vt *honorem deferant vxoribus*; honorem vocans abſtinentiam à coitu, ſiue rarum & moderatũ congreſſum, vt patet ex ſeq. *vt*, inquit, *non impediantur orationes veſtræ.* Commixtio enim carnalis impedimentum præſtat attentæ orationi, vt Paulus. ſolent autem piæ mulieres præ viris caſtitati ſtudere. *Redde debitum,* inquit Aug. *etſi non exigis, redde. Pro ſanctificatione perfecta, Deus tibi computabit, ſi non quod debetur, exigis, ſed reddis quod debetur vxori.* Poteſt enim actus coniugij eſſe nõ ſolùm ſine peccato, ſed etiam cũ merito: quod docet Apoſt. dicens, *Saluabitur mulier per filiorum procreationem, ſi tamẽ permanſerit, &c.* Sub procreatione liberorum, ſubintelligenda eſt educatio eorundem atque inſtitutio; tanquam diceret; Non turbetur mulier etiamſi illam docere non permitto; habet quod agat, ſi mater eſt, facileque per materna officia conſequendæ ſalutis viam ac meritum reperiet; ſat illi erit ſalutiferæ occupationis in tractandis non libris, ſed liberis. Quod igitur Chriſtiana mulier procreat liberos regenerandos in Chriſto, pieque pòſt inſtituendos, tolerans libidinis malũ, non appetens, nõ approbans, neque cõſentiens, ſed optãs, ſi fieri poteſt, eo carere, meritorium eſt opus. 1. propter pietatẽ erga Deũ, ad cuius cultũ & honorẽ proles procrea-

1. Pet. 3.
1. Cor. 7.
In pſal. 149
1. Timot. 2

tur. Secundò propter charitatem erga liberos qui deſtinantur æternę ſaluti. Tertiò, ſæpè eſt actus iuſtitiæ, cùm debitum non petitur ſed redditur. Quartò, & Obedientiæ, quia marito, qui caput eſt obeditur. Denique ex mutuo reſpectu charitatis meritũ intercurrit, ne alteruter per infirmitatem labatur, ſi non ei debitum reddatur.

An coniuges in omnibus ſint pares? Vnum quiddam eſt, in quo iure pares ſunt, in reliquis impares, pluſque vir autoritate & poteſtate valet. Pares ſunt in eo, in quo efficiuntur vna caro, ſiue in reddendo atque exigẽdo debito: Nam vterque & exigere pari poteſt iure, & reddere petenti pari iure debet. Vnde Paulus, *Mulier corporis ſui poteſtatem non habet, neque vir, ſed vterque alterius.* Idcirco & D. Chryſoſt. in hoc maritali negotio *vtrumque alterius & ſeruum & dominum eſſe dicit.* Hinc & Sara iuſsit Abrahæ, vt ex ancilla ſibi filios generaret, non inordinata ſuperbia, ſed quia corporis mariti poteſtatem haberet, inquit Auguſt. In reliquis autem rebus *vir caput eſt mulieris*, i. moderator & rector cui parendum ſit, vt ſæpè apoſtolus. Vnde & Ignatius, *Mulieres honorificent viros ſuos, & non audeant proprio eos nomine vocare*, intuens illud Petri de Sara. *Obediebat Abrahæ Dominum eum vocans.* Hic tamen etiam eſt ad ſexũ proportionata quædam æqualitas. Mulier enim in adminiſtratione rei familiaris haberi debet non ancillæ loco, ſed vt domina domus, pro ratione ſexus tamen, quem ſexũ ob imperfectionem decet virili eſſe ſubiectum. Hinc Petrus admonens viros

[Margin notes: 1. Cor. 7. — In cap. 7. 1. ad Cor. — Cõt. Fauſt. li. 22. c. 31. — Epheſ. 5. 1. Pet. 3. — Ad Antiochenos. — 1. Pet. 3.]

viros ſuis vxoribus tanquam ſeruis non abuti debere; *Viri, inquit, ſimiliter cohabitantes ſecundum ſcientiam, quaſi infirmiori vaſculo impartientes honorem, tanquam & cohæredibus gratiæ.* Quocirca & in 12. tabulis hoc intelligitur eſſe damnandũ, quod vxores ancillas facerent, quarum legum authoritatem ſecuta gentilitas, tanto liberiùs in miſeras coniuges ſæuiebat. Qua de re eſt locus elegans in Confeſs. Auguſt. vbi agit de Monicę erga virum patientia. Hæc autem æqualitas & inęqualitas ex prima ante lapſum inſtitutione manauit; ſed vtraque tunc fuiſſet cum ſumma felicitate coniuncta. Nam ob debitum vxorium nullæ moleſtiæ, nullæ rixæ, ſemperque id ex ratione non ex libidine, concordiſſima voluntas, in re quoque domeſtica iucunda & tranquilla omnia, cum & viro mite imperium, & mulieri ſuauis obediẽtia fuiſſet. Ac meritò peccati dictum eſt mulieri, *Sub viri poteſtate eris*; id quod ad ſeruilem quandã coërtionem pertinet, moleſtamque & duram ſubiectionem, quæ in pœnam peccati poſt primæ inobedientiæ lapſum ſecuta eſt.

Lib. 9. c. 9. Conf.

Gen. 3.

MONITVM LXXI.

Honorifica Sacerdotes.

Eccleſ. 7.

MVlta debent ſubditi Prælatis Eccleſiaſticis, Epiſcopis, Paſtoribus, Sacerdotibus. Inprimis honorem; Sunt enim Spiritales qui-

dam parentes, per quos Deus nos regenerat, & ad æternam vitam ducit. Sic mandat ſapiēs;
Eccl. 7. *In tota anima tua time Dominum, & Sacerdotes illius ſanctifica. In omni virtute dilige eum qui te fecit, & miniſtros eius ne derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, & honorifica Sacerdotes.* Quaſi dicat, Tūc pro-
Exod. 16. prie Deus honoratur, ſi Sacerdotes eius honorentur: Sicut Scriptura docet, dum Moyſes & Samuel contempti ſunt, aſſerens non eos
1. Reg. 8. ſed Dominum fuiſſe contemptum. Hinc &
4. Reg. 1. Heliam Principum quinquagenariorū adeò exaſperauit oratio, quia ſui contemptum Dei eſſe contemptum animaduertebat. Sicut &
Luc. 10. Chriſtus ait, *Qui vos audit, mē audit; & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Sunt enim legati per quos Deus
2. Cor. 5. loquitur. Vnde Apoſtolus, *Pro Chriſto legatione fungimur, tanquā Deo exhortāte per nos. Sūt diſpēſatores*
1. Cor. 4. *myſteriorum Dei;* vnde idem, *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.*
Ioan. 20. Et ipſe Dominus; *Sicut miſit me Pater, & ego mit-*
In epiſt. ad *to vos. Abſit,* inquit Hieron. *vt de Clericis quicquam*
Heliodor. *ſiniſtrum loquar, qui Apoſtolico gradui ſuccedentes Chriſti corpus ſacro ore conficiunt, per quos & nos Chriſtiani ſumus, qui claues regni cælorum habentes quodammodo ante iudicij diem iudicant, qui ſponſam Chriſti ſobria ca-*
lib. 2. cap. *ſtitate conſeruant.* Et V. Beda, *Vbicunque,* inquit, *cle-*
26. hiſt. *ricus aut monachus adueniret, gaudenter ab omnibus tan-*
Angl. *quam Dei famulus excipiebatur. Et ſi in itinere inueniretur, accurrebant, & flexa ceruice vel manu ſignari, vel ore illius ſe benedici gaudebant.* Et addit: *In tanta autem erant veneratione, quia tota illis cura erat Deo ſeruiendi, non ſæculo; tota cura cordis excolendi, non ventris.*

Imò

Imò etiam malis Sacerdotibus honor deferendus, propter miniſteriũ quod habent, nec ſine peccato contemnuntur. *Ipſe Christus, vſque ad paſsionis diem ſeruauit Pontificibus & Sacerdotibus honorem*, ait D. Cypr. *quamuis illi nec timorem Dei, nec agnitionem Chriſti ſeruaſſent. Nam cum leproſum emundaſſet, dixit illi; Vade & oſtende te Sacerdoti. Humilitate ea, qua nos quoque humiles eſſe docuit, Sacerdotem adhuc appellabat quẽ ſciebat eſſe Sacrilegũ. Itẽ ſub ictu paſſionis, cùm alapam accepiſset, & ei diceretur, Sic reſpondes Pontifici? nihil ille contumelioſe locutus eſt in perſonam Pontificis, ſed magis innocentiam ſuam tuitus eſt. Sic & Apoſtolus Paulus, cùm ei diceretur, Summum Sacerdotem Dei maledicis? reſpondit: Neſciebã, fratres, quia Princeps eſt Sacerdotum; Scriptum eſt enim, Principem populi tui non maledices.* Videant ergo qui tam facile Sacerdotibus detrahunt, maledicunt, irrident. Qui quidem illis mihi ſimiles eſſe videntur, qui in nauicula fluctuante in medio mari conſtituti, rident & gaudent ſi nauclerus malè nauiculam dirigat; non cogitantes quantum ex imperitia nautæ ſibi immineat periculum. Conſtãtinus Imperat. vt refert Theodoretus, libellos criminationis, quibus quidam Epiſcopi accuſabantur, ſibi oblatos, igni abſumẽdos curauit, iurans, ſe ne verbum quidem in illis ſcriptum perlegiſſe. *Nam Sacerdotum vitia,* inquit, *non ſunt populo aperienda, ne ille inde, cauſa offendiculi accepta, licenter peccare aggrediatur.* Hoc quoque adiecit; *Si ſuis oculis Epiſcopum alienæ vxori ſtuprum inferre forte videret, facinus illud nefandum ſuo paludamento ſe obtecturum, ne facinoris aſpectus, eos qui idem ipſum cernerent, vlla ex parte læderet.* Quam

Lib. 3. epiſt. 9.
Matth. 8.
Ioan. 18.
Actor. 23.
Exod. 22.
Auguſt. in Pſal. 106. in enarrat.
Lib. 1. c. 11. hiſtor.

alieni ab hoc Imperatoris animo ſunt illi de quibus Auguſt. *Qui nihil aliud captant, niſi vt quiſquis vel Epiſcopus vel clericus vel monachus, vel ſanctimonialis ceciderit, omnes tales eſſe credantur, ſed non poſſe manifeſtari. Et tamen ipſi cum aliqua maritata inuenitur adultera, nec proijciunt vxores ſuas, nec accuſant matres ſuas.*

Epiſt. 137.

Secundo, debent ſubditi Prælatis Eccleſiaſticis obedientiam. Habent enim poteſtatem condendi leges toti Eccleſiæ vtiles, ſicut ligandi & retinendi peccata, & ab Eccleſia eijciendi rebelles, qui eiecti tanquam Ethnici & publicani ab omnibus Chriſtianis haberi debent. Non enim legiſlatori minus cõuenit præcipere quàm punire. Tenentur ergo ſubditi eorum legibus obedire, quód eas vice Chriſti ferant. Vnde apoſtolus; *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim peruigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.* Ideoque etiam Apoſtolus de eiuſmodi mandatis loquens, *Si quis,* ait, *videtur propheta eſſe, aut Spiritualis, cognoſcat quæ ſcribo vobis, quia Domini ſunt mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur.* Vocat nimirum ſua mandata, mandata Domini; Non quòd Corinthij ad ea naturali lege vel diuina obligarentur, priuſquam ea dediſſet Apoſtolus: Sed *quia* (ſicut ait Bernard.) *quicquid vice Dei præcipit homo, quod non ſit tamen certùm diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus. Quid enim intereſt, vtrum per ſe, an per ſuos miniſtros, ſiue homines, ſiue angelos hominibus innoteſcat ſuum beneplacitum Deus.*

Matth. 18.

Heb. 13.

1. Cor. 14.

Deprec. & diſpenſ.

Seruis mandatur obedire Dominis etiam gentilibus & inſolentibus, tanquam Deo; alijs omnibus principibus, etiam barbaris & improbis, quia *non eſt poteſtas niſi à Deo:* quanto magis Magiſtratibus Eccleſiaſticis, Sacerdotibus, & Epiſcopis? quos Scriptura nobis proponit tanquam Principes, Reges, Angelos, Etiam Deos? Ideoque vult Deus ipſos audiri à nobis, tanquam ſe. *Qui vos audit, me audit.* Illos non offendi; *Nolite tangere Chriſtos meos.* Iniurias his factas, ſuas reputat, *Non eſt contra nos murmur veſtrum, ſed contra Dominum.* Rebellionem contra eos grauiſsimè punit, & vindicat, vt, in Maria leproſa, Core, Dathan, Abiron, & ſocijs, quos partim terra dehiſcens abſorbuit, partim ignis cæleſtis conſumpſit. Sed peccatores, inquiunt, ſunt Apoſtolici, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Preſbyteri, ac per hoc nec dandis, nec accipiendis idonei Sacramentis. *Nunquam verò conueniunt duo iſta, Epiſcopum eſſe, & peccatorem? falſum eſt. Epiſcopus erat Caiphas, & tamen quantus peccator? qui in Dominum mortis ſententiam dictabat. Si neges Epiſcopum, arguet te teſtimonium Ioannis, qui eum in teſtimonium ſui Epiſcopatus etiam propheta ſſe refert. Apoſtolus erat Iudas & licet auarus, ſceleratus, electus à Domino. An tu de illius Apoſtolatu dubitas, quem Dominus elegit? Nonne ego vos duodecim elegi?* Sed dices, quomodo ipſe mihi dicit, quæ ipſe non facit? *Non tibi ipſe dicit,* inquit Chryſoſt. *nam ſi illi non obtemperas, mercede priuaris. Chriſtus hæc admonet. Plus aliquid dicam. Ne Paulo quidem obedire oportet, ſi quid dixerit proprium, ſi quid humanum,*

1. Pet. 2. Rom. 13. Pſal 44. Gen. 14. Malach 2. Pſal. 81. Matth. 10. Pſal 104. Exod 16. Num. 16. apud Ber. ſer. 66. in Cant. Ioan. 11. Ioan. 6. Hom. 2. in ca. 1. 2. ad Timoth.

ſed Apoſtolo Chriſtum in ſe loquentem circumferenti. Hominum mandata in Script. vocantur, quæ ipſi ex ſuo ingenio ſine legitima authoritate excogitant, vt erant multæ traditiones Iudęorum; non autem quæ ex poteſtate diuinitus tradita, à Prælatis mandantur.

Epiph. hęreſ. 75. Aug. in lib. de hæreſ.

Ante multa tempora, à tota Chriſti Eccleſia hæreticis connumeratus eſt Aërius, quòd doceret Eccleſiaſticas leges non obligare Chriſtianos, vt pote donatos libertate à Chriſto. Vnde dicebat, ſi volo ieiunare, qualemcũque eligam diem à meipſo, & ieiunabo, propter libertatem. Sic in cæteris. Quem ſecutus eſt ſceleratus Ioannes Hus, docens Obedientiam Eccleſiaſticam, eſſe obedientiam ſecundùm adinuentionem Sacerdotum Eccleſiæ, præter expreſſam authoritatẽ Scripturæ. Sed ob hoc & multa alia à Conc. Conſtantien. & Martino 5. gregi Hæreticorũ annumeratus eſt, & poſtea cum eo Martinus Lutherus. Sed quid mirum hæreticos nolle obſequi Sacerdotibus, cum Cypriano teſte, *non aliunde hæreſes oboriantur aut ſchiſmata, quam inde quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Eccleſia Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Chriſti cogitatur.* Cui etiam Reges & Principes obedientiam debent, ex quo ſceptra ſua Chriſto ſubmiſerunt, ac Eccleſiæ membra effecta ſunt, cùm illi ſine vlla exceptione dictum ſit, *Paſce oues meas*, quem ouili ſuo præfecit. Habet quidem illa poteſtas procurationem rerum humanarum; ſed quoniam hic illis ſcopus eſſe debet religionis & Dei mandatorum in otio & pace obſeruatio

Arti. 7. in bulla Leo. 10. Cyp. lib. 1. Epiſt. 3.

Ioan. vlt.

uatio, ideo in ijs rebus, quæ ſalutis communis & cauſas religionis attingũt, merito communi Paſtori acquieſcunt, & tanquam priuatæ, & tanquam publicæ perſonæ. Quantum autem peccatum ſit rebellare Paſtoribus Eccleſiæ, ex Deuteronomio facile eſt colligere, vbi iubetur occidi homo ille, qui ſuperbierit nolens obedire Sacerdotis imperio, pro tempore Domino miniſtrantis. Deut. 17.

Tertio, debent ſubditi Prælatis Eccleſiaſticis beneuolentiam ac feruidas orationes. Vnde Paulus tanquam iure ſuo vtens in omnibus ferè epiſtolis orationes ſubditorũ pro ſe exigit. Et Theſſalonicenſes hortatur: *Rogamus vos fratres, vt noueritis eos, qui laborant inter vos, & præſunt vobis in Domino, & monent vos, vt habeatis illos abundantius in charitate, propter opus illorum; pacem habete cum eis.* Sic admonet & Corinthios, & Philippenſ. ac Hebræos. *Nos*, inquit D. Auguſt. *quos in iſto loco, de quo periculoſa redditur ratio, Dominus conſtituit, habemus duo quadam: Vnum quòd Chriſtiani ſumus, alterum quòd Præpoſiti ſumus. Illud quòd Chriſtiani ſumus, propter nos eſt; quòd autem Præpoſiti ſumus, propter vos eſt; In vno attenditur vtilitas noſtra, in altero non niſi veſtra. Quod Chriſtiani ſumus, inde rationem reddemus Deo de vita noſtra; quod Præpoſiti ſumus, inde rationem reddemus Deo de diſpenſatione noſtra.* Subdit vero Auguſt. *Ad hoc iſtam difficultatem proponimus, vt compatientes nobis, oretis pro nobis.* Terribilis eſt ſententia S. Chryſoſtomi. *Tu*, inquit, (ſubdito loquens) *rem tuam curas, quam ſi bene ordinaris,*

1. Theſſal. 5

Tract. de Paſt. cap. 1. vide & epiſt. 264.

nulla tibi alia ſollicitudo impendet; Sacerdos autem etſi propriam bene diſpenſauerit vitam, aliorum verò non cum diligentia curam habuerit, cum inpijs in gehennam detrudetur. Subdit Chryſoſt. *Cùm igitur periculi magnitudinem videatis, multa eos beneuolentia proſequamini.* Denique D. Proſper: *Sacerdos*, inquit, *ſanctè viuere debet propter exemplum, & docere propter ſua adminiſtrationis officium; certus quòd ei nihil ſua iuſtitia ſuffragetur, de cuius manu anima pereuntis exigitur. Et quid ei proderit non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? Paſtoris ergo miſereri oportet, qui inter nos quanto in loco ſuperiori, tanto in maiori periculo verſatur.*

lib. 1. de vit. contẽp. ca. 20.

Quarto denique, debent ſubditi Paſtoribus vitæ ſuſtentationem. *Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat? Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum eſt, ſi carnalia veſtra metamus? Dominus ordinauit ijs, qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere. Non tanquam venale ſit Euangelium*, ait S. Auguſt. *vt iſtud ſit pretium eius, quod ſumunt qui annuntiant, vnde viuant. Si enim ſic vendunt, magnam rem vili pretio vendunt. Accipiant ſuſtentationem neceſſitatis à populo, mercedem diſpenſationis à Domino. Non enim eſt idoneus populus reddere mercedem illis, qui ſibi in charitate Euangelij ſeruiunt.* Pulchrè declarat D. Auguſtinus in Pſal. iſta omninò deberi miniſtris Eccleſiæ. *Non eſt*, inquit, *donatio eorum, ſed veſtra merces. Sed cuius rei? Quid dant, quid accipiunt? Dant ſpiritualia, accipiunt carnalia; dant aurum, accipiunt fœnum.* Docet ibi etiam non eſſe

Aug. epiſt 109.
1. Cor. 9.
Rom. 15.

Tract. de Paſtorib. cap. 2.

In pſal. 103 conc 3.

eſſe expectandum donec petant, ſed præoccupandos, ne petant. *Aliter enim paſcendum eſſe bouem Dei, aliter mendicum tranſeuntem: huic enim petenti das, illum tu praueni, ne petat.* Et dicit Paulus, *eos qui bene pra ſunt presbyteros duplici honore, i. ſubſidio, dignos eſſe, maxime eos qui laborant in verbo & doctrina.* 1. Timot. 5

Iniqui ergo ſunt & peccant grauiter, qui decimas vel conſuetas oblationes, aliaue ſubſidia pro Sacerdotibus fundata, defraudant, aut non ſoluunt. Quibus grauiter minatur Scriptura; *Terra ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem, & non generans herbam oportunam illis à quibus colitur, reproba eſt & maledicto proxima.* Vnde & Conc. Moguntinum; *Metuendum eſt vt quiſquis Deo debitum ſuum abſtrahit, ne fortè Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua.* Et omnino putandum, inter alia ſcelera quibus mundus plenus eſt, etiam hoc peccatum à Deo iam puniri, quo Paſtoribus vitæ ſuſtentacula à populo ſubtracta aut denegata ſunt. Heb. 6. Cap. 38. vide & Matiſce'c. 5. & Tribur. ca. 13.

Non tamen hinc exiſtimare debent Sacerdotes, interdictum ſibi eſſe laborem manuum; quin & ſanctè facient, ſi Pauli hac in re imitentur exemplum. Vnde & in Concilijs *non ſolũ Monachis ſed etiã Sacerdotibus animarum curã habentibus agricultura permittitur, abſque officij ſui duntaxat detrimento*; *Et alijs clericis opus curale & alia artificiola, quibus victũ ſibi ac veſtitũ præparẽt, ſuadentur.* Huc ſpectare videtur S. Ignatius, quãdo dicit, *Nemo inter vos ſit otioſus.* Et Iuſtinus Martyr; *Pudor ille in vitio eſt*, inquit, *vt vereamini ſi ipſi manibus noſtris* Act. 20. 1. Cor. 4. 1. Theſſ. 2. Conc. Agath c. 36. Carth. 4. c. 51. 52. 53 Epiſt. 7. De vita Chriſtia. Epiph. hær. 80.

noſtris opus fecerimus, ne quis nos miſeros, & auxilio deſti-
lib. 7. c. 67. *tutos eſſe ſuſpicetur*. Rurſum Clemens in Conſti-
Vide Baro. to. j. tutionib. *Qui in Eccleſia iuuenes eſtis, curate in omnibus rebus neceſſarijs ſedulo miniſtrare: Cum omni diligentia operi veſtro vacate, vt omni tempore & vobis & egentibus ſuppeditare poſſitis, ne Eccleſiam Dei oneretis. Etenim nos quoque vacantes verbo Euangelij, ſubciſiuas operas non negligimus: alij enim ex nobis piſcatores ſunt, alij ſcanarum artifices, alij agricolæ, nec vnquam otioſi ſumus.* Imò apud Iudæos communis quædam lex præſcripta erat, vt qui ſacras literas profiteri vellent, manuale quoddam opificiũ addiſcerent, quo victum quærerent, & ne ad peccandum eſſent procliuiores. Vnde & Paulus ſacris literis excultiſſimus, aliquod opificiũ didicit, quod ad victum comparandum, cùm Euangelium prædicaret, vbicunque locorum cõſiſteret, exercebat. Erat autem ars ſcœnofactoria,
Tacit. l. 13. Cæſar. lib. 3. de bello ciuili. quę ex pellibus facienda conſueret tabernacula, quibus milites vterentur in caſtris, & nautæ etiam ad operiendas naues.

MONITVM LXXII.

Regem honorificate.

1. Pet. 2.

INgentia ſunt beneficia, quæ Principes ac Magiſtratus ſeculares præſtant Reipub. quãdo officio ſuo rectè funguntur; publicam tranquillitatem conſeruant; corpora, vxores, liberos, & diuitias ab iniquis inuaſoribus defen-

ſendunt; vtiles leges condunt, ſuum cuique ius reddunt; noxios ſupplicio, bene meritos gratia afficiunt. Eorum neceſſitatem pulchrè declarat D. Chryſ. *Illos tollere eſt omnem vitæ noſtræ ordinē tollere, eſt gubernatorem à naui ſeparare, Ducem ab exercitu. Quod in domibus faciunt lignorum contignationes, hoc Principes in Ciuitatibus*. hom. 6. ad pop. Vnde Sapiens ac nobilis quidam Rex dicere ſolitus; *Maxima dona quæ hominibus à Deo data ſunt, Sacerdotij dignitatem, & Imperium exiſtimaui. Illa enim cæleſtia curat & diſpenſat; hoc autem legibus æquis & iuſtis omnia quæ in terris ſunt procurat.* Vide. 7. Synod. act. 2. in reſponſ. Orientaliū ad Tharaſium.

Vnde multa Principibus à ſubditis debentur. Imprimis honor: Vnde monet D. Petrus, *Regem* (ſub quo alios Principes & Magiſtratus intellige) *honorificate*. 1. Pet. 2. *Scriptum eſt*, inquit, S. Ignat. In Epiſt. ad Smyrnenſ. *Honora Deum & Regem. Epiſcopus honorandus, quia pro Salute populi Sacerdotium gerit: Rex, quia pacem & beneuolentiam omnibus cogitat*. Et D. Greg. Nazianz. In orat. ad Ciues. Imperatorem alloquens, *Imperium*, inquit, *cum Christo tenes, cum ipſo in terris gubernas, Tu es imago Dei*. Ideoque grauiter Deum offendunt, qui illis detrahunt, maledicunt, contumelijs afficiunt, qui eorum ſententias ac iudicia calumniantur. Quæ vitia apud homines conſueta eſſe ſolent. Vnde etiam lex Domini diligenter contra ea inuigilans, *Dijs*, ait, *non detrahes*, id eſt, Principibus & Iudicibus populi non maledices. Exod. 22. Et rurſum; *Non iudices contra iudicem, quoniam ſecundum quod iuſtum eſt, iudicat*. Eccleſ. 9. Sicut enim ait Ioſaphat, *Non hominis exercent Iudicium iudices, ſed Dei*. 2. Paral. 19

Secundo debetur eis & peculiaris beneuolen-

anima, inquit, *poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non enim eſt poteſtas niſi à Deo. Quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt. Itaque qui poteſtate reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Et iterum; *Dei miniſter tibi,* (benefacienti) *in bonum, & vindex in iram ei qui mala agit.* Vbi poteſtatem accipit Apoſt. pro ſuperiori authoritate, quæ ius habet præcipiendi, cuique obtemperare ſit laudabile. Nam Diuina permiſſio ſeu conceſsio, quæ nomine poteſtatis interdum ſignificata eſt, quam accepit etiam Diabolus in Iob, & Iudæi ac Pilatus in Chriſtum, non eſt ea cui obedire ſit laudabile, ſed ei cùm ad malum ſit & peccatum rectiſſime ſimili poteſtate reſiſtitur. Nam vti nocere quibuſdam ad iniurias inferendas paratis permittit Deus, ita ſe tueri & iniuriam propulſare non prohibet. Vnde inſulſa Lutheri doctrina, non eſſe bello repugnandum Turcis inuadentibus, ne videlicet Deo ipſi ac eius poteſtati reſiſtere homo videretur, alioqui nec Diabolo ad lapſum impellenti erit reſiſtendum, qui nõ tentaret quempiam, niſi iuſto Dei iudicio poteſtatem accepiſſet. Quiddamque ſimile Iulianus olim effutijt; ſi, inquiens, libido pœna peccati eſt, neque niſi iuſta à Deo inferatur, ergo abijcienda caſtitas, ne rebellis in Deum latam ab eo dicatur eneruare ſententiam.

Lucæ 22. Ioan. 19.

Aug. lib. 5. in Iulia. cap. 3.

Inter cæteras gentilium calumnias, qua Chriſtianos calumniabantur vna erat, quod docerent ſe non debere Principibus ſubeſſe. Hinc diligenter hæc docuit Apoſtolus; vnde & Tito mandat, vt admoneat

Chri-

Tit. 3. *Chriſtianos Principibus & poteſtatibus ſubditos eſſe, dicto*
1. Pet. 2. *obedire.* Et S. Petrus, *Subiecti,* inquit, *eſtote omni creaturæ propter Deum; ſiue Regi quaſi præcellenti; ſiue Ducibus tanquam ab eo miſsis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei.* Contra quam quod fit, ſine dubio vitioſè fit. Vnde nemo imaginari debet ſe coram Deo nullum incurrere reatũ, ſi clam Principibus & Magiſtratibus leges eorum violet: Hinc &
Roma. 13. S. Paulus, *Qui poteſtati reſiſtit Dei ordinationi reſiſtit; qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationẽ acquirunt.* Et ne hoc intelligatur de Ciuili damnatione (quæ in Script. nomine damnationis ſignificari non ſolet) quæ à Principe ſeculari infertur; ideo ſubdit clariùs: *Ideo* (nimirum, quia Princeps Dei miniſter eſt & vicarius) *neceſsitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram,* id eſt, pœnam huius temporis, *ſed etiam propter conſcientiam;* quæ ob huiuſmodi factum læderetur ac macularetur; nulla autem re maculari conſcientia poteſt, niſi peccato. Neque poteſt intelligi conſcientia aliena, eorum ſcilicet, qui non credunt, ne ſi viderint Chriſtianos non obedire, dicant religionem eorum valere ad excitandas ſeditiones. Sed textus contradicit omnino. Non enim ſolam timeri vult iram, quæ in pœna huius temporis intelligitur, verum etiam culpam, quæ contrahitur ex offenſa Dei. Ideo enim dicit propter Conſcientiam illos ſubiici oportere, quia Dei miniſtri ſunt, qui eius vice
Euſeb. l. 3. cap. 32. hiſtor. & authoritate in terris funguntur, ideo violatio Conſtitutionis eorum, cum Dei eſt offenſione coniuncta. Primorum certe Chriſtianorum

norum etiam in literis hoſtiũ eorum, laus hæc reperitur, contra Principum leges nihil eos ſolitos agere, ſed obedienter imperata facere, quæ cùm pietate & iuſtitia non pugnarent.

Hęc autem Obedientia Principibus debita omnia ea officia complectitur, quæ ad vtilitatem Reipub. ab ijs imperantur, vt militare, tributa perſoluere, & ſimilia: hæc enim iuſtè exiguntur, tum vt ſtipendia laborum, quos pro Republ. ſubeunt; tum vt neceſſaria ad Reipubl. conſeruationem. Vnde Chriſtus in Euang. *Reddite*, ait, *quæ ſunt Cæſaris, Cæſari.* Et Apoſtolus; *Reddite omnibus debita; Cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem, honorem. Nemini quicquam debeatis, niſi vt inuicem diligatis. Magnum & ſpeciale documentum*, inquit Ambroſ. *quo Chriſtiani viri ſublimioribus poteſtatibus docentur debere eſſe ſubiecti, ne quis putet conſtitutionem regis terreni eſſe ſoluendam. Si enim cenſum filius Dei ſoluit, quis tu tantus es, qui non putes eſſe ſoluendum? Et ille cenſum ſoluit, qui nihil poſſidebat, tu autem qui ſæculi ſequer is lucrum, cur ſæculi obſequium non recognoſcis?*

Matt. 22. Roman. 13 Lib. 5. in Luc. cap. 5 Matth. 17.

Sed quid ſi iniquas leges cõdant, & iniquas exactiones imponant? his non tenemur parere, nec ſoluere, verbi gratia, Cogit ius Ciuile gentilium tutorem dare pupilli pecuniam ad vſuram, non debet obedire. Chriſtiani enim Scriptura ac Patrum autoritate adducti hoc pręceptum contemnunt, admonentque diligenter ſolidi Theologi, nec non & Canonum ac legum Doctores, quod vbicunque olim lege Gentilium tenebatur tutor pecuniâ pu-

pilli fœnerare, tenetur hodie eam ponere ad iuſtam negotiationem. Sic extitit Lex Iuſtiniani Imperat. qua religionis ingreſſus indifferenter alterutri coniugatorum permittebatur: *Verum ſciendum eſt*, ait Gregor. *quia etſi hoc humana lex conceſſit, tamen Diuina prohibuit. Si enim continentiam quam vir appetit, mulier non ſequitur, aut quam vxor appetit vir recuſat, coniugium dirimi non poteſt, quia ſcriptum eſt: Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: ſimiliter & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier.* Idem Gregor. fortiter reſtitit legi Mauritij Imperat. videlicet, Nulli militum licere conuerti in Monaſterio. Sic etiam lege ciuili cogitur vidua non nubere ante expletum annum à morte ſui mariti prioris; non tenetur obedire; correctum eſt id per ius Canonicum, idque autoritate Apoſtoli, dicentis, quod vidua per mortem viri, *ſoluta ſit à lege coniugij; & quod poßit nubere cui vult*, ſine adiectione temporis. Atque hac ratione non Principibus, ſed hominibus reſiſtitur, quorum poteſtas ad iſta ſe non extendit. Vnde D. Aug. *Si iubeat poteſtas facere quod non licet, hic ſanè contemne poteſtatem: ipſos humanarum legum gradus aduertito. Si aliquid iuſſerit Curator, nonne faciendum eſt? Tamen ſi contrà Proconſul iubeat, non vtique contemnis poteſtatem, ſed eligis maiori ſeruire. Si aliud Imperator & aliud Deus: da veniam Imperator, tu carcerem, ille gehennam minatur.* Et D. Proſp. *Sæpe in hoc ſæculo peccatores mundanam potentiam conſequuntur, cùm & ipſi ſint iniqui, publicarum tamen legum ſunt miniſtri; quorum poteſtas fidelibus honoranda eſt, propter vtilitatem diſpoſitæ diſciplinæ.*

Lib. 9. Regiſt. epiſt. 39.

1. Cor. 7.

Lib. 2. epiſt. 61.

In Decret. de 2. nupt. duob. vlt. capitibus.

Ser. 6. de verb. Domini.

In pſal. 124.

plinæ. Sed ſi in id prorumpant, vt iuſtos à viri Dei cultu conentur auertere, nulla eis obedientia, nulla præbenda conſenſio. Vbi arguitur articulus Wicleff, & Hus; Nullus eſt Dominus ciuilis, nullus eſt prælatus in ſtatu peccati mortalis: damnatus cum alijs in Conc. Generali Conſtant.

Si tamen certus non ſit ſubditus iniquam eſſe legem vel exactionem Principis, tenetur obedire, quia non licet alteri id ſubtrahere, de quo dubitatur an ei debeatur. Melior eſt conditio poſsidentis. Vide Auguſt. Contra Fauſt. *Ordo ille naturalis mortalium paci accommodatus, hoc poſcit, vt ſuſcipiendi belli authoritas atque conſilium penes Principem ſit: exequendi autem iuſſa bellica miniſterium milites debeant paci ſalutique communi. Vir igitur iuſtus conſtitutus etiam ſub Rege ſacrilego, poteſt & debet illo iubente bellare, ciuica pacis ordinem ſeruans; cui quod iubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum certum eſt, vel vtrum ſit certum non eſt; ita vt fortaſſe reum faciat regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem oſtendat ordo ſeruiendi.* Quæ verba Auguſtini, de viro iuſto militante tantùm loquuntur, qui ad obediendum Principi eſt obligatus, debet enim præſumere eum iuſte agere, quamdiu ei non conſtat apertè cõtrarium: locum autem non habet in ijs militibus, qui ſolam pecuniam quærũt, parati ſeruire tam in iuſto, quam in iniuſto bello. Neque in his, qui cum omnino dubium ſit, num iuſtum ſit bellum, incurioſe ad militandum ſe offerunt, cùm Principi non ſint obligati: Tum enim hi citra neceſſitatem periculo iniuſtitiæ ſe temere committunt.

Lib. 22. cap. 75. Vide Ber. de præc. & diſp.

Sed quid agendum ſi contingāt Principes, qui tyrannicè in ſuas libidines expilant plebē? Nihilominus propter principatum honorandi ſunt;& ſi timeatur ex negatione tributorū Reipub.perturbatio,etiam eis tributa perſoluenda ſunt,& impoſitiones iniquæ; oranduſque eſt Deus, vt det eis ſaniorem mentem.

Iob.34. Cogitandumque illud Prophetæ Iob, *Deus regnare facit hypocritam propter peccata populi. Nam talibus,* inquit,Auguſt. *poteſtas dominandi non datur,niſi ſummi Dei prouidentia, quando res humanas iudicat talibus dominis dignas. Vnde Dei Sapientia; Per me reges regnant,& tyranni, id eſt, peſſimi atque improbi reges, tenent terram.* Dicit Propheta; *Dabo eis regem in furore meo. Sicut Saul rex datus Iudæis,* ait Auguſt. *non ad eorum vtilitatem,ſed correptionē.* Phoca imperante Deū ad diſceptationem prouocans quidam S. Monachus, quæſivit cur tam impium impoſuiſſet Chriſtianis imperatorē? Audiuitque vocem,neminem videns, ſibi dicentem; *Deteriorem illo alium inueniri non potuiſſe, & hoc meruiſſe Conſtantinopolitanorum flagitia.* Vnde & Greg. *Pro meritis ſubditorum diſponitur vita Præſidentium: id manifeſtum eſt hinc, quòd furor Domini iratus eſt contra populum Iſrael,eòquòd incitatus fuiſſet Dauid ad ſuperbè numerandum populum.* Ob hoc enim peccatum peſte perierunt 78. millia ſubditorum.

Iſai.3. Et minatur Dominus per Prophetam, quod *ob peccata populi, auferet validum & fortem, prophetam & ſenem conſiliarium, & honorabilem vultū.*&c. & *dabo,*inquit, *pueros principes eorum, & effœminati dominabuntur eis.* Quod autem dicitur de talibus, *Ipſi regnauerunt,& non ex me,* hoc dicitur,

Lib.5.de Ciuit.c.19

Oſee.13.

In pſal. 51. in præf.

Cedrenus in Phoca.

2.Reg. 24.

Gregor in Paſt.part. 1.cap. 1.

citur, non quòd eis nulla inſit poteſtas imperandi, ob quam iure honorentur, (& ad quam ipſe Saul, Ieroboam, Roboam & ſimiles tyrannos euexit) tametſi illum conuerterunt ad iniurias ſubditorum, peccatis eorum ita exigentibus, ſed quod eorum ratio regendi, & adminiſtratio à Sapientiæ conſilijs aliena, nō ex Deo, neq; ex charitate ſubditis cōſulendi, ſed ex libidine dominandi oriretur. Vnde D. Gregor. *Ex ſe*, inquit, *non ex arbitrio rectoris regnant, qui nullis ſuffulti virtutibus, nequaquam diuinitus vocati, ſed ſua cupidine accenſi, culmen regiminis rapiunt potius quàm aſſequuntur. Quos tamen internus iudex & prouehit, & non cognoſcit, quia quos permittenda tolerat, profectò per iudicium reprobationis ignorat.*

Quando autem falcem ſuam in alienam meſſem mittere conantur, vt non cogitantes ſe ſeculares Principes eſſe, reique ciuilis gubernatores, iudicare audent de veritate fidei, iubere aliquid contra libertatem Eccleſiaſticam; eſt viriliter illis reſiſtendum. Quomodo S. Thomas Cantuarien. Henrico Regi Angliæ reſtitit vſque ad mortem, cum leges ferret vtilitati ac dignitati Eccleſiaſticę repugnantes. Atque vt aliquid ex antiquitate adferam. Ita reſtitit Oſius Cordubenſis, vir egregius, Conſtantio Imperatori Ariano; *Non te miſceas Eccleſiaſticis, neque nobis in hoc genere præcipe, ſed potiùs ea à nobis diſce. Tibi Deus imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ, concredidit. Et quemadmodum qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi Diuinæ,*

In vita.

Apud D. Athanaſ. in epiſt. ad Solitarios.

ita & tu caue, ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens, magno crimini fias obnoxius. Date (*ſcriptum eſt*) *quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ Dei, Deo. Non ergo fas eſt nobis in terris Imperiũ tenere, neque tu thymiamatum & ſacro-*
Epiſt.33. *rum poteſtatem habes, ô Imperator.* Sic & S. Ambroſ.
Valentiniano Auguſto; *Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea quæ Diuina ſunt imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere, ſed ſi vis diutiùs impera-*
Matth. 22. *re, eſto Deo ſubditus. Scriptũ eſt, Quæ ſunt Dei, Deo; quæ Cæſaris, Cæſari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad Sacerdotem Eccleſiæ. Publicorum tibi mœnium ius conceſſum eſt, non Sacrorum.* &c. Hinc & Conſtantinus magnus noluit iudicare de cauſis Epiſcoporum, tempore Concil. Niceni, ſe mutuò accuſantium; vt habet Hiſtoria
Lib. 2.c.2. Tripartita *nam Sacerdotes de Sacerdotibus debent iudicare,* vt dicebat idem Ambroſ. Valentiniano iuniori. Quod pater eius, Valentin. ſenior
Apud Theodo. optimè intellexit, cùm ait; *Accerſitis Epiſcopis,*
lib.4.ca.5. *eum collocate in Pontificali ſolio, cui nos quoque Imperij moderatores noſtra ſubdamus ſincerè capita, cuiuſque reprahenſiones* (*cùm homines ſimus, & offendere neceſſe ſit*) *tanquã medicinæ curam libenter admittamus.* Qui etiã
Ambroſ. legibus ſanxit, *in cauſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicuius*
epiſt. 32. *ordinis, iudicare eũ debere, qui nec munere impar ſit, nec iure diſsimilis, id eſt, Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare.* Quam etiam ſi alias argueretur Epiſcopus, & morum eſſet examinanda cauſa, etiam hanc voluit ad Epiſcopale iudicium per-
Ambroſ. tinere. Vnde & apud eundem Ambroſ. eſt e-
epiſt. 24. piſt. 24. *ne Epiſcopi cauſam Præfectus cognoſceret, magno populi ardore, ſtudioq́ effectum eſſe.* atque hæc libertas Eccleſiaſtica eſt ordinatione Dei, vt loquitur

quitur Conc. Trident. & Canonicis ſanctionibus conſtituta; quam ne Præfecti ſæculares, ſtudio cupiditatis, ſeu inconſideratione aliqua violent, diligenter inhibuit. Cuius etiam eſt mentio apud D. Bernard. Et à D. Leone, iubetur expelli ab Eccleſia, & ab altari arceri, qui prætermiſſo Sacerdote Eccleſiæ ſuæ, ad diſceptationem venerit ſecularium. Quod ſeruari vult in omnibus negotijs clericorum. Epiſt. 177. 216. 257. Epiſt. 96. Vid. Conc Mileuit. ca. 19. & in Decr Silueſtri Pontif.

MONITVM LXXIII.

Nemo lucernam accendit, & in abſcondito ponit. &c.

Lucæ 11.

POteſt hæc ſententia de tribus intelligi, Chriſto, Eccleſia, vnoquoque fideli, maximè Prælato. Verbũ enim æternũ lux eſt ſiue lucerna, accenſum eſt, inquit V. Beda, quando incarnatum eſt, & in manifeſto poſitum. In cõmentario. Per incarnationem Deus inuiſibilis factus eſt viſibilis & omnibus conſpicuus. Luxit in humana natura doctrinis, miraculis, exemplis, ſicque ſeipſum toti mundo manifeſtauit. *Populus,* ait Iſaias, *qui ſedebat in tenebris vidit lucem magnum*: Iſai. 9. Ipſum Chriſtum doctrinis, exemplis, miraculis coruſcantem vt Zacharias in Cantico; Matth. 4. *Erexit nobis cornu ſalutis.* Lucæ 1. In cornu duo notanda; habet fortitudinem, ſicut os; & extra carnem eminet, vt conſpiciatur. Significatur fortitudo Chriſti omnibus conſpicua. Illum

conſtituit Pater firmum fundamentum ſalutis,& fecit eum ab omnibus cognoſci, ad hoc miſſus, vt omnes illuminaret per cognitionē veritatis, quò ſic conſumatur ignorantia, & accenderet per dilectionem iuſtitiæ, quo ſic conſumatur cupiditas. Cognitio Chriſti Saluatoris omnibus ad ſalutem neceſſaria; non eſt enim in alio aliquo ſalus. *Si enim ignoretur quà eundum ſit, quid prodeſt noſſe quò eundum ſit?* inq. D. Auguſt. *Et aliud eſt de ſilueſtri cacumine videre Patriam pacis, & iter ad eam non inuenire, & fruſtrà conari per inuia, circum obſidentibus & inſidiantibus fugitiuis deſertoribus cum Principe ſuo leone & dracone: & aliud tenere viam illuc ducentem cura cœleſtis Imperatoris munitam, vbi non latrocinantur qui cæleſtem militiam deſeruerunt. Vitant enim eam ſicut ſupplicium.* hæc Aug.

Actor. 4.

De Ciuit. lib. 11. c. 2.

Secundò, Deus Eccleſiam ſuam, quam etiā neceſſe eſt ab omnibus cognoſci, extra quam Chriſti cognitio nihil prodeſt, in qua ſola vniuerſa ſalutis noſtræ chariſmata operatur, accendit, eamque omnibus conſpicuam, & acceſsibilem propoſuit. Vnde vocatur *Ciuitas, ſupra montem poſita, quæ abſcondi non poteſt*. Mons Chriſtus eſt, *qui impleuit vniuerſam terram*: in quo domus domini Eccleſia fundata eſt; quam Prophetæ prædixerunt ita fore cōſpicuam, vt omnes gentes ad eam concurrerent pro doctrina Dei. *Faciliùs*, (ait Chryſoſt.) *eſt ſolem extingui, quàm Eccleſiam obſcurari. Illa*, (inquit Amb.) *Ieruſalem quæ in cælo eſt, in quo militat fides noſtra, in illo altiſsimo omnium locata monte, id eſt, Chriſto, Eccleſia, non poteſt tenebris & ruinis huius mundi abſcondi;*

Lib. 7. Cōfeſ. ca. vlt.

Matth. 5.
Dan. 2.
Aug. tract. 1. in j. Canon. Ioan. lib. 3. cont. Fauſt. c. 13 & 14. De vnit. Eccleſ. ca. 14.
Iſai. 2.
Mich. 4.

condi; ſed fulgens candore ſolis æterni, luce nos gratiæ ſpiritualis illuminat. Eam (ait Hilar.) *lucem Eccleſia doctrina ſua etiam imprudentia ſæculi inuehit, vt licet fidei Sacramentum non ſuſcipiat, tamen aduerſus hæreticos veritatem Sacramenti à nobis intelligat prædicari. Magna enim vis eſt veritatis, quæ cùm per ſe intelligi non poſſit, per ea tamen ipſa, quæ ei aduerſantur, elucet: vt natura ſua immobilis manens, firmitatem naturæ ſuæ quotidie dum attentatur, acquirat. Hoc enim Eccleſiæ proprium eſt, vt tum vincat, cùm læditur; tum obtineat cùm deſeritur; tum intelligatur cùm arguitur.* Sic & Aug. *Obſcuratur,* inquit, *aliquando, & tanquam obnubilatur multitudine ſcandalorum: ſed etiam tunc in ſuis firmiſsimis eminet. Et ſi aliqua in verbis Diuinis diſtributio facienda eſt, fortaſſe non fruſtra dictum ſit de ſemine Abrahæ: Sicut ſtellæ cæli, & ſicut arena, quæ eſt in littore maris; vt in ſtellis cæli pauciores, firmiores, clarioreſque intelligantur; in arena autem maritimi littoris, magna multitudo infirmorum atque carnalium; quæ aliquando tranquillitate temporis quieta & libera apparet, aliquando autem tribulationum & tentationum fluctibus operitur, & turbatur.* Tertio denique, vnuſquiſque fidelis lucerna eſt accenſa à Deo luce fidei, veritatis, ac iuſtitiæ; qui eum de tenebroſo lucidum, de mortuo viuum fecit. Magna Dei gratia illuminatio Chriſtiani, vt videat patriam pacis, & viam eò ducentem; quàm vtramque Scriptura valdè prædicat. Vt, *Populus qui ſedebat in tenebris vidit lucem magnam; & ſedentibus in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis.* Et, *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Et, *De tenebris vocauit vos in admirabile lumẽ ſuũ.* Denique

Chryſ. homil. 4. in verb. Iſa. 6. vidi Dom. Ambroſ. l. 7. in Luc. Hilar. li. 7. de Trinit.

Epiſt. 48.

Geneſ. 22.

Matth. 4.

1. Pet. 2.

Ephſ. 5.

Propheta Dauid; *Tu illuminas lucernam meam, Domine*, id eſt mentem meam. quæ eſt oculus animæ, quo Deum & Diuina videt: Vel, me, qui lucerna ſum, illuminata à te, lucens luce aliena, vt luna Solis. Ad hoc autem accenditur, & illuminatur, vt luceat, id eſt, bene operetur. *Sic luceat lex veſtra*, iuſtitiæ & bonorum operum, *coram hominibus, vt videant opera veſtra bona.* &c. De Ioanne Baptiſta dicitur, quod *erat lucerna ardens & lucens*; ardens intus charitate, lucens foris ſplendore virtutum, & bonorum operũ. Talis quiſque lucerna eſſe debet, & ne quidem perſecutionis tempore ab hoc ſplendore deſcedere. *Sicut ſtellas cæli non extinguit nox*, inquit S. Proſper, *ita mentes fidelium adhærentes firmamento Scripturæ ſacræ non obſcurat mundana iniquitas.* Non ergo accenditur lucerna vt ponatur in abſcondito, ſed proptera debet homo illuminationẽ à Deo petere, vt foris in bonis operibus luceat, ſicut lucebãt Philippenſes *in medio nationis prauæ & peruerſæ, ſicut luminaria in mũdo. Non eſt enim vera ſcientia boni*, ait idem Proſp. *niſi ad hoc comprehendatur vt agatur: non enim vtiliter meditatur legem Domini, qui laborat vt memoria teneat quod actione non implet.* Hinc hortatur Apoſtolus iam illuminatos, vt *abijciant opera tenebrarum & induantur arma lucis*, id eſt, virtutes; quibus inſtinctus homo, non ſolùm ſumit opera bona, ſed etiam contra vitia munitur. Vnde D. Hieronym. de virtutibus loquens, *Sunt* inquit, *ornamento, & tutamini; gemmæ vertuntur in ſcuta.* Et alibi, cùm dixiſſet, *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*; addit, *Vt*

Margin notes: Pſal. 17. — Matth. 5. — Ioan. 5. — Sent. 120. — Philip. 2. — Sent. 24. — Rom 13. — In epiſt. ad Nepot — Epheſ. 5.

Vt filij lucis ambulate , fructus autem lucis eſt in omni bonitate , iuſtitia & veritate, id eſt in omni genere virtutum.

Nemo autem exiſtimet quod ſufficienter luceat, ſi bona opera faciat, niſi etiam in bonis operibus rectum finem habeat. Hinc ſubdit Dominus de intentione; *Lucerna corporis tui oculus eſt. Si oculus tuus fuerit ſimplex , totum corpus tuum lucidum erit : Si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit.* Quem locùm pulchrè & breuiter explicat Auguſt. *Per oculum*, inquit, *intellige intentionem, qua facit quiſque quod facit, & per hoc diſce eum qui non facit opera bona intentione fidei bona, hoc eſt, eius quæ per dilectionem operatur, totum quaſi corpus, quod illis operibus velut membris conſtat, tenebroſum eſſe , hoc eſt , plenum nigredine peccatorum.* Quæ quidem ſententia Diuus Auguſtini poſitiuè intelligenda, hoc eſt, fine malo & illegitimo; omnia quæ ex tali fine fiunt, tenebroſa ſunt. Non tamen oportet vt omnia quæ infidelis aut malus facit, ex illa intentione procedere; ſicut nec in homine iuſto omnia ab oculo ſimplici diriguntur; In multis enim etiam iuſtus peccat. Sic quando idem Auguſt. exponit illud Pauli, *Quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* accipere videtur non merè negatiue, ſed poſitiue: *Quod non eſt ex fide*, id eſt, quod eſt ex infidelitate, id eſt, *ſtulta & noxia voluntate*, vt ipſe ibidem. D. Bernard. rectiſſimè annotauit, *ad oculi ſimplicitatem duo requiri, Caritatem in intentione, Veritatem in electione*; electio autem mediorum eſt.

Lucæ 11.

lib. 4. cont. Iulia. ca. 3. circa finē.

Rom. 14.

Contr Iul. ibidem.

De præc. & diſp. quæſt. 2.

Com-

Comparat ergo Dominus finem ſeu intentionem oculo hominis;Sicut enim oculus totum hominis corpus , quod varijs membris conſtat,illuminat;ita & finis ſeu intentio totam hominis conuerſationem , quę varijs operibus componitur, ſanctificat. Sit aliquis pulcherrimus in officiis,ſit patiens,ſit caſtus, ſit ſobrius, ſit miſericors,etiam ſanguinē pro Chriſti nomine fundat, ſi iſta referat ad finē

Cont. Iul. ibid. indebitū,tenebræ ſunt. *Noueris*,ait Aug. *non officijs,ſed finibus à vitijs diſcernendas eſſe virtutes: officium autem eſt,quod faciendū eſt; Finis vero propter quod faciendum eſt. Cùm itaque facit homo aliquid, vbi peccare non videtur,ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet,peccare cōuincitur.* Vicina ſunt vitia virtuti-

Hiero cōt. Lucifer. bus, & quod facit caritas , etiā facit cupiditas. Magnū opus charitatis omnia ſua diſtribuere pauperibus,poteſt etiam facere cupiditas: a-

1.Cor.13. lioqui non diceret Apoſtol. *Etſi diſtribuero omnes facultates meas in cibos pauperū, charitatem autē non ha-*

Ibidem. *buero,nihil mihi prodeſt.* Quod maius charitatis opus,quā tradere corpus ſuū,ita vt ardeat? etiā

In pſal.43. poteſt facere cupiditas: alioqui non diceret Apoſt. *Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam , charitatem autem non habuero,nihil mihi prodeſt.* *Non de-*

1.Cor.13. *fuerunt*,inquit Aug. *non ſolùm hæretici,ſed nec Catholici,qui cauſa humanæ gloriæ paterentur: Si non eſſent*

Pſal.43. *tales,non diceret Apoſt. Si tradidero corpus meum ita vt ardeam.* &c. *Sciebat ergo poſſe eſſe quoſdam, qui hoc iactatione facerent,non dilectione. Ideo & Dauid dicebat, Quoniam propter te mortificamur tota die. Potes enim videre mortificari hominem: quare mortificetur , neſcis. Deus hoc nouit,res in occulto eſt.* Sic Apoſt. dicit ad

Roma.

Roma. quod *ſpes, quam tribulatio, patientia, probatio operantur, non confundit, quando caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris.* Sicut confundit eos qui patiuntur ex cupiditate gloriæ, ex pertinaci ſuperbia, non ex amore Dei, aut Eccleſiæ. &c. vt heretici. Rom. 5.

Recta intentio eſt Deo in omnibus placere; curua, quærere ſua cõmoda, aliena ſuffragia. &c. per hanc fit, vt nihil ſit indifferens in particulari, tametſi ſit in ſpecie, vt colere agros, ædificare, manducare. &c. Sed hæc ſicuti bona redduntur, recta intentione faciendi cęter iſque circunſtantijs, ita contra, mala, ſi illæ deſunt. Quod autem dicit Apoſt. *Quicquid non eſt ex fide, peccatũ eſt,* graues authores, in quibus princeps D. Chryſoſt. accipiunt de fide, ſeu credulitate, cui reſpondet verbum, credendi, pro bona perſuaſione & fiducia vſurpatum. Vt vbi ſcriptum eſt, *Credo videre bona domini in terra viuentium.* Quod enim nõ eſt ex ea credulitate ſeu fiducia, qua ſe homo putet quod agit rectè agere, peccatum eſt. Aut enim alioqui palàm agit contra conſcientiã, dũ illicitũ eſſe iudicat, quod agit; aut certè peccãdi ſe periculo exponit, dum id aggreditur, de quo dubitat rectène acturus ſit an male. Quod propoſito Apoſtoli conuenit. Vnde præcedit; *Beatus qui non iudicat,* id eſt, condemnat *ſeipſum in eo quod probat,* reipſa, dum agere ſtatuit. Rom. 14. D. Chryſ. in illũ loc. Pſal. 26. Rom. 14.

MONITVM LXXIV.

Occurrerunt ei decem viri leproſi.

Luc. 17.

Li. 2. quæſt. Euãg. c. 40. de verb. Apoſt. ſer. 30.

LEproſi ſunt homines ignorantijs & erroribus obnoxij, ſiue, vt ait Aug. *qui ſcientiam veræ fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris. Lepra varijs, falſiſque colorum fucis humana corpora variat atque maculat. Nulla eſt autem doctrina falſa, quæ non aliqua vera intermiſceat:* Hinc varios colores i. varias doctrinas habet; quaſdam veras; quaſdam falſas; quaſdam noxias; quaſdam innoxias. Habent agrum ſeminatum diuerſo ſemine. De quibus Apoſt. *Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci*: leproſi erant Philoſophi, qui patriam pacis videbãt, in eius via errabant. Leproſi ſunt Iudæi, credunt futuram carnis reſurrectionem, Chriſti reſurrectionem factam non credunt. Leproſi ſunt hæretici, Chriſtum incarnatum credũt; ſed eandem carnem in Sacramento nobis reliquiſſe non credũt. Hi omnes & ſimiles, quia quædam verè ſciunt, at in aliis multis errant; leproſi dicuntur. De quibus D. Hieron. ex Tertulliano; *Philoſophi, patriarchæ hæreticorum, Eccleſiæ puritatem peruerſa maculauere doctrina.* Tales ad Sacerdotes mittendi ſicut, vt rectam ac ſinceram fidei & ſalutis doctrinam accipiant

Leuit. 19.

Heb. 13.

Hieron. ad Cteſipho. ex Trit. lib. de anima tit. 1.

piant. *Paucisſimis enim donatum eſt*, ait Diuus Auguſtinus *vt nullo ſibi homine prædicanti per ipſum Dominum vel Angelos cælorum doctrinam ſalutis accipiant; multis vero id eſt donatum, vt Deo per homines credant.* De bono perſeuer. cap. 19.

Ac de hominum miniſterio neceſſario multa præclarè Auguſt. *Paulus*, inquit, *Apoſtolus, licet diuina & cæleſti voce proſtratus ac inſtructus ad hominem tamen miſſus eſt, vt Sacramenta perciperet, & copularetur Eccleſiæ. Et Cornelius Centurio quamuis exauditas orationes eius, eleemoſynaſque reſpectas ei angelus nuntiauerit, Petro tamen traditur imbuendus, per quem non ſoulm Sacramenta perciperet, ſed etiam quid credendum, quid ſperandum, quid diligendum eſſet, audiret. Et Spado ille qui Iſaiam Prophetam legens non intelligebat, nec ad angelum miſſus eſt, nec per angelum ei quod non intelligebat expoſitum eſt, aut diuinitus in mente ſine hominis miniſterio reuelatum eſt, ſed potius ſuggeſtione Diuina miſſus eſt ad eum, ſeditque cùm eo Philippus, qui nouerat Iſaiam Prophetam, eique humanis verbis & lingua, quod in Scriptura illa tectum erat, aperuit. Cætera veſtra,* ait idem Auguſt. *tanquam valetudinis, & quaſi membrorum anima atque ſenſuum, per ſeipſum interius & Conſcientia & intellectu Dominus ſanat & corrigit; doctrina vel imbuendi per Sacramenta, vel catechizandi per ſermonem atque lectionem, Eccleſiæ propria contributa ſunt. Poterant vtique hæc omnia per angelum fieri, ſed abiecta eſſet humana conditio, ſi per homines hominibus verbum ſuum Deus miniſtrare nolle videretur. Quomodo enim verum eſſet, quod dictum eſt. Templum Dei Sanctum eſt, quod eſtis vos. Si Deus de humano tem-*

In prolog. li. de doct. Chriſt.

Act. 9.

Act. 10.

Act. 8.

In quæſt. Euãg. ibid.

De doct. Chriſt. ibidem.

1. Cor. 3.

no templo reſponſa non redderet, & totum quod diſcendũ hominibus tradi vellet de cælo atque per angelos perſonaret? Deinde ipſa charitas quæ ſibi inuicem homines nodo vnitatis aſtringit, non haberet aditum refundendorum, & quaſi miſcendorum ſibinet animorum, ſi homines per homines nihil diſcerent.

De doct. Chriſt. ibid.

De D. quidem Antonio legitur, quod *ſine vlla ſcientia literarum, Scripturas diuinas & memoriter audiendo tenuerit, & prudenter cogitando intellexerit. Et de ſeruo quodam Barbaro quod literas quoque ipſas, nullo docente homine, in plenam notitiam orando vt reuelarentur, accepit, triduanis precibus impetrans, vt etiam codicem oblatum, ſtupentibus qui aderant, legendo percurreret. Et momento vno temporis adueniente Spiritu ſancto repleti Apoſtoli omnium gentium linguis locuti ſunt. Nos autem illas tentationes periculoſiſſimas & ſuperbiſſimas caueamus, quibus talium exemplis permoti ad ipſum Euangelium audiendum atque diſcendum nolimus ire ad Eccleſias, aut codicem legere, aut legentem prædicantemque hominem audire, & exſpectemus rapi vſque in tertium cælum, & audire ibi ineffabilia verba, aut ibi videre Dominum Ieſum Chriſtum, & ab illo potius aut angelis, quàm ab hominibus audire Euangelium. Sed quod per hominem diſcendum eſt, ſine ſuperbia diſcamus, & per quem docetur alius, ſine inuidia tradat quod accepit,* Hæc Auguſt. *Sunt nonnulli,* inquit Gregor. *qui ita per magiſterium Spiritus intrinſecus docentur, vt eis exterius humani magiſterij diſciplina etſi deſit magiſtri intimi cenſura non deſit. Quorum tamen libertas vitæ ab infirmis in exemplum non eſt trahenda, ne dum ſe quiſque ſimiliter Spiritu ſancto impletum præſumit diſcipulus hominis eſſe deſpiciat, & magiſter erroris fiat.* Vt Moſes ab angelo in eremo edoctus,

Act. 2.

Lib. 1. Dialog. cap. 1.

ctus, Baptiſta Magiſtrum habuiſſe non legitur, Paulus gloriatur, quod non ab hominibus. Habet ibi Gregor. etiam de S. Honorato, *ſed hæc*, ait, *infirmis veneranda ſunt, non imitanda.* Galat. 1.

Doctores ergo audiendi. Vnde Paulus tam diligenter præcipit in Timotheo & Tito omnibus Doctoribus vt doceant quæ decent ſanam doctrinam, & conſequenter etiam ſubditis, vt hæc ab eis diſcant. Et tametſi Spiritus ſanctus ſit qui docet hominem ſcientiam, Mal. 93. tamen etiam hominum officium, in docendis hominibus ceſſare non debet, per quod ipſe, operari conſueuit. *Neque enim qui plantat eſt* 1. Cor. 3. *aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus.* Vnde ipſis quoque miniſtris ſanctis hominibus vel etiam ſanctis angelis operantibus, nemo rectè diſcit quę pertinent ad viuendum cum Deo, niſi fiat à Deo docilis, cui dicitur in pſalmo, *Doce me facere voluntatem tuam, quia* Pſal. 142. *Deus meus es tu. Sicut enim corporis medicamenta*, inquit Aug. *quæ hominibus ab hominibus adhibentur, non* De doct. *niſi eis proſunt, quibus Deus operatur ſalutem, qui* Chriſt. lib. *& ſine illis mederi poteſt, & tamen adhibentur, & ſi hoc* 4. cap. 16. *officioſè fiat, inter opera miſericordiæ vel beneficentiæ deputatur, ita & adiumenta doctrinæ tunc proſunt animæ adhibita per hominem, cùm Deus operatur vt proſint,* Galat. 1. *qui potuit dare Euangelium homini etiam non ab hominibus neque per hominem.* Quando ergo dicit Propheta Ierem. *Non docebit vnuſquiſque proximum ſuum dicens: Cognoſce Dominum: Omnes enim cognoſcent me, à minimo vſque ad maximũ, noui teſtamenti* Ierem. 31. *æternam mercedẽ*, inquit Aug. *promittendo coniunxit,*

 id eſt,

De Spir. & lit. cap. 24. *id eſt, ipſius Dei beatiſsimam contemplationẽ.* Alioqui iam fit quod dicit ipſe Apoſtolus, *Quomodo in-* Rom. 10. *uocabunt in quem non crediderunt? Aut quomodo credent quem non audierunt? Quomodo autem audient ſine præ-* 1. Timot. 2 *dicante?* Ordo diſcentium docentiúmque partim à natura conſtitutus eſt, vt oſtendit Apoſt. partim à Chriſto & Eccleſia. Contra ſtolidam illam perſuaſionem, qua putantur omnes habentes Spiritum ſanctum poſſe docere ea quæ ſunt fidei.

Certè in vtroque teſtamento certos homines conſtituit Deus, per quos alij omnes tam Deut. 17. publici quàm priuati doctrinam ſalutis acciperent. In veteri quidem Sacerdotes Leuiticæ tribus, reliquiſque præcepit, vt eos audirẽt, ab eis legem Domini diſcerent, & in ambiguis quæſtionibus ortis, eorũ iudicio fiderẽt, Malach. 2. vt patet ex Deuteron. Vnde & Malach. Propheta; *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituũ eſt.* In nouo autem vnum ſummum Sacerdotem conſtituit, à quo Eccleſiam ſuam regi voluit, Matth. 16. quia ei *claues regni cælorum*, id eſt, regimen totius Ioan. vlt. Lucæ 22. Eccleſiæ commiſit; quem audiri voluit, quia ei *oues ſuas paſcendas* commiſit; à quo omnes in recta & orthodoxa fide conſeruari debẽt, quia ei indefectibilem fidẽ promiſit. Cui adiunxit Epheſ. 4. alios *Paſtores & Doctores*, cum illo vnum regimẽ conſtituentes, ſuntque ſub illo tanquam ſub capite conſtituti, *vt ſchiſmatis occaſio tolleretur, vt* Hiero. cõt. Iouinia. *iam non ſimus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ.* His ſolis Sacramentorum & doctrinæ diſpenſatio, ac iudicium con-

conceſſum eſt;alij omnes etiam Principes ſe-culares in his rebus oues ſunt non Paſtores, diſcipuli non magiſtri.

Nullus itaque ſæcularis, aut publicus, aut priuatus falcem in alienam meſſem mittat, vt aut veritatem fidei aut religionis docere, aut de ea iudicare velit. Si Principes & poteſtates huius ſæculi zelum religionis velint oſtendere, habent in quo id faciant, & Chriſto peculiarius præ alijs ſeruiant, nempe poteſtatem, & leges ciuiles gloriam Chriſti promouentes condendi, & gladium vltorem aduerſus Chriſto & Eccleſiæ rebelles exerendi. Ezechias quidem Rex magno zelo hortatus eſt Sacerdotes & Leuitas vt officio ſuo probè fungerētur; & ex Iſaiæ Prophetæ conſilio, ipſe Regia vſus autoritate, ea quæ contraria erant auitæ Religioni Dauidis aboleuit; non tamen vſurpauit ſibi de falſa doctrina iudicium; non ipſe falſos cultus ſua autoritate diſcreuit à veris; non Sacerdotum officium inuaſit. Sed ita refert de illo Scriptura: *Locutus eſt Ezechias ad cor omnium Leuitarum, qui habebant intelligentiam bonam ſuper Domino.* Rurſum; *Fecit Ezechias quod placuit Deo, & fortiter iuit in via patris ſui, quam mandauit illi Iſaias propheta magnus & fidelis in conſpectu Dei.* Habebat inſigne exemplum patris ſui Ioſaphat, qui Sacerdotes, & Leuitas miſerat prędicatum legem Domini, nobilibus ſuis præſidij loco, eis adiunctis; qui dum Sacerdotibus aderant, non minus populū docebant legem autoritate, quam Sacerdotes verbo. Qui & Sacerdotibus & Leuitis præcepit, vt iudicium &

2.Paral.30

Eccleſ. 48.

2. Reg. 19.

cauſam Domini iudicarent habitatoribus Iſraël: *Vbicunque*, inquit, *quæſtio eſt de lege, mandato, cæremonijs*, &c. *oſtendite eis vt non peccent in Dominum*, &c. *Amarias autem Sacerdos & Pontifex veſter, in his quæ ad Deum pertinent, præſidebit; porrò Zabadias, qui eſt dux in domo Iuda, ſuper ea opera erit, quæ ad Re-
Deut. 17. gis officium pertinent*, &c. Vbi ſedulò diſtinguit officium Sacerdotis ab officio Regis. Sciebat enim in lege ſibi præceptum, vt peteret legẽ à Sacerdotibus Leuiticæ tribus. Sciebat quid Moyſes exortis circa legẽ ambiguis quæſtionibus agere mandaſſet. Sciebat id quod lon-
Malach. 2. gè poſterior eo Propheta dixit, *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam*, &c. vt ſup. Vbi manifeſtè etiam de ipſa ſubſtantia Religionis fit mentio, non ſolũ de ciuilibus cauſis. Sicut & Chri-
Matth. 23. ſtus hoc repetens in Euang. ait, *Super Cathedrã Moyſi ſederunt Scribæ & Phariſæi; quæcunque dixerint
2. Par. 34. vobis, ſeruate & facite*. Similiter Ioſias anno 18. regni ſui, affuit quidem potentia ſua Sacerdotibus & Leuitis, Idololatriam exterminãs, ſed eorum officium non aſſumpſit. Docebatur quippe à Ieremia Sacerdote, qui 13. anno regni eius, quinto videlicet anno, ante euerſionem peregrini cultus, prophetare exorſus eſt, quod quiſque vocationi ſuæ incumbẽdo, & non inuadẽdo alienum officium, Deo pla-
2. Para. 24. ceret. Nunquam inter tot Idololatras puer 16. annorum, paternam Idololatriam contempſiſſet, & ex corde toto Domino adhæſiſſet, niſi
2. Par. 26. egregios Magiſtros audiuiſſet. Sic Ioas cunctis diebus, quibus docuit eum Ioiada Sacerdos, Deo acceptus fuit proſpereque egit. Ozias autem

autem euidenti plaga percuſſus eſt, quia inuaſit officium Sacerdotale. Propter ſimilem cauſam & Saul reiectus à Domino, vt non eſſet rex quia vſurpauerat ſibi officiũ alienum, cùm tamen neceſſitate compulſus videretur. 1. Reg. 19.

Sic in nouo teſtamento, Conſtantinus Cæſar quid dixerit in Synodo Nicena, quoque gradu ibi ſe fuiſſe agnoſcat, refert Ruffinus ita eum Epiſcopus allocutum; *Deus vos conſtituit Sacerdotes, & poteſtatem dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè iudicamur: vos autem non poteſtis ab hominibus iudicari*, &c. Sic & Valentinianus ſenior, cùm ad eum legati Epiſcoporum veniſſent, oratum, vt ſibi de doctrina fidei rectè conſtituenda in vnum conueniendi poteſtas permitteretur, reſpondit, *Sibi, qui vnus è laicorum numero erat, non licere ſe eiuſmodi negotijs interponere. Et ideo Sacerdotes & Epiſcopi*, inquit, *quibus hæc curæ ſunt, ſeorſum per ſe vbicunque ipſis libitum fuerit, in vnum conueniant.* Extat lex Theodoſij, quâ vult omnes ſibi *ſubiectos in tali religione verſari, quam*, inquit, *Petrus Romanis tradidit: Damaſus Pontifex hodie ſequitur*, &c. Gratianum imitatus, qui ſcripſerat legem præcipiens vt *expulſi Paſtores ad ſua ouilia redirent, ſacraque Baſilicæ eis traderentur, qui communionem Damaſi ſequerentur.* Idem prudenti conſilio vſus, non diſputationes hæreticorum audire voluit, ſed hoc interrogauit eos, an ſuſciperent Magiſtros Eccleſiæ, qui ante diuiſionis tempora extitiſſent. Qua breui quæſtiuncula plane eorum ora obſtruxit.

li. 10. hiſt. cap. 2.

Soſom. lib. 6. c. 7. hiſt.

Lib. 9. c. 7. hiſt. Trip.

Theod li. 5. ca. 2. hiſt.

Li 9. c. 19. hiſt. Trip.

MONITVM LXXV.

Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.

Ioan. 4.

MVlta ſunt in Eccleſia ſigna & prodigia aduertenda, quæ meritò homines ad fidem eius amplectendam & ſemper retinendã debent inducere. Primum eſt multitudo miraculorum, quæ initio Eccleſiæ ab ipſo Chriſto, eiuſque apoſtolis ſunt facta, & deinceps ab alijs ſanctis, quæque adhuc hodie ad fidem ſtabiliendam in variis locis eduntur. *Miraculum autem voco id*, ait Auguſt. *quicquid arduum aut inſolitum ſupra ſpem vel facultatem mirantis apparet. In quo genere nihil eſt populis aptius, & omninò ſtultis hominibus, quàm id quod ſenſibus admouetur. Sed hæc duplicia ſunt: Quædam enim ſolam admirationem habent, vt volare in aere; alia etiam vtilitatem, vt ſi deſperatus ſtatim conualeſcat.* Talia facta ſunt tempore Chriſti, apoſtolorum, & aliorum. Sanati languidi, mundati leproſi, inceſſus claudis, cæcis viſus, ſurdis auditus eſt redditus: aqua in vinum conuerſa, ſaturata quinque millia quinque panibus, trãſita pedibus maria, mortui reſurrexerunt. Homines vnius linguę, vel vt multum duarum, linguis omnium gentium locuti; Claudus ab vberibus ma-

De vtilit. cred. ca. 16 & ſeq.

Auguſt. de Ciuit. l. 22. c. 5. & ſeq.

triſ ad apoſtolorum verbum in Chriſti nomine poſt 40. annos incolumis conſtitit; Sudaria de eorum corporibus ablata, ſanandis profuêre languentibus, vmbra eorum tranſiens ſuper ægrotos varios ordine poſitos, eos ſanauit, & alia multa ſtupenda in Chriſti nomine per apoſtolos eorumque ſucceſſores ad noſtra vſque tempora facta ſunt & fiunt. Miracula facta tempore D. Auguſt. habet ipſe de Ciuit. Dei. ab ipſo S. Martino, Benedicto, Bernardo, Dominico, Frãciſco, &c. edita, referuntur in eorum Vitis. *Quamuis autem tanto fortior eſt fides*, inquit Auguſt. *quanto minus iſta requirit, proſunt tamen, vt ex his veluti primordijs lacteſcentibus germinet fides, & ex illa teneritudine in ſuum robur coaleſcat.* Auguſt. de Ciuit. lib. 22. cap. 8. Gregor in Dialog. Sulpitius in vita. S. Mart. &c. Lib. 2. cap. 32. de peccat. merit.

Secundum eſt, ſequentium credentiumque multitudo. De qua D. Auguſt. *Tenet me in Eccleſia multitudo populorum atque gentium.* Et S. Bern. *Fidem mihi credibilem facit, credentium multitudo.* Hoc maximum eſt miraculum quod mundus res tam incredibiles, paucis iiſque idiotis, & iuxta ſæculum abiectis & infirmis prædicantibus credidit; Qui etſi miracula ſtupenda non feciſſent, maius tamen eſt miraculum, mundum eis ceſsiſſe ſine miraculis. *Quiſquis etiam nunc quærit prodigium, magnum eſt ipſe prodigium, qui mundo credente non credit*, inquit Auguſtin. In multitudine autem ſequentium eſt, primò, conſenſio tot populorum & gentium, per tot loca extenſa, per tot tempora hucuſque perdurans, in eadem fide & doctrina, eiuſdem- Cõt. epiſt. Fundam. cap. 4. Serm. 3. in vigil. nat. Ibid. de Ciuit.

demque perpetua conformitas. Deinde, ſupra modum, mirabile eſt, quod res tam incredibiles & arduas homines crediderunt, vt perſonarum Trinitatem in vna natura, Deum hominem crucifixum, Carnis reſurrectionẽ, præſentiam corporis Chriſti in Euchariſtia, ſimiliaque humanũ captum plane ſuperantia; quæ etiam anus & puellæ noſcunt omnes; & doctus Plato neſciuit, Demoſthenes eloquens ignorauit: item quod vnicus Deus à vulgo colatur, & quod nullum corpus pro Deo colatur. Quæ aduertens Propheta Dauid, cum ſtupore admiratur dicens, *Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis*, de quibus tamen alibi dicit, *Mirabilia teſtimonia tua.* Tertio ſanctiſſimi mores, & vita tot hominum: *Continentia vſque ad tenuiſſimum victum panis & aquæ, & non quotidiana ſolùm, ſed etiam per plures dies perpetuata ieiunia, Caſtitas vſque ad coniugij proliſque contemptum; patientia vſque ad cruces, flammaſque neglectas; liberalitas vſque ad patrimonia deſtributa pauperibus; Denique totius mundi aſpernatio vſque ad deſiderium mortis*; & qui talia non amplectuntur, ſe infirmos agnoſcunt, & fauent, & prædicant & laudant. *Virginitatem in cælum fero* inquit, Hieron. *non quia habeam, ſed quia magis miror quod non habeo. Ingenua & verecunda confeſſio eſt, quo ipſe careas, id in alijs prædicare.* Poſtremo ardens caritas & ſumma pax atque vnitas inter Chriſtianos, de qua Chriſtus: *In hoc cognoſcent omnes quòd diſcipuli mei ſitis, ſi dilectionem habueritis adinuicem.* Et Irenæus dotes Eccleſiæ recenſens: *Eſt*, inquit,

Ieron. ad Paulinum.

Pſal. 99.

Pſal. 118.

Aug. de vtil credendi. cap. 17.

Ieron. in Apol pro lib. Cont. Iouin. ad Pammach.

Ioan. 13.

quit, *in ea præcipuum dilectionis munus, quod eſt pretioſius quàm agnitio, glorioſius autem quàm Prophetia, omnibus autem reliquis chariſmatibus eminens.* lib. 4. cap. 63. cont. hæreſ.

Tertium eſt; quod hæc omnia, quæ iam in mundo apud Chriſtianos videmus impleri, & ab Eccleſia prædicari, à Prophetis ante multa ſecula monſtrantur eſſe prędicta; etiam ipſius Eccleſię à gẽtilibus & hæreticis oppugnatio, quod vtique nullius hominis induſtriæ, vel frandulentiæ, vel magiæ aſſcribi poteſt. Nec poſſunt hi libri poſt rerum euentum dici eſſe conficti, cùm inimici Chriſti Iudæi per varias gentes diſperſi, teſtentur libros illos ante Chriſti natalem, vt ſacros à gente Iudæa eſſe receptos. *Atque ideo*, inquit, D. Auguſt. *occiſi non ſunt Iudæi quòd gentibus credentibus neceſſarij forent.* Primò, vt in ramis ſuperbiæ pręciſis, inſerto Deus miſericordiam ſuam demonſtraret oleaſtro. Deinde, ſi fortè, quando paganus aliquis dubitauerit, cùm ei dixerimus Prophetias de Chriſto ad quarum euidentiam obſtupeſcit, & admirans putauerit à nobis eſſe conſcriptas; de codicibus Iudæorum probamus, quia hoc totum ante prædictum eſt. Hinc Petrus dicit *Propheticum ſermonem certiorem voce, delapſa de cælo in monte. Certiorem dixit, non meliorem, non veriorem. Tam enim verus ſermo ille de cælo, quàm Propheticus, tam bonus, tam vtilis. Quid eſt ergo certiorem? niſi in quo magis confirmatur auditor? quare hoc? quia ſunt infideles: qui ſic detrahunt,* Auguſt. lib. 13. cap. 7. & ſeq. cont. Fauſt. Auguſt. in Pſal. 58. Epiſt 59. ad queſt. 9. 2. Pet. 1. Aug. ſer. 115 in Nou.

Chriſto, vt dicant eum magicis artibus feciſſe quæ fecit; poſſent ergo & illam de cælo vocem ad illas referre. Sed Prophetæ antea fuerunt, non dico ante iſtam vocem, ſed ante Chriſti carnem. Hinc immeritò Lactantius D. Cyprianum arguit, quod in tractatu contra Demetrianum Scripturis vteretur, quas ille non recipiebat. Quia enim illæ prophetice multa prænuntiant, ad perſuadendum valdè ſunt accommodatæ, cùm demonſtrent iam impletum, quod fuerat ante prædictum. Vnde edictis Imperatorum erant proſcriptæ.

Lib. 5. c. 4. Inſtitut.

Non ergo dicat infidelis, poſteaquam iſta per mundum fieri cœperunt, chriſtianos has literas compoſuiſſe, *hoc verendum eſſet,* ait Aug. *niſi eſſet latè ſparſus, lateq́; notus populus Iudæorum, & portaret libros, quibus Chriſtiani erudiuntur, illi onerantur. Per eorum quippe codices, probamus, non à nobis tanquam de rerum euentu commonitis iſta eſſe conſcripta, ſed olim in illo regno prædicata ac ſeruata, nunc autem manifeſtata, & impleta.* Atque vt exempli cauſa, quædam adferam. Neminem latet quantas à regibus huius ſæculi perſecutiones pertulerit Chriſtiana religio: quod cùm quis audit tantò ante prędictum, vt, *Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania, aſtiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtum eius,* quomodo non mouebitur ad fidem? Deinde etiam viſum eſt prædictos reges terræ Chriſti imperio poſtea ſalubriter ſubiugatos, & hoc prædictum eſt; *Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes ſeruient ei.* Ipſa quoque ſimulachra gentium per Chriſti nomen periêre de terra; & hoc ibi prędictum;

Pſal. 2. Aug. epiſt. 42.

Pſal. 71.

Ierem. 10.

Dij qui cælum & terram non fecerunt, pereant de terra & de ſub cælo. Hæc & ſimilia audiens de Prophetis, quomodo non mouebitur ad fidem?

Quod autem ipſi in quorum libris iſta prænuntiantur, non teneant eiuſdem Euangelij nobiſcum ſocietatem (ne quis ea re permoueatur) etiam hoc ab eiſdem Prophetis prædictum eſt; *Cognouit bos,* (ait Iſaias) *poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui, Iſrael autem me non cognouit.* Et iterum; *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem & contra dicentem mihi.* Et, *Dedit illis Deus ſpiritū compunctionis, oculos vt non videant.* &c. Et, *Abijciet eos Deus meus, quia non audierunt eum, & erunt vagi in nationibus.* atq; hanc iuſtam pœnam cæcitatis eorum ex alijs occultis peccatis Deo cognitis eis eueniſſe, etiam hoc ſignificatur in eiſdem Scripturis. Iſai. 1. Iſai. 65. Iſai. 6. Oſee 9.

Si autem quis moueatur, quod & ipſi Chriſtiani, in multas hæreſes, variasque diſcedunt, neque hoc à Prophetis prætermiſſum eſt. *Ephraim vt auis auolauit, educit filios ſuos ad interfectorē.* De hæreticis intelligit. D. Hieron. Et: *Filij matris meæ pugnauerunt contra me*: dicunt boni Catholici de hereticis, qui baptiſmo Eccleſiæ regenerati, lacte doctrinæ Salutaris educati, poſtea prauo aliquo affectu vel libidinis, vel ambitionis, vel auaritiæ ſtimulati, deſerunt eam, & oppugnant, velut ingrati pulli in matrem ſuam recalcitrātes. Et: *Clamauit perdix,* inquit Ieremias, *fouit quæ nō peperit, faciens diuitias non cum iudicio.* Huic impuro, fraudulento, maleuolo, contentioſo animanti, & Diabolus ipſe comparatur ab Ambroſio, Et miniſtri eius hære- Oſee 9. & ibid. D Hiero. Cantic. 1. Ierem. 17. Ambroſ. epiſt. 8. Aug. de Paſtor ca. 12. Hieron. ad Cteſiph.

hæretici,ab Auguſtino, & Hieronymo. *Perdix minus contentioſum animal notum eſt quanta auiditate*
Aug cont. Fauſt vt ſup. *ipſius cōtentionis currat in laqueum. Non enim diſputare amant hæretici, ſed quoquomodo ſuperare impudentiſſima peruicacia, vt congregent, quæ non pepererunt. Chriſtianos enim, quos maximè Chriſti nomine ſeducunt, iam per ipſius Chriſti Euangelium natos inueniunt, & faciunt illos diuitias ſuas; non ſane cum iudicio, ſed cum temeritate inconſiderata. Non enim intelligunt, ibi eſſe verã & ſalubrẽ, & quodãmodo germanã atq; radicalẽ Chriſtianã ſocietatẽ, vnde iſtos ſeparauerunt, quos ad ſuas diuitias*
De Ciuit. lib. 16. c. 2. *congregauerūt.* Pręfiguratos eoſdẽ dicit Auguſt. in medio Noë filio; Cham enim calidus interpretatur, & medius erat tanquã ab vtroque ſe diſcernens, & inter vtrumque remanens, nec in primitijs Iſraëlitarum, nec in plenitudine gentium. *Quid igitur hic ſignificat, niſi hæreticorum genus calidum, non ſpiritu ſapientiæ, ſed ſpiritu verſipellis aſtutiæ? quod ſolent hæreticorum feruere præcordia, & pacem perturbare ſanctorum. Semper*
Epiſt. 119. *enim inquieta eſt hæreticorum animoſitas,* ait alibi.

Vis ergo ſcirè quo manifeſto inditio inter tot errores, tenebis Eccleſiam Chriſti, in quẽ
Contra Fauſtum. ibid. iã credere tanta rerũ antea prædictarũ manifeſtatione cõpelleris? Docet idẽ Propheta Ieremias conſequenter, Eccleſiã Chriſti ipſam
1. Cor. 3. eſſe prędictã, quę omnibus apparet & eminet. *Ipſa enim eſt ſedes gloriæ, dequa dicit Apoſtolus: Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Vnde iſte dicit, ſedes autem gloriæ exaltata eſt, ſanctificatio noſtra.* Propter motus enim paruulorum, qui poſſent ſeduci ab hominibus à manifeſtatione claritatis Eccleſiæ, Dominus quoque prouidens, ait

Non

Non poteſt abſcondi ciuitas ſupra montem poſita: eum vtique montẽ, qui iuxta Prophetiam Danielis ex paruo lapide creuit, & factus eſt mons magnus, ita vt impleret vniuerſam terram. Matth. 5. Daniel. 2.

Commotus autem ad fidem, atque in Eccleſiæ gremio fouendus, collocatus, monendus deinde eſſet, quos mores tenere deberet, & vt non perturbetur eorum multitudine, in quibus ea non inueniret, quæ obſeruare iuberetur. *Sciátque cum paucis hæreditatem Dei, cum multis autem ſignacula eius participanda; cum paucis communicanda ſanctitas vitæ, cum multis autem ſanctitas ſacramenti: eoſdẽmque paucos in comparatione multitudinis malorum, paucos dici; eſſe autem per ſeipſos conſideratos in magno numero, diffuſo toto terrarum orbe, creſcentes inter zizania, & cum palea, vſque ad diem meſſis & ventilationis.* Hoc in Euangelio dictum, hoc à Prophetis ante prædictum. ante enim prædictum eſt, *Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias*: ante prædictum eſt, *Habitaui cum habitantibus Cedar; Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus.* ante prædictũ eſt, *Signa in fronte eos, qui gemunt & mœrẽt ob iniquitates populi mei, quæ fiunt in medio eorũ.* Matth. 13. Cantic. 2. Pſal. 119. Ezech. 9.

Vnde eſt iſte cõmunis luctus piorum apud Dauidẽ; *Super flumina Babylonis illic ſedimus & fleuimus.* Babylon enim impia ciuitas malorũ, flumina ſunt errores & peccata, quibus rapiuntur ad mortem; iuxta illos conſtituti flent, quia Dei iuſtitiam violari multis modis conſpiciunt. Attendant autem, quod ſequitur in Ieremia; *Exſpectatio, ſiue patientia Iſrael Domine.* patienter enim ferendum eſt, quòd ait, *Sinite vtraque creſcere vſque ad meſſem*, ne impatientia tole- Pſal. 136. Ierem. 17.

tolerandi malos, relinquantur boni, qui propriè ſunt corpus Chriſti; & ideo cũ illi relinquũtur, ille relinquatur. *Teneat itaque ſe*, ait idẽ Auguſt. *ad legem Dei, & non ſequatur prævaricatores eius; non enim ſecundùm illorum ſenſum, ſed ſecundùm illius veritatẽ iudicabitur*. Coniũgatur bonis, quos videt ſecũ amare Regẽ ſuũ; multos enim inuenturus eſt: ſi & ipſe talis eſſe cęperit. Neque hoc eum mouere debet, quia multi Diabolo conſentiunt, & pauci Dominum ſequũtur; quia & frumentum in comparatione palearum valdè pauciorem habet numerum. Sed ſicut agricola nouit quid faciat de ingenti aceruo paleæ, ſic nihil eſt Deo multitudo peccatorum, qui nouit quid de illis agat, vt adminiſtratio regni eius, ex nulla parte turbetur atque turpetur.

De Catech rudib cap. 19.25.

Epiſt. 157.

MONITVM LXXVIII.

Vnde ememus panes vt manducent hi?

Ioan. 6.

EX hoc miraculo quinque panum, multa nobis vtilia ſumenda ſunt. Primo, conſideranda eſt Diuina prouidentia & cura de hominibus, quibus communiter quidem prouidet per media naturalia; nonnunquam etiam quando iſta deſunt, per ſupernaturalia, quando ita expedire iudicauerit. Naturaliter quotidie nobis prouidet ac ſuſtentat per creaturas,

Vide Aug. de Geneſ. ad lit. cap. 8. & 17.

ras, quibus inſeruit rationes quaſi ſeminales, vt Auguſt. loquitur, earum rerum quæ nobis ſunt neceſſariæ, vt multiplicãdo ſegetes, herbas, beſtias, arbores, &c. In creatione enim eam vim rebus indidit, vt iſta poſſint ad noſtros vſus producere. Quomodo autem ſupra naturam ſuis prouiderit, varijs exemplis è Scripturis ſacris declarat D. Baſil. Vt quando ſitiẽtibus Iſraelitis aquã de petra eduxit, eſurientibus panem & carnes de cælo dedit, quãdo Prophetæ Elię manè & veſpere, panem & carnes per coruum detulit, animal vorax, & auarum, aliena rapere ſolitum: quando Danieli ſextum iam diem inter Leones ſine cibo agenti mirabiliter de prandio proſpexit: Sic Paulo Eremitæ. vt refert Hieron. attulit quotidie coruus dimidiatum panem per 60. annos, integrum cùm hoſpes aduenisset Antonius. In hoc Euangelio, in loco deſerto, ex quinque panibus ſupra naturam multiplicatis ſatiauit quinque milia hominum.

Baſil hom. 8. de fame.
Exod. 16.
Exod. 17.
3. Reg. 17.
Daniel. vltimo.
Hiere. in vita Pauli.
Ioan. 6.

Hæc Dei prouidentia tam ſollicita ac potens ad ſubueniendum & benefaciẽdum, etiã rebus quaſi deſperatis, addit & auget nobis fiduciam in Dominò, & animos, confugiendi ad ipſum, etiam quando humanitus omnia perdita videntur, quia ceſſantibus mediis naturalibus, ipſe nihilominus, qui legibus naturæ ſuperior eſt, iuuare poteſt; & hoc ſæpe in rebus noſtris experimur. Vnde Propheta Dauid, *Oculi mei ſemper ad Dominum*, quacunque neceſſitate premar, quia ſępè deſperatis rebus præſentem eius opem ſenſerat: vt cùm in modum

Pſal. 24.
1. Reg. 23.

modum coronæ cinctus eſſet ab exercitu Saul, ita vt deſperaret ſe poſſe euadere à facie eius; niſi repentinus nuntius de Philiſtinis irruentibus in terram, Domino ita prouidente, eum abire coegiſſet. Grandi ſpe ac fiducia

Daniel. 3. freti dicebant tres pueri ad Regem; *Poteſt nos Deus eripere de camino ignis, & de manibus tuis, ô Rex, liberare*, (ſicut & fecit) *quod ſi noluerit, ſcito quod Deos tuos non colimus, & ſtatuam quam erexiſti non*

Dan. vlt. *adoramus.* Sic Suſanna matrona pudiciſsima, in rebus deſperatis, iam conuicta quaſi adultera & damnata, cùm duceretur ad ſupplicium; *habens fiduciam in Domino,* mirabiliter à præſenti

2. Paral. 20 morte & turpi infamia liberata eſt. Sic & Rex Ioſaphat, in ſummis anguſtijs poſitus, ita ad Dominum; *In nobis quidem non eſt tanta fortitudo, vt poſsimus huic multitudini reſiſtere; ſed cùm ignoremus quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te.* Ecce deerant humana præſidia, confugit ad Diuina, & adiutus eſt.

1. Pet. 5. Meritò ergo hortatur Apoſt. Petrus: *Omnem veſtram ſollicitudinem in ipſum proijcientes. Ipſi enim cura eſt de vobis.* Ipſi, per Emphaſim dicitur,

2. Cor. 1. Ipſi, omnipotenti, qui quicquid vult poteſt, qui eſt pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis. Quantum ſolatium miſeris, quod tam bonus & tam potens curet de nobis.

Secundò docemur hîc non parci eſſe in bonis Domini erogandis, ſed bona à Deo data, ſiue ſpiritualia ſiue temporalia libẽter alijs communicare. Primò, quia ideo dantur. Chriſtus hîc dedit diſcipulis panes, non vt ſeruarent,

rent,ſed vt aliis diſtribuerent. Cur enim putas dantur tibi dona Dei? non vt ſerues, aut prodigas, aut pro libitu expẽdas; *ſed ad vtilitatem*; inquit Paulus, habentis & aliorum. Hinc vocantur in Euang. *diſpenſatores*; hinc & ratio diligens exigetur quomodo fuerint expenſa. *Muneribus Dei*, inquit D. Leo, *iuſtè & ſapienter vtendum; meritò enim rationem eorum quæſiturus eſt, quæ non magis poſsidenda tradidit, quàm diſpenſanda commiſit. Sicut autem pereunt male condita, ſic & inſipienter expenſa.* Seruus piger ob talentum abſconditum, repræhenditur, denudatur, & damnatur; *Non punitur, quia interuertit, aut quia non integrum reddidit*, ait S. Aug *ſed quia non erogauit: quia non erogaſti, inde te puniam. Intelligatur autem pœna interuerſoris ex pœna pigri.* Si enim tam grauiter punitur, qui non vtitur, multò ſanè grauius punietur, qui bonis Domini abutitur. Secundo, quod ſi diſtribuantur, non ſolùm non pereunt, ſed etiã accipiũt incrementũ. patet in hoc miraculo. Chriſtus dedit panes diſcipulis, diſcipuli diſtribuerunt populo. Res mira. Quinque ſolum erant panes, antequam diuiderẽtur, dum autem cœperunt diuidi, inter manus diſcipulorũ ita ſunt multiplicati, vt quinque millia hominũ ſatiarent. Ita ſe habẽt dona Dei; pauca remanent, imò ſæpè etiam pereunt, cũ quis ea priuata habere cupit, multiplicantur cùm liberaliter diſtribuũtur. Sic D. Aug. *Multa*, inquit, *de hac re tenemus, dabit cætera, cùm ea quæ data ſunt cœperimus impẽdere. Ait enim, Qui habet dabitur ei. Dabit ergo habentibus, id eſt, cum benignitate vtentibus eo quod acceperunt, adimplebit atque cumulabit quod*

1. Cor. 2.

Leo ſer. 4. de collect.

Matth. 25.

In pſal. 99.

Matth. 14.

De doct. Chriſt. in præfat.

Matth. 13.

Ii *dedit.*

dedit. Illi quinque erant panes antequam inciperēt dari eſurientibus; Quod vbi fieri cœpit, cophinos & ſportas, ſa-
De vit.cō-temp.li.3. cap.28. *tiatis tot hominū millibus, impleuerunt. Sicut ergo ille panis cum frangeretur, accreuit; Sic ea quæ Dominus iā præbuit, cū diſpenſari cæperint, eo ipſo ſuggerēte multiplicabuntur. Quomodo non augebit in ſe omnia bona ſua,* inq.
Sentēt.95. Proſp. *qui ea nō ſolū non inuidet habentibus, ſed etiā non habētibus in quantū poteſt diuinitus inſpiratus, impertitur. Creſcit ſemper charitatis facultas,* ait idē, *dū vſu maior, & largitate fit ditior.* Habet D. Baſil. exēplū de Vi-
Rom.8. de facie. dua ſarepthana: & de puteis qui continuo exhauſti, copioſiores euadūt. Tertiò, docemur, qualiter affecti eſſe debēt qui cibo ſpiritali, vt iuſtitia, verbo Dei, eius Sacramento paſci volūt. *Præcepit,* inq. Euang. *turbæ diſcūbere ſuper fœnū, vel terrā. Facite homines diſcūbere. Erat autē fœnū multū in loco.* per quod tranſitoria ſignificantur. *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius vt flos fœni.* Debent ergo ſedere ſuper fœnum. Sedere, humiliari
1.Petri. 1. Pſal. 126. eſt; *Surgite poſtquam ſederitis.* oportet nos *humiliari*
1.Petri. 5. *ſub potēti manu Dei.* Materiā ſe humiliandi abun-
Proſp. de voc. gent. lib.1.cap.6 de habet homo in ſe, cùm videt qualis ſit natura ſua ſine Dei gratia, *nihil habens in ſuis viribus*
Rom. 2. *niſi periculi facilitatē; imò quātū in ipſo eſt, nil niſi irā ſibi theſauriſans;* Gratiæ Dei eſſe ſi bonum aliquod
Aug.lib.5. in Iulia. cap. 3. faciat, peccatū aliquod vitet; eam autem gratis dari, & ſicut data eſt, ita poſſe auferri; cùm homo *etiam inter ipſa Dei auxilia ad lapſum ſemper pro-*
Proſp.ibid. *pendeat.* Omitto miſerias corporis varias, innumeras huius vitæ tentationes ac pericula ex hoſtium multitudine, laqueos & inſidias in omnibus pene rebus collocatas. Non ergo audeat ſe homo in iſta ſolitudine ſuper-

bè

bè erigere,ſed humiliet ſe: Tamen *ſuper fœnum*, id eſt,ſic ſe ſub Deo humiliet, vt tamen terræ dominetur,iſtis terrenis ſit ſuperior, non illis amore ſe ſubdat, qui grauem illis,quos occupauit,ſeruitutem ac iugum ſolet imponere; vt manifeſtum eſt in auaris, luxurioſis,ſuperbis;quantum laborant , quanta cura conficiuntur,vt opes , honores , voluptates aſſequantur ; cum quanta ſolicitudine & timore poſſident , quanto mœrore ac dolore amittunt ? Mala eſt humilitas , Dominam ancillæ,animam carni , hominem terræ ſubditum eſſe. Sancti qui in hoc ſeculo captiui tenentur,id eſt,ſe captiuos intelligunt, & quaſi inuiti hîc detinētur,dicunt apud Pſalmiſtam; *Super flumina Babylonis illic ſedimus*.Babylon ſeculum hoc, vbi confuſio eſt errorum omnium & peccatorum,& æternæ confuſioni , id eſt, damnationi,vbi nullus ordo ſed ſempiternus horror inhabitat, deſtinatur. Flumina eius ſunt, quæ fluunt & tranſeunt in Babylone,vt terrena omnia,opes, honores, voluptates, potentia,forma,robur,amici.&c.Sedent,quia ſe humiliant,ſtatum humanæ miſeriæ intelligētes;tamen ſuper flumina, quia non illis ſuccumbunt,non propter illa à Deo recedunt,nō in illis confidunt,non pendent ex rebus huius ſeculi , quia etſi pulchra ſunt in Babylone , tamen fluxa , caduca , & inſtabilia ſunt omnia ; Illa eſt eorum conditio & modus, inquit S. Auguſtinus : *Oriuntur, & occidunt, & oriendo quaſi eſſe incipiunt , creſcunt vt perficiantur , & perfecta ſeneſcunt & intereunt* :

Pſal 136. & ibi. D.Auguſt.

In confeſ. lib.4 cap. 10.11.

Imò cùm oriuntur & tendunt eſſe, quò magis celeriter creſcunt vt ſint, eo magis feſtinant vt non ſint. Hinc Sancti amorem ſuum transferunt ab iſtis terrenis ad ipſum Deum; *illa enim diſcedunt, vt ſuccedant alia, & ſic compleatur Vniuerſitas. Deus autem ipſe non diſcedit aliquò, vt ei ſuccedatur; ibi ergo figunt manſionem ſuam, vbi eſt locus quietis imperturbabilis, vbi non deſeritur amor ſi ipſe non deſerat. Inferiora iſta habent etiam ſuam ſpeciem ac decus,* inquit Auguſt. *tamen in iſtis adipiſcendis aut poſſidendis, non eſt egrediendum abs te, Domine, neque deuiandum à lege tua: propter ea autem peccatum admittitur, dum immoderata in iſta inclinatione, meliora & ſumma deſeruntur, tu Domine Deus noſter, & veritas tua, & lex tua.* Et rurſum; *Ecce in Babylonia, ſunt pulchra quæ tenent, quæ capiunt, non te teneant, non te decipiant, aliud eſt ſolatium captiuorum, aliud gaudium liberorum.* Et alius Sapiens; *Quid hic circumſpicis, cùm iſte non ſit locus requietionis tuæ? In cæleſtibus debet eſſe habitatio tua, & ſicut in tranſitu cuncta terrena ſunt aſpicienda; Tranſeunt omnia & tu cum eis pariter, vide vt non inhæreas, ne capiaris & pereas. Apud altiſſimũ ſit cogitatio tua, & deprecatio tua ad Chriſtum ſine intermiſſione dirigatur.*

In confeſ. lib. 2. ca. 5.

In pſal. 136

De Imitat. lib. 2. ca. 1.

MONITVM LXXVII.

Caro concupiſcit aduerſus Spiritum; Spiritus autem aduerſus carnem.

Galat. 5.

Ex D. Aug. ſer. 49. in Nou.

VIta iuſti in iſto adhuc corpore, bellum eſt, nondum triumphus. Huius autẽ belli quan-

quando erit triumphus? Ideo apoſtolus dixit & voces belli, & voces triumphi. Voces belli, *Non enim quod volo, ago, ſed quod odi illud facio. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis.* Voces triumphi; *Cùm autem mortale hoc induerit immortalitatem, Tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt. Abſorpta eſt mors in victoria*, &c. De bello loquitur Apoſt. ad Galat. fidelibus ſcribens iam pugnantibus: *Spiritu ambulate, & deſideria carnis ne perfeceritis.* Non dixit, ne feceritis, ſed ne perfeceritis. Quare hoc? ſequitur & dicit, *Caro enim cõcupiſcit aduerſus ſpiritum, Spiritus autem aduerſus carnem. Hæc enim inuicem aduerſantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Quod ſi Spiritu ducimini*, &c. Quid eſt Spiritu duci? Spiritui Dei conſentire iubenti, non carni concupiſcenti. Tamen concupiſcit, & reſiſtit, & vult aliquid, & non vis tu: perſeuera vt nolis tu. Deſiderium tuum tamen eſſe debet ad Deum, vt non ſit ipſa Concupiſcentia, cui reſiſtas. Reſiſtis enim, & non conſentiendo vincis, ſed melius eſt hoſtẽ non habere, quàm vincere. Hoſtis ille aliquando non erit. Refer animũ ad vocem triumphi, & vide ſi erit. *Vbi eſt mors contentio tua? non erit. Vbi eſt mors aculeus tuus?* Quęres locum eius & non inuenies. Non enim hæc quaſi alia natura eſt, ſicut inſaniunt Manichæi. Languor noſter eſt, vitium noſtrum eſt: non ſeparatum alibi erit, ſed ſanatũ nuſquã erit. *Ergo concupiſcentias carnis ne perfeceritis.* Meliùs quidẽ erat implere quod lex dicit, *Ne concupiſcas.* Plenitudo eſt iſta virtutis, perfectio iuſtitiæ, palma victoriæ, *Ne concupiſcas.* Hoc quia modò impleri nõ poteſt, vel illud

Rom. 7.

1. Cor. 15.

Galat. 5.

1. Cor. 15.

Exod. 20.
Deut. 5.
Roma 7.
Eccleſ. 18.

illud impleatur quod Scriptura intendit, *Et poſt cõcupiſcentias tuas nõ eas*. Melius eſt eas nõ habere, ſed quia ſũt, noli poſt eas ire. Volũt poſt te ire, noli poſt eas ire. Si nolint poſt te ire, nõ erũt, quia cõtra mẽtẽ tuã nõ rebellabũt. Rebellãt, rebella; pugnãt, pugna; expugnant, expugna. Hoc ſolũ videte ne vincant. Ecce aliquid inde ponã vnde cætera intelligatis. Noſtis eſſe homines ſobrios, pauciores ſunt, ſed ſunt. Noſtis eſſe & ebrioſos, abũdãt. Baptizatus eſt ſobrius, quãtũ pertinet ad ebrietatẽ, non habet cũ qua pugnet, habet alias concupiſcentias, cum quibus pugnet. Baptizatus eſt & ebrioſus. Audiuit, & cum timore audiuit inter cætera mala, quibus hominibus male viuentibus intercluditur regnũ Dei, cõmemoratã eſſe & ebrietatẽ.

1. Cor. 6. Galat. 5. Audiuit & timuit. Baptizatus eſt, dimiſſa ſunt illi omnia, quibus inebriatus eſt. Reſtat aduerſaria conſuetudo. Ergo habet cum qua pugnet renatus. Præterita enim eius vitia omnia dimiſſa ſunt ei, obſeruet, vigilet, pugnet ne aliquando inebrietur. Surgit ergo illa concupiſcentia portãdi, titillat animũ, ingerit faucibus ſiccitatẽ, inſidiatur ſenſibus, vult etiam ſi poteſt fieri, penetrare murũ, adire incluſũ, trahere captiuũ. Pugnat, repugna. O ſi & ipſa non eſſet. Si cõſuetudine huius vitæ acceſſit, bona conſuetudine mortificetur: tu tantùm noli ei ſatisfacere, noli eam cedendo ſatiare, ſed reſiſtendo necare. Tamen quamdiu eſt, hoſtis eſt; ſi ei non conſentias, & nunquam inebrieris, minor & minor erit quotidie. Nam ſunt vires illius, ſubiectio tua. Si enim ei ceſ-

ſeris & inebriatus fueris, das ei vires. Sed laboras, quia tibi validum aduerſarium mala conſuetudine ipſe feciſti. Non laboraſti vt nutrires eum, labora vt vincas eum. Et ſi minùs idoneus es aduerſus eum, roga Deum. Tamen ſi te non vicerit, quamuis ipſa tua mala conſuetudo luctata ſit tecum: ſi te non vicerit, feciſti quod ait Apoſtolus, *Concupiſcentias carnis ne perfeceritis*. Facta eſt concupiſcentia titillando, ſed non eſt perfecta conſentiendo. Quod dixi de ebrietate, hoc de omnibus vitijs, de omnibus cupiditatibus intelligas. *Cum aliquibus enim nati ſumus, aliquas conſuetudine fecimus. Nā propter illas cū quibus nati ſumus, baptizātur infantes, vt ſoluantur à reatu propaginis malæ quā habuerunt. Cōſuetudini ergo ſemper repugnandū, quia ipſa concupiſcentia cū qua nati ſumus, finiri non poteſt, quādiu viuimus. Quotidie minui poteſt, finiri non poteſt.* Per illā dictū hoc noſtrū *mortis corpus.* De ipſa dicit Apoſt. *Video aliā legē in mēbris meis, repugnantē legi mētis meæ.* Tūc nata eſt iſta lex, quādo contēpta eſt & trāsgreſſa prima lex. Quę eſt prima lex? Quā in paradiſo accepit homo. Nōne nudi erāt, & nō cōfundebātur? Quare? niſi quia nōdū erat lex in mēbris repugnās legi mētis? fecit homo factum puniendū & inuenit motū pudendū. Et quia ſenſerūt pudendū, curauerūt tegēdū. Ecce vnde trahitur Origin. peccatū, ecce vnde nemo naſcitur ſine peccato, ecce propter quod Dominus nō ſic cōcipi voluit, quē virgo cōcepit. Soluit illud qui venit ſine illo. Soluit illud qui nō venit ex illo. Nō ergo quod vult agit Apoſt. quia vult nō cōcupiſcere & tamen cōcupiſcit,

Roma. 7.
Ibid.

Geneſ. 2.

gnant? ſubiugati pertrahuntur, nec pertrahũtur, quia libenter ſequuntur. Hæc, inquam, eſt pugna ſanctorum, & in hoc bello ſemper homo periclitatur, quouſque moriatur. Sed in fine, id eſt, in triũpho illius victoriæ quid dicitur, imò quid dicit Apoſt. iã præmeditans triumphum? *Tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt, abſorpta eſt mors in victoria. Vbi eſt mors contentio tua?* Vox triumphantium. *Vbi eſt mors aculeus tuus? aculeus autem mortis eſt peccatum*, cuius punctione facta eſt mors. Peccatum quaſi ſcorpius eſt, pupugit nos, & mortui ſumus. Sed quando dicitur, *Vbi eſt mors aculeus tuus?* Sed quo factæs, non quem feciſti. Quando ergo dicitur, *Vbi eſt mors aculeus tuus?* Vtique non erit, quia peccatum non erit. *Aculeus autem mortis eſt peccatum*. Ideo & iſte miles & in iſto bello tam exercitatus, vt eſſet & Dux, cùm laboraret in hoc bello contra hoſtem & diceret, *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ*, legem fœdam, legẽ miſeram, vulnus, tabem, languorem ſubiunxit, *Miſer ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius?* Et gementi ſubuentum eſt. *Gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum*. Quando corpus habebis vbi nulla concupiſcentia remanebit? *Cum mortale hoc induerit immortalitatem*, & dicetur morti: *Vbi eſt contentio tua?* Et non erit. *Vbi eſt mors aculeus tuus:* & nuſquam erit. Modò quid: Audi igitur. *Ego ipſe mente ſeruio legi Dei, carne autem legi peccati*. Mente ſeruio legi Dei non cõſentiẽdo; carne autem legi peccati, concupiſcendo. Et hac delector, & ibi concupiſco, ſed nõ vincor: titillat, inſidiatur, pulſat, trahere cona-

1. Cor. 15.
1. Cor. 15.
Rom. 7.
1. Cor. 15.
Rom. 7.

tur, *Miſer ego quis me liberabit de corpore mortis huius?* Nolo ſemper vincere, ſed aliquando volo ad pacem venire. Nunc ergo, fratres, tenete iſtū modum; *Mente ſeruite legi Dei, carne legi peccati;* ſed ex neceſſitate, quia cōcupiſcitis, non quia conſentitis. Hactenus Auguſt.

MONITVM LXXVIII.

Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.

Roman. 7.

Ex D. Aug. lib. 2. cont. Iul. cap. 5.

DIcit B. Ambroſius, *vnum ſolum hominem Mediatorem Dei & hominum, eò quòd ſit natus ex Virgine, nec ſenſerit naſcendo peccatum, generationis obnoxiæ vinculis non teneri; omnes autem homines ſub peccato naſci, quorum ipſe ortus in vitio eſt, quia concupiſcentiæ voluptate concreti, priùs ſubirent contagia delictorum, quàm vitalem de hoc aëre Spiritum ducerent, ipſamque concupiſcentiam tanquam legem peccati in corpore mortis huius, legi mentis vſque adeò repugnare, vt aduerſus eam, non ſolùm quicunque boni fideles, ſed Apoſtolicæ etiam virtutis magnitudo pugnauerit, ad hoc vt per Chriſti gratiam caro anima ſubjugata, in concordiam reuocetur. Quorum duorum quæ primitus ſine peccato creata ſunt, ex primi hominis tranſgreſſione facta diſcordia eſt.* Et quis hæc dicit? Homo Dei Catholicus, & Catholicæ veritatis aduerſus hæreticos, vſque ad periculum ſangui-

guinis propugnator acerrimus,ſic tui Doctoris teſtimonio prædicatus, vt diceret quod eius fidem, & in ſcripturis puriſsimum ſenſum, ne inimicus quidem auſus eſt repræhendere: Qui creatorem Deum non ſolùm animarum, verumetiam corporum aduerſus Platonicorum Philoſophorum aſſeuerauit errorem; qui nuptiarum bonum, & cauſa *propagandi generis humani diuinitus inſtitutum, & pudicitia coniugali ſanctam eius copulam prædicauit. Qui neminem dixit iuſtificari à peccato, niſi cui fuerint per baptiſmum dimiſſa omnia peccata. Qui coluit iuſtè iuſtum Deum; Qui perfectionem hominis in iuſtitia atque virtute, abſit vt impediat deſperando, ſed eam tamen perfectionem, cui nihil adijciendum ſit, in alia vita ſperat, quæ implebitur in reſurrectione mortuorum. In hac autem vita humanam iuſtitiam in quadam militia belloque conſtituit, non ſolùm aduerſus æmulas aëreas poteſtates, ſed aduerſus ipſas noſtras cupiditates, per quas & illi exteriores inimici nos deijcere vel penetrare moliuntur. In hoc bello & ipſam carnem aduerſariam grauem dicit, cuius vtique natura ſicut primitus condita eſt, nobiſcum concordiſſima permaneret, niſi primi hominis præuaricatione vitiata, ſuo nobiſcum languore confligeret.

In lib. de Philoſophia.
In Apol. Dauid. cap. 2.
De paradiſo cap. 10.
Ambr. ſuper Iſaiam.

In hoc bello ille vir ſanctus monet nos ſæculum effugere, & in ea fuga quanta ſit difficultas, imo impoſſibilitas, niſi Dei

De fuga ſec. cap. 1.

gratia

gratia opituletur, oſtendit. Dicit mortua quædam vitia per remiſſionem in baptiſmate omnium peccatorum, ſed eorum nos curare debere quodammodo ſepulturam. Et in hoc ipſe opere talem deſcribit cum vitijs mortuis nos habere conflictum, vt non quod volumus agamus, ſed quod odio habemus, hoc faciamus. Multa in nobis peccatũ reluctãtibus nobis operari, rediuiuas plerũq; reſurgere voluptates: Luctandũ nobis eſſe aduerſus carnẽ aduerſus quam luctatus eſt Paulus, quãdo dicebat: *Video aliã legẽ in mẽbris meis, repugnantẽ legi mentis meæ.* Præcipit ne carni noſtræ confidamus, ne nos ei credamus, cùm Apoſt. clamet, *Scio quia non habitat in me, id eſt, in carne mea bonum: velle enim adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.* Ecce quantam nos pugnam cum mortuis habere peccatis ille ſtrenuus Chriſti miles, & Eccleſiæ fidelis Doctor oſtendit. Quomodo enim peccatum mortuum eſt, cùm multa operetur in nobis, reluctantibus nobis? Quæ multa? niſi deſideria ſtulta & noxia, quæ conſentientes merguntin interitum & perditionem? quę vtique perpeti eisque nõ conſentire, certamẽ eſt, conflictus eſt, pugna eſt. Quorũ pugna? niſi boni & mali, non naturæ aduerſus naturam, ſed naturæ aduerſus vitium, iam mortuum, ſed adhuc ſepeliendum, id eſt, omninò ſanandum. Quomodo ergo mortuum dicimus in baptiſmate, ſicut etiam iſte vir dicit, & quomodo habitare in membris fatemur, & multa operari deſideria reluctantibus nobis, quibus non conſentiendo reſiſtimus, ſicu-

Roma. 7.

Galat. 5.

Roma. 7.

Ibidem.

ſicuti etiam hic vir fatetur, niſi quia mortuũ eſt in eo reatu, quo nos tenebat, & donec ſepulturæ perfectione ſanetur, rebellat & mortuum? Quamuis iam non eodem modo appelletur peccatum, quo facit reum, ſed quod reatu primi hominis ſit factum, & quod rebellando nos trahere nititur ad reatum, niſi adiuuet nos gratia Dei per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum, ne ſic etiam peccatum mortuum rebellet, vt vincendo reuiuiſcat, & regnet. Roma. 6.

In quo bello laborantes, quamdiu *vita humana tentatio eſt ſuper terram*, non ideo ſine peccato non ſumus, quia hoc quod eo modo peccatum dicitur, operatur in membris repugnans legi mentis, etiam non ſibi ad illicita non conſentientibus nobis. Quantum enim ad nos attinet ſine peccato ſemper eſſemus, donec ſanaretur hoc malum, ſi ei nunquam conſentiremus ad malum. Sed quibus ab illo rebellante, etſi non lætaliter, ſed venialiter, tamen vincimur, in his contrahimus vnde quotidie dicamus, *Dimitte nobis debita noſtra.* Sicut coniuges, quando modum generationi neceſſarium, cauſa ſolius voluptatis excedunt; Sicut continentes, quando in talibus cogitationibus cum aliqua delectatione remorantur, non quidem decernentes flagitium, ſed intentionem mentis, non ſicut oportet, ne illò incidat, inde auertentes, aut ſi inciderit, inde rapientes. Hactenus Auguſt. Iob 7. Matth. 6.

Quod autem dicit Gregor. *tentationem carnis*

non

non fieri ſine peccato , cauendum ne perperam accipiatur. Poſſet enim videri patrocinari errori huius ætatis, quo aſſeritur omnis concupiſcentiæ motus etiam in renatis eſſe peccatum, nimirũ contra luculentiſſima Script. teſtimonia. Ait enim Apoſtolus de huiuſmodi motibus, quos inuitus patiebatur in carne,

Roma. 7.

Si quod nolo facio, ſcilicet, carne, *iam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum.* Et infrà, *Nihil ergo nunc damnationis iis qui ſunt in Chriſto Ieſu, qui non ſecundùm carnem ambulant*, &c. Eôdem accedit, quod D. Iacobus concupiſcentiam tentantem ſeu allicientem, & ſollicitantem ad peccatum, diſtinguit ab ea quæ concipit paritque peccatum. Dominus etiam ait in Euang. ea ſola *quæ de corde exeunt*, id eſt, voluntate, inquinare hominem. Nec olim in veteri lege pro cæde inuoluntaria, aut ſtupro per vim accepto, pœna ſtatuebatur.

Roma. 8. Iacob. 1. Matth. 15.

His ſi veterum doctrina iungatur, efficitur tota res illuſtrior. Docet Aug. *quando ratio refrenat & compeſcit cupiditatem, non labi nos in peccatum, ſed cum aliquanta luctatione coronari*. Et alibi negat *ſine propria voluntate vllum poſſe eſſe peccatum propriæ vitæ*. Et idem dicit *grandibus baptiſatis concupiſcentiam nihil eſſe nocituram, ſi ei ad illicita non conſentiatur*. Proinde in lib. de perfect. iuſtitiæ ſcribit *propter eos motus, quibus ratio non conſentit ſed obſiſtit, neminem dicere debere, Dimitte nobis debita noſtra*. Quod idem reperias lib. 50. homil. Sentit idem Chryſoſt. *Si*, inquit, *concupiſcentiæ non conſentit voluntas, concupiſcentia ſola non damnat, magis autem glorioſam*

Lib. 2. cõt. Manich. cap. 14. Lib. 1 de pec. mert. cap. 35. & lib. 2. ca. 4. De perf. iuſt. circa finem. Matth. 6. Lib. 50. hom. 50 Hom. 52. in Matth.

reddit

reddit Virginitas coronam. D. verò Hilarij quæ fuerit ſententia, diſcitur ex Auguſt. in Iulia. vbi permulta referuntur ad hanc rem pertinentia. Eandem doctrinam habet Epiph. docens *vetus quidem fermentum eſſe concupiſcentiam, quod expurgare debemus, & tantum docere Apoſtolum ſanctos exercere iuſtitiam, ſine vllius admixtione peccati*. Sed & Cyrill. *voluptatem*, ait, *quandam omne peccatum præcurrere*. Et infrà, *aſſerit hominem ceſſare à peccato, quando frænat concupiſcentiam, nec ab ea ſuperare ſe permittit, ſed nondum tamen eam extirpat, abiectionem enim perturbationum, maius quiddam eſſe, quam vt huius vitæ infirmitati conueniat*. Lib. 2. c. 8. In hæreſi Origen. In Iohan. lib. 5. c. 31.

Conſonat his quoque ſolidorum Scholaſticorum doctrina: velut D. Thomæ, *Concupiſcentia carnis*, ait, *contra Spiritum quando ei actualiter ratio reſiſtit, non eſt peccatum, ſed materia exercendæ virtutis*. Et Bonauentura annotat *in peccato duo notari poſſe, alterum quod culpa ſit, alterum quod vitium; horum illud ſine liberi arbitrij conſenſu eſſe non poſſe, alterum verò ex hoc eſſe quod ſit potentia cuius eſt actus deordinata, neque affecta iuxta naturalem inſtitutionem. Atque hoc modo accipi debere quod dicitur tentationem carnis non eſſe abſque peccato, quia non ſit ſine vitio, non quia cum culpa coniuncta ſemper ſit*. Contra Caietanum, qui *dicit videri ſibi omnem vitioſum carnis motum eſſe culpam*, *& peccatum ſaltem veniale*, ex teſtimonijs D. Aug. & D. Tho. male intellectis; cũ Aug. de plena deliberata & voluntaria concupiſcentia loquatur, quæ tamen metu ſupplicij cohibetur, ne in opus erũpat. Tho. verò vt ſuprà, id eſt, ſine vitio. Non rectè 1. 2. q. 80. art. 3. ad 3. In diſt. 24. lib. 2. ſent. art. 3. q. 1. De Ciuit. lib. 4. c. 10. 3 part q. de tentatione Chriſti.

ergo

ergò dixit Caſsian. peccatum eſſe quod vel inuiti à ſummi boni contemplatione retra-
Collat. 23. hamur, inde colligens vniuerſos Sanctorum actus eſſe peccata; ſicut & illud imperitè, quod ait bonitatem noſtram Diuinæ bonitatis comparatione in malitiam verti. Ex quo videtur Lutherus dogma ſuum hauſiſſe, quo docet vniuerſa Sanctorum opera eſſe peccata.

MONITVM LXXIX.

Tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum poteſtate magna & maieſtate.

Lucæ 21.

CHriſtus Dominus ad nos è ſinu Patris miſſus non ſolùm tanquam Redemptor, qui pretio ſui ſanguinis nos redimeret, & irã Patris placaret; ſed etiam vt Doctor, qui nos ſalutem doceret, & verbo ac exemplo viam ad eam demonſtraret. Vnde ſe miſſum eſ-
Lucæ 4. ſe dicit à Patre, *vnctum à Spiritu ad Euangeliſan-*
Pſal. 2. *dum*, ad prædicandum, Duo præſertim, *Annum Domini acceptabilem*, *&* *Diem retributionis.*
2.Cor.6. Quantum ad primum attinet; *Ecce*, inquit
Iſai. 49. Apoſtolus, *nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis.* Hoc enim tempus electum à Deo ad operandum Salutem hominum, & in quo ipſi homines

mines ſuam ſalutem poſſunt mereri. Status enim merendi coniunctus eſt cùm via humanæ peregrinationis, quam Deus voluit poſt peccatum morte terminari. Vnde Apoſtolus, *Statutum eſt hominibus ſemel mori, poſt hoc autem iudicium*, quaſi dicat, vſque ad mortem via tenditur, poſt mortem verò ſecundùm Dei iudicium retributionis terminus. E ſtatu ergo merendi exceſſerunt iam ſancti defunctorum ſpiritus, terminata ipſorum in morte peregrinationis via, ita fit vt quicquid poſtea recipiũt per beatam corporum reſurrectionem, id reddatur meritis in hac vita comparatis. Quæ ergo pro defunctis commendandis frequentat Eccleſia, illi Apoſtolicæ non ſunt aduerſa ſententiæ, qua dictum eſt, *Omnes aſtabimus ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque prout geſſit in corpore, ſiue bonum ſiue malum. Quia etiam hoc meritum ſibi quiſque cùm in corpore viueret, comparauit, vt ei poſſint iſta prodeſſe. Non enim omnibus proſunt, & quare non omnibus proſunt? niſi propter vitæ differentiam, quam quiſque geſſit in corpore.* Aug. de cura pro mort. cap. 1. Vide Dionyſ. in fine Hier. Eccleſ. ca. 12.

Quocirca hîc omne meritum comparatur, quo poſſit poſt hanc vitam releuari quiſpiam vel grauari. Nemo *autem ſe ſperet quod hîc neglexit, cùm obierit apud Deũ promereri;* ſicut Chriſtus dixit: *Venit nox, quando nemo poteſt operari.* Et Apoſt. *Dum tempus* (inquit) *habemus operemur bonum.* Quod tempus explicat cùm dicit, *vnumquemque recepturum prout geſſit dum eſſet in corpore.* Vnde & Eccleſ. admonet: *Quodcunque poteſt manus tua inſtanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec Sapientia, nec ſcientia erunt apud inferos, quò tu properas.* Et alius; *Ante obitum* Vide Melchiad. Papæ epiſt. Aug. Ench. cap. 110. Ioan. 9. Galat. 6. 2. Cor. 5. Eccl. 9. Eccl. 14.

tuum operare iuſtitiam, *quoniam non eſt apud inferos inuenire cibum*. Non igitur ampliùs proficient animæ ſanctorum, quam vſque ad eam magnitudinem charitatis, quàm meruerunt in hac vita. Similiter mors peccandi periculis fideles ſubtrahit, & in non peccandi ſecuritate conſtituit: vt ad deteriora conuerſionem iam non metuant. Si enim poſt hanc vitam periculum adhuc eſſet peccandi, quid magni illi præſtitum eſſet, qui *raptus eſt ex hac vita, ne malitia mutaret intellectum eius?* aut quomodo verum eſſet, *Qui perſeuerauerit vſque in finem hic ſaluus erit:* Et, *Eſto fidelis vſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*. Poſt mortem ergo nequeunt merita mutari, *ſed lignum vbicunque ceciderit, ſiue ad auſtrum, ſiue ad aquilonem, illic erit.*

Cypria. de Mortal.
Sap. 4.
Matth. 24.
Apoc. 2.
Eccl. 11.

Secundo, miſſus & vnctus eſt ad prædicandum diem retributionis, in quo Deus iudicabit hunc mundum, *reddens vnicuique ſecundum opera ſua*. Quem etiam diligenter præcepit & voluit populo inculcari. *Præcepit nobis*, ait Petrus *Cornelio*, *prædicare populo & teſtificari, quia ipſe eſt, qui conſtitutus eſt à Deo iudex viuorum & mortuorum.* Quod mandatum impleuit Paulus in prima ſua concione ad Athenienſes, *Statuit*, inquit, *Deus diem in quo iudicaturus eſt orbem in æquitate*. Et apud Felicem Præſidem *diſputabat de iuſtitia, caſtitate, & iudicio*, tanta animi contentione, vt tremefactus Præſes ſermonem abrumperet.

Act. 10.
Act. 17.
Act. 24.

Admodum autem ſapienter Magiſter hic doctrinam ſuam inſtituit, quod ſcire vtile erat, id hominibus aperiens; quod autem

ſcire nociuum foret, id celans aut differens. Id manifeſtum eſt in re propoſita, videlicet, Die retributionis. Vtile hominibus erat ſcire, illum aliquando venturum ad Iudicium, & redditurum vnicuique ſecũdum opera ſua: Vtile, inquam, bonis ad ſolatium, malis ad terrorem. Solatur bonos, quando cogitant opera ſua omnia, quæ hîc latent, & ab impijs improbantur; coram teſte ac Iudice Deo fieri, qui ea ſemel in lucem proferet, ac oſtendet non fruſtra ab eis facta, cumulatiſſimè remunerando. Terret quoque malos, quando cogitant omnia ſua facta coram eodem teſte ac Iudice fieri, qui *illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium* ipſorum, ac grauiſſimè puniet. Id ergo in Scriptura aperuit: Vt quando dicitur: *Iudicabit Dominus populum ſuum.* Et, *Iudicabit Dominus orbem in iuſtitia.* Et, *Cuncta quæ fiunt adducet Deus in iudicium*: Et, *Filius hominis venturus eſt in gloria patris ſui, & tunc reddet vnicuique ſecundum opera ſua.* Et, *Ecce venio citò, & merces mea mecum, eſt, reddere vnicuique ſecundum opera ſua.*

1. Cor. 4.

Deute. 32.

Pſal. 95.

Eccleſ. vlt.

Matth. 16.

Apoc. 22.

Quod autem ſcire inutile erat, tacuit, videlicet, tempus & diem quo venturus eſt. Quem ſe etiam neſcire dixit, *quia in magiſterio eius non erat*, inquit S. Auguſt. *vt per eum ſciretur à nobis. Neque enim aliquid ſcit Pater, quod filius neſcit, cum ipſa ſcientia Patris ille ſit, qui ſapientia eius eſt. Eſt autem Sapientia eius, filius eius, verbum eius. Sed quia ſcire nobis non proderat, quod quidem ille nouerat, qui docere*

In Pſal. 36. conc. 1.

nos venerat, non tamen hoc quod nobis noſſe non proderat, non ſolùm ſicut magiſter aliquid docuit, ſed ſicut magiſter aliquid non docuit. Tanquam magiſter enim ſciebat & docere quod proderat, & non docere quod oberat.

In Pſal 6. Agit autem Aug. contra eos, qui voluerunt ſibi arrogare ſcientiam illius temporis, computatione aliqua annorum; nempe poſt 7. millia annorum, quia dies reſurrectionis Octaua dicitur. Arguit eos ex Scripturis; vt, *Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate.* Et, *Dies Domini veniet tanquam fur.* Et, *De die illa & hora nullus ſcit, neque filius*; non quòd ipſe neſciat, ſed quòd neſcire faciat eos, quibus hoc non expedit ſcire. i. non eis hoc oſtendit. Meliùs eſt enim ignorare, vt ſemper vigilemus. Propterea enim incertum eſſe voluit, vt dum nullã nobis horam certam polliceri poſſumus, omni momento exſpectemus venturum, quem quando venturus ſit ignoramus; & omni momento iudicis exſpectatione ſuſpenſi, ſic viuamus quaſi ſtatim iudicãdi. Vnde Dominus; *Vigilate, quia neſcitis qua hora filius hominis venturus ſit, ne cùm venerit repentè, inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico* (addit Chriſtus) *omnibus dico. Quibus enim omnibus dicit, niſi electis & dilectis ſuis ad corpus eius pertinentibus, quod eſt Eccleſia?*

[Actor. 1. — Matth. 24. — Marc. 13. — Marc. 13. — Aug epiſt. 80. & lib. 83. quæſt. q. 59.]

Non ſolùm ergo illis dixit, quibus tunc audientibus loquebatur, ſed etiam illis qui fuerunt poſt illos ante nos, & ad noſipſos, & qui erunt poſt nos, vſque ad eius nouiſsimum aduentum. Nunquid autem omnes inuenturus

eſt

eſt dies ille in hac vita, aut quiſquam dicturus eſt, quod etiam ad defunctos pertineat, quod ait, *Vigilate, ne cùm repente venerit, inueniat nos dormientes?* Cur itaque omnibus dicit, quod ad eos ſolos pertineat, qui tunc erunt, niſi quia eo modo ad omnes pertinet, quomodo dixi. Tūc enim vnicuiq; veniet dies ille, cùm venerit ei dies vt talis hinc exeat, qualis iudicandus eſt illo die. Ac per hoc vigilare debet omnis Chriſtianus, ne imparatum inueniat eū Domini aduentus. Imparatū autem inueniet ille dies, quem imparatum inuenerit ſuę vitæ huius vltimus dies. Certè enim hoc ſaltem manifeſtum erat Apoſtolis, non eorum temporibus, cum hic in carne viuerent, Dominū eſſe venturū; & tamen quis dubitet eos præcipuè vigilaſſe, & ſeruaſſe quod omnibus dixit ne imparatos repentè veniens inueniret? ita Auguſt. Epiſt. 80. ad Eſych.

Qui & alibi; Quo, inquit, proficit iſte ſermo? Vt quoniam diem nouiſſimū ſcimus venturum; vtiliter autem ſcimus venturum, & vtiliter ignoramus quando venturus ſit; paratū cor habeamus bene viuendo, vt non ſolum non timeamus, venturum illum diem, ſed & amemus. Dies quippe ille, ſicut infidelibus laborē auget, ſic fidelibus finit. Quid autem horum duorum eſſe velis, antequam veniat, nunc eſt in tua poteſtate, cùm venerit, non erit. Elige ergo cùm tempus eſt, quia Deus quod miſericorditer occultat, miſericorditer differt. In Pſal. 36. Conc. 1.

MONITVM LXXX.

Tu es qui venturus es, an alium exſpectamus?

Matth. 11.

CAuſa vinculorum & carceris Præcurſoris Domini omnibus nota eſt; erat autem veritatis prædicatio, & correptio Herodis de adulterio; & ideo beata vincula, felix captiuitas. Non erat canis mutus, nec reſpiciebat perſonam hominum. D. Cypr. ad Martyres
Epiſt.77. ad Mart. in metallo conſtitutos ſcribens, *Vincula veſtra*, inquit, *non vincula ſunt, ſed ornamenta; nec Chriſtianorum pedes ad infamiam copulant, ſed clarificant ad coronam.* Et D. Ignatius de ſuis vinculis,
In epiſt. ad Epheſ. *A Syria*, ait, *vſque Romam hæc vincula circumfero, Spirituales margaritas, in quibus contingat mihi conſummari precibus veſtris.* Sic gloriatur Apoſtolus, ſcribens, in epiſt. *Paulus vinctus*; *Multa quidem alia*, inquit
Hom.16. ad pop. Chryſoſtom. *illuſtrem illum reddebant, ſed maximè vincula quibus ob Chriſtum circundatus.* Ioannes in vinculis, Herodes in delitijs, Ioannes in carcere, Herodes in palatio; & tamen Ioannes Dei amicus, Herodes mancipium Diaboli: illius pulchriora vincula & carcer, quã huius palatium & delitiæ. Quid præeligendum ſuo
Hebr.11. exemplo oſtendit *Moyſes, quando grandis factus negauit ſe eſſe filium filiæ Pharaonis: magis eligens affligi cũ populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatẽ, maiores diuitias æſtimans theſauro Ægyptiorum, improperium*

perium Chriſti. Quanta differentia ſæpè cernitur in hac vita inter bonos & malos? Hi bona recipiunt in vita ſua, illi mala. Sed quanta erit in futura? hi conſolantur, illi cruciantur. *Intelligam*, ait Dauid, *in nouiſsimis eorum*. Et, *Omnis conſummationis vidi finem*. Hoc & tu fac, & non facilè turbaberis, proſperitate malorum, & bonorum afflictione. Pſal. 72. Pſal. 118.

Notanda autem eſt ſollicitudo Baptiſtæ de ſuis diſcipulis: Ipſe eos relicturus erat, de meliore magiſtro prouidere volebat. Ad Chriſtũ ergo remiſit, cuius, cum ſit mundi Saluator, & mediator Dei & hominum, cognitio ad ſalutem eſt neceſſaria. Via enim eſt per quam itur, quatenus homo. Vita ad quam itur, quatenus Deus, & ſummũ rationalis naturæ bonum. *Non eſt in alio aliquo ſalus*. Non quod ipſe de Chriſto dubitaret, quem baptiſarat, ſuper quem Spiritum S. deſcendere viderat, de quo tam illuſtre teſtimonium Patris audierat, *Hic eſt filius meus dilectus*, &c. quem digito demonſtrarat & teſtatus erat: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*; Sed vt eius diſcipuli inſtructiores & certiores redderentur. *Ecce*, inquit, *agnus Dei*, quia innocens, obmuteſcens in paſsione ſicut agnus, immolatus pro hominibus. Tollit autem peccata, remittens prẹterita, præſeruans à futuris, dans veram legis obedientiam, denique eò ducens vbi ampliùs peccari non poterit. Ioan. 14. Actor 4. Matth. 3. Ioan. 1.

Satis fecit autem Chriſtus abundè deſiderio Ioannis, dum ante oculos diſcipulorũ eius poſuit certa ſigna ſui aduentus, ex quibus is fa-

iſ facilè poterat depræhēdi, quia per prophetas in Scripturis de Meſſia erant prædicta. Vn-
Ioan.10. de Chriſtus, *Opera quæ facio teſtimonium perhibent de me; illis credite, ſi verbis non vultis.* Quorum primū eſt, miraculorum patratio, de quibus apud Iſaiā: *Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures ſurdorum*
Iſai.35. *patebunt: Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum.* Hæc autem à Chriſto fiebant;
Matth.11. Vnde ait, *Cæci vident, claudi ambulant, ſurdi audiunt* &c. Corpora autem ſanabat, vt oſtenderet ſe eſſe curatorem animarū. Benè docet Dominus recurrendum ad Scripturam ſacram, & ſigna, quæ ibi ſunt, non ad phantaſmata hu-
Pſal.118. mana, rationes Philoſophicas, &c. in quibus ſæpe error & mendacium. *Lucerna pedibus meis verbum tuum*, ait Dauid: *Cui attendendum*, monet
2.Petri 1. Petrus, *in loco hoc caliginoſo*. Et Eſaias Propheta, *Ad*
Iſai.8.
Matth.16. *legem magis*, inquit *& ad teſtimonium*. Increpantur Phariſæi quod hæc ſigna non attendebāt; *Faciem cæli*, ait, *diiudicare noſtis, ſigna temporum non poteſtis?*

Luc.4. Alterum ſignum eſt, Euangelizatio pauperum; *Vnxit me Euangelizare pauperibus*; intelligitur cum effectu, ſic vt credant, ſequantur, fa-
Pſal.2. ciant. *Prædicans præceptum eius*; *Vnus eſt magiſter*
Matth.23. *veſter*, quia ſolus cor illuſtrat & inflammat; ſine cuius interiori doctrina, fruſtra cuiuſlibet ho-
1.Cor.3. minis lingua laborat; *non enim qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed qui incrementum dat Deus.* De iſtis pauperibus frequens eſt mentio in
Pſal 71. pſalmis: *Iudicabit pauperes populi, & ſaluos faciet filios pauperum.* Et, *Orphano tu eris adiutor, tibi dereli-*
Pſal.9. *ctus eſt pauper.* &c. Sunt autem humiles, qui ſuæ mi-

miſeriæ conditionem agnoſcunt, quod ex ſe miſeri ac miſerabiles ſunt, cæci & nudi. Iſta humilitas maximè cõuenit homini in hac vita, & eum reddit idoneum & capacem ſanitatis & ſalutis. *Super quem requieſcet ſpiritus meus niſi ſuper humilem?* &c. *Abſcondiſti hac à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis*, videlicet in oculis ſuis, id eſt, humilibus. Deinde, *contemptibilia primò elegit Deus, vt confunderet eos qui apud homines magni habentur.* Confunduntur, quando nihil eſſe oſtenduntur, quod fit, cùm alij ijs prę feruntur. *Videte vocationem veſtram, fratres,* inquit Apoſtolus, id eſt, congregationem fidelium, à Chriſto vocatorum: *Non multi ſapientes ſecundùm carnem, non multi potentes, non multi nobiles.* Addit *ſecundum carnem*, ne iniuriam faciat veris Chriſtianis, qui veri ſunt ſapientes, quia Deum & Chriſtum cognoſcunt, & diligunt; veri potentes, vitijs ac tentationibus reſiſtentis; veri nobiles, quia virtutibus clari. Sed illis prę lati ſunt ſtulti, infirmi, ignobiles; ne ſuę ſapientiæ, potentiæ, aut nobilitati tribuerent, quod ex mera Chriſti gratia donatum eſt, & ſic euacuaretur Crux Chriſti. Deinde illa ęrant conuerſionis impedimenta: vocantur enim Chriſtiani ad humilitatis iugum & crucis opprobrium, quæ illi auerſantur & fugiunt.

Iſa. 66.

Matth. 11.

1. Cor. 1.

Aug. ſer. 115. & 140. in Nou.

1. Cor. 1.

Lib. 8. Cõfeſſ. cap. 2.

Diſcipulis autem Ioannis abeuntibus, progreditur Chriſtus ad eius laudes. Quarũ prima eſt, quod *non erat arundo ventis agitata*, quâ ſignificatur homo inconſtans, qui ſeruit tẽpori, ſeruit auribus hominũ, ac eorũ moribus ſe ac-

Grego. ho. 6. in Euãg. commodat. *Arundinẽ enim*. inquit, Gregor. *mox vt aura contigerit, in partem alteram inflectit: Sic carnalis animus mox vt fauore vel detractatione tangitur, ſtatim in partem alteram inclinatur*. Dicebat ille apud Terentium, *laudant, vituperant, & ego: aiunt, aio; negant, nego. Nolite fieri ſerui hominũ*, ait Apoſtolus. Tales ſunt qui id probant & faciunt quod vident hominibus placere, ſiue bonum ſit, ſiue malum. Multi etiam ſunt qui ex leui tentatione facilè bonum propoſitum quod bene firmauerant, deſerunt. Contra quod monet Apoſt. *Stabiles eſtote & immobiles: Et: Nõ circumferamur omni vento doctrinæ*: & Sapiens: *Locum*, inquit, *tuum ne dimiſeris*.

Terent. in Eunucho. 1. Cor. 7.

1. Cor. 15. Epheſ 4. Eccleſ. 10.

Secunda laus Baptiſtæ, quòd *non veſtiebatur mollibus*, vt illi qui carnis curam faciunt in deſiderijs, ſectantur carni amica & commoda; *Qui dormiunt in lectis eburneis, & laſciuiũt in ſtratis ſuis*; qui edunt ſuperflua & magis delectabilia, qui molles ſunt in veſtibus, & ſic non tam tegunt, quàm nudant corpora ſua, oſtendentes ea eſſe petulca, laſciua, lubrica, libidinoſa, non ſubiecta ſpiritui. Baptiſta, corporis ſui erat domitor fortiſsimus. *Veſtis erat de pilis camelorũ, eſca locuſtæ & mel ſilueſtre*, locus deſertus, horridus & incultus, *zona pellicea circa lumbos*: omnia continentiæ & pœnitentiæ ręparata. Et qui per ſimiles aſperitates corpus caſtigat, non odit ſed amat (ſicut non odit qui amaris etiam pharmacis morbum corporis extinguere conatur) ſic ille odit & perſequitur malum quod eſt in corpore, vt corpus ipſum ſeruet, vt obediens ſit ſpiritui, paratum ad o-

Amos 6.

Hiero. ad Lætam ad Principiã.

Aug. lib. 1. de doct. Chriſt. cap. 24.

pera

pera neceſſaria;conatur illud reformare ad illã pulchritudinem quam habebit in reſurrectione,quando erit ſpiritale, i. ſpiritui plenè ſubiectum. Ardua pœnitentia Sanctorum meritò nos terrere debet;quorũ peccata magna & horrenda,pænitentia nulla aut parua.

Tertia laus,*Ioannes erat pluſquam Propheta.* Prophetæ dicuntur qui aduentu Chriſti prædixerunt,& ferè in allegorijs locuti ſunt; Ioannes autem Chriſtum demonſtrauit, *Ecce agnus Dei,* Ioan. 1. & apertè locutus eſt.Dicit Apoſtol.*quod Iuſtitia* Roma.3. *Dei teſtificata eſt à lege & Prophetis.* teſtificabatur lex iuſtitiam,non præſtabat;*Rubus ardebat, & nõ* Aug. ſer. 21.& 57. in Nou. *comburebatur,*quia malitia per legẽ manifeſtabatur,non cõſumebatur, vti D. Aug.explicat; & ſic exigendo iuſtitiã & non præſtãdo,ſatis indicabat eam ab alio, Chriſto videlicet, exſpectandam eſſe.Sic & Prophetæ prædixerũt iuſtitiam per Chriſtum dandam: vt;*Iuſtus ex fide*, venturi Chriſti,*viuit*, vt ipſe Paulus interpretatur. Rom. 1. Gal. 3. Hebr 11. Ideo Ioannes pluſquam Propheta, quia longè eminentioris dignitatis eſt, eſſe miniſtrum iuſtitiæ, quàm eã ſolũ prædicere. *Ioannes,*inquit Auguſt.*Mediatorem ipſum non aliqua* Lib.3.ca.4. cont.2.epiſt Pelag. *vmbra futuri,vel allegorica ſignificatione, vel vlla prophetica prænuntiatione venturũ eſſe ſignificans,ſed digito demonſtrans,*ait; *Ecce Agnus Dei. Tanquam dicens; Quẽ* Ioan 1. *multi iuſti videre cupierunt, in quem venturum ab ipſius* Luc.10. *generis humani initio crediderũt,de quo Abrahæ dictæ ſũt* Galat.3. Ioan.5. *promiſſiones,de quo ſcipſit Moyſes, de quo lex & Prophetæ* Rom.3. *ſunt teſtes;Ecce Agnus Dei,ecce qui tollit peccata mundi,* Sic Auguſt.

MO-

MONITVM LXXXI.

Confeſſus eſt, quia non ſum ego Chriſtus.

Ioan 1.

PRæcurſor Domini, Baptiſta, varijs hîc modis oſtendit ſuam humilitatem. Primò, humiliter negando, quod non erat : *Non ſum ego Chriſtus*; cœperant enim cogitare ne fortè ipſe eſſet Chriſtus, ob inſignem vitæ ſanctitatem. *Non ſum Helias*, videlicet, in perſona, quem ſciebant ex Malachia venturum; in officio tamen erat, vnde Chriſtus de eo, *Ipſe eſt Helias*. Sicut enim hic erit præcurſor Iudicis; ita Ioannes erat præcurſor Redemptoris. Sed Iudæi non diſtinguebant hunc duplicem aduentum. *Non Propheta*, aliquis videlicet ex ſuperioribus qui præceſſerant, vel loquitur de Propheta dequo Moyſes, *Prophetam ſuſcitabit vobis Deus de fratribus veſtris, tanquam me, ipſum audietis*. Alioqui Pater eius in Cantico, *Tu puer*, inquit, *Propheta altiſsimi vocaberis*. Imo ipſo Chriſto teſte, *pluſquam Propheta eſt*, vt iam dictum. Sancti recuſant honores, quibus ſunt indigni, vt Angelus in Apocal. Ioanni, volenti eum adorare, *Vide*, inquit, *ne feceris, conſeruus enim tuus ſum, & fratrum tuorum*. Et Paulus Lycaonibus, volentibus ei ſacrificare tanquã Deo; *Quid hæc facitis? & nos mortales ſumus, ſimiles vobis homines*. &c. Etiam illas recuſant quibus di-

Luc. 3.
Malach. 4.
Matth. 11.
Actor. 7.
Luc. 1.
Apoc. 22.
Actor. 14.

digni ſunt ob vitæ merita; *Bonæ enim vitæ bonorumque operum*, ait S. Auguſt. *& ſolet & debet eſſe laudatio.* Sed ſoli Deo volunt omnem laudem & gloriam tribui, qui iſta in eis operatur; Vnde dicunt: *Non nobis, domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam*; Deinde propter ſuperbiæ periculũ; *etſi enim facilè cuique eſt*, ait idem Aug. *laude carere dum denegatur; difficile tamen eſt, ea non delectari, dum offertur*; hinc Dauid *Auertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt mihi euge, euge.* id eſt, qui me laudant. *Qui me laudant*, ait S. Ignat. *illi me flagellant*, id eſt, pœna & dolore afficiunt. Superbi acceptant omnia, etiã laudes quas nõ merentur, & cupiunt haberi tales, quales non ſunt, nimio vanitatis amore. Herodi acclamabat populus, *Dei voces, & non hominis; & continuò percuſſit eum Angelus Domini, eò quòd non dediſſet honorem Deo; & conſumptus à vermibus, expirauit.* Sic Alexander magnus Iouis filius habitus, ſed acceptũ vulnus hominem eum eſſe docuit, vt ipſemet agnouit & dixit. *Et Antichriſtus oſtendet ſe tanquam ſit Deus, ſed interficietur ſpiritu oris Domini. Multa de cultu Diuino vſurpata ſunt*, queritur Auguſt. *quæ honoribus tribuuntur humanis, ſiue humilitate nimia, ſiue adulatione peſtifera. Laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ, & qui iniqua gerit, benedicitur*, ait Propheta. Sed inquit Auguſt. *Qui laudari vult ab hominibus Deo vituperante, non defenditur ab hominibus illo iudicante, nec eripitur illo damnante.*

Lib. 10. Cõfeſſ. ca. 37. — Pſal. 113. — Epiſt. 64. — Pſal. 69. — In epiſt. ad Trallia. — Actor. 12. — Seneca. epiſt. 60. — 2. Theſſ. 2. — De Ciuit. l. 10. ca. 4. — Pſal. 9. — Lib. 10. Cõfeſſ. ca. 36.

Secundò, oſtendit Ioannes humilitatem ſuam, humiliter fatendo quod erat, nẽpe, *Vox clamantis in deſerto.* Non dicit ſe clamare, ſed vocem eſſe alterius, Dei, qui in illo clamabat, ver-

Matth. 1.

verbo, exemplo. *Nō enim vos eſtis qui loquimini*, ait Chriſtus Apoſtolis, *ſed Spiritus Patris veſtri qui lo-*
Matth. 10. *quitur in vobis.* hoc ſciebat, hoc cōfitebatur. Et; *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit me ſpernit.* Sic
Hebr. 1. Paulus, *Deus*, inquit, *locutus eſt patribus in Pro-*
2. Petri. 1. *phetis*. Et Petrus, *Spiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti Dei homines.* Hoc attendant ipſi Doctores, ne quid ſibi tribuant; vnde idem Petrus, *Si quis loquitur, quaſi ſermones Dei.* Hoc attē-
1. Petri. 4. dant & populi, vt verba eorum & monita non ſpernant, ſed in honore & autoritate habeant ac ſequantur; ne Deum ipſum ſpreuiſſe videantur; vt ipſe dicit ſe contemptum, quando
Exod. 16. Moyſes & Samuel contempti ſunt, qui Dei lo-
1. Reg. 8. cum tenebant, in quibus ipſe loquebatur, per
2. Cor. 13. quos ipſe agebat. *An experimentum quæritis eius qui*
Roma. 15. *in me loquitur Chriſtus?* ait Paulus: Et rurſum; *Nihil audeo loqui eorum, quæ per me non efficit Chriſtus.*

Tertiò declarat ſuam humilitatem vilificādo miniſterium ſuum, & opus quod faciebat. *Ego*, inquit, *baptiſo in aqua*, id eſt, corporaliter tātum abluo, & mūdo; quod & ancillæ in culina faciunt. Baptiſmus Ioannis non mundabat animam, nec dabat remiſſionem peccatorum; ſed ſolus Baptiſmus Chriſti, de quo D. Auguſt.
Auguſt. *Quæ eſt tāta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat?*
Ioan. 3. Per illam dicimur *renaſci, regenerari, renouari, ſaluari.* Vnde Chriſtus in Euangelio, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non intrabit in regnum*
Epheſ. 5. *cælorum.* Et Paulus; *Mundans eam* (Eccleſiam) *la-*
Tit. 3. *uacro aquæ in verbo vitæ.* Et rurſum; *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus S.*

Et

Et Petrus; *Saluos vos facit ſimilis formæ baptiſma.* Ergo Baptiſta, Ego, inquit, foris corpus abluo, animã mũdare non poſſum; ego foris hortor, malas hominum voluntates immutare non poſſum. Quam poteſtatẽ à ſe in Chriſtum deriuando, eiuſque miniſteriũ honorificando, magis ſe humilem oſtendit. Vnde ait, *Hic me fortior eſt, & ipſe baptiſat in ſpiritu.* Nos contrà facimus, noſtra ſolemus extollere & oſtentare, aliena etſi maiora deprimere & obſcurare. *Superiores ſibi inuicem arbitrantes*, ait Apoſt. Et alius Sapiens, *Si quid boni habueris, crede de alÿs meliora, vt humilitatem conſerues.* Non ſunt ſequendi Lutherani, qui dicunt eundẽ fuiſſe baptiſmũ Ioannis & Chriſti: in quẽ errorẽ inciderunt, quòd putent baptiſmum Chriſti tantùm eſſe ſignũ gratiæ non cauſam, cùm Petrus & Paulus tribuant illi efficaciam ſalutis, vt iam oſtenſum; & baptiſmus Ioannis non fuerit Sacramentum, ſed aſuefactio quædam, & præparatio ad baptiſmum Chriſti, & externa cæremonia exhortans ad pœnitentiam, qua mundantur animæ in baptiſmo Chriſti. Magna eſt autem inter illos differentia; primò Baptiſmus Ioannis, dicitur baptiſmus Ioannis, Chriſti baptiſmus nunquam dicitur baptiſmus Petri aut Pauli, vel alicuius miniſtri. 2. baptiſmus Ioannis, non neceſſarius nec ſufficiens ad ſalutẽ, Chriſti autẽ ſic. 3. poſt baptiſmũ Ioannis baptiſati ſunt multi, quia Ioannis tantũ erat, ſed poſt baptiſmum Chriſti, etiam datum à Iuda, nullus baptizatus eſt, quia nõ Iudæ ſed Chriſti erat.

1. Pet. 3.

Matth. 3.

Philip. 2.

Locis citat.

Aug. tract. 5. in Ioan.

Act. 10. 19.

Quartò

Quarto, Baptiſta oſtendit hîc ſuam humilitatem, quia ſe fatebatur indignum, vt ſolueret eius corrigiam calceamenti. Conſiderabat enim Chriſti dignitatem & excellentiam, quia Deus omnium creator & rector; & ſuam vilitatem, quia de limo formatus, peccatis obnoxius, &c. Hac conſideratione ſibiipſi vileſcit, ſeque humiliat. Eandem humilitatem declarauit, quando Chriſtus baptiſmi percipiendi gratia eum acceſſit, *Ego*, inquit Chriſto, *à te debeo baptiſari, & tu venis ad me?* Ex ſimili humilitate dixit Petrus, ſtupore correptus in captura piſcium, *Exi à me, Domine, quia homo peccator ſum.* Sic & quando in cœna voluit illius lauare pedes: *Domine*, ait, *Tu mihi lauas pedes?* In quibus verbis magna eſt Emphaſis, quam cogitandam potiùs vult Aug. quàm exprimendam. *Quid eſt*, inquit, *Tu? Quid eſt, Mihi? Cogitanda ſunt potiùs quàm dicenda, ne fortè quod ex his verbis aliquatenus quidem concipit anima, non explicet lingua.* Eſt & Emphaſis in dictione, Pedes, quam ſic explicat Theophylact. *Tu lauas pedes meos illis manibus, quibus oculos cæcorum illuminaſti, quibus leproſos mundaſti, quibus mortuos ſuſcitaſti; tu qui hæc maiora feciſti? meos, ſerui & imperiti, & non manus, neque aliam partem honeſtiorem, ſed pedes, qui extremæ omnium, maximeque ſordidæ partes, ac ignominioſæ habentur?* &c.

Matth. 3. Luc. 3. Ioan. 13. In illum loc. Ioan. In eundem locum.

Ex tali humilitate etiam dixit Centurio, *Domine, non ſum dignus vt intres ſub tectum meum.* quā imitatur Chriſtianus cōmunicans Chriſti corpus in V. Sacramento, ad quod faciendū hortatur D. Chryſoſt. Sic & Aug. in Confeſſ.

Matth. 8.

volens

volens in ſe humilitatem excitare; *Domine*, inquit, *Quid mihi es: & quid tibi ſum ego?* Ego terra & limus; ex te autem bona omnia, & ſalus mihi vniuerſa. *Omnes ſancti*, ait S. Gregor. *quanto magis interna Diuinitatis conſpiciunt, tanto magis ſe nihil eſſe cognoſcunt. Nunquam ſe Abraham cinerem & puluerem eſſe profeſſus eſt, niſi cùm Dei habere collocutionem meruit.* Sic Iſai. Propheta, dicit *omnes homines coram Deo quaſi nihil eſſe.* Et Dominus ipſe de ſe, *Qui eſt, miſit me.* quaſi reliqua omnia nihil eſſent. Dicebat Laur. Iuſtinia. *Veram eſſe ſcientiam, ſcire, Deum eſſe omnia, ſe nihil. Loquar ad Dominum meum*, ait quidam Sapiens, *cum ſim puluis & cinis. Si me amplius reputauero, ecce tu ſtas contra me, & dicunt teſtimonium verum iniquitates meæ, nec poſſum contradicere. Si autem me vilificauero, & ad nihilum redegero, & ab omni reputatione defecero, atque ſicut ſum pulueriſauero: erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo lux tua, & omnis æſtimatio quantumcunque minima in valle nihilitatis meæ ſubmergetur, & peribit in æternum.*

hom. 5. in diuerſ. Script lib. 1. Confeſſ. cap. 5. Lib. 18. Moral. & lib. 24. cap. 27. Geneſ 18. Iſaiæ. 40. In vit c 9. temp lib. 3. cap. 9.

MONITVM LXXXII.

Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur, &c.

Luc. 4.

Significatur hic Noui Teſtamenti gratia, ſiue, quales debeant eſſe homines, & quales futuri eſſent per Ieſu Chriſti gratiam.

Vallis nomine humiles intelliguntur, qui miſeriam & paupertatem ſuam agnoſcunt, nihil magni de ſe ſentiunt, nihil ſibi tribuūt, à Deo omnia exſpectant; hinc eſuriunt & ſitiunt, orant & ſupplicant, & ſic implentur & ſatiantur. *Eſurientes impleuit bonis. humilibus dat gratiam. Spiritus Domini requieſcit ſuper humilem.* Dicitur in Euang. de Magdalena, quòd *ſedebat ſecus pedes Domini. Quanto humilius ſedebat,* ait D. Aug. *tanto amplius capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem conuallis, denatat de tumoribus collis.* Contra de ſe ait Auguſt. ante conuerſionē; *Tumore meo ſeparabor abs te, & nimis inflata facies, claudebat oculos meos.* Mons & collis ſuperbi ſunt, qui de ſe præſumunt, ſibi placent, ſuam gloriam quęrunt, contemnunt alios, & quia vnus alio ſuperbior & arrogantior eſt, hinc mons & collis, mons colle altior. Illi ergo humiliabuntur, quia ex ſuperbis fient Chriſti gratiâ humiles, ſic vt edoment frontem ad crucis opprobrium, ſubijciant collum ad humilitatis iugum. Vide Saulum ſuperbum, cædes & minas ſpirantem in diſcipulos Domini, factū humilem Paulum, *Domine quid me vis facere?* Chriſti enim exemplo ipſam diſcunt humilitatem. De quo D. Auguſt. in Confeſſ. *Verbum tuum, æterna veritas, ſuperioribus creaturæ tuæ partibus ſupereminens, ſubditos erigit ad ſeipſam, in inferioribus autem ædificauit ſibi humilem domum de limo noſtro, per quam ſubdendos deprimeret à ſeipſis, & ad ſe traijceret, ſanans tumorem, & nutriens amorem; ne fiducia ſui progrederentur longiùs, ſed potiùs infirmarentur, videntes ante pedes ſuos infirmam*

Lucæ 1. 1. Pet. 5. Iſai. 66. De Verb. Dom. ſer. 27. lib. 7. Cōf. cap. 7. lib. 8. Cōf. cap. 2. Actor. 9. Lib 7. Cōf. cap. 18.

firmam Diuinitatem ex participatione tunicæ noſtræ pelliceæ, & laſsi proſternerentur in eam: illa autem ſurgens leuaret eos. Sic Aug. Poteſt hoc etiam accipi in malum; Superbi enim valde humiliantur, quando à Deo deſeruntur, etſi ſibi & alijs magni videantur; ruunt enim in aperta ſcelera, errores, confuſiones, in hac vita: de qua noxia humilitate ait Iſaias, *Incuruatus eſt homo, humiliatus eſt vir.* Mons erat Dauid, cùm de ſe præſumens dixit, *Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum*; ſed quomodo humiliatus? *Auertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus.* Lapſus in fœdum adulterium ſimul & homicidium. Mons erat Petrus, quando de ſe præſumens, ait, *Animam meam pro te ponam*; ſed valde humiliatus, quando ter Dominum ſuum turpiter negauit. Sic Origenes grauiſſimè lapſus, *dum gratia Dei inſolentiùs abutitur, dum ingenio ſuo nimiùm indulget, ſibique ſatis credit, cùm parui pendit antiquam religionis Chriſtianæ ſimplicitatem, dum ſe plus cæteris ſapere præſumit.* Sic Tertullianus, quem tanti fecit, tamque charum habuit Diuus Cyprian. *vt ne diem quidem ſine eius lectione traduceret, ſolitus Notario dicere, Da magiſtrũ, Tertullianum ſignans*, quam grauiter lapſus? dum vbique cenſorem Eccleſiæ agit, dum nulla animi ſubmiſſione præditus, dum alios, qui ſibi præferebantur, ſuperbia tumidus æmulatur, &c. In futura autem vita magis humiliabuntur; quando, niſi reſipiſcant, in infernum præcipitabuntur; vt ſint ſemper cum Diabolo, qui *rex eſt,*

Iſai 2.
Pſal. 29.
Ioan. 13.
Vincent. Lirinenſ. cōt. Nouat.
Pont. in vita.
Vid Baro. tom. 2.

Iob.41. *ſuper omnes filios ſuperbiæ*, vt quos ſecum habuit in conſortio delicti, habeat & in conſortio ſupplicij.

Erunt praua in directa, id eſt, homines praui,
Eccleſ.7. peruerſi, obliqui, fient recti. *Deus creauit hominẽ rectum*, ait Sap. hoc amiſit per peccatum, reparatur autem paulatim per gratiam Chriſti Mediatoris, perficietur in futuro ſeculo. Ad rectitudinem duo præcipuè pertinent, vt anima Deo obediat, inferiora omnia ipſi animæ. Talis erat homo creatus, ſed peccato turbata omnia; ſic vt ne in iuſtis quidem anima perfectè obediat Deo, nec animæ caro. Hinc querela Prophetæ,
Rom 7. *Quare me poſuiſti contrarium tibi?* Et
Iob 7. Apoſt. *Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.* Plena rectitudo erit in cælo, hic ad eam contendere & conari debemus, vt anima magis magiſque obediat Deo, corpus & inferiora omnia,
Galat. 5. animæ. Hoc petimus, quando cum Dauide ora-
Pſal. 50. mus; *Spiritum rectum innoua in viſceribus meis.* Rectus enim Spiritus eſt, quando Deo ſeruiens, dominatur corpori, ac inferioribus omni-
Ser. 1. de Quadrag. bus. *Tunc ratio ordinatiſsimum*, inquit S. Leo. *tenebit principatum, ſi mens rectori ſuo ſubdita, & supernis muneribus delectata, terrena voluptatis incitamẽta calcauerit, & in ſuo mortali corpore regnare peccatũ nõ ſiuerit.*
Roma. 6. *Et aſpera in vias planas*, id eſt, homines moroſi, aſperi, difficiles, fient gratia Chriſti ſuaues, manſueti. Legimus in hiſtorijs quod efferæ quondã ac barbaræ nationes, dum Chriſtianã Religionem ſuſcipiunt, manſuefactæ ſunt, & ad omnẽ humanitatem compoſitæ. De Paulo
Geneſ. 44. prophetice dictũ eſt; *Beniamin lupus rapax, mane,*

id eſt,

id eſt, prius *rapit prædam*; *veſpere*, id eſt, poſtea *diuidet eſcas*: qui enim prius crudelis perſecutor, poſtea fidelis prædicator; priùs nõ niſi minas & cædes ſpirans, poſtea ſuauem doctrinæ ſalutaris odorem de ſe ſpargens. Hoc ſignificatũ eſt in ænigmate Sanſonis, *De comedente exiuit cibus, & de forti dulcedo. Quando fremuerũt gentes*, inquit D. Auguſt. *tunc leo ille viro forti Sanſon venienti ad ducendam de alienigenis vxorem, Chriſto ſcilicet, deſcendenti ad habendã Eccleſiã de gentibus, ibat in obuiam. Sed quid egit? Accepit, tenuit, fregit, diſſipauit leonem, factus eſt in manibus eius velut hadus caprarum. Quid enim fieret populus fremens, niſi languidus peccator? Occiſa autem illa feritate, iam non ſic fremit regia poteſtas, non ſic fremit populus gentium, imò verò in ipſo regno gentium inuenimus leges pro Eccleſia, tanquam fauum in ore leonis.* Monet Apoſtol. *Exhibeamus nosmetipſos ſicut Dei miniſtros, in multa patientia*, quia in hac vita multa occurrunt aduerſa; *in caſtitate*, non dantes vllam ſignificationem alicuius impudicitiæ; poſtea addit, *in ſuauitate*, cordis, ſcilicet, verborum & morum. Et alibi; *Seruum Dei non oportet litigare, ſed manſuetum eſſe ad omnes*, etiam hoſtes, quod admodum difficile eſt, ſeruare ſuauitatem illam erga eos, qui nos contumelijs & iniurijs afficiũt. Rurſum Paulus, *Omnis amaritudo, & ira, & indignatio, & clamor, & blaſphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Eſtote autem inuicem benigni, miſericordes*, &c.

Aug. ſerm. 14 de Sãct. & ſer. 105. in Nou.

Act. 9.

Iudic. 14.

In Pſal. 80. & Cont. Fauſt. lib. 12. cap. 32.

2. Cor. 6.

2. Tim. 2.

Epheſ. 4.

Et videbit omnis caro ſalutare Dei. id eſt, videbit Chriſtũ, qui eſt ſalutare Dei, per quẽ Deus ſalutem hominum operatur; non eſt enim in alio aliquo ſalus, & ideo eius cognitio ad ſa-

Actor. 4.

lutem neceſſaria eſt. Videbit, inquam, hic per fidem, quod meritum eſt, poſtea per ſpeciem, quod eſt præmium. *Niſi credideritis non intelligetis,* ait Propheta. *Credenti*, inquit Auguſt. *colligitur meritum, videnti redditur præmium.* Sed quomodo *omnis caro?* omnis homo. Sed nónne multi non credunt, & in infidelitate permanentes, damnantur? *Omnis ergo caro*, id eſt, ex omni genere carnis; reges, priuati, nobiles, ignobiles, viri, fœminæ, domini, ſerui, Iudæi, gentiles, docti, indocti, diuites, pauperes, humiles, ſublimes, infantes, pueri, adoleſcentes, iuunenes, ſenes. &c. Sicut dicit Chriſtus, *Omnia traham ad meipſum.* id eſt, omnes electos, qui ſumuntur ex omni genere hominum, & ex omni loco. Vnde in Apocalyp. dicitur: *Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, ex omni tribu, lingua populo, natione.* &c. Sic dicit Apoſtolus, quod *Deus vult omnes ſaluos fieri: non quod nullus hominum eſſet*, inquit S. Auguſt. *quem ſaluum fieri nollet, qui virtutes miraculorum facere noluit apud eos, quos dicit acturos fuiſſe pœnitentiam, ſi feciſſet; ſed intelligit omne genus hominum, per varias differentias diſtributum. Ad te omnis caro veniet*, ait Dauid. *Quare ad illum omnis caro veniet? quia carnem aſſumpſit*, inquit Auguſt. *Quo veniet omnis caro? Tulit inde primitias; ex vtero virginali; aſſumptis primitijs cætera conſequentur, vt holocauſtum compleatur.*

Iſai. 7. ApudProſ. Sent. 361. Ioan. 12. Apoc. 7. 1. Timot. 2. In Euchir. cap. 103. Pſal. 64. Auguſt. in hunc Pſal.

Alium ſenſum habet D. Gregorius: *Quia omnis caro*, inquit, id eſt, *omnis homo, ſalutare Dei, videlicet, Chriſtum, in hac vita videre non potuit.* Referens hoc ad futurum iudicium de quo Apoſtol. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chri-*

Hom. 20. in Euãg. & V. Beda.

Chriſti,&c. *Conſtitutus eſt enim à Deo iudex viuorũ & mortuorum.Vbi ergo*, ait idem Greg. *in hac ſententia Propheta prophetiæ oculum, niſi ad extremi iudicij diem tetendit? vbi cũ apertis cælis miniſtrantibus Angelis, cõſidẽtibus Apoſtolis in ſede Maieſtatis ſuæ Chriſtus apparuerit omnes hũc & electi & reprobi pariter videbunt; vt & iuſti de munere tributionis ſuæ ſine fine gaudeãt, & iniuſti in vltione ſupplicij in perpetuum gemant.* Hoc ergo Iudicium Chriſtiani ſemper ante oculos habere debent. *Et hoc ſolum eſt, quod expoſcitur à nobis*, ait D. Chryſoſt. *vt ſemper recordemur, & ad animum reuocemus mala noſtra, & conſcientiam geſtorum noſtrorum habeamus ante oculos, vt pro his ſupplicemus Deo: vt gehennam ponamus in conſpectibus noſtris, & angelos qui in die iudicij vbique diſcurrunt, & congregant de omni orbe terrarum eos qui trudendi ſunt in gehennam, ac ſupplicijs tradendi. Sed cũ nos ad illud Iudicium venerimus*, ait D. Proſp. *ab eo iudice iudicandi, qui nec falli occultatione criminum poteſt, nec ad impunitatem promerendam muneris alicuius oblatione corrumpi; cùm cœperint omnium ſecreta reuelari, & non ſolùm actus & verba, ſed etiam ipſæ cogitationes oſtendi, quid faciemus ſub tanti Iudicis Maieſtate? Si nobis dicat; Si potuiſtis, quare non reſtitiſtis deſiderijs peccatorum? Si non potuiſtis, quare meum contra peccatum non quæſiſtis auxilium? aut vulnerati, quare pœnitẽdo non adhibuiſtis vulneri veſtro remedium? Nonne adhæc obmuteſcentes, & quid excuſationis referant non habentes, dicet, ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores? Hæc & ſimilia qui cogitat, libenter audit vel legit, futura credit & metuit, facilè vitijs omnibus repudium dat, & omnia blandimenta carnalia refrænat.*

2.Cor. 5. Actor 10. Eadẽ Hom.

De cõpũct. cordis.

Lib. 3 de vit comp. cap. 12.

MONITVM LXXXIII.

Domus mea domus orationis eſt.

Lucæ 19.

Prouer.15. OMnis locus idoneus eſt ad Deum, qui vbique eſt, deprecandum. *Oculi Domini*, inquit, Sap. *in omni loco contemplātur bonos & malos*, illos adiuuandum & exaudiendum, hos verò ad puniendum, & reprobandum. *Quò ibo à*
Pſal.138. *ſpiritu tuo*, ait Dauid, *& quò à facie tua fugiam? Cœ-*
Ieren. 3. *lum & terram ego impleo, dicit Dominus.* Daniel ora-
Daniel vlt. Daniel.3. uit in lacu leonum, & liberatus eſt: Manaſſes
Ionæ.2. in tenebroſo carcere, & exauditus eſt; tres pueri in camino ignis, & erepti ſunt: Ionas in ventre cæti, & dixit Dominus piſci, & euomuit Ionam in aridam. Ideóque expedit in omni loco & tempore breuem ſaltem orationem ad Dominum eiaculari; & hoc faciunt illi in cœna & prandio, in lecto & itinere, in medijs fabulis & occupationibus, qui multū
Epiſt, 121. cap.10. in ſtudio pietatis profecerunt. *Dicuntur fratres in Ægypto*, inquit, Aug. *crebras quidem habere orationes, ſed eas tamen breuiſſimas, & raptim quodammodo iaculatas.* Ita mandat Apoſtolus viris & mulie-
1.Tim.2. ribus, *Volo eos orare in omni loco.* Notandum hic Paulum à laicis requirere, vt in agro, in ſiluis, in domo, in officina, in itinere, in naui, & quouis loco orent. Nunc Clerici quidam admo-

admodum ſibi pij videntur, ſi præſcriptas tã-tum preces recitent. Putant autem Græci Paulum id dixiſſe ad confutandam Iudaicæ Superſtitionis dementiam, qui in vno loco tantum, nempe Ieroſolymis, putabant Deum orandum. Sicut olim tantùm licuit illic ſacrificia offerre. Chriſtianis ſicut pro omnibus orare præceptum eſt, ita omnis locus orationi aptus eſt. Qui quidem commentarius verus eſt de publica & ſolenni cum ceremonijs & ſacrificijs oratione: aperte enim iubet lex, vt Iudæi in terra captiuitatis ſuæ inuocent Deum. D. Ambroſ. putat hoc admonere Paulum, ne putarent Chriſtiani in ſola Eccleſia orandum, *in qua* (vt ait Chryſoſto. *fideles maximè orationis cauſa conueniunt.* Chryſoſt. & alij. Ioan. 4. Ambroſ. in hũc locum Pauli. In eundem Chryſoſt.

Quo loco idem Apoſt. præſcribit Chriſtianis modum orandi, quem non debemus prætermittere. *Leuantes,* inquit *puras manus*. Leuare manus, habitus eſt petentis & ſperantis auxilium ex alto. Sicuti ſubmergendi extendunt manus, ac tali habitu orabat Moyſes & impetrabat, quem ſi paululum intermiſiſſet, ſubtrahebatur & Diuinum auxilium. Puras dicitur, id eſt, mundas; non quidem aquâ lotas; ſed mundas à cędibus, verberibus, furtis, rapinis, cupiditate, libidine, atque ad eleemoſynam porrectas. Vnde Dominus, apud Prophetam; *Cùm extenderitis manus veſtras, auertam oculos meos à vobis, manus enim veſtræ ſanguine plenæ ſunt,* id eſt, ſordibus peccatorum. *Quia manus*, inquit Auguſt. *leuantur, vt impetres quod vis, ipſas manus cogita in operibus bonis exercere, ne erubeſcãt* Exod. 17. Eſai. 1. In Pſal. 62.

 leuari

Theod.lib. 5.cap. 17. hiſtor. *leuari ad Deum.* D. Ambroſins, Theodoſio Imper. poſt cædem Theſſalonicæ factam, templum intrare volenti; *Qui quæſo*, inquit, *manus iniuſta cæde & ſanguine reſparſas extendere audes? & eiſdem ſanctum Domini corpus accipere?* Deinde dicit Apoſt.

Abſque ira, id eſt, prophana iniuriarum memoria. Sicut dicit Chriſtus, *Cùm ſtabitis ad* Marc. 10. *orandum, dimittite ſi quid habetis aduerſus aliquem.* Duplex tentatio piorum periculoſa; Prima circa Deum & Diuina tædij & faſtidij; quia aufert orationem ad quam confugiendum contra peccata imminentia, & commiſſa. Secunda, circa proximum iræ atque vindictæ. *Si* Serm. 1. de orat. Dom. *quid enim alijs ſenſibus, alijs cupiditatibus peccaueras, hinc ſanandum erat, quia dicturus eras, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: illo perdito, cuncta tenentur, omnino nihil dimittitur.*

Denique dicit Apoſt. *Et diſceptatione.* id eſt, hæſitatione, ambiguitate, dubitatione. *Nō licet*, In illum locū Pauli. inquit Chryſoſt. *prorſus ambigere, ſi puras ad Deum leuemus preces, nos exauditum iri. Quæcunque enim*, in- Iacob. 1. quit Chriſtus, *petieritis, credentes, accipietis.* Et Iacobus, *Si quis indiget Sapientia poſtulet à Deo; poſtulet autem in fide nihil hæſitans.* In oratione requiritur fides, qua credamus, Deum exauditurum debitè inuocantes, & reuera euenturum ipſis quod petunt, nobiſque donandum quicquid ab eo petimus, eo modo quem ipſe præſcripſit. Non autem omnes certos eſſe debere, quod à Deo exaudientur. Cum conſtet multos orantes non exaudiri; Et quis ſcit an debitè oret? D. Ambroſ. per diſcep-

In cōment. huius loci. lib. 6. de ſacrament. cap. 5.

tatio-

tationem intelligit, Cogitationem ad alia diuagantem. *Nunc*, inquit, *de diſceptatione videamus; Plerumque negotiator venit ad orationem, aut auarus; de pecunia cogitat, alter de lucro, alter de honore, alter de cupiditate, & putat quod eum Deus poſsit audire? Et ideo quando oras, Diuina humanis te præferre conuenit. Quæ ſegnitia eſt*, inquit D. Cyprian. *alienari & capi ineptis cogitationibus, & profanis, cùm Dominum deprecaris, quaſi ſit aliud quod magis debeas cogitare, quàm quòd cum Deo loquaris? Quomodo te audiri à Deo poſtulas, cum te ipſe non audias? Vis eſſe Deum memorem tui cum rogas, quando ipſe memor tui non ſis?* Ergo iuxta præceptum Apoſtoli, in omni loco orandum. D. Cypr. dicit hoc eſſe magiſteriũ Chriſti, etiã in ſecretis locis orare, & hoc etiam cõuenire fidei, vt ſciamus Deũ vbique eſſe præſentem. Cypria. de orat. Dom. Ibidem.

Hæc tamen ratio non tollit certa tempora & loca orandi. Vnus ex erroribus Huſſitarum fuit; Templum Dei latè patentis mundũ eſſe, coarctare Maieſtatem eius, qui Eccleſias, Monaſteria, Oratoriaque conſtituunt, tanquam propitior in eis Diuina bonitas inueniatur. Atque hæc ratio fuit Ieroboã abſtrahendi populum à Templo Dei; timebat enim defectionem populi, ne templo & cæremonijs illicerentur, vt Ioſephus teſtatur, *Nullus*, inquit, *Deo vacuus locus, vbique vota precantium reſpicit & exaudit*. Dominus Deus, quia nos ſenſibiles ſumus, & diſtinctis rebus diſtincta loca tribuimus, vt ſomno, labori, cibo ſumendo, &c. Dignatur etiam locum ſibi deligere, ad quem orandi cauſa fideles conueniant; Æneas Syluius in hiſtor. Boem. Lib. 8. Antiq. cap 12.

non

Non quaſi ipſe loco indigeat, ſed vt nos per corporalem domum,in qua omnia ad pietatatem prouocant,ad feruentiùs orandum excitet; imò in gratiam noſtri domum manufa-
3. Reg. 8. ctam benedicit,& in loco ſibi conſecrato inuocantes ſe exauditurum Salomoni ſpecialiter promiſit, ita vt in templo orans, non ſolùm quia orabat,ſed etiam quia ibi orabat,exauditus ſit à Domino.

Act. 2. Vnde etiam Apoſtoli Spiritu ſancto miſſo è cælo, illud templum Salomonis frequentabant. *Erant ſemper in templo*, ait Lucas, *laudantes*
Luc. vlt. Tob. 1. *& benedicentes Deum.* Et rurſum; *Quotidie perdurantes vnanimiter in templo. Tobias ſolus pergebat in Ieruſalem ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum*
Daniel 6. *Deum Iſrael.* Daniel qui in templo orare non poterat, vtpote, captiuus; tamen ter de die (myſterio Trinitatis) feneſtris apertis contra
Iſai. 38. Ieruſalem orabat. Ezechias infirmus faciem verſus templi parietem conuertit, quia ad
Hiero. in illud cap. templum ire non poterat,inquit Hiero. Multò igitur magis benedicit tempore noui teſtamenti Oratorijs noſtris: Vbi etiam ipſius Domini corpus offertur,ſumitur, & aſſeruatur.
Iſai. 56. *Domus enim eius nunc domus orationis vocatur cunctis gentibus.*

Hom. 26. in 1. ad Corinth. Diuus Chryſoſtom. Templum vocat locũ Angelorum & Archangelorum,regiam cæli, cælum ipſum,idq. probat ex præſentia corporali Chriſti Domini in Euchariſtia. *O mira-*
Lib. 3. de Sacerd. *culum,* inquit alibi, *ô benignitatẽ Dei,qui cum Patre ſurſum ſedet,in illo ipſo temporis articulo omnium manibus pertractatur.* (ſolet olim Euchariſtia in ma-

nus

nus dari ſumenda.) Et rurſum ; *Per id tempus (Sacrificij) & Angeli Sacerdoti aſſident, & vniuerſus ordo cæleſtium poteſtatum clamores excitant, & locus altari vicinus, illius in honorem qui immolatur, Angelorum choris plenus eſt.* Sic & D. Gregor. *Quis,* ait, *fidelium habere dubium poſſit, immolationis hora ad Sacerdotis vocem cælos aperiri, in illo Ieſu Chriſti myſterio Angelorum choros adeſſe, ſummis ima ſociari, terrena cæleſtibus, vnũ quoque ex inuiſibilibus atque viſibilibus fieri.* Narrat ibidem D. Chryſoſt. de Sene quodam, viro admirabili, qui ſibi narrauit ſe tali viſione dignum habitum eſſe, ac per illud quidem tempus de repente Angelorum multitudinem conſpexiſſe (quatenus humanus aſpectus ferre poterat) fulgentibus veſtibus indutorum, altare circundantium, denique ſic capite inclinatorum, vt ſi quis milites ſtante rege videat.

lib. 6. de Sacerd.

Lib 4. ca. 58. Dialog.

Lib. 6. de Sacer.

Templi ędificatio & benedictio non ex lege Moyſis, ſed ex Dauidis & Salomonis deuotione exorta eſt, ſicut & cantus pſalmorum; Vnde clarum eſt; hæc cum ceremonijs veteris legis non eſſe abolita. Anna vidua, quæ ſic in Euang. commendatur. *non diſcedebat de templo, ieiunijs & orationibus ſeruiens nocte & die. Omnes,* ait S. Ignat. *ad orandum in idem loci conuenite, omnes velut vnus quiſpiam ad templum Dei concurrite, ſit vna communis precatio, vna mens, vna ſpes, in caritate & fide inculpata in Chriſtum Ieſum.* Monica Auguſtini mater, bis in die, mane & veſpere ſine intermiſſione ad Eccleſiam veniebat, non ad vanas fabulas & aniles loquacitates, ſed vt Dominum audiret in ſuis ſermonibus, & ille

Luc. 2.

In epiſt. ad Magneſia.

Lib. 5 Cõfeſ cap 9.

Lib.6.Cõf. cap. 1. Ibid. cap. 2. ille illam in ſuis orationibus. Orabat etiam Deum pro filio, vt & ipſe ſtudioſius ad Eccleſiam curreret, & in Ambroſij ora ſuſpenderetur, ad fontem ſalientis aquæ in vitam æternam. Quam & propterea maximè diligebat Ambroſius, videlicet propter eius religioſiſſimã conuerſationẽ, qua in bonis operibus tã feruens ſpiritu frequentabat Eccleſiam. Dicit Matth. 18. Leo ſer. 3. de tem. 7. menſ. Rom. 8. Chriſtus in Euang. *Vbi duo vel tres congregati ſunt in nomine meo, ibi ſum in medio eorũ*, quãto magis quãdo tot Chriſtiani conueniunt ad orandum & laudandum Deum, medius illic aderit? Inenarrabile donum Dei eſt, dum per multos preces & laudes Deo offeruntur. Quis ergo fidelis ad templa currere non geſtiat, vbi etiam ſi frigidus fuerit, ad orandum incendi poterit, & vbi tantus orationum fructus?

Acto. 7. & 17. Quod autẽ dicit Scriptura, *Deũ non habitare in tẽplis* manufactis; verũ eſt hoc ſenſu, quẽ adiecit Scriptura, videlicet, *indigens aliquo*. cum quo ſimul ſtat, quod ait Chriſtus de templo mate-Lucæ 19. Matth. 21. Ioan. 2. riali, *Domus mea, domus orationis eſt*; vbi apertè cõteſtatur Deum habitare in templo corporali; non quidem vt claudatur domo vel templo aut quaſi ipſe templo indigeat, ſed vt ibi fideles exaudiat, & à fidelibus ibidem colatur. Sicut docet Salomon in oratione, quam fudit 3. Reg. 8. in dedicatione templi Ieroſolymitani. Ibi peculiariter Deus præſens eſſe dicitur, vbi peculiaria bona operatur, & gratiam ſuam effundit, iuxta illud Iacob (poſtquam magnificam promiſſionem à Deo accepiſ-

ſet

ſet, ac intuitus fuiſſet ſcalam. &c. ex pergefacti; *Verè Dominus eſt in loco iſto*. Sic dicebat Samuel, *Num coram Domino eſt Chriſtus eius?* Geneſ. 28. 1.Reg.16.
Et ipſe Dominus veluti explicans, quomodo in templo habitaret: *Erunt*, inquit, *oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus*, ſcilicet ad exaudiendum in eo me orantes. Et hanc inhabitationẽ in templo Dei corporali tanti fecit Chriſtus Filius Dei, vt etiamſi manſuetiſſimus magnum tamen zelum oſtenderit, contra violatores Templi, ad illius domus reuerentiam conſeruandam. nec quicquam aliud in templo, quàm orationem & cultum Dei fieri permiſerit. Sacrilegos enim violenter flagello è templo eiecit, & dixit eos facere domum Patris ſpeluncam latronum. Non permiſit vt quis vas ſiue inſtrumenta ſua transferret per templum: quod ſecuta VI. Synodus, ſegregat eos qui id facere auſi fuerint. 3.Reg.9. Ioan. 2. Marc. 11.

Si autẽ grande eſt Sacrilegium, ea in templo Deo dicato agere, quæ per ſeipſa impedimento ſunt orationi, laudi Diuinæ, piæ doctrinę, vſui Sacramentorũ (ad quæ domus Dei dicata eſt) etiamſi alioqui licita, vt emere vel vendere quæ Deo offerũtur. Quanto grauius Sacrilegiũ ea ibi agere, quæ nuſquam licent? vt carnali commixtione vel ſanguinis effuſione locum illum polluere? Quanto ſceleratius ibi furari, inebriari, fabulari, cachinnari? Quanto intolerabilius, libertatem loci illius violare, locum illum ſordibus, parieteſque obtectos araneis relinquere? In Trullo, cap.76. Aug. tract. 10 in Ioan. V. Bed in hõ. Quadr.

De

In Epitaphio. De Nepotiano ſuo refert Hieron. quod *erat ſollicitus, ſi niteret altare, ſi parietes abſque fuligine, ſi pauimenta terſa, ſi ſacrarium mundum, ſi vaſa luculenta, & in omnes cæremonias pia ſolicitudo diſpoſita.* Imò ſicut olim in Templo, pauperes ſtipem mendicantes pro foribus ſtabant, vt de claudo Lucas: ita ad ſtipem mendicandam nefas illis ingredi in Eccleſiam vt D. Chryſoſt. & Nazianz. non quod contemptui haberentur, ſed ne ſacrificantibus aut orantibus eſſent moleſti. Verùm precum ac Sacramentorum cauſa omnibus patebat ingreſſus. vt ibidem Chryſoſt.

Actor. 3. Chryſ. ho. vlt. in 1 ad Theſal. Chryſ. ho. 28. ad pop. Nazianz. in orat. de amore pauperum.

MONITVM LXXXIV.

Ecce motus magnus factus eſt in mari.

Matth 8.

In Pſal. 39. HOc ſeculũ mare eſt, inquit D. Aug. *habet amaritudinẽ noxiã, habet fluctus tribulationum, ac tẽpeſtates tentationum, habet homines velut piſces de ſuo malo gaudẽtes, & tanquã ſe inuicẽ deuorantes. Hic ambula, hoc calca; calca mare, ne mergaris in mari.* Et rurſum; *Mare in figura dicitur hoc ſeculum, ſalſitate amarum, procellis turbulentum, vbi homines cupiditatibus peruerſis & prauis facti ſunt velut piſces inuicem ſe deuorantes. Attendite mare malum, mare amarum, fluctibus ſæuum. Attendite qualibus hominibus plenum ſit. Quis optat hæreditatem, niſi morte alterius? Quis optat lucrum, niſi damno alterius? Quam multi aliorum*

In Pſal. 64.

defectione quærunt ſublimari? Quàm multi vt emant, optant alios vendere res ſuas? Quomodo ſe inuicem opprimunt? & qui poſſunt deuorant? Et cùm deuorauerit vnus piſcis, maior minorem, deuoratur & ipſe à maiore. O piſcis male, prædam vis de paruo, præda efficieris maiori. Quotidie iſta eueniunt, ante nos ſunt; vitemus illa, horreamus.

Nauicula, ipſa eſt Eccleſia, quæ mare huius ſæculi nauigat inter fluctus & tempeſtates, vt aliquando ad portum æternæ ſalutis perueniat. Ex varijs rebus vna nauis componitur, ſicut & domus, cui etiam Eccleſia comparatur; ſic Eccleſia ex varijs hominibus diuerſorum ſtatuum ac cõditionum fit vna Eccleſia. Hanc aſcendit Chriſtus per Incarnationem, factus eſt enim pars Eccleſiæ, quia eius caput, eiuſdem cum ea naturæ, eiuſdem infirmitatis & mortalitatis particeps; imò eius gubernator, illam dirigit; & ſic tametſi interdum vi tempeſtatum fluctuet, nunquam tamen mergitur, Domino eam regente ac protegente. Vel etiam vnuſquiſque Chriſtianus hæc nauicula eſt, quam intrat Chriſtus per fidem; *Chriſtum per fidem habitare in cordibus veſtris*, ait Apoſt. & eius ſpiritu regitur. *Qui aguntur ſpiritu Dei, hi ſunt filij Dei*. Et, *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*. Non autem debet quieſcere hæc nauicula, nauiget ſemper ac progrediatur; quo autẽ magis quis in virtutibus proficit, eo magis portui appropinquat, vbi quies eſt ac tranquillitas ab omnibus malis, & ſtabilitas in bonis: hic ſemper agitatur fluctibus, periclitatur tempeſtatibus.

Epheſ. 3.
Roma. 8.
Pſal. 142.

Et notandum quod D. Auguſt. dicit; *In iſta vita habemus quaſdam mortalitatis, infirmitatiſque rimulas, per quas intrat peccatum de fluctibus ſæculi; ſed non ſubmergitur nauis ſi continuò ſentinemus*, quod fit orando humiliter, & confitēdo; aliorum peccata ex animo dimittendo, eleëmoſynas largiendo, patienter tribulationes ferendo. &c. Sicut nautæ aquam, quæ per occultas rimas influit, continuò exhaurientes, ſine periculo ſunt, & ad optatum portum euadunt. Id ſi diligenter Chriſtianus faciat, vt ſicut quotidiana ſunt peccata, & quotidiana adhibeat remedia; locum habebit illud D. Aug. *Per ſpiritale quotidianum quodammodo incenſum, quod ante Deum in altari cordis, quod ſurſum habere admonemur, infertur, etiamſi non hic viuatur ſine peccato, licet mori ſine peccato, dum ſubinde venia deletur, quod ſubinde ignorantia vel infirmitate committitur. Tunc autem* inquit. V. Beda, *dimittit gratia Saluatoris noſtri peccata, cum inter opera lucis quæ facimus, humiliter quotidie noſtros illi errores confitemur, cum ſanguinis illius Sacramenta percipimus; cùm dimittentes debitoribus noſtris, noſtra nobis debita dimitti precamur; cùm memores paſſionis illius, libenter aduerſa quæque toleramus. Septies in die cadit iuſtus & reſurgit*, ait Sapiens. Quærit, D. Hieronymus, *Si cadit quomodo iuſtus? ſi iuſtus, quomodo cadit?* addit; *ſed iuſti vocabulum non amittit, qui per pœnitentiam ſemper reſurgit. Quotidiana ſunt peccata,* inquit Auguſt. *quotidiana ſint & remedia:* alioqui, ait idem, *quam poterit habere ſpem ſalutis creber in morbis, piger in remedijs?*

Serm. 105. in Nou.

De nat. & grat. c. 35.

In j. cap. 1. Ioan.

In epiſt. ad Ruſticũqui fidē vxori datā de caſtitate ſeruanda fregerat.

Ser. 14. in Nou.

Sed Ieſu dormiente motus fit magnus, pericli-

riclitatur nauis,& turbantur diſcipuli. Videtur Dominus dormire,quando ſuos permittit varijs tribulationibus exerceri : vel quando nõ tã citò ſubuenit quã vellent homines, & putant debere; quando eis inſultatur, Vbi eſt Deus tuus, *Exurge,quare obdormis Domine? Excitatus eſt tanquam dormiens Dominus.* Sic etiam dicitur, obliuiſci. Deinde in corde tuo dormit Chriſtus. Chriſtus enim per fidẽ habitat in cordibus noſtris. Chriſtus ergo dormit, quando fides noſtra dormit;fides autẽ dormit, quando non viuit,non orat,non exercetur, non perpenditur, quid ipſa teneat, non attenduntur prædictiones, promiſſiones, comminationes Dei,non conſideratur Chriſti paſſio & mors. *Vnde piget*, inquit Auguſt. *niſi quia non credis* ?i. nõ expendis,quæ credis. *Excutiat ergo vnuſquiſq; cor ſuũ,& videat quid ibi fides teneat.* Cur homines tam ſunt pigri in agenda pęnitentia? quia nõ expẽdunt grauitatẽ peccatorũ, & acerbitatẽ futurarũ pęnarũ, quas illis merentur, quæ omnes huius vitæ pœnas longiſſimè ſuperat: ſic vt vna hora ibi grauior ſit in pœna, quã hîc centũ anni in amariſſima pænitentia. Cur tã indeuoti erga Sacroſanctã Euchariſtiam? quia eius nõ expendunt fidem, eundem videlicet ibi eſſe præſentem, qui eſt in dextera Dei Patris. Quis, qualis, quãtus ille ſit, ſi viuaciter cogitaretur, maiorem profectò ſecũ adferrent Chriſtiani affectũ erga illam & reuerentiam. Cur tam rarò à multis frequentãtur Sacramẽta Eccleſię? quia non expenduntur eſſe ſpiritalia vaſcula viuificæ medicinæ ex Chriſti paſſione plena,

Pſal. 42.
Pſal. 77.
Epheſ. 3.
In pſal. 49.
Kemp. lib. 1 ca 24. de Imitat.

quibus morbi omnium peccatorum ſanãtur. Cur turbantur tam facilè Chriſtiani, quando vident tot pſeudoprophetas in mundo, & tam multos qui ſequuntur eos? Non cogitant illud Auguſtini; *Mirandum non eſt quòd veniant*; cũ prædicti ſint, *vigilandum ne noceant*: ideoque nec fidem noſtram euertere, ſed confirmare deberent. Denique cur homines tam ſunt queruli ac impatientes, quando aduerſa accidũt? quia non conſideratur Chriſti paſſio. Si expẽderetur tanta paſſus Deus, ſanctus, innocens; quid ni & ego (cogitaret afflictus) qui toties Deum meum offendi, & toties infernum merui?

Aug. epiſt. 141.

Dominus dormiebat in naui, ait D. Auguſt. *& ideo fluctuabat nauis, quia dormiebat Ieſus. Nauis tua cor tuum. Ieſus in naui, fides in corde. Si meminiſti fidei tuæ, non fluctuat cor tuum. Si oblitus es fidem tuam, dormit Chriſtus, obſerua naufragium. Veruntamen quod reſtat, fac; vt ſi dormierit, excitetur, dicas illi, Domine exurge, perimus. vt increpet ventis, & fiat tranquillitas in corde tuo*. In Scripturis victoria infidelitatis, & omnium aliorum vitiorũ fidei tribuitur, quia in omni opere bono fides dirigit, ſicut ait Iacobus; *Fides cooperabatur operibus Abrahæ*. Nam per fidem & opera bona, & eorũ finis, vnde etiam bona opera agnoſci queant, intelligũtur; imò bona opera omnia fide impetrantur. Et rectè tentationes ſiue ad libidinem, ſiue ad ebrietatem, furtum, & ſimilia vitia dicuntur fidem probare. Cùm enim fides ſit per quam omnes tentationes vincuntur, oſtenditur is fidem habere fortem, ac robuſtam,

In pſal. 34. conc. 1.

In pſal. 31

Iacob. 2.

In pſal. 118 conc. 16.

ſtam, frequenter & ſeriò religionis noſtræ myſteria expendentē, crebrò & intentè orantē, qui à tētationibus non ſuperatur. Nā ſicut rectè ex firmitate domus colligitur firmitas fundamenti, ita ex vita bona rectè colligitur fidei firmitas. Vnde D. Iacobus, *Oſtendā tibi ex operibus fidem meam.* Bonam lucernā habere intelligitur, qui in tenebroſa nocte, per lubricum, perſecutorem ſine caſu poteſt euadere. Sic dicit D. Auguſt. quòd *alæ charitatis alimento ſanæ fidei nutriendæ ſint.* Et S. Leo; *quod charitas eſt robur fidei, & fides fortitudo charitatis. Hæc eſt victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra*, ait Ioannes.

Iacob. 2.
Lib. 4. cōf. cap. vlt
Ser. 7 de Quadr.
1. Ioan. 5.

Ergo ne langueat fides, mortuoque corpori ſimilis efficiatur, laborandum. Exercitata ac vigens, & viua fides, magnū aduerſus omnia tela Diaboli præſidium eſt. Hæc vbi adeſt, in ipſo elucet virtutis opere; ſin mortua eſt fides, tametſi quantum attinet ad ipſius propriā rationem & naturam, animo inſit; quæ tamen ea cenſeatur, cùm ex ea non viuitur? vt audire meritò illud Iacobi poſsit; *Oſtende mihi fidem tuam ſine operibus, & ego ex operibus oſtendam tibi fidem meam.* Vigens ac viua erat fides Romanorum, quam ſic laudat Apoſt. *Fides veſtra annuntiatur in vniuerſo mundo.* Vnde clerus Romanus ad D. Cypria. *Non tantas*, inquit, *laudes de nobis protuliſſet Apoſtolus, niſi antiquitus apud nos diſciplinæ viguiſſet ſeueritas, cuius laudis & gloriæ degenerem eſſe, maximum crimen eſt.*

Iacob. 2.
Roma. 1.
Apud Cypria. epiſt. 31.

MONITVM LXXXV.

Vadit ad illam quæ perierat, donec inueniat eam.

Lucæ 15.

HOmo iſte centum oues habens, Saluator noſter eſt, Chriſtus Dominus. Centum oues, totum genus humanũ: quod diuiditur in nonaginta nouem, & vnum. nonaginta nouẽ relinquũtur, vnũ quæritur. Et ſignificatur mirabilis Dei gratia, qua preuenit nos, & quærit prior non quærentes ſe, ſed quærit vt quærãt.

Proſp. li. 2. de vocat. gent. *Qui ad Chriſtum veniunt*, inquit D. Proſp. *amore ducuntur, dilecti enim & dilexerunt, quæſiti ſunt & quæſierunt.*

Iſai. 65. *Inuentus ſum*, ait, *à non quærentibus me.* Et hoc eſt mirabile, quomodo vna tantùm quæratur, & vna tãtum dicatur erraſſe, cùm omnes errauerint? Variæ ſunt ſententiæ in Script. de numero ſaluandorum. Quædam dicunt multos eſſe, vt,

Matth. 8. *Multi ab oriente & occidente venient, & recumbent cùm Abraham, &c.* Et,

Apoc. 7. *Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat, &c.* Quædam dicunt paucos eſſe, vt,

Matth. 20 & 22. *Pauci electi*; Et,

Matth. 7. *Quàm anguſta porta, & arcta via, eſt quæ dicit ad vitam?* & pauci ſunt, qui inueniunt eam. Cõcordat hæc D. Auguſt. dicens, Multi ſunt per ſeipſos conſiderati, pauci in comparatione iniquorum, & reproborum. (De Vnit. Eccleſ. c. 13) Imò dicit idem Aug. (Cõt. donat.) Exceptis hæreticis & ſciſmaticis inter Chriſtianos paucos ſaluandos. Nam fornicatorũ, ebrioſorũ, iniuſtorũ, & cæterorũ qui vitã non inſtituunt ſecundũ mandata Dei, infinitus eſt numerus.

In vna Oue vnitas intelligitur, & ſic tota Cantic. 6.
Eccleſia. *Vna eſt columba mea.* ibi *ſeruatur vnitas* Epheſ. 4.
ſpiritus in vinculo pacis: facit Deus inhabitare vnius moris Pſalm. 66.
in domo. i. vnius fidei & religionis. Foris di-
uiſiones ſunt. *Diuidit linguas eorum, vt in Babel,* Pſal. 54.
ne perniſioſam faciant vnitatem, inquit Auguſt. Auguſt. in
Vna ergo quæritur, quia Eccleſia, quæ vna eſt: pſal. 54.
Eos qui ad hanc vnitatẽ non perueniunt, re-
linquit. *Vnum corpus, & ipſe eſt Saluator corporis ſui.* Epheſ. 4. Epheſ. 5.
Et, *Tradidit ſemetipſum pro ea* (Eccleſia) *vt eam ſan-* Genſ. 7.
ctificaret, & ſibi glorioſam exhiberet. Quantum ma- Hieron ad
lum, eſſe extra Eccleſiam. Extra arcam Noe, Damaſum. Iſai. 60.
pereunt omnia. Dicitur Eccleſiæ; *Gens & reg-*
num quod non ſeruierit tibi, peribit. Et ipſe Chriſtus: Ioan. 1.
Nemo aſcendit, in cælum, niſi filius hominis, qui deſcen-
dit. Caput, videlicet, & corpus.

Deinde per vnã ouẽ, ſignificantur Electi, De verb.
qui omnes vnum ſunt, quia vnum quærunt, ait Auguſt. Apoſt. ſer. 14. in Pſal.
quod Deus eſt. *Vnum eſt neceſſarium. Vnũ perſequor,* 122.
ait Apoſt. *Vnam petij à Domino,* inquit Dauid. *Sin-* Ser. 234. de
gulares, inquit idem Aug. *& ſimplices, id eſt, ſecreti à* temp. Lib. 2. q.
multitudine & turba naſcentium rerum ac morientium, Euãg. q. 32.
amatores æternitatis & vnitatis eſſe debemus, ſi vni Deo Lucæ 10.
& Domino noſtro cupimus inhærere. Hinc Sapiens; In Pſal. 26. Philip. 3.
ſimplicitate cordis quærite illum. Vnum ergo ſunt, D. Aug. in
& vnum quærũt; ſed illud vnum eſt ipſis om- pſal. 4.
nia. *Hic,* inquit Aug. *quod aurum eſt, non poteſt tibi* In pſal. 36.
eſſe argentum; quod vinum eſt, non poteſt tibi eſſe panis; conc. 1. Tract. 11.
quod tibi lux eſt, non poteſt eſſe potus. Deus tuus totum tibi in Ioan.
erit; Manducabis eum ne eſurias, bibes eum ne ſitias, illu-
minaberis ab eo, ne cæcus ſis; fulcieris ab eo, ne deficias,
&c. Dictũ eſt Moyſi, *Ego oſtendã tibi omne bonum.* Exod. 33.
Et de ſeruo bono dicitur in Euang. *Super omnia* Matth. 24.

1.Cor.15. De Ciuit. lib. vlt. cap. vlt. *bona ſua cõſtituet eũ.* Et Paulus, *Erit Deus omnia omnibus, quæcunque*, ait Aug. *ab omnibus honeſtè deſiderãtur, & vita, & ſalus, & victus, & copia, & gloria, & honor, & pax, & omnia bona.* Hinc illud dictum D. Franciſci, *Deus meus, & omnia.*

In vita. Quærũt quidẽ etiã electi, cibũ, potũ, veſtitũ, & cętera quibus indiget humana infirmitas, ſed illa quærũt tanquã neceſſaria ſua, nõ tanquam bona ſua; alioqui mallẽt eis carere, quia ſentiũt eſſe grauamina, & ſpiritualiũ impedimenta: hinc ab eis cũ Propheta petunt liberari, *De neceſſitatibus meis erue me Domine.* Hic ceſſat etiam querela Carnalium, qui audientes vnum eſſe quærendum, & quòd vno Deo fruemur in futuro ſeculo, contriſtantur animo, anxiantur ſpiritu; quia hic multa habent, in quibus ſe recreant: Vxorem, liberos, aurũ, argentum, gemmas, delitias, veſtes. &c. hinc illud vnum negligunt, contemnunt: neſcientes illum, qui Deum habet, omnia poſſidere. Sed quid ſi aliquis petat ibi pulchram Vxorẽ, delitias carnis &c. inueniet? *In cælo neque nubent, neque nubentur*, ait Chriſtus. Et, *Regnũ Dei, non eſt eſca & potus*, ait Apoſt. *Sunt iſta deſideria infirmorum*, ait Aug. *quæ recedente ſanitate pereunt.* Videmus in ægrotis, quàm varia interdum appetant, durante morbo, etiam abſurda & noxia; illo ſanato, perijt omnis ille appetitus, quia de ægritudine, non de ſanitate veniebat. Sic in anima. *Tam dulcis eſt facies Domini*, inquit idẽ Auguſtinus, *quam videbunt ſancti, tam pulchra, vt vincat omnes Concupiſcentias, vt illâ viſâ nihil aliud poſſit delectari.*

Pſal. 24. — Matth. 22 — Roma. 14 — Augu. ſer. 1. in Nou. — Aug. ſer. 53 in Nou.

Denique vna ouis dicitur quæri,quia vt D. Chryſoſt.ait; *Sic omnibus quaſi vni Diuina beneficia conferuntur;atque hic eſt affectus ſerui fidelis,vt beneficia Domini ſui, quæ communiter data ſunt omnibus , quaſi ſibi ſoli præſtita reputet,& quaſi ipſe ſit omnium debitor, & pro omnibus ipſe ſolus habeatur obnoxius*. Ne igitur inueniaris ingratus , imitare Auguſtinum dicentem , *O tu bone omnipotens, qui ſic curas vnumquemque noſtrum velut ſolum cures,& ſic omnes tanquam ſingulos.* Et ipſum Paulum dicentem; *Chriſtus dilexit me,& tradidit ſemetipſum pro me;Mortem Domini,quæ pro vniuerſo expenſa eſt mundo,ſibi ſoli præſtitam dicens. Non coanguſtare volens ampliſſima, & per omnem orbem diffuſa Chriſti munera,* inquit Chryſoſt. *ſed quaſi qui pro omnibus ſe ſolum iudicaret obnoxium. Et reuera quid intereſt,ſi & alijs præſtitit,cùm quæ tibi præſtita ſunt,ita integra ſint,& ita perfecta , quaſi nulli alij ex his aliquid fuerit præſtitum.* Sicut non minus habes ex ſole oriẽte, quàm ſi tu eo ſolùs frueteris. Quid enim minus tu habes, quàm ſi nullus alius à ſole videret?

Lib. 2. de compunct. cord.

Lib. 3 Cõf. cap. 11.

Galat. 2.

Ibidem.

Sed quomodo vna perdita , nónne omnes errauimus? Clamat Iſaias; *Omnes nos quaſi oues errauimus,* à veritate,à iuſtitia : *Vnuſquiſque in viam ſuam declinauit. Fuit Adam* , inquit Ambroſius, *in illo omnes fuimus,perijt Adam,in illo omnes perierunt.* Et D.Proſp. *In Adam omnes peccauerunt,& quicquid ille perdidit,perdiderunt*. Sed perdita vna dicitur, quia perditionem ſuam intelligit ,& confitetur. hoc in Script.eſt frequens; Sic Pauperes, qui paupertatem ſuam intelligunt ; Cæci , qui ſuam cæcitatem intelligunt . Omnes pauperes ſumus, ſed non omnes habent ſuæ

Iſai. 53.

Apud Aug. lib 2. in Iulia. ca. 6.

Cont. Collat. cap. 19.

paupertatis notitiam; multi ſe diuites putant, & ſunt pauperes, miſeri ac miſerabiles; vt dicitur de quodam in Apocal. Sic dixit Chriſtus
Apocal. 3. Phariſeis, *Si cæci eſſetis*. i. veſtram cæcitatem videretis. Qui iſta intelligunt, humiliantur ſub
1. Pet. 5. potenti manu Dei, ingemiſcunt, implorant opem, & ſic iuuantur, *Humilibus enim dat gratiam:*
Pſal. 9. Et, *ſe quærentes non derelinquit.*

Reliqui, qui per 99. ſignificantur, quia non quærunt vnum, ſed in multa euaneſcunt, & inter eos non eſt vnitas, ſed confuſio errorũ & peccatorum, non dicũtur perditi, quia hoc non intelligunt, vt Iudæi, Gentiles, hæretici, & ſimiles. Relinquuntur tales, *In deſerto*, vt ait
Lucæ 15. Lucas, & ſignificatur hoc ſeculũ ſub poteſta-
Matth. 18. te Diaboli conſtitutũ, id eſt, Societatẽ omniũ impiorũ, qui omnes in deſerto ſunt, deſtituti
Cõt. Creſc. gratia Dei, eiuſque cultura; deſerti à luce ve-
lib. 4. c. 59. ritatis & iuſtitiæ, & ſolida ſpe ſalutis æternæ. Vel vt habet Matth. *In montibus*, id eſt, interprete Auguſtino, *in faſtu ſeu tumore ſuperbiæ; qui eſt omnium hæreticorum*, inquit, *vt ſolos ſe eſſe Chriſtianos iactent, damnentq; cæteros.* Suum vnius ſenſum pluris faciunt, quàm totius Eccleſiæ, de quibus
Abdias. intelligit D. Hier. illud Abdiæ; *Superbia cordis tui*
Hiero. in *extulit te. Quis enim*, ait Hiero. *Hæreticorum non in*
illum locũ. *ſuperbiam extollitur, Eccleſiæ ſimplicitatem paruipendẽs, & fidem imperitiam reputans? habitantem*, addit Propheta, *in ſciſſuris petrarũ; quia ſciſſiones faciunt à Chriſto Petra & eius Eccleſia. Diuerſis locis, diuerſæ ſunt hæ-*
Tract. de *reſes*, ait D. Aug. *ſed vna mater Superbia omnes genuit.*
Paſtor. c. 8. In iſta ſuperbia relinquuntur, & ſic inſanabi-
Ioan. 9. les permanent, quia principium ſanitatis, eſt

agni-

agnitio infirmitatis. Si cæci eſſetis, cæcitatẽ agnoſceretis, peccatũ nõ haberetis, grande illud infidelitatis, quia peterent lucẽ Dei, & ſic illuminarentur; Sed quia dicitis, videmus, peccatum veſtrũ manet, eſt inſanabile. Pulchre D. Proſp. de genere humano lapſo, & à Deo relicto: *Nec iam captiuos oculos extollere in altum,* In carmini de ingratis.

Sponte poteſt, quoniam hoc etiam ſpoliante tyranno
Perdidit, vt quanto iacet ſub vulnere norit.

Imò, vt idem alibi; *Amat homo languores ſuos* (videlicet ante gratiã) *& pro ſanitate habet, quod ægrotare ſe neſciat, donec prima hæc medela cõferatur ægroto, vt incipiat noſſe quod langueat, & poßit opem medici deſiderare, qua ſurgat.* Dicit D. Auguſt. Iuliano Pelagiano; *Quando animoſitatem qua teneris, viceris; tunc veritatem poteris tenere, qua vinceris.* Reſponſ. ad 6. c. Gall. lib. 6. cont. Iulia. c. vlt. omnino in fine.

Sed quomodo quærit ouẽ perditam? *Vadit ad illã, & imponit in humeros.* Iuit ad illã, in incarnatione; poſuit in humeris in paſſione. Dicitur de Samaritano quod acceſſit, ad ſauciũ. Prius longè erat à nobis, quia iuſtus & immortalis, tã propè acceſſit quã potuit; *per omnia nobis ſimilis factus abſq; peccato*, quod in Deũ vtpote immenſe bonũ cadere non poteſt; aſſumpſit tamen ſimilitudinẽ carnis peccati, ſubijciens ſe peccatorũ pœnis & in omnibus ſe miſerijs hominũ accõmodans. *Infirmitatis noſtræ factus eſt particeps, non iniquitatis*, ait Auguſtinus, *vt per infirmitatem communem, ſolueret iniquitatem noſtram, & adduceret nos ad iuſtitiam ſuam, bibens mortem de noſtro, & propinans vitam de ſuo.* Huius figuram habemus in Heliſæo, *qui miſit per ſeruum baculum ſuper mortuum & non reuiuiſcit, venit ipſe coniungit* Lucæ 10. Heb. 4. Epiſt. 141. 4. Reg. 4.

Aug. cont. Fauſt. lib. 12. cap. 35. in pſal. 70. Ser. 11. de verb. apoſt.

& coaptat ſe morti eius, & reuiuiſcit ; Miſit ſermo Dei legem per ſeruum ſuum , nec profuit in peccatis mortuo generi humano; venit ipſe, conformauit ſe nobis , factus particeps mortalitatis noſtræ, & viuificati ſumus.

Impoſuit in humeros , & portauit ouem perditam, in Paſſione. Dicit Propheta; *Iniquitates noſtras ipſe portauit. Poſuit Deus in illo iniquitatem omnium noſtrum.* hoc ſignificauit, portando crucem , ſe nos & peccata noſtra portare. *Peccata noſtra*, ait Petrus, *pertulit in corpore ſuo ſuper lignum.* Tunc nos & nobis portat, quando ſuæ paſſionis nos participes facit, in Baptiſmo, Pœnitentia. &c. Sic dicit D. Aug. *Quòd tunc primùm Chriſtus pro vnoquoque moritur, quando in eius morte baptizatur.* quia tunc prodeſt ei mors Chriſti, cùm eius per baptiſmum, vel aliud Sacramentum ſit particeps. Sic in Confeſſ. ante baptiſmum; *Nondum*, inquit *ſoluerat ille* (Chriſtus) *in carne ſua inimicitias, quas tecum contraxeram peccatis meis*; quia, videlicet, nondum illi per baptiſmum remiſſa erant. Sicut & alibi dicit: *Fides me ſecurum eſſe non ſinebat de præteritis peccatis meis , quæ mihi per baptiſmum tuum remiſſa nondum erant.*

Iſai. 53.

1. Petr. 2.

Cōt. Iulia. lib. 6. ca. 5.

Lib. 5. c. 9. Conf.

Lib. 9. c. 4.

Deinde, quando ouis perdita reportatur per viam ſalutis in ouile cæleſte, portatur à Paſtore, ab eius gratia , alioqui ne pedem quidem mouere poſſet, tam eſt infirma ac debilis. Dominus apud Iſaiam: *Qui portamini à meo vtero , qui geſtamini à mea vulua. Vſque ad ſenectam ego ipſe , & vſque ad canos ego portabo: Ego feci, & ego feram , ego portabo, ſaluabo.* Et ſuauiter Auguſt. orat in Confeſſ. *Domine Deus protege nos , & porta nos; tu portabis & paruulos, & vſque ad canos tu portabis ; quoniam firmitas*

Iſai. 46.

lib. 4. cap. vltimo.

nitas noſtra quando tu es, tūc eſt firmitas; quādo autē noſtra eſt, infirmitas eſt. Et rurſum; *Ades nobis, & liberas à miſerabilibus erroribus, & conſtituis nos in via tua, & cōſolaris & dicis; Currite, ego ferā, & ego perducā, & ego ibi ferā.* Pulchrè declarat Cæleſtinus Papa, *etiā baptizatis & iuſtificatis neceſſarium eſſe quotidianum Dei adiutorium ad ſuperandas Diaboli inſidias, & carnis cōcupiſcentias, & ad perſeuerādum in bona conuerſatione.* Meritò timeret homo, ſi ſuis viribus (*in quibus nihil habet niſi periculi facilitatē*, vt ait S. Proſp.) redeundum eſſet; ſed iam Domini manibus & humeris reportatur; & *ſuauiter equitat, quem gratia Dei portat.* Lib. 6. cap. vltimo. Proſp. l. 1. de vocat. gent. ca. 6. Kemp. lib. 2. cap. 9.

Sed quomodo gaudet Deus inuenta oue perdita, cùm ipſe ſemper idem ſit, & non mutetur? *Gaudet in nobis*, inquit Auguſt. *& in Angelis ſancta caritate ſanctis*. Deinde Chriſtus in humana natura *exultauit ſpiritu, quòd Pater reuelaſſet ea paruulis.* Et *eius cibus*, id eſt, voluptas ac oblectatio erat, *facere voluntatem Patris*, conuertere peccatores. &c. De Angelis dicitur in Euang. *gaudent ſuper peccatore pœnitentiam agente. Lachryma pœnitentium vinū Angelorum.* Sic aliæ virtutes. Etiam homines qui conuertuntur, de ſua conuerſione lætātur, vt patet in Eunucho, Cuſtode carceris, Cypriano, Auguſtino, &c. Et alij iuſti, ſicut triſtantur in erroribus & peccatis peccatorum, ſic gaudent in pœnitentia & eorum conuerſione. quemadmodum declarat S. Auguſt. in Confeſſ. Lib. 8. Cōf. cap. 3. Bernar. in quibuſd. ſent. Actor. 8. Actor. 16. Lib. 8. cap. 2 3. 4.

MO-

MONITVM LXXXVI.

Ego ſum Paſtor bonus. Ioan. 10.

PAſtorē ſe vocat Chriſtus, quia oues habet quarum curam gerit, & paſcit variis modis. *Oues autem eius ſunt innocentes & manſuetæ animæ, quæ nec ſibi nec aliјs nocent;* & in tolerandis aliorum iniurijs ſunt patientes. De illis tria dicuntur in Cantic. quod ſint *detonſæ, quia ſarcinas ſæculi, peccatorum videlicet & curarum temporalium abiecerunt.* Deinde aſcenderunt de lauachro, mundatæ ſunt vel in baptiſmo, vel reconciliatione, per remiſſionem peccatorum. Poſtremò, ſunt fructiferæ, *omnes enim gemellos procreant, quia duo præcepta charitatis implent,* in quibus tota lex pendet & Prophetæ. Has oues Chriſtus *collocauit in loco paſcuæ,* id eſt, in Eccleſia Catholica, ibique eas paſcit, & regit. Videamus, quibus animæ Chriſtianæ maximè egeāt in huius vitæ miſeria. Vita hæc in qua verſamur, locus eſt caliginis, locus eſt peregrinationis; Ergo maximè duobus egent, Lumine veritatis, ſiue pabulo verbi Dei, vt videant; Et pabulo ſeu cibo corporis ſui, vt ambulare poſſint. illud Lux eſt animæ, hoc panis vitæ; illud eſt lucerna pedibus, hoc refectio mentis. Vtroque optimè paſcitur anima Chriſtiana.

August. lib. 2. de doct. Chriſt cap. 6. In Pſal. 3. & 9. Cant. 4. & 6.

Pſal. 22.

Kemp. lib. 4. cap. 11. de Imit.

Pſal. 118.

Quantum attinet ad primum, Verbum Dei vocat

vocat D.Petrus, *Lucernam lucentem in loco caligi-* 2.Pet. 1.
noſo,cui attendere debemus, ne offendamus. De
quo pabulo, ſponſa in Cantic. *Sonet vox tua in*
auribus meis, vox enim tua dulcis. Et Dauid; *Quàm* Pſal. 18.
dulcia faucibus meis eloquia tua? ſuper mel ori meo. D. L.9.Conf.
Auguſt. Scripturas vocat, *de melle cæli melleas, de* cap.4.
lumine Dei luminoſas. *Cæleſtis doctrina Verbi*, ait D. Epiſt. 141.
Baſil. *nutrit animum, & ad rerum cæleſtium contem-*
plationem exercet. Noſti, inquit Hieron. *hoc eſſe ani-* In epiſt. ad
mæ Chriſtianæ pabulum, ſi in lege Domini meditetur die Florent.
ac nocte. Hoc pabulo animam ſuam reficiebat In Conf.li.
Ambroſ. (Auguſtino teſte,) *quando ab alijs neceſ-* 6.cap.3.
ſitatibus erat vacuus, quibus infirmitatibus proximorum
ſeruiebat, vel corpus reficiebat neceſſarijs ſuſtentaculis.
Et Auguſt. de ſe; *Nolo in aliud defluant horæ, quas in-* In Conf.li.
uenio ab alijs neceſſitatibus liberas, quã videlicet, medi- 11.cap.3.
tari in lege Domini. Sint, inquit, *caſtæ delitiæ meæ ſcrip-*
turæ tuæ, nec fallar in eis nec fallã ex eis. Vox tua gau-
dium meum: vox tua, ſuper affluentiã voluptatũ. Scrip-
turas ſanctas, *Siluas* vocat, *in quas Spiritales*
cerui ſe recipiunt, reſumunt, ambulant, paſcuntur, recu-
bant, ruminant. Seuerus Epiſcopus Opuſcula Epiſt. 37.
Auguſt. vocat *delitias animæ, fauos nectaris plenos.* inter Aug.
Damaſus Papa in epiſt. ad Hier. agens de mu- Lib. 1.
tua Scripturarũ ſermocinatione; *Hac vita puto* Compend.
nihil in hac luce iucundius, hoc animæ pabulo omnia mel- epiſt. 27.
la ſuperantur. Dicebant Machabæi, *Habentes pro* Lib. 1.cap.
ſolatio ſanctos libros. Et Paulus; *Quæcunque ſcripta ſunt,* 12. Roma. 15.
ad doctrinam noſtram ſcripta ſunt, vt per patientiam &
conſolationem Scripturarum ſpem habeamus.

Aliud pabulum quo animas paſcit, eſt corpus ſuum, quod nobis in Sacramento reliquit. Vt enim ait Diuus Chryſoſt.

Chri-

Chriſtus carnem ſuam & nobis reliquit & ipſam habens aſcendit. Et S. Auguſt. *Ipſam carnem in qua hîc ambulauit, nobis manducandam ad ſalutem dedit. Panis angelorum, factus cibus viatorum.* Viaticum noſtræ peregrinationis, quod in huius vitæ deſerto, militiaque verſantibus, & hinc ad cæleſtem Ieruſalem contendentibus, velut manna Patribus datum delectat, conſolatur, confortat. *Caro mea verè eſt cibus,* inquit, *& ſanguis meus verè eſt potus. Bonus Paſtor,* ait Gregor. *pro ouibus ſuis animam ſuam poſuit, vt in Sacramento noſtro corpus ſuum & ſanguinem verteret, & oues quas redemerat, carnis ſuæ alimento ſatiaret. Quis Paſtor,* inquit S. Chryſoſt. *oues proprio paſcit cruore?* Et quid *dico, Paſtor? Matres multæ ſunt, quæ poſt partus dolores, filios alijs tradunt nutricibus. Hoc autem ipſe non eſt paſſus, ſed ipſe nos proprio ſanguine paſcit, & per omnia nos ſibi coagmentat. Paraſti in conſpectu meo menſam,* ait Dauid, *aduerſus eos qui tribulant me.* Hinc defertur ad infirmos, vt quando corporis vires deficiunt, hoc pabulo vires animæ confirmentur. *Corpora emigrantium,* ait Chryſoſt. *qui ſumunt corpus Domini munda Conſcientia, more ſatellitum ſtipant angeli, & ipſa anima virtute corporis Chriſti, ab eiſdem ſubleuantur in cælum.* Hinc & tempore perſecutionis dabatur corpus Chriſti domum deferēdum, vt inſtante perſecutione, hoc pabulo ſe munirent, fortioreſque aduerſus hoſtes efficerētur. *Tanquam leones ignem ſpirantes,* ait idem Chryſoſt. *ab illa menſa recedamus, facti Diabolo terribiles. Cùm celebranda eſt oblatio,* inquit D. Ambr. *paratus aſsiſte, vt accipias tibi munimentum, vt edas corpus Domini Ieſu. Suſcipe Dominum Ieſum tuæ mentis hoſpitio.*

D. Thom. in hymno Sac.

Ioan. 6. Homil. 14. in Euang.

Homil. 60. & 61. ad popul.

Pſal. 22.

lib. 6. de Sacerd.

Ibidem.

In pſal. 118 ſerm. 8.

Vbi corpus eius, ibi Chriſtus eſt. Cùm hoſpitium tuum aduerſarius viderit occupatum cæleſtis fulgore præſentiæ, intelligens locũ tentamentis ſuis interclusum eſſe per Chriſtum, fugiet ac recedet.

Ex corporalibus ad ſpiritalia velut manu duci conuenit nos infirmos (quamobrem etiam priùs oculis carnis, quàm mentis viſibilis Chriſtus apparuit) prorſus ergo videtur conueniens, vt etiam carne Chriſti primùm corpus noſtrum, deinde anima noſtra paſcatur. Cognatius ſiquidem eſt Chriſti corpus corpori noſtro quam animæ; Quare ſi Chriſti caro alimonia ſit animæ, (de quo nefas eſt dubitare) certè & corporis erit. Vnde Tertull. *Caro,* inquit, *abluitur, vt anima emaculetur: Caro vngitur, vt anima conſecretur: Caro ſignatur, vt anima muniatur: Caro manus impoſitione obumbratur, vt anima ſpiritu illuminetur: Caro corpore & ſanguine Chriſti veſcitur, vt & anima de Deo ſaginetur. non poſſunt ſeparari in mercede, quas opera coniungit.* De car. reſurrect.

Vtroque hoc pabulo, videlicet, veritatis & corporis, paſcit nos bonus Paſtor in loco paſcuæ, id eſt, Eccleſia ſancta. Felices ergo filij Eccleſiæ; Extra quam nemo paſcitur ad vitam, etſi partem aliquam doctrinæ ſacræ, vel Sacramentum aliquod habeat. Vnde D. Aug. *Neque fides,* inquit, *neque Sacramenta, vllis, niſi perſiſtentibus in Eccleſiæ vnitate ſunt ſalutaria.* Et D. Ambroſ. *Vbi eſt Eccleſia, ibi firmiſſima ſtatio tuæ mentis, ibi fundamentum animi tui: ſta in Eccleſia, ibi ego tecum ſum. Tu rubus, ego ignis in rubo, ego in carne propterea ignis vt tibi luceam:* (quod fit verbo Dei) De Vnit. Eccl. cap. 4. Epiſt 82. Exod. 3. Deut. 5.

MONITVM LXXXVII.

Petite & accipietis.

Ioan. 15.

VBique in Scripturis ſanctis ad orationem excitamur,& in ea occupati ſunt omnes noui teſtamenti filij, quos Iſaias Propheta ita alloquitur; *Dicetis in illa die* (tempore videlicet noui teſtamenti) *Confitemini Domino & inuocate nomen eius*; atque à die Pentecoſtes illuſtriùs clamatur; *Omnis qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit*. Quæres, quis dicendus ſit orare? Non ille qui verba orationis recitat, ſed qui quæ dicuntur, verè deſiderat, & à Deo obtinere ſperat. Alioqui hypocrita eſt, qui labijs verba orationis profert,& corde non deſiderat, quę ſignificantur: aut ſi deſideret, non tamen ab illo quem verba compellant, ſperat. Non ergo verè orat, qui adhuc peccandi propoſitum habet, vt guloſus, luxurioſus. &c. ſi in ebrietate & libidine perſeuerare intendat. Sicut nec Aug. quando adoleſcens alienus adhuc à Deo, ita eum orabat, *Da mihi caſtitatem & continentiam, ſed noli modò. Timebam enim* (inquit) *ne me citò exaudires, & citò ſanares à morbo concupiſcentiæ, quem malebam expleri, quàm extingui.*

Iſai. 12. Ioel. 2. Act. 2. In Cõf. lib. 8. cap 7.

Quid ergo facere debet orans? *Intrare in cubiculum* (vti mandat Dominus) *& claudere oſtium, & orare patrem in abſconſo, id eſt*, vt ait Auguſtin.

Matth. 6.

corporaliter ſto aut ſedeo: ſed ibi magis ſum, quo cogitationibus feror. Ibi ſum, vbi cogitatio mea eſt; & ibi eſt frequenter cogitatio mea, vbi eſt quod amo: hoc mihi citò occurrit, quod naturaliter delectat, aut ex vſu placet.

Quid ergo? deſperandum eſt de genere humano? Cui etiam non ſurrepit aliqua cogitatio oranti, orationem ipſam interrumpens? *Sed ſpes eſt, Quoniam ſuauis & mitis eſt Dominus,* ait Propheta. *Suauis, quia quocunque cor hominis ſe conuerterit in terrenis rebus amaritudinem inuenit, vnde dulceſcat non habet, niſi leuet ſe ad Deum. Mitis quia portat nos, donec perficiat nos: tolerat Deus tot corda precantium, & diuerſa cogitantium, ne dicam, noxia & inimica Deo; & exſpectat tamen à nobis orationem, vt perficiat nos; & quando illi eam dederimus, accipit gratè & exaudit, nec meminit tantas quas inconditè fundimus, & accipit vnam quam vix inuenimus.* Pſal 85. Auguſt ibidem.

Cauſam autem diſtractionum in oratione dicit D. Auguſt. Curioſitatem rerum vanarum & alienarum: *Cùm enim in huiuſmodi rebus conceptaculum fit cor noſtrum, & portat copioſæ vanitatis cateruas, hinc & orationes noſtræ ſæpè impediuntur, atque turbantur, & ante conſpectum tuum, dum ad aures tuas vocem cordis intendimus, neſcio vnde irruentibus nugatorijs cogitationibus, res tanta præciditur.* In Conf. l. 10. ca. 35. Alius cauſam dicit eſſe Carnales affectus quibus nimium ſæpè implicamur. *Quæcunque,* inquit, *diligo de his libenter loquor & audio, atque talium imagines ad domum mecum reporto.* iſta ſunt quę mentem in oratione diſtrahunt. *Sed audi remedium; Beatus ergo qui creaturis valedicit, natura* Kemp. ibidem.

turæ vim facit, concupiſcentias carnis feruore ſpiritus refrænat, vt ſerenata conſcientia puram tibi offerat orationem, dignuſque ſit angelicis intereſſe choris, omnibus terrenis foris & intus excluſis. Quando ſtamus ad orationem, ait D.Cypr. *vigilare & incumbere toto corde ad preces debemus: Cogitatio autem carnalis & ſæcularis abſcedat, nec quicquam tunc animus, quàm id ſolum cogitet, quod precatur. Claudatur contra aduerſarium cor, & ſoli Deo pateat, nec ad ſe hoſtem Dei, tempore orationis adire patiatur. Obrepit enim frequẽter & penetrat, & ſubtiliter fallens, preces à Deo auocat, vt aliud habeamus in corde, aliud in voce; cũ intẽto ſincera Dominũ debeat, non vocis ſonus, ſed animus & ſenſus orare.*

In Tract. de orat. Dom.

Aug. ſer. 2. de orat. Dom.

Sed quis orandus? Sicut diligenter cauere debet, qui orat, ne petat quod non debet, vt vindicta de hoſtibus, opes vt luxurietur, poteſtatem prauam voluntatem perficiẽdi, &c. ſic etiam ne ab illo petat, à quo non debet. Nihil petendum à Diabolo, Dæmonibus, Idolis: nec per Diabolica & ſuperſtitioſa media, quærenda ſanitas aut aliquid eiuſmodi. Quicquid eſt petendum, id petendum à Domino Deo, qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt. *Omne enim datum optimum & omne donum perfectum, de ſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum.* Vnde Sapiens, *Cùm ſcirem quod non poſſem eſſe continens* (ſic de aliis donis) *niſi Deus det, adij Dominum, & deprecatus ſum illum ex totis præcordijs meis.* Sed nonne etiam Sanctos inuocamus? ita, non tamen vt ipſi præſtent quod petimus, ſed vt nobiſcum & pro nobis orent. Hinc alius modus Eccleſiæ, Deum orandi, & ſanctos; illi dicitur, Miſerere nobis; his, orate

Iacob. 1.

Sap. 8.

pro

pro nobis. *Solo Deo adorato, inuocet Sanctos*, inquit Conc.6. Gener. *vt apud Diuinam Maieſtatem pro ſe intercedere dignentur.* Verùm, dicunt hæretici ad Deum ſolum recurrendum, non etiam homines. Ergo malè fecit Paulus, qui ita ad Theſſalonic. *Orate pro nobis*, & vbique fere preces ſuorum petit. Malè fecit pius Rex Ezechias, qui ab Iſaia Propheta petijt, vt oraret pro ſe & populo. Imò malè fecit ipſe Deus, qui amicos Iob miſit ad Iob. *Ite*, inquit, *ad ſeruum meum Iob; Iob orabit pro vobis, faciem eius ſuſcipiam.*

Conc. 6. Gener. c.7. Theſſ. 5. 4. Reg. 19. Iob vlti.

Sed cur orari vult Deus? non quaſi neceſsitates noſtras neſciat, aut non orantibus ſuccurrere non poſsit? Præſtat enim Deus plurima non rogatus, inter quæ eſt fides, bona voluntas, & ipſa oratio: Pro aliis tamen nobis neceſſariis rogari vult, quæ alioqui non eſſet daturus, vti ait Auguſt. *Conſtat*, inquit, *alia danda etiam non orantibus, ſicut initium fidei; alia non niſi orãtibus præparaſſe, ſicut vſque in finem perſeuerantia.* Orari autẽ vult, primò, vt exerceat deſiderium noſtrũ, quò poſſimus capere, quod præparat dare. Illud enim valdè magnũ eſt, ſed nos ad accipiendũ parui & anguſti ſumus. *Tantò autem latiores ſumus ad accipiendũ, quantò id & fidelius credimus, & ſperamus firmius, & deſideramus ardentius. Dilata*, inquit, *os tuũ, & implebo illud.* Dilatare, eſt ſe capacem facere donorum Dei, amando, inſtando, &c. Deinde orari vult Deus à nobis, vt agnita propria infirmitate, in eo ſpem figere diſcamus, eiuſq; dona eſſe agnoſcamus, quæcunque impetramus, & ſolicitis precibus impetrata, diligentiùs cuſtodire ſtudeamus.

De bono perſeuer. cap. 16. Epiſt. 121. cap. 8. Pſal. 80.

Tertio, vult Deus vt nos etiam cauſa ſalutis
noſtræ ſimus, eam ab eo impetrando. Debet
enim homo & poteſt, etiam ſuã ſalutem ope-
1.Timot.4. rari, orando, bene agendo: *Hoc faciens*, inquit
Philip 2. Apoſt. *teipſum ſaluum facies.* Et, *cum metu & tremo-
re veſtram ſalutem operamini.* Denique orari vult
Deus, vt omnia in manu Dei eſſe, huncque
ſolum omnium bonorum auctorem eſſe ad-
moneamur. Quod autem dicitur Iſai. 65. *An-
Iſai. 5. tequam clament ad me, exaudiam eos*; ſignificatur
Deum exaudire preces internas ac deſide-
ria iuſtorum, etiam priuſquam eum labiis in-
uocẽt; & iuſtos exauditos, etiam dum ſe exau-
ditos non putant. Quemadmodũ & Moyſi di-
cit, *Quid clamas ad me?* cum, videlicet, habeas?

1.Timot.2. Orandus autem Deus per Chriſtum Do-
Rom.8. minum noſtrum, qui eſt vnicus Mediator Dei
Heb.7. & hominum, quo mortuus eſt pro nobis, &
Rom.8. nunc ſedet ad dexteram Patris, interpellans
Ioan. 14. pro nobis, cum quo ſiue per quem (tanquam
Epheſ.2. promeritum & interpellantem) omnia nobis
Cyrill. lib. 10. in Ioan. pater donauit. Ideoque *petite*, inquit, *in no-
cap. 7. mine meo, & accipietis. In nomine autem meo, ad-
Ioan. 10. & 14. didit, vt Mediatorem ſe & collargitorem oſtendat.
Nullus enim accedit ad Patrem niſi per filium, per quem
adductionem habemus ad Patrem in Spiritu, vt ſcrip-
tum eſt. Ideo ſe portam & viam appellat, quia, inquit
Rom.1. nemo venit ad Patrem niſi per me. Nam inquantum
filius & Deus eſt, vna cum Patre nobis bona largitur: quod
oſtendens Paulus dicebat, Gratia vobis & pax à Deo
patre & Domino noſtro, Ieſu Chriſto. Inquantum verò
Mediator eſt, & Pontifex & paracletus, noſtras preces ad
Patrem adducit. Ipſe enim nobis libertatem atque fiduciã
ad Pa-*

ad Patrem largitur. Sic dicit Conc.Epheſ.1.Paulū dicere Chriſtum eſſe *Confeſsionis noſtræ Pōtificem, tanquam ſacrificantem Deo & Patri fidei noſtræ confeſſionem.* Orandum eſt igitur in nomine Saluatoris, ſi exaudiri à Patre volumus. Petere enim aliquid à Patre per orationē nullo modo permittit Chriſtus niſi in nomine ſuo. *Oratio enim* (ait S. Auguſt.) *quæ non fit per Chriſtum Mediatorem Dei & hominum & Sacerdotem magnum, non ſolùm non poteſt delere peccatum, ſed etiā ipſa fit in peccatum.* Ideoque Mater Eccleſia, omnes preces quas Collectas vocant (per quas longas orationes ſuas in pſalmis & hymnis Deo oblatas concludit) ſic finit, Per Chriſtum Dominum noſtrum, &c. Vtique nos docens, per Chriſtū nos debere ſemper precari, etiamſi nomen eius interdum non exprimamus.

Conc. Epheſ. 1. Hebr. 3. Cyril. c. 9. eiuſd. libr. Auguſt. & Proſp. in pſal. 108.

Domus autem orationis, eſt, Eccleſia; Primò, quia nulla oratio vtilis eſt, aut exauditur, videlicet, ad vitam æternam, extra Eccleſiam, inquit S. Auguſt. Poſſunt extra Eccleſiam exaudire homines ad quædam temporalia quæ etiam impijs dantur, & ſæpè in malum eorum. Dedit Iſraelitis carnes, quas malè petebant, ſed expleta concupiſcentia, grauiter puniti. Similiter dedit eis petentibus Regem, ſed *in furore ſuo, & ſecundùm cor eorum, non ſuum.* Sic dat impiis petentibus victoriam, proſperitatem, ſed in eorum pernitiem; *Proſperitas enim ſtultorū perdet illos*; inde enim copia augendi ſcelera, & proinde ſupplicia. Imo Diabolus à Deo exauditus eſt, quando petiuit tentare Iob: & dæmones à Christo, quando ab eo petierunt,

In pſal. 59. Num. 11. 1 Reg. 8. Aug ep. 121 cap. 14. Sent. 47. Iob. 1. Matth. 8.

vt eos mitteret in porcos. Sed nec in Eccleſia exaudiuntur ſemper fideles in temporalibus; *Non exaudiuntur ad voluntatẽ, vt exaudiantur ad vtilitatẽ.* Pauper bene cuperet eſſe diues, nõ exauditur, quia paupertas ei vtilis eſt: æger petit ſanitatem, non impetrat, quia ægrotare ei adhuc vtile eſt; ſic Paulus petebat liberari à ſtimulo carnis, non eſt exauditus, quia *æger rogauit medicum, vt à ſe auferret medicamentũ. At verò cùm illud petis, vt det tibi regnũ cælorũ Deus, ſecurus eſto, accipies; ſed modo non accipis, nõ enim iam venit tempus vt accipias, exaudiris & neſcis. Quod petis, agitur, etſi neſcis in quo agitur. In radice res eſt, nondum in fructu.*

2.Cor.12. — In pſal.59.

Secũdò, Eccleſia domus eſt orationis, quia ad hoc quiſque ingredi debet Eccleſiam, fieri membrũ Eccleſiæ, vt oret, id eſt, vt in iuſtitia proficiat: velle autem proficere, quid eſt niſi orare? Oratione enim petitur aut iuſtitia, aut quod ad eam promouet; & magis conſiſtit in affectibus mentis quam in verbis oris. Hinc vita Eccleſiæ, & Chriſtiani, continua oratio eſt: quia *omnis qui inuocauerit nomẽ Domini ſaluus erit.* Vnde Chriſtus, *Oportet ſemper orare, & non deficere:* Et eius Apoſt. *Sine intermiſſione orate: Tũ quia nullo die tempora certa orandi intermittenda ſunt; tum quia deſideriũ rerũ cæleſtium in corde Chriſtiani debet eſſe cõtinuũ, quod ne frigeſcat vel penitus extinguatur, verbis orationis excitandum ſæpius ac inflammandum eſt.* Si quis ad hoc Chriſtianus fiat, vt diteſcat, proſperetur, deſtruit Eccleſiam, quæ domus eſt Dei; & quantum in ſe eſt facit eam ſpeluncam latronum, quia temporalia quærit non ſpiritualia, quæ ſunt oratione petẽda, & quia id agit in Ec-

Lucæ 18. — Coloſ.4. — Epiſt. 121. cap. 9. — De hæreſib. hæreſ. 57.

in Eccleſia ,quod latrones agere ſolēt in ſpelunca, vbi bonis temporalibus inſidiantur.

MONITVM LXXXVIII.

Adoleſcens tibi dico ſurge.

Luc. 7.

DVæ vitæ ſunt, vna eſt corporis, altera animæ, inquit S. Auguſt. *Sicut vita corporis anima, ita vita animæ, Deus: & quomodo ſi anima deſerat, moritur corpus, ſic anima moritur, ſi deſerat Deus.* Et rurſum, *Non ſunt in te charitatis viſcera, ſi luges corpus à quo receſſit anima, & non luges animam à qua receſſit Deus.* Hic ergo mortuus corpore, ſignificat animo mortuum, & quidē *eum*, inquit Auguſt. *qui poſt conſenſum it in factum, tanquam efferens mortuum, vt quod latebat in ſecreto, appareat in publico.* Modus autem quo reſurgit mortuus ad vitā, peccator conuertitur ad iuſtitiam, in Euangelio, ſi ſpiritualiter quis intelligat, oſtenditur.

Apud Proſper. ſent. 236.

Ser. 125. in Nou.

Tract. 49. in Ioan.

Primò, qui mortuum portabant ſteterunt, illi ſunt, tētationes & affectus praui, qui mortuum efferunt ad opus prauum. Ante omnia hi iuſſu Domini ſtare debent ; quod fit, quando non amplius ducunt, non amplius dominantur. Dictum eſt Cain, (quem affectus prauus odij, acinuidiæ duxit & extulit ad fratricidium) *Sub te erit appetitus peccati, & tu dominaberis illius.* Et Apoſtolus ; *Mortificate Concupiſcentiam malam.* Et, *Non regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentijs eius.*

Gen 4.
Coloſ. 3.
Rom. 6.

Stetit

Stetit Iordanis, ſic ſtare debet fluxus Concu-
Ioſue. 3. piſcentiæ malæ, vt populus Dei tranſeat ad
Pſal. 77. promiſſam terram. *Homo eſt ſpiritus videns & non*
Aug. in illũ pſal. *rediens.* Duo in corrupto homine mala: quiſq; ſuis affectibus ducitur & effertur ad peccata; ac ſemper longius progrederetur, niſi Dominus ſtare iuberet, ac retraheret.

Secundò, Dominus *tetigit loculum*, vbi iacebat
Lib. 10. Confes. 3. mortuus, & eſt cor ſiue conſcientia hominis; ibi homo eſt, quicunque eſt, ſiue bonus, ſiue malus, ſiue viuus ſiue mortuus. Foris aliquando videtur viuere, intus mortuus eſt; & cõtra.
In hoc Euang. *Tetigit Dominus*, ait Beda, *conſcientiam, & tangendo mutauit.* vt iam veritatem ac iuſtitiam diligere inciperet, qui prius vanitatem & peccatum amauerat. Fruſtra aures tanguntur ab hominibus foris, niſi Dominus conſcientiam tangat
Eccleſ. 7. intus. *Conſidera opera Dei, quia nemo poteſt corrigere, quem ille deſpexerit.*

Tertiò, dixit; *Adoleſcens tibi dico, ſurge.* Lubrica eſt adoleſcentia & ad lapſum prona. *Adoleſcen-*
Lib. 1. de interp. c. 7. *tia*, inquit D. Ambroſ. *inualida viribus, infirma conſilijs, vitio calens, faſtidioſa monitoribus, illecebroſa deli-*
Lib. 21 Ciuit. cap. 16. *tijs, ſic obnoxia eſt peccatis vt pauciſſimi ſint*, ait S. Auguſt. *tantæ felicitatis, vt ab ipſa ineunte adoleſcentia, nulla damnabilia peccata committant, vel in flagitijs vel in facinoribus, vel in nefaria cuiuſq; impietatis errore, ſed magnâ ſpiritus largitate opprimant, quicquid in eis poſſit*
Pſal 24. *carnali delectatione dominari.* hinc Dauid. *Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine*: totius ætatis illius delictorum veniam petens. *Tibi ergo adoleſcens dico, ſurge*, à ſomno peccati, & aggredere nouam vitam. Quia niſi ſur-

ſurgat adoleſcens, inueteraſcit inter inimicos venit in peccati cõſuetudinem, quæ vix ægrè tollitur. *Et, Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea,* inquit Sap. Et Iob: *Implentur oſſa eorum vitijs adoleſcentiæ ſuæ, & cum eis in puluere dormiunt.* *Concupiſcentia*, inquit D. Auguſtin. *quotidie minuitur in proficientibus & continentibus, accedente autem ſenectute, multo maximè. Qui vero nequiter ei ſeruiunt, tantas in eis vires accipit, vt plerumq; iam ætate deficientibus membris, eiuſdemque corporis partibus ad illud opus moueri minus valentibus, turpius & procacius inſanire non deſinat. Hinc eſt etiam quod contra eandem,* vt idem Auguſt. *vehementius vidua quã virgo, vehementius meretrix quando caſta eſſe voluerit, quã quæ ſemper fuit caſta, confligit; & tanto amplius in ea ſuperanda voluntas laborabit, quanto maiores ei cõſuetudo vires dedit* .:&c. Surgat ergo adoleſcens: *ex mala enim voluntate, fit libido; & dum libidini ſeruitur, fit conſuetudo; & dum conſuetudini non reſiſtitur, fit neceſsitas. Quibus quaſi anſulis quibuſdam, vnde & cathena appellatur, tenet peccatorem obſtrictum dura ſeruitus. In quo corrigit adoleſcẽtior viam ſuã?* quærit Propheta: ferè enim dirigitur ſecundũ legẽ peccati. Reſpondet, *in cuſtodiendo ſermones tuos.* Deſerta ergo lege peccati, ſequatur legem Domini. *Scitis*, ait Hieron. *lubricum adoleſcentiæ iter, in quo & ego lapſus ſum, & vos non ſine timore tranſiſtis.* Vnde & alibi dicit, ſe *quotidie in oratione flexis genibus dicere illum verſum Dauidis; Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias meas, ne memineris Domine.* Et ad Ruſticum ita ſcribit; *Dũ adoleſcentiæ incentiua calcas, magna cæpiſti, excelſa ſectaris, & perfectæ ætatis gradum ſcandis, ſed lubricum iter, per quod ingrederis.*

Prou. 22.
Iob. 20.
Lib 1. de nupt c. 25.
Lib. 6. cõt. Iulia. cap. 7.
Vide Aug. lib. 8 Conf. cap. 5.
Pſal. 118.
In epiſt ad Chromatiũ
In epiſt ad abigaum.
In epiſt. ad Ruſtic.

Et re-

Et reſedit qui erat mortuus. Significatur efficacia Diuinæ gratiæ, cui non reſiſtitur. Vnde D. Baſilij oratio ſacri altaris, quam penè vniuerſus quondam frequentabat Oriens, vt teſtatur Petrus Diaconus, inter cætera ſic habet; *Dona Domine, virtutem ac iuvamentum. Malos quæſumus bonos facito; bonos in bonitate cōſerua. Omnia enim potes, nec eſt qui cōtradicat tibi. Cū enim volueris, ſaluas; & nullus reſiſtit voluntati tuæ.* Deinde, reſedit, cępit requieſcere; ſic requieſcūt, qui cōpunguntur corde, & voluunt ſecū quid fecerint in vita præterita, qui ad exemplum Ezechiæ Regis, *recogitant annos ſuos Domino in amaritudine animæ. Vide*, ait Propheta, *vbi proſtrata ſis.* Et, *Scito & vide quia malum & amarum eſt reliquiſſe te Dominum Deum tuum.* Conſiderant vanitatem ſæculi, acerbitatem criminum, pericula damnationis, in quibus fuerunt; ex quibus cogitationibus ſequuntur abſconditę tēpeſtates cordis. Hoc expertus eſt Aug. in ſua conuerſione; & quiſque etiā in ſua experitur. De quo Pſalm. *Exaudiui te in abſcondito tempeſtatis, non maris*, inquit Auguſt. *ſed cordis.* & addit, *probaui te apud aquam cōtradictionis*, id eſt, populum tuæ conuerſioni contradicentē, & impedire conantem. *Religioſæ enim voluntati*, inquit D. Proſp. *& piam vitam agere diſponenti, amatores huius ſeculi contradicunt, & doloſis verbis ſanctum propoſitum cupiunt deterrere: quorum iniqua labia difficillimum eſt euadere, dum per quendam affectum videntur conſulere, & ab aſpero labore, tanquam parcendo reuocare: vt videatur piæ eſſe ſolicitudinis, quod eſt nocentiſſimæ ſuaſionis.* Sed remedia contra linguam doloſam

Lib. de Incornat. & grat. cap. 8. — Iſai. 38. — Ierem. 2. — Pſal. 80. — In illū pſal. — In pſal. 119 — Pſal. 119.

ſam dat Propheta,*Sagittas potentis acutas*, id eſt, *Verba Dei,quæ cum animos fidelium penetrant, inflammant corda non ſauciant.* Et *carbones vaſtatores*, id eſt, *exempla ſanctorum, quos Dominus de nigris lucidos, & de mortuis viuos fecit; quæ congeſta in ſinum cogitationis, vrunt & abſumunt omnem torporem, & terrenam cogitationem.* Vide Aug. lib. 9. Cōf. cap. 2.

Et cœpit loqui id eſt, confiteri. priùs iactabat merita, negabat aut excuſabat peccata, aut fortè etiam æſtimabat vt ſuauia quædam, & licita bona. *A mortuo, tanquam ab eo qui non eſt, perit confeſſio*, ait Sap. *Quoniam tacui*, ait Pſalmiſta, *inueterauerunt oſſa mea, dum clamarem tota die.* Dicuntur clamare, & tacere: clamant, excuſando, tacent confitendo. Et Quid illi cōtigit? *Inueterauerunt oſſa* eius; ſi cōfiteretur peccata ſua, innouarentur oſſa eius, id eſt, virtus eius eſſet robuſta in Domino, quia inueniretur in ſe infirmus: modo autem quia voluit in ſe eſſe firmus, factus eſt infirmus, & inueterauerunt oſſa eius. Remanſit in vetuſtate, quia noluit confitendo amare nouitatem. Cœpit ergo loqui, confiteri, coram Deo, corā Sacerdote, coram toto mundo, vt Auguſt. in ſuis Conf. Non eſt alia ratio perueniendi ad pulchritudinem, quam per confeſſionem. *Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius. præcedit confeſſio, ſequitur pulchritudo. Ama confeſſionem*, ait S. Bernardus, *ob quam amaris; ama confeſſionem, ſi affectes decorem. Confeſſioni iungitur decor, iungitur pulchritudo. Habes vtrumque, Confeſſionem & decorem induiſti.* Et, *Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius.*

Eccleſ. 17.

Pſal. 31. Aug. in illū pſal.

Pſal. 95. Aug. in hūc Pſal. Bern. ep. 113.

Et

Et dedit illum matri ſuæ. Hoc fit quando incorporatur, vel reconciliatur Eccleſię, per Sacerdotis abſolutionem, vt ſit eius viuum membrum; quod eſt ad ſalutem neceſſarium: Si enim non ſit membrum, certa mors & pernities; ſi non ſit viuum, abſcindetur, & ſic etiã in æternum peribit. Quiſquis enim in Arca Noë non fuerit (quæ Eccleſiam ſignificat) peribat, regnante diluuio, ait S. Hieron.

Omnes magnificabant Dominum. Magnum opus, conuerſio & iuſtificatio peccatoris. Inprimis opus magnæ potentię rebellem ad ſe compellere voluntatem, & in eo etiam *ſuam Deus manifeſtat omnipotentiam, parcendo ſcilicet & miſerando*, vt canit Eccleſia. Eſt præterea opus magnę beneficentiæ, hoſti tantum donum conferre, & non niſi damnationem merenti. Magna eſt Dei bonitas & potentia in rerum creatione, maior elucet in reparatione, quando tolerat & corrigit peccatores. Ideoque magnæ agendę Deo gratię. Atque hoc agendo ſignificamus eius gratia fieri non humanis viribus; oratio & gratiarum actio ſunt Diuinæ gratiæ teſtificationes. Vnde Celeſtinus Pontifex; *Cùm, inquit ſanctarum plebium Præſules, mandata ſibi legatione funguntur, apud Diuinam clementiam humani generis agunt cauſam, & tota ſecum congemiſcente Eccleſia, poſtulant & precantur, vt infidelibus donetur fides, lapſis pœnitentia, &c. Hæc autem non inaniter à Domino peti, rerum monſtrat effectus, quandoquidem ex omni errorum genere plurimos dignatur attrahere. &c. Quod adeò totum Diuini operis eſſe ſentitur, vt hæc efficienti Deo gratiarum ſemper actio, pro talium illuminatio-*

In orat. Dom. 10. poſt Pent.

Aug. epiſt. 95

Epiſt. 1. cap. 12.

natione vel correctione referatur. &c. Et D. Proſp. *Supplicat vbique Deo Eccleſia, pro malis & infidelibus. Quid autem pro iſtis petit, niſi vt accipiant fidem, accipiãt caritatem Quod quia ipſi ſibi præſtare nequeunt, malæ conſuetudinis pondere oppreſſi, & Diaboli vinculis alligati; miſericors & iuſtus Dominus pro omnibus ſibi vult hominibus ſupplicari, vt cùm videmus de tam profundis malis innumeros erui, non ambigamus Deum præſtitiſſe, quod vt præſtaret oratus eſt, & gratias agentes pro his qui ſalui facti ſunt, ſperemus etiam idem de reliquis. Quod ſi aliquos ſaluãtis gratia præterierit, & pro eis oratio Eccleſiæ recepta non fuerit ad occulta Diuinæ iuſtitiæ iudicia referendum, & agnoſcendum eſt, ſecreti huius profunditatem, nobis in hac vita patere non poſſe.*

Lib. 1. de voc. gent. cap. 12.

Eodem lib. cap. 13.

MONITVM LXXXIX.

Arguet mundum de peccato.

Ioan. 16.

VT intelligeretur de quo peccato maximè arguendus ſit mũdus, addidit Dominus; *De peccato quidem, quia nõ crediderunt in me.* Dicit S. Auguſt. *Totus Chriſtus caput & corpus eſt; caput vnigenitus Dei filius, & Corpus eius Eccleſia; Sponſus & ſponſa, duo in carne vna*, Non credit ergo in Chriſtum, vel quicunque de ipſo capite non rectè ſentit, ſiue de ipſo capite ab ipſis Scripturis diſſentit.

De Vnit. Eccleſ. cap. 4.

Vt qui non credit Chriſtum eſſe Dei filium, vnicum, Patri æqualem; non credit eum in carne veniſſe, de virgine Maria, ex ſemine Dauid; aut non in corpore ipſo reſurrexiſſe, in quo mortuus & ſepultus eſt: Quæ omnia apertiſſimè Scriptura Dei loquitur: hi non tenent caput. Vel quicunq; de ipſo capite Scripturis ſanctis conſentiunt, & vnitati Eccleſiæ non communicant, etiam in Chriſtum non credunt, quia non tenent corpus. Et reuera nec ipſi Chriſto credunt, quia de Chriſti corpore quod eſt Eccleſia, ab ipſius Chriſti teſtificatione diſſentiunt. Vt illi qui communicant cum aliqua parte Eccleſiæ ſeparata, non cum toto corpore quacunque diffunditur: negantes Catholicam Eccleſiam eſſe Eccleſiam Dei, quam tot ſignis & notis ipſe Chriſtus in Scriptura ipſa demonſtrat. Ergo in Chriſtũ credit, qui & de Chriſto rectè ſentit, & vnitati corporis eius communicat.

Cont. Creſco. lib. 2. cap. 8.

D. Auguſt. *Quoſdam ſentientes, fidem tantum non etiam legem bonorum operum eſſe tradendam*, ita confutat, vt Scripturas quibus legitur Philippus Euangelizaſſe Eunucho fidẽ & fidẽ in Chriſtũ ab eo baptizando exegiſſe; & Paulus ſolum Chriſtum Crucifixum inter Corinthios ſciuiſſe, ſic exponit; *Hoc eſt euangelizare Chriſtum, non tantùm dicere, quæ ſunt credenda de Chriſto, non ſolum cuius ſit filius ſecundùm Diuinitatem, vnde ſecundùm carnem genitus, quæ perpeſſus & quare; quæ ſit virtus reſurrectionis eius, quod donum Spiritus promiſerit, dederitque fidelibus. Sed etiam qualia membra, quibus ſit caput, quærat, inſtituat, diligat, liberet, atque*

De fide & operib. ca 9. & 10. Act. 8 1. Cor. 2.

ad

ad vitã æternam perducat. Qualia membra, videlicet, ei adhærentia, quem ipſe caput ſuo loco conſtituit, & alijs Paſtoribus & Doctoribus, quos ipſe conſtituit huic cooperatores. Deinde, quæ carnem ſuam (cuius primum opus eſt infidelitas) crucifigunt cum vitijs & concupiſcentijs, per ieiunia, vigilias, caſtigationes, &c. Matth. 16. Ioan. vlt. Epheſ. 4.

Vna autem & præcipua crucifixio eſt proprij ſenſus, (quo maximè ducuntur hæretici) per quam fit vt omnia, quæ à Doctoribus præcipiuntur, promptè ſuſcipiant. Denique quæ vota ſua, caſtitatis & alia, Deo ſeruant. &c. quæ omnia Scriptura Dei apertiſſimè loquitur. Si hoc ſit prædicare Chriſtum, ergo in eum credere, eſt de ipſo Chriſto & de membris eius rectè ſentire; Et non credere, eſt vel de ipſo capite, vel de corpore non rectè ſentire.

De vtroque locuti ſunt Prophetæ, & clarius de Eccleſia, quàm de Chriſto, *quod* vt inquit S. Auguſtinus, *videbant in ſpiritu, homines maiorem de Eccleſia contentionem habituros quam de Chriſto, & particulas contra ipſam facturos.* Et quid prodeſſet Chriſti cognitio, ſine cognitione Eccleſiæ? Certè extra eam Chriſti cognitio nihil prodeſt. Vnde alibi dicit Auguſtinus: *In Chriſto & Eccleſia ſpem ponendam eſſe. Aduenientibus rebus, quarum erant vmbræ illæ obſeruationes, id actum eſt, vt oſtenderetur in ipſis vmbris non eſſe ſpem ponendam, ſed in ipſis rebus, quas illæ vmbræ ſignificabant eſſe venturas, id eſt, Chriſtum & Eccleſiam*, ita Auguſtinus. In pſal. 30. conc. 2. Cont. Adimant. c. 16.

Quia autem tam eſt Eccleſiæ cognitio neceſ-
ſaria, ideo etiam Chriſtus fecit eam omni-
Ench.c.61 bus etiam rudioribus manifeſtam. *Eccleſia*, in-
quit Auguſt. *quæ à cæleſti peregrinatur in terris, eò*
nobis notior eſt, quod in illa ſumus, & quia hominum
Matth.5. *eſt, quod & nos ſumus. Non poteſt*, inquit, *Ciuitas*
Daniel.2. *abſcondi ſupra montem poſita*. Mons Chriſtus eſt,
Aug.tract. *qui impleuit vniuerſam terram*; in quo domus Do-
1.in can. mini Eccleſia ædificata & fundata eſt; quam
Ioan. Cõt. Prophetæ prędixerunt ita fore conſpicuam,
Fauſt. lib. 3.cap 13. vt omnes gentes ad eam concurrerent pro
& 14. De doctrina Dei: ad eam (inquam) quæ in Ieruſa-
Vnit.Eccl. lem eſt orta, ex *qua deinde lex & verbum Domi-*
cap 14. *ni promanauit ad omnes gentes*. Chriſtus cuilibet
Iſai.2. Mich.4. mandat, *vt bona opera eius luceant coram homini-*
Matth.5. *bus*. Philippenſes exigua Eccleſiæ pars *lucebat*
Philip.2. *inter infideles, ſicut luminaria cæli*: & adhuc puta-
bimus totius Eccleſiæ fidem & bona opera
non lucere, & Chriſtus hanc lucernam ſub
Iſai.11. modio poſuiſſe, qui *repleuit terram ſcientia ſui,*
Matth.18. *ſicut aquæ maris operientes*? Quomodo iuberet
Chriſtus fratrem monitis reſiſtentem *ad Ec-*
cleſiam deferri, ſi occulta eſſet Eccleſia? Si mani-
feſta non eſt Eccleſia, quomodo mandatur
cuilibet, *vt ſi perire nolit, ſeruiat Eccleſiæ?* Certè
Iſai.60. Iſaias pronuntiat, *quod aperientur portæ Eccleſiæ iu-*
giter; die ac nocte non claudentur, vt adferatur ad eam
fortitudo gentium, & reges earum adducantur. Et
pro ratione ſubdit; *Gens enim & regnum quod non*
ſeruierit tibi, peribit, & gentes ſolitudine vaſtabun-
Ibidem. *tur*. Pronuntiat quoque quod *gentes ambulabunt*
in lumine Eccleſiæ, & quòd gloria Domini in Eccle-
Iſai.16. *ſia videbitur*. Pronuntiat quod *ſcietur in gen-*

tibus ſemen Apoſtolorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, (inquit) *cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemen, cui benedixit Dominus.* Et multa alia, quæ ex Scripturis adferri poſſent. Imò etiam imperitis Scripturarum planè fulget. Sed quomodo? Quia cernunt perpetuam doctrinæ conformitatem; vident Sacerdotium continuatum; vident conſenſum gentium in doctrina humanum captum ſuperante, per omnia loca & tempora; quod non ſine magnis miraculis fieri poſſe putant. Vident in Eccleſia malos homines mutari in bonos; vident in ea Heroicam virtutem, vident & communem; vident denique pleniſſimam, pro qua Chriſtus rogauit, in ea vnitatem. Audiunt inimicos Chriſti Iudæos teſtari libros Prophetarum, non eſſe confictos à Chriſtianis; & quæ vident impleri, ea quoque audiunt in illis prædicta eſſe; vident ſocietatem fidelium duraſſe, inter tot & tam ſæuas perſecutiones, Tyrannorum, Philoſophorum, hæreticorum, ſemperque viciſſe: Imò ipſaſmet perſecutiones Eccleſiæ in Scripturis prædictas fuiſſe audiunt. Poſtremò (vt plura non adferam) audiunt hæreticos recèns exortos particularis loci eſſe, prauoque aliquo affectu ſtimulatos, prodijſſe. Qui ergo veram Chriſti Eccleſiam non vident, tot Scripturis oſtenſam, infidelitatis ſuæ impediuntur obſcuro, *nec fulget illis illuminatio Euangelij*, quia ſuâ malitiâ excæcati ſunt, cùm & ipſi qui rudiores ſunt, ac Scriptura-

Vide Heſſ. in Symb.

Ioan. 17.

Aug. epiſt. 3. ad Voluſ. lib. 3. cont. 2. ep. Pel. ca. 4. lib. 4. de Ciuit. c. vlt. lib. 18. ca. 46. ep. 59 quæſt. 2. & alibi.

2. Cor. 4.

turarum imperiti cùm aduertunt ea, quæ iam dicta ſunt, facilè inducantur vt credant Chriſtum eſſe Deum, eiuſq. Eccleſiam ab eo ſanctificari; & quam tot ſignis, atque indicijs iam nouerunt, eius verè non dubitent eſſe Eccleſiam: alioqui meritò arguendi de peccato, videlicet, infidelitatis, quòd non credant in Chriſtum (quod per Excellentiam Peccatum vocatur) hoc eſt, in corpus Chriſti, ſiue Eccleſiam, tabernaculum eius in ſole poſitum.

Pſal. 18.

Ac priores quidem hæreſes fuerunt de Chriſto capite; Sic Photinus, Arius, Neſtorius, Eutyches, Pelagius, Chriſti redemptoris myſterium exagitarunnt. Nunc tota controuerſia eſt ſuper vera Chriſti Eccleſia; alij eam defeciſſe de toto terrarum orbe, alij ſenio delirare, alij interruptã, redactamque ad paucorum hominum ſomnia & figmenta, dicunt. In qua tentatione, vt vehementer terrere debet Eccleſiam iudicantes ſeu damnantes, tanquam non ſit vera Chriſti Eccleſia; ita plurimum Eccleſiæ filios conſolatur illud Iſaiæ, in perſona Dei dicentis Eccleſię; *Eos qui iudicauerunt te, ego iudicabo, & filios tuos ego ſaluabo*, id eſt, qui tibi firmiter adhærent, fidem tuam & doctrinam ſequuntur & ſeruant. *Nemo aſcendit in cœlum*, inquit Chriſtus, *niſi qui deſcendit de cælo, filius hominis qui eſt in cælo. Tanquam de ſe ſolo videtur dixiſſe*, ait D. Auguſtinus, *Ergo cæteri remanſerunt? Quid debent facere cæteri? Vniri corpori ipſius, vt ſit vnus Chriſtus, qui deſcendit & aſcendit. Deſcendit caput, aſcendit cum corpore, veſtitus Eccleſia ſua, quam ſibi exhibuit ſine macula*

Iſai. 49.

Ser. 14. de verb Apoſt

cula & ruga. &c. Sic dicit Apoſt. ſe *adimplere ea quæ deſunt paßionum Chriſti in carne ſua. Chriſtus paſſus eſt omnia*, inquit Aug. *quæ pati debuit, ex ſua voluntate, non ex peccati neceßitate, vnde in Cruce dixit, Conſummatū eſt, id eſt, iam de menſura paßionū nihil deeſt, quia omnia quæ de me dicta ſunt cōpleta ſūt. Ergo impleta erāt paßiones in capite, ſed reſtabant adhuc in corpore. Vos autem eſtis corpus Chriſti, & membra.* &c. *Sola eſt Eccleſia Catholica* (ſic dicta, quòd ſit omnium locorum & temporum, quod nulli hæreticorum conuenticulo conuenit,) *quæ verum cultum retinet*, inquit Lactant. *Hic eſt fons veritatis, hoc eſt domicilium fidei, hoc templum Dei; Quo ſi quis non intrauerit, vel à quo ſi quis exierit, à ſpe vitæ ac ſalutis æternæ alienus eſt. Neminem ſibi oportet pertinaci concertatione blandiri: agitur enim de vita & ſalute, cui niſi cautè & diligenter conſulatur, amiſſa & extincta erit.*

Coloſſ. 1.
In pſal. 86.
Ioan. 19.
De vera Sapientia. lib. 4.

MONITVM LXXXX.

Qui ex Deo eſt, verba Dei audit.

Ioan. 9.

OMnes ex Deo ſumus ſecundùm naturā, etiam ipſe Diabolus; ſed non ſecundùm gratiam, Sapientiam, affectum: Sicuti boni ex Deo ſunt, vt Paulus ait, *Ipſius ſumus factura creati in operibus bonis.* &c. Et Dauid, *Ipſe fecit nos*

Epheſ. 2.

Pſal.94. *nos & non ipſi nos*, ſcilicet, *vt eſſemus populus eius, &*
Ioan.8. *oues paſcuæ eius*, De impijs dicitur, *Vos ex patre Diabolo eſtis*, videlicet, ſecundum corruptionem, ignorantiam, concupiſcentiam malam. Illud eſt venenum antiqui ſerpentis prauis ſuggeſtionibus afflatum. Factus quidem fuit homo in veritate, in vera ſapientia & iuſtitia; ſed
Ioan.8. in ea nō ſtetit, (ſicut nec Diabolus) vtrumque ſua voluntate perdidit, quando Diabolo conſenſit, & tales omnes genuit, qualem ſe ipſe peccando fecit. Hinc homo verba veritatis non audit, ſed odit, reſiſtit, quia perdidit omnium virtutum ſemina, beneficio creatoris inſerta, & pro illis bibit omniũ vi-
Proſper. Cont coll. c.27.& 19. tiorũ venena, inq. S. Proſp. Si talis eſſet, qualis à Deo factus eſt, audiret, amaret, ſequeretur. Hinc meritò repræhenditur, quia ſeipſum excæcauit, ſibi oculos eruit; & hanc cæcitatem, hoc ignorantiæ & concupiſcentiæ vulnus, peccatis peccata addendo, auget
Epheſ.4. quotidie. *Corrumpitur enim vetus homo*, ait Apoſt. *per deſideria erroris*, quando videlicet eis ſeruit
Pſal.6. & obedit: *Inueteraui*, inquit Dauid, *inter inimicos meos*, id eſt, ſocios peccati, & vitę præteritæ, qui putantur amici, & ſunt peſsimi inimici, dãnationis noſtræ autores. Naſcimur mali, malorũ conſuetudine deteriores efficimur. *O nimis*
In Confeſ. lib.2 c.9. *inimica amicitia*, clamat Aug. *ſeductio mentis inueſtigabilis.*

Hinc noua creatione, noua reparatione indiget homo, vt ſanetur, & poſſit audire verba
Pſal.50. veritatis. De qua creatione Dauid; *Cor mundum*
Galat.6. *crea in me Deus.* Et Apoſt. *In Chriſto Ieſu valet noua*

veri-

creatura. Et rurſum Dauid; *Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur*, non homines, quod iam ſunt, ſed fideles, boni, & ſancti. Qui ergo ex Deo eſt, reparante & renouante quod rectum fecerat, verba Dei audit, cùm effectu, ſic vt credat, ſequatur. Qui autem hac gratia eſt deſtitutus, non audit. Vnde dicitur: *Ideo vos non auditis, quia ex Deo non eſtis*. Sed quare non omnibus dat illã gratiam? vt verè agnoſcatur eſſe gratia. Ea enim vel quibus nunquam caruimus, vel quæ cum omnibus communia habemus, non ex gratia accepta putamus, ſed vel viribus noſtris, vel meritis noſtris aſſcribere ſolemus. Quibus dat, miſericorditer dat; quibus non dat, iuſtè non dat; omnes enim hoc meruerunt.

Pſal. 103. Ioan. 9.

D. Bernard. Inter ea quæ homini fiduciam præbent, quod ſit de numero electorum, præcipuum eſſe ait, hoc verbum Domini: *Qui ex Deo eſt*, id eſt, electus ab eo ad vitam æternam, *verba Dei audit*; non mundi, qui ad vanitates; non carnis, quæ ad libidines; non Diaboli qui ad omnia ſcelera vocat. Certitudinem ſalutis noſtræ non habemus, *vt perſeuerantem humilitatem vtilis ſeruet metus*, ait D. Profp. Vnde & Apoſtolus vult, *vt cum metu & tremore ſalutem noſtram operemur*. Qui quidem metus, Primo naſcitur ex conſideratione Diuinæ iuſtitiæ, nullum malum impunitum relinquentis. Hinc Iob; *Verebar omnia opera mea, ſciens quòd non parceres delinquenti*. Secundò, ex conſideratione humanæ malitiæ, crebro nimis & occultè in corde latentis: Vnde

Serm. 1. de Septuag. Lib. 2 de voc. gent. cap vltim. Philip. 2. Iob. 9.

Apoſtolus, non audebat *ſe iuſtum iudicare, etſi*
1.Cor.4. *nihil ſibi eſſet conſcius*. Tertiò ex conſideratione humanæ impotentiæ ad bene agendum & perſeuerandum, ſi vnquam ei deſit auxilium Dei, quod ille, cui voluerit, donat. Non tamen ei deeſt ſpes ac fiducia ſalutis, quæ in eo naſcitur, quando verba Dei audit, de fide, pænitentia, ca-
Ioan.19.& ritate, profectu, perſeuerantia. Dicebat
ibi.Aug. Chriſtus Pilato; *Omnis qui eſt ex veritate, au-*
Ioan.10. *dit vocem meam.* quod de filijs promiſſionis intelligit Auguſtin. Et; *Oues meæ vocem meam audiunt.* Oues ſuas, electos vocare ſolet.
1.Ioan. 3. Et Ioannes; *In hoc cognoſcimus, quoniam ex veritate ſumus, quoniam diligimus fratres*, non verbo neque lingua, ſed opere & veritate: ad quam dilectionem vbique hortatur nos Dominus. Et vult Petrus, *vt per opera bo-*
2.Pet. 1. *na*, quæ nobis præcipit Dominus, *certam vocationem noſtram, & electionem faciamus.* Vnde & ea appellat Bernard. *præterita electionis inditia, futuræ beatitudinis præſagia.*

Loquitur autem Deus hominibus, tri-
Aug.lib. 1. bus potiſſimùm modis, *per occultas inſpiratio-*
de Trinit. *nes & admonitiones, per manifeſta eloquia ſua,*
cap.3. & *per fraternas ſermocinationes*. Et ad hanc vocem
Fulg.lib. 1. cap.4 ad Domini audiendam omnes hortatur Apo-
monimũ. ſtolus, ex Dauide; *Hodie ſi vocem Domini au-*
Heb. 3. *dieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Et ſeipſum
Pſal 94. In Conf. D. Auguſtin. *Noli*, inquit, *eſſe vana anima*
lib.4.c. 11. *mea, & obſurdeſcere in aure cordis tumultu vanitatis tuæ. Audi & tu: Verbum ipſum clamat, vt redeas.*

deas. Audit vero, qui credit, diligit, perficit. Sic verba Dei *verba ſunt vitæ æternæ*, Ioan. 6.
quia credita & obſeruata, eò ducunt. Sic 1.Pet. 1.
Verbum Dei manet in æternum, quia creditum & obſeruatum, vim habet perducendi hominem ad immortalitatem. Alioqui quibuſ- 2.Cor. 2.
dam, vt ait Apoſt. *eſt odor mortis in mortem.* Et Chriſtus de Iudæis, *Si non veniſſem, & locu-* Ioan.15.
tus fuiſſem eis, peccatum non haberent. Sic verbum 1.Cor. 1.
crucis pereuntibus ſtultitia eſt.

Sermo ergo eſt de auribus cordis, non corporis, quibus etiam impij Deum loquentem audiebant, ſed contemnebant, reſiſtebant. Vnde dicunt in Euang. *Nonne be-* Ioan. 8.
ne dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Qui habet aures audiendi, audiat, in- Matth. 13.
quit Chriſtus, id eſt, gratiam credendi, intelligendi, ſequendi, quam intus Deus infundit. *Quam qui accipiunt, doctrinæ ſalutari ſan-* Aug. epiſt. 107 ad
ctarum Scripturarum, etſi fuerint inimici, fiunt amici; Vital.
quam qui audiunt & legunt ſine gratia Dei, peiores eius efficiuntur inimici. Aperire enim debet Deus oſtium verbi, vt credatur in Deum. Quomodo vero Coloſſ. 4.
aperitur oſtium verbi, niſi cùm ſenſus aperitur au- Auguſt. de præd. Sanct. c.20.
dientis vt credat? & initio fidei facto, ea quæ ad ædificandum ſalubrem doctrinam prædicantur & diſputantur, admittat, ne per infidelitatem corde clauſo, ea quæ dicuntur improbet ac repellat. Opus eſt hoc gratiæ, non naturæ; gratiæ, quam nobis attulit ſecundus Adam; non naturæ, quam totam in ſemetipſo perdididit primus Adam. Hæc Diuus Auguſtinus. Reſpondit autem Chriſtus calumniis ac contumeliis Iu-

Iudæorum admodum rationabiliter, ac manſuetè; *Ego dominium non habeo, ſed honorifico patrem meum, & vos inhonoraſtis me*; noſtrã confundens ſuperbiã, qui vel leuiter exagitati, atrociores iniurias reddimus, quàm accepimus.
1. Pet. 2. *Chriſtus cũ maledicebatur, nõ maledicebat; cũ pateretur, non cõminabatur*. Quod exemplũ ſecuti Apoſto-
1. Cor. 4. li; *Maledicimur*, ait Paulus, *& benedicimus; blaſphe-*
Rom. 12. *mamur, & obſecramus*. Ad idem hortatur & alios dicens; *Benedicite perſequentibus vos, benedicite & no-*
1. Pet. 3. *lite maledicere*. Et Petrus, *Non reddentes maledictum pro maledicto*. Defendere quidem poſſumus, ac debemus bonum nomen ac famam noſtram, maximè, quando id proximis neceſſarium eſt, quibus conſulere non poſſumus, ſi nimia deiectione vileſcamus. Vnde & Sapiens
Eccl. 41. ait, *Curam habe de bono nomine*, & Patres
Hieron. ad Celantiam. Aug. de cõmuni vita clericor. monent vtriuſque rationem habendam, & Conſcientiæ, & famæ: conſcientiæ propter noſipſos, famæ propter alios: Tamen malum pro malo, maledictum pro maledicto reddere non poſſumus. Vnde
Pſal. 118. orat Propheta; *Redime me à calumnijs hominum*; non vt non patiar, ſed ne eis cedam, calumniam pro calumnia reddendo, ad quod
Pſal. 90. homines admodum ſunt procliues. Et alibi gratias agens Deo, *Ipſe* inquit, *liberauit me à verbo aſpero*, non vt non audiam, ſed ne
Matth. 5. referam. Cogitanda ſententia Domini: *Beati eſtis cùm maledixerint vobis homines*, &c.

Sed diligenter inſpiciendum reſponſum Domini. Duo obiecerant, quod Samaritanus eſſet, Et, quod dæmonium haberet.

Prius

Prius diſſimulat; illud nomen ſecundùm ſignificationem ſciens ſibi competere; Et hoc notat D. Aug. quod non negauerit ſe Samaritanum, quia Cuſtodem ſignificat. Sicuti & S. Hieronymus: *Chriſto*, inquit, *cùm diceretur, Samaritanus es, & dæmonium habes; dæmonium renuens, Samaritem ſe non negauit, quia quem nos cuſtodem, Hebræi Samaritem vocant.* Ille autem verus eſt cuſtos Eccleſiæ & omnium electorum, nunquam dormiens neque dormitans, qui *niſi cuſtodierit ciuitatẽ fruſtra vigilatur ab alijs. Manus eius*, inquit, S. Bern. *ſemper operãs, oculus ſemper vigilans.* Et tametſi Prælati ſeu Paſtores ouiũ ſuarũ ſæpè dormiant, eius tamen miſericordia ſemper vigilat ſuper eas, hinc non pereunt. *Dominus cuſtodit te ab omni malo*, ait Dauid. Sed quomodo? *non vt nihil patiatur aduerſi, ſed vt ipſis tribulationibus anima non lædatur*, ait Auguſtinus: & Proſp. *Dominus cuſtodit introitum tuum, & exitum tuum. quia facit vt tentationem ſuſcipiat & finiat ſine vulnere anima.* Sic Auguſt. *Vel cuſtodit introitum eius, videlicet ad fidem, ne intrans Eccleſiam ſupplantetur erroribus: & exitum, ad ſpeciem, ne exiens ex hac vita ad æternam, rapiatur ab hoſtibus.* Sic Gregor.

Auguſt. in hunc locũ. Hiero. in epiſt. ad Aſellam. Pſal. 120. Pſalm. 126. Pſal. 126. Auguſt. & Proſp. in hunc Pſal. Greg. hom. 12. in Ezechiel.

Alterum verò negauit Chriſtus; quod dæmonium haberet, docens nos; quotiens agitur de gloria Dei, quoties aduerſùs impios defendenda eſt Euangelica doctrina, vehementes ſimus & acres. Sic D. Baſilius, cùm ei Præfectus diceret, Nemo me hactenus ita, tamque libere allocutus eſt, Reſpondit, *In alijs rebus erga omnes etiam viliſsimos placidi, & abiecti ſumus, verùm vbi Deus nobis periclita-*

Nazianz. in orat de laudib. Baſilij.

tur

tur & proponitur , tum verò omnia alia pro nihilo putantes , ipſum ſolum intuemur. Et , cùm moneretur à Præfecto, ne tot Chriſtiani orbis Eccleſias propter dogmatum ſubtilitatem diutiùs exagitari pateretur; Reſpondit,*Eos qui diuinis ſunt eloquijs enutriti , corrumpi de Diuinis dogmatibus, ne vnam quidem ſyllabam ſinere ; ſed quaſuis citius mortis ſpecies amplecti. Quid* , inquit D. Ambroſ. *nos dignum Creatori noſtro referimus ? cuius pane veſcimur , & diſſimulamus iniurias ?* Queritur Hieronym. *Nationes aduerſariorum immortali odio perſequimur , blaſphemantibus Deum clementem porrigimus manum.* Refert de quodam ſtulto D. Auguſt. quod cùm *eſſet propriarum iniuriarum mira fatuitate patientiſſimus , iniuriam tamen Chriſti nominis ſic ferre non poterat , vt blaſphemantes cordatos, à quibus hæc vt prouocaretur, audiebat, inſectari lapidibus non deſiſteret , nec in ea cauſa vel Dominis parceret.* D. Chryſoſt. vult blaſphemum increpari , percuti etiam ; *& ſi ideo caperis* , inquit , *& incarceraris, & Iudex pænas exigit ; Dic liberè ; Regem angelorum blaſphemauit : Si Regem terræ blaſphemantem puniri oportet ; quanto magis eum qui Regem cælorum?*

Hiſt. trip. lib.7.36.

In lib Hexam

Ad Pammach.contra eund. Ioan Ieroſol.

Lib. 1. de peccat.merit.c.27.

Homil. 1. ad popul.

MO-

MONITVM LXXXXI.

Soluite, & adducite mihi.

Matth. 21.

CVm dicitur in Euang. quod miſerit duos diſcipulos, ſignificatur duplex ordo prędicatorum; quorum alter miſſus ad gentes, alter ad Iudæos: Aſina ad Iudæos pertinet, qui Deum colebant & eius nutu ac lege regebantur? Pullus, cui nemo inſederat, ad gentes, quæ nunquam ſectatæ fuerant Dei cultum, permiſerat illas ire in vias ſuas; reliquerat ea ſine doctrina, lege, gratia, &c. *Annuntiatus eſt tandem Chriſtus ijs qui longè & qui prope erant.* Iudæi prope erant, ob notitiam & cultum vnius Dei; Gentiles longe, ob ignorantiam vnius Dei, & cultum idolorum. Chriſtus autem *pax noſtra eſt qui fecit vtraque vnum*, fecit ex duobus vnum populum, vnius fidei ac religionis. Lapis eſt angularis, qui duos parietes, id eſt, populos diuerſarum religionum coniunxit. Epheſ. 2. Pſal. 117.

Vterque populus ligatus erat, quia vterque funiculus peccatorum conſtrictus. Quibus peccatis & quam horrendis vtraque gens obnoxia fuerit, declarat Apoſtolus. *Vnuſquiſque,* inquit Sap. *funiculis peccatorum ſuorum conſtringitur;* per ea enim & à benefaciendo impeditur, *captiuusque tenetur à Diabolo, ad ipſius voluntatem,* Rom. 1. & 2. Prouerb. 5. 2. Timot. 2.

& per

&, per ea ſic deuinctus tenetur coram Domino ad certum ſupplicium, vt illud euadere, manentibus ſuis peccatis, nullo modo poſſit. A primo vinculo ſoluitur, quando miniſterio prædicatorum, docendo monendo, exhortãdo, corripiendo. &c. Deo intus operante, eo addducitur, vt peccare deſiſtat, peccata odio habeat, & deteſtetur. A ſecundo vero ſoluitur, quando eorundem miniſterio vel baptizantium, vel abſoluentium etiam à reatibus liberatur, quos per peccata incurrit. De his intelligit Auguſt. illud Pſalmi; *Ex vſuris & iniquitate redimet animas eorum.* Redimit ab iniquitate; quando liberat à malitia, & affectu prauo, in quo ſic detinetur peccator, vt niſi Dominus illum ſoluat, non poſſit non peccare. *Qui enim facit peccatum, ſeruus eſt peccati.* Et, *à quo quis deuictus eſt, huius & ſeruus eſt.* Orat Dauid, *De neceſſitatibus meis erue me. Cupiditates noſtræ, quando validæ ſunt, & quando eis ſeruimus, neceſſitates vocantur*, inquit Auguſt. Et Apoſtolus de peccatore ait; *Venundatus ſub peccato; quia quiſque animam ſuam Diabolo vendit, accepto tanquam pretio, dulcedine temporalis voluptatis*, ait idem Auguſt. Ab vſuris autẽ redimit, quando à ſupplicijs liberat, quæ per peccatum incurrit. Quæ recte vſuræ dicuntur, quia maiora ſunt, quam ipſius voluptas peccati. In vſura plus redditur, quàm datum eſt; ſic in peccatis eſt quædam vſura, quia pœna, quæ peccato redditur, maior eſt, quam voluptas, quæ in eo percipitur. *Momentaneum enim eſt quod delectat, æternum vero quod cruciat. Et quæ maior ſtultitia quàm propter bonum momentaneum, perdere be-*

Pſal. 72. Aug. in illud Pſal.

Ioan. 8.

2. Pet. 2.

In pſal. 30. conc. 1.

Rom. 7.

Aug. in epiſt. ad Rō.

pſal. 71. & ibi Auguſt.

Auguſt. de agone Chriſt.

bonum æternum? Et quid inſanius quàm propter modicam delectationem carnis, æternis ſe obligare incendijs.

Soluite, inquit, *& adducite mihi.* Peccatores longe à Deo ſunt,& ſolis peccatis à Deo ſeparamur; illis ſolutis, ad eum accedimus, ei prope efficimur, in eius gratiam ac amicitiã venimus. Deinde accedunt ad eum, quando ei ſimiles fiunt in caritate, humilitate, manſuetudine, caſtitate,&c. & quo ſimiliores,eo fiunt propiores. *Deo*,inquit D. Auguſt. *qui vbiq; eſt,non locis ſed actionibus, aut longinqui aut proximi ſumus; quia ſicut ſeparat diſsimilitudo, ita nos illi coniungit imitatio*. Ergo hic ſignificatur officium Paſtorum, ſoluere ligatos & ad Chriſtum adducere,orationibus,miniſterio verbi Dei, Sacramentorum,&c. Cauſa aduentus Chriſti non fuit, *niſi peccatores ſaluos facere*;eandem curam commiſit ſuis miniſtris. Illi ſunt, qui debent *ſuſcitare ſemen fratri ſuo*, id eſt, Chriſto, mortuo ſine liberis, quia non adhuc habet plenum numerum electorum ſuorum. *Spuebat mulier in faciem eius, qui nolebat ſuſcitare ſemen fratri ſuo, & tollebat calceamentum de pedibus*, ignominiæ & dedecoris cauſa. Idcirco *admodum venerabatur S. Franciſcus prædicatores, quod ſemen fratri ſuo, Chriſto ſuſcitarent.* qui, videlicet, eius vocarentur nomine, Chriſtiani,qui ei ſeruiãt, & obediant in omnibus.

Greg. in Moral.

Apud Proſ. ſent. 91.

1. Timit. 1. Aug. li. 32. cap. 10. cont. Fauſt. Greg. in Paſt parte 1. cap. 5.

Deut. 25.

Bonau. in Vita. cap. 8.

Si quis vobis aliquid dixerit, ait Chriſtus. Multi ſunt, qui impedire conantur & Veritatis prædicationem, & aliorum ad Chriſtum conuerſionem; parentes, filiorum; amicus,

amici, minis, blandiтijs ;irriſionibus,& aliis modis. Apud Lucam dicitur,quod *Domini contradixerint?* De ſeruitute habet Auguſt. *Bonus etiamſi ſeruiat,liber eſt ; Malus etſi regnet, ſeruus eſt, nec vnius hominis, ſed quod grauius, tot dominorum, quot vitiorum.* Et, *Melior eſt ſtatus eius, qui ſeruit homini, quàm qui ſuæ ſeruit cupiditati.* Hi ſunt Domini,qui contradicunt,& impediunt conuerſionem ad Deum, Inclinationes & concupiſcentiæ malæ,quibus ante ſeruiebat peccator, alius ſeruiebat libidini, alius auaritiæ, alius ambitioni:alius huic errori,alius iſti implicitus erat. *Vnuſquiſque*, clamat Iſaias, *in viam ſuam declinauit*; non ſolum peccando, ſed & errando. Præoccupatus alioqui errore animus, & propriæ ſententiæ præiudiciū,impediunt fidei & veritatis perceptionem;ſicut cupiditates malæ vanitatum & vitiorum, iuſtitiæ receptionem.

Apud Proſp. ſent. 53.

Ibidem Sent. 164.

Iſai. 53.

De peccat. merit. li. 3. cap. 5. de doct. Chriſt. lib. 3. cap. 10.

Dicite, Dominus his opus habet. id eſt, requirit operam eorum; non neceſsitate,ſed miſericordia; non ſua vtilitate, ſed aliena. Priùs Diabolo ſeruiebant, & is eorum opera vtebatur,nunc Dominus vult eorum opera vti. Sic electi vocantur vaſa miſericordiæ, tum quia quicquid boni habent,miſeratio Domini eſt,tum quia inſtrumēta ſunt,quibus Deus miſericorditer vtitur, ad propriam ipſorum ſalutem. *Deus noſtro indiget obſequio*, inquit Hieronym. *ſed nos illius indigemus imperio, qui ideo aliquid imperat, vt cauſas habet remunerandi.* *Nihil Deus iubet*, ait Auguſtin. *quod ſibi prodeſt, ſed illi cui iubet, ideo verus eſt Dominus,* qui

In epiſt. ad Celant.

Apud Proſ. ſent. 39.

qui ſeruo non indiget , & quo ſeruus indiget. Quid prodeſt Deo , ſi iuſtus fueris , aut quid ei conferes, ſi immaculata fuerit vita tua ? dicitur apud Iob. Iob 22.
Vnde Dauid ; *Dixi Domino , Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges . Non ſolum ,* Pſal. 15.
inquit Auguſtin. hanc Scripturam tractans , *pecore , vel aliqua alia corruptibili re , ſed ne ipſa quidem iuſtitia hominis , Deum egere credendum eſt , totumque quo rectè colitur Deus , homini prodeſſe non Deo . Neque enim fonte quis ſe dixerit prodeſſe , ſi biberit, aut Luci , ſi viderit. Sermo tibi ,* ait idem Auguſtin. *non quaſi ne fatigeris in agendo, aut ne minor ſit poteſtas tua, carens obſequio meo, ſed vt de te mihi bene ſit, à quo mihi eſt vt ſim cui bene ſit.* De ciuit. lib. 10. c. 5.

Et confeſtim dimittente . Significatur Diuinæ vocationis efficacia, cui nemo poteſt reſiſtere. Dicebat Mardochæus; *In ditione tua , Domine cuncta ſunt poſita, & non eſt qui tuæ poſſit reſiſtere voluntati, ſi decreueris ſaluare Iſrael. Si Deus pro nobis,* volens nos vocare , iuſtificare , glorificare, *quis contra nos?* quis poterit impedire? Dicit Chriſtus ad Ieruſalem ; *Quoties volui congregare filios tuos, & noluiſti ? Quid ergo ? eſt ne voluntas Dei ſuperata à voluntate hominum ; & infirmiſsimis impedientibus , non potuit facere potentiſsimus, quod voluit? qui vt Pſalmus loquitur , Omnia quæcunque voluit fecit, in cælo, & in terra ? Sed,* inquit Auguſtin. *quamuis illa noluit , tamen illa etiam nolente, quos voluit , congregauit. Oculum tuum,* ait idem Domino , *non excludit cor clauſum, & manum tuam non repellit duritia hominum,* Eſther. 13. Rom. 8. Matth. 23. Euchir. cap. 97. Conf. lib. 5. cap. 1.

ſed ſoluis eam cùm voles, aut miſerans aut vindicans, & non eſt, qui ſe abſcondat à calore tuo. Et alibi: *Omnipotenti medico nihil eſt inſanabile, non renuntiat alicui; opus eſt, vt tu curari velis, opus eſt, vt manus eius non refugias; ſed etſi nolis curari, vulnus tuum admonet, vt cureris, & auerſum reuocat, & refugientem quodammodo ad ſe redire compellit, & auerſum reuocat, & refugientem, quodammodò ad ſe redire compellit, & attrahit. In omnibus implet quod dictum eſt, Miſericordia eius præueniet me.* Non verò ad hoc quiſquam gratiam accipit, vt vel otioſa mens eius, & voluntas remaneat, vel ineluctabili neceſſitate operetur, ſed vt hoc ipſum liberè faciat, quòd ſine illa gratia nullo modo poſſit. Non quòd gratia ipſum nobis liberè operandi conferat modum, quē inuenit in natura, ſed quòd ſic operetur in nobis, efficaciterque, & tamen ſuauiter nos moueat, vt illum incolumem, ſaluumque relinquat.

In pſal 58.

Pſal. 38.

MONITVM LXXXXII.

Diliges proximum tuum. &c.

Matth. 5.

VIdetur fuiſſe controuerſia inter doctos illius temporis, quid intelligendum nomine proximi. Hinc etiam Scriba quidam, verè cupiens iuſtificari, tanquam de re id temporis controuerſa, Dominum interrogat; *Quis eſt meus proximus?* Et plerique malè in-

Lucæ 10.

lè interpretabantur hoc præceptum, eum proximum intelligentes, qui nobis eſſet ſanguine vel familiaritate coniunctus: hinc conſequi putantes licitum eſſe odium inimici; ſicut & Ariſtoteles colligit, Si amicis benefaciendum, ergo & inimicis malefaciendum, Sed falſus eſt intellectus. Apertè enim mandat lex Domini; *Si occurreris boui inimici tui, aut aſino erranti reduc ad eum. Si videris aſinum odientis te iacere ſub onere, non pertranſibis, ſed ſubleuabis cum eo.* Et alibi; *Non videbis bouem fratris tui, aut ouem errantem, & præteribis; ſed reduces fratri tuo, etiamſi non eſt propinquus frater tuus, nec noſti eum; duces in domum tuam, & erunt apud te, quamdiu quærat ea frater tuus, & recipiat.*

Lib. 1. Topic.

Exod. 23.

Deut. 22.

Quibus locis velut exponit lex, non intelligendum nomine proximi vel propinqui tantum eum, qui ſanguine vel familiaritate nobis iunctus eſt, Sicut & Auguſtinus, *Proximus*, inquit, *non ſanguinis propinquitate, ſed rationis ſocietate penſandus eſt, in qua ſocij ſunt omnes homines. Nam ſi pecuniæ ratio ſocios facit, quanto magis ratio naturæ, non negotiandi ſed naſcendi lege communis. Hinc & ille Comicus cum ab vno ſene alteri ſeni dictum componeret, Tantúmne abs re tua eſt otij tibi, aliena vt cures, & ea quæ nihil ad te attinent? reſponſum ab altero reddidit; Homo ſum, humani nihil à me alienum puto. Cui ſententiæ ferunt etiam theatra tota plena ſtultis indoctiſque applauſiſſe. Ita quippe omnium affectum naturaliter attigit ſocietas humanorum animorum, vt nullus ibi hominum niſi cuiuslibet hominis proximum ſe eſſe ſentiret.* Sic & D. Leo, *Proximi nomine non ij tantùm intelligendi ſunt, qui nobis amicitiâ aut pro-*

Epiſt. 52.

pinquitate iunguntur, ſed omnes prorſus homines, cum quibus nobis natura communis eſt, ſiue ſocij, ſiue liberi, ſiue ſerui. Vnus enim nos conditor finxit, vnus nos creator animauit, eodem cuncti cælo & aëre, iiſdem vtimur diebus & noctibus. quanquam alij boni alij mali, alij iuſti, alij iniuſti: Deus tamen omnium largitor eſt, & omnibus benignus, vti Apoſtolus ait Lycaoniis. Benefaciens de cælo, dans pluuias, & tempora fructifera, implens cibo & lætitia corda. &c.

Ser. 1. de ieiu. 10. menſ.

Actor, 14.

Chriſtus etiam iſtam legis peruerſionem coarguens. *Audiſtis*, inquit, *quia dictum eſt antiquis, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos veſtros, benefacite iis qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos.* Quod ante etiam monuerat Sapiens, & poſt Apoſtolus, *Si eſurierit inimicus tuus ciba illum, ſi ſitit, potum da illi.* Et fructum addit dilectionis huius; *hoc enim faciens, carbones ignis congeres ſuper caput eius*, id eſt, prouocabis eum ad caritatem & pœnitentiam; dolebit enim ſe inimicum eſſe ei, à quo ipſius miſeriæ ſubuenitur.

Matth. 5.

Prou. 25. Roma. 12.

Aug, lib. 3. de doct. Chriſt. c. 16.

Quam diligendi rationem etiam Ethnici probarunt, & ſecuti ſunt. Seneca dicit *Iraſcetur aliquis? tu contra beneficiis prouoca, cadit ſtatim ſimultas.* Et Valerius Maximus. *Specioſius aliquanto*, inquit, *iniuriæ beneficiis vincuntur, quam mutui odij pertinacia penſantur*; laudans hanc vincendi rationem in Cicerone: Qui & Cæſari, cum Pompeij hoſtis ſui ſtatuas deiectas reponi iuſſiſſet: *Statuas*, inquit, *Pompeij collocaſti tuas, conſtabiliſti.* Euclidi Me-

Senec. l. 2. de Ira.

Val. lib. 4. cap. 4.

Plutarch. de vtilit. cupienda ex hoſte.

Megarenſi mortem minitatur quidam , idque ſe confirmat iureiurando facturum , is contra tamen iurat ſe daturum operam , vt hominem placet , & illius erga ſe iracundiam patientia mitiget , ac ſ.det , vti refert D. Baſil. *Lycurgus ob leges contra comeſſationem , & pecuniæ admirationem à diuite quodam percuſſus , patienter tulit ; ſed hoc poſtea de eo ſupplicium ſumpſit ; Iuſſit vt ſecum habitaret illique miniſtraret , & videret eius virtutes domi. Inde homo correctus, optimus vir euaſit. Cùm quidam malediceret Philippo Regi , monitus vt fugeret , ac poſtea iterum viſus in Macedonia , amici autores erant vt puniretur. Philippus ei occurrens , humaniter cum eo collocutus, & munuſcula largiens ; poſtea iuſſit eos percunctari , quomodo iam de ſe loqueretur ; cunctis autem ei reſpondentibus , cum mirum iam eſſe eius laudatorem ; Ego igitur* inquit, *melior medicus quàm vos.* Baſil. hom. 24. Plutarch. in Lycurgo. Idem de cohibenda ira.

Si quis ergo velit cognoſcere , quis ſit proximus, attendat Parabolam de Samaritano , qua oſtendit Scribæ interroganti , eum eſſe proximum qui alteri etiam alienæ nationis impendit officium miſericordiæ; vt videlicet *eum eſſe proximum intelligamus, cui vel exhibendum eſt officium miſericordiæ, ſi indiget , vel exhibendum eſſet , ſi indigeret. Ex quo eſt iam conſequens , vt etiam ille à quo nobis hoc viciſſim exhibendum eſt , proximus ſit noſter . Proximi enim nomen ad aliquid eſt , nec quiſquam eſſe proximus niſi proximo poteſt .* Nullum autem exceptum eſſe , cui miſericordiæ denegetur officium , quis non videat? quando etiam vſque ad inimicos porrectum eſt , eodem Luc. 10. Aug. lib. 1. de doct. Chriſt. ca. 30.

 Do-

Domino dicente, *Diligite inimicos veſtros, benefacite ÿs qui oderunt vos,* &c. Hęc eſt latitudo charitatis, quando etiam vſque ad hoſtes extenditur, ait Bern.

Vide ſer. 27 in Cant. Sed quomodo homo homini proximus, ſiue propinquus? primò, ſimilitudine naturæ rationalis, quàm ab vno creatore accepimus: 2. quia ſumus ex vno homine Adam, omnium parente. 3. ad vnum finem conditi ſumus, Deum; *Feciſti nos, Domine, ad te*, ait Auguſt. etſi non omnes, ſua culpa, hunc finem conſequantur.
Lib. 1. Cõf. cap. 1. Denique, ob vnum redemptorem, Chriſtum,
1. Timot. 2 *qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus.* Et quomodo diligemus proximum? Sicut noſipſos. Quando, & quomodo hoc fit? Reſpondet
Lib. 3. de vit contẽp. cap. 15. S. Proſp. *Si non propter aliquas vtilitates noſtras, non propter accepta vel ſperata beneficia, non propter affinitates vel conſanguinitates, ſed propter hoc tantùm, quòd naturæ noſtræ participes ſunt, diligimus. Quando ad mores bonos, & ad æternam vitam conſequendam, ſicut nobis, eorum ſaluti conſulimus; quando nos in eorum periculis, & peccatis cogitamus; & ſicut nobis ſubueniri optamus, ita eis pro viribus ſubuenimus; aut ſi facultas defuerit, voluntatem ſubueniendi tenemus. Quapropter hæc eſt tota proximi dilectio, vt bonum quod tibi conferri vis, velis & proximo; & malum, quod tibi nolis accidere, nolis & proximo.*

Tametſi autem nullus omnino à dilectione ſecludendus ſit, hoc tamen ſciendum, eſſe ordinem in dilectione proximi, ſecundum quẽ poſſumus ac debemus, vnum prius ac amplius diligere & iuuare, quàm alium. *Ordinauit,*
De Ciuit. Lib. 15. c. 22 ait Sponſa, in Cantic. *in me caritatem.* Et Auguſt.

Defini-

Definitio, inquit *breuis & vera virtutis, eſt ordo amoris.* Quia enim homo eſt finitæ capacitatis, & ideo omnium amori vacare non poteſt, vt Deus, vniuerſorum curam gerens: Eum pręcipuè diligere debet, cuius curam ei maximè præcepit Deus. Curam enim ex Dei præcepto nobis incumbentem rectè ſequitur amor, ordinemque curæ, ordo amoris. *Hic eſt autem ordo humanæ concordiæ*, ait Auguſt. *primùm vt nulli noceat homo, deinde vt etiam proſit cui poterit. Primitus ergo ei ineſt ſuorum cura; ad eos quippe habet faciliorem oportunioremque aditum conſulendi, vel naturæ ordine, vel ipſius Societatis humanæ. Quæcunque*, inquit idem, *in oratione Dominica continentur, & pro nobis, & pro noſtris, & pro alienis, atque pro ipſis inimicis ſine fluctu dubitationis, oranda ſunt: tamen alius pro iſto, alius pro illo, ſicut ſe habent propinquitates vel longinquitates neceſſitudinum in corde orantis oritur, aut excellit affectus.* Diſtinguit D. Bern. duplicem caritatem, videlicet, in actu, & in affectu. *Quam ordinauit? vtrumque*, inquit, *ſed ordine oppoſito. Nam actualis inferiora præfert, affectualis ſuperiora. Etenim in bene affecta mente, dilectioni hominis Dei dilectio præponitur; & in hominibus ipſis perfectiores infirmioribus, cælũ terræ, æternitas tempori, anima carni. Sed in benè ordinata actione, ſæpe aut etiam ſemper ordo oppoſitus inuenitur, &c. Prima*, ait, *mandatur ad meritum, ſecunda datur in præmium.* Scribit Iuſtinus Ethnicos hanc Euangelicam doctrinam copioſè ridere ſolitos, vt pote, ineptam, ac naturæ hominum penitus repugnantem. Ac reuera in tota lege Euangelica, nihil difficilius, vt te-

Ibid li. 29. cap. 14.

Epiſt. 121.

Ser. 50. in Cantic.

In Apolog. pro Chriſtianis.

Epiſt. 5. ad Marc. ſtatur Auguſt. Qui & hoc refert, ipſius tempore fuiſſe, qui ob illam legem, Chriſtianam Religionem dicerent Reipublicæ noxiã, quod præciperet inimicos diligere, benefacere odientibus nos, non reddendum malum pro malo, non reſiſtendum malo, &c. Sed oſtendit Auguſt. hæc præcepta eſſe Reipubl. vtiliſſima. *Quid enim*, inquit, *eſt Ciuitas, niſi multitudo hominum in quoddam vinculum redacta concordiæ? Iam, idcirco diligitur inimicus, ideo ei bene ſit*, &c. *vt vincatur bono malus, & pœnitens in concordiam acquiratur, victus non ſæuientis viribus, ſed beneuolentia patientis*; qua concordia quid Reipub. vtilius? Nō enim his præceptis tollitur diſciplina Reipub. quã Cypr. epi. 31 clauo nauis ſimilem eſſe, habet D. Cypr. & Aug. epiſt. 154. qua homines in officio continentur; *Non enim hominum negligenda eſt correctio, ſed ab vlciſcendi libidine animus prohibetur*, quæ vitioſa eſt; magiſque ad Iudicem pertinet inter malos hoc dignoſcere, quàm bonum hominem id ſibi expetere. Euchir. cap. 73. Ergo vt verbis D. Auguſt. concludam: *Minus magnum eſt, erga eum eſſe beneuolum, ſiue etiam beneficum, qui tibi nihil mali fecerit; illud multò grandius, & magnificentiſſimæ bonitatis eſt, vt tuum quoque inimicum diligas, & ei qui tibi malum vult, & ſi poteſt, facit, tu bonum ſemper velis, faciasque cùm poſſis: illius memor exempli, qui in cruce pendens pro ſuis exorat perſecutoribus, ſuoſque admonuit dicens; Diligite inimi-* Luc. 23. Matth. 5. *cos veſtros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vos.*

M O-

MONITVM LXXXXIII.

Multi pſeudoprophetæ ſurgent, & ſeducent multos.

Matth. 24.

NOtat D. Chryſoſt. Chriſtum ter iſto capite monere diligenter venturos falſos Prophetas, ſeu Doctores, eoſque cauendos, propter periculum graue, quod ab illis incautis ac innocentibus impendet. Quatuor hic potiſsimum notanda. Primum, Chriſtum prædixiſſe in nouiſsimis temporibus venturos, non nouos Prophetas, *ſed Pſeudoprophetas*: Sicut & Apoſtoli, Petrus & Iudas, venturos nō reformatores ſed *illuſores*. Et Paulus; quod *in nouiſsimis diebus diſcedent quidam à fide, intendentes ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum.* Et, *in nouiſsimis diebus inſtabunt tempora periculoſa, & erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis, quàm Dei*, &c. Mentiuntur ergo hæretici, quando dicunt ſe veritatē diu abſconditam, vel mortuam, iam in lucem proferre. Non enim hoc prædictum eſt, ſed quod venirent, qui eam corrumperent ac deprauarent. *Veritas enim fidei in Eccleſia non perit,* non

In hoc ca. 24.

Matth. 24.

2. Pet. 2.

1. Timo. 4.

2. Timot. 3.

Lucæ 2. non moritur, ſed ſemper manet, Domino promittente Petro, (qui in multis etiam per-
Matth. 16. ſonam Eccleſiæ gerit) *Non deficiet fides tua.* Et de
Matth. 28. Eccleſia, *Portæ inferi,* id eſt, hæreſes, errores, qui ad inferos ducunt, *non præualebunt aduerſus eam.* Et, *Ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſum-*
Hieron. in vita Malchi Leo ſer. 1. de Apoſt. *mationem ſeculi.* Hæ & aliæ ſimiles promiſſiones falſę eſſent, ſi verum eſſet, quod dicunt hæretici. Et quid eſt quod veritatem Eccleſiæ poſſet extinguere? Tribulatio? Sed tribulationibus magis creuit. Hæreſes? ſed *cum hæreſes ex-*
1. Cor. 11. *urgũt,* teſte Apoſtolo, *tũc probati manifeſte fiunt. Ma-*
Lib. 7. de Trinit. *gna eſt vis veritatis,* inquit D. Hilarius, *quæ cùm per ſe intelligi non poſſit, per ea tamen ipſa quæ ei aduerſantur, elucet; vt natura ſua immobilis manens, firmitatem naturæ ſuæ quotidie dum attentatur, acquirit.*

Pſal. 10. Secundum eſt, quòd dicat multos venturos, Primo numero, hoc videmus in tot regnis ac prouincijs quæ ab Eccleſia Catholica defecerunt, vbi dominantur hæretici & eorũ
Auguſt. in pſal. 10. Pſeudodoctores. Dicit Dauid, *Pluit ſuper peccatores laqueos.* ſignificatur abundantia errorum, & doctrinarum falſarum, quibus miſeri implicantur, *quia caritatem veritatis non receperunt. Sic ordinantur Pſeudoprophetæ,* inquit S. Auguſt. *à Domino Deo, vt de his laqueos ſuper peccatores pluat. Non enim quiſquam in eos ſectandos incidit, niſi peccator, ſiue ad præparationem extremi ſupplicij, ſi perſeuerare in peccando maluerit; ſiue ad deſuadendam ſuperbiam, ſi aliquando Deum cura ſinceriore quæſierit. Deinde multi ſunt,* quia opinionibus diuerſi, doctrinis inter ſe diſſentientes. Non enim idem ſentiunt

Digitized by Google

tiunt,non idem loquuntur,ſed mirabiliter inter ſe ſunt diſſecti, etiam in præcipuis fidei myſterijs. Contra quos D. Iacobus, *Nolite plures Magiſtri fieri. Tales ſunt*,inquit Aug.*qui diuerſa atq; aduerſa prædicant*. In Eccleſia Catholica,multi quidẽ ſunt numero doctores, per totũ mundum diſperſi,tamen vnum omnes ſunt, quia ſi veritatem fidei ſpectes,idem ſentiunt, idem docent. De illis etiam Propheta, *Paſtores multi demoliti ſunt vineam meam.* Vocantur Paſtores, non quòd tales ſint, ſed quod tales haberi velint,cum reuera lupi rapaces ſint, in animas & corpora ouium ſçuientes. Multi,quia in varias hæreſes & opiniones diſſecti. *Dominus diuidit linguas eorum,ſicut in Babel,ne pernitioſam faciant vnitatem*,inquit Auguſt. Sunt vulpes Sanſonicæ:aſtuti enim ſunt & vafri, ad corrumpendam veritatem,tetro odore fætentes, *Sepulchrum enim patens,eſt guttur eorum*, non niſi fœdas & fœtidas blaſphemias, ac calumnias exhalantes. Ligatæ caudis,quia in libidine omnes conſentiunt; *difficile enim eſt inuenire hæreticum, qui diligat caſtitatem*,ait S. Hieron. deinde conſentiunt in vnius Eccleſiæ Catholicæ perſecutione. Verùm capita illorum huc illucque reſpiciunt,quia ſenſibus,opinionibus variant, ac diſcordant. Sed cur non curat Diabolus vt ſint vnanimes? Dicit Ieremias, quod *colligit diuitias non in iudicio; Non enim illius intereſt, quibus inter ſe rixentur erroribus, quos merito multa variaque impietatis pariter poſſidet*, inquit S. Auguſtinus.

Iacob.3. In præfat. lib. Retra.

Ierem.12. Auguſt. de Paſtor. cap.13.

Pſal.54. & ibi D. Auguſt.

Iudic 15. D. Aug. in Pſal.80.

Hieron in Ozeam

Ierem. 17.

De ciuit. lib.18.cap. 41.

Tertium,quod notari debet,eſt de miraculis

lis quæ facturi ſunt hæretici. Sunt autem duplicia, *Quædam enim tantum habeat admirationem ſicut volare in aere*, vti Simon Magus faciebat: *Alia etiam habent vtilitatem, vt quando ager ſubitò ſanatur.* Talia miracula eos facturos putat D. Chryſoſt. & ſic interpretatur dictum Domini, *Signa magna facient*, id eſt, inquit *vtilia*. Periculoſa ſanè tempora imprudentibus, qui non attendunt prædictiones Domini, quando videbant ab eis fieri miracula. Vnde & ait Chriſtus *talem ac tantam tunc fore tribulationem, qualis non fuit ab initio mundi neque fiet; ita vt in errorem inducantur, (ſi fieri poteſt,) etiam electi.* Dicit D. Auguſt. Manichæis hæreticis; *Miracula non feciſtis, quæ ſi feceritis, etiam ipſa in vobis caueremus, per inſtruentem nos Dominum & dicentem, Exurgent Pſeudoprophetæ, & facient ſigna & prodigia magna Ecce prædixi vobis.* Sicut dicitur in Deuteron. de falſo Propheta, etiamſi euenerit, quod prædixerit, non audies, occidetur. Dicit Apoſt. ea ſigna, fore *ſigna mendacia, Sed ſolet ambigi* inquit Auguſt. *Vtrum ideò mendacia, quia mortales ſenſus per phantaſmata decepturi ſint, vt quod non faciunt, facere videantur; vel, quia etiamſi vera ſint, ad mendacium pertrahent credituros, non ea potuiſſe niſi diuinitus fieri, virtutem Diaboli neſcientes, maximè quando tantam, quantum nunquam habuit, accipiet poteſtatem.* Habet D. Aug. de triplici perſecutione Eccleſiæ, in Pſal. 9. *Prima violenta fuit, cū̃ proſcriptionibus tormentis, cædibus Chriſtiani ad ſacrificandū̃ cogerētur: Altera fraudulenta eſt, quæ nunc per hæreticos vt falſos fratres agitur: Tertia ſupereſt per Antichriſtū̃ ventura, qua nihil eſt periculoſius: quia & violenta & fraudulenta erat, vim habebit in imperio, dolum in miraculis.*

Quar-

[Margin notes: De Ciuit. lib. 18 c. 41 — De vtil. credendi, c. 16 & ſeq. — Chryſ. in c. 24. Matt. — Matth. 24. — Cōt. Fauſt. lib. 13. c. 5. — Matth. 24. — 2. Theſſ. 2.]

Google

Quartum notandum, Eorum aduentum fidem noſtram non debere infirmare ſed firmare, videntes fieri, quodà Domino in Script. tanto ante prædictum eſt. Dicitur *Eccleſia firmamentum veritatis*, etiam hac ratione, quod eam firmet in cordibus hominum, varijs quidem modis, ſed hoc præcipuè, quod omnia quæ in ea fiunt, clariſſimè demonſtret in Script. ante eſſe prædicta. Vnde & Tertull. *Conditio*, inquit, *præſentium temporum, etiam hanc admonitionem prouocat noſtram, non oportere nos mirari ſuper hæreſes iſtas quia ſunt, futuræ enim prænuntiabantur.* &c. Et D. Cyprianus. *Non nos moueat aut turbet*, inquit, *multarum nimia & abrupta perfidia, ſed potius fidem noſtram prænuntiata rei veritas corroboret: vt quoniam quidam tales eſſe cœperunt, quia hæc ante prædicta ſunt, ita cæteri fratres ab huiuſmodi caueant, quia & hæc ante prædicta ſunt inſtruente Domino & dicente, vos autem cauete, ecce prædixi vobis omnia.* Denique D. Auguſtinus de illis loquens; *Mirandum non eſt*, ait, *ſi veniant* (cùm videlicet prædicti ſint) *vigilandum ne noceant: Miſerearis illorum, tanquam ſimplex vt columba; Caueas illos, tanquam aſtutus, vt ſerpens.*

1. Timo. 3.

De præſcrip. hæretic. init.

De Vnit. Eccleſ.

Epiſt. 141.

MO-

MONITVM LXXXXIV.

Tradidit eum tortoribus, donec redderet vniuerſum debitum.

Matth. 18.

EST quæſtio ſubdifficilis de reditu peccatorum, quæ remiſſa ſunt ſemel: In qua tenendum, non vt opera bona ſublato peccati impedimento mortalis, redeunt ad ſuum præmium, ita etiam ſemel remiſſa peccata, per ſuccedens mortale peccatum, ad ſuum redire ſupplicium. Cuius hæc eſt ratio, quòd peccata cùm remittuntur, condignum recipiunt in morte Chriſti ſupplicium, cuius pleniſsima ſatisfactio, vnicuique applicatur; & cuiuſque fit quodammodo, quando ei peccata donantur. Quod igitur ea punitum, pleneque abolitum eſt, puniri poſtea nunquam debet. At bona opera quę in gratia facta fuerunt, per relapſum impediebantur à conſecutione ſuæ mercedis, quæ adhuc reddenda erat, ideoque ſublato impedimento æquũ eſt, vt ad hanc redeant, ne irremunerata relinquantur. Pertinet huc etiam illud Pauli, *Sine pœnitentia ſunt Dei dona.* Cùm igitur ſemel peccatorum remiſſionem donauerit, non eam reuocat vt donaſſe pæniteat. Nemo igitur propter ſemel remiſſa peccata damnabitur, etſi

Rom. 11.

etſi per ſequentia damnationem incurrat, quam ſemel effugerat, vt quodammodo ob ſimilenocumentum,in quod reciditur, redire poſſe videatur dici; ſicut Febrim redire dicimus,etſi non eadem quæ ſemel curatione depulſa eſt,redeat.

Itaque D.Proſper,*Omnis homo*,inquit,*qui credens in Patrem,filium,& Spiritum Sanctum, regeneratur in baptiſmo,tam à proprijs peccatis quæ mala voluntate & actione contraxit, quam ab Originali, quod à parentibus traxit,abſoluitur; ſed relapſum poſt baptiſmum ad infidelitatem & impios mores, qui negat Originali peccato fuiße purgatum, tam falſa opinatur, quàm qui eundem aſſerit, non æterna morte eſſe damnandum. Sed non in id quod remiſſum eſt recidit, nec in Originali peccato damnabitur, qui tamen propter poſtrema crimina ea morte afficietur, quæ ei propter ea quæ remiſſa ſunt, debebatur*, &c. His verbis indicat, quemadmodum & propriè non redeant ſemel remiſſa peccata, & quodam tamen ſenſu redire poſſint intelligi, videlicet, quia propter poſtrema crimina homo ea morte afficietur,quæ ei ob ea quæ remiſſa ſunt, debebatur. Ad obiect. Galler.c.2

Non eſt igitur ſermo iſte omninò negandus,ſemel remiſſa peccata redire,vti nec proprio ſenſu verus eſſe putandus eſt. Redire autem ad quendam modum,vbi fraterna charitas non eſt,docet apertiſſimè D.Auguſt. ex Euangelio, vbi iuxta ſenſum eiuſdem *debitori illi recuſanti poſtea fratri ſuo dimittere,dimiſſa fuiſſe peccata,intelligenda erunt non reuera,& cum effectu,ſed quan-* Lib.1. côt. Donat. cap.12.

 tum

tum eſt ex parte & efficacia Sacramenti: vt hinc quoque commendanda appareat Domini prompta benignitas, quæ nec tali ſuum ſubtraxit Sacramentum, ſed quantum in ipſo fuit, debitum omne dimiſit, vt ſeruus ille Domini miſericordia excitatus, ſuo quoque conſeruo debitũ prompta voluntate dimitteret. Notandum enim quod nec

Ibidem. ipſe præterijt Auguſt. illum ſeruum non voluiſſe dimittere fratri ſuo priuſquam à Domino ſuo gratiam peteret; Hoc indicant verba

Matth. 18 conſerui, *Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi*; alioqui diceret, iam hoc mihi dimiſeras, cur ergo repetis? Et manifeſtius ipſius Domini verba: *Egreſſus inuenit vnum de conſeruis ſuis, qui debebat ei*, ergo nondum dimiſerat. Nec tamen hoc impediuit Dominum eius, quo minus dimitteret ei omnia, non quidem cum effectu, ſed quia per eum non ſtetit; verùm ille capax non fuit, quia conditionem requiſitam non habebat; ſurreptitia fuit remiſſio, ideoque nullius valoris, ac proinde debitum ſuppli-

Ibidem. cium exigitur. Propterea ſubdit D. Auguſt. *Sed quid ei profuit dimiſſio, quandoquidem in caput eius propter odiorum perſeuerantiam rurſus omnia continuo replicata ſunt. Sic*, inquit. *non impeditur Baptiſmi gratia, quò minus omnia peccata dimittat, etiamſi odium fraternum, in eius cui dimittitur corde perſeueret, videlicet, quantum ad ipſam pertinet Sacramenti ſanctitatem.* Sic fortè & D. Baſil. locutus fuiſſe vide-

Conc. 8 de pænitent. bitur, cùm dicit, *Nil prodeſſe remiſſionem peccatorum ei qui ſceleratè viuere pergit.*

Itaque hæc Parabola non propriè pertinet ad eos qui relabuntur, ſed ad eos qui cum à Domino petant remiſſionem peccato-

rum

rum, tamen remittere ipſi nolunt, ſed in odio concepto perſeuerant. Vnde concludit, *Sic pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus ſuis.* id eſt, ſi in odio proximi perſeueretis; non autem, ſi poſt vnam remiſſionis gratiam iterum lapſi fueritis. At D. Chryſoſt. huiuſmodi ſenſum inſinuat; Verè quidem remiſſa eſſe peccata omnia, ſed ſuperuenientem vlciſcendi malitiam tantum valuiſſe, tantoque odio dignam eſſe viſam, vt quantum in ipſa eſt, gratiã prius præſtitã euerterit; meruit enim vt id fieret, ſi vlla ratione fieri potuiſſet. Scholaſtici verò ſtatuũt redire per ingratitudinem, quia, vt D. Tho. ait; *Per peccatum ſequens pœnirentiam, redit quodammodo reatus peccatorum, prius dimiſſorum, non inquantum cauſabatur ex illis peccatis prius dimiſſis, ſed in quantum cauſatur ex peccato vltimo perpetrato, quod aggrauatur ex prioribus.* Et hoc inquit, *nõ eſt peccatũ redire ſimpliciter, ſed ſecundũ quid, in quantũ ſcilicet virtualiter in peccato ſequenti continetur.* Verùm hoc non ſic accipiendum, quaſi omne peccatum poſterius; grauius ſit præcedenti ob ingratitudinem; etiamſi ad idem genus peccati pertinet; vt ſi prius ſit ex malitia, poſterius ex infirmitate: ſed peccatum poſterius propter præſtitam remiſſionis gratiam, quadam ingratitudinis circumſtantia fieri grauius, quàm alioqui eſſet, ſi tale gratiæ Beneficiũ non præceſſiſſet.

Matth. 18.

Homil. 22. in Matth.

Ex hac Parabola manifeſtum eſt, quantum ſit malum, roganti veniam negare: Quiſquis enim roganti, & peccati ſui pœni-

Auguſt. Euchar. 74 tenti non ex corde dimittit, nullo modo exiſtimet, à Domino ſua peccata dimitti, quoniam Veritas mentiri non poteſt, quæ dixit;

Matth. 6. *ſi non dimiſeritis hominibus peccata eorum, nec Pater veſter dimittet vobis peccata veſtra. Ad tam magnum tonitruum, qui non expergiſcitur, non dormit, ſed mortuus eſt.* Cogitet qui non dimittit ex corde in ſe peccanti, & veniam petenti, ſe Deo debere decem millia talentorum, proximum verò ſibi ad ſummum centum denarios, ſeu mitas. Expendat parabolam ſaluatoris. Occurrat ei illud Sapientis;

Eccleſ. 28. *Qui vindicari vult, à Domino inueniet vindictam, & peccata illius ſeruans ſeruabit: Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata ſoluentur. Homo homini reſeruat iram, & à Deo quærit medelã? In hominẽ ſimilẽ ſibi nõ habet miſericordiã, & de peccatis ſuis deprecatur? Ipſe dũ caro ſit reſeruat irã, & propitiationẽ petit à Deo? Quis exorabit pro delictis illius? Memẽto nouiſſimorum, & deſine inimicari.*

Ser. 1 de orat. Dominic. *Quando,* inquit Auguſt. *nobiſcum agitur vt vindicemus nos, ira exaſperatur, & frendet homo vindicari. Horrenda tentatio. Vnde enim accepturus veniam fueras pro cæteris delictis tuis, hoc perdis. Si quid alijs ſenſibus, alijs cupiditatibus peccaueras, hinc erat ſanandum, quia dicturus eras, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Qui te inſtigat, vt vindiceris, perdet tibi quod dicturus eras; Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: Illo perdito, cuncta tenebuntur, omnino nihil dimittitur. Hanc periculoſam tentationem in iſta vita ſciens Dominus magiſter, &*

Matth. 6. *Saluator noſter, cùm doceret nos 6. vel 7. petitiones; nullam ſibi aſſumpſit, vnde tractaret, & quam vehementius nobis commendaret, niſi hanc vnam,*

Amen

Amen dico vobis, quia ſi dimiſeritis hominibus peccata; propter illud, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Prætermiſſis omnibus petitionibus quas nos docuit, illa maximè docuit. Non multum fuerant illa commendanda, in quibus, ſi peccator eſt, vnde curetur, agnoſcat. Commendanda cætera, in quibus ſi peccaueris, non eſt vnde ſaneris. Hoc enim debes dicere, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Periſti, ſi hoc perdidiſti. Videte fratres mei, videte filij mei, videte quia dico vobis, pugnate cum corde veſtro, quantum poteſtis; & ſi videritis iram veſtram ſtare aduerſus vos, rogate contra illam Deum; faciet te Deus victorem tui, faciet te Deus victorem non forinſecus inimici tui, ſed intrinſecus animi tui: Aderit enim, & faciet, Hactenus Auguſt. VideGreg. in Paſtor. parte. 3. Vide Auguſt epiſt. 109.

Hæc autem doctrina intelligenda eſt, non ſic quaſi is qui dimittit in ſe peccantibus, imò omnia opera miſericordiæ complet, habiturus ſit ſcelerum ſuorum veniam, à quibus non diſcedit, vita in melius mutata; aut quaſi propter eleemoſynas, quas in dilectione ſcelerum conſtitutus, & impœnitens largitur quandoque ſit accepturus pœnitentiam ſcelerum ſuorum: ſed ideo hæc dixit Dominus, quia valdè vtile, imò neceſſarium eſt, dimittere in nos peccantibus, quo exaudiamur veniam petentes. *Qui talia*, (ait Apoſt. de criminibus loquens) *agunt, regnum Dei non poſſidebũt.* *Ne dicas* (inquit Sapiens) *In multitudine munerum meorũ reſpiciet Deus, & offerẽte me Deo altiſſimo, munera mea ſuſcipiet. Dona iniquorum non probat altiſſimus* Galat. 5. 1. Cor. 6. Eccleſ. 34. Eccl. 7.

 nec

nec reſpicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine ſacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis. Et rurſum; *Homo qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem facit, quid proficit humiliando ſe? Orationem illius quis exaudiet?* Et, *Qui declinat aurem ſuam, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.*

Ibidem infra.
Prou. 28.

MONITVM XCV.

Lazare, veni foras.

Ioan. 11.

NOtandus hic eſt, ſtatus peccatoris, & modus quo conuertitur, & ad remiſſionem peccatorum peruenit. Lazarus enim gerit typum peccatoris: Primo; turbauit ſe Chriſtus, ſignificans quid facere debeat peccator. Dicit pœnitens in Pſal. *Turbatus eſt à furore oculus meus*. Oculus cordis turbatur ab imminente ſupplicio, quod peccator meruit. *Nunquam enim accidit, vt aliquis velit inchoare nouam vitam, qui prius non fuerit aliquo Dei timore perculſus. Nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari*, ait Sapiens. Et de illo etiam timore dicitur, quod ſit *initium Sapientiæ*. Metus mortis & futuri iudicij, initium conuerſionis in Auguſtino, vt ipſe fatetur in Confeſſ.

Pſal. 6.
Auguſt. de Catech. rudib. cap 1. Tract 9. in Canon. Ioan.
Eccleſ. 1.
Pſalm. 110.

Deinde *lachrymatus eſt Ieſus*; Significatur pœnitentia, quâ quis ſecundùm Deum de peccatis contriſtatur; Sic Magdalena, *lauit lachrymis maculas criminis*, inquit Greg. *Et Petrus fleuit amarè, fle-*

Lib. 6. c. 16

rè, fletúque culpam diluit, ait Ambroſ. *Felices lachrymæ*, inquit Leo, *quæ ad diluendam culpam negationis virtutem ſacri habuere Baptiſmatis.* Sic de ſe Auguſt. in ſua conuerſione; *proruperunt flumina oculorum, acceptabile ſacrificium tuum, Domine.* Dauid in ſua pœnitentia; *Lachrymis meis ſtratum meum rigabo. D. Ambroſius*, Paulino teſte, *quotieſcunque quis illi lapſus ſuos confeſſus eſſet, ita flebat, vt illũ flere compelleret. Culpabiliter durus eſt*, ait Aug. *qui deflet damna temporis; mortem amici, & dolorem peccati lachrymis non oſtendit.* Si deſunt corporis lachrymæ, nunquam deſint animæ, dolor & amaritudo animi in recogitandis peccatis: *hæc triſtitia operatur pœnitentiam in ſalutem ſtabilem*, vt ait Paulus.

In Hom. de Magdal. In hymno. Ser 9. de paſſ. Lib. 8. Cõf. ca 12. Pſal 6. Paulin. in vita Ambroſ. De vera & falſ. pœnit. cap. 9. 2 Cor. 7.

Tertio, *Tollite*, inquit, *lapidem.* Sunt impedimenta conuerſionis. Aliquando impedit peccandi conſuetudo, quę difficulter relinquitur; *tollitur autem contraria bona conſuetudine*, vt Auguſt. *Certa viriliter, conſuetudo conſuetudine vincitur. Aſperã nobis & inſuauẽ virtutũ viam nimia facit vitiorũ, conſuetudo, quæ ſi in alterã partẽ transferatur, inuenietur ſemita iuſtitii laeuis*, inq. Hieron. *Porto*, ait Auguſt. *Domine, iugum tuum, & leue eſt mihi, quoniam ſic promiſiſti & feciſti, & verè ſic erat, & neſciebam, quando id ſubire metuebam.* Aliquando impedit Societas prauorum, peſtis pernitioſiſſima, quæ detinet hominem in peccatis; hæc deſerenda. Vnde pœnitens Dauid, *Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem.* Et Petrus pœnitens, *egreſſus eſt foras*, reliquit malorum ſocietatem, in qua ceciderat. Aliquando impedit verecundia, quia rident homines

Ser. 49. in Nou. In epiſt. ad Celant. Lib. 10. Confeſſ. ca. 36. Pſalm. 6. Matth. 26.

nec reſpicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine Ibidem infra. *ſacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis.* Et rurſum; *Homo qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem facit, quid proficit humiliando ſe? Orationem illius quis exaudiet?* Et, *Qui declinat aurem ſuam, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.* Prou. 28.

MONITVM XCV.

Lazare, veni foras.

Ioan. 11.

NOtandus hic eſt, ſtatus peccatoris, & modus quo conuertitur, & ad remiſſionem peccatorum peruenit. Lazarus enim gerit typum peccatoris: Primo; turbauit ſe Chriſtus, ſignificans quid facere debeat peccator. Dicit pœnitens in Pſal. *Turbatus eſt à furore oculus meus.* Oculus cordis turbatur ab imminente ſupplicio, quod peccator meruit. *Nunquam enim accidit, vt aliquis velit inchoare nouam vitam, qui prius non fuerit aliquo Dei timore perculſus. Nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari,* ait Sapiens. Et de illo etiam timore dicitur, quod ſit *initium Sapientiæ.* Metus mortis & futuri iudicij, initium conuerſionis in Auguſtino, vt ipſe fatetur in Confeſſ.

Pſal. 6. August. de Catech. rudib. cap. 1. Tract. 9. in Canon. Ioan. Eccleſ. 1. Pſalm. 110.

Deinde *lachrymatus eſt Ieſus*; Significatur pœnitentia, quâ quis ſecundùm Deum de peccatis contriſtatur; Sic Magdalena, *lauit lachrymis maculas criminis*, inquit Greg. *Et Petrus fleuit amarè, fle-*

Lib. 6. c. 16

rè,*fletuque culpam diluit*,ait Ambroſ. *Felices lachrymæ*,inquit Leo, *quæ ad diluendam culpam negationis virtutem ſacri habuere Baptiſmatis.* Sic de ſe Auguſt. in ſua conuerſione ; *proruperunt flumina oculorum,acceptabile ſacrificium tuum , Domine.* Dauid in ſua pœnitentia ; *Lachrymis meis ſtratum meum rigabo. D. Ambroſius*, Paulino teſte, *quotieſcunque quis illi lapſus ſuos confeſſus eſſet,ita flebat,vt illũ flere compelleret. Culpabiliter durus eſt*, ait Aug. *qui deflet damna temporis ;mortem amici, & dolorem peccati lachrymis non oſtendit* . Si deſunt corporis lachrymæ , nunquam deſint animæ, dolor & amaritudo animi in recogitandis peccatis: *hæc triſtitia operatur pœnitentiam in ſalutem ſtabilem*, vt ait Paulus.

In Hom. de Magdal. In hymno. Ser 9. de paſſ. Lib. 8.Cõf. ca 12. Pſal 6. Paulin. in vita Ambroſ. De vera & falſ.pænit. cap.9. 2 Cor.7.

Tertio,*Tollite*, inquit,*lapidem.* Sunt impedimenta conuerſionis.Aliquando impedit peccandi conſuetudo,quę difficulter relinquitur; *tollitur autem contraria bona conſuetudine*,vt Auguſt. *Certa viriliter,conſuetudo conſuetudine vincitur.Aſperã nobis & inſuauẽ virtutũ viam nimia facit vitiorũ,conſuetudo,quæ ſi in alterã partẽ transferatur,inuenietur ſemita iuſtitii laeuis*,inq. Hieron.*Porto*,ait Auguſt.*Domine, iugum tuum , & leue eſt mihi , quoniam ſic promiſiſti & feciſti , & verè ſic erat, & neſciebam, quando id ſubire metuebam.* Aliquando impedit Societas prauorum.peſtis pernitioſiſſima,quæ detinet hominem in peccatis ; hæc deſerenda . Vnde pœnitens Dauid , *Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem* . Et Petrus pœnitens , *egreſſus eſt foras* , reliquit malorum ſocietatem,in qua ceciderat. Aliquando impedit verecundia, quia rident homi-

Ser.49.in Nou. In epiſt.ad Celant. Lib.10. Confeſſ.ca. 36. Pſalm.6. Matth.26.

nes, calumniantur, exprobrant, &c. ſed eſt
Ecclеſ.4. verecundia *adducens ignominiam*, vt ait Sap. quando quis confunditur bene agere propter homines, qui te defendere non poterunt, Domino iudicante; non eripere, Domino damnante. bona autem eſt verecundia, & *adducens gloriam, quando peccaſſe aut peccare confunderis.*

Lib. 10. Conf. c. 36.

Greg. hom. 40 in Euāg.

Quartò, *prodijt foras*; ſic confiteri debet peccator ſecreta cordis; *Virus enim peccati ſalubriter aperitur in confeßione, quod peſtiferè latebat in mente. Pleroſque*, inquit Tertull. *hoc opus* (Confeſſionis) *vt publicationem ſui aut ſuffugere, aut de die in diem differre præſumo, pudoris magis memores, quàm ſalutis: velut illi, qui in partibus verecundioribus corporis contracta vexatione conſcientiam medentium vitant, & ita cum erubeſcentia ſua pereunt. Grande planè emolumentum verecundia occultatio delicti pollicetur. Videlicet* (per Ironiam) *ſi quid humanæ notitiæ ſubduxerimus, proinde & Deum celabimus? Adeò ne exiſtimatio hominum, & Dei conſcientia comparantur? An melius eſt damnatum fateri, quàm confeſſum abſolui? Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino*; non aduerſus alium, vt Adam; qui dixit Mulier decepit me: & Mulier, Serpēs decepit me. ſed *aduerſum me*, meipſum autorem peccati fatebor. *Confiteantur ſinguli delictum ſuum*, ait D. Cypria. *dum adhuc qui deliquit, in ſæculo eſt, dum admitti confeſſio eius poteſt.*

lib. de Pænit. c. 8, 9.

Pſalm. 31.

Genſ. 3.

In tract. de Lap.

Quintò, dicit Chriſtus diſcipulis, *Soluite illū, & ſinite abire.* Solutus eſt à diſcipulis, adhuc enim ligatus, prodijt; ſic peccator confitetur, & adhuc reus eſt, donec miniſterio Sacerdotum, quibus dictum eſt, *Quorum remiſeritis pecca-*

Ioan. 20.

ta, remittuntur eis. Et, *Quæ ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta, & in cælis*, eius peccata remittantur, & ſoluantur. *Habent*, inquit S. Chryſoſt. *Principes vinculi poteſtatem, ſed corporum ſolum, Sacerdotes verò etiam animarum: illas poſſunt ligare & ſoluere.* Claues datæ Eccleſiæ, per eius miniſtros in ea miniſtrantur; illis ergo vti oportet. *Ita enim ordinauit Deus,* ait D. Leo, *vt indulgentia Dei, niſi Sacerdotum ſupplicationibus nequeat obtinere, idque pro ijs qui confitentur, & proprio ſe iudicio condemnant.* Matth. 18. Lib. de Sacerd. Leo, epiſt. 91.

In peccato duo continentur, actus & reatus; actus vt adulterium ſiue foris in opere, ſiue intus in voluntate. Reatus verò, vt obligatio, qua adulter, nondum peccato remiſſo, adhuc æternę damnationi obnoxius inuenitur, etiamſi adulterium opere & voluntate deſeruerit. *Nam ſi quiſquam*, v.g. inquit Aug. *fecerit adulteriū, etiamſi deinceps nunquam faciat, reus eſt adulterij, donec reatus ipſius indulgentia remittatur. Habet ergo peccatū, quamuis illud quod admiſit, iam non ſit, quia cum tempore quo factum eſt, præterijt. Nam ſi à peccando deſiſtere, hoc eſſet non habere peccatum, ſufficeret vt hoc nos moneret Scriptura: Fili peccaſti, non adijcias iterum, Non autem ſufficit, ſed addit; Et de priſtinis, deprecare Dominum vt tibi remittantur. Manent ergo niſi remittantur. Sed quomodo manent ſi præterita ſunt? niſi quia prætereunt actu, manent reatu?* Hoc ſignificatur in Lazaro, qui proceſſit ligatus. Quid ſignificat hoc: ait Auguſtinus: *Quando contemnis, mortuus iaces; quando confiteris, procedis. Quid enim eſt procedere, niſi ab occultis veluti exeundo, ſe manifeſtare: ſed vt confitearis Deus facit, magna voce clamando, id* lib. 1. de Nupt. c. 26. Aug. in Ioā tract. 49. & in pſal. 101 conc. 2.

eſt, magna gratia vocando: Ideo cum proceßiſſet mortuus, adhuc ligatus, confitens & adhuc reus vt ſoluerētur peccata eius, miniſtris hoc dixit Dominus, ſoluite illum & ſinite abire. Quid eſt, ſoluite & ſinite abire? Quæ ſoluetitis in terra, ſoluta erunt & in cælo. Et alibi idem

In pſal. 101 Conc. 2.

Auguſt. *Cùm audis hominem pænitere peccatorum ſuorum, iam reuixit: cùm audis hominem confitendo proferre conſcientiam, iam de ſepulchro eductus eſt, ſed nondum ſolutus eſt. Quando ſoluitur? A quibus ſoluitur? Quæ ſolueritis,* inquit, *in terra, erunt ſoluta & in cælo. Meritò per Eccleſiam dari ſolutio peccatorum poteſt: ſuſcitari autem ipſe mortuus non niſi clamante Domino poteſt. Quid autem prodeſſet Lazaro, quia proceßit de monumento, niſi diceretur, ſoluite eum, & ſinite abire.*

Sic nec Catechumenus mox vt verè conuerſus fuerit, à peccatis ſuis ſoluitur, quamuis per bonam vitam iam Deo propinquus ſit.

Tract. 13. in Ioan. & ad Simplicia. quæſt. 2.

Nam, vt ait D. Auguſtin. *Quantumcunque proficiat catechumenus, adhuc ſarcinam iniquitatis ſuæ portat; non illi dimittitur, niſi cùm venerit ad Baptiſmum. Quomodo non caruit populus Iſrael populo Ægyptorum, niſi cum veniſſet ad mare rubrum; ſic preſſuris peccatorum nemo caret, niſi cùm ad fontem Baptiſmi venerit.* Et ipſe Auguſtinus in ſua conuerſione iam deflens, & deteſtans præteritos lapſus, *Tamen*, inquit, *fides mea ſecurum me eſſe non ſinebat de præteritis peccatis meis, quæ mihi per Baptiſmum remiſſa nondum erant.*

Lib. 9. Cōf. cap. 4.

Idem ſentiendum de ijs, qui poſt Baptiſmum in peccatum mortale relapſi ſunt. Nam etſi verè conuerſi, à peccato tamen ſuo non ante ſolutos ſe arbitrari debent, quam id Sacerdos, qui poteſtatem ſoluendi accepit, remiſerit. Quod dicitur contra illud dogma hære-

hæreticum, quo quemque volunt ſtatim habere omnium veniam peccatorum, cùm primum ſpecialem illam, quam vocant, fidem, animo conceperint. Aduerſatur enim vana hæc fides, poteſtati ligandi atque ſoluendi, remittendi ac retinendi peccata, quam dedit Dominus Petro & Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus. Quum enim dicat Dominus, eis remittenda peccata, quibus illi remiſerint: eos ſoluendos in cælo, quos illi ſoluerint ſuper terram; hæc fides habet, quod peccata ſint remiſſa ſola fide, etiamſi nemo accedat ſolutor vel remiſſor: imò etiam dum hanc fidem habentes accedunt Paſtores ſuos, vt ab eis ſoluantur & peccata eis remittantur, iam antè peccata remiſſa ſunt, ſola fide; vt ridiculum iam ſit, quod Dominus Apoſtolis ſuis dixit; *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, cùm nimirum & illis ipſis remiſſa ſint peccata, antequam accedant Sacerdotes.

Ioan. 20. Matth. 18. Ioan. 20.

Eſt autem notandum eorum ſententiam, qua peccatores abſoluunt, non tantùm eſſe declaratiuam, quaſi antea peccata ſoluta fuerint, at in veritate efficere, vt homo qui captiuus erat, ab æternæ pœnæ reatu liber euadat. Alioqui enim Chriſtus dixiſſe debuiſſet, Peccata quæ remiſſa ſunt, eſſe remiſſa declarabitis. at non ſic dixit, volens declarare Sacerdotis ſententiam verè peccata remittere; atque ſuam ſententiam, Sacerdotis nequaquã præcedere, ſed potius contra; vt D. Bern. *Sententia*, inquit, *Petri præcedit ſententiam cæli*.

Ser. 1. de Apoſt. Petro & Paulo. ex Hilario cap. 16. in Matth.

M O-

MONITVM XCVI.

Quis peccauit, hic, an parentes eius, vt cæcus naſceretur?

Ioan. 9.

QVæſtionem proponunt Apoſtoli, quę fere in mentibus hominum hærere ſolet, Iſti præ cæteris flagellantur, ergo præ cæteris peccauerunt. Hunc errorem redarguit Dominus apud Lucam. *Putatis*, inquit, *quod hi Galilæi, vel oppreſſi à turri Siloe, præ alijs omnibus peccatores fuerint, quia talia paſſi ſunt? Non, dico vobis.* Non eſt certum argumentum. Atque hoc amicorum Iob, & Phariſæorum, & diſcipulorum Chriſti, cùm adhuc rudiores communibus Iudaici populi perſuaſionibus tenerentur, vitium fuit, vt quos affligi viderent grauioribus malis, eos præ alijs ſceleratos arbitrarentur, aut occultis iniquitatibus, ſi nullæ forent manifeſtæ, iram in ſe Dei prouocaſſe cenſerent. Vnde & Chriſtus *cum iniquis deputatus eſt*. Vbi illud metuendum eſt, *Nolite iudicare.* Aliud enim Deo interdum propoſitum eſt, quando ærumnas immittit, quàm peccatum perſequi, ideoque cùm latent afflictionum cauſæ, cohibenda eſt humana temeritas, ne & Deo faciamus iniuriam, & in fratres maligni

Lucæ 13.

Eſai. 53.

Matth 7.

ni ſimus. Quod ergo requirit Apoſtolus, *vt inuicem ſuperiores arbitremur*, id videtur poſtulare, *vt alios quoque nobis æſtimemus meliores*, quod facimus, ſi defectus, lapſuſque noſtros ſeriò ponderantes, in alijs conſideremus eaduntaxat, quæ pertinent *ad prouocationem charitatis*; ita fit vt de alijs optimè ſentientes, quorum culpas non nouimus, dicamus eis aduerſa prouenisse, de peccato, ſed alio quopiam Dei conſilio. Ad nos autem cùm venimus, ſequimur illud rectiùs, quod ſignificatur iuſtorum eſſe propriũ, vt noſipſos ſtatim accuſemus, culpiſque noſtris quæ patimur aſſcribāmus, non ſanè mendaci confeſſione, ſed planè humili & vera cognitione noſtra. Vbi interdũ hoc ſingularis Dei timor facit, vt magna deputemus, etiam quæ parua ſunt. Philip. 2. Prou. 18.

Itaque in tribulationibus ſuis, inquit Auguſt. *quod non immeritò eas patiuntur, tribuere Deo veritatem, ſanctorum eſt vſitata confeſſio.* Fit quidem interdum vt is hîc puniatur grauius, qui grauius peccauit, vt clarum eſt, in Nabuchodonoſor, Antiocho, Herode, & alijs. Sed ſæpe non fit; *Tempus eſt*, inquit Petrus, *vt incipiat iudicium*, id eſt, punitio peccati, *à domo Dei*, id eſt, ab eius ſanctis, quos flagellat, vt alios commonefaciat, quantum ipſis ſupplicium debeatur. *Sic iuſti patiuntur*, vt Paulus ait, *in exemplum iuſti iudicij Dei*, quod videlicet exercebit in reprobos. *Quantos cernimus Ethnicos atque Iudæos, hæreticos atque diuerſorũ dogmatũ homines*, inq. D.Hier. *volutari in cæno libidinum, madere ſanguine, feri-* In pſal. 118 cõc. 29. 1. Pet. 4. 2. Theſ. 1. In epiſt. ad Caſtrut.

feritate lupos, rapacitate miluos vincere, & nihilominus flagellum non appropinquare tabernaculis eorum, & idcirco ſuperbiæ contra Deum, & tranſire vſque ad cælum os eorum? Cùm ſanctos è contrario homines, ſciamus ægrotationibus, miſerijs, & egeſtate torqueri? Quid inter Reges Ioſia ſanctius? Ægyptio mucrone interfectus eſt. Quid Petro, quid Paulo ſublimius? Neronianum gladium cruentarunt. Dei filius ſuſtinuit ignominiam Crucis. Sic Hieronym. *Hinc intelligitur,* ait S. Auguſt. *quomodo non parcatur impijs tanquam ſarmentis præciſis ad comb ſtionem, quando iuſtis non parcitur ad perficiendam purgationem? Si* ait Chriſtus, *in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet? Si ita percutit, quos amat; quomodo feriet quos reprobat? Oſtendit tamen Deus,* inquit Auguſt. *ſæpè etiam in his ſuam operationem. Nam ſi nunc omne peccatum manifeſta plecteret pœna, nihil vltimo iudicio reſeruari putaretur. Rurſum, ſi nullum peccatum nunc puniret apertè Diuinitas, nulla eſſe, diuina prouidentia crederetur.* Qui & alibi; *Si nemini retribueret etiam in iſta vita, quaſi non videretur vigilare diuina Prouidentia. Si omnibus, non ſeruaretur Diuina patientia.* Quam maximè oſtendit in ſuſtinendis peccatis hominum, eorum etiam, *quos ſcit in malitia perſeueraturos, nobis tolerandorum malorum præbens exemplum.* cùm ille toleret, qui in poteſtate vindictam habet.

Cont. Fauſt. lib. 22. cap. 2.

Luc. 23.

Greg. li. 3. Moral. c. 6.

De Ciuit. lib. 1. c. 8.

In Pſal. 30. Conc. 3.

De Catec. rudi. ca. 19. Serm. 54. quæſt. 6. in Nou.

Quis ergo peccauit, rogant Apoſtoli: videlicet, præ cæteris, *vt cæcus naſceretur*. Origenes, tractans de diuerſitate natiuitatum hominum, *Ioannes*, inquit, *in ventre matris tripudiat, & exultat, cùm vox ſalutationis Mariæ ad aures*

Lib. 3. de principiis, cap. 3.

Eliſa-

Eliſabeth Matris eius allata eſt. Ieremias Propheta, an- Luc. 1.
tequam plaſmaretur in vtero matris , cognitus eſt à Ierem. 1.
Deo , & antequam à vulua procederet ſanctificatus eſt ab eo, & puer adhuc Prophetiæ gratiam accipit. E contra, alij à dæmone aliquo poſſeſsi nati ſunt, vel à puero Pythonem paſsi ſunt, alijſque innumeris defectibus ſubiecti ſunt. Et reſpondit : Non poterit dici Prouidentia, omnia quæ in mundo ſunt regi (vt tamen Scriptura aſſerit , & noſtra continet fides) ita vt abſque omni iniuſtitiæ culpa Prouidentia demonſtretur , niſi priores quadam fuiſſe eis cauſæ dicantur , quibus antequam in corpore naſcerentur animæ , aliquid contraxerint culpæ in ſenſibus vel motibus ſuis , pro quibus hoc merito pati à Diuina prouidentia iudicatæ ſunt. Liberi namque arbitrij ſemper eſt anima ,etiam cùm in corpore hoc,etiam cùm extra corpus eſt , & libertas arbitrij vel ad bona, vel ad mala mouetur : Nec vnquam rationabilis ſenſus,id eſt,anima vel mens,ſine motu aliquo vel bono vel malo eſſe poteſt. Quos motus cauſas præſtare meritorum veriſimile eſt, etiam priuſquam in hoc mundo aliquid agant, vt pro his meritis vel cauſis per Diuinam prouidentiam ſtatim à prima natiuitate,imò & ante natiuitatem, vel boni aliquid vel mali perpeti diſpenſentur. Sic Origenes.

Et D. Hieron. de Origeniſtis loquens ; *So-* In epiſt. ad
lent,inquit, *huiuſcemodi per angulos muſsitare , &* Demetr.
quaſi iuſtitiam Dei quærere : Cui illa anima in illa nata eſt prouincia? quid cauſæ extitit , vt alij de Chriſtianis naſcantur parentibus , alij inter feras , & ſæuiſsimas nationes,vbi nulla Dei notitia eſt? Cumque hoc quaſi ſcorpionis ictu,ſimplices quoſque percuſſerint, & fiſtulato vulnere locum ſibi fecerint, venena diffundunt. Putáſne fruſtra infans paruulus, & qui vix matrem riſu &

vultus hilaritate cognoſcat, qui nec boni aliquid fecit nec mali, dæmone corripitur, morbo opprimitur regio, & ea ſuſtinet quæ videmus impios homines non ſuſtinere, & ſuſtinere Deo ſeruientes? Si autem ſunt, inquiunt, iudicia Dei vera, iuſtificata in ſemetipſis, & nihil apud Deum iniuſtum eſt, ipſa ratione compellimur, vt credamus animas fuiſſe in cæleſtibus, & propter quædam antiqua peccata damnatas in corporibus humanis, & vt ita loquamur, ſepultas, nóſque in valle lachrymarum pœnas luere vetitorum peccatorum. Vnde & Propheta dicit, Priuſquam humiliarer, ego deliqui. Et, *Educ de carcere animam meam.* Et, *Iſte peccauit, vt cæcus naſceretur, an parentes eius? & cætera his ſimilia.* Sic Hieron.

Pſal. 18. Pſal. 118. Pſal. 141. Ioan. 9.

Sed hæc opinio, inquit Auguſt. *qua creduntur animæ hominum, ante iſta corpora ſua, quaſdam proprias vitas geſſiſſe, quibus ad hæc venirent, pro diuerſitate meritorum, diuerſa hic expertura, vel bona, vel mala, varijs modis ſubuertitur. Primò, per miras hominum vocationes; fit enim ſæpè vt qui cum mitioribus vitijs nati ſunt, ingenioſi, temperantes, vincunt libidinem, deteſtantur auaritiam, &c. non audeant prædicationem Chriſti, peſſimi autem ita gubernentur, vt & audeant & credant, &c. Deinde autoritate Scripturæ ſacræ, quæ Iacob & Eſau nondum natos aliquid boni aut mali egiſſe negat, & vnumquemque recepturum aſſerit, prout geſſit in corpore*, non antè, quia anima non producitur ante corpus, nec recipit eſſe niſi in corpore; non poſt corpus, quia ſtatus merendi morte terminatur. Quod autem hic ſine defectibus naſcitur, aut non cum tam magnis ac multis, gratia eſt Dei miſerantis, ille autem cũ ijſdem vel

De peccat. merit. lib. 1 cap. 22. Roman. 9. 2. Cor. 5. Aug. Cont. Iulian. lib. 4 cap. 3.

vel maioribus & pluribus, iuſtitia eſt Dei punientis. Omnes enim, in peccato concipiuntur & naſcuntur, quod per vnum hominem intrauit in mundum, & per omnes homines pertranſijt, à quo non liberat niſi gratia Dei per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Rom.5.

Siue autem maximis ſiue minimis vitijs vrgeamur, nefas eſt vt dicat ei qui ſe finxit, quamuis omnipotenti, iuſto, bono, quare me feciſti ſic? Dicit D. Proſp. *Omnes omnia inciderent mala, per communem conditionem, ſed generali neceſſitate ſeruata, cauſas ſibi Dominus indulgentiæ correptionisque ſeruat: eſtque in vno omnium debito, quod & miſericors remittit; & iuſtus exigit*. Et D. Auguſtinus, Contra Iulian. *Qui negatis paruulos, Originali peccato obnoxios, reſpondete, quo merito tanta innocentia nonnunquam cæca, nonnunquam ſurda naſcatur? Quod vitium etiam impedit fidem, Apoſtolo teſte, qui ait; Igitur fides ex auditu eſt. Iam verò quis ferat, quod ad ipſum ſpectat animum, imaginem Dei fatuam naſci, ſi nulla ex parentibus mala merita in paruulos tranſeunt? An ita eſt quiſquam fatuus, vt fatuitatem, nullum malum putet, cùm Scriptura dicat, mortuum ſeptem diebus, fatuum verò omnibus diebus eſſe lugendum? Quis autem neſciat, quos vulgo moriones vocant, natura ita fatuos, vt quibuſdam eorum penè ſenſus pecorum conferatur? Et non vultis fateri genus humanum, ex initio quo deſeruit Deum, trahere damnatæ originis noxam his omnibus digniſſimam pœnis, niſi vbi parcit ratione diſpoſitionis occultæ ſapientia conditoris?* &c. Et rurſum; *Malum ſi nullum ex origine traherent (paruuli) nunquam*

Lib.2.c.22 de vocat. genit.

Lib.3.c.4.

Roma. 10.

Eccl.22.

Vide de pec. Orig. ca.6.to.3.

Lib 3.c.6. in Iulia.

cum vitiis vel corporalibus naſcerentur; Deus enim qui eſt animarum conditor, etiam eſt corporum, qui vtique humanæ naturæ in ipſa conditione vitia non infligit immeritæ. Neque enim de innumerabilibus paruulis, qui & in animo & in corpore, cum tanta vitiorum varietate naſcuntur, hoc dici poteſt, quod Dominus ait de illo qui cæcus natus eſt, non propter peccatum ipſius, vel parentum id eſſe factum, ſed vt manifeſtarentur opera Dei in illo. Multi quippe nec ſanantur omnino, ſed cùm iiſdem vitiis, ſiue in qualibet ætate, ſiue in ipſa moriuntur infantia. Nonnullis etiam paruulis iam renatis, vel permanent cum quibus ſunt nati, vel accidunt huiuſmodi mala. Abſit, vt dicamus indignè, ſed hinc potius intelligamus, eis ad alterum ſæculum prodeſſe, quod renaſcantur. Huius autem ſæculi diſpoſitionem, propter initium ſuperbiæ hominis per quod apoſtatauit à Deo, diuerſis hominum malis peragi in iugo graui ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vſque in diem ſepulturæ in matrem omnium. Sic Auguſt. Si ergo quæratur cauſa efficiens defectuum, eſt iuſtitia Dei punientis peccatum prædictum (quod videtur ignoraſſe Origenes) Sunt enim pœnæ & effectus peccati originalis, vt ait D. Thom. ſiue ſint defectus animi, ſiue corporis. Si finalis quæratur vti hic in iſto cæco nato; eſt vt manifeſtentur opera Dei in illo, id eſt, in eo quod circa ipſum fit. Sed quæ ſunt illa Dei opera? Miraculum iſtud, & fides eorum, qui ex iſto miraculo ad Chriſtum ſunt conuerſi. hoc enim eſt opus Dei, credere. Dicit D. Thomas: *Deus præſcius eſt omnium futurorum euentuum, ex diſpoſitione diuinæ præſcientiæ & prouidentiæ, & ideo huiuſmodi*

Ioan. 9.

Eccl. 40.

D. Thom. 1.2.q.87. art.7. ad 1.

Secunda 2. q.164.art. 1. ad 4.

modi pænalitates diuerſimodè in diuerſis inueniuntur, non quidem propter aliqua merita præcedentia hanc vitam; (vt ſupra oſtenſum) *ſed vel in pænam paternorum peccatorum, inquantum filius eſt quædam res patris, vnde frequenter parentes puniuntur in prole; vel etiam propter remedium ſalutis eius, qui huiuſmodi pænalitatibus ſubditur, vt ſcilicet per hoc peccatis coerceatur, aut etiam de virtutibus non ſuperbiat, & per patientiam coronetur.* Sic Thomas.

MONITVM XCVII.

Inter natos mulierum non ſurrexit maior Ioanne Baptiſta.

Matth. 11.

MAgnus fuit Ioannes Baptiſta in natiuitate, magnus in vita, magnus in morte. Quoad natiuitatem, omnia in ea magna & mira fuerunt. Taceo, quod aduentus eius etiam à Prophetis prædictus, vt; *Vox clamantis in deſerto: Parate viam Domini.* Isai 40.
Et. *Ecce ego mitto angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Malach. 3.
Conceptio & natiuitas eius prænuntiata ab eodem Angelo, à quo Natiuitas Chriſti, videlicet à Gabriele, qui (vt ipſemet fatetur) *aſtat ante Dominum.* Luc. 1.
Nam etiam hic exequendo ſuum miniſterium, præſentem Deum aſpiciunt; Matth. 18.

 Vnde

Matth. 18. Vnde & Chriſtus in Euang. *Angeli eorum ſemper vident faciem patris mei, qui in cælis eſt*. Conceptus eſt, à ſenibus, matre etiam ſterili; vt Iſaac, Iacob, Ioſeph, Sanſon, Samuel & alij; omnes maximi ſancti; *Significant filios gratiæ, qui non virtute carnis, ſed ſingulari dono gratiæ naſcuntur*, vt Auguſt. Deinde, ſanctificatus in vtero, & ſingulari priuilegio factus templum Spiritus ſancti, ab Originali peccato purgatus. Vnde quod de Ieremia etiam de Baptiſta dicit Eccleſia, *antequam exires de vulua ſanctificaui te*, Et ipſe Angelus dicit, *Spiritu S. replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ.*

De Ciuit. lib. 15. c. 3. & 2. epiſt. 105.

Ierem. 1.

Luc. 1.

Tertiò, accepit non ſolùm gratiam, ſed & eius vſum, & liberi arbitrij: vnde factum eſt, vt agnoſceret præſentiam Saluatoris, in voce Virginis Elizabeth matrem Salutantis, vt ad eam exultaret; id eſt, cum gaudio exiliret in vtero matris. Vnde D. Ambroſ. *Habebat intelligendi ſenſum qui exultandi habebat affectum.* Et eius Pater, tanquam ad intelligentem ſermonem dirigens, ait, *Et tu puer Propheta altiſſimi vocaberis.*

In hūc locum Lucæ & Origen.

Luc 1.

Quartò, in ipſa natiuitate mundus prodijt, ſine peccato Originali. Nos vt in eo concipimur, ita & in vtero matris alimur, & naſcimur, filij iræ, & damnationis rei, niſi miſericordia liberemur; Vnde in Iob; *Nemo mundus à ſorde, nec infans, cuius eſt vnius vita ſuper terrā*; Et ipſe Dauid, *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum.* &c.

Epheſ. 2.

Rom. 5.

Iob 25. ſec. 79.

Pſal. 50.

Quintò, Pater à Spiritu. S. edoctus, nomen eius ſcripto expreſſit, cunctis ſtupentibus: idem nomen Mater cenſuit imponendum, non à viro qui mutus erat, ſed à Spiritu ſancto,

ctο etiam edocta. Sic nomen Abrahæ, Iſrael, Petri, Ieſu ab ipſo Deo impoſitum, myſterij cauſa, vti patet ex nominum ſignificatione.

Sextò, Nomen non à carnali progenie, quod carnales obſeruare ſolent, ſed à ſpiritali officio ſortitus eſt, quia erat annuntiaturus gratiam Dei, & gratiæ autorem, quam etiam in ſemetipſo monſtrauit. Quo enim merito ita exaltatus niſi quia Deus ita voluit, non quia ille meruit? nihil enim adhuc boni fecerat.

Denique Zacharias pater, vt ſcripſit nomen, ſolutum eſt vinculum linguæ eius, quo ante ob incredulitatem tenebatur; dixerat enim. *Vnde hoc ſciam? Ego enim ſum ſenex*, id eſt, ad generandum inidoneus, *& vxor mea proceſſit in diebus ſuis.* Non ſic Abraham, qui *non conſiderauit corpus ſuum emortuum, nec emortuam vuluam Saræ.* Sed credidit quod Deus eſſet verax in verbis, omnipotens in factis; Cuius voluntati & potentiæ naturæ impedimenta non poſſunt obſiſtere. Et loquebatur benedicens Deum, & Canticum illud, quod quotidie frequentatur in Eccleſia, pronuntians; *Benedictus Dominus Deus Iſrael, quia viſitauit, & fecit redemptionem plebis ſuæ Iſrael.* Vnde alij videntes hæc mirabilia, dicebant, *Quis, putas, puer iſte erit?*

Luc. 1. Roman. 4. Luc. 1.

Magnus præterea fuit in vita, in qua duo conſideranda; Conuerſatio, & Prædicatio. Conuerſatio, optimis virtutibus fuit ornata; Imprimis, humilitate, quam oſtendit, quando ne nomen quidem Prophetæ admiſit, cùm Ioan. 1.

tamen alij quaſi pro ipſo Meſsia eum habebant; *Vox*, inquit, *ſum clamantis*, ne hoc quidem mihi arrogo, quod clamo, ſed vox ſum alterius, qui in me clamat, verbo, exemplo; *cuius non ſum dignus corrigiam calceamenti ſoluere.* Quàm humiliter erga Chriſtum ſe geſsit,

Matth. 3. cùm ad eum baptiſmi cauſa veniret, *Ego à te debeo baptiſari, & tu venis ad me?* Summi ſancti apud Deum, minimi ſunt apud ſe.

Kemp li 1. de Imit. *Et bene ſemper agere, & modicum de ſe tenere*, ait Kemp. *humilis animæ inditium eſt.* Omitto, quod pauperem, & abiectam vitam à puero elegit, in deſertis agens; opes, honores, & cætera huiuſmodi mundana contemnens.

Alia eius virtus, ſobrietas & abſtinentia:

Lucæ 7. Rom. 14. *Venit Ioannes baptiſta*, inquit Chriſtus, *non manducans panem, neque bibens vinum*; *Quod bonum eſſe* ait Apoſtolus; *Erat in deſertis, vſque ad diem oſtenſionis ſuæ*, quæ quam parum ſuppeditent ad vitæ neceſſaria, quis neſciat? *Veſtis aſpera, zona pellicea, cibus locuſtæ, melque ſilueſtre, omnia virtuti, &*

In epiſt. ad Ruſtic. *continentiæ præparata*, inquit Hieron. Non ergo ſuperſtitioſè, ſed piè faciunt, qui ad exemplũ baptiſtæ, à quibuſdam abſtinent; id enim faciunt vt caſtigent corpus & ſeruituti ſubij-

1. Cor. 9. ciant, ad exemplum Apoſtoli: *nec damnant na-*

1 Timot. 4 *turam*, vt illi de quibus Paulus ad Timotheum

Serm. 4. de Quadrag. *ſed vſum ſummouent*, vt ait D. Leo. Dixerat de eo Gabriel. *Vinum & ſiceram non bibet.* Nobis tanta

Kemp lib 3. cap. 30. abſtinentia etſi nec neceſſaria, cibo tamen & potu moderatè vtendum. non nimio deſiderio inhærendum.

Abijcere omnia non licet, natura ſuſtentãda eſt,

da eſt, ſed requirere ſuperflua, & quæ magis delectant, Lex ſancta prohibet, alioqui caro aduerſus ſpiritum inſoleſceret.

Tertio virtus eius, Caſtitas, cuius illa prior mater eſt, virtus angelica; *Sola eſt caſtitas*, ait S. Bern. *quæ in hoc mortalitatis loco & tempore, ſtatum quendam immortalis gloriæ repræſentat. Sanctam quidẽ habuit matrem, Pontificisq; filius erat, & tamen nec Matris affectu, nec patris opibus vincebatur, vt in domo parentum cum periculo viueret caſtitatis*, ait D. Hieron. Vnde Ruſticum monet idem Hieron. *Matrem ita vide ne per illam alias fœminas videre cogaris; Ancillas quæ illi ſunt in obſequio, tibi ſcias eſſe in inſidijs: quanto vilior earum condatio, tanto facilior ruina.* Et D. Baſilius monet Virginem, *vt etiam erga fratrẽ cauta ſit, nam*, inquit, *etiam inter huiuſmodi perſonas Luxuria vexilla ſua erexit*. Subtractis ergo fomentis, quæ ſunt mollities veſtium, cibus & potus, conuerſatio, aſpectus, auditus, &c. Libido locum non habebat.

Ber. epi 42

In epiſt ad Ruſtic.

Ibidem.

Baſil. de vera Viginit.

Poſtrema eius virtus (vt aliàs taceam) pietas fuit. *Viuebat*, ait Hiero. *in eremo, & oculis deſiderantibus Chriſtum, nihil aliud dignabatur aſpicere. In deſertis cœlum apertius, Deus familiarior*, inquit Origenes. Totum autem id tempus vſque ad diẽ oſtenſionis ſuę, quibus, niſi Diuinis rebus, Orationi, Meditationi, & ſimilibus, ad quas aptiſsima eſt ſolitudo, tranſegit? *Iam vndique ſilua, & ſolitudo, & ipſum ſilentium, magna cogitationis incitamenta ſunt*, ait Plinius. *Maximi ſanctorum*, ait quidam Sapiens, *humana conſortia, vbi poterant, vitabant; & Deo in ſecreto viuere eligebant.* Et, *qui intendit ad interiora & ſpiritualia*

Ibidem.

Li. 1. epi. 6.

Kemp lib. 1. cap. 20. de Imit.

tualia peruenire, oportet eum cùm Ieſu à turba declinare.
In pſal. 54. *Vnde putatis, fratres,* inquit S. Auguſt. *Seruis Dei impleta eſſe deſerta? Si benè illis eſſet inter homines, recederent ab hominibus?*
Geneſ. 24. Iſaac ſeceſſum & ſolitudinem petens, meditandi gratia, primùs docuit mortales, oportuniſſimam eſſe ad res qualeſcunq; magnas animo agitandas, tractandaſq;. Flagrantiſſimū ſolitudinis amatorem, & cultorem fuiſſe D. Hieronym. indicant eius epi-
AdHeliod. & Ruſtic. ſtolæ : *Mihi* inquit, *Opidum carcer eſt, ſolitudo paradiſus. Crede mihi , neſcio quid hîc plus lucis aſpicio.*

Luc, 3. Prædicatio eius optima fuit, in qua eius elucet caritas , qua proximos ad Chriſtum & ſalutem conabatur adducere ; hortatus eſt homines ad Pœnitentiam , & bonam vitam, vnumquemque ſecundùm conditionem ſui ſtatus; omnibus enim ſe debitorē agnoſcebat;
Matth 3. &. 14 Promiſsis incitabat, terrebat minis; non reſpiciens perſonas hominum ; nec Phariſæos, quos tamen periculoſum erat habere offenſos , vt Ioſephus ait, quibus dicebat ; *Progenies viperarum,* &c. nec Reges, vnde Herodi adulte-
Matth. 22. ro dixit intrepidè, *Non licet tibi habere vxorem fratris tui.* ad laudem Chriſti; (vt videbatur) dicunt Iudæi. *Non eſt tibi cura de aliquo. Interrogatus à turbis , Quid faciemus; ſingulis generibus hominum*
In cap 3. Lucę. *conueniens tribuit reſponſum,* ait D. Ambroſ. *Vnum omnibus. Publicanis ne vltra præſcriptum exigant. Militibus., neminem concutere, nemini calumniam facere, ſtipendijs ſuis contentos eſſe.* Sic cogitandum de reliquis ſtatibus hominum ; quod cōiugatos monuerit, ſibi mutuo eſſe fideles, in vtendo coniugio

iugio honeſtos & caſtos, educare filios in timore Domini: Mercatores, iuſtos eſſe, in mẽſura, numero, pondere, non pluris res vendere quàm valeant, &c. Filios, parentes honorare, eis obedire, ſubuenire, &c.

Omnibus autem præcepit eleemoſynam, tanquam omnibus neceſſariam, *Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat.* *A qua præſtanda nullus omnino excipitur*, inquit Ambroſ. *& nullus eſt, quin aliquam præſtare poſsit*, ait Auguſt. *vel facultate, vel beneuolentia, conſilio, auxilio, voto, oratione*, &c. hinc Tobias ad filium; *Quomodo potueris; eſto miſericors. Fiducia magna erit coram ſummo Deo, eleemoſyna facientibus eam, ipſa ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras.* Sic præcepit & *Pœnitentiam* omnibus omnino neceſſariam, vt oſtendit D. Augu. & non baptiſatis, & poſt baptiſmum relapſis, & iuſtè etiam viuentibus, tametſi diuerſimode. Eodem li. In pſal. 36. con. 2. Tob. 4. Matth. 3. Hom. 50. inter. 50.

Comminatio eius erat, *Iam ſecuris ad radicem poſita eſt: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur.* Et, *Cuius ventilabrum in manu ſua, & permundabit aream ſuam, & paleas comburet igni inextinguibili.* Promiſsio autem erat; *Triticum congregabit in horreum ſuum.* Et, *appropinquabit regnum cælorum.* Quæ promiſſio noua erat, ad illud tempus nunquam audita: Tot fuerunt antè Prophetæ & Patriarchæ, nulla huius vocis apud illos mentio, ſoli Præcurſori reſeruata, ex cuius ſacro ore primò ſonaret. *Teſtimonijs quidem vitæ æternæ abundat vetus Scriptura, & reſurrectionis mortuorum*, ait D. Au- Matth. 4. Ibidem.

Cōt. Fauſt. l. 19. in c. 31 Hiero. cōt. Pelag. li. 2. D. Auguſt. *Sed hoc nomen, regnum cœlorum, ibi non inuenitur, pertinet ad reuelationem noui teſtamenti.* Maximum autem eſt, quod Saluatorem hominibus demonſtrauit, *Ecce agnus Dei.* Cuius cognitio omnino ad ſalutem eſt neceſſaria, *Non eſt* Act. 4. *enim in alio aliquo ſalus.*

Magnus denique fuit in morte, quia pro iuſtitia & veritate occiſus. *Pretioſa in conſpectu* Pſal. 115. Matth. 5. *Domini mors ſanctorum eius.* Et, *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* Maximum Dei donum Martyriū, *ad cuius nominis titulum non niſi fide nobiles veniſſe plerosq; , vt deuotionis obſequium mors ho-* De laude Martyrij. *neſtaret*, inquit D. Cypria. Tàmetſi talis mors vilis ac contemptibilis ſit in oculis impiorū, qui de homine vox aliud cogitare ſolent, quàm quod hîc vident. *Videbunt*, inquit Sa- Sapient. 4. piens, *finem ſapientis, & non intelligent quid de illo cogitauerit Dominus*, Et alibi; *Neſcierunt Sacramenta Dei, neque mercedem ſperauerunt iuſtitiæ.* Vn- Ibid. cap. 2. de Baptiſta Canit Eccleſia; *En quomodo perit iuſtus quaſi non eſſet Deo dilectus; cùm ſit tamen pretioſa mors hæc in conſpectu Domini. Moyſes æſtimauit* Hebr. 11. *improperium Chriſti maiores diuitias theſauro Ægyptio-* Actor. 5. *rum. Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu Concilij quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pa-* In epiſt. ad Trallia. *ti. Ego pati*, dicebat S. Ignatius, *ſed neſcio an dig-* In tract. de mortalit. *nus ſim*, tanto videlicet, dono. & D. Cyprianus conquerentibus ſe, propter mortalitatem quâ extinguebantur perdere occaſionem martyrij; *Non eſt*, inquit, *in tua poteſtate, ſed in Dei dignatione martyrium, nec potes te dicere perdidiſſe, quod* Epiſt. 33. ad Marcel. ſoror. *neſcis an merearis accipere.*

D. Ambroſius, cùm Valentinianus Imp. Baſi-

Baſilicam pro Arianis peteret; *Si*, inquit, *a me peteres quod meum eſt, fundum meum, argentum meum, &c non me refragaturum (etſi omnia mea pauperum ſunt) verùm Diuina Imperatoria poteſtati non ſunt ſubiecta. Si patrimonium petitur, inuadite: Si corpus, occurram: vultis in vincula rapere, in mortem? voluptati eſt mihi. Non ego me vallabo circumfuſione populorum, nec altaria tenebo vitam obſecrans, ſed pro altaribus gratius immolabor.* Sic & D. Baſilius Præfecto Valentis Imp. mortem minitanti, niſi doctrinæ Arianæ conſentiret. *Mors*, inquit, *beneficij loco mihi erit, citius enim ad Deum tranſmittit, cui viuo & ad quem iampridem propero. Ignis & gladius, & beſtiæ, & vngulæ lacerantes carnem voluptati nobis ac delitijs potius ſunt, quam terrori. Vtinam fruar beſtijs*, dicebat D. Ignatius. *quæ mihi ſunt præparatæ, quas & opto mihi veloces eſſe ad interitum, & ad ſupplicia, & allici ad comedendum me, ne, ſicut & aliorum Martyrum, non audeant corpus attingere. Quod ſi venire noluerint ego vim faciam, ego me vrgebo vt deuoret. Ignoſcite mihi, filioli, quid mihi proſit, ego ſcio. Ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio, & totius corporis contritio, & tormenta Diaboli in me veniant: tantum Chriſto fruar. Cumque tam damnatus eſſet ad beſtias, & rugientes audiret leones ardore patiendi* (inquit Hier.) *ait, Frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus inueniar.*

Nazar. in orat de laudib. D. Baſil

In epiſt ad Roma.

In lib. de Scriptorib. Eccleſiaſt.

MO-

MONITVM XCVIII.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt.

Matth. 18.

ANgelos bonos aſſignatos eſſe hominibus, & maximè electis, qui cuſtodiant & aduerſus pericula, ſiue corporum ſiue animorum tueantur, ſcripturis eſt valde conſentaneũ. In quibus non modò generalis illa circa Eccleſiam cura angelica commendatur, ad quam pertinere cenſet D. Bern. quod ſcriptũ
Iſai. 62. eſt, *Super muros tuos Ieruſalem conſtitui cuſtodes. Super muros,* id eſt, viros excellentes, qui pręeminent in Eccleſia. Verùm etiam particularis illa circa ſingulos prę ſertim electos, quo
Pſal. 9. Ib. Ber ſer. 11 & 12. pertinere putat idem Bern. illud Pſal. *Quoniam angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Quod verbum multam nobis,* (inquit) *inferre debet reuerentiam; adferre deuotionem, conferre fiduciam: reuerentiam pro præſentia; deuotionem pro beneuolentia; fiduciam pro cuſtodia.* Et infra, *adſunt enim,* inquit, *vt protegant, adſunt vt proſint.* Et rurſum, *Ne quiſquam minus illis fidendum eſſe putaret. Etſi,* ait, *tam paruuli ſimus, & tam magna nobis, & tam periculoſa reſtet via, quid tamen ſub tantis cuſtodibus timeamus? Nec ſuperari, nec ſeduci, minùs autem ſeducere poſſunt, qui cuſtodiunt nos in omnibus vijs noſtris; fideles ſunt, prudentes ſunt, potentes ſunt,*

quid

quid trepidamus? Oſtendunt nobis, quanta nos debeamus illis fiducia committere. Hæc Bern.

Sed & conſequentibus oſtendit, quibus in rebus cuſtodes illi nobis auxilio eſſe ſolent, nimirum in tentationibus ne illis ſuccumbat humana infirmitas: Eo namque refert illud. *In manibus portabunt te: Spirituales enim ſunt,* Pſal.90. inquit, *manus iſtæ & auxilia vtique ſpiritualia, quæ ſingulis electorum pro[...]iuſque diſcriminis modo & obiectæ difficultatis tanquam lapideæ molis quantitatem ab his quæ illis deputati ſunt angelis ſpiritualiter & multipliciter exhibentur.* Hoc iam exemplis declarat, quin & modum oſtendit, quo adiuuent, ſcilicet, *immiſsione cogitationum ſanctarum, ac duplici demonſtratione tanquam duabus manibus, dum videlicet, hinc tribulationis breuitatē, inde æternitatem retributionis demonſtrant. Quis verò,* inquit, *iſtas tā bonas per bonos non credat fieri, cùm certum ſit, quod è contrario malæ vtique fiant immiſsiones per angelos malos.* In Ser.7.in Cant. cantica etiam illud nobis oſtendit angelorum officium circa electos. *Credimus,* inquit, *angelos ſanctos aſtare orantibus, offerre Deo preces & vota hominum. Probat hoc angelus ita loquens ad* Tob.12. *Tobiam. Quando orabas cum lachrymis, ego obtuli orationem tuam Domino.*

Sed & alibi tres adfert rationes, cur circa nos In feſto. S. Michaelis. cuſtodiendos tam ſint ſeduli; *Nam ad nos adiuuandos,* inquit, *attrahit ſupereminens charitas angelorū, propter Deum, propter nos, propter ſeipſos: Propter Deū vtique. quia cuius tanta erga nos miſericordiæ ſunt viſcera, ipſi quoque eum, vt dignum eſt, imitantur. Ipſi enim,* inquit, *nos amant, quia nos Chriſtus amauit; Pro-* Eodē Ser. *pter nos, in quibus nimirum propriam ſimilitudinē miſe-*

ran-

Cõt. Fauſt. l. 19. in c. 31 Hiero cõt. Pelag. li. 2. D. Auguſt. *Sed hoc nomen, regnum cœlorum, ibi non inuenitur, pertinet ad reuelationem noui teſtamenti.* Maximum autem eſt, quod Saluatorem hominibus demonſtrauit, *Ecce agnus Dei.* Cuius cognitio omnino ad ſalutem eſt neceſſaria, *Non eſt* Act. 4. *enim in alio aliquo ſalus.*

Magnus denique fuit in morte, quia pro iuſtitia & veritate occiſus. *Pretioſa in conſpectu* Pſal. 115. Matth. 5. *Domini mors ſanctorum eius.* Et, *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* Maximum Dei donum Martyriũ, *ad cuius nominis titulum non niſi fide nobiles veniſſe pleroſq́ue, vt deuotionis obſequium mors ho-* De laude Martyrij. *neſtaret,* inquit D. Cypria. Tametſi talis mors vilis ac contemptibilis ſit in oculis impiorũ, qui de homine vox aliud cogitare ſolent, quàm quod hîc vident. *Videbunt*, inquit Sa- Sapient. 4. piens, *finem ſapientis, & non intelligent quid de illo cogitauerit Dominus*, Et alibi; *Neſcierunt Sacramenta Dei, neque mercedem ſperauerunt iuſtitiæ.* Vn- Ibid. cap. 2. de Baptiſta Canit Eccleſia; *En quomodo perit iuſtus quaſi non eſſet Deo dilectus; cùm ſit tamen pretioſa mors hac in conſpectu Domini. Moyſes æſtimauit* Hebr. 11. *improperium Chriſti maiores diuitias theſauro Ægyptio-* Actor. 5. *rum. Ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu Concilij quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pa-* In epiſt. ad Trallia. *ti. Ego pati*, dicebat S. Ignatius, *ſed neſcio an dig-* In tract. de mortalit. *nus ſim*, tanto videlicet, dono. & D. Cyprianus conquerentibus ſe, propter mortalitatem quâ extinguebantur perdere occaſionem martyrij; *Non eſt*, inquit, *in tua poteſtate, ſed in Dei dignatione martyrium, nec potes te dicere perdidiſſe, quod* Epiſt. 33. ad Marcel. ſoror. *neſcis an merearis accipere.*

D. Ambroſius, cùm Valentinianus Imp. Baſi-

Baſilicam pro Arianis peteret; *Si*, inquit, *a me peteres quod meum eſt, fundum meum, argentum meum, &c non me refragaturum (etſi omnia mea pauperum ſunt) verùm Diuina Imperatoriæ poteſtati non ſunt ſubiecta. Si patrimonium petitur, inuadite: Si corpus, occurram: vultis in vincula rapere, in mortem? voluptati eſt mihi. Non ego me vallabo circumfuſione populorum, nec altaria tenebo vitam obſecrans, ſed pro altaribus gratius immolabor.* Sic & D. Baſilius Præfecto Valentis Imp. mortem minitanti, niſi doctrinæ Arianæ conſentiret. *Mors*, inquit, *beneficij loco mihi erit, citius enim ad Deum tranſmittit, cui viuo & ad quem iampridem propero. Ignis & gladius, & beſtiæ, & vngulæ lacerantes carnem voluptati nobis ac delitijs potius ſunt, quam terrori. Vtinam fruar beſtijs*, dicebat D. Ignatius. *quæ mihi ſunt præparatæ, quas & opto mihi veloces eſſe ad interitum, & ad ſupplicia, & allici ad comedendum me, ne, ſicut & aliorum Martyrum, non audeant corpus attingere. Quod ſi venire noluerint ego vim faciam, ego me vrgebo vt deuoret. Ignoſcite mihi, filioli, quid mihi proſit, ego ſcio. Ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio, & totius corporis contritio, & tormenta Diaboli in me veniant: tantum Chriſto fruar. Cumque tam damnatus eſſet ad beſtias, & rugientes audiret leones ardore patiendi* (inquit Hier.) *ait, Frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, vt panis mundus inueniar.*

Nazar. in orat de laudib. D. Baſil

In epiſt ad Roma.

In lib. de Scriptorib. Eccleſiaſt.

MONITVM XCVIII.

Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cælis eſt.

Matth. 18.

ANgelos bonos aſſignatos eſſe hominibus, & maximè electis, qui cuſtodiant & aduerſus pericula, ſiue corporum ſiue animorum tueantur, ſcripturis eſt valde conſentaneũ. In quibus non modò generalis illa circa Eccleſiam cura angelica commendatur, ad quam pertinere cenſet D. Bern. quod ſcriptũ eſt, *Super muros tuos Ieruſalem conſtitui cuſtodes. Super muros,* id eſt, viros excellentes, qui prę-eminent in Eccleſia. Verùm etiam particularis illa circa ſingulos pręſertim electos, quo pertinere putat idem Bern. illud Pſal. *Quoniam angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Quod verbum multam nobis,* (inquit) *inferre debet reuerentiam, adferre deuotionem, conferre fiduciam: reuerentiam pro præſentia; deuotionem pro beneuolentia; fiduciam pro cuſtodia.* Et infra, *adſunt enim,* inquit, *vt protegant, adſunt vt proſint.* Et rurſum, *Ne quiſquam minus illis fidendum eſſe putaret.* *Etſi,* ait, *tam paruuli ſimus, & tam magna nobis, & tam periculoſa reſtet via, quid tamen ſub tantis cuſtodibus timeamus? Nec ſuperari, nec ſeduci, minùs autem ſeducere poſſunt, qui cuſtodiunt nos in omnibus vijs noſtris; fideles ſunt, prudentes ſunt, potentes ſunt,* quid

Iſai. 62.
Pſal. 9.
Ib. Ber ſer. 11 & 12.

quid trepidamus? Oſtendunt nobis, quanta nos debeamus illis fiducia committere. Hæc Bern.

Sed & conſequentibus oſtendit, quibus in rebus cuſtodes illi nobis auxilio eſſe ſolent, nimirum in tentationibus ne illis ſuccumbat humana infirmitas: Eo namque refert illud. *In manibus portabunt te: Spirituales enim ſunt*, inquit, *manus iſtæ & auxilia vtique ſpiritualia, quæ ſingulis electorum pro[illegible]iuſque diſcriminis modo & obiectæ difficultatis tanquam lapideæ molis quantitatem ab his quæ illis deputati ſunt angelis ſpiritualiter & multipliciter exhibentur*. Hoc iam exemplis declarat, quin & modum oſtendit, quo adiuuent, ſcilicet, *immiſsione cogitationum ſanctarum, ac duplici demonſtratione tanquam duabus manibus, dum videlicet, hinc tribulationis breuitatē, inde æternitatem retributionis demonſtrant. Quis verò*, inquit, *iſtas tā bonas per bonos non credat fieri, cùm certum ſit, quod è contrario malæ vtique fiant immiſsiones per angelos malos*. In cantica etiam illud nobis oſtendit angelorum officium circa electos. *Credimus*, inquit, *angelos ſanctos aſtare orantibus, offerre Deo preces & vota hominum. Probat hoc angelus ita loquens ad Tobiam. Quando orabas cum lachrymis, ego obtuli orationem tuam Domino.*

Pſal. 90.

Ser. 7. in Cant.

Tob. 12.

Sed & alibi tres adfert rationes, cur circa nos cuſtodiendos tam ſint ſeduli; *Nam ad nos adiuuandos*, inquit, *attrahit ſupereminens charitas angelorū, propter Deum, propter nos, propter ſeipſos: Propter Deū vtique. quia cuius tanta erga nos miſericordiæ ſunt viſcera, ipſi quoque eum, vt dignum eſt, imitantur. Ipſi enim*, inquit, *nos amant, quia nos Chriſtus amauit; Propter nos, in quibus nimirum propriam ſimilitudinē miſeran-*

In feſto. S. Michaelis.

Eodē Ser.

rantur: propter ſeipſos quorum ordines inſtaurandos ex nobis toto deſiderio præſtolantur. Quod ſi quis dicat, quẽadmodum idem ait, *vbi ſunt, quis eos vidit? Vidit eos Propheta Elizeus inſuper & fecit orando, vt videret etiam & Iehu. Vidit Patriarcha Iacob, & dixit, Caſtra Dei ſunt hæc. Vidit & Doctor gentium, qui dicebat, Nonne omnes adminiſtratorij ſpiritus ſunt, in miniſterium miſſi, propter eos qui hæreditatem capient ſalutis?* Non quod hominum ſunt miniſtri, cùm ſint natura præſtantiores & ſuperiores, ideo non ait Apoſtolus in miniſterium hominũ eſſe miſſos, ſed Dei, ſcilicet, propter eos qui hæreditatem capiunt Salutis. Deo ergo miniſtrant in hominum vſus ac vtilitatem. Nec hoc miniſterio diſtrahuntur à ſuauiſſima contemplatione Diuinitatis, aut eius quietis qua fruuntur aliquam diminutionem patiuntur; ſemper enim interim vident faciem patris. Vnde & Gabriel ipſe in miniſterio poſitus *aſtare ſe dicit ante Deum*. Sed nec impediunt ab ipſius Dei ſummo amore, quæ propter Deum ſuſcipiunt, ſed tum demum amor ille minuitur, ſi quid præter Deum ametur, quod non ametur, propter illum. Et diſtrahi, eſt imperfectarum mẽtium, & nondum confirmatarum, quæ ab imbecillitatẽ in res diuerſas nequeũt intendere.

Ser. 39. in Cant. 4. Reg. Gen. 32. Heb. 1.

Atque hinc eſt, quod frequẽter Bern. hortatur, *vt cautè ambulemus, in quouis diuerſorio, in quouis Angulo: itẽ vt ſtudioſe oremus, quoties enim cernetur vrgere grauiſſima tentatio, & tribulatio vehemens inuoca cuſtodem tuũ, ductorẽ tuũ, adiutorẽ tuũ in oportunitatibus & tribulationibus tuis.* Hæc fuſius diuerſis locis apud Bern. Quibus & illa cõſonant, quæ apud alios quo-

D. Ber. diuerſis locis

quoq; veteres inueniũtur. Videtur autẽ iudicare Scriptura, quod ſingulis hominibus ſinguli Angeli dati ſunt in cuſtodiã, quod nõ neceſſitate fieri putandũ eſt, quaſi vnus Angelus plures homines tueri non ſufficiat, ſed partim ad teſtificationẽ propẽſiſſimæ, & abundantiſſimæ erga nos Dei curæ, partim ad animarũ dignitatẽ cõmendandã referendũ eſt; quemadmodum prę ſe ferunt verba D. Hiero. quibus ait, *Magna dignitas animarũ eſt, vt vnaquæque habeat ab ortu natiuitatis ſuæ Angelum ad cuſtodiam ſui delegatum.* In cap. 18. Matth.

Non eſt autẽ probabilis opinio, cuique etiã aſſignatũ malũ Angelũ ad exercitiũ. 1. quia in multis hominibus nullus eſt exercitij locus, in ijs videlicet, qui Diabolo vltrò libenterque ſeruiunt. Exercentur autẽ ij à Dæmonibus, qui occaſione tentationis proficiũt, & aliquã interioris hominis colligũt firmitatẽ. 2. ſuperuacaneũ eſt vnũ aliquẽ dæmonẽ cuiq; ad exercitiũ dare, quãdo prõptiſſime omnes ex ſemetipſis circũuolant vnũquemque noſtrũ in id ſtudioſiſſime incũbentes, vt quos poſſunt ſeducãt ac perdãt. 3. veriſimile nõ eſt Dei prouidẽtia directe hoc agi, vt quiſq; dęmonẽ habeat tentatorẽ & impulſorẽ & ad malũ, quia *Deus neminẽ tentat*, neq. cuiquã autor perditionis eſt putandus eſſe, quantũ ad ipſũ attinet. Citatur Greg. ſed nuſquã eſt apud eũ: ſed apud Hugo. de S. Victore. Autoritas Orig. & Caſſia. nõ magni põderis per ſe, tũ quia ſcripſerũt ex libro Paſtoris Apocrypho per Gelaſ. vt eſt apud Gratia. Denique abũde ex noſtra corruptione ad malũ proni ſumus, vt nõ ſit opus impulſore. Iac. 1. Hom. 12. & 38. in Luc. Collat. 8. cap. 17. In conc. 70. Epiſcop. Diſt 15. ca. Sanct. Roma.

Gen-

nino probabile ſingulis præſertim fidelibus ſingulos angelos bonos datos eſſe cuſtodes. Hinc D. Chryſoſt. ſcribit *olim quidem Angelorum numerum fuiſſe iuxta numerum gentium, nunc verò non ſecundùm numerum gentium, ſed ſecundùm numerum fidelium*. Quod non hic accipiendum, quaſi non putauerit Chryſoſt. etiam olim inter fideles priuatas fuiſſe cuſtodias angelorum, etiam erga ſingulos, ſed de ea loquitur conſeruatione gentium, quæ aliquid ſpectabat ad futuram gratiam & ſalutem ſempiternã. Talis enim cura & circa gentes ſingulas olim verſabatur, ex quibus futurum erat, vt ſalutẽ per Chriſtum adipiſcerentur aliqui, ſed eiuſmodi cura circa ſingulos minimè verſabatur: Veruntamen & ſingulorum tunc hominum aliquam Angeli curam geſſiſſe exiſtimandi ſunt, quod vel hoc Diuinæ prouidentiæ ratio poſtulet, quæ cùm circa ſingulos homines ſit, in executione ſui tamen miniſterijs vtitur angelorum. Quod ſi quæras quid hominibus ſingulis etiam infidelibus Angelica cuſtodia conferat? reſponderi poteſt, valere partim ad hoc, vt ne in grauiora ſcelera præcipites ruant, & ne ſemper quod mala volũtate conceperint, opere perficiant: partim vt aduerſus corporis iniurias & oppreſſiones defendantur: in hoc enim Diuinæ prouidentiæ ſubſeruiunt, qua cuique vitæ terminus præfixus eſt, atque ipſe etiam modus terrenæ cuiuſpiam felicitatis & infelicitatis.

Hom. 3. in 1. cap. ad Coloſſ.

Itaque iuxta Diuinæ prouidentiæ rationes per Angelos ſanctos humana iſta adminiſtrã-

tur atque reguntur,& ſic quidem,vt eorũ curſus,neque inſidijs neque vi aliqua dæmonum queat interrumpi.Verùm circa homines ſanctos peculiaris quædam Angelorum cura verſatur,cuius etiam ſæpius ſanctorum libri meminerunt:eaque cura duobus illis officijs, potiſſimùm oſtenditur;Altero,quod poſitum eſt, in tutela ſpirituali aduerſus ſpirituales nequitias;Namque vt annotauit D.Hilar. *ad eam rem*
In pſal.134 *imbelli homini opus erat naturæ fortioris auxilio*:Altero in eo quod fuſas à ſanctis preces & ſuo miniſterio offerant Deo , & precibus ſuis quàm commendatiſſimas reddunt.

Porrò quantum ad hæc pertinet auxilia & officia , diſcedere dicuntur ſubinde Angeli ab ijs quos cuſtodiunt,quia videlicet,& tueri deſinunt , & in congreſſu iam ſua voluntate ſuperatis , & offerre & commendare vota & preces; ſemper interim Diuinæ ſubſeruiunt Prouidentiæ ad gubernationem peccatorum. Diſceſſum autem illum Angeli cuſtodientis
In pſal. 33. expreſſit D.Baſil.cùm ait; *Omni credenti Angelus Dei aſſiſtit,niſi illum per impias actiones profligauerimus. Sicut enim fumus apes fugat , & fœdus odor columbam; ſic Angelum vita noſtræ cuſtodem,graue olens peccatum.* Ingemiſcere quoque & dolere dicuntur , ob peccata eorum quos cuſtodiunt, ſed per Metaphoram,ſicut pœnitere , & iraſci tribuitur
Vide Amb. lib 5.epiſt. 21.& 22. Aug.lib.9. cap.5.de Ciuit.Dei. Deo,quia nimirum quiddam facit quale homines ſolent triſtes atque dolore affecti, cum ab eo à quo ſunt offenſi,diſcedunt.

Officia autem & obſequia,quæ præſtant Angeli hominibus,non ſunt merita . ſunt,enim iam

iam extra ſtatum merendi, ſed ſunt effectus perfectę beatitudinis, in eoq́. Deo ſimiles exiſtunt, qui cùm ſit beatiſſimus magna tamen beneficiorũ ſuorum varietate hominibus opitulatur, non quo ipſe fiat beatior, ſed vt homines ſuæ beatitudinis participes reddat; ſic illi omnia agunt, vt ad ſimilem, beatitudinem prouehamur. Si autem proficiant in præmijs quibuſdã, quæ accidentaria vocãtur, huius tamen acceſſionis merita, etiam ante confirmationem, compararunt, ſicut animæ Sanctorũ; & ſpiritus damnatorum.

MONITVM XCIX.

Velox eſt depoſitio tabernaculi mei. 2. Pet. 1.

PEtrus & Paulus glorioſi Principes terræ, quomodo in vita ſua dilexerunt ſe, ita & in morte non ſunt ſeparati. Paſſi Romæ eodẽ die & anno. Petrus cruce, ſed capite deorſum, *quòd indignum ſe putaret ita crucifigi vt Dominus*; inquit Hieron. Paulus verò gladio, quia ciuis Romanus erat. Vterque de morte per reuelationem præſcius. Primo, ita ad ſuos Petrus: *Iuſtum arbitror*, quia, videlicet, hoc ad ſuum officium pertinebat: Caput erat, de membris ſollicitus eſſe debebat: Paſtor erat, oues ſuas paſcere, illi incumbebat. *Quandiu ſum in hoc tabernaculo*. Corpus mortale intelligit, quod & militiæ ſeruit, & mobile eſt, ac de loco in locum tranſfertur. *Suſcitare vos*;

Vide Bar. Tom. 1. an. 69.

nem-

nempe, vt quiſque officium ſuum diligenter peragat; quod ſuperioribus apud ſapientem diligenter præcipitur, *Diſcurre, feſtina, ſuſcita amicum tuum*, &c. *In commonitione.* Ignorantes doceri debent, vt ſciant; ſcientes commoneri vt faciant. Monet Apoſt. Timotheum, *attende lectioni, doctrinæ, exhortationi.* Lectioni quidem, vt ipſe idoneus ſit ad docendum & exhortandum; doctrina ad ignorantes pertinet, vt ſciãt; exhortatio ad ſcientes, vt faciant. *Certus, quod velox ſit depoſitio tabernaculi mei.* hoc per reuelationẽ didicerat. Vnam habemus apud D. Ambr. quando ei Roma egredienti, occurrit Dominus, ac interroganti. Quo venis? reſpondit Chriſtus; *Venio Romam, iterum crucifigi.*

Prou. 5.

1. Timot. 4 Auguſt. de bono vid. cap. 1.

Amb cont. Auxant. Greg. in pſal. 4. Pœnitent.

Commonitio autem omnibus communis, eſt initio eiuſdem capitis, qua vult quemque prouidere, *fidem*, ſanam videlicet, & ſinceram, ab omni prauarum opinionum labe purgatã, qualis nunc difficulter inuenitur, ſicut prædixit Dominus, *Filius hominis, veniens, putas inueniet fidem ſuper terram?* vt Auguſt. interpretatur. Eſt autem Spiritualis ædificij fundamentum, quo ſublato, nihil boni ſuperſtruitur, ſine quo homo non placet Deo, nec poteſt ſaluari, vt Apoſt. ad Hebr. Et D. Proſp. *Alienus eſt à numero fidelium, & à ſorte ſanctorum, quiſquis in aliquo à Catholica veritate diſſentit. Cùm fide* vult iungi *virtutem*, ſine cuius operibus fides mortua eſt, ſicut corpus ſine anima, & non prodeſt ad ſalutem, ex operibus autem conſummatur. *Diſcernenda eſt fides noſtra, à fide dæmonum,* inquit S. Auguſt. *qui credunt, dicentes cum Petro. Scimus qui ſis.*

Lucæ 18. In pſal 7.

Heb. 11. In epiſt ad Demetr.

Iacob. 2. Ser. 55. in Nou & 1:6

Tu

Tu es filius Dei : ſed malè operantur , & ideo damnantur. bonis moribus diſcernitur. Sic & D. Hieron. *Inter Christianum & gentilem non fides tantùm debet, ſed etiam vita diſtinguere, & diuerſam Religionē per diuerſa opera monſtrare. Debemus eſſe ſactores verbi*, ait Auguſt. *intus, vbi videt Deus, & foris, vbi Deus & homo. Cum virtute* autem , docente Petro, iungenda eſt *ſcientia*, vt videlicet, ipſa opera diſcrete & prudenter fiunt. Oportet bonum benè facere. *Iuſtè quod iuſtum eſt perſequeris*, ait Script. Opera virtutis non debent admiſceri, ſuperſtitione, immoderatione, negligentia, torpore, intentione mala, quæ ipſa commaculare poſſet. Cum hac verò, *Abstinentia*, id eſt, continentia à voluptatibus & illecebris carnis & ſæculi. Vel abſtinentia. Primò, ab operibus malis quæ prohibentur. Secundò, ab ijs quæ mali ſpeciē habent , vti mandat Apoſtolus. Tertiò etiam à licitis interdum, *Qui enim*, inquit Auguſt. *à nullis ſe refrænat licitis , vicinus eſt & illicitis.* Et, *Qui meminit*, ait Gregor. *ſe illicita perpetraſſe, etiam à licitis ſe debet abſcindere. Habent ſancti viri hoc proprium* , ait idem Gregor. *vt ſemper ab illicitis longè ſint , à ſe plerumque etiam licita abſcindunt.* Quartò à periculis & occaſionibus ijs, quæ peccata ſolent inducere. *Qui amat periculum*, inquit Sap. *peribit in illo.* & orat Dauid, *Viam iniquitatis*, id eſt, peccati occaſionem, *amoue à me.* ita interpretante S. Chryſoſt.

In epiſt. ad Celant.

Iacob. 1.

Deut. 16.

1. Theſſ. 5.

Ser. 62. in Nou.

Hom. 10. in Euang.

Li. 4. Dial. cap. 11.

Abſtinentiæ iungenda *Patientia*, ſine qua non multum ſunt ponderanda merita noſtra. *Omnes*, ait Apoſt. *qui piè viuere volunt in Chriſto*

Pſal. 118.

 Ieſu,

2.Timot. 3 *Ieſu, perſecutiones patientur.* Si deſit patientia,
Iacob 1. quis ſtabit? *Patientia*, ait Iacob, *opus perfectum habet, quia facit vt homo in opere bono perſeueret.*
Rom. 2. *Datur vita æterna ijs qui cum patientia benè operantur;*
Lucæ 8. *& terra bona dat fructum bonum, in patientia.* Patientiæ iungenda *Pietas*, quę in ijs rebus oſtēditur, quæ ad Deum eiuſque cultum pertinēt, vt in precibus & laudibus Dei, gratiarum actione, vſu Sacramētorum, auditione Sacrificij, auditione verbi Dei, cæteriſque cęremonijs ritè obſeruandis. Poſt hanc ponit Petrus,
Roma 12. *Amorem fraternitatis*, de quo Paulus, *Caritate fraternitatis inuicem diligentes*; & oſtenditur in dimittendo aliena peccata, & largiendo beneficia, ſeu ſpiritalia, ſeu corporalia. Poſtrema ac ſuprema eſt *Caritas* propriè dicta, quæ eſt amicitia, qua Deo creaturæ rationalis voluntas coniungitur, ſiue talis dilectio, qua homo feratur in Deum, tanquam amicum & patrem, non autem ſolum vt ſummum bonum, quod etiam ante reconciliationē fieri poſſet. Hoc autem maximè curandū, vt ſimus amici & filij Dei, alioqui reliqua quid ad ſalutem proderunt, ſi ſimus extra gratiam Dei & amicitiam eius?

2.Timot.4 Audi & Apoſtolum Paulum inſtante morte loquētem. *Ego iam delibor*, id eſt, incipio offerri; incarceratus enim erat; & paſſio ac mors pro Chriſto ſuſcepta, maximū Deo ſacrificium.
Aug ſerm. 113 in Nou. Aug. legit. *Iam immolor*, id eſt, *Sacrificium ero. Cuius? Dei. quia pretioſa in conſpectu Domini, mors ſanctorum eius. Nullus cum tanta exultatione dixit, ſe epulaturum, quanta Paulus ſe paſſurū. Et tempus reſolutionis meæ inſtat.*

ſtat. Reſolutionem dixit à corpore, inquit Auguſt. *Eſt enim quoddam dulce vinculum corporis, quo ligatus eſt homo, & ſolui non vult: tamen gratulabatur ipſe ſibi de hoc, quod aliquando ſoluendum eſſet, dicens: Cupio diſſolui.* Et, *tempus reſolutionis meæ inſtat. Et alibi conſolans Chriſtianos, Scimus,* inquit. *quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus,* &c. Tametſi homines plerumque *nolint exſpoliare* (corpore) *ſed ſuperveſtiri,* (immortalitate) *Tantam habet vim*, ait D. Aug. *carnis & animæ dulce conſortium, etiam in tanta infirmitate vitæ; vt etſi aliam vitam reſtare ſciant meliorem, velint tamen differri mortem etiam pij plerique. Verè aut pauca, aut nulla eſt anima, quæ fracto vaſe teſtaceo non triſtis erumpat,* inquit S. Hieron. 2. Cor. 5. Epiſt. 120. cap. 6. Epiſt ad Marcel. de obitu Leæ.

Sed vide quam Paulus in morte ſecurus, & vnde? *Bonum certamen certaui.* Ad quod hortatur Timotheum; *Certa bonum certa nen fidei.* Malum certamen prohibet, quando dicit, *Non in contentionibus & æmulationibus.* Et, *Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam.* Verum mundum oppugnare, & omnia vitiorum monſtra debellare, in ſe, in aliis (vti faciebat Apoſtolus) per ſe bonum eſt; deinde etiam ad ſummum bonum conſequendum, & malum declinãdum, ducit, ac prouehit. De hoc certamine idem Apoſt. *Non coronatur niſi qui legitimè certauerit.* De quo & alius ſapiens: *Eſto expeditus ad pugnam, ſi vis habere victoriam. Sine certamine non poteris venire ad coronam. Si pati non vis, recuſas coronari; Si autem coronari deſideras, certa viriliter, ſuſtine patienter. Sine labore non tenditur ad requiem, nec ſine pugna peruenitur ad victoriam.* 2. Timot 6 Roma. 13. Philip. 2. 2 Timot. 2 Kemp. lib. 3. de Imit.

De Ciuit. lib. 21. cap. 15.

Melius confligitur cum vitijs, quam ſine vlla conflictatione dominentur. ait S. Auguſt. *Melius eſt, inquam, bellum cum ſpe pacis æternæ, quam ſine vlla liberationis cogitatione captiuitas. Cupimus quidem etiam hoc bello carere, & ad capeſſendam ordinatiſſimam pacem, igne Diuino accendimur. Sed ſi (quod abſit) alibi tanti boni nulla ſpes eſſet malle debuimus, in huius conflictationis moleſtijs remanere, quàm vitijs in nos dominationem, eos non reſiſtendo, permittere.*

Athanaſ. in Symbolo.

Ser. 5. de Natali.

Pſal. 93.

Fidem ſeruaui, 1. Catholicam, cuius in minimo quidem puncto damnum patiendum, alioqui periclitamur de ſalute; *niſi enim fidem Catholicam quis integram, inuiolatamque ſeruauerit, abſque dubio in æternum peribit. Magni laboris, magnique diſcriminis eſt*, inquit D. Leo, *inter tot dubias opinionum varietates, & veriſimiles falſitates, per vnam ſanæ fidei ſemitam inoffenſis greſſibus ambulare, & eum vndique ſe laquei, erroreſque opponant, omne periculum deceptionis euadere. Quis autem ad hoc, idoneus niſi qui ſpiritu Dei & docetur & regitur; dicente Dauid, Beatus homo quem tu erudieris, Domine, & de lege tua docueris eum?* Vel, *fidem ſeruaui*. id eſt, feci quod promiſi videlicet in Baptiſmo, vbi teſte Gregorio, *omnibus, Diaboli operibus abrenuntiare promiſimus.* Rogat Hieronymus Rufinum, *Feciſti omnia, quæ in baptiſmo promiſiſti*: Et Heliodorum monet: *Recordare tyrocinij tui diem, quo Chriſto in baptiſmate conſepultus in Sacramenti verba iuraſti.* Et D. Ambroſ. *Memento ſermonis tui*, (quem in baptiſmo locutus es) *& nunquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis. Detegeris, & deprehenderis, Chriſtiane* (ait Auguſt.) *quando aliud & aliud profiteris, fidelis in nomine, aliud demonſtrans in opere, non tenens promiſſionis tuæ fidem.*

Greg homil 29.

Apolog. 1. cont. eum in fin

In epiſt ad Heliodor.

Lib 1. de Sacra. ca. 2.

Auguſt de Symb ad Catechu. lib 4. cap. 1

Cur-

Curſum conſummaui. Vita iſta curſus eſt , ad mortem, ad iudicium , ad tribunal Dei. In Actis dicitur de Baptiſta , *Cum impleret curſum ſuum.* Et Apoſtolus ; *Sic currite , vt comprehendatis.* Et, *Currebatis bene, quis vos impediuit non obedire veritati?* Et Poëta ſæcularis. 1.Cor. 9. Galat. 5. Virg. lib. 4. Æneid.

Vixi & quem dederat curſum fortuna peregi. Pſal. 18.
Etiam de Chriſto dicitur , *Exultauit vt gigas ad currendum viam. Feſtinat enim* , ait alius Poëta, *decurrere velox Floſculus anguſtæ miſeræq; breuiſſima vitæ Portio.* Iuuenal. Conſummauerat ergo , quia breui futurum erat ; dominus ei reuelauerat imminere mortem , qua glorioſe vitæ iſtius curſum finiret. Dicebat Chriſtus Patri, *Opus conſummaui quod dediſti mihi vt faciam* . Ioan. 17. Sic Apoſtolus. *Supereſt mihi corona iuſtitiæ. Hiſce verbis certus ſecuruſque gaudebat, quia de victoria futuri tanti certaminis certum eum ſecurumq; Dominus fecerat.* 2.Timot. 4 Dicitur autem corona iuſtitiæ, quia illi debetur & redditur, ac perſeueranter orantibus promittitur. *Eſto fidelis vſq; ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Apocal. 2. Et, *Qui vicerit , dabo ei coronam vitæ.* Hanc quia haud ſegniter in agone certauerat, expectabat Apoſtolus. 2.Timot. 4 Cum hac ipſe filius Dei , qui dixerat , *Ego vici mundum* ; Ioan. 16. micare viſus eſt. Coronati etiam ſedebant 24. ſeniores, ob deuictos hoſtes; Apocal. 4. 19. quam & paratam , ait Apoſtolus, *omnibus qui diligunt aduentum eius.*

MONITVM C.

Vidit Ieſus hominem in telonio ſedentem.

Matth. 9.

VIdit non ſolùm oculis corporis, quibus & impios obſtinatos ac reprobos vidit, ſed & miſericordię & gratię; quomodo *reſpexit Petrum*, non corporaliter, quia Petrus foris erat & deorſum, Ieſus autem intus & ſurſum, ſed quia eum conuertit. De quo ſpiritali aſpectu Dauid, antequam Deus oculos carnis haberet; *Aſpice in me*: idque explicans, addit, *& miſerere mei.* Et D. Ambroſ.

Lucæ 22

Auguſt. de conſ. Euág.

Pſal. 118.

In hymno.

Ieſu labentes reſpice,
Et nos videndo corrige,
Si reſpicis lapſi ſtabunt,
Fletuque culpa ſoluitur.

In Lucam.

Et rurſum; *Reſpice Domine Ieſu, vt ſciamus noſtrum lugere peccatum, lauare delictum.* Status autem telonearij ſeu publicani etſi non in ſe ſit vitioſus ac damnabilis ſicuti eſt vſurarij, concubinarij; alioqui dixiſſet eis Baptiſta, deſerite officiũ veſtrum: Et V. Beda, non ſolos exactores vel conductores vectigalium, ſed eos etiã qui per negotia huius ſeculi lucra ſectantur, publicanos eſſe affirmat. Et quia officia à vitijs ſunt diſcernenda non eſt abſolute prohibitum publicani vel mercatoris officium, tametſi periculoſum, quia facilè cõtingit eos peccare, ſed monet eos D. Aug. vt mendacia, iuramenta, per-

In 3. cap. Lucæ.

In Pſal. 70.

periuria, iniuſtitias, ex negotijs auferant, quæ non rerum ſed hominum ſunt peccata. Non eſt ergo ſtatus vitioſus ac damnabilis, ſed periculoſus, & vitio ac damnationi vicinus, ſicut ſtatus Principis, militis. Et publicani id temporis publici peccatores habebantur, & erant ob varias iniuſtitias quas committebant; Vnde Baptiſta, illis interrogantibus, quid faciemus, *Nihil amplius*, inquit, *quam quod conſtitutum eſt vobis, faciatis.* Lucæ 3.

Aduerte vbi Chriſtus ouiculam ſuam inueniat, & vnde ad ſe vocet? Matthæum ab iniuſto telonio, Paulum ex feruore perſecutionis, Magdalenam è cœno libidinum: ſignificatque Matthæus non ſuis meritis, quæ non erant niſi damnationis, ſed ſola vocantis gratuita voluntate tractũ & cõuerſum. Rectè Dauid, *Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem, vt collocet eum cum Principibus populi ſui.* Hinc ſpem cõcipiunt boni; ſi enim inimicis & malè merentibus ita benefacit Deus, quid non faciet iam in gratia conſtitutis, & aliquid boni merentibus? Vnde audacter Dauid, *Iuſtum adiutorium meum à Domino:* malis eſt gratuitum. Deinde non eſt deſperandum, nec iudicandũ de quocunque etiam peſſimo, in hac vita cõſtituto, quando etiam publicanos, perſecutores bonitas Dei ad ſe trahit & ſaluat. Hicque etiam conſideranda immutabilitas & fidelitas Diuinorum promiſſorum, quæ etiam non obſtante qualibet malitia hominum implet. Propoſuerat ab æterno vocare Matthæum (ſicut & Paulum) Mag-

Matth. 9. Actor. 9. Lucæ 7. Pſal. 112. Rom. 5. Pſal. 7. & ibi. S. Aug.

Magdalenam & ſimiles)ad fidem,bonam vitam,ſalutem; interim cōmiſerat magna peccata,quæ videri poterant impeditura propoſitum Dei,tamen ijs non obſtantibus, quod

Rom. 11. promiſit,fecit,*Sine pœnitentia*,ait Apoſt.*ſunt dona*
De prędeſt. Sanct.c.16. *& vocatio Dei*.id eſt,inquit Auguſt. *ſine mutatione*
De vocat. *ſtabiliter fixa*. Vnde & D.Proſp.*Manet prorſus quod*
Gent lib.1. cap.9. *Dominus Abrahæ ſine conditione promiſit,ſine lege donauit*. Hinc & Sancti,quando incipiunt intellige-
Pſal. 117. Rom. 8. re ſuam electionem, audacter dicunt, *Dominus mihi adiutor,non timebo,quid faciat mihi homo*.Et,*Quis ſeparabit, nos à charitate Chriſti?* ſcientes ſalutem electorum impediri non poſſe.

Nominat autem ſe Matthæus nomine cōmuni. (quod reliqui tacent) malam vitam ſuam præteritam ponens ob oculos,ob varios fructus. Primò, ad maiorem Dei gloriam. Quando quis medici alicuius bonitatem vult laudare, morbi quem ſanauit grauitatem indicat; Sic ſua magna peccata refert, vt Dei gratiam illuſtriorem reddat; erant enim publicani peccatores infames, Dicebat Angelus

Tob. 12. Tobiæ;*Sacramentum Regis abſcondere bonum eſt*; *Opera autem Dei reuelare & confiteri, honorificum eſt*. maximè ea,in quibus elucet eius miſericor-

Pſal. 18. dia.*Cœli enarrant gloriam Dei*,ait Pſalmiſta;id eſt, homines cęleſtes,qui cæleſtia quærunt & ſapiunt, in quibus Deus tanquam in cælo habitat,enarrant gloriam, id eſt, gratiam Dei; de

Rom. 3. qua dicitur, *Omnes peccauerunt,& egent gloria*, id eſt,gratia *Dei*,vnde ille glorificandus. Vnum illis eſt ſtudium, vnica cura; vt nomen Dei ſanctificetur; quod & primo loco petunt

tunt in Oratione Dominica. *Delectat*, inquit Auguſtinus, *bonos, audire præterita mala eorum qui iam carent eis, non quia fuerunt & non ſunt: vnde dicunt; Benedictus Deus in cælo & in terra, magnum & mirabile nomen eius.* Et dicit de libris Confeſſionum ſuarum; *Quid opuſculorum meorum frequentiùs ac delectabilius innoteſcere potuit, quam libri Confeſſionum mearum?* In quibus deſcribit vitam præteritam, grauiſſimis erroribus & peccatis plenam, à quibus magna Dei miſericordia eſt liberatus, quam ibi laudat, & alijs maximè laudari expetit. *Laudant*, inquit, *illi libri, & de malis & de bonis meis bonum & iuſtum Deum, atque in eum excitant, humanum intellectum & affectum.*

Lib. 10. conf. ca. 3.

De bono perſe. c. 20.

Lib. 2. Retract. cap. 6

Deinde fecit hoc Matthæus, ad ſui maiorem profectum in humilitate, gratitudine, & caritate erga Deum tam miſericordem; recordando damnabilem vitæ prioris ſtatum, à quo Dei benignitate erat liberatus. Sic Paulus, recenſet priora ſcelera, fui blaſphemus, contumelioſus, perſecutus ſum Eccleſiam Dei: reſpectu cuius ſtatus, humiliat ſe, vocans ſe *minimum* Apoſtolorum, & *indignum qui vocetur Apoſtolus, etſi plus omnibus laboraſſet.* Et alios hortatur, *Memores eſtote, quod eratis aliquando gentes in carne, ſine Deo, & ſine Chriſto. Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Vnde & Propheta Dauid. *Peccatum*, inquit, *meum contra me eſt ſemper*, id eſt, ſemper mihi verſatur ante oculos, etſi audiſſet à Nathan Propheta; *Tranſtulit Dominus peccatum tuum.*

1. Timot. 1

1. Cor. 15. Epheſ. 2. Epheſ. 5.

Pſal. 50.

Hinc

Pſal. 88. Hinc & ait, *Miſericordias Domini in æternum cantabo.*
Lib. 2. cõf. cap. 1. Et Auguſt. *Recordari*, inquit, *volo tranſactas fœditates meas, non quod eas amem, ſed vt te amem Deus meus: amore amoris tui facio iſtud, recolens vias meas nequiſſimas in amaritudine animæ meæ, vt tu dulciſcas mihi dulcedo non fallax, dulcedo felix & ſecura.*

Denique fecit hoc Matthæus, ad aliorum conſolationem; omnibus videlicet peccatoribus acceſſum patere ad Dei gratiam, & ſalutem. In Commentar. *Oſtendit*, ait D Hieron. *nullum debere ſalutem deſperare, ſi ad meliora conuerſus ſit, cùm ipſe ex publicano in Apoſtolum repentè mutatus ſit.* Hanc 1. Timot. 1 eandem cauſam refert Apoſtolus cui præterita ſua peccata recenſeat; *ad informationem eorum qui credituri ſunt illi in vitam æternam.* Et Li. 10. cõf. cap. 3. Auguſtinus. *Ne dormiat in deſperatione animus & dicat, Non poſſum; ſed euigilet in amore miſericordiæ Dei, & in dulcedine gratiæ eius, qua potens eſt omnis infirmus, qui ſibi per ipſum fit conſcius infirmitatis ſuæ.*

Dicit Matthæo Ieſus; *Sequere me*, id eſt, eſto meus diſcipulus; imitare mores meos, & conuerſationem. Hoc omnibus dicitur. Ser. 5 de Natali. *Fruſtra appellamur* Chriſtiani, ait Leo, *ſi imitatores non ſumus* Ser. 1. de ieiu 10. menſ. *Chriſti, qui ideo ſe viam dicit eſſe, vt conuerſatio magiſtri forma eſſet diſcipuli. Et nihil eſt dignius, quàm vt homo ſit ſui autoris imitator, & ſecundùm modum propriæ facultatis diuini ſit operis executor. Si quis vult venire poſt me*, ait Chriſtus, Matth. 16. *abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Et, *Qui non tollit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* Matth. 10. De Paſtore & Ouibus dicitur, Ioan. 10. *Ante eas vadit, & oues illum ſequuntur. Non ſum turbatus*, ait Ieremias,

mias, *te paſtorem ſequens.* Et Sapiens, *Magna eſt gloria ſequi Dominum. Hoc*, inquit Ambroſ. *quod pro magno inter ſeptem Sapientum dicta celebratur, ſequere Deum. Magna enim dignitas ſeruũ eſſe potentis.* Sed non omnes æqualiter ſequuntur Dominum; alij ſolùm in præceptis, ad quæ omnes obligantur; alij etiam in conſilijs, ſequendo eius paupertatem, *qui propter nos egenus factus eſt, non habens vbi caput ſuum reclinaret*; & ſuaſit, *Vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*; Caſtitatem, qui abſque coitu & ſemine viri de Virgine conceptus; ſpiritu munditiæ fuit pleniſſimus; & ſuaſit, *Qui poteſt capere capiat*; Obedientiam, qui *parentibus fuit ſubditus*, & Patri cæleſti *obediens vſq; ad mortem crucis*, & ſuaſit, *Abnega temetipſum. Veni, ſequere me.* Ierem 17. Eccleſ. 23. Lib. de Abrah. 1. c. 2 2. Cor. 8. Matth. 8. Matth. 19. Matth. 19. Lucæ 2. Philip. 2. Matth. 16. 19.

Matthæus audita voce Chriſti, *ſurgens ſecutus eſt eum. Oues meæ*, ait Dominus, *vocem meam audiunt. Qui ex Deo eſt, verba Dei audit.* Hoc ergo Diuinæ prædeſtinationis eſt ſignum, ſequi Dominum vocantem. Vide vocantis efficaciam, vocatique obedientiam & animi promptitudinem ad Dei vocationem. Vocatus non diſtulit, ſed paruit ſtatim. *Non tardes conuerti ad Dominum, neque differas de die in diem. Ne dixeris amico tuo, vade & reuertere, & cras dabo tibi. Non quærit Deus*, inquit Auguſtinus, *dilationem in voce coruina, ſed confeſſionem in gemitu columbino.* Sic ille apud Auguſtinum, lectione vitę D. Antonij conuerſus ad Dominum, ita ad Socium: *Ego*, inquit, *abrupi me ab omni ſpe ſeculi, & Deo ſeruire ſtatui, &* Ioan. 10. Ioan. 8. Eccleſ. 5. Prou. 3. In pſal. 102 Lib. 8. cõf. cap. 6.

hoc

hoc ex hac hora; in hoc loco aggredior ; Te ſi piget imitari noli aduerſari. Deplorat in Confeſſ. Augu-
Lib. 8. cap. 5. Ibid. ſtinus ſuam dilationem, qua dixerat; *Modò, modò; ſine paululum: ſed modò & modò*; ait, *non habe-*
Lib 8. cap. 7. Ibidem. *bat modum, & ſine paululum, ibat in longum.* Sicut etiam petierat à Deo caſtitatẽ: *ſed* inquit Deo, *noli modò dare; malens adhuc cupiditatem expleri, quàm extingui.* Quoties vocãtur homines à Deo ad bonam vitam, virtutum profectum, per inſpirationes, prædicationes, tribulationes; & vel non audiunt, vel differunt; Vnde conque-
Prou. 1. ritur æterna Sapientia; *Vocaui & renuiſtis; extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret; deſpexiſtis omne conſilium meum.* Sed quid ſequitur? *Ego quoque in interitu veſtro ridebo; & ſubſannabo, cum vobis, id quod timebatis, aduenerit,* Et Dominus
Iſai. 65. per Iſaiam; *Numerabo vos*, inquit, *in gladio, & omnes in cæde corruetis, pro eo quod vocaui, & non reſpondiſtis; locutus ſum & non audiſtis, & faciebatis malum in oculis meis.*

Hieron. in c. 9. Matth. Arguit hic Iulianus Apoſtata, & Porphyrius, vel imperitiam hiſtorici mentientis vel ſtultitiam eorum qui ſtatim ſecuti ſunt Saluatorem. Meritò ſanè reprehenditur, qui ſtatim, nouum aliquem doctorem, vt hæreticũ, audiens, ad ſequendum vel credendum mo-
Matth. 7. 24. uetur; contra præceptum Domini: *Attendite à*
1. Ioan. 4. *falſis Prophetis.* Et, *nolite exire, nolite credere*, & Ioannis: *Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate Spiritus ſi ex Deo ſint.* Verùm non irrationabiliter id feciſſe Apoſtolos, ex multis clarum eſt; Magnæ enim virtutes, ſignaque præceſſerãt, quæ Apoſtolos antequam crederent, vidiſſe,

non

non dubium eſt; vt erant ſigna à Prophetis de Meſſia prædicta. Vnde & reprehenduntur Iudæi, quòd viſis illis ſignis ad credendum non flecterentur: & volens diſcipulos Ioannis Chriſtus ad fidem adducere, non niſi iſta ſigna in medium protulit. Deinde fulgor ipſe & Maieſtas Diuinitatis occultæ, quæ etiam in humana ſpecie relucebat, ex primo ad ſe venientes trahere poterat aſpectu. Si enim in magnete, & alijs quibuſdam ea vis eſt, vt alias res ſibi copulet, quatenus magis Creator omnium, ad ſe trahere poterat, quos vocabat: Sol iſte viſibilis emollit glaciem, ignis ceram; ita Sol iuſtitiæ, qui & ignis conſumens, durum cor hominis. *Imò eius gratia*, ait D. Aug. *à nullo duro corde reſpuitur: ideo quippe tribuitur, vt cordis duritia auferatur. Quis tam impiè deſipiat*, inquit alibi; *vt dicat, Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, vbi voluerit, in bonum non poſſe convertere?* Matth. 16. Matth. 10. De præd. Sanct. c. 8. Ench. cap. 98.

Et factum eſt, diſcumbente eo, in domo, ecce multi publicani & peccatores, &c. Hic multa conſideranda; Primò Euangeliſtæ humilitas, vitia ſua aperientis, virtutes ſuas tegentis: nam hoc conuiuium Chriſto ipſum exhibuiſſe referunt alij; ipſe ſimpliciter, diſcumbente eo in domo ipſius, ſcilicet Matthæi. Contrarium facere ſolent homines, iactant ſuas virtutes, ſi quas fortè habent, vitia aſtutè occultant, ne confundantur, cum tamen expediret ſæpè ea ſciri ab alijs, vt corrigerentur, & humiliarentur. Chriſtus autem ad conuiuia vocatus ibat, non vt genio indul- Marc. 2. Luc. 5.

geret, vt Iudæi interpretabantur, hinc dicunt,
Matth. 11. *homo vorax & potator vini*: homines maleuoli etiam bona in malum trahunt: ſed ob vtilitatẽ
In cap. 9. Matth. animarum, *vt occaſionem haberet docendi, cupiens ſuis inuitatoribus ſpiritualesci bos præbere doctrinæ ſalutaris.*
Poſſid. in vit. Aug. ait D. Hieron. Alioqui vnum ex inſtitutis D. Ambroſij, quæ S. Auguſt. in moribus, & vita hominis Dei ſeruanda aiebat, erat, *vt in ſua patria petitus, non iret ad conuiuium, ne per frequentiam conuiuiorum, temperantiæ amitteretur modus.* Et D.
In epiſt ad Nepotia. Hieron. *Facile contemnitur clericus, qui ſæpè vocatus ad prandium, ire non recuſat: Conſolatores nos potius in mœroribus ſuis, quàm conuiuas in proſperis nouerunt homines.*

Deinde oſtendit hic Matthæus gratitudinem ſuam erga benefactorem ſuum, excipiendo illum conuiuio. Ille primus eſt fructus fidelium, ait Auguſt. fouere, nutrire, defende-
In pſal. 103 conc. 3. re prædicatores veritatis. *Communicet is qui catechiſatur*, ait Paulus, *ei qui ſe catechiſat in omnibus*
Galat. 6. *bonis*. Maximum bonum eſt, edocere veritatem, ſcientiam ſalutis, omnibusque theſauris, & regum opibus præferendum. Qui ergo ſpiritualia ſeminat, magnum eſt ſi carnalia me-
1. Cor. 9. tat: *Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem & de lacte gregis non manducat? Non eſt idoneus populus reddere mercedem illis, qui*
De Paſtorib. cap 2. *ſibi in charitate Euangelij ſeruiunt*, inquit Auguſtinus.

Denique diligens erat Matthæus in procurando etiam aliorum peccatorum ſalute, quos ſimul inuitauerat, cupiens etiam illos Chriſti conuerſatione & prædicatione erudire & cõuer-

uerti. *Et quiſquis verus amator eſt Domini, clamat cum Dauid, Magnificate Dominum meum.* Qui carnaliter amat, vt fœminã, dignitationẽ, &c. cum zelo peſtifero amat. Vnde Poëta.

Pſal. 33. Ouid. lib. 3 de arte. amand. Senica in Agamemn.

Non bene cum ſociȷs, regna Venuſq; manent.

Et alius;

Nec regna ſocium ferre, nec tædæ ſciunt.

quia multi ijs ſimul potiri non poſſunt. *Non ſic eſt Sapientia Dei, omnibus eſt ipſa communis, tanta eſt multis, quanta paucis; tanta ſingulis, quanta omnibus: & ideo eius verus amator clamat, Magnificate Dominum mecum. Nolo ſolus amare, nolo ſolus amplexari; non enim ſi amplexatus fuero, non habet alius quod amplexetur. Si ergo amatis Deũ, rapite nos ad amorẽ Dei, qui vobis iunguntur,* Et certè qui Deũ verè amat, profectò curabit, vt complures ſecum efficiat eiuſdem amatores, cumque Deus ipſe adeò hominum ſalutem amet, eandẽ proculdubio, etiam ab omnibus qui Deũ amant, & qui ſe ab eo amari volunt, amandum eſſe quis non videt?

Auguſt. in pſal. 33. Sent. 198. Apud Proſp.

MONITVM CI.

Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum.

Act. 7.

DIcit de S. Stephano S. Fulgentius, quod *Charitatem vbique pro armis habebat, & per eam vbique vincebat.* Sanctorum autem Caritas erga Deus & homines, non ſolùm fortis fuit, vt nihil eos potuerit ab ea ſeparare, ſed etiã lata;

In ſer. de S. Stephan.

Deum enim non ſolum diligunt, quando bona largitur, ſed etiam quando caſtigat; & homines, non ſolum amicos, ſed etiam inimicos.

Primum opus Charitatis D. Stephani erat, quod ignorantes veritatem docere conabatur, demonſtrans clariſſimè ex Scripturis, eſſe Chriſtum Ieſum: tanto rationum & verborum pondere, vt *non poſſent reſiſtere Sapientiæ & Spiritui qui loquebatur*. Maximum beneficium, vt iiam dictum eſt, doctrina veritatis; & maximè doctrina de Redemptore ſeu Mediatore, cuius cognitio maximè neceſſaria, ſine *quo non eſt ſalus, qui via eſt ſine qua non venitur ad Patrem*. Quid profuit multis Philoſophis, etiam Iudæis, & Turcis, vnius Dei cognitio, ſine cognitione Saluatoris? Quid prodeſt videre quo eundum ſit, niſi & ſcias, quâ, & viam ducentem ad beatificam patriam? *De ſilueſtri cacumine viderunt patriam pacis, ſed iter ad eam nõ inuenerunt, ſed fruſtra per inuia conabantur.*

Act. 6. 7. — Ioan. 14. — Lib. 7 Cõf cap. vlt.

Secundum opus charitatis, quod reſiſtentes veritati arguebat. Adhibetur correptio ex caritate, ad emendandum hominem, ſicut amara potio ad ſanandum; *Siue enim blanda ſit caritas, ſiue ſæuiat, ſemper Mater eſt*. Varios tentat modos, vt hominem ſaluet, quos iſto modo non poteſt, tentat alio: *vultum mutat & actum, ſed nõ affectum* Correptio erat, *Dura ceruice*, quia nolebant ſubijcere collum ſuum iugo Chriſti; *& incircunciſis cordibus*, quia corrupti falſis doctrinis quæ impediebant ſuſceptionem veritatis; & infecti cupiditatibus prauis, quæ impe-

Ber. ep. 2. & de diligẽdo Deo.

pe-

pediebant receptionem iuſtitiæ, *Vos ſemper reſiſtitis Spiritui ſancto.* Quidam dicuntur *extinguere Spiritum S.* quia extinguunt bonam inſpirationem, propoſitum, deſiderium à Spiritu S. immiſſum; *Spiritum nolite extinguere*, inquit Apoſtolus. 1. Theſſ. 5. Alij dicuntur *contriſtare Spiritum S.* qui prauis Epheſ. 4. erroribus vel moribus contriſtant Sanctos, in Aug. de quibus Spiritus S. habitat. Alij dicuntur *Spiritui* Gen. ad lit. *S. contumeliam facere*, qui eum ſemel receptum l. 1. cap. 9. Hebr. 10. in cordis hoſpitio, turpiter eijciunt, redeuntes ad ſordes priſtinas.

Turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes. Ouidius.

ait Poëta. Alij denique dicuntur *reſiſtere*, qui Act. 7. veritati, quam Spiritus S. per ſuos loquitur, reſiſtunt. Dicitur *Spiritus veritatis, docens omnem veritatem.* Reſiſtere autem veritati, ſcelus eſt grauiſſimum. Dicit Paulus; *ijs qui non acquieſ-* Roman. 2. *cunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio erit.* Et alibi: *quod Chriſtus de cœlo veniet in flamma* 2. Theſſ. 1. *ignis dantis vindictam ijs qui non nouerunt Deum, & qui nō obediunt Euangelio.* Imò dicit ipſe Chriſtus, Matth. 11. quod *in die iudicij remiſsius erit terræ Sodomorum, quã illi ciuitati quæ veritatem prædicatam non recipit.*

Tertium opus charitatis, quod illos perſequentes per patientiam tolerabat. *Iniurias pa-* Auguſt. de *tienter ferre ad miſericordiam pertinere, hi maximè ſen-* Ser. Dom. *tiunt, qui eis quos multum diligunt, tanquam filiis, vel* in mont. l. 1. c. 34. *quibuſlibet dilectiſsimis ſuis, ægrotantibus ſeruiunt, vel paruulis & phreneticis: à quibus multa ſæpè patiuntur, & ſi eorum ſalus id exigat, præbent ſe etiam, vt plura patiantur, donec vel ætatis vel morbi infirmitas tranſeat.* De conſ. *Omnis autem improbitas ex imbecillitate animi venit.* Philoſ. l. 4. cap. & Oſtendit Boethius quod *nullus apud Sapientes ſit* metro ſeq.

odio locus ; nam bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit? malos vero odiſſe ratione caret. Nam ſicuti corporum languor, ita vitioſitas eſt quaſi morbus animorum. Cum ægros corpore minimè dignos odio, ſed potius miſeratione iudicemus; multo magis non inſequendi, ſed miſerandi ſunt, quorum mentes omni languore atrocior vrget improbitas.

Vis aptam meritis referre vicem?
Dilige iure bonos, & miſereſce malis.

Docet D. Thomas principaliorem actum fortitudinis eſſe ſuſtinere & ad eum pertinere Martyrium. *Et ſic eſt amando veritas & iuſtitia, vt ab eius operibus etiam pœna corporis nos cohibere non debeant, atque inter manus crudelium inimicorum, luceant opera noſtra coram hominibus, vt quibus placere poſſint glorificent patrem qui in cælis eſt.* *Tolera*, inquit Auguſt. *ad hoc enim natus es: tolera quia fortè toleratus es. Si ſemper bonus fuiſti, habeto miſericordiam; ſi aliquando malus fuiſti, noli perdere memoriam.*

Aug. epiſt. 144.

Tract. de Quib. ca. 5.

Quartum opus Charitatis D. Stephani, quod pro lapidantibus ſe interceſſit; imitator Domini ſui, qui pro ſe crucifigentibus rogauit; & præcipit, *Diligite inimicos veſtros, benefacite ijs qui oderunt vos, orate pro perſequentibus vos*; quod magnificentiſſimæ bonitatis opus eſſe, ait D. Auguſt. *Multi dicunt quando exemplo Chriſti monentur orare pro inimicis, illos diligere, eis benefacere; Potuit hoc Chriſtus, ego non poſſum; ego enim homo ſum, ille homo Deus. Deus ergo*, inquit Auguſt. *vt quid homo, ſi non corrigitur homo? Sed tamen attende & Stephanum conſeruum tuum; homo erat, hoc erat quod tu, & tamen idem fecit.* Et dat rationem idem Auguſtinus, Cur ſtans pro ſe orauerit, genuflectens pro ini-

Lucæ 23.

Matth. 5.

Enchir. cap 75.

Aug. ſer. 91 95. in Nou.

inimicis: *quia* inquit, *vt quis pro iuſto impetret, non valde laborat; ſed pro impijs qui perſequuntur, quorum impietas difficile donatur, amplius laborandum.* Ibidem.

Et quis fructus huius orationis? *De orationis Chriſti potentia fuit*, inquit Leo, *vt prædicatio Petri ex ijs qui dixerant, Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros, multorum ad pœnitentiam corda conuerteret, & vno die baptizarentur, hominum tria fere millia, fieretque omnium cor vnum, & anima vna, paratorum iam pro eo mori, quem popoſcerant crucifigi.* De potentia autẽ orationis Stephani fuit, vt conuerteretur Paulus, qui poſtea totum mundum conuertit. *Precationis Stephani effectum*, ait D. Ambroſ. *in Apoſtolo Paulo videmus.* Et S. Aug. *Si Stephanus ſic non oraſſet, Eccleſia Paulũ non haberet.* Confunduntur ergo qui quærũt vindictã, quãdo ab inimicis patiuntur iniuriã. 1. exemplo Chriſti; *propter te*, ait Aug. *pependit in ligno, & nondum eſt vindicatus & tu vis vindicari? & non vis talem & tantum magiſtrũ imitari? ideo pati voluit, vt tibi patientiæ ſuæ demonſtraret exemplum.* Deinde exemplo Stephani, *qui cùm lapidaretur, non ſolùm non exſpectabat de perſecutoribus vindictã, ſed eis potius de Deo veniam poſtulabat. Meminerat enim dixiſſe Dominum, Mihi vindictam ego retribuam.* Et iterum; *Ne dixeris, Reddam malum, ſed exſpecta Dominum, & liberabit te, Exſpectare nos iubet Dominus, vt in die futuræ reſurrectionis cum Sanctis Martyribus vindicemur, quando perſequentibus reddet pœnam, patientibus dabit coronam.*

Ser. 11. de Paſſ. Dom.

Lib 1. de Pœnit c. 9.
Ser. 1. & 4. de S. Step.

Ibidem.

Deut. 32.
Prou. 20.
Apocal. 6.

MONITVM CII.

Si mundus vos odit ſcitote quia me priorem vobis odio habuit.

Ioan. 15.

HIc dicendum, quibus cogitationibus & armis inſtructus eſſe debeat Chriſtianus, vt in perſecutione ſtet, quando rapinæ, contumeliæ, exilia, cædes inferuntur. Primò ponenda ante oculos exempla Chriſti capitis, & ſeruorum eius, quæ maximam vim habent ad permouendum. In hac enim militia primus ambulauit Dominus, humilitatis, & tolerantiæ, & paſſionis Magiſter, vt quod fieri docuit prior faceret: & quod pati hortatur, prior pro nobis ipſe pateretur. *In quo itinere* (nempe quo ad Deum itur) *nec æſtus deeſt laboris, nec nubes triſtitiæ, nec procella formidinis,*
Ser. 16. de paſſ. inquit S. Leo. *Ibi ſunt inſidiæ iniquorum, perſecutiones infidelium, minæ potentium, contumeliæ ſuperborum, quæ Dominus virtutum & rex gloriæ, ideo omnia in infirmitatis noſtræ forma, & in carnis peccati ſimilitudine percurrit, vt inter præſentis vitæ pericula, non tam optandum ſit, nobis declinando iſta effugere, quàm tolerando ſuperare.* Capitis verò paſſionem tam multa membrorum exempla & præceſſerunt, & ſecuta ſunt, vt verè dicere poſſimus, nihil eſſe nouum pro iuſtitia pati, ſicut nihil mirum eſt. Vnde Chriſtus in Euãg.
cum

cum Apoſtolis de imminentibus ipſis perſecutionibus loqueretur; *Sic* inquit, *perſecuti ſunt Prophetas, qui fuerunt ante vos*. Et S. Iacobus. *Exemplum* (ait) *accipite fratres, exitus mali, laboris & patientiæ Prophetas, qui locuti ſunt in nomine Domini. Imitemur ergo*, inquit D. Cyprianus. *Abel iuſtum, qui initiauit martyria, dum propter iuſtitiā primus occiditur. Imitemur Abraham Dei amicum, qui ob vnius Dei cultū perſecutionem à Chaldæis paſſus*, vt Auguſt. *Imitemur tres pueros in camino ignis, Danielem, Machabæos, & eorum Matrem, Prophetas omnes & Apoſtolos*, qui fortiter pro veritate & iuſtitia decertarunt, & grauia ac multa pertulerunt. Matth. 5. Iac. 5. Epiſt. 56. ſiue lib. 4. epiſt. 6. De Ciuit. lib 16. cap. 13.

Secundò, cogitandum peregrinos nos eſſe ſuper terram. Per aliena enim feſtinanter iter agimus, cæleſtem patriam repetentes; & ideo non mirum, ſi hoſtes inueniamus, ac latrunculos iter noſtrum obſidentes, ac interrumpere conantes: quod autem in ſua peregrinatione, inter exteros non obtinent, in patria inter ciues ſuos exſpectant. Ideo nec mouentur, cum iſta terrena bona auferuntur, quorum nulla cupiditate, vt pote peregrini, tenentur; hinc dicit S. Apoſt. *Rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes vos habere meliorem & manentem ſubſtantiam. Nihil perdidi, vbi nihil amaui*, dicebat Oroſius, *totumq; habeo, quando quem diligo mecum eſt. Exultant ſemper in Domino*, inquit D. Cyprianus, *& lætantur & gaudent in Deo ſuo, & mala atque aduerſa mundi fortiter tolerant, dum bona & proſpera futura proſpectant. Exilia etiam non timent, quibus eſt totus hic mundus exilium, & habitatio ac ciuitas* Hebr. 10. Lib. 5. c. 2. Cyp. cont. Demetria.

ditorum. O ſtulta infidelitas perſequentis, ait Auguſt.
Serm. de S.Cypria. *Si quæris exilium quo Chriſtianus cogatur exire. De patria ſua in alienam te arbitraris excludere hominem Dei, in Chriſto nuſquam exulem, in carne vbique peregrinũ. Nihil intereſt, vbi ſit in ſæculo, qui extra ſeculum eſt cordis voto.*

Tertio contemplanda eſt ipſa cauſa, ob quam patimur. Quis enim dubitet pro iuſtitia & veritate pati, cùm multos pro rebus minoribus grauiſsima paſſos eſſe conſtet? Ita ſe inuicem 40. milites Martyres cohortabantur; Apud D. Baſil. hom. 17. *Quot noſtri commilitones ceciderunt, fidem mortali regi ſeruantes? nos pro fide vera in Deum ſeruanda, hanc vitam non proijciemus? Quot item malefici homines mortem tulerunt in ſcelere de præſenti, nos verò pro iuſtitia mortem non ſubeamus?* Matth. 5. 1 Pet. 4. *Beati*, inquit Chriſtus, *qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam.* Et Petrus; *Si exprobramini in nomine Chriſti, beati eritis.* Idcirco & Apoſtoli Act. 5. *ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati.*

Quarto frequenter conſideranda mors ineuitabilis, varijque morbi quibus ad eum trahamur; præſertim cum ſemel morituro, cum gloria etiam moriendi tribuatur occaſio. Lib. 4. epiſt. 6. *Si mortem poſſemus euadere*, ait Cyprian. *merito mori timeremus: porrò autem cum mortalem mori neceſſe ſit, amplectamur occaſionẽ de diuina promiſsione & dignatione venientẽ, & fungamur exitu mortis cum præmio immortalitatis.* Deinde non minora interdum tormenta morborũ, ac medicamentorũ, quã cruciatus carnificũ, qua quidem cõtẽplatione confirmabat ſe Romanus Martyr, dũ ait;

Nam

Nam membra parui pendo quomodo cadant,
Caſura certè lege naturæ ſuæ;
Inſtat ruina, quod reſoluendum eſt, ruat.
Nec diſtat ignis an fidiculæ ſæuiant,
An corpus ægrum languor aſper torqueat,
Cum ſæpe morbos maior armet ſæuitia, &c. Apud Prudent.

Quinto, debet Chriſtianus ſe agnoſcere, & humiliter peccata ſua confiteri; eſt enim patientia firmior, ſi nos dignos tribulatione cẽſemus, & lætior ſi perſuademus per eam ipſa peccata aboleri & remitti. *Quam verò*, inquit Cypria. *grauis cauſa ſit hominis Chriſtiani, ſeruum pati nolle, cum paſſus ſit prior Dominus; & pro peccatis noſtris nos pati nolle, cùm peccatum ſuum proprium non habens, paſſus ſit ille pro nobis?* Ideoque idẽ ait, quod *in ſexto Machabæo, non virtus ſola, ſed humilitas prædicanda eſt, nihil ſibi eum vendicaſſe, nec confeſſionis ſuæ honorem ſuperbis vocibus ventilaſſe, potius ſuis peccatis aſſcripſiſſe, quod perſecutionem à Rege pateretur. Nos,* inquit, *propter noſmetipſos hæc patimur, peccantes in Deum noſtrum,* &c. Sic Auguſt. quærentibus cur & ſerui Dei Barborum ferro perempti eſſent, humiliter & veraciter ac piè rẽſpõdere iubet. *Quantumlibet enim iuſtitiam ſeruemus, quantamlibet Domino obedientiam exhibeamus, nunquid meliores eſſe poſſumus illis tribus viris qui pro conſeruanda lege Dei in caminũ ignis ardentis proiecti ſunt. Nunquid ipſo Daniele, nunquid cæteris, qui omnes propter peccata ſua humiliatos atq; afflictos clamant vnanimiter. Si iſta dicunt, qui excellentiſſima ſanctitate ignes & leones circa ſe innoxios habuerunt, quid nos oportet dicere in humilitate noſtra, qui tam longè illis impares ſumus; quantamcunque iuſtitiam ſeruare videamur?* ita Auguſt.

[Margin: Ibidẽ Cyp. — De exhor. Matyr. cap. 11. — Epiſt. 122. — Daniel. 3. — Daniel. 9.]

Sextò

Sextò, iuuat conſiderare futurum ſupplicium,& ignem æternum, quem Dominus fidem violantibus comminatur. Sic ſe Martyr
Pſal. 118. confirmat apud Pſaltem : *Principes perſecuti ſunt me gratis, & à verbis tuis formidauit cor meum.* Licet igitur Chriſtianus grauia patitur, perſtat tamē
Matth. 10. verbo Dei corfortatus, quo dixit. *Nolite timere eos qui occidunt corpus, ſed eum timete qui poteſt corpus & animam perdere in gehennam.* Vnde D.
In pſal. 118 eodē verſu Ambr. *Quamuis*, inquit, *circumſpectet omnia plena periculis ac ſuppliciis, tamen illum ignem cogitans perpetuum, illud ſine fine incendium perſidorum, corde trepidat, negare formidat, ne dum præſentibus cedit, æternis ſe dedat exitijs.*

Poſtremò, qui ſe huiuſmodi meditationibus exercebit, poterit in qualibet perſecutione, vincere, ſi viribus ſuis diffiſus, ſpem victoriæ in auxilio ac cruce Chriſti ponat, dicatque cū
Galat. 6. Apoſtolo, *Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini,*
Cypri lib. 2. epiſt. 6. *per quem mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo. Non enim Chriſtus tanquam ſpectator ſolum cogitandus eſt, ſed & tanquam adiutor implorandus, qui in ſuis & luctatur & vincit, & coronat pariter & coronatur.*
Pſal. 59. Hinc igitur dicendum, *Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus hominis. In Deo faciemus virtutem, & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros.* Et,
Pſal. 22. *Non timebo mala, quoniam tu mecum es.* Et, *Do-*
Pſal. 117. *minus mihi adiutor, non timebo quod faciat mihi homo.* Has cogitationes quæ poteſt perſecutio vincere? quæ tormenta ſuperare? *Durat fortis & ſtabilis religioſis meditationibus fundata mens,* inquit D. Cyprian. *Et aduerſus omnes Diaboli terrores, & minas mundi animus immobilis perſtat,*

quem

quem futurorum fides certa & ſolida corroborat. Clauduntur oculi in perſecutionibus terræ, ſed patet cælum. Minatur Antichriſtus, ſed Dominus Chriſtus tuetur; mors infertur, ſed immortalitas ſequitur; occiſo mundus eripitur, ſed reſtituto paradiſus exhibetur; vita temporalis extinguitur, ſed æterna reparatur. Quanta dignitas, claudere oculos quibus homines videbantur & mundus. & aperire eos ſtatim, vt Deus videatur & Chriſtus? Sic Cyprian. De exhort. Martyrij cap. 12.

MONITVM CIII.

Sint lumbi veſtri præcincti, &c.

Luc. 12.

TRia hîc à Domino præcipiuntur; Abſtinendum à malo, faciendum bonũ & intendendum in futuram retributionem. *Sint,* inquit, *lumbi veſtri præcincti.* In lumbis, luxuria ſignificatur, & ſenſus eſt, carnis luxuriam per continentiam refrænate. Gregor. hom. 13. Luxuria autem varijs modis mortaliter committitur; Primò, delectatione voluntaria ſeu moroſa, *voluntas enim ſe oblectandi etiam ſine voluntate operandi, damnat hominem,* inquit S. Auguſtin. De Trinit. lib. 12. c. 12 Deinde, conſenſu, decernendo ipſum flagitium; *Quoties enim concupiſcimus, toties fornicamur,* ait S. Hieron. Denique opere, vel ſecum; quæ ſunt horrenda, de quibus Apoſtolus, *Quæ autem in occulto fiũt ab ipſis, turpe eſt & dicere;* vel cum aliis, quæ pro In epiſt. ad Ruſtic diuerſitate perſonarum vel modorũ quibus Epheſ. 5. iſta

iſta libidinum ſcelera committuntur, variantur vel grauantur. Omitto libidinoſa oſcula, tactus, cãtus, verba, quibus omnia plena, ædes, menſæ, plateæ, etiam ſæpe ipſa Dei templa.

Sub nomine autem Luxuriæ omne peccatum intelligere poſſumus; voluit autem Dominus illud peculiariter deſignare, quia omne peccatum eſt quædam immunditia animã
Matth. 15. contaminans; Vnde Dominus in Euang. *De corde exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, furta, &c. Et hæc coinquinant hominem.* Vnde Iſaias
Iſai. 1. *lauamini, mundi eſtote*: dehortans homines à peccatis animam fœdantibus. & Dauid, petens
Pſal. 50. veniam peccati ſui; *Laua me*, inquit, *ab iniquitate mea, & à peccato munda me*. Deinde, quia illud eſt vitium, quod maximè ſolet inter homines regnare, in corde, ore & opere eorum. & de
Geneſ. 8. hoc maximè peccato dixit Deus, *Senſus & cogitatio humani cordis in malum prona ſunt ab adoleſcentia ſua.* Tertio, quia valdè excæcat hominem, & alienat à Deo, ſic vt vix eam aliquid boni cogitare permittat. De Salomone dicit D. Auguſt *quòd Sapientiam quam ſpirituali deſiderio adeptus erat, carnali amore amiſit.* Denique, quia id maximè Deus deteſtatur, & punit; vt ſatis conſtat in diluuio totius orbis, in perditione Sodomæ & Gomorrhæ, &c. Et ob hoc peccatum ter-
Geneſ. 6. 7. ribiliter dixit Deus, *Pœnitet me feciſſe hominem. Deleuitq; vniuerſum genus humanum aquis diluuij, iuſto Noe tantum* cum ſeptem hominibus ſuæ familiæ reſeruato ad humani generis reparationem. Et in maiorem deteſtationem huius peccati, etiam omne viuens in terra & aëre, con-

(De doct. Chriſt. lib. 3. cap. 21.)

cōſeruato tantū vno pari in qualitate ſpeciei.

Cur autē homo ab omni malo, ſeu peccato abſtinere debeat, variæ ſunt cauſæ. Tres accipe: Vna eſt, quia peccatum Deo diſplicet: homo autem ſic ſe comparare debet, vt nihil agat quod Diuinæ Maieſtatis oculos poſsit offendere, à qua illi omnis ſalus. Deinde, quia Diabolo placet, hoſti noſtro infenſiſſimo; *Dæmonum cibus eſt, ebrietas, luxuria, fornicatio, & vniuerſa vitia*, inquit Hieron. Et Sapiens, *Si*, ait, *præſtes animæ tuæ concupiſcentias eius facies te in gaudium inimicis & inuidis tuis*, id eſt, Diabolo & angelis eius, qui ſunt inimici, & inuidi noſtri. Denique quia homini nocet. Mirum valde cum homō tam ſit diligens in auertendis ijs quæ nocent corpori, vt ſunt ſerpens, peſtis, &c. non ſimile ſaltem adhibeat ſtudium in vitandis ijs quæ nocent animæ; imò toti homini. Nullū enim accidit homini malum, vel hic vel poſtea, cuius non ſit cauſa peccatum.

De filio prodigo. Eccleſ. 18. Auguſt. in Iulia. lib. 5. cap. 3.

Secundò, præcipimur habere lucernas ardentes in manibus. *Quod facimus*, inquit Greg. *cum per bona opera proximis noſtris lucis exempla monſtramus. De quibus profectò operibus Dominus dicit; Luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona. Non ſufficit abſtinere à malo, niſi fiat quod bonum eſt*, ait S. Auguſt. *& parum eſt, nemini nocere, niſi ſtudeas multis prodeſſe*. Non ſatis eſt aliena non rapere, oportet etiam ſua dare; non ſufficit mala non dicere, niſi etiam dicas bona, gratia Deo, vtilia proximo. Terribiliter dicit Dominus; *Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.*

Hom. 13. in Euang. Matth. 6. Sent. 86. apud Proſp. Matth. 7.

Non

Tertium quod præcipitur eſt, vt in operibus bonis quę coram hominibus facimus, non aſpiciamus ad aliquod temporale, ſed in futuram & cæleſtem remunerationem: *Exſpectantes*, inquit, *Dominum*. Vt Paulus, *Exſpectantes beatam ſpem & aduentum Domini*. *Peccatum enim, non ſolum illud eſt*, inquit D. Auguſt. *quod in turpi aut iniquo facto apparet hominibus, ſed etiamſi habeat ſpeciem boni operis, & tamen propter mercedem temporalem fiat, non propter requiem ſempiternam.* Rectè dixit Cicero, *plus fines, quàm officia penſari*. Et D. Ambroſ. *affectus tuus*, inquit, *operi tuo nomen imponit*. *Magni intereſt*, ait S. Auguſt. *cùm aliquid boni facimus, cuius rei contemplatione faciamus. Officium quippe noſtrum non initio ſed fine penſandum eſt, vt ſcilicet, non tantum ſi bonum eſt, quod facimus, ſed præcipuè ſi bonum eſt, propter quod facimus, cogitemus. Inclinaui*, inquit Dauid, *cor meum ad faciendas iuſtificationes tuas in æternum, propter retributionem, æternam ſcilicet.* De qua Deus Abraham, *Ego ero protector tuus, & merces tua magna nimis*. Hanc Moyſes ſpectabat, cùm illecebroſis Ægypti delitijs, ærumnas populi fidelis & afflictiones anteponeret: *Aſpiciebat*, ait Apoſt. *in remunerationem*. Hanc fidelium patres, *non acceptis repromiſſionibus mortui, à longe aſpexerunt, & ſalutarunt, confitentes quia peregrini eſſent ſuper terram*. Hanc & Tobias quando amicis ridentibus eius eleemoſynas & ſepulturas quas fecerat; quaſi fruſtra factas ait; *Nolite ita loqui, filij ſanctorum ſumus & vitam illam exſpectamus, quam daturus eſt Deus his qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.* Ad hanc adipiſcendam dicit Apoſtolus eos qui in agone contendunt

Ser. 26. in Nou.

Lib. 1. Offic. cap 20.

In Pſal. 118 conc. 12.

Pſal. 118.

Geneſ. 15.

Hebr. 11.

Ibidem.

Tob. 3.

1. Cor. 9.

tes eſſe,ergo non ante mundum. Si vitæ & durationis longitudinem, immortales & incorruptibiles ſunt,quia videlicet, ex partibus materia & forma non coaluerint, ſimpliceſque ſint,ideoque indiſſolubiles, ſiue immortales, quamquam ſicut ex nihilo conditi ſunt,ita etiam in nihilum poſſe redire,ideoque manu illa cõſeruatrice egere, eius qui condidit. Vnde & Damaſc. ait, quod *Angelica natura per gratiam, non natura ſit immortalitatem conſecuta.*

Cone Later cap. 1. Dionyſ li. 4. de Diu. nomin. Nazianz. in ſer. de Natali. Cyr ad ilia verb. *Ego ſu panis vi a.* Baſ. hom. quod Deus non ſit autor malor. Damaſ lib. 2 cap. 2.

Si ſpectes naturæ gradum & conditionem, ſunt plane incorporei,id eſt, non habent extenſionẽ iuxta dimẽſiones notas,longũ,latũ, craſſum,quod definitum eſt in Conc. Latera. tametſi Aug. aliquando fuerit in ea opinione; Nec mortis neceſſitati ſubiecti, nec frigoris, caloris,famis,ſitis,morborum, vlliuſue laſſitudinis moleſtijs obnoxij, nec rei vllius corporalis, indigentes. Si agilitatẽ, nulla eſt ceruorum,pardorum,tigrium,vel aquilarũ pernicitas, vel orbium cæleſtium velocitas,quæ Angelorum velocitatem poſſit adæquare. Si dignitatem intellectus & mentis perpetuò intelligunt & ſine diſcurſu: & omnium quæ naturaliter ſciri poſſunt, ex quo ſunt conditi, plenam & conſummatam habent ſcientiam. Si vim & conſtantiam voluntatis, efficaciſſimè volunt, quod volunt, & immobiliter eligunt. Si firmitatem memoriæ, nulla illis vnquam ſurrepit obliuio,ſed quod ſemel perceperunt,omni æuo conſeruant.

Vt eſt epiſt. 11 ad Nebr.

Si potentiam,eſt incõparabilis;cuius vel vnum illud ſatis manifeſtum eſt argumentum,

inter Angelos differentia eſt ordinis,& dignitatis, & tamen omnes eiuſdem ſunt naturæ, ſicut eiuſdem appellationis; refellens argumentum Eunomij; *Spiritum S. natura etiam tertium eſſe, ſi eſſet ordine, & dignitate tertius.*

Si ad munus & exercitationem eorum aduertas animum, in cælo quidem vnum hoc potiſſimum ac perpetuò agunt, omni vi & cõtentione ſua laudare Deum; nec vnquam ab hoc ſuauiſſimo concentu vocant; de quo intelligi poteſt illud Iob. *Concentum cæli quis dormire faciet?* Infra cælum autem multa & varia ſunt eorum miniſteria. ſunt enim Diuinæ prouidentiæ, in regendo & conſeruando mundo, præcipui adminiſtri: quamobrem in Scripturis vocantur *milites Dei*, *exercitus Dei*, *principes prouinciarum, præſides populorum, ſingulorum hominum cuſtodes, Magiſtri ac apud Deum internuntij, & interuentores*; denique orbium cæleſtium motores, & rectores, quapropter apud Iob dicuntur *portare orbem*, *& eſſe columnæ cæli.* Sentit D. Bern. ex omnibus Ordinibus mitti aliquando: Nec indignũ videri debet cũ & Dei filius ad externũ miniſteriũ noſtræ redemptionis peragendum miſſus ſit, & hæc eſt opinio veriſimilior; *omnes enim aſsiſtunt*, nimirum, ad omne miniſterium, quod ille ſubire iuſſerit, paratiſſimi. Sic habet etiam Collecta Eccleſiæ de Angelis, & ab Apoſtolo omnes omnino Angeli vocantur. *Spiritus adminiſtratores.*

Iob. 38.

Iob. 9. & 26

Ser. 1. de S Michaele.

Heb. 1.

Dicit etiam D. Auguſtinus. *Quoſdam Angelos humanis oculis apparuiſſe commemorat Scriptura, Sed vtique*

Ser. 20 in. Nou. Gregor l. 27. Mor. c. 2.

ptiſsime Diuina operatione iuuentur.

Iam verò ſi conſideres excellentiam ſupernaturalis gratiæ, quam illis Deus abundãter largitus eſt, comperies in illis omnibus eſſe gratiam innocentię; quippe qui nulla vnquam vel leuiſsima peccati labe inquinati ſunt; nunquam gratia Dei ſpoliati, nunquam nudi fuerunt, in gratia ab initio creati, & in ea perpetuo conſeruati. Hinc cùm Dominus laudaret Baptiſtam, *Inter natos mulierum non ſurrexit maior*. addidit, *Qui autem minimus eſt, in regno cælorum, maior eſt illo*, id eſt, minimus angelus: quia Ioannes & in peccatis conceptus, & (ſi Auguſtinum ſequimur) in peccatis natus, & ſine peccatis non viuebat. Verùm quod omni miraculo mirabilius eſt, in tanta donorum naturalium & cæleſtium abundantia & excellentia, eſt in illis profundiſſima humilitas, & incredibilis aduerſus Deum pietas & reuerentia. *Coram eo incuruantur*, ait Iob, *qui portant orbem*; Et, *columnæ cæli pauent in conſpectu eius*. Ioannes quoque in Apocal. vidit *Angelos cadentes in faciem ſuam, adorare Deum*. Nolunt ſibi ſacrificare, aut exhibere cultum quî Deo debetur, ex eadem humilitate. Et princeps Angelorum Michael, alijs per ſuperbiam volentibus eſſe ſimiles Deo, ex humilitate dixit, *Quis vt Deus?* vnde & nomen ſortitus. In viſione Iſaiæ, *non ſolum ora tegunt ſed & pedes, reuerentiæ ſuæ amoriſque exiguitatem, erubeſcentes, quod non ſunt pro dignitate Creatoris*, inquit D. Chryſoſt. *vnde non ſolũ ora tegunt, quod in ſumma illa luce obtutũ intelligentiæ figere nequeãt, ſed & pedes*, &c.

Matth. 11. Epiſt. 57. quæſt. 2. Iob. 9. & 26. Apoc. 7. Iudic. 13. Apoc. 22. Iſai 6. Tractans viſio. Iſai.

rumque animas exeuntes è corpore ad cęlum portant. Atque hæc dicta ſunt, vt ad eos imitandos accendamur in terris, cum quibus aliquando vnam ciuitatem conſtituemus in cælis. Quod facere nos voluit Chriſtus cùm orare nos docuit; *Fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terra*, id eſt, *Quomodo tibi angeli inculpatè ſeruiunt in cælis*, inquit Hieronym. *ita & nos in terra tibi ſeruiamus: Et ſicut illi præceptis tuis ſemper obediunt*, ait Auguſt. *& quod tibi gratum fore ſciunt, id ſemper præſtant; ita & nos interea dum regnum tuum differtur, agamus quæ tibi placent, vt angelis ſimus ſimiles.* Matth. 6. In cap. 6. Matth. Lib. 2. de ſer. Dom. in Monte.

MONITVM CV.

Peperit filium ſuum primogenitum.

Luc. 2.

DEſcriptio iſta orbis, cuius fit mentio in Euang. ad contributionem fiebat: deſcribebantur enim capita familiarum, & ex capitum collectione ſumma capitalis colligebatur. Et niſi iſta facta fuiſſent Diuina prouidentia, non tam diligenter ſcriberentur. Venerat enim tempus, vt ex toto orbe deſcriberet electos, & tributum exigeret ille, qui vere Auguſtus eſt, de quo prædixit Pſal. *quod adorarent eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſeruirent ei.* Qui *lapis eſt*, de quo Daniel, *abſciſſus de monte ſine manibus de Maria virtutibus excelſa, natus ſine hominis opere; & factus eſt mons magnus, & impleuit vniuerſam terram. Repleta eſt terra* Ioſeph li. 17. Antiq. cap. vlt. & lib. 18. c. 1. Pſal. 71. Daniel. 2. Iſai. 11.

cibus ſempiternus ; ſed eum manducant Angeli , & manducant & ſaginantur , & integrum manet, quod eos ſatiat & lætificat. Quis autem homo poſſet ad illum cibum ? Oportebat ergo vt menſa illa lacteſceret, & ad paruulos perueniret. Vnde autem fit cibus lac? unde cibus in lac conuertitur , niſi per carnem traijciatur ? Nam mater hoc facit. Quod manducat mater, hoc manducat infans. Sed quia minus idoneus eſt infans, qui pane veſcatur, ipſum mater incarnat per humilitatem mamillæ , & lactis ſuccus de ipſo pane paſcit infantem . Quomodo ergo de ipſo pane pauit nos Sapientia Dei ? Quia Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis. Videte ergo humilitatem , quia panem Angelorum manducauit homo , vt ſcriptum eſt . Verbum illud , quo paſcuntur Angeli Pſal.77. *ſempiternum , manducauit homo ; quia cùm in for-* Philip.2. *ma Dei eſſet , non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo . Saginantur ergo illi Angeli , ſed ſemetipſum exinaniuit , vt manducaret panem Angelorum homo.*

Cùm autem ibi eſſent, *impleti ſunt dies vt pareret, & peperit filium ſuum Primogenitum.* Is dicebatur primogenitus , qui primus vuluam matris aperit, ſiue qui primo de vtero egreditur, licet nullus ſequatur; & dicitur primogenitus reſpectu Matris, vt notat Auguſt. Sic Ioannes Baptiſta , primogenitus erat , & alij multi , in quibus ſtatim complebantur ea , quæ de primogenitis præceperat Deus , non exſpectando an ſecundus ſequeretur , vt poſſet dici primogenitus . Nota eſt diſputatio Sancti Hieronymi contra Heluidium , qui ex hac voce deſtruere conabatur, Super Leuit.

Vir-

ipſa natiuitatis ſuæ initia, non horruit abiectiſſima paupertatis deguſtare incunabula. Illi cùm naſceretur, non erat locus in diuerſorio, neq; cunabula, quæ eius teneritudinem exciperent habuit, ſed in vili præſepio ſordentis ſtabuli, illi qui terram palmo concludit, inuolutus panniculis, reclinatus eſt; & hoc ipſum à brutis animalibus mater eius mutuo accepit. Conſolamini, conſolamini, ait, *qui in ſordibus paupertatis enutrimini, quia vobiſcum eſt Deus in paupertate. Non cubat in delitijs ſplendidi cubilis; nec enim inuenitur in terra ſuauiter viuentium. Quid vltra gloriaris, ô diues, in re lutea, in volutabro lecti picti & delicati, cum* Rex Regum *ſuo recubitu ſtramenta pauperum honeſtare maluerit? Cur dura ſtrata deteſtaris, cùm tener infantulus, in cuius manu ſunt omnia, tuis plumis, duras iumentorum ſtipulas prælegerit.* Luc. 2. Ibidem.

Duplex in paruulis notanda infirmitas, ex peccato orta, Vna corporis, ſic vt nec pedes ad inceſſum ſint idonei, nec manus ſaltem ad ſcalpendum habilis, & ſugendis vberibus ope admouentur aliena. Altera mentis, per quam motibus irrationabilibus ita perturbantur, vt nulla ratione, nullo imperio cohiberi poſſint; cui iuncta eſt ignorantia, ſic vt nec Deum norint, nec parentes. Certè antè lapſum habuiſſent omnium membrorum ad actiones illi ætati congruas, vſum; nec indocti fuiſſent omnino, neque ſanè indociles, ſed aliqua iam tum diſcere potuiſſent, ad illam ætatem pertinentia; & Dei notitiam habuiſſent, non ſolum habitu; ſed & actu, ac eũ pro ſuo modulo honoraſſent; habuiſſet quoque diſcretionem non ſolùm commodi ab incom- Vide Aug. l. 1 de pecc. at. mer. c. 36 & ſeq.

iacet. Domini eſt terra, & plenitudo eius ; imò mun- Pſal. 21.
dus per ipſum factus eſt, & mundus eum non cognouit. Ioan. 1.
In propria venit , & ſui eum non receperunt. Quæ-
rit locum Maria vbi Chriſtum pariat, non in-
uenit : intrat ergo ſtabulum Regina cęlorum,
& habitatio pecudum fit habitatio Filij Dei, vt
qui ad iumenta quæ in ſtercore ſuo compu-
truerant ſaluanda venerat , iumentorum
loco exciperetur. Spiritualiter, diuerſorium
mundus iſte eſt : Chriſtus non erat habita-
tor terræ, ſed aduena & peregrinus. Nemo
intrat diuerſorium, vt ibi maneat, ſed vt non-
nihil recreet corpus fatigatum. De Chri-
ſto dicitur ; *pertranſiit benefaciendo.* Et, *Exulta-* Actor. 10.
uit vt gigas ad currendam viam. Sic & nobis mun- Pſal. 18.
dus iſte diuerſorium eſt, non eſt nobis hic
locus , aduenæ ſumus & peregrini, ad aliam
properamus patriam. Vnde Apoſtolus, *Non* Heb. 13.
*habemus hic manentem ciuitatem , ſed futuram in-
quirimus* , ſicut omnes Patres noſtri . Audi
D. Auguſtinum : *Deſcendit huc ipſa vita noſtra,
& tulit mortem noſtram de abundantia vitæ ſuæ, &* Lib. 4. Cóf.
tonuit clamans vt redeamus hinc ad eum , in illud cap. 12.
*ſecretum, vnde proceſſit ad nos , in ipſum primum
virginalem vterum , vbi ei nupſit humana natura, ca-
ro mortalis, ne ſemper eſſet mortalis , & inde velut
ſponſus procedens de thalamo ſuo , exultauit vt gigas ad* Pſal. 18.
*currendam viam . Non enim tardauit , ſed cucur-
rit, clamans dictis , factis , morte, vita , deſcenſu,
aſcenſu, clamans vt redeamus ad eum : & receſſit ab
oculis vt redeamus ad cor , & inueniamus eum. Ab-
ceſſit enim, & ecce hic eſt : noluit nobiſcum eſſe , & non
reliquit nos,* &c.

Denique

perdendum eum. *Sic Eccleſiæ,* inquit S. Auguſt. *rebus proſperis conſolatio , ne frangatur aduerſis ; & rebus aduerſis exercitatio, vt non corrumpatur proſperis, Dei prouidentia procuratur : atque ita temperatur vtrumque ab alterutro , vt inde dicatur in Pſal. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo , conſolationes tuæ lætificauerunt animam meam.* Lib. 18 de Ciuit. c. 51 Pſal. 93.

Sed cur non eſt vſus poteſtate Diuina , vt rabiem hoſtium compeſceret, & etiam in eorum medio, ſe tutum à malis omnibus & periculis præſtaret? *Niſi vt hominis inſtrueret infirmitatē, vt Deum tentare non audeat, quando habet quod faciat vt quod cauere oportet , euadat ? Pertinet ad ſanam doctrinam;* ait D. Auguſt. *vt quando habet quod faciat homo, non tentet Dominum Deum ſuum. Ita Paulus cum à perſecutoribus quæreretur, permiſit ſe per murum in ſporta ſubmitti , vt eorum manus effugeret. Et Apoſtoli, iuſſu Domini, cum in vna ciuitate perſecutionem patiebantur, in aliam fugiebant. Non poterat ergo illos tueri Dominus aut cùm illi hoc faciebant, deſperauerant adiutorium Dei, fidemque perdiderant? Minimè, ſed Deum tentarent ſi fugere noluiſſent , cum ſic fugere potuiſſent. Cuius rei ipſe Chriſtus prior exemplum præbuit , fugiendo interdum & latendo.* Verum ſi quis omni humano auxilio deſtitutus ad diuinum confugiat, non tentat Deum , ſed ſuis neceſſitatibus quærit à Deo remedium ; qui rebus humanitus deſperatis , adhuc iuuare poteſt. Sicut fecit rex Ioſaphat, qui ita ad Deum ; *In nobis quidem non eſt tanta fortitudo , vt poſſimus huic multitudini reſiſtere , quæ irruit ſuper nos , ſed cùm ignoremus quid agere debeamus , hoc ſolùm* Cōt Fauſt. l. 22 c. 36. Act. 9. Matth. 10. Matth. 2. Ioan. 7. Luc. 11. Ioan. 10. 20. Par. 20.

 habemus

habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te, Deus noſter.

Significatur prætera hic, Diabolum perſequi Chriſtum recens natum in cordibus hominum, vt illum extinguat. *Herodes in Diabolo fremit,* ait S. Leo, *& auferri ſibi iniquitatis ſuæ regnū in ijs, qui ad Chriſtum tranſeunt, ingemiſcit. Vnde ſi paruulos interficiat, Ieſum ſibi videtur occidere. Quod vtique facere ſine ceſſatione molitur, dum primordijs renatorum, Spiritum ſanctum eripere, & quandam teneræ fidei velut infantiam tentat extinguere.* Sic Leo. Pharao iubet recenter natos maſculos occidi, & Iſraelitas cogitantes egredi de Ægypto, magis onerat. Vaſtator Ægypti Angelus primogenita occidit, hoc eſt ipſam fidem, vel bonam voluntatem, quæ *ſuperni agricolæ prima plantatio eſt,* ait D. Proſp. *& virtutum omnium germen eſt primum*, conatur impedire vel iam natam interficere. Vnde præmonet Sap. volentem Deo ſeruire, *Fili aſcendens ad ſeruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Vir enim ſapientia plenus,* ait Leo, *ſciens ſtudium religionis laborem habere certaminis, cùm præuideret pugnæ periculum, ante admonuit pugnaturum, ne fortè ſi ad ignorantem accederet, imparatum citius vulneraret.*

Ser. 5. de Epiph.

Exod. 1. & 2.

Vide Aug. in pſal. 136

Exod. 12.

Lib. 1. de voc. gent. cap. 6.

Eccl. 2.

Ser. 5. de Laud.

Sed cur à Deo permiſſa tanta crudelitas in innocentes paruulos? In exitium Tyranni, & in bonum paruulorum. *Ecce*, inquit D. Auguſtinus. *prophanus hoſtis nunquam beatis paruulis tantum profuiſſet obſequio, quantum profuit odio. Quos enim rex impius eximit mundo Chriſtus inſerit cælo, & quibus nondum ſanguinis ſui impendit redemptionem, iam martyrij tribuit dignitatem,* ait Leo. Sic de alijs Ty-

Ser. 10. de Sanct.

Ser. 1. de Epipha.

Tyrannis,cur permiſſi ita ſæuire in Martyres? DicitProſp. *Temporalis furor impij,fit perpetuus honor iuſti.* Nihil quidem excipiendo dixit Chriſtus *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S.non poteſt introire in regnum Dei.* Vnde & D. Cyprianus *non carnem ſed animam paruuli dicit eſſe perdendam,niſi baptizetur.* Sed tamẽ excipiuntur infantes illi,qui pro Chriſto occiduntur, in quibus Martyriũ idem omnino efficit quod Baptiſmus. Vnde generaliter etiam dixit Chriſtus. *Qui perdiderit animam ſuam propter me,inueniet eam. Quod ab initio ab Eccleſia traditum,& ſemper obſeruatum , dum infantes illos* inquit D.Aug. *qui,cùm Chriſtus ab Herode necandus quæreretur,occiſi ſunt, in honorem Martyrum recepit.* De quibus ait etiam Tertul. quod *teſtimonium Chriſti,ſanguine ſuo litauerint.* & D.Hilar. *quod in æternitatis profectum per martyrij gloriam efferebantur.* Et S.Bern. *Ille,* inquit, *pro Chriſto trucidatos infantes dubitet inter Martyres coronari, qui regeneratos in Chriſto non credit inter adoptionis filios numerari.* Denique D.Leo; *Chriſtus, ne vllum ei tempus eſſet abſque miraculo, ante vſum linguæ poteſtatem verbi tacitus exercebat,& quaſi iã diceret,* Sinite paruulos venire ad me,taliũ eſt enim regnũ cælorum; *noua gloria coronabat infantes,& de initijs ſuis paruulorum primordia conſecrabat : vt diſceretur neminem hominum diuini incapacem eſſe Sacramenti,quando etiam illa ætas,gloriæ eſſet apta Martyrij.*

Lib. 2. de voc.gent.
Li. 3. epi. 8.
Lucæ 9.
Lib 3. de lib. arb. cap 23
De Baptiſ.
In Matth.
Serm. de. Innocent.
Serm. 2. de Epipha.

Notanda hîc mirabilis Dei gratia,qua quos vult paruulos per baptiſmum ſanctificat,quos vult per Martyrium honorat,ſine vllis ipſorũ meritis. Quæ.n.habent,niſi iræ & dãnationis, cui *naturâ ſubditi ſunt*, vt Paulus ait,ob Originale Rom. 5.

 pec-

peccatum. Sic de Iacob & Eſau dicit, *Cum nihil*
Epheſ. 2. *egiſſent boni vel mali,* propria videlicet volunta-
te, & actione; (alioqui in peccato concepti &
Rom. 9. nati) *non ex operibus, ſed ex vocante dictũ eſt, quia maior*
ſeruiet minori, ſicut ſcriptum eſt ; Iacob dilexi. Eſau
autem odio habui. In vno voluit exercere iuſtitiã,
Gen 25. in altero ſuam declarare miſericordiam. *Et*
Malach. 1. *quis ei dicet. Cur ita facis? An non poſſum*, inquit *quod*
Iob 9 *volo facere ?* Noſtra ergo ſanctificatio & ſalus
Matth. 21. Matth. 18. magis pendet ex Dei opere & munere, quàm
Matth. 19. ex libero arbitrio hominis.

Poſtremò, notãda verba ſaluatoris de par-
uulis; *Niſi efficiamini ſicut paruuli non intrabitis in re-*
gnum cælorum. Et *Sinite paruulos, venire ad me, ta-*
lium eſt enim regnum cœlorum. id eſt, eorum qui il-
lis fiunt ſimiles. Sed qua in re ? Hoc declarat
Apoſtol. *Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitia paruu-*
1. Cor. 14. Prou. 9. *li eſtote.* Vocat æterna Sapientia etiam paruu-
los; *Si quis eſt paruulus, veniat ad me.* ſed ijs tamen
dicit, *relinquite infantiam*; per quam ſignificatur
vita carnalis, & erroneum iudicium, quo
bona, & voluptates huius vitæ præeliguntur
bonis æternis, quomodo pueri res vanas &
Ser. 7. de Epiphan. ludicras ſerijs. *Tota Chriſtianæ ſapientiæ diſciplina*
inquit D. Leo, *non in abundantia verbi, non in aſtutia*
diſputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, ſed in ve-
ra & voluntaria humilitate conſiſtit : quam Dominus
Ieſus Chriſtus ab vtero natus, vſque ad ſupplicium crucis
pro omni fortitudine, & elegit & docuit. Nam cum diſci-
puli eius inter ſe, vt ait Euang. *diſquirerent, quis eorũ*
Luc. 22. Matth. 18. *maior eſſet in regno cælorum, vocauit paruulũ, & ſtatuit*
eũ in medio eorum, & dixit; Amen dico vobis, niſi conuerſi
fueritis & efficiamini ſicut paruuli, non intrabitis in regnũ
cælo-

cælorum. Quicunque ergo humiliauerit ſe, ſicut puer iſte hic maior erit in regno cælorum. Amat Chriſtus infantiã; infantiã, quã primũ & animo ſuſcepit & corpore, Amat Chriſtus humilitatis magiſtrã, innocentiæ regulã, manſuetudinis formã. Amat Chriſtus infantiã, quæ maiorũ dirigit mores, ad quam ſenum reducit ætates, & eos ad ſuum inclinat exemplum, quos ad regnum ſublimat æternum. Vt autem plenè valeamus agnoſcere, quomodo apprehendi poßit tã mira conſeßio, & in puerilem gradum, qua nobis imitatione redeundum ſit; doceat nos B. Paulus & dicat, Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitia paruuli eſtote. 1. Cor. 14. *Non ergo ad lubrica infantiæ & imperfecta nobis primordia redeundum eſt, ſed aliquid quod etiam graues annos deceat inde ſumendũ eſt, velox commotionũ tranſitus, ad pacem recurſus: nulla ſit memoria offenſionis, nulla cupiditas dignitatis: amor ſociæ dilectionis, æqualitas naturalis. Magnum enim bonum eſt nocere non noſſe, & ad maligna non ſapere, quia inferre ac referre iniuriam, mundi huius prudentiæ eſt; nemini autem malũ pro malo reddere, Chriſtianæ eſt æquanimitatis infantia.* Ibidem. Poſtremò ſubdit Leo, *Ad hanc vos dilectißimi, ſimilitudinẽ paruulorũ, myſteriũ hodiernæ feſtiuitatis inuitat, & hãc vobis humilitatis formã adoratus à Magis puer Saluator inſinuat: qui vt imitatoribus ſuis quid gloria pararet, oſtẽderet, ortus ſui tempore editos, martyrio conſecrauit: vt in Bethleem, vbi Chriſtus natus eſt, geniti, per communionem ætatis conſortes fierent paßionis. Ametur igitur humilitas, & omnis à fidelibus vitetur elatio. Alter alterũ ſibi præferat, & nemo quod ſuũ eſt, quærat, ſed quod alterius: vt cũ in omnibus abundauerit affectus beneuolentiæ, in nullo virus inueniatur inuidiæ quoniam qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur.* Philip. 2. 1. Cor. 10. Luc. 14. Luc. 16.

MONITVM CVII.

Circuncidimini Domino.

Hierem. 4.

CIrcunciſio carnalis olim à Deo inſtituta, ſignũ fuit ac figura circũciſionis ſpiritalis, quã ſcilicet potius quàm illam carnalem, etiam in veteri Teſtamento requirebat Deus, & ad eã ipſos quoque Iudæos impenſius hortabatur atque incitabat. Verũ id generis Circũciſionis præcipuè in nouo Teſtamẽto vſurpatũ celebratũq; fuit. De qua Dominus, *Circũcidite præputium cordis veſtri.* Et, *Circuncidite duritiem cordis veſtri.* Et, *Circuncidet Dominus Deus tuus, cor tuum, & cor ſeminis tui, vt diligas eum ex toto corde tuo.* Arguuntur etiã in Scriptura: *Incircuncisi corde. Omnes gentes* inq. Propheta, *habent præputiũ: omnis autem domus Iſrael in circuncisi ſunt corde.* Et S. Stephanus: *Dura ceruice, & incircunciſis cordibus.* Quibus ita minatur Dominus, *Circuncidimini Domino, & auferte præputia cordiũ veſtrorũ, ne fortè egrediatur vt ignis indignatio mea, & ſuccendatur, & non ſit qui extinguat, propter malitiã cogitationũ veſtrarũ.* Eſt aũt Circuncisio ſpiritualis, non modò vitiorũ omniũ remotio, ſed inaniũ ac ſuperfluorum cupiditatũ abſciſſio, cum pietate, amore, & obſeruãtia erga Deum coniuncta. De huiuſmodi loquens Circunciſione Apoſtolus; *Nos*, inquit *ſumus circunciſio qui ſpiritu ſeruimus Deo.* Et, *Non quæ in manifeſto in carne, eſt circunciſio; ſed cir-*

Vide Irinæ. lib. 4. c. 30. — Deut. 10. — Deut. 30. — Hier. 9. — Actor. 7. — Hier. 4. — Philip. 3. — Rom. 2.

circunciſio cordis in ſpiritu, non in litera. Quem locum tractans Aug. ait, *Circũciſionem cordis dicit, puram ab omni illicita concupiſcentia voluntatem, quod non ſit litera docente & minante, ſed ſpiritu adiuuante atque ſanante.* De Spir. & lit cap. 8.

Hanc circunciſionem ante omnes prædicauit Chriſtus, dicens, *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me, Si quis,* inquit, *vult venire poſt me.* Sed quónam abijt? Mortuus eſt, reſurrexit, & abijt in cœlũ. Qui cum illo ergo poſt mortem reſurgere, & in cælum vult aſcendere, primo neceſſe eſt ſeipſum abneget, id eſt, ſuam voluntatem peccato corruptam, & ad peccata incitantẽ mortificet: Crucem ſuam tollat, quamuis tribulationem, non niſi merito ſuo accidentem patienter ſuſtineat. Quid verò hoc eſt, niſi ſpiritualiter ſeipſum circuncidere? Eandem prædicat eius Apoſtolus, dicens; *Abnegantes omnem impietatem, & ſecularia deſideria, ſobriè, iuſtè, & piè viuamus in hoc ſæculo.* Primò abnegãda impietas, ſeu infidelitas. *Fides* enim *ſpiritalis ædificij eſt fundamentum, ſine quo impoſſibile eſt placere Deo, & ad eum accedere.* Impij, infideles; vt ſicut Gentiles, Iudæi, hæretici, qui non credunt vniuerſa, quæ ab Eccleſia credenda proponuntur. *Secularia deſideria* ſunt, de quibus Ioannes, *Concupiſcentia carnis, oculorum, & ſuperbia vitæ,* quæ vt S. Thom. docet *omniũ Peccatorum ſunt radices.* Quæ etſi in hac vita finiri non poſſint. vt ait D. Auguſt. abnegandæ tamen ſunt, quia fortiter eis reſiſtendum, nec ad illicita ſequenda. *Concupiſcentiam autem non ſentiendo, ſed conſentiendo peccamus* inquit. S. Proſp.

Matht. 16.

Tit. 3.

Hebr. 11.

1. Ioan. 2.

In 1. 2. q. 77. art. 5.

Ser. 49. in Nou.

Lib. 3. de vit. contempl. ca. 2.

In verbis *ſobriè, iuſtè, & piè*, quæ addit Apoſtolus, exprimit hominis officium erga ſe, proximum, & Deum. Homini ergo ſobriè viuendum. Sobrietas autem primò generaliter accipi poteſt, pro temperantia in omni re; in cibo & potu, ſomno, ſermone, veſtitu, inceſſu, re familiari, &c. Ac in bonis etiam rebus adhibenda, vt ieiuniis, vigilijs, &c. *Virtutes enim immoderatas fieri vitia, etiam Philoſophi dixerunt*, teſte Hieronymo. Quæ Temperãtia, etiam Modeſtia vocatur ab Apoſtolo; *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus*, Specialiter accipitur pro temperantia in cibo & potu; quibus *alimentis vtendum* docet Aug. *vt medicamentis*, quæ non delectationis, ſed ſanitatis vel acquirendæ vel conſeruandæ cauſa, ſumuntur. *Attendite vobis*, inquit Chriſtus, *ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate*. Ac ſobrietas, etſi ipſa per ſe virtus amabilis ſit, etiam aliorum bonorũ eſt cauſa. Inprimis, ſanitatis, qua fit, vt quiſque officia ſibi incumbentia facile poſsit peragere. Multa bona poteſt homo operari dum ſanus eſt, infirmus quid poteſt? *In multis autem eſcis erit infirmitas*, ait Sap. Et, *Propter crapulam multi obierunt; qui autem continens eſt, adijciet vitam*. Et, *Sanitas animæ & corporis eſt ſobrius potus*. Deinde etiam mater eſt caſtitatis. *Appendices gulæ, laſciuia atque luxuria eſt*, ait Tert. & S. Ambr. *Luxus*, inquit, *mater libidinis eſt*. Qui enim nimis nutrit carnem, ſimul & carnis nutrit vitia: ſublatis autem lignis, extinguitur ignis. Caſtitate fit, vt ſolutus libidinem refrænet, ne in conſenſum vel actum erumpat. Coniugatus vt alie-

In Epiſt. ad Demetriad.
Philip. 4.
Lib. 10. Conf. c. 31
Luc. 21.
Eccleſ. 37.
Eccleſ. 31.
Lib de ieiuniis.
Epiſt. 15.
Ber. in Cant. ſer. 66.

alienam non quærat, ſua ſit vxore contentus, eaque pudicè ac moderatè vtatur. Iuſtitia, quæ proximo debetur, exigit, *vt nulli noceat homo*, nec in animo, nec in corpore, nec in honore & fama, nec in bonis temporalibus. *Proſit autem cui poterit*, vel auxilio, vel conſilio, admonitione, correptione, exemplo, oratione, &c. Nemo tam miſer, quin in aliquo poſſit prodeſſe proximo. *Non ſufficit*, inquit D. Aug. *abſtinere à malo, niſi fiat quod bonum eſt; & parum eſt nemini nocere, niſi ſtudeas multis prodeſſe. Sumus inuicem membra*, ait Apoſt. Quemadmodum ergo membra ſibi mutuo ſuccurrunt in humano corpore, ita & Chriſtiani ſibi mutuò ſuccurrere debent in Eccleſia. Pietas autem exhibetur Deo, quando ei vt veraci, creditur, etiamſi dicat ea, quæ ſenſum omnem ac rationem ſuperant; *Qui timetis Dominum*, ait Sap. *credite illi, & non euacuabitur merces veſtra.* Quando in eo tanquam omnipotente & largo, ſperatur; *Reuela Domino viam tuam, & ſpera in eo, & ipſe faciet*, ait Dauid. Quando tanquā iuſtus timetur; *Timete eum*, ait Chriſtus, *qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam.* Quando tāquam bonus diligitur; *Et nunc Iſrael audi, quid Dominus Deus tuus petit à te, niſi vt timeas & diligas eum?* Denique quando verbo & opere omnibúſque modijs alijs laudatur, glorificatur, & tanquam Deus colitur. De hac pietate dicit Apoſt. *Pietas ád omnia vtilis eſt.*

Prou. 26. De Aug de Ciuit. l. 19. cap. 14. Apud Proſ. ſent. 86. Rom. 12. Eccleſ. 2. Pſal. 36. Matth. 10. Deut. 10. 1. Tim. 4.

Qua autem intentione hæc omnia faciēda ſint docet idem Apoſt. verbis ſequentibus; *Exſpectantes beatam ſpem*, &c. Non ergo vt temporalem quis à Deo remunerationem acci-

Tit. 2.

piat, non vt ab hominibus laudem & gloriam, ſed propter beatitudinem ſperatam vel deſideratam, ad quam conditus eſt homo, & quam ei promiſit Deus in futuro ſæculo. *Nō enim cogitandum tantum, ſi bonum eſt quod facimus, ſed præcipuè ſi bonum ſit, propter quod facimus*, inquit S. Auguſt. *Peccatum enim non ſolum illud eſt, quod in turpi aut iniquo facto apparet hominibus, ſed etiamſi habeat ſpeciem boni operis, & tamen propter mercedem temporalem fiat, non propter requiem ſempiternam*, ait idem Auguſtin. *Non ſine præmio diligitur Deus*, inquit B. Bernard. *quia ipſe diligenti præmium eſt ampliſſimum; quamuis ſine præmij intuitu ſit diligendus*, quod videlicet, diuerſum ſit à Deo, propter quod adipiſcendum, tanquam dilectionis vltimum finem, ille diligatur. Hoc enim eſſet Deo non frui velle, ſed vti, nec eum ſummè amare, ſed aliud potiùs ducere, in quo eſſet dilectionis vltimus finis conſtitutus. Vnde idem Bernard. veriſsimè dixit, *Quicquid propter aliud amare videaris, id planè amas, quo amoris finis pertendit. Quapropter ſi Deum amamus propter aliud, iam illud magis, quod nefas eſt, quàm Deum amabimus*. Idipſum & D. Auguſt. *Qui aliud*, inquit, *præmium petit à Deo, & propterea vult ſeruire Deo, carius facit, quod vult accipere, quàm ipſum à quo vult accipere.*

In pſal. 118 Conc. 12.

Serm. 26. in Nou. Epiſt. 11.

In pſal. 72.

M O-

MONITVM CVIII.

Ecce pater tuus & ego dolentes, quærebamus te.

Luc. 2.

PArentum officium eſt, ſedulam curam gerere filiorum. Primò ne perdantur, quod fit, per malam fidem, aut vitam malam, ideoq́ue diligenter debent eos educare, in fide recta, & Chriſtianis moribus; *Natura enim tenaciſsimi ſumus eorum, quæ rudibus annis percipimus.* Vnde & Propheta ait, *bonum eſſe homini, cum portauerit iugum Domini ab adoleſcentia ſua.* Secundò, ſi forte perditi ſint, diligenter eos quærere, hoc eſt, omnem curam adhibere, vt in viam rectã fidei ac morum reducantur. *Non enim felicitas eſt iam filios habere, ſed bonos habere.* Alioqui Euripidis probanda ſententia eſt, qui *carentem liberis, infortunio dixit eſſe felicem.*

Quintilia. Thrinor. 3 Auguſt. in Pſal. 127. Boeth lib. 3. proſ. 7. de Cõſolat.

Cuius rei optimum habent exemplum in S. Monica D. Auguſtini matre, cuius opera & cura, etſi maritum haberet infidelem, in fide Chriſti & pietate tota eius familia enutriebatur. Scribit Auguſt. quod *in ipſo adhuc lacte matris, nomen Chriſti Saluatoris tenerum cor eius piè biberat, quod condiebatur eius ſale, & ſignabatur ſigno Crucis eius, iam inde ab vtero matris ſuæ.* Scribit etiam, *cum iam pubeſcere inciperet, quanta ſollicitudine monuerit illum pudicitiam.*

lib. 1. Cõf. cap 11. Lib. 3. ca. 4.

Dein-

Lib.2.c. 3. Lib 6.c.1. Lib.4.cap. 11. Deinde cùm ipſe praua aliorum conſuetudine ſeductus, incidiſſet in hęreſim & alia grauia peccata, quam fuerit ſollicita, vt rediret in viam, *terra marique eum ſequens, denſiſſimas pro eo lachrymas fundens, quibus rigabatur terra ſub oculis eius,* lib.5.ca.9. *in omni loco orationis eius. Non ſatis eloquor*, inquit, *quid erga me habebat animi, & quantum maiori ſollicitudine me parturiebat ſpiritu, quam carne pepererat.* Lib.9.c.9. Et alibi; *Nutrierat filios, toties eos parturiens, quoties abs te*(Domine)*deuiare cernebat. Multorum paren-* Chryſoſt. *tum diuerſa & prepoſtera eſt cura*, ait S. Chryſoſt. prouident diligenter filijs ſuis opes, honores, & huiuſmodi terrena bona; non Deum, vt illum honorent, timeant, diligant: *perditionem illorum magno precio comparant; ſalutem autem eorum nec dono accipere volunt. Si viderint pauperes triſtantur; ſi peccatores, non triſtantur, quia corporum ſunt amatores, non animarum*; imò parentes corporum, peremptores animarum.

Dicitur in Euangelio, quod Chriſtus duodēnis perditus, & ſollicitè admodum à parē- Luc.2. tibus quæſitus, *inuentus ſit in templo, in medio doctorum, audiens illos, & interrogans eos. In templo*, non inter cognatos & notos, qui ſæpè carnales ſunt, & carnalia ſuggerunt, ac in via Dei nos impediunt. Vnde dictum eſt Abrahæ; *Egredere* Gen.12. *de cognatione tua & de domo patris tui*. Et monet Pſalm. 44. Propheta; *Obliuiſcere populum tuum, & domum pa-* Gen. 34. Cant. 5. *tris tui*. Non in plateis, vbi Dina ab alijs conſpecta, rapta ac ſtuprata eſt, vbi percuſſam ſe ac vulneratam, theriſtrum etiam pudicitiæ Hieron.ad Euſtoc. & ad lætam. amiſiſſe, queritur Spōſa in Canticis. Ideo *Maria ſera in domo, feſtina erat in publico*, inquit S. Ambroſ.

broſ. *docens maxime Virgines, non demorandum in plateis, non aliquos in publico miſcere ſermones.* Non denique in tabernis, vbi ſolent homines, comeſſationibus ac potationibus curare corpora, animas perdere. *Luxurioſa res vinum, & tumultuoſa ebrietas*, ait Sap. *quicunque his delectatur, non erit ſapiens.* Et, *Cui væ? cui rixæ? cui foueæ? cui ſine cauſa vulnera? Nonne his qui ſtudent calicibus epotandis?* Ambr. l. 2. in Lucæ. Prou. 20. Prou. 23.

Sed *inuentus eſt in templo*, in domo Dei quæ orationi, laudi diuinæ, piæ doctrinæ, Sacramentorum participatione, cæteriſque ſpiritualibus exercitijs, quæ homines ad æternam ſalutem promouent, dicata eſt. Quiſquis ergo ſuæ ſalutis eſt ſtudioſus, ibi libēter eſſe debet, & quæ tali loco cōueniūt diligēter peragere. Quam domum ita extollit Chryſoſt. vt vocet: *Locum Angelorum & Archangelorum, regiam cœli, cælū ipſum*; id probans ex reali præſentia corporis Chriſti in Euchariſtia, quod ibi conſecratur, offertur, ſumitur, & aſſeruatur. Cogitet qui illam domum ingreditur, cum quanta illi deuotione ac reuerētia in ea verſandum ſit. Eſt & aliud templum Spirituale, in quo inuenitur Deus & eſt cor hominis. *Vos eſtis templum Dei viui*, Et, *Habitat Chriſtus per fidem in cordibus veſtris*, ait Paulus, *Ecce*, inquit Auguſt. *vbi eſt, vbi ſapit veritas. Intimus cordi eſt, ſed cor errauit ab eo. Redite prauaricatores ad cor, & inhærete illi qui fecit vos.* Et rurſum, *Ambulabam*, inquit, *per tenebras & lubricum, & quærebam te foris à me, & non inueniebam Deum cordis mei.* Et, *Conuertantur peccatores, & quærant te, quia non ſicut ipſi deſeruerunt te crea-* Hom. 16. in ep. 1. ad Corinth. 2. Cor. 7. Epheſ. 3. Lib. 4. Cōfeſ. c. 12. Lib. 9 c. 1. Lib. 5. c. 1

te creatorem ſuum, ita & tu deſeruiſti creaturam tuā. Ipſi conuertantur & quærant te, & ecce ibi es in corde eorum, in corde confitentium tibi, & proijcientium ſe in te, & plorantium in ſinu tuo poſt vias ſuas difficiles,
Lib. 10. cap. 24. *& tu facilis terges lachrymas eorum.* Denique, *Ex quo*, inquit, *didici te, manes in memoria mea, & illic te inuenio, cùm reminiſcor tui, & delector in te. Hæ ſunt ſanctæ delitiæ meæ, quas donaſti mihi miſericordia tua, reſpiciens paupertatem meam.*

Prou. 13. In medio doctorum. *Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens erit*, ait Sapien. *Amicus autem ſtultorum, ſimilis efficietur.* Et rurſum: *In multitudine*
Eccleſ. 6 *presbyterorum prudentium ſta, & ſapientiæ illorum ex corde coniungere, vt omnem narrationem Dei poſſis audire*, &c. *Et ſi videris ſenſatum, euigila ad eum &*
Ecclſ. 8. *gradus oſtiorum illius exterat pes tuus*: Et iterum; *Ne deſpicias narrationem Presbyterorum & in Prouerbijs eorum conuerſare, ab ipſis enim diſces ſapientiam, & doctrinam intellectus*, &c. *Non te prætereat narratio ſeniorum; ipſi enim didicerunt à patribus ſuis, quoniam ab ipſis diſces intellectum, & in tempore neceſsitatis dare reſponſum:*

Ioan. 1. *Audiebat illos, & interrogabat eos.* Nō propter ſe,
Lucæ 2. qui ſapientia plenus erat, & inſtructione non egebat, & *interrogando magis inſtruebat alios*, inquit Hier. ſed id fecit, humilitatis & exēpli cauſa. *Interroga libenter*, ait quidam, *& audi tacens verba*
Deut. 32. *ſanctorum.* Quis interrogabo? *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi; maiores tuos, & dicent tibi.* Quid interrogabo? *Interrogate, de*
Hierem. 6. *ſemitis antiquis*, ait Hierem. *quæ ſit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus ve-*
In epiſt. ad Euſto. *ſtris.* Monet Euſtochium D. Hieron. *Si quid igno-*

ignoras, ſi quid dubitas, interroga eum, quem vita commendat, excuſat ætas, fama non reprobat. Et Demetriadem, *Bonum eſt poſt regulas Scripturarum vitæ ſuæ tramitem etiam ab alijs, maioribus videlicet & perfectis, diſcere: nec præceptore vti peſſimo, propria ſcilicet præſumptione.* In epiſt. ad Demetri.

Conſtituit Chriſtus in Eccleſia, cuius templum illud erat figura, *Paſtores & doctores, vt iam non ſimus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinæ, in nequitia & aſtutia hominum.* Illi ſunt interrogandi & audiendi. Sicut in veteri teſtamento conſtituti erant à Deo Sacerdotes Leuitici, ad quos confugere debebat populus in difficultatibus, & dubijs. *Quæres*, inquit Scriptura, *ab eis iudicij veritatem, qui iudicabunt tibi, ſequeriſque ſententiam illorum.* Et iubebatur occidi, nolens obedire Sacerdotis imperio. Vnde & Propheta; *Hæc dicit Dominus; Interroga Sacerdotes legem.* Et alius; *Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum eſt.* Ita Chriſtus, *Si Eccleſiam*, id eſt, *Eccleſiæ Præpoſitos non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. Illis qui in Eccleſia ſunt Preſbyteris abaudire oportet*, inquit Iren. *cæteros qui alibi colliguntur, contemnere.* Epheſ. 4. Deut. 17. Aggei. 2. Malach. 2. Matth. 18. lib. 4. c. 42.

Et dixit Mater eius ad illum, Fili quid feciſti nobis ſic? Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Excuſanda eſt hic D. Virgo à negligentia, impatientia, infidelitate. Inprimis culpanda nō eſt, quòd vel ex negligentia filium ſuum iam duodennem amiſerit, vel quod eum, quem ſciebat Deum, cum dolore quæſierit. Ipſe

Ipſe enim Dominus Ieſus omnipotentia ſua ſe ſubtraxit, vt voluit, ſine culpa matris aut Ioſeph, qui dum redirent, eum in comitatu eſſe putabant. Et licet Mater ſeum Deum eſſe non ignorarit, ſciebat tamen & verum hominem, qui dignatione ſua, etiam humano ſolatio indigere voluerit. Cui mater pia ſollicitudine ſuccurrere & ſolebat, & debebat. Sic

Luc. 2. quod dixit; *Fili quid feciſti nobis ſic?* non impatientiæ, ſed humilitatis potiùs verbum eſt. quaſi d. Scimus te id rationabili aliqua cauſa feciſſe, ſed eam neſcimus, precamur nobis indices. *Et ait ad illos, Quid eſt quod me quærebatis?* Non increpando hoc dicit, ſed quæ natura in eo præferenda eſſet, oſtendit: Senſus enim eſt; Quæ cauſa eſt quòd me quærebatis, niſi quia hominem me eſſe nouiſtis, & affectu parentum erga me affecti eſtis? Nec refutans maternæ obſequium pietatis, ſed quod amplius, quàm homo eſſet, declarans. Nec increpando dictum eſt, *Neſciabitis, quia in his quæ patris mei ſunt oportet me eſſe?* quaſi Ioſeph & Maria non cogitauerint Chriſtum plus debere patri cæleſti, quàm ipſis; ſed quòd hoc cogitare debuerint, ſignificatur. Sicut non increpãdo dicit Apoſt.

1. Cor. 3. *Neſcitis quia templum Dei eſtis.* &c. ſed oſtendit, quid cogitare debeant fideles. Ita hic non negauit quin Maria cogitauerit eum amplius debere paternis myſterijs, quàm maternis affectibus; ſed eam alloquendo, docet alios, quòd non tantum homo eſſet, ſed etiam Dei filius,

Aug l. 1. de nupt. cap. 11. Deo patri æqualis; quod veræ Religionis eſt fundamentum.

Duo ergo docemur verbis Chriſti. Primò quæ Dei ſunt curare diligenter, in illis eſſe, illis toto pectore incumbere, in illis vigilare. Plerique cùm ſe dant orationibus, meditationibus, & ſimilibus exercitijs ſpiritualibus, non ſunt in illis, ſed eorum animus foris vagatur, eſt in plateis, in patinis, in pecunijs, ne dicam in ſordibus. de quibus Propheta; *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè eſt à me.* Monet Timotheum ſuum Paulus; *Attende lectioni, exhortationi, doctrinæ: hæc meditare, in his eſto. Ibi multoties homo non eſt, vbi corporaliter ſtat aut ſedet; ſed ibi magis eſt, vbi eſt eius cogitatio.* Et vbi quæſo illa eſt, etiam ſæpe tempore orationis? puderet hominē dicere. Qui ergo experitur in ſe quod ait Dauid; *Cor meū dereliquit me; ſequatur illud quaſi fugitiuū, quærat & inueniat, ſicut Dauid; reuocet, ac retrahat vt ſolū Deū cogitet,* eiq. ſoli vacet. Iſai. 29. Matth. 15. 1. Timo. 4. Pſal. 39. Vide Aug. in pſal. 85.

Secundò docet Chriſtus, plus ſemper tribuendum eſſe diuinis mandatis, monitis, inſpirationibus, quā parentum affectibus. *Qui dixit patri ſuo, & matri ſuæ, neſcio vos; & fratribus ſuis, ignoro illos; & neſcierunt filios ſuos, hi cuſtodierunt eloquium tuum, Domine,* ait Moyſes, *& pactum tuū ſeruauerunt.* Sic & Chriſtus in Euang. *Qui non odit patrem ſuū, & matrem ſuā, nō poteſt meus eſſe diſcipulus.* Hoc faciendū, quādo nos impediunt à regno Dei, quādo iubēt aliquid cōtra præcepta & cōſilia Dei. Tunc locū habet illud Hieron. *Licet vbera quibus te nutrierat, oſtendat mater, licet in limine pater iaceat: per calcatū perge patrē: ſiccis oculis ad vexillum crucis euola. Summū pietatis genus eſt, in hac re eſſe crudelē. At cōtra Scriptura præcipit, parētibus eſſe obediēdū.* Deut. 33. Lucæ 14. Aug. lib. 1. Retr. ca. 19 In epiſt. ad Heliod.

Matth. 10. *Sed quicunque eos ſupra Chriſtum amat, perdet animam ſuam. Gladium tenet hoſtis, vt me perimat, & ego de matris lachrymis cogitabo? Propter patrem militiã Chriſti deſeram, cui ſepulturam Chriſti cauſa non debeo: quam etiam omnibus, eius cauſa debeo?* Sed nonne vincula amoris inter parentes & liberos fortia ſunt? Ibidem. *At facilè rumpit hæc vincula amor Dei, & timor gehennæ*, ait Hieron. Pietas erga parentes, pietate in Deum ſuperanda eſt; & amor parentum, maiore in Deum amore contemnendus.

MONITVM CIX.

Beatus vir qui timet Dominum, &c.

Pſal. 111.

TRiplex timor malus, & cauẽdus. Primus, Timor deſperationis, qui fiduciæ eſt contrarius, & oritur ex mala conſcientia, quæ Vide Aug. in pſal. 127 tormentum deſperationis operatur. Sicut enim ex bona conſcientia, ſpes; ita ex mala, deſperatio conſurgit; & vt ſpes conſolationem, ita tormentum conſcientiæ deſperatio operatur, hinc S. Ioannes, Ioan. 4. *Timor pœnam habet.* Lucæ 1. De hoc timore ait in Cantico Zacharias; *Vt ſine timore, de manu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi, &c.* & Dauid; Pſal. 26. *Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo?* Et Iſaias, Iſai. 12. *Fiducialiter agam, & non timebo.* Secundus eſt timor humanus, quo quis, metu hominum iuſtitiam deſerit, qui, vt prior, cum charitate pugnat; de quo Chri-

Chriſtus, *Nolite timere eos, qui occidunt corpus.* Contra quem orat Dauid; *A timore inimici eripe animam meam*, ne videlicet, plus eum timeam, quàm Deum; quod fit, quando quis propter hominem, fidem vel iuſtitiam abijcit. Tertius timor eſt, malus, quo quis abſtinet ab externo opere peccati, ſolo timore pęnæ vel temporalis vel æternæ, libenter iniquitatem perpetraturus, ſi impunè id poſſet; *ac proinde intus eſt reus, vbi is qui præcipit, inſpicit Deus.* Qui etiam omnino charitate eſt contrarius.

Matth. 10. Pſal. 63. De Spir. & lit cap. 14.

E contra, Triplex bonus timor, & amplectendus, Primus eſt Dei cultus & reuerentia, de quo dicitur: *Miſericordia eius à progenie in progenie, timentibus eum.* Et Apoſtolus mandat, *Mulier timeat virũ*, illum reuereatur. De quo etiã dicitur, *Timor Domini caſtus permanens in ſæculum ſæculi.* Et in angelis etiam reperitur, *Imò reuerentiæ ſuæ amoriſque exiguitatem erubeſcunt, quod non ſit pro dignitate Creatoris, vnde non ſolum ora tegunt, quod in ſumma illa luce obtutum intelligentiæ figere nequeant, ſed & pedes*, inquit Chryſoſt. tractans viſionem Iſaiæ, Et nihil eſt aliud, quàm eximia quædam Diuinæ Maieſtatis reuerentia, cum ſecura & conſtanti omnium eorum abominatione, quę ei quoquomodo repugnant. Secundus timor eſt gehennæ, quam homo etiam ſibi bene conſcius rectè ſibi proponit, quò tanquam fræno, concupiſcentias ſuas coërceat, iuxta illud Chriſti mandatum; *Timete eum, qui poteſt corpus & animam perdere in gehennam.* Hoc Chriſti præceptum implet charitas, ſicut ait Apoſtolus; *Caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem*

Lucæ 1. Epheſ 5. Pſal. 18. Iſai. 6. Baſil. in pſal. 33. Matth. 10. 1. Cor. 9.

Pſal. 118. *redigo, ne cum alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar.* Quo timore, veluti clauis, configi carnes, id eſt, concupiſcentias ſuas petebat Dauid Tertius timere nos facit, ne per peccatum ſeparemur à Deo, & eſt ſollicitudo non offendendi Deum, ſeu ambulandi cum Domino Deo

Mich. 6. ſuo; quam Propheta exigit ab homine. A quo timore in Script. commendatur Iob, Tobias, Symeon, & alij. ſequitur in pſalmo:

In mandatis eius volet nimis, id eſt, Tota eius cogitatio ac voluntas eſt in obſeruandis Dei

Eccleſ. 3. mandatis. Vti mandat Sapiens: *Quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemper.* Et de viro iuſto dicitur,

Pſal. 1. *In lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte.* Mandata autem Domini duplicia

In epiſt ad Celant. ſunt, vt ait D. Hiero. *in quibus clauditur tota iuſtitia; Prohibendi, & Iubendi: Vt enim mala prohibentur, ita præcipiuntur bona. Ibi otium operatur, hîc ſtudium; ibi coercetur animus, hîc incitatur; hîc feciſſe, illic non feciſſe, culpabile eſt. Quod duplex genus mandatorum Dei, a quo omnibus iure mandatum eſt, nemo ab hoc imperio liber eſt, omnibus tranſgreſſoribus parata ſupplicia.* Non ſufficit,

Sent 86. apud Proſp. inquit S. Aug. *declinare à malo, niſi fiat quod bonum eſt; & parum eſt nemini nocere, niſi ſtudeas multis*

Serm. de Virtut. & Vitijs. *prodeſſe. Seruus*, ait D. Chryſoſtomus. *non ſit ebrioſus, rapax, contumax, ſed ſobrius, moderatus.* &c. *ſi tamen deſes ſit, officium negligat, nonne vapulabit? Sit agricola in cæteris culpa vacans, non tamen ſerat, non aret, non vites colat, ſed domi deſideat, nonne vapulabit? Sic in corpore humano, ſit manus ita affecta; vt non præſcindat linguam, non oculos eruat, nihil denique damni adferat, ſed deſidioſa ceſſet, reliquo corpori non inſeruiat,*

ſeruiat, nonne mutila reputabitur? & præcidenda potius quàm retinenda? Eodem modo non modò aliquid mali feciſſe, ſed & aliquid boni omiſiſſe punitione dignum eſt. ita Chryſoſtomus. Et licet declinare à malo quoddam bonum ſit, eſt tamen inter hæc duo præcepta, hæc differentia, quod iuxta Tertull. *Is declinare à malo dicitur, qui non facit quod obeſt, facere autem bonum dicitur, qui addit inſuper quod prodeſt*. Quod autem damnatio immineat, non ſolùm prohibita patrantibus, ſed & iuſſa prætermittentibus, probat etiam D. Baſil. ex eo quod à Iudice dicendum erit, *Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare*. &c. Sola enim omiſſio eius boni, quod ex circumſtantia loci & temporis contingit eſſe in præcepto, ipſo regno facit indignum. *Si autem in ignem mittitur*, inquit D. Auguſt. *qui non dedit rem propriam, vbi putas mittendus erit, qui inuaſit alienam? Si cum Diabolo ardet qui nudum non veſtiuit, vbi putas arſurus eſt, qui exſpoliauit?* &c. Et D. Greg. *Si tanta animaduerſione feriuntur qui ſua indiſcretè tenuerunt, quanta damnatione plectendi ſunt, qui aliena rapiunt? Quo illos obligat reatu res rapta, ſi tali ſubijcit pœna, non tradita*. &c.

Lib. 1. ad Vxor. c. 3.

Hom. de Iudicio & Ser. 2. de Bapt cap. 6 & 9.

Li. 50. hô ho. 7 & ſer. 63. in Nou.

In Paſt. par. 3. adm. 21.

Potens in terra erit ſemen eius. Si intelligas ſemen, & generationem corporaliter, in multis falſum erit; De Noe enim natus eſt, maledictus Cham; de Iſaac, Eſau Deo odioſus; de Dauid, Amnon & parricida Abſalon. Deinde multi timentes Deũ caſtitatem elegerunt, vt tanto fæcundiores poſſent eſſe in bonarum cogitationum ac operum fœtibus. Imò, multi, etiam viuentes in coniugio, aut eo non vtuntur, aut ſi vtantur, ſteriles ſunt; nec (ſi cor-

Gen. 9. Malach. 1. 2. Reg. 13. 17.

pus ſpectes) ſemen aut generationem habent. Intelligitur ergo de ſemine, & generatione ſpirituali bonorum operum, vt ſæpe Scriptura; *Quæ ſeminauerit homo, hæc & metet. Qui parcè ſeminat, parcè & metet. Qui ſeminant in lachrymis in exultatione metent. Quid autem potentius*, ait S. Auguſt. *quàm vt non ſolum Zachæus emat cælum, dimidio rerum ſuarum, ſed & Vidua duobus minutis; & tantumdem ibi vterque poßideat? Quid potentius, quam vt idem regnum, & theſauris diuiti, & calice aquæ frigidæ pauperi, valeat? Oratio humiliantis ſe, nubes penetrabit.* quid potentius? *Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatum.* quid potentius? Quam potens fuit oratio Moyſi, vt teneret Deum ne faceret quod minatus erat? Quàm potens oratio Eliæ, vt clauderet & aperiret cœlum: Dixit Dauid, *Peccaui Domino*, ſtatim audiuit, *Tranſtulit Dominus peccatum tuum.* Dixit Publicanus, *Deus propitius eſto mihi peccatori, & deſcendit iuſtificatus in domum ſuam.* Dixit latro in cruce *Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum*, ſtatim accepit reſponſum, *Hodie mecum eris in paradiſo.*

Galat. 6. 2. Cor. 9. Pſal. 125. Auguſt. in hunc pſal. Lucæ 21. Matth. 10. Eccleſ. 35. Exod. 32. 3. Reg. 17. Iacob. 5. 2. Reg. 12. Lucæ 18. Lucæ 23.

Generatio rectorum benedicetur, id eſt, eorum quibus placet, quod Deo placet: *Illi ſunt recti corde*, inquit Auguſtinus, *qui non ſunt reſiſtunt patri emendanti, credunt pollicenti; non turbantur ob dilationem promiſſorum, nec tranſeuntia carnaliter appetunt, ſed manſura fideliter, patienter exſpectant*, Benedicetur autē non ſemper de area aut de torculari. i. frumento aut vino tēporaliter; ſed ex Syon benedictione cæleſti, quæ eſt multiplicatio bonorum operum, quia *Gratia meretur augeri, vt aucta mereatur & perfici*, ait idē Aug. Et ut D. Proſp.

In hunc pſal. Epiſt. 116. De Nat. & gratia.

In

In pleriſq; particulatim, quicquid ſuperna largitas donat, accreſcit, vt conferendorum munerum cauſa, de his quæ ſunt collata pariantur. Et ipſe Apoſt. bene ſeminantibus ait. *Multiplicabit ſemen veſtrum, & incrementa frugum iuſtitiæ veſtræ.* i. augebit continuò iuſtitiam veſtram. *Omnis enim, qui habet: dabitur ei & abundabit*, Deinde benedicetur, quia tales audient in iudicio, *Venite benedicti Patris mei percipite regnum.* Et de tali dicitur. *Hic accipiet benedictionem à Domino.*

lib. 2. de voc. gent. cap. 1.
2. Cor. 9.
Matth. 25.
Pſal. 22.

Gloria & diuitiæ in domo eius. Si de domo materiali intelligas, in domo iuſti ſæpe paupertas, miſeria, anguſtia, contemptus, contumelia, &c. patet in Lazaro mendico, & alijs ſanctis. Sed de domo ſpiritali agitur, quæ eſt Conſcientia, ſeu cor, ibi quiſque habitare debet, illi ſtudere, illi ſatisfacere. *Vade in domum tuam*, dictum eſt paralytico. & *Nec te quæſiueris extra.* ait Poëta. Ibi ſunt diuitiæ, quia Deus ibi habitat, quid ditius? Ibi gemmæ uirtutũ, quid precioſius? Aug. de Iuſto. *Ad diuitias eius intende; reſpicis arcam inanem, ſed Conſcientiam Deo plenam, non habet extrinſecus facultatem ſed intus Charitatem; ex ipſa Charitate, quanta erogat, & non finitur. Non priuantur bonis, qui ambulant in innocentia*, ait Propheta, Sed nonne, qui innocẽtiam ſeruant, ſæpe etiã ob ipſam innocentiam, rediguntur ad inopiam? Non tamen priuantur bonis, qui ambulant in innocentia. Eſtne aliquid pretioſius ipſa innocentia? paruæ ne ſunt diuitię ipſa innocentia? Ergo quamdiu quis innocens manet, opibus abundat. *Affatim diues eſt*, ait Hiero. *qui cum Chriſto pauper eſt. Bona, alia, quibus*

Lucæ 16.
Auguſt. in Pſal. 100.
In pſal. 36. Conc. 2.
Pſal. 83. & vbi Aug.
In ep. ad Ruſtic.

Sent 105. Ser. 35. in Nou. *facias benè;alia quæ te bonum faciunt*,inquit Auguſt. *illa inuitus perdere potes , hæc verò non niſi volens*. de quibus idem Auguſt.loquens de Chriſtianis qui tempore vaſtationis Vrbis Romanæ, perdiderant omnia,ſicut & Gentiles. *Amiſerunt*, inquit,*omnia quæ habebant. Nunquid fidem? nunquid pietatem? nunquid interioris hominis bona , qui eſt ante Deum diues? Hæ ſunt opes Chriſtianorum; quibus opulentus dicebat Apoſtolus ; Eſt autem queſtus magnus pietas cum ſufficientia*. Si licuit dicere Philoſopho , amiſsis vel incendio vel naufragio omnibus, *Omnia bona mea mecum porto* : quantò magis Chriſtiano? S. Paulinus Epiſcopus Nolanus,captus à Barbaris , ſic Deum precabatur ; *Domine , ne excrucier propter aurum & argentum, vbi enim ſint omnia mea, tu ſcis*. Diuitię ergo in domo iuſti; ſic & gloria , vbi enim opes virtutum, ibi teſtimonium bonæ conſcientiæ, in qua gloriamur , vnde Apoſt. *Gloria noſtra hæc , teſtimonium conſcientiæ noſtræ*. Vbi autem bona conſcientia , ibi ſpes vitæ æternæ, hinc Ioannes , *ſi cor noſtrum non reprahenderit nos, fiduciam habemus ad Deum*. Et Auguſtin. *Spem gerit bona conſcientia . Quomodo mala conſcientia tota in deſperatione , ſic bona conſcientia tota in ſpe*. In qua ſpe gloriamur. Vnde Apoſtol. *gloriamur in ſpe gloriæ filiorum Dei*. Et, *In tribulatione patientes,ſpe gaudentes*.

[Margin: Lib. 1. c. 10 Ciuit. — 1. Timot. 5 — Aug lib. 1. de Ciuit. — 2. Cor. 1. — 1. Ioan. 3. — Auguſt. in pſal. 31. — Rom. 5. — Rom. 12.]

Iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi. Iuſtitia in ſe virtutes complectitur omnes . De temporalibus dicitur; *Cùm interierit, non ſumet omnia , neque deſcendet cum eo gloria eius* . Et , *Omnis*

caro,

caro fœnum ; & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Pſal. 48.
Certa eſt eorum breuitas , & ipſius quoque breuitatis , quàm finis incertus? Sæpè viuentem deſerunt , morientem autem nec rarò ſequuntur. De bonis autem ſpiritualibus dicitur ; *Opera illorum ſequuntur illos* . Optimi amici, qui nec in morte deſerunt. Sic Bern. ad Sophiam; *Non te moueant aurum, argentum, gemmæ* , &c. *quibus filiæ Babylonis, non tam ornantur, quàm onerantur ; illæ illa vel in morte deponent ; te tua ſanctitas non relinquet. Mundus cuius ſunt, nudis illis exeuntibus retinebit; at verò , tuus ornatus* (virtutum) *in morte viuet , nimirum , anima res eſt , non corporis; & ob hoc ſimul cum anima abit, non obit cum corpore* . Iuſtitia ergo hominis iuſti manet, vel in ſe, vel in ſuo fructu , ſeu mercede. Multæ virtutes etiam in ſe manent, vt humilitas, obedientia, caſtitas, pax, caritas; de qua dicitur , *Charitas nunquam excidit* , ſed ibi perficiuntur. Aliæ verò, vt fides, patientia, miſericordia , &c. etiam permanent. Vnde dicitur , *Patientia pauperum non peribit in finem.* Et de miſericordia dicitur : *Diſperſit, dedit pauperibus iuſtitia eius manet*, &c. Non in ſe; in cælo enim non fides erit , ſed clara viſio: Non erit tribulatio , materia patientiæ: Non miſeria , cui ſubueniat miſericordia. ſed in ſuo fructu ac mercede permanent ; de qua dicitur : *Bonorum laborum glorioſus eſt fructus* ; quia vita cæleſtis, quæ illis operibus retribuetur erit æterna , ac immortalis.

1. Pet. 1.
Epiſt. 113.
1. Cor 13.
Pſal. 9.
Pſal. 111.
Sap. 3.

Digitized by Google

Exortum eſt in tenebris lumen rectis. Sicut magnũ ſupplicium cordis excæcatio, ita magnum Dei beneficium hominis illuminatio; vt ſciat viam, ſciat patriam; alterum ignorare ad tenebras pertinet, & ad extremas tenebras perducit. Quod beneficium extollens Dauid, *Non fecit*, inquit, *taliter omni nationi, & iudicia ſua non manifeſtauit eis.* Et de tanto beneficio Iudæis dato gratias agens Nehemias, ait, *Spiritum tuum bonum dediſti eis, qui doceret eos.* Idemque ſuis in memoriam reuocans Paulus; *Eratis*, inquit, *aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Et Petrus; *De tenebris vocauit vos in admirabile lumen ſuũ. Non glorietur Sapiens, in ſapientia ſua*, ait Propheta, *nec fortis in fortitudine ſua; nec diues in diuitijs ſuis; ſed in hoc glorietur, ſcire & noſſe me. Infelix homo* (ait D. Aug.) *qui ſcit alia omnia, te autem, Domine, neſcit; beatus autem, qui te ſcit, etſi omnia alia neſciat; Qui verò te & alia nouit, non propter illa beatior, ſed propter te ſolum beatus eſt, ſi te cognoſcens, ſicut Deum glorificet, & gratias agat, & non euaneſcat in cogitationibus ſuis.*

Pſal. 147. 2. Eſdr. 9. Epheſ. 5. 1. Pet. 2. Ierem. 9. lib. 5. Cõf. cap. 3.

Miſericors & miſerator & iuſtus. Duobus modis poteſt hoc intelligi: ſi quæras, quod ſit illud lumen. Ipſe Dominus, qui eſt *miſericors & miſerator & iuſtus.* De quo dicitur, *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem.* Et qui de ſe dicit, *Ego ſum Lux mundi*, quia, videlicet, illuſtrat cor vt veritatem intelligat, & accendit vt iuſtitiam diligat. *Dominus illuminatio mea, & ſalus mea.* In Scripturis enim eſt ignorantia & iniuſtitia, tenebræ dicuntur. Alio modo intelligitur, vt ſit ratio præcedentis; ideo *exortum eſt in tenebris lumen; quia miſericors & miſerator, & iuſtus,* id eſt

Ioan. 1. Ioan 8. Pſal. 22.

id eſt bonus eſt Dominus ; vt ſciat homo, quod præ reliquis veram lucem acceperit, nõ ſe id ſuis meritis aut viribus tribuere debere, ſed gratuitæ Dei miſericordiæ. Non enim omnibus datur hæc gratia, vt verè agnoſcatur eſſe gratia: Quod enim cum omnibus cõmune habemus, facilè viribus noſtris aut meritis reputare ſolemus. Quid autem hoc beneficium à nobis exigat, declarat Apoſt. *Nox præceſsit, dies autem appropinquauit*; Sequitur; *Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis*. Et alibi; poſtquam dixiſſet, *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*; ſubdit; *Vt filij lucis ambulate; fructus autem lucis eſt, in omni bonitate, & iuſtitia & veritate.* Rom. 13. Epheſ. 5.

MONITVM CX.

Iucundus homo qui miſeretur & commodat.

Pſal. 111.

IVcundus dicitur homo, qui ſuauis eſt in ore Domini, illi gratus ac placens; non euomet illum ex ore ſuo, tanquam mali odoris, aut faſtidiendi ſaporis. Quod minatur in Apoc. tepidis. Illi enim in periculum veniunt vt ſocietatem vel Eccleſiæ, vel religionis (in qua ſunt) deſerant *Qui miſeretur & commodat*. Duobus modis accipi poteſt; primò, qui miſeretur, remittendo peccata, quæ alius in illum Sermo. de orat. Dom.

com-

commiſit; *periculoſa admodum tentatio*, inquit Auguſtinus *circa proximum ira atque vindicta*. Quando enim illi creditur nihil omnino dimittitur. Vnde Dominus, *Si non dimiſeritis hominibus peccata, nec Pater vobis dimittet*. Deinde inquit

In Paſt. part. 3. admo 23. Gregor. *tamdiu nullum boni operis ſacrificium Deo offers, quamdiu à proximo per iracundiam diſcordas*.

Ibidem. *Nil placitum ſine pace Deo, non minus ad aram*, ait Prudent. *Penſemus ergo*, ait idem Greg. *Cùm mala cuncta bonis ſequentibus diluantur, quanta ſint mala diſcordiæ, quæ niſi extincta funditus, bonum ſubſequi non permittunt*.

Et commodat. largiendo beneficia, gratiam, quam accepit, ſiue ſpiritalem ſiue temporalem, in alterum adminiſtrat, tanquã

Lucæ 6. Baſil. in pſal. 14. bonus diſpenſator multiformis gratiæ Dei. Monet Dominus in Euang. *Mutuum date, nihil inde ſperantes*. Quod D. Baſil. & alij, intelligunt, de conferendis beneficijs indigentibus, pro quibus abunde compenſat Dominus. Sic quod pauperi das propter Deum, & Donum, eſt reſpectu pauperis, ſed fœnus, & mutuum reſpectu Dei, qui magna dabit pro par-

Prou. 19. Eccleſ. 31. Lib. 1. Cõf. cap. 13. uis, æterna pro caducis. vt verè dicat Sapiens; *Qui miſeretur pauperis, fœneratur Deo*. Alius ſenſus eſt; Qui miſeretur, ſibi; *Miſerere animæ tuæ placens Deo*, inquit Sapien. *Quid miſerius miſero, non miſerante ſeipſum?* inquit Auguſt. Et alibi. *Qui ordinatè vult eleemoſynam dare, debet illam à ſeipſo incipere*. Et commodat alijs. vt ſup.

Diſponit ſermones ſuos in iudicio. Triplex huius

lib. 1. Offic. cap. 4. loci poteſt eſſe ſenſus. primus, Nihil loquetur, niſi priùs diiudicatum. *Cogitabit*, inquit

quit Ambroſius. *Si dicendum ſit , ſi aduerſus hunc , ſi tempus ſit huius ſermonis. Deinde ne loquatur ex iracundia, ne ex dolore, aut aliqua paſſione, ſed ex veritate, æquitate* &c. Secundus, omnia agit ſecundùm rectam rationem, illam ducem ſequitur , non affectum mentis, etiam in rebus ſpiritualibus. Iudicium ſeu diſcretio modum & ordinem ponit rebus , & ſic adfert decorem, & perpetuitatem, vt D. Bern. Tertius eſt, ſe ſuaque omnia præparat ad Dei iudicium, vt de omnibus rationem rectè reddere poſſit. Dictum eſt Ezechiæ Regi, *Diſpone domui tuæ.* Et hoc omnibus dicitur ; & meritò huic rei maximè incumbitur; hinc enim dependent omnia : & *vnumquemque iudicabit Deus ſicut inuenerit* ; & ſententia Iudicis vnicuique locum aſſignabit, in quo aut in æternum gaudebit, aut cruciabitur. *Quia in æternum nō commouebitur*, à ſua ſpe. exſpectatione ſua nunquam fruſtabitur , certò aſſequetur ſalutem quam ſperat. *Si noſmetipſos iudicaremus , non vtique iudicaremur.* ait Apoſtolus , Et Tobias; *Eleemoſyna ab omni peccato , & à morte liberat , & non patietur animam ire in tenebras* , Et, *Opera illorum ſequuntur illos* , vt à Deo remunerationem accipiant.

Ser. 49. in Cantic.

Iſai. 38.

1. Cor. 11.

Tob. 4.

Apoc. 14.

In memoria æterna erit iuſtus. Dominus erit eius memor ad bonum æternum . *Nolite timere puſillus grex* (electorum) *placuit enim Patri veſtro dare vobis regnum* . Vnde illis dicetur in Iudicio, *Venite benedicti Patris mei poſſidete paratum vobis regnū.* Deinde eius curā nunquā deponet; *Oculi Domini ſuper iuſtos. Ipſi eſt cura de vobis* ait Pet.

Lucæ 12.

Matth. 25.

Pſal. 33.

1. Pet. 5.

Dixit

Iſai.49. *Dixit Syon, Dominus oblitus eſt mei: Nunquid poteſt obliuiſci mulier infantem, vt non miſereatur filio vteri ſui? Et ſi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiſcar: Ecce in manibus meis deſcripſi te, &c.* Denique charitas Dei erga electos, ſic & eius memoria, æterna eſt, ab æterno fuit, & illa non delebitur.

Ierem. 31. Vnde apud Ierem. dicit, *charitate perpetua dilexi te*, ab æterno propoſuit dare electis gratiam & gloriam; & illud propoſitum implebitur, nemo impediet.

2.Tim. 3. Vnde & Apoſt. *Firmum fundamentum Dei ſtat*, id eſt, Diuina prædeſtinatio ſeu propoſitum de iuſtificandis & ſaluādis electis, quod eſt firmum noſtræ ſalutis fundamentum

Roman. 8. (*ſi enim Deus pro nobis, quis contra nos?*) nunquam mutatur.

Matth. 25. *Ab auditione mala non timebit.* Illa eſt, *Ite maledicti in ignem æternum.* Quæ vox tam erit terribilis, vt dicturi ſint Montibus, *Cadite ſuper nos; & collibus, operite nos. Leo rugiet, quis non timebit?* ait

Amos 3. Hieron. in illud cap. Proph. *Ad vocem Leonis, omnia contremiſcunt, & cuncta animantium natura terretur*, inquit Hieron.

Baſil. hom. 9. Hexam. *Complura animalia*, ait D. Baſil. *longè leone celeriora, ſolo ſæpè rugitu ab eo capiuntur.* Quid erit vox Iudicis?

Serm. 1. de Paſſ. Dom. D. Leo, de paſſ. Domini; *Dominus dicit, Ego ſum, & ad vocem turba proſternitur impiorum, Quid iam poterit*, inquit, *Maieſtas eius iudicatura, cuius hoc potuit humilitas iudicanda?* Sed nonne trepidabunt iuſti

1.Pet.4. in iudicio, cùm dicit Petrus, *Vix iuſtus ſaluabitur*; referatque id Hieron. ad diem Iudicij. Nō trepidabunt. Dicit enim Sapiens; *Stabunt*

Sap.5. Rom. 2. Aug. De Ciuit. l. 20. cap. 14. *iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt.* Et teſtante Apoſtolo, *Conſcientia propria defendet eos in die iudicij.* Reſurgentque ſancti in

cor-

corpore ſpirituali,ſpiritui plene ſubiecto, ex quo cognoſcent ſe ſaluandos, deridebuntque fatuos,dicentes,*Ite ad vendentes*.&c. Et nunc ſciunt animæ ſpiritualium filiorum Abrahæ, quod ad locum eum tormentorum, in quo erat immiſericors epulo tranſire non poſſint.

Matth.25. Aug.epiſt. 120 ca.34.

Luc.16.

Aliud igitur eſt,difficulter vel vix ſaluari in die iudicij; aliud non eſſe ſecurum de ſalute. Hactenus autem rectè dici poteſt, quod ſancti poſt reſurrectionem neſcient,an ſibi ſufficiat propria Conſcientia in iudicio Dei,quodque non erunt ſecuri ſalutis ſuæ, quia tunc omnibus manifeſtum erit, quod in hac vita mortali conſtituti incerti fuerint ſalutis ſuæ ac ſemper ad extremum iudicium trepidarint.Notus eſt Scripturæ tropus quo aliquid dicitur tunc fieri,cùm manifeſtatur, quod factum fuerit. Sicut dicitur Chriſtus *veniſſe poſt prædicationem Ioannis Baptiſtæ*.quia tunc aduentus eius Iudæis manifeſtatus eſt. Sic dicit Eccleſia apud Pſalmiſtam;*Mane exaudies vocem meam;* quia in reſurrectione manifeſta erit exauditio Eccleſiæ,& ipſa de ea firma erit:hic timemus, ne nõ exaudiamur ob peccata;Vnde dicitur in Thren. *Nos peccauimus,ideo tu inexorabilis es.*

Auguſt. ead. epiſt.

Pſalm.5.

Paratū cor eius ſperare in Domino,contra aduerſa omnia,ad Dominum confugere, eius amore & futurorum bonorum,quæ à Domino ſunt, omnia contemnere. Vnde D.Ambroſ hortatur, *Paremus affectum noſtrum, ne imparatum vis repentina perturbet; Eſto paratus, non ſolum aduerſus ea*

Threnor.3

In pſal 118 aduerſ. Paratus ſum.

ea quæ vides, ſed aduerſus ea quæ non vides. Meditare, & ſtatue animo, vt procedens ad prælia dicas, Paratus ſum, & non ſum turbatus. Multi ſperant in ſuis viribus, in equis & quadrigis, in diuitiis, & ſimi-

1. Tim. 6. libus; contra quos Apoſt. *Neque ſperare in in-*
Pſal. 48. *certo diuitiarum.* Et Dauid, *Qui confidunt in virtute ſua, & in multitudine diuitiarum ſuarum glorian-*
tur. Beatus vir, ait Sap. *qui non ſperauit in pecunia*
Eccleſ. 31. *theſauris. Nec reſpexit in vanitates & inſanias falſas,*
Pſal. 39. ait Dauid; *ſed cuius eſt nomen Domini ſpes eius.* At
Irem. 17. *maledictus, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum; & à Domino recedit cor eius.*

Confirmatum eſt cor eius, in iſta ſpe, auxilij videlicet diuini, & præmij; nititur enim verbo Dei, qui promiſit, & verax ac omnipo-
Auguſt. Sent. 93. tens eſt. *Non te terreat, ô Christiane, quod credita differuntur,* ait Auguſt. *Licet in abſcondito ſit promiſsio, in ſpe tamen perſeueret oratio: exercere operibus, creſce virtutibus; dum fidei conſtantia probatur, gloria retributionis augetur. Non commouebitur,* vel ſpe bonorum temporalium, ne amittat æterna; vel timore malorum temporaliũ, ne æterna
Aug. ſent. 220. apud Proſp. incurrat. *Quis enim non contemnat dulcedinem ſæculi, timens ignem gehennarum? Et quis non libenter bibat tribulationis poculum, inhians bonis vitæ æternæ? Si Spiritus poteſtatem habentis ſuper te aſcenderit lo-*
Eccleſ. 10. *cum tuum ne dimiſeris,* inquit Sap. Et dicebat S.
In vita. Agatha; *Mens mea ſolidata eſt, & in Chriſto fundata.*
1. Cor. 15. Epheſ. 3. Vult Apoſt. omnes Chriſtianos *eſſe ſtabiles, &*
Euſeb l. 4. c. 15. hiſt. *immobiles, in charitate radicatos & fundatos.* Talis erat S Polycarpus, dicens Iudici; *Mihi immobilis*
Ruff. li. 10. cap 7. *ſtat ſententia.* Et D. Baſil. Præfecto; *Cras idem ero, qui hodie.*

Donec deſpiciat. id eſt, ex alto videat; quando videlicet ipſe erit exaltatus, & inimici deiecti, qui iam bonos opprimunt. *Primi erunt nouiſsimi*, ait Dominus, Et Pſalmiſta, *Non relinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum*. Tametſi etiam tunc ridebuntur & contemnentur reprobi à Sanctis, quia non poſuerunt Deum adiutorem ſuum. Vnde & apud Iob dicitur. *Videbunt iuſti, & lætabuntur, & innocens ſubſannabit eos. Videbunt iuſti*, ait Pſalm. *& timebunt, & ſuper eum ridebunt.* ibi D. Auguſtinus. *timorem refert ad præſens ſeculum; riſum verò ad futurum.* tunc enim non amplius metuunt iuſti; hic autem *qui ſtat videat ne cadat.* maximè aliorum lapſum videns; ſicut dicebat ille ſanctus, apud D. Bernardum, audiens aliquem lapſum; *Ille hodie, ego cras.*

Matth. 20. Pſal. 124. Iob. 22. Pſal. 51. Aug in illũ Pſalm. Ser. 2 de Reſurrect.

Diſperſit dedit pauperibus. Alij colligunt, & retinent; nec ſibi, nec alijs vtiles, vt auari. Vnde quidam Gentiles, *In nullum auarus bonus, in ſe peſſimus.* Significatur hîc effuſa liberalitas & prõptitudo ad omnibus ſubueniendum. *Diſperſit*, more ſeminantium. *Qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet*, ait Apoſtolus. & Tobias ad filium, *Si multum tibi fuerit, abundanter tribue. Dedit*, inquit, *pauperibus.* Queritur Poeta, *Dantur opes nullis nunc niſi diuitibus*, Monet diligenter Hieron. *Præter victum & veſtitum, & manifeſtas neceſsitates, nihil vnquam cuilibet tribuas, ne filiorum panem canes comedant.* Et iterum; *Conſidera ne Chriſti ſubſtantiam imprudenter effundas, id eſt, ne immoderato iudicio rem pauperum tribuas non pauperibus; & ſecundum dictum prudentiſsimi*

Mimus Publ. 2. Cor. 9. Tob. 4. In epiſt. ad Paulinum, Ibidem.

In epiſt. ad Demetr. *Liberalitas liberalitate pereat.* Et alibi; *Da pauperibus non diuitibus, non propinquis, non ad luxuriam, ſed ad neceſsitatem. Quiſquis ille ſit cui das, nihil in illo aliud conſideres, quam paupertatem. Laudent te eſurientium viſcera, non ructantium opulenta conuiuia.*

De Nabutha, cap. 13. D. Ambroſ. de ſui temporis abuſibus loquẽs; *Parietes,* inquit, *veſtitis auro, homines nudatis; clamat ante domum tuam nudus, & negligis; & tu ſollicitus es, quibus marmoribus pauimenta veſtias: Pecuniam pauper quærit, & non habet; panem poſtulat homo, & equus tuus aurum ſub dentibus mandit.* Et D. Hieron. queritur *parietes diuitum fulgere gemmis & Chriſtum in paupere fame periclitari.* D. etiam Auguſtin. *Glorioſa,* inquit, *eſt effuſionis inſania, & opera miſericordiæ irridentur; Ex his quæ abundant diuitibus luxuriantur hiſtriones & neceſſaria vix habent pauperes.*

Ad Paulinam; & ad Gaudent.

Ser. 8 de ieiun. 10. menſ. D. Leo, diuites alloquens; *Gaudete,* ait, *quod per vos Dominus pauperes ſuos paſcit & veſtit. Quibus vtique poſſet eas, quas vobis contulit tribuere facultates; niſi pro ineffabili miſericordia ſua, & illos iuſtificare vellet de patientia laboris, & vos de opere charitatis.*

Iuſtitia eius, i. fructus iuſtitiæ, ſiue merces

Pſal. 9. æterna eſt. Sicut dicitur, *Patientia pauperum non peribit.* erunt ergo ſemper patientes? vbi nulla erit tribulatio, ibi nulla erit patientia; vbi nulla miſeria aut indigentia, nulla miſericordia. *Cornu eius exaltabitur in gloria;* ſignificatur poteſtas: In cornu duo ſunt, quod forte ac firmum ſit, & quod extra carnem emineat; Significatur ergo poteſtas filiorum Dei, omnibus cõſpicua, etiam

Digitized by Google

tiam impijs, Vnde dicunt apud Sapien. *Ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei*, &c. Nunc frequenter cornua impiorum exaltantur, tunc confringentur, & exaltabuntur cornua iuſtorum. Sap. 5.

Peccator videbit, gloriam iuſtorum, *& iraſcetur*, quia inuidebit, ſicut dæmones, aliorum gloriam ſuam faciunt pœnam. Etiam ſibi iraſcetur, quia gloria priuabitur, & ideo ſibi ipſi indignabitur, quòd non ſic vixerit, vt exaltari mereatur; appetitus enim gloriæ non peribit, ſed ſera erit atque infructuoſa damnatorum pœnitentia, de qua Sapiens; *Dicentes intra ſe, pænitentiam agentes: Quid nobis profuit ſuperbia, diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Tranſierunt illa omnia tanquam vmbra.* Cypr. de rel. & Liuor. Sapi. 5.

Dentibus ſuis, i. ira vel inuidia feruidus tabeſcet, ſine ſpe euadendi, ſolo dolore torquebitur. *Deſideriũ peccatorum peribit*, quia eſuriunt iniquitatem, cui nullum ſuccedet ſolatium; bonorum autem deſiderium, quia iuſtitiam eſuriunt, ſatiabitur. Sic S. Ioannes, *Mundus tranſit & concupiſcentia eius*, id eſt, homines mali pereunt, quia in die iudicij tempus implendæ alicuius delectationis prauæ, vltra non erit. Tunc non poterunt praua eorum deſideria ampliùs impleri; vti ſequitur, *Et concupiſcentia eius*, qua ſcilicet concupiſcit, tranſit, perit. Et quod in die iudicij in omnibus impiis implebitur, ſecundùm quod ait in Apocal. *omnium interitum ſub typo Babylonis deſcribens*, id quotidie particulatim Matth. 5. 1. Ioan. 2. Apoc. 18.

in cuiuſlibet impij morte completur; iuxta il-
Pſal. 145. lud Pſalm. *Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in terram ſuam ; in illa die peribunt omnes cogitationes eorum*, quibus videlicet, intenti erant ad complenda huius mundi deſideria. *Manebit tamen*
Lib 6. in Iulia cap. 5 in fine. *praua concupiſcentia in damnatis*, inquit S. Auguſt. *non fœliciter, ſed pœnaliter; nec eis in delectationem excitabitur, ſed in tormenta vertetur.* Sic im-
Lucæ 16. miſericors epulo gulæ delectationem in in-
Matth. 25. ferno quærit; fatuę virgines, humanas laudes, *Date nobis de oleo veſtro.*

MONITVM CXI.

Videntibus illis, eleuatus eſt, &c. Actor. 1.

DVo præcipue fecit Chriſtus poſt ſuam à mortuis reſurrectionem, antequam cælũ
Lucæ 24. conſcenderet. Primò variis apparitionibus &
Ioã. 20. 21. argumentis ſuam reſurrectionem declarauit, per dies 40 apparens diſcipulis, non ſolùm priſtinam ſuam effigiem & loquelam, vna cùm veſtigiis clauorum & lanceæ, oculis & auribus eorum offerens, carnem & oſſa palpanda præbens, coram eis priſtino more comedens; ſed & cæleſtibus Diuinitatis ſuæ miraculis, ſiue dum infuſo Spiritu ſancto mentẽ eorum cæcitate clauſam ad intelligentiam Scripturarum aperuit, ſiue dum ianuis clauſis ad eos introiuit, ſiue dum piſces magnos & multos non rupto reti capi fecit. Imò per Moy-

Moyſen & Prophetas tam paſsionem ſuam, quàm reſurrectionem ſuam probauit. Fecit autem id per dies 40. eò *quòd 40. dierum numero, tempus huius miſeriæ deſignatur*, in quo opus eſt conſolatione per ſpẽ reſurrectionis. Chriſti autem reſurrectio, cauſa eſt & exemplar noſtræ. Sic ergo ſuam Chriſtus reſurrectionẽ declarans, certam ſpem dedit noſtræ, qua ſpe in hac miſeria conſolamur. *Sine qua ſpe*, ait Apoſt. *miſerabiliores ſumus omnibus hominibus*, quia omnibus bonis deſtituti, & vitæ præſentis, & futuræ. Abſtinent enim boni Chriſtiani præſentibus bonis ſpe futurorum: *Scientes impoſsibile eſſe*, vt ait D. Hieron. *vt & præſentibus quis & futuris fruatur bonis*; *vt & hîc ventrem, & ibi mentem impleat, vt de delitijs tranſeat ad delitias.*

Aug ſerm. 74. & 76. in Nou.

1. Cor. 15.

In epiſt. ad Iulia.

Secundò, *locutus eſt* cum diſcipulis *de regno Dei*; id eſt, de Eccleſia Chriſtiana ædificanda. Et aliqua huc pertinentia ſunt in Euangeliis. Dicitur enim ibi, quod Euãgelium eſſet prædicandum omnibus gentibus per totum orbem. Priùs Dei cognitio ac fides cõcluſa erat intra fines Iudaicos, hinc gloriabantur. *Notus in Iudæa Deus*: Voluit eam prædicatione Apoſtolorum & aliorum, diffundi per totum mundum, & diffundenda adhuc eſt in illas gentes, ad quas nondum peruenit, ſi quæ fortè ſuperſunt. vt Aug. Deinde cõſtituti ſunt Apoſtoli, Chriſti Vicarij, miſſi ab eo, ſicut ipſe à Patre. *Sicut miſit me pater, & ego mitto vos.* Magna profectò eſt eorum poteſtas & authoritas, quam ſubditi bene attendere, &

Lucæ 24.

Epiſt. 80. ad Heſych.

Ioan. 20.

in omnibus ſequi debent. Vnde & antea di-
Matth. 10. xerat, *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me*
Matth. 28. *ſpernit*, &c. Docuit præterea illos, quomodo
Ioan. 20. baptizare deberent; poteſtatem etiam remit-
tendi & retinendi peccata eis conceſſit. Ex
quibus paucis intelligendum, eos etiam de
altaris Sacramento, & ſimilibus inſtitutos.
Cōt. Fauſt. Alia ergo Sacramenta inſtituit, virtute maio-
ra, vtilitate meliora, numero pauciora, intel-
lectu auguſtiora, obſeruatu faciliora. Sine Sa-
cramentis non poteſt conſtare religio vlla
aut diſcerni, illis enim populus velut nexi-
bus neceſſarijs inter ſe colligatur, & ab alijs
Lucæ 24. ſeparatur. *Aperuit quoque illis ſenſum vt intellige-
rent Scripturas*. Quam intelligentiam illi tradi-
derunt Eccleſiæ. Hinc verus Scripturarum
ſenſus ab Eccleſia petendus, ſicut & omnis
veritas; ipſa enim *columna eſt & firmamentum
veritatis, ipſa velut depoſitorium diues, in quam Apo-
ſtoli contulerunt omnia quæ ſunt veritatis*, ait D. Ire-
næus. Vnde Eccleſiæ ſenſus omnibus hoſti-
bus opponendus, tanquã murus firmiſsimus.
Lib. 3. c. 4. *Poteram*, inquit S. Hieron. *omnes propoſitionum tua-*
Cont. Lucifer. *rum riuulos, vno Eccleſiæ ſole ſiccare.*

Denique conſtituit vnum omnium ouium
ſuarum Paſtorem, dicendo ter Petro (quod
Ioan. vlt. & ad eius ſucceſſores pertinet) *Paſce oues meas*.
Non has, aut illas; non huius aut illius regni,
prouinciæ, loci: ſed oues meas, vbicun-
que illæ ſint, ait Bern. Et docet Cyprian.
Lib. 2. de Conſid. *Non aliunde obortas hæreſes & nata ſchiſmata, quàm*
Lib. 1. ep. 5 & lib. 4. *inde quod Sacerdoti Dei* (loquitur autem de
ep. 9. Romano Pontifice, Petri ſucceſſore) *non
obtem-*

obtemperatur, nec vnus in Eccleſia ad tempus Sacerdos & iudex vice Chriſti cogitatur, &c. Poſtremò promiſſionem dedit perpetuæ aſſiſtentiæ; *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi.* Quod & antè dixerat, *Portas inferi aduerſus Eccleſiam non prævalituras.* Et olim per Iſaiam; *Montes*, ait, *commouebuntur, & colles contremiſcent; miſericordia autem mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ non mouebitur, dicit miſerator tuus Dominus.* Ex quibus omnibus inſinuatur nobis, quod iſtis 40. diebus plenè à Chriſto traditũ ſit regimen Eccleſiæ. Matth. 28. Matth. 16. Iſai. 54.

Cùm hæc dixiſſet, ait Lucas, *videntibus illis eleuatus eſt*, &c. Aſcendens autem Chriſtus in cælum, hoc in nobis efficere voluit, vt nos cùm aſcendentem, iam mente ac deſiderio, proſequeremur, vt aliquando & corpore conſequi poſsimus. Corpore ergo in terra poſiti, cogitatione nos in cælum conferamus, confitentes nos hoſpites & peregrinos ſuper terram. *Quæ ſurſum ſunt quærite, quæ ſurſum ſunt, ſapite*, ait Apoſt. *vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens.* Et poſtquam dixiſſet de impiis, *qui terrena ſapiunt, quorum Deus venter eſt, & gloria eorum in confuſione ipſorum*; addit in perſona Sanctorum; *Noſtra autem conuerſatio in cælis eſt. Bonus Paſtor antè oues ſuas vadit, & oues illum ſequuntur*, iam mente & cogitatione, poſtea etiam corpore ſecuturæ. *Pater*, inquit, *quos dediſti mihi, volo, vt vbi ſum ego, & illi ſint mecum. Non autem ideo nobis deſperanda eſt perfecta, & angelica cæleſtis habitatio*, inquit S. Auguſtin. *quia dixit, nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo, filius hominis qui eſt in cælo.* Actor. 1. Coloſ. 3. Philip. 3. Ioan. 10. Ioan. 17. Ioan. 3.

Nam hoc dictum eſt propter vnitatem , qua caput no- Aug. Ser. 45 in Nou. 14. de verb. Apoſt. 234. de temp. In Pſal. 122. *ſtrum eſt, & nos corpus eius. Cùm aſcendit in cælum, nos ab eo non ſeparamur. Qui de cælo deſcendit, non nobis inuidet cælum, ſed quodammodo clamat: Membra mea oſtote, ſi aſcendere velitis in cœlum.* Solus ergo Chriſtus aſcendit, tamen totus, caput & corpus. Illi ergo ſemper, eiuſque corpori inhærere debemus fide recta, ſpe firma, charitate pura, ſi aſcendere velimus. Vnde non eſt ſpes aſcenſionis Iudæis, Turcis, hæreticis, & alijs infidelibus, quia non ſunt de corpore; Nec malis Chriſtianis, quia tanquã membra putrida abſcindentur.

Serm. 175. de temp. Serm. 84. in Nou. Suauiter S. Auguſtinus. *Saluator noſter, dilectiſſimi, aſcendit in cælum, non ergo turbemur in terra: ibi ſit mens, & hic erit requies. Adſcendamus cum Chriſto interim corde, vt cum dies eius promiſſus aduenerit, ſequamur & corpore. Scire tamen debemus, quia cum Chriſto non aſcendit ſuperbia, non auaritia, non luxuria, nullum vitium aſcendit cum medico noſtro. Et ideo ſi poſt medicum deſideramus aſcendere, debemus vitia & peccata deponere. Omnes enim quaſi quibuſdam compedibus nos premunt, & peccatorũ nos retibus ligare contendunt.* &c. Peccata ergo compedes ſunt, quibus ligamur; onera, quibus premimur. Hinc aſcenſum noſtrum impediunt. Hebr. 12. *Deponentes omne pondus,* ait Apoſt. *& circumſtans nos peccatum.* Pſal. 37. Et Dauid: *Sicut onus graue, grauatæ ſunt ſuper me.* Zach. 8. Et peccatum à Zacharia plumbo comparatur. *Facile autem corpus leuabitur in alta cælorum, ſi non premat ſpiritum ſarcina peccatorum,* Ser. 83. in Nou. ait S. Auguſtinus. Hinc Propheta increpando carnales, clamat. *Filij homi-*

hominum, vſquequo graui corde, terrenis incubantes, terrena ſapientes? *vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* quæ nullum adferunt fructum, ſed potiùs detrimentum; ac fælicitatem non præſtant, quam promittunt. *Et ſcitote, quoniam mirificauit Dominus ſanctum ſuum.* Hoc diligenter vobiſcum conſiderate, quod Deus Pater mirabilem fecit Chriſtum, qui eſt Sanctus Sanctorum, per reſurrectionem videlicet, & aſcenſionem. Non ergo curuæ ſint in terris animæ veſtræ, ſed ad eum ſurſum erectæ. *Oportet enim vt illuc ſequamini corde, vbi Chriſtum corpore aſcendiſſe creditis. Deſideria terrena fugite, nihil vos iam delectet in infimis, qui Patrem habetis in cælis.* Pſal. 4. Greg hom. 29. in Euāg.

Atque hanc maximam quoque conſolationē ex Chriſti aſcenſione percipimus, quod eum habeamus iam *apud Patrem aduocatum, qui eſt exoratio pro peccatis noſtris. Introijt*, ait Apoſtolus *cœlum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis*, hoc eſt, in cælo, vbi videtur Deus, commemorat ſemper Chriſtus paſſionem ſuam, vt placatū nobis reddat Patrem; proferens apud eum ſanguinem ſuum, tanquam peccatorum noſtrorum redemptionem. Ibique Iudicem Deum *interpellat*, vt idem Apoſt. inquit vt fructum paſſionis ſuæ nobis communicet, vt gratioſe nobiſcum, qui rei ſumus, agat, nec tractat ſecundum rigorem iuſtitiæ. *Confeſſionem etiam fidei noſtræ*, preces, gratiarum actionem, & reliqua bona opera noſtra, quo Iudicem placet, apud eum profert; eique ſacrificat. Vnde dicit Petrus *offerre nos ſpiritales hoſtias* 1. Ioan. 2. Hebr. 9. Vide Amb. lib. 1. Offi. cap. 48. Rom. 8. Aug. in Pſal. 19. & 29. in pręf. lib. 1. de Trinit. ca. 10 & Tract. 102. in Ioā. Heb 3. 1. Pet. 2.

MONITVM CXII.

Mane nobiſcum, Domine, quoniam aduesperaſcit.

Luc. 24.

HAnc orationem tempore Paſchali, frequentat Eccleſia; nos illam quoque ſæpè ac deuotè fundamus ad Dominum, varios eius ſenſus cogitantes, ac ruminantes. Primò, ſic orandum, quando aduenit veſpera vel nox aduerſitatis, ne videlicet nos tunc contra ſuum beneplacitum murmurare permittat, & in impatientiam vel puſillanimitatem labi ſinat. Frangit enim aduerſitas, quia dura eſt. *Væ aduerſitati,* inquit S. Auguſtinus *à deſiderio proſperitatis, & à naufragio tolerantiæ.* Facile eſt contentum eſſe, Deumque benedicere in proſperis: hoc enim etiam mali faciunt; de quibus Dauid; *Confitebitur tibi cùm beneſeceris ei.* Cur addit, *cùm beneſeceris ei?* quia ſi Dominus caſtigat, puniat; murmurat, maledicit. Seruus autem Domini, in omnibus eius voluntatem ſequitur, benedicitque Dominum in omni tempore, ſicut Dauid dicens, *Benedicam Dominum in omne tempore.* Quod & Tobias docuit filium, *Omni tempore benedic Deum*: & fecit Iob, nudatus liberis, & bonis omnibus, *ſicut*, inquit *Domino placuit, ita*

Li. 10. Cõf cap. 28.

Pſal. 48.

Pſal. 33.

Tob. 4.

Iob. 1.

ita factum eſt; ſit nomen Domini benedictum. Ita Pau-
2.Cor. 6. lus vult nos *incedere in via iuſtitia à dextris & ſiniſtris*, id eſt in proſperis & aduerſis. Sic laudatur
Tob. 1. Tobias, quòd *in captiuitate poſitus, viam veritatis non deſeruit*; Et Iob, quòd afflictus grauiſſi-
Iob, 2. mè, *adhuc retinuit innocentiam*. *Mala quæ nos premunt, ad Deum nos ire compellunt*, vt videlicet, cum tentatione det prouentum, cum tribulatione patientiam, & ſi tribulationem augeat, augeat & patientiam. Hinc illæ voces Prophetæ;
Pſal. 31. *Tu es refugium meum à tribulatione. De tribula-*
Pſal. 117. *tione inuocaui Dominum. Ad Dominum cùm tribularer,*
Pſal. 119. *clamaui*, &c.

Secundo, ſic orandum, quando feruor deuotionis, conſolationis, lucis interioris ſubtrahitur, vel minuitur. Quod ſæpè ſentiunt
Iob. 7. Spirituales. Vnde Iob; *Viſitas eum diluculò, & ſubitò probas illum. Spiritus enim vadit & venit ſecundùm ſuum beneplacitum.* De qua viciſſitudine
Monit. 64. dictum ſuprà. Tunc petendum, *Mane nobiſcum Domine.* Periculum enim eſt, ne homo, qui libenter aliquid habet pro ſolatio, dum caret conſolatione interiori, quærat exteriorem, in vanitatibus, & voluptatibus carnis & ſæculi: & ne propter iſtam ariditatẽ & anxietatem mentis, ſe per omnia negligat. *Non eſt graue, humanum contemnere ſolatium, quando adeſt diuinum, ſed vtroque carere poſſe, & Deo ſemper firmiter adhærere, ac dicere cum Iob*: Etſi occiderit me, in hoc ego ſperabo, *valdè magnum & præclarum eſt. Non in eo tantum ſpiritualis vita profectus eſt; cùm conſolationis habueris gratiam; ſed cùm humiliter, abnegatè, patienterque tuleris eius ſubtractionem:*

(Vide Tho. Kemp lib 2. cap. 9. & lib. 3 ca. 8. de Imit.)

ita

ita quod tunc ab orationis ſtudio non torpeas, nec reliqua opera tua ex vſu facienda omnino dilabi permittas, ſed ſicut melius potueris & intellexeris, libenter, quod in te eſt, facias. Multi enim ſunt, qui cum non bene eis ſucceſſerit, impatientes fiunt, aut deſides. Non enim ſemper eſt in poteſtate hominis via eius, ſed Dei eſt dare, & conſolari, quando vult, & quantum vult, & cui vult, ſicut ſibi placuerit, & non amplius. *Qui gratiam deuotionis retinere deſiderat, ſit gratus pro data; patiens pro ſublata, oret vt redeat, cautus ſit & humilis, ne amittat.* Idem lib. 2 cap. 10.

Tertiò, hoc orandum, quando veſpera ætatis, ſeu mors per morbum, ſenectutem, &c. Appetit quæ eſt veſpera, & finis vitæ huius, quæ in Script. dies appellatur; vnde Chriſtus: *Me oportet operari opera patris mei, dum dies eſt; Venit nox*, id eſt, mors, *quando nemo poteſt operari.* Ioan. 8. Et Dauid; *Hodie*, id eſt, in præſenti vita, *ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Pſal. 94. Quod repetens Paulus; *Adhortamini*, inquit, *voſmetipſos per ſingulos dies, donec hodie cognominatur*, id eſt, dum hęc vita durat, *vt non obduretur quis ex vobis fallacia peccati.* Sed cur tunc hoc orandum? Quia etſi tota vita nobis periculum ſit, tamen Diabolus maximè *calcaneo hominis*, hoc eſt, fini eius *inſidiatur. Soli perſeuerantiæ inſidiatur Diabolus*, inquit Bernard. *quam ſolam nouit coronari.* Vnde Auguſtin. *Nemo ſecurus eſſe debet in hac vita, quæ tota tentatio nominatur.* Et rurſum: *Nemo dicat, protegat me Chriſtus, cum paruulus ſum, quaſi aliquando ad tantam magnitudinem peruenire poſſit, quæ ſibi ſufficiat. Sine*

Hebr. 3.
Epiſt. 32.
Lib 10. Conf. c. 32.
In Pſal. 62.

pro-

protectione Dei nihil es. ſemper ergo ab illo protegi veli-
3.Reg. 11. *mus. Salomon cùm iam eſſet ſenex, deprauatum eſt*
2.Paral.16. *cor eius per mulieres,* & relicto Deo, coluit idola. Sic Aſa ſenex factus eſt malus, confidit in Rege Syriæ, monentem Prophetam afflixit, occidit multos de populo, & *nec in infirmitate quæſiuit Dominum; ſed magis in medicorum arte confiſus*
Pſal. 70. *eſt.* Vnde ſollicitè orat Dauid; *Et vſque in ſenectam, & ſenium, Deus ne derelinquas me*, Et, *Ne proijcias me in tempore ſenectutis, cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* Promiſit Deus e-
Iſai. 46. lectis, *Vſque ad ſenectam ego ipſe, & vſque*
Li.4.c.vlt. *ad canos ego portabo.* Quod ab eo ſuauiter
Pſal. 63. petit Auguſtinus, in Confeſſ. *O Domine Deus noſter, in velamento alarum tuarum ſperemus, & protege nos, & porta nos. Tu portabis & paruulos, & vſque ad canos tu portabis; quoniam firmitas noſtra quando tu es, tunc eſt firmitas; cùm autem noſtra eſt, infirmitas eſt.* Sic & Gregorius Nazianz.
In carmine de calamit. animæ ſuæ. orat; *Senectutem quæſo meam, optime Deus, canumque hoc caput ſerua, vitaque finem optatum concede.* Sentiens etiam in ea ætate tentationes graues carnis, & alias.

Quartò, hoc nunc quotidie orandum, quando appropinquat veſpera, ſeu finis ſeculi, quando calor charitatis refrigeſcit, & lux veritatis obſcuratur, & ſuccedunt frigus peccatorum, & tenebræ errorum. Hoc enim ita prædixit Chriſtus de tempo-
Matth. 24. re nouiſſimo. *Abundabit iniquitas, & refrigeſcet charitas multorum.* Quod tanto magis ma-
Epiſt. 80. giſque implebitur, inquit S. Auguſtinus, quanto magis appropinquamus ad finem

nem ſæculi. Vnde & reprehendit eos, qui contra Euangelium ſemper ſperant meliora & tranquilliora tempora. Qui alibi: *Quantum accedit finis mundi, creſcunt errores, creſcunt terrores: creſcit iniquitatis creſcit infidelitas.* Et D. Cypr. *Prædictum eſt*, inquit, *deficiente mundo, bona quæque deficere, mala verò & aduerſa proficere.* Quod & oſtendit contra Demetrianum, ſeneſcente mundo, mala quæque ingruere. Vnde manifeſta eſt hæreticorum falſitas, qui dicunt ſe nunc veritatem ante ignotam & ſepultam in lucem proferre; Cùm hoc non prædixerit Dominus, ſed quod *exurgent multi Pſeudopropheta*, qui veritatem corrumpent, & ſeducent multos. Vnde & Paulus; *Mali autem homines & ſeductores proficient in peius, errantes & in errorem mittentes.* Quæ omnia iam impleri, clarè cernimus, ideoque nos non in fide infirmare, ſed confirmare debent, vti docent Tertull. & Cyprianus. Nunc ergo maximè nobis orandum, *Mane nobiſcum Domine.* ne à nobis auferant lucem veritatis, & iuſtitiæ, & permittat nos labi in tenebras errorum & peccatorum. Sicut contigit tot regnis ac prouincijs, à quibus ablatum eſt regnum Dei, fides, doctrina vera, Sacrificium, Sacramenta, &c. iamque in denſis tenebris & vmbra mortis miſerabiliter verſantur, vt cum Propheta meritò exclamare poſſim: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectes filiæ populi mei.*

In pſal. 96. Tract. 25. in Ioan. lib. 1. ep. 4. Matth. 24. 2. Timot. 3 De præſcr. hæret. De vnit. Eccleſ.

Ore-

Pſal. 11. Oremus ergo cum Dauid, *Saluum me fac Deus, quoniam defecit ſanctus, quoniam diminutæ ſunt veritates à filijs hominum*; vt videlicet, ego in iuſtitia & veritate perſeuerem, quando numerus ſanctorum valdè minuitur & mundus impletur

Hier 14. erroribus. Oremus cum Hieremia; *Tu autem in nobis es, Domine, & nomen ſanctum tuum inuocatum eſt ſuper nos, ne derelinquas nos Domine Deus noſter*. Ad huc inter nos eſt fides Dei, eius Sacrificium, Sacramenta, veritatis prædicatio. Sed quis ſcit quamdiu apud nos erunt? *Mane nobiſcum*

In hymno Quadrag. *Domine, ne derelinquas nos. Memento quod ſimus tui, licet caduci plaſmatis, ne des honorem nominis tui, precamur alteri.*

MONITVM CXIII.

Simile eſt regnum cælorum decem virginibus.

Matth. 25.

Auguſt. in Pſal. 147. V*Irgines ſapientes, animas ſignificant: Non enim verè quinque erunt, ſed in quinque illis millia ſunt. In numero illo quinario millia intelliguntur, non fœminarum tantum, ſed & virorum, quia vterque ſexus dicitur fœmina, quia Eccleſia, & vterq; ſexus, i. Eccleſia dicitur virgo. Deſpenſaui vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Paucorum eſt virginitas in carne, om-*

2. Cor. 11 *nium debet eſſe in corde. Virginitas carnis, corpus intactum: virginitas cordis fides incorrupta*. Hanc virginitatem vult Serpens corrumpere. Vnde

ibi-

ibidem Apoſtolus. *Timeo, ne ſicut Euam decepit aſtutia ſua, ita corrumpantur ſenſus veſtri*, id eſt, mentes veſtræ, *& excidant à caſtitate quæ eſt in Chriſto*, id eſt, fidei, quæ eſt in mente. *Modo perge anima, virginitatem tuam ſerua, fæcunda poſtea in amplexum ſponſi tui.* inquit Auguſt. Ergo quinque virgines ſapientes, omnes animas intraturas in regnum Dei ſignificant, non ſine cauſa quinario numero: quoniam quinque ſunt corporis ſenſus, notiſſimi omnibus. *Per quinque enim ianuas intrat aliquid per corpus ad animam: Aut per oculos intrat, quod concupiſcas malè, aut per aures, aut per olfactum, aut per guſtum, aut per contactum. Per has quinque ianuas quiſquis non admiſerit corruptionem, inter quinque virgines computatur. Admittuntur autem corruptiones per illicita deſideria.* Quid autem liceat & non liceat, pleni ſunt libri Scripturarum. *Virgines ergo propter continentiam nuncupauit. Decem verò, id eſt, quinque & quinque, propter numerum, quo cenſentur corporis ſenſus, in quibus habitat continentia, cùm à voluptatibus turpibus & illicitis abſtinetur. Lampades, bona opera ſunt, maximeque ad miſericordiam pertinentia, & ipſa quæ etiam coram hominibus lucet laudabilis conuerſatio.*

Aug. ſer. 47. in Nou.

Aug. epiſt. 120. ca. 31.

Sed magni intereſt, qua mentis intentione fiat. Ideo dicit alias ſapientes, alias ſtultas. Sed hinc eas diſcernit, quòd ſtultæ non ſumpſerunt oleum ſecum, ſapientes autem acceperunt oleum ſecum in vaſis ſuis, id eſt, in cordibus ſuis, vbi fit ipſa participatio intimi, ac ſuperni boni. Vnde in pſalmo quodam cùm dictum eſſet, *Sacrificate ſacrificium iuſti-* Pſal. 4.

tia,& ſperate in Domino, multi dicunt, inquit, *quis oſtendet nobis bona?* Deinde vt manifeſtaret cuius boni amore debeamus operari iuſtitiam, id eſt, ſacrificare ſacrificium iuſtitiæ. *Signatum eſt*, inquit, *in nobis lumen vultus tui, Domine, dediſti lætitiã in corde meo.* Cuius boni aliquantum participati, & pleniùs perfectiusque participandi intentione, qui bene operatur, & laudabiliter etiam in conſpectu hominum conuerſatur, habet oleum ſecum, quo bona opera eius etiam in conſpectu hominum lucentia non extinguuntur, quia non in eo charitas
Matth. 24. refrigeſcit abundante iniquitate, ſed perſeuerat vſque in finem. Hoc oleum ſtultæ virgines non habent ſecum, quoniam ſibi tribuendo ſi quid boni operis faciunt, neceſſe eſt, vt inflentur ſuperbiâ, & propter hoc vitium ſic laude delectentur humana, vt eius gaudio, ſi quid boni agunt, feruere & lucere videantur.

Non ſis ergo in Virginibus ſtultis aliena laude lætantibus, & propter ipſam inanem laudem, non propter conſcientiam ſuam, vbi illis teſtis eſt Deus, bona operantibus; ſed in virginibus ſapientibus, vbi dicas
2.Cor. 1. quod ait Apoſtolus; *Nam gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Hoc enim eſt oleum ferre ſecum, non à vendentibus emere, id eſt, ab adulantibus. Adulatores nanque laudem ſuam tanquam oleum venditant ſtultis. De hoc oleo dicitur in Pſalm.
Pſal. 140. *Corripiet me iuſtus in miſericordia, & increpabit me;*

me; oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Elegit à iuſto miſericorditer reprehendi, & quodammodo colaphiſari, quam vt ei caput creſcat in ſuperbiam, peccatoris adulatione laudari. Irridentium quippe reſponſio eſt, cùm eis à ſapientibus virginibus dicitur, *Ite potius ad vendentes, & emite vobis*. Sicut contemptoribus apud Sapientem dicitur, *Ego quoque in interitu veſtro ridebo.* Prou. 1.

Illa autem reſponſione qua petentibus oleum, dictum eſt, *Ne forte non ſufficiat nobis*, non deſperanter ſed humiliter dictum eſt. Quis enim ſic præſumat de ſua conſcientia, vt certus ſit eam ſibi in iudicio Dei poſſe ſufficere, niſi miſericors miſericorditer iudicet? *Iudicium enim ſine miſericordia illi qui non fecit miſericordiam*. Iacob. 2. Ipſæ autem lampades accenſæ, opera ſcilicet bona, de quibus Dominus dicit, *luceant bona opera veſtra, & glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt*. Matth. 5. Hucuſque pertendit intentio virginum ſapientium, vt ideo velint videri ab hominibus opera ſua bona, non quo ab eis laudentur ipſæ, ſed vt glorificetur Deus, à quo illis eſt quod benè operantur. Ac per hoc interiori bono gaudent, quod eſt coram Deo, *vbi eleemoſynam in occulto, pater qui videt in occulto, reddat*. Et ideo non deficiunt lampades, quia interiori oleo vegetantur, id eſt, intentione bonæ conſcientiæ, qua coram Deo fit in eius gloriam, quicquid coram hominibus in bonis operibus lucet.

At verò ſtultarum virginum hoc oleum non ſecum portantium, deficiunt lampades, id eſt, non perſeueranter bona opera lucent, cùm laus humana fuerit ſubtracta, propter quam illa faciebant hucuſque intentionem ſuam perducentes, vt viderentur ab hominibus, non vt glorificaretur Pater qui in cælis eſt: quæ intentia perennis eſt gloriæ, qua nouit anima Deo ſe debere, quod iuſtificata eſt ad facienda bona opera; & ideo in illo, non in ſe laudari amat. Vnde alibi homo Dei cantat;

Pſal. 33. 1. Cor. 1. *In Domino laudabitur anima mea, vt qui gloriatur, in Domino glorietur.*

Vtraſque ergo virgines dixit, propter continentiam; & quinque, propter concupiſcentiam carnis edomitam, quinario præditam ſenſu; ornatas vtraſque lampadibus, propter bonorum operum, bonæq; conuerſationis in conſpectu hominum luculentiſſimam laudem; vtraſque obuiàm ſponſo euntes, propter exſpectationem, qua Chriſti ſperatur aduentus. Sed tamen alias ſapientes, alias ſtultas, quod ſapientes oleum acceperunt in vaſis

Ser. 54. in Nou. q 2. ſuis, ſtultæ hoc non ferebant ſecum. *Quid eſt autem ferre oleum ſecum*, inquit Auguſt. *niſi habere conſcientiam placendi Deo de operibus bonis, & non ibi finem gaudij ſui ponere, ſi homines laudent, qui conſcientiam videre non poſſunt*. In tam multis pares, hoc ſolo eas impares demonſtrat.

De bono viduit. cap. 22. Adijcienda eſt huic Euangelio vtiliſsima doctrina S. Auguſt. *Non eſſe audiendos ſiue viros ſanctos, ſiue fœminas, quando reprehenſa in aliquo*

aliquo negligentia ſua, per quam ſit in malam veniant ſuſpicionem, vnde ſuam vitam longè abeſſe ſciunt, dicunt ſibi coram Deo ſufficere conſcientiam, exiſtimationem hominum non imprudenter ſolum, verumetiam crudeliter contemnentes; cùm occidunt animas aliorum, ſiue blaſphemantium viam Dei, quibus ſecundum ſuam ſuſpitionem, quaſi turpis, quæ caſta eſt, diſplicet vita ſanctorum; ſiue etiam cùm excuſatione imitantium, non quod vident, ſed quod putant. Proinde quiſquis à criminibus flagitiorum atque facinorum vitam ſuam cuſtodit, ſibi benefacit, quiſquis etiam famam, & in alios miſericors eſt. Nobis enim neceſſaria eſt vita noſtra, alijs fama noſtra: & vtique etiam quod alijs miniſtramus miſericorditer ad ſalutem, ad noſtram quoque redundat vtilitatem. Vnde non fruſtra Apoſtolus: *Prouidemus,* 2.Cor. 8. inquit *bona, non ſolùm coram Deo, verumetiam coram hominibus.* Item dicit; *Placete omnibus* 1.Cor.10. *per omnia, ſicut & ego omnibus per omnia placeo, non quærens, quod mihi vtile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant.* In quadam etiam exhortatione dicit; *De cætero, fratres, quæcunque ſunt* Philip.4. *vera, quæcunque ſancta, quæcunque iuſta, quæcunque caſta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ: Si qua virtus, ſi qua laus, hæc cogitate; quæ & didiciſtis, & accepiſtis, & audiſtis, & vidiſtis in me.* Inter multa, quæ exhortando commonuit, non neglexerat ponere, *quæcumque bonæ famæ*, duobuſque verbis cuncta concluſit, vbi ait; *quæ virtus, ſi qua laus.* Puto quod non laudem hominum pro magno ſumebat Apoſtolus, alio loco dicens, *Mihi autem pro minimo eſt vt à vobis iudicer, aut ab* 1.Cor.4.

1 Cor.4. *humano die.* Et alibi; *Si hominibus placerem, Chri-*
Galat.4. *ſti ſeruus non eſſem.* Et iterum; *Nam gloria noſtra*
2.Cor.1. *hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ.* Sed illorum duorum, id eſt, bonæ vitæ, & bonæ famæ, vel quod breuius dicitur, virtutis & laudis, vnum propter ſemetipſum ſapientiſſimè retinebat, alterum propter alios prouidebat miſericordiſſimè. *Sed quoniam quantalibet humana cautela ſuſpitiones maleuolentiſsimas non poteſt omni ex parte vitare, vbi pro noſtra exiſtimatione, quicquid rectè poſſumus, fecerimus; ſi aliqui de nobis vel malè fingendo, vel malè credendo, famam noſtram decolorare conantur, adſit conſcientiæ ſolatium, planeque etiam, gaudium, quod merces noſtra magna eſt in cælis, etiam cùm dicunt homines mala multa de nobis, piè tamen iuſteque viuentibus. Illa enim merces tanquam ſtipendium eſt militantium, per arma iuſtitiæ, non ſolum dextra verumetiam ſiniſtra, per gloriam, ſcilicet, & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam.* Hactenus Auguſt. Idem ſcribens contra Secundinum Manichæum, qui Auguſtinum dicebat timoris cauſa deſeruiſſe Manichæos,
Cont.Secondinum Manich. cap. 1. & Catholicum factum honoris cauſa; *Senti,* inquit, *de Auguſtino, quicquid libet, ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet.* & S. Baſilius triennium contra calumniatores ſiluerat, *hoc vno*
Epiſt.73. *contentus,* inquit, *quod Deum habeo ſecretorum meorum cognitorem, & calumniarum teſtem.* Cùm vero ſilentium non lenitati & patientiæ tribuerent, ſed hinc calumnias confirmarent, cœpit loqui. *Propter inſidiantium vituperationes aut accuſationes,* inquit Sixtus Ponti-
Sixt. 3. tom 1. Concil. fex, *vel propter adulantium laudationes, nec ad dextram,*

dextram, nec ad ſiniſtram declinare debemus; ſed inter verba laudantium ſiue vituperantium, ad mentem ſemper recurrendum eſt. Et ſi in ea non inuenitur bonum, quod de nobis dicitur, magnam id triſtitiam generare debet. Et rurſum, ſi in ea non inuenitur malum, quod de nobis hominum ſermone iactatur, in magnam debemus lætitiam proſilire. Quid enim ſi omnes laudent, & conſcientia nos accuſet? aut ſi omnes quidem accuſent, at conſcientia nos liberos demonſtret? Habemus Paulum dicentem, Gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium, conſcientiæ noſtrę. *Iob quoque dicit,* Ecce in cælo teſtis meus. *Si ergo nobis teſtis eſt in cælo, teſtis in corde, ſinamus ſtultos loqui, quod volunt. Quid enim aliud detrahentes, quàm in terram inſufflant, atque in oculos ſuos pulverem excitant, vt quo plus efflant detractionis, eò minus quicquam videant veritatis?* Hactenus Pontifex.

2. Cor. 1.

Iob. 16.

MONITVM CXIV.

Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

Luc. 7.

IN magnis peccatoribus qui à Domino recepti ſunt in gratiam, non proponitur

tibi exemplum cadendi vel malè viuendi, ſed ſi cecideris vel malè vixeris reſurgendi, & pœnitendi. Grauiſsimè peccant, qui inde ſibi patrocinia peccandi quærunt, vt oſtendit S. Auguſtin. Datur etiam tibi exemplum non deſperandi, quantumcunque peccaueris. Dum enim veniam tribuit magnis peccatoribus, vt Paulo, Magdalenæ, &c. ſatis declarat, ſe omnibus peccatoribus ad ſe confugientibus miſereri paratum. Sicut ille medicus qui deſperatiſſimum curat, oſtendit ſe omnes morbos curare poſſe. Hinc canit Eccleſia: *Qui latronem exaudiſti, & Mariam abſoluiſti, mihi quoque ſpem dediſti. Prima ergo ſalus declinare culpam:* quam ſi incideris, *ſecunda ſalus, non deſperare de eius venia: nam ipſe ſe in æternum perimit, qui apud miſericordem iudicem ad pænitentiæ remedia non recurrit.* Sed hic multi peccatores deficiunt, bene imitantur ſanctos in peccatis, ſed non in remediis. Peccauit Magdalena, quod ſolent homines; ſed pænitentiam geſſit, fleuit, ingemuit, quod non ſolent homines. Quàm multi ſunt qui Magdalenam ſequuntur in vanitatibus, voluptatibus, cæteriſque vitijs? multi opere, plures cogitatione & deſiderio. Sed vbi pœnitentia Magdalenæ, vbi amor, vbi lachrymæ? *Nihil ita diſplicet Deo, quàm cor impœnitens,* inquit S. Hier. *Solum crimen eſt, quod veniam conſequi non poteſt. Vocabit,* inquit Propheta, *Dominus Sabaoth in die illa ad fletum & planctum; ipſi verò fecerunt lætitiam & exultationem.* Sequitur; *Et reuelata ſunt hæc in auribus Domini Sabaoth, non remittetur vobis hoc peccatum,* donec

In pſal. 50.

Sent. 200. apud Proſp

Vide Amb. in Apolog. Dauid. c. 4.

In epiſt. ad Sab. Diac.

Iſai. 22.

donec moriamini. Liber tria continet, Lamentum, carmen, & væ: *Eſt*, inquit Hieron. *omnis ſeries Scripturarum, in quibus plangitur pœnitens, iuſtus canitur, maledicitur deſperans. Emundate manus, peccatores*, inquit S. Iacob, *& purificate corda, duplices animo. Miſeri eſtote, & lugete, & plorate: riſus veſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem.* Ezech. 2. Ibidem. Iacob 4.

Imitentur ergo Magdalenam, primò, in confeſsione peccatorum & pœnitentia. *Non inuitata irruit conuiuio, & pia impudentia quæſiuit ſanitatem. Diſcite, quo dolore ardeat, quæ flere & inter epulas non erubeſcit. Sunt multi*, inquit S. Aug. *quos peccare non pudet, pœnitentiam agere pudet. O incredibilis inſania. De vulnere ipſo non erubeſcis, de ligatura vulneris erubeſcis?* Sic & D. Bern. *O nimia hominum inſania. Pudet ablui, & non pudet inquinari: pudet ſordes abſtergere, & non pudet ſordes contrahere. Eſt hic pudor adducens ignominiam*, vt ait Sap. Sed eſt *alius pudor adducens gloriam, quo peccare aut peccaſſe confunderis & confiteris.* De quo & Apoſtolus, *Quem fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis? Erubeſcere illos dicit iam fideles*, ait Aug. *non de præſentibus donis, ſed de præteritis peccatis. Hanc confuſionem non formidet Chriſtianus, imò ſi hanc non habuerit, æternam habebit, de qua dicitur, Et traducent illos ex aduerſo iniquitates eorum.* Aug. Hom. 23. inter 50. Gregor. Hom 33. In Pſal. 50. In Cant. Eccleſ. 4. Rom. 6. In pſal. 30. Conc. 1. Sap. 4.

Deinde Magdalena pedes quærebat, quia humiliare ſe volebat, omnibus ſe ob peccata inferiorem æſtimans. *humilem autem reſpicit Deus. Cor contritum & humiliatum Deus non deſpiciet. Super quem requieſcet Spiritus meus, niſi* Pſal. 50. Iſai. 66.

Pſal. 50. Iſai. 66. *ſuper humilem?* Pedes quærebat, *quia diu malè ambulauerat & iam veſtigia recta quærebat.* Cuius autē Aug. hom. 23. inter. 50. rectiora veſtigia, quàm Chriſti? qui nuſquam errat, nec errare poteſt; Qui *nobis exempla reli-* 1. Pet. 2. *quit, vt ſequamur, veſtigia eius*: & toties hortatur, *Sequere me*. Atque ideo etiam ſe *viam dicit, vt* Ser. 5 de Nat. *conuerſatio magiſtri, forma eſſet diſcipuli*, inquit Leo.

Tertio, impleuit illud Apoſtoli; *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati,* Rom. 6. Homil. 33. In Ser. de Magdal. *ita nunc exhibete membra ſeruire iuſtitiæ. Vnguentum,* ait Gregorius & Beda, *quod pro odore ſuæ carnis turpiter ſibi adhibuerat, hoc iam Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat, ſed hoc iam per pœnitentiam conterens flebat; Capillos ad compoſitionem vultus exhibuerat, ſed iam pedes capillis tergebat; Ore ſuperba dixerat, ſed pedes Domini deoſculans, hoc redemptoris ſui veſtigia figebat. Quot ergo in ſe habuit oblectamenta, tot de ſe inuenit holocauſta: Conuer-* Hieron. in eius Epitaphio. *tit ad virtutum numerum vitiorum. Affligendum eſt corpus*, dicebat Paula, *quod multis vacauit delitijs, longus riſus perpeti compenſandus eſt fletu; mollia linteamina, & ſerica pretioſiſſima, aſperitate cilicij commutanda. Quæ ſeculo placui, nunc Chriſto placere* Tract. 123. in Ioan. *deſidero. S. Petrus,* ait S. Aug. *trina negationi, trinam* Hom 33. *reddidit confeſſionem, ne minus amori lingua ſeruiret,* In ſer. de Magdal. *quàm timori.*

Poſtremò, inquit Gregor. *Conſiderauit quod fecit, noluit moderari, quid faceret.* Et Bernardus, *oblita erat ſe amando mundum, oblita eſt ſe etiam amando creatorem mundi. Talis debet eſſe anima*, inquit, *Cui multum dimittitur*, id eſt, qui intelligit ſibi multum dimitti, *multum diligit*, id eſt, multa di-

dilectionis opera facit. Multum orat, multum ieiunat, dolet, ingemiſcit, eleemoſynas facit, vt illud donum remiſſionis conſequatur; aut ſi confidit ſe habere, ſemper ante oculos habet, gratias agit, diligit & valde ſollicitus eſt ne tantum benefactorem offendat. Sicut Magdalena, ànte remiſſionem quid non fecit, vt eam impetraret? qua adepta, benefactori ſuo ſemper adhæret, ambulantem ſequitur & miniſtrat de facultàtibus ſuis, docentem audit ſedulo, ſedens ſecus pedes eius, venientem hoſpitio excipit ac fouet, patientem non deſerit, aſtat crucifixo intrepida, etiam non deeſt mortuo, ſuſcitato ad pedes procidit, tenere eum quærens, poſt eius aſcenſionem, vt ſoli ſponſo vacaret, in vaſtam altiſſimi montis ſpeluncam ſe contulit, vbi triginta annis vixit, ab omni conſuetudine hominum ſeiuncta.

Namq; famem, frigus, durum quoque, ſaxa, cubile,
Dulcia fecit amor ſpeſq; alto pectore fixa.

vt de ea canit Petrarcha.

Sed nunquid is qui à puero ſemper piè ac pudicè vixit, cauſam habet non multum diligendi Deum, quia non multum ei dimittitur Abſit? *Omnia peccata ſic habenda tanquam dimittantur, à quibus dominus cuſtodit ne committantur: & ideo ſi ſemper bene vixiſti, ardentius debes diligere eum, qui flagitioſis ad ſe conuerſis quæcunque dimiſit, in ea te cadere non permiſit.* Noli modicum diligere, *quaſi à quo tibi modicum demiſſum eſt, ſed potius multũ dilige, à quo tibi multum tributum eſt.* Si enim diligit, cui dona- Vide Aug. hom. 23. inter 50. De S. Virg. cap. 39 40. & ſeq.

donatum eſt ne redderet, quanto magis debet diligere, cui donatum eſt, vt haberet? Nam quiſquis ex impudico pudicus fit, ab illo corrigitur; quiſquis autem ab initio pudicus permanet, ab illo regitur. Agnoſce ergo gratiam eius, cui debes & quod non admiſiſti. Mihi debet iſte quod factum eſt, & dimiſſum vidiſti: mihi debes & tu, quod non admiſiſti. *Nullum enim peccatum eſt, quod facit homo, quod non poſsit facere alter homo, ſi deſit rector à quo factus eſt homo. Vt adulterium non committeres, ſuaſor deſuit, vt deeſſet, ego feci,* (ait Dominus apud Auguſt.) *Non deſuit ſuaſor, ſed locus & tempus deſuit, vt deeſſet, ego feci; Non deſuit ſuaſor, non deſuit tempus & locus, vt non conſentires, ego terrui.* Hinc idem Auguſt. in Confeſſ. *Gratiæ tuæ* (Domine) *deputo, & miſericordiæ tuæ, quod peccata mea, tanquam glaciem ſoluiſti; gratiæ tuæ deputo, & quæcunq; non feci mala. Quid enim non facere potui? Et omnia mihi dimiſſa eſſe fateor, & quæ mea ſponte feci mala, & quæ te duce non feci. Quis eſt hominum, qui ſuam cogitans infirmitatem, audet viribus ſuis tribuere caſtitatem atque innocentiam ſuam, vt minùs amet te, quaſi minus ei neceſſaria fuerit miſericordia tua, qua donas peccata conuerſis ad te? Qui enim vocatus à te ſecutus eſt vocem tuam, & vitauit ea, quæ me de meipſo recordantem & fatentem legit, non me derideat ab eo medico ægrum ſanari, à quo ſibi præſtitum eſt, vt non ægrotaret, vel potius vt minus ægrotaret. Et ideo te tantundem, imò verò amplius diligat, quia per quem me videt tantis peccatorum meorum languoribus exui, per eum ſe videt, tantis peccatorum languoribus non implicari.* Sic Auguſt.

Aug. Hom. 23. lib. 50. Hom.

Ser. 114 in Nou.

Li. 2. Cōf. cap. 7.

MO-

MONITVM CXV.

Attraxi te miſerans.

Hierem. 31.

CAuſa pręcipua conuerſionis D. Auguſtini, eſt Dei gratia. *Quæ enim procuratio ſalutis,* inquit ipſe, *præter manum tuam, Domine, reficientem quæ feciſti?* Sed id agit certis modis, iiſque miris ſæpe, & occultis. Aliæ cauſæ variæ ſunt. Prima, preces & lachrymæ matris, quę profluentes rigabant terram ſub oculis eius in omni loco orationis eius. *Oſtendi,* inquit ipſe, *in Confeſſionibus meis, me fidelibus & quotidianis matris meæ lachrymis, ne perirem, fuiſſe conceſſum. Flebat enim illa mortem meam, quam videbat ex fide & ſpiritu, quem ex te, Domine, habebat, amplius quàm flent matres corporea funera. An verò tu Deus miſericordiarum, ſperneres cor contritum & humiliatum viduæ caſtæ & ſobriæ, frequentantis eleemoſynas, obſequentis atque ſeruientis ſanctis tuis, nullum diem prætermittentis oblationem ad altare tuum, bis in die mane & veſperi ad Eccleſiam tuam ſine vlla intermiſſione venientis, non ad vanas fabulas aut aniles loquacitates, ſed vt te audiret in tuis ſermonibus, & tu illam in ſuis orationibus. Huiúſne tu lachrymas, quibus non à te aurum & argentum petebat, nec aliquod mutabile aut volubile bonum, ſed ſalutem animæ filij ſui, tu cuius munere talis erat, contemneres & repelleres ab auxilio tuo? Nequaquam Domine; Imo verò aderas, & exaudiebas & faciebas ordine quo*

Li. 5. Cōf. cap. 7.

De bono perſeu. cap. 20.

Lib. 3. Cōf. cap. 11.

lib. 5. ca. 9.

ne quo prædeſtinaueras eſſe faciendum. Abſit vt tu falleres eam in viſionibus & reſponſis tuis, quæ illa fideli pectore tenebat, & ſemper orans tanquam Chi- Lib. 3. Cōf. c. 10. & 11. *rographa tua ingerebat tibi*. Viſio vna eſt, qua vidit filium iuxta ſe in eadem regula ſtantem. Reſponſum, quo audiuit. Fieri non poteſt vt filius iſtarum lachrymarum pereat, quod illa ita accepit, ac ſi de cælo ſonuiſſet.

Lib. 6. c. 3. Secũda cauſa, Prædicatio D. Ambroſij, quẽ in populo rectè tractantem verbũ veritatis Cont Iulia. lib. 1. cap. 3. omni die Dominico audiebat. *Ambroſium veneror*, inquit ipſe, *vt patrem, in Chriſto enim Ieſu per Euangelium ipſe me genuit, & eo Chriſti miniſtro la-* Lib. 5. cap. 13. 14. *uacrum regenerationis accepi*. Et in Confeſſ. *Veni*, inquit, *Mediolanum ad Ambroſium Epiſcopum, in optimis notum orbi terræ, pium cultorem tuum, cuius tunc eloquia ſtrenuè miniſtrabant adipem frumenti tui, & lætitiam, & ſobriam vini ebrietatem populo. Ad eum autem ducebar neſciens, vt per eum ad te ſciens ducerer. Suſcepit me paternè ille homo Dei, & peregrinationem meam ſatis epiſcopaliter dilexit. Et eum amare cœpi, primò quidem, non tanquam doctorem veri, quod in Eccleſia tua prorſus deſperabam ſed tanquam hominem benignum in me. Et ſtudioſè audiebam diſputantem in populo, non intentione qua debui, ſed quaſi explorans eius facundiam, vtrum conueniret famæ ſuæ, an maior minorúe proflueret, quàm prædicabatur: & verbis eius ſuſpendebar intentus, rerum autem incurioſus: aſtabam. Et tamen propinquabam ſenſim, & neſciui. Cùm enim non ſatagerem diſcere quæ dicebat, ſed tantum quemadmodum dicebat ea audire, venie-*

venìebant in animum meum ſimul cum verbis quæ diligebam, res etiam, quas negligebam. Neque enim ea dirimere poteram. Et dum cor aperirem ad excipiendum quam diſertè diceret, pariter intrabat, & quam vere diceret, gradatim quidem.

Tertia cauſa, Difficultates, & amaritudines, quas in terrenis bonis ac voluptatibus experiebatur. *Excelſi*, inquit, *omnia legitima tua, nec euaſi flagella tua. Quis enim hoc mortalium? Nam tu ſemper aderas miſericorditer ſæuiens & amariſſimis aſpergens offenſionibus omnes illicitas iucunditates meas, vt ita quærerem ſine offenſione iucundari. Et vbi hoc poſſem, non inuenirem quicquam præter te, Domine: præter te qui fingis dolorem in præcepto, & percutis vt ſanes, occidis nos, ne moriamur abs te.* Et rurſum; *Inhiabam honoribus, lucris, coniugio. patiebar in eis cupiditatibus amariſſimas difficultates, te propitio tanto magis, quanto minus ſinebas mihi dulceſcere, quod non eras tu. Nunc tibi inhæreat anima mea, quam de viſco tam tenaci mortis exuiſti. Quàm miſera erat, & ſenſum vulneris tu pungebas vt relictis omnibus conuerteretur ad te, qui es ſuper omnia, & ſine quo nulla eſſent omnia, conuerteretur, & ſanaretur. Quam miſer eram, & quomodo egiſti vt ſentirem miſeriam meam.* &c. Ac ibidem; *In omni amaritudine, quæ noſtros ſeculares actus de miſericordia tua ſequebatur, intuentibus nobis finem, cur ea pateremur, occurrebant tenebræ, & auerſabamur gementes, & dicebamus: Quamdiu hæc?* Rurſus; loquens de voluptate carnali;

Lib. 2. Cóf. cap. 2.

Lib. 6. c. 6.

Cap. 10.

Lib. 2. Cóf. cap. 1.

Deus

Deus meus, inquit, *miſericordia mea, quanto felle mihi ſuauitatem illam, & quàm bonus aſperſiſti? Colligabar enim lætus ærumnoſis nexibus, vt cæderer virgis ferreis ardentibus zeli, ſuſpitionum, & timorum, irarum atque rixarum.*

Lib.8.c.1. Quarta, Timor & Pudor, vt ipſe ad Dominum: *Inſtabas tu in occultis meis, flagella ingeminans timoris & pudoris, ne ceſſarē.* Timor mortis & diuini iudicij, *Non me reuocabat*, ait. *à profundiore voluptatum gurgite, niſi metus mortis, & futuri iudicij, qui per varias quidem opiniones, nunquam tamen receſſit de pectore meo.* Et iterum, *Talia voluebam pectore miſero ingrauidato curis mordaciſſimis de timore mortis.* Vnde & horum conſideratione ſe ſuoſque ad conuerſionē hortabatur: *Pereant omnia, & dimittamus hæc vana & inania, conferamus nos ad ſolam inquiſitionē veritatis. Vita hæc miſera eſt, mors incerta. Si ſubitò obrepat, quomodo hinc exibimus. Aut vbi nobis diſcenda ſunt quæ hîc neglexĭmus? An non potius huius negligentiæ ſupplicia luenda ſunt? Quid cunctamur igitur, relicta ſpe ſeculi, conferre nos totos ad quærendum Deum, & vitam beatam?* Pudor in eo naſcebatur quando audiebat vel conſiderabat exempla Sanctorum. Sic audita vita. S. Antonij & aliorum, ita ad ſe; *Vbi es lingua? nempe tu dicebas, propter incertum verum, nolle te abijcere ſarcinam vanitatis; ecce iam certum eſt, & illa te adhuc premit. Et rodebat intus, & confundebar pudore horribili vehementer, cùm Potitianus talia loqueretur. &c.* Ad Alipium verò, *Quid patimur? quid eſt hoc? quid audiſti? Surgunt indocti, & rapiunt cælum, & nos cum doctrinis noſtris ſine corde, ecce vbi volutamur, in carne & ſanguine. An quia præceſſerunt, pudet ſequi, & non pudet nec ſaltem loqui.*

lib.6.c.vlt.

lib.7.cap.5

lib.6.11.

lib.8.cap.7

lib 8.cap.8

loqui? Sic Continentia oſtendens illi omnis ætatis & ſexus exēpla bona; *irridebat me*, inquit, *irriſione exhortatoria quaſi diceret; Tu non poteris quod iſti & iſtæ? An verò iſti & iſtæ in ſemetipſis poſſunt, ac nō in Domino Deo ſuo? Quid in te ſtas, & non ſtas? Dominus Deus eorum me dedit eis. Proijce te ſecurus, excipiet te, & ſanabit te.* Et *erubeſcā nimis*, inquit, *quia illarū nugarum murmur adhuc audiebam, & cunctabundus pendebam.* Et *rurſus illa, quaſi diceret; Obſurdeſce aduerſus immūda illa membra tua ſuper terram, vt mortificentur. Narrant tibi delectationes, ſed non ſicut lex Domini Dei tui.*

In eius autem Conuerſione primò agnoſcitur vis gratiæ Dei, quæ à nullo duro corde reſpuitur. *Manum tuam, Domine*, ait ipſe Aug. *non repellit duritia hominum, ſed ſoluis eam cum voles, aut miſerans aut vindicans, & non eſt qui ſe abſcondat à calore tuo.* Omnipotentiam ſuam Deus parcendo maximè & miſerando manifeſtat, dum ad ſe rebellem compellit voluntatem. Deinde, aguntur Deo gratiæ de tam inſigni dono. Auguſtinus iam conuerſus, quoties repetit; *O domine, quia ego ſeruus tuus, ego ſeruus tuus.* &c. Et, *Domine quis ſimilis tibi?* Et, *Serò te amaui, ſero te amaui.* Et de alijs, *Dicent*, inquit, *qui adorant te, cùm hæc audiunt: Benedictus Deus in cælo & in terra, magnum & mirabile nomen eius.* Denique excitatur cor peccatoris legentis vel audientis, *ne dormiat in deſperatione, & dicat, Non poſſum; ſed euigilet in amore miſericordiæ Dei, & dulcedine gratiæ eius, qua potens eſt omnis infirmus, qui ſibi per ipſam fit conſcius infirmitatis ſuæ.*

Lib. 5. Cōf. cap. 1.

Lib. 8. c. 1. & lib. 9. ca. 1 lib. 10. cap 27. lib. 8. ca. 1.

lib. 10. c. 3.

MONITVM CXVI.

Reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ.

Philip. 3.

PAſcha trãſitum ſignificat. Chriſti Paſcha, eſt tranſitus eius ex hoc mundo ad Patrem; noſtrum erit, quando de morte tranſibimus ad vitam. De quo Chriſtus: *Qui credit in me, in iudicium non venit, ſed tranſiet de morte ad vitam.* Hæc eſt Sanctorum conſolatio in morte; ideo eam libenter ſuſcipiunt. Sed hoc Paſcha, debet aliud præcedere Paſcha ſeu tranſitus, qui etiam ſignificatus eſt in morte & reſurrectione Chriſti; videlicet, tranſitus de peccato ad iuſtitiam, de ſuperbia, ad humilitatem, de impudicitia, ad caſtitatem, &c. Sic Apoſtolus; *Chriſtus traditus eſt propter delicta noſtra, vt in morte,* inquit S. Auguſt. *oſtenderet veteris hominis occaſum; & reſurrexit, propter iuſtificationem noſtram, vt in reſurrectione oſtenderet vitæ noſtræ nouitatem*: & hoc quoque moriendo & reſurgendo effecit. Et; *Quomodo Chriſtus,* inquit, *reſurrexit ad gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.*

Ioan. 5. · Roman. 4. · Serm. 66. in Nou. · Roman. 6.

Duplex ergo Paſcha celebrare debent Chriſtiani: vnum in re, alterum in ſpe. Primùm eſt de peccato, ad iuſtitiam. Secundum, de morte ad vitam. Hoc ſolùm celebrauit Chriſtus, quia peccatum de quo reſurgeret, nõ habebat. Reſurrectioni autẽ iuncta debet

eſſe

eſſe perſeuerantia. *Chriſtus enim reſurgens ex mortuis, iam non moritur.* Sic Chriſtianus reſurgens à morte peccati, ad illud redire non debet: ſicut plerique faciunt, quibus contingit illud veri prouerbij; *Canis reuerſus ad vomitum ſuum.* Et, *Sus lota in volutabro luti. Soli perſeuerantiæ inſidiatur Diabolus, quam ſolam inter virtutes nouit coronari,* inquit Bern. *Beatus,* ait Ioannes, *qui habet partem in reſurrectione prima, quæ eſt de peccato ad iuſtitiam: in his ſecunda mors non habet poteſtatem,* id eſt, habebit partem in reſurrectione ſecunda, qua reſurgitur ad æternam & felicem vitam, vbi nullũ erit malum, nullũ latebit bonum; vbi *Deus erit omnia in omnibus.*

Ibidem. 2. Pet. 2. Epiſt. 32. Apoc. 20. De Ciuit. lib. 22. cap. vltimo. 1. Cor. 15.

Decet autem corpora noſtra viuificari, & Chriſti corpori ſimilia fieri. Primò, quia nunc inhabitantur à Spiritu Sancto. *Neſcitis*, inquit Apoſtolus, *quia membra veſtra, templum ſunt Spiritus ſancti?* Quantumuis miſerum, & afflictum corpus iuſti, in eo tanquam in templo habitat Spiritus ſanctus: *Si Spiritus eius qui ſuſcitauit Ieſum mortuis habitat in vobis,* inquit Paulus, *qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra, propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.* Argumentum D. Pauli, eſt tale, Si Chriſtus in vobis eſt, ergo & Spiritus eius, quia opera Trinitatis ſunt indiuiſa; is autem Chriſtum viuificabit; ergo *& viuificabit mortalia corpora veſtra, propter inhabitantem Spiritum eius in vobis.* Dicit autem mortalia, non mortua; *quia ſic viuificabit*, ait S. Auguſtinus, *vt amplius non ſint futura mortalia.*

1. Cor. 6. Rom. 8. Lib. 1. c. 8. de peccat. merit.

Digitized by Google

1.Cor.6. Deinde *corpora noſtra membra ſunt Chriſti*, ait Apoſt. ergo etiã ſuſcitabũtur, quia Chriſtus totus & perfectus reſurget, caput cũ corpore, & Ioan.3. omnibus mẽbris. *Nemo aſcendit in cælum,* inquit Chriſtus, *niſi filius hominis qui deſcendit de cælo.* Quæ In pſal. 86. ergo nobis ſpes reliqua, ſi ſolus Chriſtus? Sic ſolus Chriſtus, vt tamen totus Chriſtus, ait S. Colοſ.1. Aug. Sic Paulus, & quiſque Chriſtianus *adimplet ea quæ deſunt paſsionum Chriſti,* non deſunt capiti, ſed deſunt corpori: compati enim debet corpus capiti, vt cõglorificetur. Alioqui paſſio eius in ſe ſufficiens fuit ad redemptionem generis humani: ſed nos patiendo eius effici- 1.Pet. 2. mur participes: & ipſe *paſſus eſt pro nobis, nobis relinquens exemplum, vt ſequamur veſtigia eius.* Demus ergo operam, vt ſimus & maneamus membra Chriſti, vinculo fidei & charitatis ei, cæteriſque Chriſtianis coniuncti.

Tertiò corpora noſtra nunc paſcũtur immortali eius carne, ergo etiã aliquando erunt immortalia. Vnde D. Irenæus, contra negan- lib 5.aduerſus hæreſes tes carnis reſurrectionẽ; *Quomodo carnẽ negãt capacẽ eſſe donationis Dei, qui eſt vita æterna, quæ ſanguine* lib.4 c.35. *& corpore Chriſti nutritur?* Et rurſum; *Quomodo dicunt carnẽ in corruptionẽ venire, & non percipere vitam,* lib. 4. in Ioan.c. 14. *quæ à corpore & ſanguine Domini alitur?* Sic & D. Cyrillus, poſtquã oſtẽdiſſet in exſuſcitãdis mortuis, carnem quoque ſuã velut cooperatricẽ nonnunquã adhibuiſſe, vt oſtẽderet carnem quoque ſuã quoniam ſibi coniuncta eſt, viuificam eſſe; *Quod ſi,* inquit, *ſolo tactu ſuo corrupta redintegrantur, quomodo non viuemus, qui carnem illam* Ioan. 6. *& guſtamus & manducamus? Reformabit enim omnino ad im-*

ad immortalitatem ſuam participes ſui. Qui manducat me, & ipſe viuet propter me, inquit Chriſtus.

Deniqueiuſtũ eſt,vt illa caro quæ fuit animæ inſtrumentum ad laborẽ,quo pertigit ad vitã, ipſa etiã particeps ſit præmij & ſalutis. Sicut contrà,iuſtũ eſt,vt illa caro quę fuit animæ inſtrumẽtum ad peccatũ,quo pertigit ad damnationẽ,ipſa etiam particeps ſit mortis & damnationis. Felici vel infelici vinculo rurſum colligabuntur; & ſicut hic ſociantur in operibus bonis vel malis, ita ibi ſociabuntur in gaudijs vel pęnis. *Excitabimur*,inquit D.Cyr. *æterna habentes corpora,omnes autem ſimilia. Sed qui eſt iuſtus corpus accipiet cœleſte, vt poſsit cũ Angelis dignè conuerſari;ſi verò peccator eſt, accipiet corpus æternũ, vt æterno in igne ardeat, & nunquã diſſoluatur. Et iuſtè vtriſque his ordinibus Deus hoc præbebit: Nihil enim ſine corpore à nobis geſtum eſt. Blaſphemamus per os, oramus per os:luxuriamur corpore,caſti ſumus per corpus:rapimus per manus,eleemoſynas damus per manus:& reliqua ſimiliter. Non poſſunt*,inquit Tertull.*ſeparari in mercede*(anima & caro)*quas opera cõiungit.* Chryſoſt. etiam vrget iuſtitiæ rationẽ,contra eos qui dicunt,quod aliud excitatur corpus. *Vnde,dic oro,* ait,*aliud peccauit, aliud punietur; aliud benefecit, aliud coronabitur? Non enim quando miniſtrant animæ corpora,ad hoc vel illud vitium vel virtutem,abſque retributionibus ſtabunt,ſed cum anima hæc puniuntur, illa coronantur. Vnde & Apoſtolus eos qui affliguntur ſpe reſurrectionis animans, dicit tum vnumquemque relaturum quæ per corpus geſsit.*

Vide Hieron. ad Pammach.

Cyril Hieroſ. Cateche ſi. 18.

In lib. de carnis Reſurrect.

Hom. 10. in 2. ad Corinth.

2.Cor. 5.

Hoc argumentum adeò vrgens putauit Tertull.vt diceret, *hanc totam eſſe cauſam, imò* Ibid.

Ibidem. *neceſsitatẽ reſurgendi, Dei ſcilicet in homines iudiciũ, & plenitudinem, perfectionemq́ iuſtitiæ de totius hominis repræſentatione; ideoq́ in vtraq́ ſui parte exhibendum, quẽ totum oporteat iudicari.* Et rurſum: *Deũ*, inquit, *non licet aut iniuſtũ iudicem aut inertem credi: iniuſtum, ſi ſociã bonorum operũ à præmijs arceat; inertẽ, ſi ſociam malorũ à ſupplicijs ſecernat.* Sic & Chryſoſt. *Si reſurrectio facta eſt, meritorũ quoq́ retributio tollitur, gratis igitur iuſti preſſuras doloreſque tolerarunt.* Iuſtitiæ etiã ratione vrget D. Hieron. *Iuſtum eſt*, inquit, *vt qui ſeper mortificationẽ Chriſti in corpore noſtro circũtulimus vita quoque Ieſu manifeſtetur in corpore noſtro mortali, id eſt, in carne mortali ſecundum naturã, æterna autẽ ſecundũ gratiam. Et cogente veritate, inuitus licet, confeſſus es, quod vnicuique Deus reddet ſecundum quod egit per corpus, ſiue bonum, ſiue malũ; ſcilicet, aut coronandus in corpore, quod caſtè egit & iuſtè: aut condemnandus in corpore, quod voluptatibus pariter, iniquitatibusq́ ſeruiuit.*

In cap. 2. 1. ad Cor.

Ad Pammach contra errores Ioan. Hieroſol.

Curet ergo quiſque diligenter, ſi glorioſam cũ Chriſto reſurrectionem conſequi velit, vt Spiritus ſancti ſit habitaculũ, vt Chriſti membrũ, vt ſæpe carne ejus immortali paſcatur, & corpus ſuum in bonis operibus exerceat. Ad quod frequẽter hortatur Apoſtolus, *Glorificate*, inquit, *& portate Deũ in corpore veſtro.* Et; *Non regnet peccatũ in veſtro mortali corpore vt obediatis concupiſcentijs eius. Sed neque exhibeatis membra veſtra arma iniquitatis peccato: ſed exhibete vos Deo, tanquam ex mortuis viuentes, & membra veſtra, arma iuſtitiæ.* Et rurſum, *Obſecro vos, fratres, per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem.*

1. Cor. 6.

Rom. 6.

Rom. 12.

Addendum hîc eſt myſterium tridui ex S. Auguſtino. Dicitur in Symbolo; *Tertia die reſurrexit à mortuis*. Videndum quid his tribus diebus in Chriſto contigerit. Prima die tulit crucem ſuam, ac in ea mortuus eſt. Significat hic dies tempus vitę noſtræ, in qua cuique dicitur, *Tolle crucem tuam, & ſequere me*. Et, *Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus*. Hæc eſt huius mortalitatis conditio, manducare panem doloris. Felix, qui intelligit. Vnde Chriſtus, & Apoſtoli ſemper de tribulationibus loquuntur. *In mundo preſſuram habebitis. Qui piè volunt viuere, perſecutionem patientur.* Non eſt ergo quod Chriſtiani hic bona tempora exſpectent. *Quod Euangelium non promittit nolite vobis ipſi promittere*, ait D. Auguſtinus,

Epiſt. 119. Matth. 10. Pſal. 126. Ioan. 16. 1. Timot. 2 In pſal. 96.

Secunda die anima Chriſti fuit ſeparata à corpore. Corpus iacuit in ſepulchro, anima etiam ſuam habuit requiem. Significat hic dies tempus à morte vſque ad aduentum Domini, quo corpora noſtra requieſcent in ſepulchro, & animæ piorum habebunt ſuam requiem; ſiue ſtatim in cælo, ſi fuerint hic plenè purgatæ. Hoc enim definitum eſt in Conc. Flor. & probat D. Hiero. contra Vigilant. qui dicebat eas teneri in cuſtodia, vſque ad diem iudicij. Vel in purgatorio, vbi etiam dicuntur ab Eccleſia animæ quieſcere in Chriſto; & dormire in ſomno pacis, propter æternæ ſalutis certitudinem, de qua ſunt omninò ſecuræ,

In Concluſione Concilij. In Canon. Miſſæ.

 ex

ex qua re magnum capiunt ſolatium, tametſi adhuc precetur eis requiem æternam.

Tertia die anima Chriſti rediјt ad corpus, ſicque reſurrexit ad vitam glorioſam & immortalē. Significat hic dies tempus reſurrectionis & iudicij, in quo animæ iuſtorũ rurſum ſuis corporibus coniungentur, & reſurgēt: & depoſita omni corruptela ac miſeria, videbũt Regem in decore ſuo, & timore malorũ ſublato, æterna ſecuritate perfruentur. Vnde Ozeas; *Viuificabit nos poſt duos dies, & die tertia ſuſcitabit nos.* Quia Chriſti reſurrectio eſt cauſa noſtræ non meritoria, ſed efficiens & exēplaris: efficiens quidē quatenus humanitas inſtrumentũ Diuinitatis eſt, & operatur in virtute eius; Exemplaris autē, quia Chriſti reſurrectio vt fuit prima tempore, ita etiam eſt dignitate & perfectione. Semper autē id quod eſt perfectiſſimum, eſt exemplar eius, quod eſt imperfectum in illo genere. Vnde Paulus; *Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.* Quod eleganter docet D. Thom.

Ozeæ. c. 6.

Philip. 3. Part 3. q. 56. art. 1.

MONITVM CXVII.

Aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum.

1. Ioan. 2.

CHriſtus aduocatus noſter dicitur ſecundũ humanam naturam. Sicut enim aduocatus apud Iudicē impedit, quatenus poteſt, rei dam-

damnationem, accuſatorem repellens: ita & Chriſtus apud Patrē reijcit accuſatorem Satanam, & Patrem placando æternā noſtri damnationē auertit. *Vt Ieſus homo eſt*, (inquit Greg. Nazianzenus) *etiam nunc pro ſalute noſtra legationem obit, quando corpus, quod aſſumpſerat, etiam nunc habet. Obit, inquam, legationem tantiſper, dum per hoc, quod ipſe factus eſt homo, me Deum faciat.* Sic ille. Tria autem ſunt Aduocati officia. Primùm, ſolet Aduocatus Iudicē placaturus, ea allegare, quibus citra rei damnationem iuſtitiæ ſatisfiat: ſimiliter & Aduocatus Chriſtus profert apud Patrē ſanguinem ſuum, tanquā peccatorū noſtrorum redemptionem. *Introijt* (ait Apoſtolus) *cœlum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis*: hoc eſt, in cœlo vbi Deus videtur, commemorat ſemper Chriſtus paſſionē ſuā, vt patrē ſuum placatū nobis reddat. Vt enim ait S. Ambr. *Hic vmbra, hîc imago; in cœlo veritas. Vmbra in lege, imago in Euāgelio, veritas in cœleſtibus, Ante agnus offerebatur, offerebatur vitulus, nunc Chriſtus offertur, ſed offertur quaſi homo, quaſi recipiens paſſionem, & offert ſe ipſe quaſi Sacerdos, vt peccata noſtra dimittat: hic in imagine; ibi in veritate, vbi apud patrem pro nobis quaſi aduocatus interuenit.* Quod hoc ſenſu dicit Amb. quia, videlicet, hîc velatus, ibi verò apertus; hic in recordationē & ſignificationem tranſactæ iam paſſionis offertur. Quemadmodum ergo nos Dominicæ paſſionis memoriam iugiter in Miſſa recolimus, & pro electis omnibus Chriſtum paſſum patri offerimus: ita & Chriſtus ipſe ſemper ſeſe Patri offert, mortuum ſe pro peccatis noſtris allegans.

Vide Hiſſ. in 1. Ioan. Canonic.

Hebr. 9.

lib. 1 Offi. cap. 48.

Secundum aduocati officium eſt,vt Iudicē placet,proferre humilitatem, & preces rei,& quicquid is boni habet:conſimilem in modū allegat Chriſtus apud Patrem fidei noſtræ cōfeſsionem.Hinc Paulus *Apoſtolum eum vocat, & Confeßionis noſtræ pontificem.* Et Synodus Epheſina prima; *Appellatū,* inquit *dicimus vnigenitum à Paulo Apoſtolum & Pontificē confeßionis noſtræ, tanquā ſacrificantem Deo & Patri fidei noſtræ confeßionem, quæ à nobiſipſis,& per ipſum ipſi Deo patri inceſſanter offertur. Vnde Apoſtolus gratias agit Patri per Chriſtum de ſide Romanorum.* Sicut autem fidei noſtrę confeſſionem & gratiarum actionem Deo ſacrificat,ita quoque & preces & reliqua noſtra opera bona. Hinc Petrus offerre nos ait *Deo hoſtias ſpiritales acceptabiles ei per Ieſum Chriſtum*, vt ſicut omnia Dei dona per Chriſtum in nos effunduntur,ita rurſus Deo per Chriſtum offerantur,& ad eum redeant. *Nullus* (inquit Cyrill.) *accedit ad Patrem niſi per filium;per quem adductionem habemus ad Patrem in Spiritu, vt ſcriptum eſt. Ideo ſe portam & viam appellat,* quia inquit, *nemo venit ad Patrem,niſi per me. Nam inquantū filius & Deus eſt,vnà cum patre nobis bona largitur,inquantū verò Mediator eſt & pontifex,& paracletus(id eſt,aduocatus)noſtras preces,ad patrē adducit:Ipſe enim nobis libertatem atque fiduciam ad patrem largitur. Orandum igitur in nomine Saluatoris eſt,ſi exaudiri à Patre volumus.* Hæc Cyrill. Similia habet & V. Beda ſcribens in 8. ca. Apocal. vbi interpretatur illud de Chriſto: *Stetit Angelus ante altare,habens thuribulum aureum,& data ſunt ei incenſa multa, vt daret de orationibus ſanctorum*

Heb. 3.
Roman. 1.
1. Pet. 2.
Lib. 11. in Ioan. c. 11.
Epheſ. 2.
Ioan. 14.
Beda in ca. 8. Apoc.

ctorum omnium ſuper altare aureum , quod eſt ante thronum, & aſcendit fumus incenſorum de orationibus ſanctorum de manu Angeli coram Deo. Chriſto , ait Beda , *delegauit Eccleſia preces ſuas,dicens ; Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. Accepiſſe autem de orationibus ſanctorum idem Chriſtus dicitur,& obtuliſſe, quia per ipſum omnium poſſunt preces ad Deum ſuauiter peruenire:ipſo Chriſto Domino ſe hoſtiam ſuauitatis offerente,compunctio cordis ſanctorum acceptabilis facta eſt.* Pſal. 140.

Tertium aduocati officium eſt, apud Iudicem agere, vt gratioſe cum reo agatur, nec eũ tractet ſecundùm rigorem iuſtitiæ. Sic & Dominus Ieſus, teſte Apoſtolo , *pro nobis interpellat.* Interpellat autem, hoc eſt, poſtulat: vti interpretatur Auguſt. Euidenter quippe de Chriſto dicitur, *aduocatum habemus apud Patrem, & ipſe eſt exoratio pro peccatis noſtris.* Ideo autem non dixit Apoſtolus ſimpliciter , orat; ſed interpellat ; quia explicare voluit ardentem Chriſti pro nobis charitatem , & ſollicitudinem. Valdè enim diligenter poſtulant , qui non exſpectata oportunitate , vel donec alteri vacet, audacter interpellant poſtulaturi . Non eſt autem carnaliter intelligenda Chriſti oratio ad Patrem, *tanquam in alio loco pater ſedeat , in alio filius ante patrem ſtet , ſpatia ſua quaque amborum occupantibus molibus, & quaſi filius verba faciat pro nobis, interuallo interpoſito inter os loquentis, & auriculas audientis* : aut quaſi Chriſtus ibi ingemiſcat , miſerabiles voces edat, vel corpus ſuum humiliter collocet , flectens genua , vel procidens , in faciem. Hæc

Roma. 8.
Epiſt. 59. ad Paulin.
Aug. tract. 102. in Ioã.

rogaſſe, eſt eandem naturã in Diuinitatis celſitudinẽ ſuſcepiſſe. Interpellat ergo pro nobis Dominus, non voce, (ſcilicet miſerabili) *ſed miſeratione, quia quod damnare in electis noluit, ſuſcipiendo ſeruauit.* Porrò D. Chryſoſt. in c. 8. ad Rom. ſcribens, negat Chriſtũ orare pro nobis ſecundũ Diuinitatẽ; ſicut dicit non ſimpliciter intelligendũ, quod ait Apoſt. *Proprio filio non pepercit Deus:* nam ſecundũ Diuinitatem Chriſtus non fuit afflictus: quemadmodũ S. Aug. illud Ioannis, *Et non dico vobis, quia ego rogabo patrem de vobis*, interpretatur de Chriſto ſecundũ Diuinitatẽ. Certè ſequaces Chryſoſt. Theophylactus, & Oecumenius nihil dubitant aſſerere, Chriſtũ nunc pro nobis orare ſecundùm quod homo eſt. Homil. 15. Rom. 8. Ioan. 16.

Cæterùm aduocati appellatio iuxta vniuerſa illa quæ Chriſto attribuimus officia, in cæteros ſanctos non cõpetit. Neque enim paſſiones ſuas Deo patri allegant, tanquam ſufficiens peccatorũ noſtrorũ pretiũ, quandoquidẽ redimendis alijs mortem non ſubierunt. Vnde D. Aug. rectè docet vnicũ eſſe Mediatorẽ & aduocatũ apud Patrẽ. *Si*, inquit, *Ioannes diceret, Si quis peccauerit, Mediatorem me habetis, ego exoro pro peccatis veſtris, quis eũ ferret bonorũ, atque fideliũ Chriſtianorũ, quis ſicut Apoſtolũ Chriſti, & non ſicut Antichriſtũ intueretur? Homines enim omnes Chriſtiani inuicẽ ſe commendant orationibus ſuis; pro quo autem nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus, hic vnus veruſq; mediator eſt.* Hæc Aug. Nihilominus, quia, quod in Aduocati officio tertiũ diximus, nempe, orare pro reo, in cæteros etiã Sanctos conuenit; quemadmodum etiã luculenter aſſerit Aug. Sic inquiens: In cap. 2. epi. 1. Ioan.

In pſal. 85. quiens: *Dominus noſter Ieſus Chriſtus adhuc interpellat pro nobis, omnes Martyres qui cum illo ſunt interpellāt pro nobis, non tranſeunt interpellationes eorum, niſi cùm tranſierit gemitus noſter.* Quia, inquam, pro nobis orare, ſanctis omnibus cum Chriſto commune eſt, rectè hac ex parte dicuntur illi aduocati noſtri. Vnde D. Irenæus; *Inobedientis*, inquit, *virginis Euæ, obediens virgo Maria, facta eſt aduocata.* Et Auguſt. de Epiſcopis benedicentibus populum loquens; *Suſceptos ſuos*, inquit, *velut Aduocati miſericordiſſimæ offerunt poteſtati.*

lib. 5. Cōt. hæreſ.

Epiſt. 59.

Eodem modo dicuntur etiam Mediatores, locutione impropria, quia videlicet orant pro nobis; non tamen dicendi ſunt Mediatores Dei & hominum; ſed potiùs ſi ſic loquendum eſt, mediatores ad Mediatorē; quicquid enim petunt à Deo, per Mediatorem Chriſtum petunt, non autem ipſi immediatè per ſemetipſos accedunt ad Deum, ſicut Chriſtus, qui ſatisfacit pro peccatis hominum, per ſemetipſum placat Deum, promeretur nobis Spiritū obediētiæ, nō ſic ſancti. ſic ille ſolus in Script. dicitur Mediator Dei & hominum. *Opus eſt*, ait S. Bern. *Mediatore ad Mediatorem Chriſtum, nec alter nobis vtilior, quàm Maria.* Sic loquitur & D. Cyrill. Prophetas & Apoſtolos Mediatores vocans. *Vnus Deus*, inquit, *& vnus Mediator Dei & hominum Ieſus Chriſtus, qui dedit ſeipſum in redemptionem pro omnibus. Mediator Dei & hominum Ieſus Chriſtus eſt, non ſolùm quia reconciliauit homines Deo, verumetiam quia naturaliter, & ſubſtantialiter & Deus & homo in vna hypoſtaſi eſt. Hoc enim modo naturam noſtram ſibi Deus reconciliauit. Nam aliter quomodo*

Ser. vlt. de Aſſumptioni.

Lib. 12. Theſauri. cap. 10.

1. Timot. 2.

vnum

ynum Mediatorem Chriſtum Paulus dixiſſet? Multi enim ſanctorum mediationis miniſterio vſi ſunt : & ipſe Paulus clamat; Rogamus pro Chriſto, reconciliamini Deo. 2.Cor. 5. *Moſes quoque Mediator fuit, miniſtrauit enim filijs Iſrael legem datam à Deo. Mediator etiam fuit, B. Hieremias, præcipuè, quando clamabat ad Deum, Recordare* Galat. 3. Ierem. 18. *mei ſtantis coram te ad loquendum pro ipſis bona. Quid multa? Singuli Prophetarum mediatores fuerunt, Apoſtolorum quoque ſinguli,*&c.ita Cyrill.

MONITVM CXVIII.

Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, &c.

Iſaiæ 11.

Dicitur Spiritui Sancto in hymno; *Tu ſeptiformis munere:* eius ſeptem dona enumerat Iſaias Propheta. Primum munus, ſeu donum eſt, Timor Dei, quo ante omnia opus eſt conuerti ad cognoſcendam eius voluntatem, ſi quid nobis appetendum, fugiendumque præcipiat. Et cogitationem de noſtra mortalitate & de futura morte ac iudicio incutit, & quaſi clauatis carnibus, omnes ſuperbię motus ligno crucis affigit. Huic reſpondet prima beatitudo, *beati pauperes ſpiritu*, id eſt, non inflati, dum ſe Diuinæ Maieſtati ſubdit anima, timens poſt hanc vitam, ne pergat ad pœnas, etiamſi fortè ſibi in hac vita beata videatur.

Iſai. 11. Ex D. Auguſt. lib. 2. de deſt. Chriſt. cap. 7. & lib. 1. ſer Dom. in mente.

Pſal. 118. Matth. 5.

Secun-

Secundum donum eſt Pietas, qua miteſcere opus eſt, nec contradicere Diuinę Scripturæ ſiue intellectæ, ſi aliqua vitia noſtra percutiat, ſiue non intellectæ, quaſi nos melius ſapere, meliusq́; præcipere poſſimus, quã ipſa ſapientia, ipſa veritas: ſed cogitare potiùs, & credere, id eſſe melius & verius, quod ibi ſcriptum eſt, etiãſi lateat, quam id quod nos per noſmetipſos ſapere poſſumus. Huic item reſpondet ſecunda beatitudo, *Beati mites*, niſi etiam ſe mitem præbeat, efficietur indocilis, peruicaciter concertando & vituperando, quod imperitis videtur abſurdum.

Vide Aug. in pſal. 54. Matth. 5.

Tertium donum eſt Scientia, in qua ſe exercet omnis diuinarũ Scripturarũ ſtudioſus, nihil aliud in eo inueniens, quàm *diligendum eſſe Deum propter ſeipſum, & proximum propter Deum, & illum quidem ex toto corde, ex tota anima, ex tota mẽte diligere, proximum verò tanquam ſeipſum*, id eſt, vt tota dilectio proximi, ſicut & noſtri referatur in Deum. Neceſſe eſt ergo vt primò ſe quiſq. in Scripturis inueniat, amore huius mundi, id eſt, temporaliũ rerũ implicatum, longe ſeiũctũm eſſe à tanto amore proximi quantũ ſcriptura ipſa prȩſcribit. Tum verò ille timor, quo cogitat de iudicio Dei, & illa pietas qua non poteſt niſi credere, & cedere auctoritati ſanctorum librorum, cogit eum ſeipſum lugere: nam iſta ſcientia bonæ ſpei hominem ſe non iactantem, ſed lamentantem facit. Lugetur autem amiſſio ſummi boni, quia inhæretur extremis: quo affectu impetrat ſedulis precibus conſolationem diuini adiutorij, ne

Deut. 6. Matth. 22. Luc. 10.

deſ-

deſperatione frangatur, & acquirit fortitudinē. reſpondet ergo hoc donum tertiæ beatitudini, *Beati qui lugent*. Matth. 5.

Quartum donum eſt fortitudo, qua eſuritur & ſititur iuſtitia, qua ab omni mortifera iucunditate rerum tranſeuntium ſeſe extrahit, & inde auertens ſe, conuertit ad dilectionem æternorum, incommutabilem, ſcilicet, vnitatem, eandemque Trinitatem. Hic labor eſt; vehemēter enim incumbitur, vt ſeſe animus auellat ab eis, quibus peſtifera dulcedine innexus eſt. Ergo multum neceſſaria fortitudo, quia non relinquitur ſine dolore, quod cum delectatione retinetur. Reſpondet ergo hoc donum quartæ beatitudini; *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam*. Matth. 5.

Quintum donum eſt Conſilium: perſeuerantibus enim in labore datur cōſilium euadendi: quia niſi quiſque adiuuetur à ſuperiore, nullo modo ſibi eſt idoneus, vt ſe tantis miſeriarum implicamentis expediat. Eſt autem iuſtum conſilium, vt qui ſe à potentiori adiuuari velit, adiuuet & inferiorē, in quo eſt ipſe potentior. Reſpondet ergo quintæ beatitudini, *Beati miſericordes*; Illam enim trinam Ibidem. vnitatem vbi aſpexerit quantum poteſt, radiantem in longinqua, ſuiq́ue aſpectus infirmitate ſuſtinere ſe illam lucem non poſſe perſenſerit, in conſilio miſericordiæ purgat animam tumultuantem quodammodo atque obſtrepentem ſibi de appetitu inferiorum conceptis ſordibus. Hinc verò ſe in dilectione proximi grauiter ſe

exercet, in eaque perficitur, & ſpe iam plenus, atque integer viribus cùm peruenerit vſque ad dilectionem inimici, ad ſextum donum peruenit.

Hoc autem eſt Intellectus, vbi iam ipſum oculum purgat, quo videri Deus poteſt ab ijs qui huic ſæculo moriuntur, quantum poſſunt. Nam in tantum vident, in quantum moriuntur huic ſeculo: in quantum autem huic viuunt, non vident. Et ideo quamuis iam certior, & non ſolùm tolerabilior, ſed etiam iucundior ſpecies lucis illius incipiat apparere, in ænigmate tamen adhuc, & per ſpeculum videre dicitur, quia magis per fidem quam per ſpeciem ambulatur, cùm in hac vita peregrinamur, quamuis conuerſationem habeamus in cælis. Huic ergo reſpondet ſexta beatitudo, *beati mūdo corde*. Cordis munditia de bona conſcientia bonorum operum, valet ad contemplandum ſummum illud bonum, quod ſolo puro & ſereno intellectu cerni poteſt. In hoc etiam gradu ita purgat oculum cordis, vt veritati ne ipſum quidem præferat aut conferat proximum; ergo nec ſeipſum, quia nec illum, quem diligit ſicut ſeipſum. Erit ergo iſte ſanctus tam ſimplici corde, atque mundato vt neque hominibus placendi ſtudio, detorqueatur à vero, nec reſpectu deuitandorum quorumlibet incommodorum ſuorum, quæ aduerſantur huic vitæ.

1.Cor.13. 2.Cor.5. Philip.3. Matth.5.

Talis filius aſcendit ad Sapientiam, quę vltima

tima & ſeptima eſt, qua pacatus tranquillusque perfruitur; & eſt contemplatio veritatis, pacificans totum hominem, & ſuſcipiens ſimilitudinem Dei; vnde reſpondet ſeptimæ beatitudini: *Beati pacifici.* Initium ergo ſapientiæ timor Domini; ab illo enim vſque ad ipſam, per hos gradus tenditur. Sunt qui putent apud Iſaiam enumerari tantum illas Spiritus operationes, quę ſupremum Iudicem aut Magiſtratum deceant, ſed receptius eſt, vt & ad alios pertinere putentur. Vnde D. Auguſtin. (vt ex dictis clarum eſt) in hac donorum tractatione præ cæteris verſatus vtiliſſimè, docet quandam eſſe graduum enumerationem, per quos vſque ad perfectionem debeat Chriſtiani hominis profectus creſcere, incipiendo à timore, vt perueniatur ad Sapientiam.

Matth. 5.
Prou. 1.
Eccl. 1.

Vnde & in Sermone de timore Dei, *Sicut,* inquit, *ille non deficiendo, ſed docendo à Sapientia vſque ad timorem deſcendit, ſic nos non ſuperbiendo, ſed proficiendo à timore vſque ad ſapientiam oportet aſcendere. Initium enim Sapientiæ, timor Domini. Ipſa eſt enim illa conuallis plorationis, de qua pſalmus dicit; Aſcenſiones in corde diſpoſuit in conualle plorationis. Per conuallem quippe humilitas ſignificatur, Quis eſt autem humilis niſi timens Deum? & eo timore conterens cor in lachrymis confeſſionis & pœnitentiæ?* Et infrà. *Sed vnde,* inquit, *aſcendendū eſt? in locū quem diſpoſuit. Quis iſte locus eſt, niſi quietis & pacis? Ibi enim eſt illa clara, & quæ nunquā marceſcit ſapientia. Vnde ad nos exercitandos quibuſdam*

Eſt in nouis Sermonib. fol. 247.
Pſal. 110.
Pſal. 83.

buſdam doctrinæ gradibus deſcendit Iſaias à ſapientia vſque ad timorem, à loco ſcilicet, ſempiternæ pacis, vſque ad conuallem plorationis, vt non in confeßione pœnitentiæ dolendo, gemendo, flendo, non remaneamus, in dolore, gemitu, fletu; ſed aſcendentes ab iſta conualle in montem ſpiritalem imperturbabili lætitia perfruamur. Ergo ille cum præpoſuiſſet ſapientiam; Lumen ſcilicet mentis indeficiens, adiunxit intellectum, tanquam quærentibus vnde ad ſapientiam veniretur? reſponderet, ab intellectu: vnde ad intellectum? à conſilio: vnde ad conſilium? à fortitudine; vnde ad fortitudinẽ?

Pſal. 110. *à ſcientia, vnde ad ſcientiã? à pietate; vnde ad pietatem? à timore. Ergo ad Sapientiã à timore, quia initiũ ſapientiæ, timor Domini.* Hæc ibi Aug. Quæ omnia plenius intelliguntur ex ſupra dictis Aug. de Doctr. Chriſt. & Sermone Domini in monte.

lib. 2. c. 7. Et quia bis ponitur Timor apud Iſaiam, vi-
lib. 1. c. 9. dendum, quid vtroque loco ſignificet. Et vltimo quidem loco qui aſcendendo primus eſt, Auguſtinus intellexiſſe videtur Timorem pœnæ, quo metuit anima ne poſt hanc vitam pergat ad pœnas, etiam ſi hic ſibi beata videatur. Ab hoc enim timore quo concutitur peccator Dei dono, per cæteros ſequentes gradus paulatim ad Sapientiam peruenitur. Secundo autem loco, vbi legimus pietatem, accepit Auguſt. ſignificatum eſſe timorem reuerentiæ, qua poſt pœnæ metum accedens homo ad cognitionem Scripturarum, reueretur eas, & honorat etiam ſi non intelligat, ipſaque hac reuerentia diuinæ authoritatis mitem ſe præbet pietati, & docilem. Timor enim ille pietas eſt, per quam alius diuinæ authoritati re-

ti religioſe ſe ſubmittit. Hinc autem venitur ad ſcientiam,&c. vt ſupra.

Hæc autem ſeptem dona, Virtutes eſſe affirmat D. Ambroſ. Nam timor ipſe pœnæ, (de quo præcipua mouetur difficultas) quamquam non eſt virtus in eo, qui tantùm timet pœnam, & nondum amat iuſtitiam; cùm ſcilicet adhuc merè ſeruilis eſt, tamen cum bona voluntate coniunctus, & initialis factus, virtutis obtinet rationem. Virtutis enim hoc eſt, velle Deum, vt Iudicem metuere, & cùm Dauide dicere, *Confige timore tuo carnes meas*. Nihil interim vetat quo minus intelligatur ille timor qui nondum virtus eſt, ſed Spiritus ſancti tamen ſalutare donum; & ad expulſionem peccati conducibile, idque aptius ad faciliorem intelligentiam ſuprà traditæ ex Auguſtino doctrinæ. Vt infra. Pſal. 118.

Nec debet tamen pro abſurdo haberi, ſi & virtutes omnes aliæ, dona ſint Spiritus ſancti, cùm id ſit certiſſimum, ideoque longè plura ſunt illis ſeptem, Spiritus ſancti munera; ſicut etiam doctiſſimi quidam interpretes annotarunt. Sed ideo tamen poſt Iſaiam ſeptem peculiariter à veteribus numerantur, quod his velut ſeptem gradibus eatur ad Sapientiam. Agunt autem de his, præter Auguſtinum, D. Ambroſius, lib. 3. de Sacram. cap. 2. De initiandis, cap. 7. De Spiritu Sancto cap. vltimo lib. 1. Hieron. In illum locũ Iſaiç.

in cap. 11. Iſaiæ. Gregor. lib. 1. Moral. cap. 28. Bernard. in quodam ſermone de 7. donis Spiritus ſancti.

MONITVM CXIX.

Paracletus autem Spiritus Sanctus, &c.

Ioan. 14.

Lib. 4 de Theolog. VOx iſta, Paracletus, tria ſignificat vt docet Nazianz. Conſolatorem, exhortatorem ad bonum, & aduocatum. Difficile autem eſt dicere de Spiritu ſancto quomodo ſit Aduocatus. De filio, quòd aduocatus noſter ſit, certum eſt ex Scripturis, quia
1. Ioan. 2. ſecundùm humanam naturam, *interpellat pro nobis; apparet nunc vultui Dei pro nobis,* in corpore
Hebr. 7. & 9. habente cicatrices paſſionis, ſolutum oſtendens pretium, & per mentem ac voluntatem idipſum à Deo petens quod oſtenſione corporis ſui in quo ante paſſus eſt, petit: ſicut milites multa vulnera in bello paſſi, regibus ita oſtendunt corpus ſuum, vt mente poſtulent præmium. Nondũ enim habet Chriſtus totum, quod ſua paſſione promeruit, videlicet, ſalutem omnium electorum, quam donec habeat, orat. Quemadmodum operarius, qui labore diurno, ſummam aliquam pecunię lucratus eſt, tamdiu rectè inſtat pro mercede, quandiu non totam accepit vt ante dictum; & tamdiu poteſt

teſt manus exhibere apertas donec omnes
ei debiti nummi fuerint numerati. Oratio verò ſanctumque deſiderium, ſimile eſt
apertioni ſinus, vel manus, vt docet D. Au- Tract. 4. in
guſt. *Habemus aduocatũ apud Patrem*, inquit Ioan- Canon. Ioan.
nes. *Et aduocatus & iudex eſt*, ait Ambroſ. *In alte-* 1. Ioan. 2.
ro pietatis officium, in altero inſigne eſt poteſtatis. In cap. 6.
Non ita dicitur Spiritus Sanctus Aduocatus, Lucæ.
quia orare, interpellare, ſignum eſt indigentis, is autem nullius indiget; ſed hoc ſenſu,
quia nos interpellare, & clamare ad Deum facit.

Sine Spiritu S non poſſumus aliquid boni cogitare, multo minus cupere, quia minus eſt
cogitare, quàm cupere, & multa cogitamus, Cont duas
quæ non cupimus, ſed cogitando eò profi- epiſt. Pelagia. lib 2.
cimus, vt poſtea cupiamus, inquit Auguſt. cap 8.
ſic dicit Apoſtolus, quod *Spiritus poſtulat pro* Romam. 8.
nobis gemitibus inenarrabilibus, quia, videlicet poſtulare nos facit, ſiue poſtulandi & gemendi nobis inſpirat affectum. De quo & alio loco
dicit; *Miſit Deus Spiritum filij ſui in corda noſtra, cla-* Galat. 4.
mantem, Abba, pater. Et hoc quid eſt clamantem, ait
S. Auguſt. *niſi clamare facientem? tropo illo quo dici-* De bono
mus latum diem, qui lætos facit. Quod alibi manife- perſeuer. c. 23. Epiſt.
ſtat, vbi dicit: Non enim accepiſtis ſpiritum ſer- 105.
uitutis iterum in timore, ſed accepiſtis ſpiritum ado- Rom. 8.
ptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, pater. Ibi dixit clamantem; hîc verò, in qua clamamus; ape-
riens, videlicet, quomodo dixerit, clamantem, id eſt, Zach. 12.
ſicut iam expoſui, clamare facientem. Vnde & apud Prophetam Spiritus precum appellatur: *Effundam ſuper domum Dauid, & habitatores eius, Spiritum gratiæ & precum.*

Aug. epiſt. 105. *Sicut ergo nemo rectè ſapit, rectè intelligit, rectè conſilio ac fortitudine prævalet, nemo ſcienter pius eſt, vel piè ſciens, nemo timore caſto* Deum *timet, niſi acceperit ſpiritum ſapientiæ & intellectus, conſilij & fortitudinis, ſcientiæ, & pietatis, & timoris Dei: nec habet quiſquam virtutem veram, charitatem ſinceram, continentiam religioſam, niſi per ſpiritum virtutis, & charitatis, & continentiæ: Ita ſine ſpiritu fidei non eſt rectè quiſpiam crediturus, nec ſine ſpiritu orationis ſalubriter oraturus. Non quia tot ſunt ſpiritus, ſed omnia hæc operatur vnus atque idem ſpiritus, diuidens*

1. Cor. 12. *propria vnicuique prout vult: quia ſpiritus, vbi vult,*

Ioan. 3. *ſpirat. Si quis, ſine gratia Dei credentibus, volentibus, deſiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, ſtudentibus, petentibus, quærentibus, pulſantibus nobis miſericordiam dicit conferri diuinitus,*

Can. 6. inquit Synodus Arauſic. *non autem vt credamus, velimus, vel hæc omnia, ſicut oportet, agere valeamus per infuſionem & inſpirationem Spiritus Sancti in nobis fieri confitetur, reſiſtit Apoſtolo dicenti: Quid*

1. Cor. 4. *habes quod non accepiſti?* Et, *Gratia Dei ſum id quod*

1. Cor. 15. *ſum.* Et, *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* Et ipſe

Rom. 11. Dominus, ait, *Sine me nihil poteſtis facere.*

Conſolator autem eſt Spiritus Sanctus, quia *teſtimonium perhibet in cordibus iuſtorum, quod ſint filij*

Ioan. 15. *Dei, ac proinde hæredes ſecundùm ſpem vitæ æternæ,*

Rom. 8. qua gloriantur, & recreantur. Illud autem teſtimonium eſt experientia quædam diuinæ gratiæ atque iuſtitiæ; & quidam guſtus Dei,

1. Pet. 2. de quo Petrus; *ſi tamen guſtaſtis, quoniam dulcis eſt dominus.* Et Paulus; *guſtauerunt donum cæleſte, & bonum Dei verbum.* Duplex autem eſt guſtus

Hebr. 6. Dei, pro vt eſt duplex animæ pars, Intellectus & vo-

& volũtas;ſiue, vt Scriptura loquitur, mens & cor. Guſtus mẽtis, intellectus ſiue ſapiẽtia vocatur: cuius meminit ibi Propheta; *Niſi credideritis, non intelligetis.* Apoſtolus quoque, *Sapientiam loquimur inter perfectos.* Exempli gratia; Primum credit homo Originale peccatum, poſtea ſenſim proficiendo eò venit, vt verè intelligat, & videat hominis naturam eſſe peccato deprauatam. Guſtus autem Dei qui in voluntate eſt, vocatur iuſtitia, ſiue eſuries & ſitis iuſtitiæ. Quanto enim plus guſtatur Deus, tantò plus eſuritur. Homo prius tantum credebat, ſe per Chriſtum, ſi ad eum confugeret, mutãdum ex iniquo in iuſtum, ex impuro in caſtú, ex guloſo in ſobrium. Cùm iam mutatum ſe videt, & abominari iniquitates, quas ante ſolet amare; iã experitur in parte, id quod credebat ante, Deum, ſcilicet, iuſtificare ſe inuocantes. Atque ex ea iuſtitia, euadit conſcientia tranquillior, & iſta tranquillitas conſcientiæ eſt alius Dei guſtus, qui quidem in futura vita non abolebitur, ſed perficietur. De qua tranquillitate ait Sapiens; Secura mens, quaſi iugẽ conuiuium. Quia continuè hominem reficit, & conſolatur in omnibus quæ accidunt, efficitq́ue vt nihil eum contriſtet, nihilq́ue metuat. Vnde & in iſtis Spiritus Sancti donis, intellectu, iuſtitia, pace conſcientiæ & gaudio, conſiſtit arra futuræ hæreditatis. Sicut enim arra eſt pars pretij, ſeu ſtipendij, ita iſta ſunt pars vitę æternæ: & vt ſtipendio tributo, non aufertur arra,

Iſai. 6.
1. Cor. 2.
Vide Heſſ. de fide Spec.
Prou. 15.

ita veniente plenitudine felicitatis, hæc non tollentur.

Prior guſtus ipſa ſapientia perfectorum
Hebr. 5. eſt, qui *longa iam conſuetudine ſenſus habent exercitatos ad diſcrimen boni & mali*; qui ſapientiam loqui poſſunt inter perfectos. Sicut enim ait S.
Cont. epiſt. Fundam. cap 4. Auguſt. *Ad cognitionem ſinceriſsimæ ſapientiæ pauci ſpirituales in hac vita perueniunt, vt eam ex minima quidem parte, quia homines ſunt, ſed tamen ſine dubitatione cognoſcant: cæteram quippe turbam non intelligendi viuacitas, ſed credendi ſimplicitas tutiſsimam facit*. Poſterior verò guſtus omnibus iuſtis communis eſt: Omnes enim & eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam: Omnes vident ſe mutari aliquouſque ſaltem ad pietatem; omnes conſcientiam aliquantulum pacatam habere incipiunt. Vnde Apoſtolus dicit eos accepiſſe
Epheſ. 1. 1. Ioan. 5. *Spiritum Sanctum velut arram hæreditatis æternæ*. Imò dicit Ioannes accepiſſe eos ipſam hæreditatem, *ſeu vitam æternam in ſe habere*, quia habent Dei cognitionem, iuſtitiæ dilectionem, pacem conſcientiæ, in quibus vita æterna conſiſtit. Nam hæc per mortem non auferentur, ſed perficientur in futuro ſæculo, & durabunt in æternum. Magna certè dignitas iuſtorum, qui iam in ſeipſis habent vitã æternam. Vnde Chriſtus de Magdalena;
Luc. 10. *Optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea*. Qui & alibi, *Regnum Dei intra vos eſt*. non in ſua perfectione, ſed origine. *Regnum enim Dei*, teſte A-
Roman. 14 poſtolo, *eſt iuſtitia, gaudium & pax in ſpiritu ſancto*, quæ ſancti hic habere incipiunt, perficientur in vita futura. Vnde & D. Auguſt. *Tu qui ve-*

ram requiem, quæ poſt hanc vitam promittitur Chriſtianis, quæris, etiam hic eam inter amariſſimas huius vitæ moleſtias, ſuauem iucundamque guſtabis, ſi eius, qui eam promiſit, præcepta dilexeris. Decatech. rudib c.16

Exhortator etiam eſt Spiritus Sanctus ad bonum; Omnis enim bona inſpiratio de malo deſerendo, faciendo bono, à Spiritu Sancto eſt. *Non enim ſufficientes ſumus*, inquit Apoſt. *cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt*. 2.Cor.3. Bona igitur cogitatio eſt à Spiritu Sancto, illa eſt prima plantatio ſuperni Agricolæ; illud eſt ſemen quod iacit in terram pectoris non vt ibi maneat, ſed vt fructus proferat. Et quis eſt tam à Deo, ac pietate alienus, quin aliquando bonā aliquā inſpirationem ſentiat? Dicit Eſaias; quod Eſai.30. Dominus peccatorem, ſe relinquentem, poſt tergum moneat. *Audient*, inquit, *aures tuæ verbum poſt tergum monentis*. quia peccatorem terga ei vertentem, id eſt, à ſe diſcedentem monere non ceſſat, vt redeat. Vide Greg in Paſt. part. 3. cap. 29. *Non enim*, ait Auguſtin. Deo, *ſicut ipſi* (peccatores) *deſeruerunt te creatorem ſuum, ita & tu deſeruiſti creaturam tuam.* Lib. 5. Conf. ca 2. Loquitur & monet nos Deus varijs modis, per Scripturas ſacras, per ſermocinationes fratrum, denique per internas inſpirationes. Aug lib. 1. de Trinit. ca. 3. Fulg. ad Monim. lib. 1. ca. 4. Sed nonne dicit Deus peccatori, *Hæc feciſti, & tacui?* Quomodo tacet? *Tacet*, inquit S. Auguſtin. *à vindicta*, dans ei tempus pœnitendi, ſed *non tacet à præcepto, non tacet à doctrina*, quam foris & intus adhibet, vt conuertatur, & redeat. Pſal. 49. Increpantur impij; *Vos, ſemper Spiritui*

Sancto

Actor.7. *Sancto reſiſtitis*, id eſt, eius doctrinæ, conſilio,
1.Theſſ.5. monitioni, inſpirationi. Monet Apoſtolus;
Pſal.49. *Spiritum nolite extinguere*, id eſt, bonam inſpirationem à Spiritu Sancto immiſſam. Dicebat
1.Reg.3. Pſal.84. Samuel, *Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus*, Et Dauid; *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* Et alios hortatur; *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra.* Obdurantibus
Prou.1. corda grauiter minatur Deus: *Vocaui, & renuiſtis, extendi manum meam, & non fuit, qui aſpiceret. Deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro videbo, & ſubſannabo, cùm vobis id quod timebatis, aduenerit.*

MONITVM CXX.

Factus eſt repentè de cælo ſonus, tanquam aduenientis ſpiritus vehementis.

Actor. 2.

EXpendendus eſt diligenter modus quo Spiritus Sanctus deſcendit in diſcipulos
Actor.2. Domini. Primo deſcendit tanquam flatus, & quidem vehemens. Tanquam flatus, quia ipſe eſt qui inſpirauit ſpiraculum vitæ, in primi hominis creatione: ipſe eſt, qui *omnes*
Ioan.20. *viuificat*, & *à Patre filioque procedit*: ſicut ſpiritus ex homine. Vnde in die Paſchæ Chriſtus inſuf-

inſufflando eum dedit. Tanquam flatus vehemens, quia ipſe quemcunque voluerit, quantumuis ſibi rebellem, ſibi ſubditum, & habitaculum facit. Vt Saulum, nõ niſi minas & cædes ſpirantem in diſcipulos Domini; Latronem dextrum, paulò ante Chriſtum cum ſiniſtro blaſphemantem. *Neſcit tarda molimina Spiritus Sancti gratia.* inquit Ambr. *Manum eius non repellit duritia hominum*, ait Augu. *ſed ſoluit eam cùm vult, & non eſt qui ſe abſcondat à calore eius.* Hinc Dauid; *Conuerte Domine captiuitatem noſtram, ſicut torrens in Auſtro. Sicut frigus aquam ligat, vt currere non poſſit, ita peccatum cor hominis. Auſter autem ventus eſt calidus, qui quando ſpirat, ſoluitur aqua, & iterum fluit: Et eſt Spiritus Sanctus qui quando ſpirat remittũtur peccata, & ſoluimur frigore iniquitatis, vt iterum curramus ad Deum. Vnde Sapiens; ſicut glacies in ſereno, ita ſoluentur peccata tua.*

Actor. 9. Matth. 27. Lucæ 23. lib. 2. in Lucam. lib. 5. Cõf. cap. 1. Pſal. 18. Pſal. 125. Auguſt. in illum pſal. Eccleſ. 3.

Deinde ipſe eſt, qui quemcũque inhabitauerit, violentum aduerſus propriam prauitatem facit: iuxta illud Chriſti; Violenti rapiunt regnum cælorum. Magna eſt vis cupiditatis & conſuetudinis malæ; magna vis paſſionum, & prauorum affectuum, vt libidinis iræ, & aliorum, vt etiam ſcientes & videntes, cum certo periculo ac detrimento famæ, vitæ, ſalutis, impellant ad ſcelus; Vnde illa apud Poëtam; Matth. 11.

Ingentes parturit ira minas.
Quo feret ira ſequar, facti fortaſſe pigebit.

Medea ad Iaſonem.

i. iræ ſeruiendum eſt, etſi pœnitudo ſequatur.

Sic

Sic ille ebrioſus apud Thomam Morum, cùm ei prędiceret medicus amiſsionem oculorum niſi à potando ceſſaret; cupiditate & conſuetudine inebriandi ſe ſuperatus, *Sat*, inquit, *vidi, ſed non ſat bibi. Theotimus,* inquit D. Ambroſ. *cùm graui oculorum incommodo laboraret, & amaret vxorem, interdicta ſibi à medico facultate coeundi, cupiditatis impatiens, atque impetu libidinis raptus, ſe moderari nequiuit. Sciens enim prudenſque quod eſſet oculos amiſſurus, priuſquam conueniret vxori, in ipſo æſtu feruentis cupiditatis, & conſuetudinis apparatu; Vale,* inquit, *Amicum lumen.* Spiritus ſanctus facit has malas beſtias edomare ac vincere.

In Epigrã.

Lib. 4. in Luc.

Denique vehemens eſt hic fletus, quia nulla eſt prauitas, vel potentia, quæ poſſit ei reſiſtere, ſed toto mundo obſiſtente, per infirmos & imperitos ac inglorios deuicit omnes potentes, ſapientes, & nobiles, vt Eccleſia ædificaretur. Ex duobus virtus gratię Spiritus ſanctus manifeſtior apparet ac mirabilior. Primò, quòd de tam duris animis, tam tenebroſis mentibus, tam inimicis cordibus fecit ſibi populum fidelem, ſubditum, & ſanctum. Secundò, quia fremebant vndique gentes, iraſcebantur populi, ſæuiebant reges, & poteſtates contradicebant, ſuperſtitiones & totius mundi reluctabantur errores, tamen omnibus his non obſtantibus quos voluit vocauit, & vocando fideles ac Sanctos fecit.

D. Proſp. l. 2. de voc. gen ca. 15.

Deſcendit prætereà tanquam ignis: ipſe enim eſt qui lucet in cordibus hominum, vt videant,

videant, hinc illū oramus, *Accende lumen ſenſibus* In hymno.
& Chriſtus de eo ait, quod ſit *ſpiritus veritatis*, Et; Ioan. 15.
docebit vos omnem veritatem; Et; *docebit, & ſuggeret, vobis omnia*; docebit, quæ ignoratis, & ſuggeret, vt quæ ſcitis, in tempore occurrant. Nehemias gratias agens Deo pro Iudæis; *Spiritum tuum* Eſdræ. 2 c. 9.
bonum, inquit *dediſti eis, qui doceret eos*. Ipſe eſt, qui ad Dei amorem corda, quæ inhabitat, accendit. Hinc oramus; *Tui in nobis amoris ignem accende*. Orandum eſt autem vt illo inflammante ad tantum feruorem proficiat, vt nullo frigore extingui, nullo poſſit tepore languere. *Alioqui eſt amor qui poteſt alio amore ſuperari; & ſæpe dilectio Dei ex mundi dilectione marceſcit*. Hic eſt ignis, Proſp li. 2. de voc. ge. cap 11. Leuit. 6.
qui ſemper debet ardere in altari cordis, quē ſacerdos nutrire debet, ſubijciens ligna, id eſt, fidelis quilibet, qui Sacerdos eſt, quia *vouet Domino conſcientiam puram, & immaculatas pietatis hoſtias de altari cordis offert*, inquit S. Leo. Leo. Ser. 3. de anniuerſ ſui Pontifex.
Subijcit autem ligna, quando diligenter conſiderat Dei profectiones, beneficia, promiſſa exempla Chriſti, & ſanctorum, & ſimilia quæ Dei amorem excitare ac conſeruare in cordibus hominum ſolent. Ipſe *eſt ignis conſumens*, vt ait Apoſtolus: conſumens, inquam, Heb. 12. Eſai. 4.
noſtras carnales cupiditates, iuxta illud Eſaiæ, *Sanguinem Hieruſalem lauerit de medio eius in ſpiritu iudicij & ſpiritu ardoris*. Hinc orat Eccleſia, *Vre igne Sancti Spiritus renes noſtros, & cor noſtrum, Domine. Nos rubus, ille ignis in rubo, vt nobis luceat, & noſtra peccata conſumat*, ait S. Ambroſ. Ex petra Exod. 3. Epiſt. 82.
ſupra quam poſuit Gedeon carnem hædi & ius, egreſſus eſt ignis, qui ea conſumpſit, quia Iudic. 6.

ex

lib. 1. de Spir. S. in prologo. *ex Chriſti carne glorificata venit Spiritus, culpam & illecebras cupiditatum abſumens*, ſicut pulchrè exponit idem Ambroſ.

Deſcendit poſtremò, in ſpecie linguæ, quia cùm cor incenderit, ſtatim in locutione apparet quis in corde ſit ſpiritus.

Quis enim celauerit ignem?
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?

Ierem. 20. Sic ait Ieremias; *Factus eſt mihi Dominus, ſiue ſermo eius, quaſi ignis, clauſusq́; in oſsibus meis, & defeci, ferre non ſuſtinens*: Quia, videlicet, propterea quod alij deriſerant ſermonem Domini, dixerat: *Non loquar vltra in nomine domini*. Sicut enim ait Chriſtus; *Ex abundantia cordis os loquitur*. *Implet*, ait S. Proſper, *Spiritus S. Organum ſuum, & tanquam fila chordarum, tangit digitus Dei corda ſanctorum. Digito Dei Spiritus S. ſignificatur in Scripturis, quia per eũ dona Dei diuiduntur ſanctis, vt cum diuerſa poſsint, non tamen diſcedant à concordia charitatis*: *In digitis autem maximè apparet quædam diuiſio, nec tamen ab vnitate præciſio, alioqui Deus non eſt corporis forma definitus, vt in eo cogitanda ſint membra, & digiti.*

Matth. 12. In epiſt ad Demetriũ. Auguſt de catechiſ. rudib. c. 20

Pſal. 50. Quàm ſuauem & gratum ſonum ediderint Sancti, cordibus eorum digito Dei tactis, manifeſtum eſt in Iob, Tobia, Machabæis, & alijs ſanctis. Hinc in Pſalmo Pentecoſtali, petito Spiritu S. audet peccator dicere; *Docebo iniquos vias tuas*. Et; *Exultabit lingua mea iuſtitiam tuam*. Et, *Os meum annuntiabit laudem tuam*. Certè Spiritus S. quemcumque inhabitat, facit eum ſtatim peccatorum confeſſorem, rogatorem veniæ, & clamantem, Abba, Pater, laudantem, pſallentem, & gratias agentem Deo. Spiritus hic

effi-

efficit doctores, exhortatores, conſultores, correptores, & conſolatores. Nec vſquam ſe magis profert charitas proximi, qua ad vitam æternã diligitur ac dirigitur, quam in lingua: vtpote, qua ſola communicat propriè alteri bona ſpiritualia. Nimirum *bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bona.* Matth. 12.

Addenda ſunt hîc tria nomina, quibus Spiritus ſanctus appellatur. Primum, Fons viuus; quia vitã habet in ſe ipſo, qua viuit; imò ipſa vita diuina eſt; viuit enim cũ patre & filio, & omnes tres vna & eadẽ vita ſunt, ſicut vna eſſẽtia & ſubſtãtia. Deinde, quia vitæ author eſt; ipſe namque viuificat animas noſtras, quæ peccato mortuæ erant; ipſe etiam viuificabit mortalia corpora noſtra, vt amplius non ſint futura mortalia. Denique ipſe verè fons eſt, à quo emanant gratia, & dona, & omnia bona ſpiritualia. De quo fonte dictum eſt: Apud te (Patrem & filium) eſt fons vitæ. Et ei in Scripturis tribuuntur dona gratiarum & hominum ſanctificatio. Vide Amb. l. 1. de Spir. S c. 20. Roman. 8. Pſal. 35.

Secundum nomen eſt Charitas; Sic dicitur Spiritus Sanctus Charitas; ſicut filius *virtus & Sapientia, lux & veritas*: quia, videlicet, non diſtinguitur in Deo qualitas à ſubſtantia, vtpote qui totus ſit eſſentia ſimplex, & omnibus modis incompoſita; in quo bonitas, ſapiẽtia, potentia, dilectio, & ſimilia nõ inſunt accidẽtaliter, aut per participationẽ, ſed plenè atque eſſentialiter. Idem ergo eſt ſiue dicas, per nomen concretũ, Deũ eſſe ſapientẽ, Deum dili- 1. Cor. 1. Ioan. 1. 14

gere; ſiue per nomen abſtractum, Deum eſſe ſapientiam, & charitatem. Omnes autem perſonæ ſunt vna charitas. Peculiariter tamen Spiritui ſancto, *qui ex patre filioque procedit*, Charitas tribuitur, vt & omne donum gratiæ, totaque ſaluatio, & humani generis reparatio. Ex ipſo enim eſt charitas, id eſt, boni cupiditas, ſiue bona voluntas, quæ quantumuis exigua fuerit, ſine eius tamen gratia haberi non poteſt, vt recte D. Auguſtinus, varijs locis. *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, per Spiritum ſanctũ, qui datus eſt nobis. Charitas ex Deo eſt. Fructus Spiritus, charitas*, &c.

De grat. Chriſt. ca. 29 21. Cõt. duas epiſt. Pelag. l. 2. c 9. De grat. & l. arbi. c. 17. Conc. Carthag. c. 4. Rom. 5. 1. Ioan. 4. Galat. 5. Iſai. 61. Vide Heſſ. in primam Canonic. Ioan. Ioan. 14. 15 16.

Tertium Spiritus ſancti nomen eſt, Spiritalis vnctio. Sic Eſaias etiam docet, dum Chriſtum ita loquentem inducit; *Spiritus Domini ſuper me, eò quòd vnxerit Dominus me: ad annunciandum manſuetis miſit me*: &c. Cuius in renatorum confirmatione, & hinc emigrantium vnctione ſacrum ſignum eſt, viſibile oleum. Multæ autem ſunt rationes, cur Spiritus Sanctus vnguento ſeu oleo comparetur. Nam inprimis quidem oleum ſeu vnguentum lætificat; vnde Chriſtus iubet *ieiunantes caput vngere*, ne videlicet ſe triſtes exhibeant. Similiter & Spiritus Sanctus ſolido veroque gaudio mortalium corda lætificat, & conſolatur. Vnde & *paracletus* vocatur, & *oleum lætitiæ*. & Paulus *fructum Spiritus* docet eſſe *gaudium*. 2. Oleum laſſos reficit, æſtuanteſque refrigerat: Vnde Magdalena *ſuper caput Ieſu effudit vnguentũ* Sic & Spiritus S. Satanę ac mundi perſecutionibus fatigatos,

Pſal. 44. Galat. 5. Ioan. 12.

gatos, & ad pacem ac internam requiem anhelantes refocillat atque confortat. 3. Oleum vulneratis medetur, propter quod & in faucij illius vulnera ab Euangelico Samaritano infunditur: Nec minus Spiritus Sanctus animarum noſtrarum ſanat languores. 4. Quoniam Spiritus ſanctus quos inhabitat, facit tum Sacerdotes Dei diligenter ipſum inuocantes, eiſque gratias agentes: tum veros reges immundorum ſpirituum debellatores, & cæteros ad ſalutem trahentes; recte hinc etiam Oleum dicitur. In cuius rei ſignum vngebantur in veteri teſtamento, & reges & ſacerdotes, & Chriſti vocabantur. 5. Recte dicitur Spiritus Sanctus, Oleum ſeu vnctio quoniam hominum mentes illuminat, ac per eos alios deinde illuſtrat: ad quod ſignificandum vngebantur in veteri teſtamento etiam Prophetæ, partim, vt ipſi illuſtrarentur; partim, vt alios Dei legem docerent. Vnde Dominus ad Heliam, *Vnges*, inquit, *Heliſæum Prophetam pro te*. Et Saluator de ſeipſo, *Spiritus Domini vnxit me, ad euangelizandum pauperibus miſit me*, &c. In argumentum autem illuſtrationis Spiritus Sancti iuſſit Dominus Moyſi, vt collocaret in tabernaculo candelabrum aureum, cum 7. lucernis; in quibus à veſpere vſque ad mane ardebat iugiter puriſſimum oleum. Qua de re vide D. Cyrillum, qui inter cætera ſic ait; *Oleum ab omni fece remotum atque mundiſſi-*

Luc. 10.

Exod 30.
1 Reg. 9. 16.
1 Reg. 24. 26.

3. Reg. 19.
Luc 4.

Leuit. 14.

Lib. 1. in Ioannem c. 1.

diſsimum, Spiritus Sancti naturam mihi ſignificare videtur. Quæ ineffabiliter, quaſi oleum, in animas ingreſſa noſtras, nutrit, conſeruat, auget (tanquam oleum in lucerna poſitum) illuminationem nobis
Apoc.4. *conceſſam. Ioannes quoque in Apocal. ſeptem lampades ardentes ante thronum interpretatur, ſeptem eſſe Spiritus Dei, id eſt, Spiritum Sanctum ſeptiformem munere.*

(.·.)

FINIS.

Errata.

Prior numerus paginam, poſterior Lineam ſignificat.

22, 13 lege, delictis 49 25 l. fœdari. 50. 3. l colligabat. 57. 20. l. laſciuiam. 58 30. venter. 59 16 & 17. Quid l. quod. 60. 25. poſt dum, adde, ab. 63. 3. l. afflictiones. ibid 7. poſt nutriunt, adde, carnem. 69. li. vltima, lib. peſſimum. 73. i. l defluxerunt. 74. is, l. infuſionem. 77. is. Quoniam, l. quarum. 78. 20 l. prouide. 79 12. l. cuiquam 90. 19. l. ſtateram. 137. 15. l ſeparabit. 144 5. l. tibi. 145. 1. l. 51. l. hi. 152. li. vlt. ſic, l. hîc. 177. 15. in l. ni. 179. 29. l. quia. 182. 1, l. cogitauerit. 204. 5. l. Telenſe. 224. 21. ſic, l & 248. 17 l. viderit. 254. 10. l. ſuauis. 256. 14. l. turbam. 263. 12. l. fit. ibid is l. integer. 265 1. l praua. 266. 2. ei l. hi. 16. 5. in Marg. l. Ioan. 290 24. l. motum 364 31. nobili, adde, genere. 367. 3. l. rapuimus. 370. 11. in, l ne 375. 5 l. liuidi. 412. 9. clar. 1 charitas. 416. 1. l. definit. ibid. 23. manſionem, adde, attribuet. 417. 21. l. Domine 421. 11 l quia, l quæ 430. 28 quæ, l. qua. 432. 9. Eſſet, l ceſſet ibid. 14. Quid, l Quod. 459. 29. l. rurale. 474. 28. l inſtructus. ibid. ſumit, l. facit. 478. 26. ſicut, l. ſunt. 492. 2. ſunt nimis. 550. 13. dilecti, adde, ſunt ibid. 1. l. ducit 555. 9. l iaceat. 594. 12. ſermo, l. ſeruio, 621. prouenisſe, adde, non. 622. 3 l. ſuperbire. 634 is. vox, l vix ibid. 20. Vnde, adde, de, ibid. 26. Ego, l. eligo. ib 27. fili, l ſim. 640. 15. l. concertatio. 645. 10 cuius, adde, ne, ibid 31. aliud, adde. agis. 657. 1. vt, l. quia. 658. 21 l. edoceri. 659 3. l. dignitatem 659. 14. nos, l. omnes. 671 1. l. in qualibet ſpecie 676. 14. ſicut, l ſunt. 702. 28. Quis, l. quos, 712. 7. l emat. 716. 3. l ceditur. 746. 20. virtutum, adde, numerum. 751. l. Exceſſi.

Reliqua per ſe Lector facilè corriget.

Digitized by Google

APPROBATIO.

Hæc Sacra Monita partim è Scriptura Biblica, & partim ex SS. Patribus petita, opera & ſtudio R. Patris Adriani Mangotij Goudani Societatis Ieſu Preſbyteri, multum adiumenti adferent publicè dicturis ſiue ad clerum, ſiue ad populum. Quare digna iudico, vt in publicum prodeant. 20. *April.* *Anno* 1613.

Egbertus Spitholdius S.T.L. Canonicus & Plebanus Antverpienſis, librorum Cenſor.

Digitized by Google

GVILIELMVS VERANNEMAN

Præpoſitus Prouincialis Societatis Ieſu per Flandriam, Hieronymo Verduſſen Typographo.

Iuxta Priuilegium à Sereniſſimis Principibus nobis conceſſum, poteſtatem tibi facio imprimendi ſecundam partem Monitorum Sacrorum Adriani Mangotij Goudani, Societatis noſtræ Sacerdotis; & eiuſdem Priuilegij tenore caueo, ne alius imprimat, aut alibi impreſſa in Belgio vendat, ſub pœnis in ipſo Priuilegij inſtrumento contentis. Datum Louanij. 19. Iunij. 1613.

Guilielmus Veranneman.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google